TARİHİ ROMAN

BEKİR BÜYÜKARKIN

SON AKIN

AKINCI SON NEFESİNİ SERHATTE VERİR

ÖTÜKEN

Tarihî romancılığımızın usta kalemi Bekir Büyükarkın, Osmanlı Devleti ile Avusturya Arşidüklüğü arasında on beş yıldan fazla süren savaşları merkezine aldığı *Son Akın* romanında, Orta Avrupa'nın içlerine sokulmuş Osmanlı serhat boylarındaki akıncıların hayatını anlatmaktadır. Her ne kadar *Zitvatorok Antlaşması* ile savaşa bir son verilmişse de Avusturyalılar rahat durmazlar ve sık sık Osmanlı sınırlarına saldırmaktadırlar. Koca Memiler, Kara Muradlar, Deli Durmuşlar, Karapençeler için serhad boylarında yaşamak sadece vatanî bir görev değil, aynı zamanda bir yaşama biçimidir. 16. yüzyılın sonu ve 17. yüzyılın başında, Osmanlı kara gücünün artık son raddesine vardığı o ihtişamlı zirvede, Eğri, Estergon, Şıpka ve Kanije gibi tarihimizin bu efsanevî kalelerin, akıncıların cansiperane mücadeleleriyle ele geçirilişini ve savunulmalarını okuyacaksınız. Bekir Büyükarkın, 1982 yılında sinema filmine de uyarlanan bu romanında, bizleri, 85 yaşına gelse de akıncılığı bırakamayan Koca Memil'in son akınına ortak ediyor.

SON AKIN

BEKİR BÜYÜKARKIN

ISBN: 978-9754377408
9 789754 377408

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 785
EDEBÎ ESERLER: 332

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 16267

ISBN: 978-975-437-740-8

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1963 Hakan Kitabevi
2. Basım: 1968 Hakan Kitabevi
3. Basım: 1972 Hakan Kitabevi
4. Basım: 2009 Ötüken Neşriyat
7. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

PDF Tarama ve Düzenleme: Kutluk Bilge Kağan

İstanbul- 2020

Bekir Büyükarkın: 1921 yılında İstanbul'da Etyemez Davutpaşası'nda dünyaya gelmiştir. Babası Ahmet Bey Malatyalı, annesi Nadire Hanım'ın babası ise Kastamonuludur. 1939 yılında Vefa Lisesi'ni, 1942'de Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nu bitirmiştir. İkinci Dünya Harbi yıllarında askerlik görevini İslâhiye'de yedek subay olarak yapmıştır. Mart 1945'ten 1953 yılına kadar Anadolu Sigorta Şirketi'nde muhasebeci, daha sonra Kasım 1960'a kadar Türk Ticaret Bankası'nda Genel Muhasebe Müdürü olarak vazife gördükten sonra özel bir büro açarak "Serbest Malî Müşavirlik" yapmıştır. Eserlerinin çoğunu 1960-79 yılları arasında kaleme almıştır.

Yazı hayatına henüz lisede iken tiyatro eserleri yazmakla başlamış, çeşitli dergi ve gazetelerde şiir, hikâye ve romanları yayınlanmıştır. Vefa Lisesi'nde öğrencilik yıllarında "Efe" piyesini yazmış ve oynatmış, ilk hikâyeleri 1942 yılında "On İki Masal" adıyla *Yapı Dergisi*'nde yayınlanmıştır. 1945 yılında *Son Telgraf* ve *Akşam* gibi gazetelerde de hikâyeleri çıkmış, ilk romanı olan *Cadıların Kırbacı*, *Son Telgraf* gazetesinde tefrika edilmiştir.

İlk tiyatro eseri olan "Dökmeci" 1947 yılında C.H.P.'nin açtığı tiyatro yarışmasında Ahmet Muhip Dıranas'ın "Gölgeler" adlı oyunuyla birlikte ödül kazanmıştır. "Dökmeci", "Yarısı", "Duman", "Soytarı", "Tanyeri" gibi tiyatro eserleri İstanbul Şehir Tiyatroları'nda oynanmıştır. "Duman" Berlin'de de sahneye konmuş ve başka yerlerde de oynanmıştır. "Soytarı" adlı oyun TRT Televizyonu'nda dizi film olarak gösterilmiştir. "Yarısı" adını taşıyan oyun da yine senaryosu yapılıp filme çekilip TRT'de gösterilmiştir. Romanlarının birçoğu önce gazetelerde tefrika edilmiş, sonra kitap halinde yayınlanmış ve müteaddid baskıları yapılmıştır. *Son Akın* isimli romanı film yapılarak sinemalarda gösterilmiştir.

"Kavuk" adlı oyun Kültür Bakanlığı'nın açtığı Orta Oyunu Metin Yarışması'nda ödül kazanmış (17.12.1986), *Gece Yarısı* romanı Kültür Bakanlığı'nın "Edebiyat" ödülünü almış (28.3.1988), *Bozkırda Sabah* romanı tiyatro eserine çevrilip İnönü Vakfı Tiyatro Yarışması'nda ödül kazanmıştır (1988).

Bekir Büyükarkın, uzun yıllar tarihî araştırmalar yapmış ve romanlarından çoğunu bu araştırmalarının ışığında Türk tarihinden aldığı ilhamla yazmıştır. Romanlarında geçmişi günümüzde canlandırmıştır. Dünü bugünde göstermek, dünü iyi tanımak amacını gütmüştür. Tarihimizin derinliği ve millî kültürümüzün zenginliği gözler önüne konmuştur. *Tanyeri* romanında özellikle Türk kültürü ve millî şuurun varlığı ön alanda canlanmıştır. *Son Akın*'da serhat boylarındaki akıncıları ve millî duyguları dile gelmiştir. *Bozkırda Sabah*'ta Kurtuluş Savaşımızın yaşanılan görüntüleri, tarihî gerçekler ve değerlendirmeler dikkati çeker. *Suların Gölgesinde* romanı yerli ve yabancı tarihî kaynakların ve arşivlerin incelenmesiyle tarihin karanlığından gün ışığına çıkartılan büyük Türk denizcisi Kurdoğlu Muslihittin Reis'in hayatını ve Rodos Adası uğrunda yapılan fedakârlıkları gözlerimizin önünde canlandırır. Rodos ve 12 Ada'nın Türkiye'nin güvenliği için stratejik ve jeopolitik

önemini, ibret dersi olacak tarihî olayları anlatır. Tarihî olaylara ait bilgisinin genişliği, millî kültürümüze olan vukufu, san'at ve şairane duygu inceliği, vatan sevgisi ve Türklük şuurunun yüceliğini roman sayfalarına aksettirmiştir. Bekir Büyükarkın'a "Türk Kültürünün tarihî ve zengin birikimi üzerindeki çok değerli çalışma ve katkılarından dolayı" Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkez Başkanlığı tarafından "şeref üyeliği" berâtı verilmiştir (4.11.1997).

Eserleri ilk basılış tarihlerine göre şöyle sıralanabilir:

Tiyatro Oyunları; Dökmeci (1947), Yarısı (1967), Armutlar (1970), Yolcular (1970), Duman (1970), Keçiler (1970), Soytarı (1974), Balıkçı (1974), Genç Osman (basılmamış), Kuşak (basılmamış), Masal (basılmamış), Atilla (basılmamış), Tanyeri (1981), Kavuk (1987), Bozkırda Sabah (1988).

Romanları: Uğrak (basılmamış), Cadıların Kırbacı (1945), Maske (1956), Bir Sel Gibi (1961; Ötüken Neşriyat, 2014), Son Akın (1962), Belki Bir Gün (1964), Suların Gölgesinde (1966; Ötüken Neşriyat, 2014), Tanyeri (1967), Bozkırda Sabah (1969; Ötüken Neşriyat, 2013), Yoldaki Adam (1972; Ötüken Neşriyat, 2010), Gün Batarken (1976; Ötüken Neşriyat, 2010), Kutludağ (1979; Ötüken Neşriyat, 2011), Gece Yarısı (1987; Ötüken Neşriyat, 2014).

Film Senaryoları: Son Akın, Soytarı, Yarısı, Yoldaki Adam.

Hikâyeler: On İki Masal (1942), Tarihten Hikâyeler (1966; Ötüken Neşriyat, 2014)

Şiirler: Rüzgâr (1965)

Bekir Büyükarkın'ın uzun yıllar çeşitli derneklerde çalışmaları olmuştur. Vefadan Yetişenler Derneği'nin kurucusu (1947) ve başkanı, Vefa Kulübü'nün Divan Başkanı, Musiki Kültür Derneği'nin kurucusu (1960) ve başkanı olarak çok değerli hizmetleri vardır.

Bekir Büyükarkın evlidir (1965); eşi kültürlü bir İstanbul hanımefendisi olan Matematik öğretmeni Güher Büyükarkın'dır.

Bekir Büyükarkın, son eseri olan *Kervansaray*'ın son bölümünü yazdığı günlerde, 6.8.1998 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur. 8.8.1998 günü öğle vakti Şişli Camii'nde namazı kılınarak Edirnekapı Şehitliği'nde toprağa verilmiştir. Kendisine Tanrı'dan sonsuz rahmet diler, aziz hatırasını saygı ile anarız.

Av. Kemaleddin NOMER

Son Akın

Bu roman, vatanı için hayatlarını seve seve
feda eden akıncılarla serhad gazilerinin ve onların fedakâr ana,
bacı ve eşlerinin aziz ruhlarına ithaf edilmiştir.

Ruh ve madde âlemini birleştiren, yüz yıllar boyunca
ölümsüzlüğe kanat açan sizler;
Hatçe Analar, Ayşe Güller, Koca Memiller, Kara Muradlar,
Deli Durmuşlar, Karapençeler hâlâ yaşıyorsunuz...
Başka türlüsü olamazdı...

Bekir Büyükarkın

-I-
Hatçe Ana

1592 SENESİ idi... Eflâk ovalarına bahar yeni gelmişti... Ağaçlar yeşil, otlar yeşil, Tuna bile yeşildi... Etrafa yeşilin ümit taşıyan, ruhlara iman aşılayan, kalblere sükûn veren mânası hâkimdi... Tarlalardan, bahçelerden, evlerden gelen türküler bile yeşil üzerine derlenmişti o gün...

İşte, bir ahu bakışlı; yemenisini yanına bırakmış, fistanının düğmeleri açık, ayacıklarını Tuna'ya sarkıtmış, sevdiceğinin hasretini yeşilde gidermeye çalışarak sulara gönlünü döküyor...

İşte bıyıkları yeni terlemiş, çakır gözleri aşk ateşiyle buram buram tüten bir delikanlı sularda yavuklusunun yeşil gözlerini arıyor...

Karşı sahilde, Tuna'nın öteki yakasında yeşile doyamamış gibi yağız atlar geziniyor, ilerideki tepelerde otlıayan koyunlar bile gıdalarını yeşilde buluyorlar...

Açığı koyusuyla, durgunu coşkunuyla rengârenk yeşil ruhlarda, kalblerde, hayatın içindeydi o gün... Hattâ olamayacağına inanmış gibiydiler...

Yerköy'de de herkes yeşili doya doya görmek, yeşili doya doya koklamak için erkenden evlerinden dışarı çıkmıştı. Eflâk'ın bu şirin kasabası Tuna'nın kenarındaydı; bereketli bir toprağı, geniş çiftlikleri vardı... Karşı sahilde Rusçuk, Tuna üzerinde küçücük adasıyla Yerköy yeryüzünün birer cenneti gibiydiler...

Muharrem Bey'in çiftliği de Yerköy'de, Tuna üzerindeydi... Çiftliğin salkım söğütleri Tuna'ya sarkar, geniş tarlaları Tuna'dan gıdalanırdı...

Bahçelerden türküler yükselir, bahar rüzgârı Muharrem Bey çiftliğinin söğütlerini okşayıp Tuna'da yıkanmaya çalışırken, henüz on-

beş yaşında genç bir kız ellerini dizlerine kavuşturmuş, sarı saçlarını omuzlarına sermiş, yeşil yemenisini yanına bırakmış, bahar kadar canlı yeşil gözlerini sularda gezdiriyor, renkli bir rüyanın büyüsüne kapılmışçasına gülümsüyordu... Onun için her şey, hal, istikbal, hattâ mazi bile bahar gibi taze ve canlıydı.

Çocuk denecek kadar ufak genç kız, dudaklarında nemli bir temasın izlerini taşıyordu ve ruhunun en kuytu köşelerine kadar yayılan bir ateş onu hâlâ için için yakıyordu... Yanındaki otlarda bir erkeğin ayak izleri vardı ve genç kız yeşil gözlerini sulardan kurtarıp bu izlere bakışlarını çevirdiği zaman ruhunun en kuytu köşelerine kadar yayılan meçhul ateşin kendisini daha fazla yaktığını hissediyordu.

Onu o gün sevdiği genç öpmüştü... Nasıl olmuş, neden olmuş, farkına varmadan, Tuna kenarında dinlenir, sulara bir serhad türküsü söylerken birden arkasından bir el uzanmış, onu geriye doğru çekmiş ve bıyıkları henüz terlemiş, hararetten için için yanan bir çift dudak dudaklarıyla birleşivermişti... Genç kız evvelâ çırpınmak istemiş, fakat gelenin kim olduğunu anlayınca hemen vazgeçmişti...

Bu hal belki bir saniye bile sürmemişti... Sonra genç erkek, sevgilisinin bir şeyler söylemesini beklemeden, hattâ hareketsiz duruşunun sebebini bile tahlile lüzum görmeden, çimenlerin ezilmesine aldırmayarak sür'atle kaçıvermişti... Buna rağmen bu temas genç kıza küçücük ömrü kadar uzun gelmişti... Çünkü bu öpüş onun taptaze dudaklarına konan ilk aşk busesiydi. Ama ne kadar tatlı, ne kadar hoştu... Bahar gibi baş döndürücü, serhad türküleri gibi coşkun geliyordu insana...

Kızmamış, kızamamış, sevgilisinin arkasından bağıramamıştı bile... Sadece yanakları kıpkırmızı olmuştu... Pençe pençe lâl renklere bürünmüştü yanakları... Halbuki şimdiye kadar aşklarına dair onunla bir tek kelimecik dahi konuşmamıştı, onu sevdiğini kendisine bile itiraf etme cesaretini gösterememişti... Bugüne dek sadece bakışmışlar, yalnız kaldıkça birkaç kelime konuşup uzaklaşmışlardı. Buna rağmen genç kız da sevdiği erkek tarafından çılgınca sevildiğinin farkındaydı... Bunu nasıl anlamıştı; kendisi bile bilmiyordu...

Birden bağırmak, hiç olmazsa Tuna'ya aşklarını itiraf etmek ihtiyacıyla yandı... Fakat bunu da yapamadı; sadece:

- Murad'ım, diye fısıldadı, Kara Murad'ım!...

Bu sefer utandı; bu söylediği söz ne kadar ayıptı!.. Yanakları yine pençe pençe lâl renklere büründü, küçücük elleriyle yüzünü örttü...

Şimdi neden ona ses çıkarmadığına, neden hareketsiz durduğuna pişman olmuştu... Artık buradan kaçmak, yatağına yüzükoyun kapanarak ağlamak, hattâ günlerce, belki de senelerce hiç dışarı çıkmamak istiyordu... Kendisini düşmüş, lekelenmiş sanıyordu. Namuslu bir genç kız, kim olursa olsun, hiç başkasıyla öpüşür müydü?

Hemen yerinden fırlayacaktı ki, bir ses duydu; birisi kendisine sesleniyordu:

- Gül!.. Gül... Ayşe Gül!..

Bu Murad'ın; sevdiği delikanlının sesiydi!.. Acaba şimdi de ne istiyordu? Ona bugün ne olmuştu böyle?

Artık kıpırdayamadı, olduğu yerde ellerini yüzünden çekmeden bekledi...

Ağaç yaprakları hışırdadı, otlar ezildi ve simsiyah kıvırcık saçları, kapkara gözleri, çatık kaşları, yanık teniyle Gül'ün Murad'ı, onyedi yaşının coşkun, fakat o nisbette ürkek heyecanlarıyla dolu olarak yaklaştı:

- Gül, diye kekeledi. Ayşe Gül; bana kızdın mı? Seni çok seviyorum ben...

Ayşe cevap vermedi, elleri hâlâ yüzündeydi, kalbi tahammül edilemez şekilde çarpıyordu... Acaba yerinden sür'atle kalkıp Murad'ın yanından uzaklaşsa daha mı iyi olurdu? Bilemiyordu, ne yapacağını şaşırmıştı, belki de farkında olmadan, bir kere daha öpülmesini bekliyordu...

Murad hemen Ayşe'nin yanına diz çöktü, şimdiden bir pençe kadar iri elini onun omuzuna koydu, fakat kızı öpmedi, sadece kabahat yapmış küçük bir çocuk gibi:

– Ayşe, diye fısıldadı, ne olur cevap ver bana, darıldın mı?

O zaman kız silkindi, hâlâ omuzunda duran ve gittikçe ağırlaşan Murad'ın elinin tazyikinden kurtulmak için yana çekildi, ellerini yüzünden indirdi, kırmızı yanaklarını Tuna'da serinletmek istercesine bakışlarını önüne eğdi:

- Ayşe deme bana, dedi, beni ismimle çağırma. Bir duyan olursa, buraya geldiğini gördülerse, ne yaparım?

- Hiç kimse görmedi, herkes bahçelere, tarlalara dağılmış, çocuklar bile çok ilerde, sazlıklarda oynuyorlar...

- Olsun, yine de ismimle çağırma beni!.. İstemiyorum!..
- Ne diyeyim?
- Ayşe Hanım de, eskiden hep öyle söylemez miydin?

Murad birden sendeledi, âdeta altındaki toprak kayıyormuş gibi Tuna'ya yuvarlanacağını sandı... Aşk ateşiyle buğulanmış siyah gözlerine âniden bir gölge düştü... Şimdi dudakları titriyor, elleri karıncalaşıyordu... Bir an ne yapacağını şaşırdı... Kendisine daima gülümseyerek bakan, her fırsatta yanına sokulan, kimsenin bulunmadığı zamanlarda yüzünü göstermekten çekinmeyen, bir defasında elini tutmasına müsaade eden, biraz evvel de öperken hiç ses çıkarmayan bu kız, birdenbire neden böyle değişmişti?

Halbuki Ayşe için ne hayaller kurmuştu... Buraya sadece özür dilemek için geri dönmemişti... Ayşe'ye şimdiye kadar içinde yaşattığı sevgisini haykıra haykıra söyleyecek, sonra da kendisiyle evlenmesini isteyecekti...

Biliyordu, ona Ayşe'yi vermezlerdi!.. Ayşe'nin babası bu çiftliğin sahibiydi, kendisi ise çiftlikte hizmet gören dul bir kadının oğlu... Ama ne ziyanı vardı? Ayşe'den bir kere söz aldıktan sonra, nasıl olsa günün birinde onu kendine eş yapardı. Ayşe onu beklerdi, o da hemen çiftliği terkeder, yılmadan birkaç sene çalışır, para toplar, sonra gelir babasından kızını isterdi... Muharrem Bey şayet razı olmazsa, kızı bir gece, kimsenin haberi olmadan kaçırırdı... Yeter ki Ayşe "Beklerim!.." deyiversindi... Güçlü kuvvetliydi, gayet şişkin pazıları, bir çelik gibi sağlam bilekleri vardı. Harman yerlerinde, çayırlarda, emsalini ensesinden tuttuğu gibi altına alır, hattâ değme babayiğitler bile onunla baş edemezlerdi. On yedi yaşına rağmen atik, çevik ve cesurdu... İyi ata biner, iyi bıçak ve kılıç kullanırdı...

Murad'ın birden annesi hatırına geldi; tekrar sendeledi...

Hatçe Ana!.. Murad anasını da çok severdi... Badem gözlü, yanık tenli anası, yer yer kır düşmüş siyah saçlarıyla bazan onu karşısına alır, sigaya çekerdi... Anası onun üzülmesini aslâ istemez, kederlenmesine, hattâ ufacık bir hastalığına bile tahammül edemezdi. O metin, o beşerî eziyetlerin envaına katlanan sabırlı kadın oğlunun neşesizliği karşısında bile gözyaşlarını tutamazdı... Murad bunu bildiği için ekseriya anasından üzüntülerini, can sıkıntılarını saklardı. Nitekim Ayşe'ye olan sevgisini de bu yüzden bugüne kadar annesinden gizlemişti... Ayşe'den söz alsaydı şayet; para kazanmak için yola

çıkacağı sırada elbette anasına her şeyi söyleyecek, müsaadesini isteyecekti... İsteyecekti ama, anasını kimlere bırakacaktı, sonra anası onsuz nasıl yaşayacaktı? Para kazanmak için gideceği yerlere Hatçe Ana'yı götürmesine de imkân yoktu...

Ama şimdi daha fazla düşünmemeliydi. Hemen anasının elini öperek bir daha geri dönmemek üzere buradan kaçmalıydı.

Sür'atle ayağa kalktı, boğazında düğümlenen bir hıçkırığı güçlükle zaptetmeye çalışarak âdeta bağırdı:

- Doğru, sana Ayşe Hanım demeliydim. Bilirim sen bir çiftlik sahibinin kızısın, ben ise hizmetinizi gören dul bir kadının oğlu... Herkes dengi dengine değil mi?

Artık tamamen azimliydi. Hattâ şu anda, bakışlarını gizleyen, al al olmuş yanakları ve omuzlarına ipek şuhluğuyla dökülen sarı saçlarıyla oturan şu kızdan başka türlü de hesap sorabilirdi...

Fakat bunu yapmaya tenezzül etmezdi... Karşısında şayet bir erkek olsaydı, onun en ufak hareketine bile tahammül edemez, hemen bileğinden yakaladığı gibi yere çalardı...

Bir kere daha göz ucuyla kıza baktı; onun şaşkın ve perişan halini, hattâ ılık bahar havasına rağmen titremekte olduğunu farketmeden tekrar haykırdı:

- Pis mahlûk!.. Şeytan!.. Yalancı!..

Sonra âdeta koşarcasına ağaçların arasına daldı... O zaman Ayşe, Murad'ı hakaret dolu sözlerine rağmen, yanında görmek arzusuyla kıvrandı... Yoktu, gidiyordu, sadece onun çimenler üzerinde akseden ayak seslerini duyuyordu. Bu sesler beyninin içine bir çekiç darbesi gibi giriyor, oradan bütün benliğine yayılıyor ve sonra yaralı bir kuş gibi çırpınan küçücük kalbini sıkıştırıyordu...

Halbuki Murad ona o kadar yakın olmuştu ki, belki de "Ayşe Hanım" diye seslense irkilecek, yadırgayacaktı!.. Öyleyse onun, "Ayşe Gül" diye seslenişinden ürkecek, kızacak ne vardı?

Belki de Ayşe'nin bu hiddeti sadece kendisineydi; öpülmesine büyük bir teslimiyetle müsaade ettiğine kızmış, bu utancının acısını Murad'ından çıkarmaya çalışmıştı... Yahut sevgilisinin bir pençe gibi iri elini omuzunda hissedince tekrar öpmesini beklemiş, fakat onun sadece kendisinden özür dilediğini anlayınca elinden oyuncağı alınmış bir çocuk gibi hiddetlenmiş, isyan etmişti... Başka bir sebep de olabilirdi: Babasının kendisini hâlen çiftlikte misafir bulunan

amcası oğlu Arif Bey'e vermek istediğini bildiği için Murad' la olan aşklarının bir felâket doğuracağını hissetmiş ve bu sevginin burada sönmesini istemişti.

Her ne olursa olsun Ayşe Gül'ün on beş senelik hayatının tecrübesi, katıksız duyguları, bunları, hele şu anda, tahlil edecek imkânı vermiyordu... Bildiği bir şey varsa, Murad'ı gidiyordu... Şimdi onu yolundan çeviremezse belki de bir daha hiç göremeyecekti!...

Sür'atle ayağa fırladı, incecik sesinin hicran, ıstırap, sevgi ve hasret taşıyan âhengiyle haykırdı:

- Murad'ım!.. Kara Murad'ım!.. Gitme!.. Yanlış anladın!.. Onu demek istemedim. Geri gel!.. Ne istersen de bana!..

Fakat hiçbir cevap alamadı, hattâ uzaklaşan ayak seslerinin daha fazla sıklaştığını duydu. O zaman koşmaya başladı... Evet, yeşil renkli baş örtüsünü çimenlere bırakarak, sarı saçlarının omuzlarında dalgalanmasına, düğmeleri çözülmüş fistanının açık yakasından küçücük göğsünün yarı yarıya görünmesine aldırmadan, yeşil gözlerine dolan yaşların yanaklarına doğru süzülüşünün farkına varmadan koşuyordu...

Tuna'yı çok ince bir şerit gibi kuşatan ağaçlıkları bitirip yemyeşil çayırlığa varmak üzereydi ki, Murad'ını gördü, fakat yalnız değildi... Yanında amcasının oğlu, bir dereceye kadar sözlüsü Arif Bey duruyordu; bir şeyler konuşuyorlardı.

Büsbütün hata yaptığının, ıstıraplarına kopkoyu bir yol çizdiğinin farkında olmadan, perişan haliyle koşmasına devam etti... Yemenisinin bir teki ayağından çıkmış, şalvarı yırtılmıştı...

Arif Bey onu gördü; elindeki kırbacı koltuğunun altına alarak tamamen geri döndü, Ayşe'nin gelmesini bekledi...

Arif Bey'in ayağında sarı çizmeleri, belinde kılıcı vardı. Bıyıkları dudaklarının üzerine yapışmış gibiydi! Murad'dan dört beş yaş büyük olmalıydı...

Ayşe yanlarına sokulunca, Arif Bey bir an şaşırdı, hattâ hayret ve korkuyla genç kızı süzdü, sonra daha fazla dayanamayıp bağırdı:

- Kız, bu halin ne?

O zaman Ayşe yaptığı işin sakatlığını anladı, bir eliyle göğsünü örtmeye, diğer eliyle saçlarını gizlemeye çalıştı ve geri dönüp oradan uzaklaşmak istedi.

- Söyle bana, ne oldu sana? Yoksa bu herif mi bir şey yaptı?

Ayşe cevap vermedi, başını önüne eğdi, her tarafı korkudan titriyordu...

Murad bu hali dudaklarını bükerek seyretti, sonra omuzlarını silkti, yürümeye başladı...

- Dur gitme, sen söyle; sahilde ne işin vardı senin, Ayşe'yle mi beraberdin, yoksa, ona saldırdın mı? Bu kız arkandan niye koşar?

Murad cevap vermedi, hattâ yürümeye devam etti... O zaman Arif Bey onu kolundan yakaladı:

- Yanaşma, diye bağırdı, babasının kim olduğunu bile bilmeyen piç! Sen nasıl olur da efendinin kızına, benim sözlüme sokulur, onu bu hale sokarsın? Kılığına, kıyafetine bir baksana; dilenciden ne farkın var?

Murad bir anda beynindeki kanların çekildiğini, başının döndüğünü hissetti... Hemen kolunu kurtardı, dudakları titrerken:

- Aklını başına topla Arif Bey, dedi, daha ileri gidersen Muharrem Bey'in yeğeni olduğuna aldırmaz, hemen şuracıkta haddini bildiririm...

- Bu lâfları bana mı söylersin? Ayşe'ye ettiklerini gizlemek için bir de kabadayılığa mı kalkarsın?

- Ben Ayşe'ye bir şey yapmadım, sana da verilecek hesabım yoktur...

- Utanmadan hâlâ karşımda konuşur!.. Hergele, seni paralasam yeridir!!..

Arif Bey bundan sonra Murad'ın başka bir söz söylemesine vakit bırakmadı; hemen koltuğundaki kırbacı yakalayıp olanca şiddetiyle delikanlının yüzünde şaklattı... Fakat ikincisine muvaffak olamadı; göğsüne bir balyoz şiddetiyle inen Murad'ın yumruğuyla sendeledi. Bu sefer elini kılıcına attı, lâkin onu da kınından çıkartamadı, yediği ikinci bir yumrukla nefessiz kaldığını anladı, başı döndü, dizlerinin üzerine yığılıverdi.

O zaman Murad, yere diz çöküp göğsünü bastırarak olanları şaşkın şaşkın seyreden Ayşe'ye, yanağındaki kırbaç yarasını eliyle kapatarak alayla, iğrenerek, hattâ tiksinerek baktı:

- Bir de sözlüymüş yosma, dedi, ne durursun sarılsana âşığının boynuna, görmez misin baygın yatar...

Sonra Ayşe'nin kıpırdadığını, bir şeyler söylemek istediğini farkedince yere bir tükrük fırlattı, sür'atle geri dönüp yürümeye başladı...

Başı dikti, gözleri hiddetten parlıyordu, kaşları çatılmıştı, yalnız göğsünün üzerinde bir sızı vardı, bir de kırbacın izlerini taşıyan sağ yanağı için için kanıyordu.

Bir solukta tarlaları geçti, ahırların yanından kıvrıldı... Kendisine seslenen küçük çocuklara, genç kızlara aldırmadı... Yaşlı bir kadınla konuşan anasını görünce durdu:

- Ana, diye seslendi, içeri gel; seninle biraz konuşmam gerek...

Hatçe Ana o gün her zamankinden daha güzeldi, başındaki yemenisini kulaklarının arkasından geçirmişti, yer yer beyazlaşmış siyah saçları yemenisinin arasından gözüküyor, hafif dolgun dudaklarında bir tebessüm dolaşıyordu... Fakat oğlunun titrek sesini işitince konuşmasını kesip geri döndü ve sonra dudaklarındaki tebessüm aniden donuverdi:

- Murad'ım, diye bağırdı, ne oldu senin yanağına?

- Ana sual etme, gel içeri...

- Oğul!.. Oğul!.. Yine birisiyle mi kavga ettin? Ah oğul, sen beni öldüreceksin...

Bu sefer Murad, annesine hiç cevap vermedi, oturdukları kulübeye doğru yürüdü, merdivenleri sarsarak çıktı, açık kapıdan içeri girdi... Şimdi Hatçe Ana Murad'ın arkasından gidiyor, göğsünün tıkanmakta olduğuna aldırmadan, sanki oğlunu bir felâket bekliyormuş, bunu önlemek oğluna yetişmekle kabilmiş gibi durmadan koşuyordu... Fakat ne yapsa boşunaydı, erişmesine imkân yoktu... Nitekim Murad'ın yanına ancak ocaklı odada varabildi... Kalbi yuvasından fırlıyacakmış gibi çarpıyor, soluğunu alamıyordu ama, yine de soruyordu:

- Ne oldu Murad'ım sana? Hemen, şimdi su kaynatıp sıcak bir bezle yaracığını sileyim de, o güzel yanacığında hiçbir iz kalmasın... Yoksa canın çok mu yanar evlâtçığım?

Murad annesinin bu sözlerini sanki duymuyordu; zihni gerilere, Tuna kenarında yeşil yemenisini çimenlere bırakmış, sarı saçlarını omuzlarına dökmüş, genç bir kız ile kendisine "Yanaşma" diye haykıran bir sese doğru kayıyordu...

Birden silkindi, annesini artık susmuş, yaşlı gözlerle kendisini seyreder görünce başını önüne eğdi:

- Ana, diye fısıldadı, ben giderim...

- Nereye oğul?

- Bunu ben de bilmem...

- Yine mi bilmezsin? Sen hiç mi bana bir şeyini söylemezsin?

Murad gülümsemeye çalıştı. Onda onyedi yaşının çocuğumsu tavırlarından, tehlike karşısında sığınacak bir kucak arayan şaşkın telâşından eser yoktu. Bu gülümseyişi bile çok ileri yaşların olgun ifadesini taşıyordu...

- Anam, dedi, yine bana çatma; ben senden şimdiye kadar neyimi sakladım?

- Saymakla biter mi? Ben her şeyini, sonradan başkalarından öğrenirim... Tuna boylarında peşinde koşan kızlardan, çayırlarda tepe aşağı ettiğin delikanlılardan mı söz edem. Geçen yaz baldırını delen sapanın yarasını bile günlerce benden gizlemedin mi? Söyletme beni... Nafile, sen beni, seni sevdiğim kadar sevemezsin...

- Severim anam, ben seni çok severim. Bilmezsin, senin ufacık dahi olsa üzülmeni istemem!..

- Hani ya? Yüzünün niye böyle çizildiğini, nereye gitmek istediğini bile anlatmazsın.

Murad derin bir nefes aldı... Annesinin bileklerinden tutup yanaklarından öpmek istedi... Fakat Hatçe Ana oğlunun bu arzusuna müsaade etmedi, başını geriye doğru çekti... Üzüntüsünden büsbütün sararmış dudakları titreyerek yaşlı gözlerle Murad'ı süzdü:

- Sen beni öldürürsün, diye tekrarladı, o zaman rahat edersin...

- Anam böyle konuşma, birazdan yanından ayrılırım, vaktimiz çok azdır, ne olur, büsbütün kederlere salıverme beni...

- Nereye gidermişsin, benden nasıl ayrılırmışsın?

- Mecburum anam, ben gitmezsem beni de, seni de burada rahat komazlar... Beraber kaçalım derim ama, çabuk yakalanırız...

- Yine ne yaptın Murad'ım?

- Arif Bey'i dövdüm!

- Ne dedin? Buna elin nasıl vardı?

- Bana yanaşma dedi, sonra... Şey diye haykırdı, yüzümde kamçısını şaklattı, ben de iki yumrukta onu yere seriverdim...

Hatçe Ana birden iki eliyle yüzünü kapadı, sendelediği dizlerinin burkulduğu görülüyordu. Murad hemen onu kucakladı, karşıdaki sedire oturttu... Şimdi Hatçe Ana hıçkıra hıçkıra ağlıyordu...

Murad onu daha fazla seyredemedi, hemen önünde diz çöktü:

- Anam, diye fısıldadı, ne olur ağlama, ellerini çek yüzünden, vak-

timiz hiç kalmadı, benim de senden soracaklarım var... Bilir misin ki, bana piç derler! Ne olur söyle artık, benim babam kimdi, neden ölmüştü?

Hatçe Ana hemen ellerini yüzünden indirdi, ağlamaktan kıpkırmızı olmuş gözleriyle, yeni görüyormuş gibi, içi titreyerek oğluna baktı:

- Sana piç mi diyorlar? diye bağırdı.

- Evet!..

- Kim söyledi bunu?

- Arif Bey...

- Ona ne yaptın?

- Dedim ya, iki yumrukta yere serdim.

- Ellerin var olsun!.. O güzel elcağızın dert görmesin...

- Anam, yine söylemezsin... Yoksa Arif Bey'in dediği doğru mu?

Hatçe Ana bu sefer bir panter gibi ayağa fırladı, onunla beraber doğrulan oğlunun bileklerini yakaladı:

- Hayır, diye haykırdı, hayır! Sen hiç piç olur musun? Senin baban...

Fakat takatı kalmamış gibi sustu, eliyle göğsünü bastırdı, sonra kendisini sedire bıraktı...

- Niye sustun anam, devam etsene?

- Bunları bilirsin Murad'ım... Senin baban, namuslu, fakat fakir bir adamdı, öldü...

- İnanmıyorum...

- Baban çok iyi bir insandı, rençberlik yapardı, öldü işte...

- Neden öldü?

- Hiç, günün birinde hastalandı, ölüverdi, sen o zaman çok küçüktün...

- Sonra?

- Akçamız yoktu, hayatta da hiç kimsem kalmamıştı, seni kucağıma alıp iş aramak için bu çiftliğe geldim...

Murad teessüründen yumruklarını sıktı... Annesine inanmıyordu, buna rağmen onun iç âleminde yaşayan, kopkoyu bir perdenin arkasında belki de hâlâ canlılığını muhafaza eden hayat hikâyesini ne yapsa bu anda öğrenemeyeceğine de kani idi...

- Öyle olsun, diye fısıldadı, elbet bir gün sen söylemezsen bile ben babamın kim olduğunu anlarım... İşitiyor musun ana, babamın izini bulacağım ve hiç kimse bana piç diyemeyecek...

- İnan bana oğul sen piç değilsin, oğul sen...

Hatçe Ana sözünü tamamlayamadı oda kapısı bir tekmeyle ardına kadar açıldı, içeriye hiddetinden ne yapacağını şaşırmış, yumrukları sıkık, gözlerini kan bürümüş çiftlik kâhyası Hüseyin Ağa girdi...

Hüseyin Ağa hiç kimsenin lâf söylemesine vakit bırakmadan Murad'ın üzerine yürüdü:

- Hergele, nankör kerata, diye bağırdı, sen kim olursun da, bir beyi bayıltıncaya kadar dövmeye kalkışırsın? Ayşe Hanım'a söğütlükte ne yaptın, çabuk söyle?

Murad susuyordu, sadece sağ elinin parmaklarını oynatıyor, hafif nemli gözlerini kırpmadan kâhyaya bakıyordu.

- Çabuk derim sana, Ayşe Hanım'la söğütlükte ne işin vardı? Ona sarkıntılık mı ettin? Alçak!..

Murad'ın hâlâ konuşmadığını görünce hiddeti büsbütün artan Hüseyin Ağa bu sefer tükürüklerini saçarak bağırmaya başladı:

- Seni yakalayıp getirmemi Muharrem Bey bana emretti... Yedirdiği ekmekler haram olsun. Sana evvelâ bir araba sopa çekecekler, sonra da kulağından tuttukları gibi çiftlikten dışarı atacaklar, sürüneceksin... Seni bu hale sokan, şımartan hep anan olacak şu karıdır...

O zaman Murad'ın gözlerindeki nemlilik birden bire kurudu, orada hiddet ve ıstırap taşıyan bir ateş parladı:

- Anama dokunma, anama söz etme, diye bağırdı! Bana ne dersen de, çiftliğin ağasısın, hepsine katlanırım ama, anama dokunma...

- Vay köpek, bir de karşı gelirsin ha?.. Seni şuracıkta döveyim de, bu namusu herkesten önce ben temizleyeyim!

Hüseyin Ağa artık karşısındakinin başka bir söz söylemesine vakit bırakmadı, zaten sıkılı olan yumruğunu Murad'ın yüzüne olanca şiddetiyle indirdi... Murad sendeledi, hattâ birkaç adım geri gitti... Bir an kâhyanın üzerine saldırmak için eğildi, sonra vazgeçti, gülümsemeye çalışarak patlayan kaşından gözlerine doğru akan kanı elinin tersiyle sildi.

- Bir de karşıma geçmiş sırıtıyorsun ha!.. Demek bir yumruk sana kâfi gelmedi?..

Hüseyin Ağa yumruğunu tekrar indirdi, fakat Murad sür'atle yana çekildiği için isabet ettiremedi... Üçüncü defa hücum edecekti ki, karşısında Hatçe Ana'yı buldu...

- Yeter!.. Kızanımı sana dövdürtmem ben!.. Ağa da olsan, ben sağ iken kimse el süremez Murad'ıma...

Hatçe Ana şimdi dişi bir panter gibiydi... Yemenisi başından düşmüş, yer yer beyazlaşmış siyah saçları tamamen dağılmış, dudakları hiddetinden hafif çarpılmış, solgun yanakları pençe pençe kızarmış olduğu halde kâhyanın karşısında dimdik duruyordu.

Hüseyin Ağa evvelâ şaşırdı... Nedendir bilinmez, Hatçe Ana'dan çekinirdi... Buna rağmen hiddeti o kadar fazla idi ki, şaşkınlıktan kurtulur kurtulmaz hemen Hatçe Ana'yı omuzundan kavradı:

- Bre kadın, diye bağırdı, sen benim işime ne karışırsın? Çekil ortadan... Şu iti ayağımın altına alıp bayıltıncaya kadar dövmezsem rahat etmem... Defol, git bu odadan...

- Kızanıma dokunamazsın dedim sana, rahat bırak onu, zaten burada kalmayacak, büsbütün perişan etme yavrucuğumu!..

- Kaçacak ha!.. Cezasını görmeden elini, kolunu sallaya sallaya gidecek ha!.. Yağma mı var? Çekil kadın karşımdan...

- Hayır!..

Hüseyin Ağa daha fazla duramadı, Hatçe Ana'yı olanca şiddetiyle sarstı ve sonra sedire doğru fırlatmak istedi. Fakat Hatçe Ana da onu yakalamıştı, ayakları yerden kesildiği halde ağayı bırakmıyor ve mütemadiyen bağırıyordu:

- Murad'ım!.. Kara Murad'ım!.. Kaç!.. Durma burada evlâtçığım!. Aah!.. Güzelliğine seyretmekle doyamadığım, bir günlük hasretine bile katlanamadığım yavrum! Git... Meraklanma, anacığın seni yine bulur, günün birinde bağrına basıp...

Hatçe Ana'nın sesi birden kesildi; yanağında şaklayan bir tokat, evvelâ bakışlarına siyah bir perde gerdi, sonra onu karanlık bir âleme götürüverdi...

İşte o zaman Hüseyin Ağa'nın bile aslâ tahmin edemeyeceği bir hâdise oldu; Hatçe Ana dudaklarının arasından çenesine doğru sızan ince bir kan şeridiyle baygın yere yığılırken, Hüseyin Ağa'nın gırtlağına bir el yapıştı... Bu elin parmakları o kadar kuvvetliydi ki, Hüseyin Ağa gırtlak kemiklerinin içeri doğru çökmekte olduğunu anladı...

Bir ses, ciğerlere dolan havanın bütün tazyikiyle dışarıya fırlayan ve âdeta duvarlarda yankılar yapan bir ses duyuldu:

- Kim olursan ol, anamı dövemezsin, anama tokat atamazsın!..

Bu çelik parmak, bu gürleyen ses Murad'ındı... Hüseyin Ağa can

havliyle silkindi... Kendini kurtarmazsa, gözlerinin dışarıya fırlayacağını, nefessiz kalıp olduğu yere yıkılacağını anlıyordu... Son bir gayret daha yaptı; bir eliyle Murad'ın boğazındaki eline yapışırken öteki eliyle onun başına bir yumruk indirdi...

O zaman Murad da sendeledi, bir an başı döndü, kâhyanın boğazındaki parmakları gevşedi... Hüseyin Ağa bundan istifade ederek olanca şiddetiyle delikanlıya bir tekme savurdu...

Murad duyduğu acının tesirinden ellerini bıraktı, farkında olmadan eğildi; Hüseyin Ağa bu fırsatı kaçırmadı; hasmına bir yumruk daha atıp onu yere çökertince üzerine çullandı...

Mücadele vahşi bir seyir takip ediyordu; bilhassa Hüseyin Ağa delikanlının genç yaşına acımadan onu altına almış eziyor, koltuğunun arasına sıkıştırdığı başını öteki elinin yumruğuyla âdeta deliyordu... Fakat netice Hüseyin Ağa'nın umduğu gibi çıkmadı, Murad'ın dizlerinin üzerinde doğrulduğu ve çelik gibi parmaklarıyla kâhyanın bileğini kavradığı görüldü... Sonra Murad âdeta o bilekleri söküp attı ve hiç tereddüt etmeden Hüseyin Ağa'ya arka arkaya üç yumruk indirdi...

Murad neticeyi gayet iyi biliyordu; kâhyanın evvelâ yana kıvrılışına ve sonra yere uzanışına bakmadı bile, sadece sürüne sürüne anasının yanına gitti.

Hatçe Ana hâlâ baygındı, dudaklarından çenesine doğru süzülen kan donmak üzereydi...

Murad onu, bir müddet, içinden bir şeylerin eridiğini, kalbine amansız bir sancının saplandığını derin derin hissederek seyretti... Sonra daha fazla dayanamayıp anasının üzerine kapandı. Şimdi hıçkırarak ağlıyor, gözyaşlarıyla Hatçe Ana'nın yanaklarını yıkarken, dudaklarıyla da onun dudaklarından çenesine doğru süzülen kan şeridini emmeye çalışıyordu.

- Anam!.. Anam!.. Ben cahillik ettim; affet beni!.. Ayıl artık, ayıl da seni sırtıma alıp götüreyim buradan...

Böylece ne kadar kaldılar, belki birkaç saniye, belki dakikalarca; Murad'ın bunu tahmin etmesine imkân yoktu... Hattâ Murad, anasını dizlerinin üzerine yatırıp saçlarını okşadığının bile farkında değildi.

Odada derin bir sessizlik vardı, yalnız dışarıdan konuşmalar ve ayak sesleri işitiliyordu.

Murad bir an bu gürültüleri dinledi, sonra gözyaşlarını zapte-

debilmek için dişlerini sıkarken sanki bir daha görmeyecekmiş gibi anasına doya doya bakmak istedi...

İşte bu sırada Hatçe Ana kıpırdadı ve akabinde de sür'atle doğruldu... Evvelâ şaşkın şaşkın etrafına bakındı... Ne olduğunu anlamaya çalıştı... Oğlunu şefkatle süzdü, ağayı yerde uzanmış görünce âdeta gülümsedi:

- Murad'ım, diye inledi, bunu da mı hakladın? Seni artık burada sağ komazlar; durma, kaç...

- Ya sen anam?.. Bin sırtıma; karşıki odanın arka penceresinden beraber kaçalım...

- Olmaz oğul... Hiç benim gibi bir kadınla yola çıkılır mı?.. Ben sana ayak uyduramam ki, çabuk yakalanırız...

- Seni hırpalarlar anacığım...

- Muharrem Bey'e her şeyi anlatırım, o merhametlidir, bana dokunmaması için de Hüseyin Ağa'nın kulağını büker...

- Hele ilişsin sana, bu sefer öldürürüm onu...

- Bunu yapamazsın Murad'ım, sen katil olamazsın...

- Ya seni döverse?..

- Sen beni hiç düşünme... Bak gözün de şişmiş, her tarafın mosmor... Uzun yolculuğa nasıl tahammül edeceksin? Ama ne olursa olsun kaç... Cevizlik yolundan git, ağaçların arasında bir müddet dinlen... Ben seni takibe çıkan olursa oyalarım, yanlış yol gösteririm... Ama ne olursa olsun kendine iyi bak... Günün birinde de anacığına bir haber gönderiver... Sen sıhhatte ol da ben katlanırım oğlum; bağrıma taş basar beklerim...

Sonra birden ayağa kalktı... Sendeliyordu... Beyninde bir ağırlık vardı, rahat düşünemiyor, ne yapılması icap ettiğini hemen kestiremiyordu. Yalnız içinde bir eziklik hissediyordu, hani ekseriya korkulu bir rüyadan uyanınca nasıl hakikatle rüyayı birden farkedemez, şaşkın şaşkın etrafımıza bakınır, yarı baygın bir halde ne olduğumuzu araştırmaya çalışır, bıkkın ve ezgin bir ruh âlemi içinde yaşarsak, o anda Hatçe Ana da bu durumdaydı ve bütün vücuduna sür'atle yayılan bir gevşekliğin, bir kararsızlığın tesiri altında kendisini sedire bırakmak istiyordu.

Nitekim, sol gözü kapanmış, sağ yanağında bir kamçının izlerini taşıyan alnı şişmiş, göz çukurlarında donup kalmış birer damla yaşla bacaklarını gererek ayakta güçlükle duran oğlunun bu feci durumu-

nu bile farkedemeyerek karşısındaki sedire doğru yürüdü. Kendisini sedire fırlatırsa bütün acılarının biteceğini, senelerce devam eden ıstıraplarının sona ereceğini, bir daha meşakkatli günler yaşamayacağını sanıyordu.

- Hüseyin Ağa!.. Hüseyin Ağa!..

Birisi dışarıdan sesleniyordu... Kapının önü kalabalık olmalıydı... Uğultuları, konuşmaları, hâlâ mahiyetini anlıyamadığı bazı gürültüleri pek uzaklardan geliyormuş gibi duyuyordu...

- Abe Hüseyin Ağa!.. Neredesin Hüseyin Ağa? Muharrem Bey çığırır, Murad'ı bağlayıp tiz getirsin, der.

Murad'ı mı bağlayacaklardı? Murad'ı yakalayıp götürecekler miydi?

Hatçe Ana'nın beyninden yavaş yavaş çekilen kan birden gözlerinin içine kadar hücum etti... Sür'atle odadan dışarı fırladı, sokak kapısının arkasına sürmesini taktıktan sonra sordu:

- Kim o?

- Ben Hüsmen! Çoban Hüsmen... Hüseyin Ağa orada değil mi? Bey çığırır; hiddetinden yerinde duramaz...

- Burada... Burada!.. Yezit oğlanı bayıltıncaya kadar dövdü, ayılmasını bekler... Ayılınca ellerini bağlayıp beye teslim edecek... Var git, Muharrem Bey'e söyle...

- Süylerim Hatçe Ana!..

Bu adam çiftlikte hem çobanlık yapan, hem de Muharrem Bey'in hususi işlerini gören Garip Hüsmen'di... Bir işin üzerinde fazla durmaz, her şeyi oluruna, Tanrı'ya bırakırdı... Nitekim o anda da fazla düşünmeye lüzum görmemiş olacak ki, geri döndü, yavaş yavaş uzaklaştı...

Buna rağmen evin etrafındaki konuşmalar devam ediyordu. Meraklılar, beye yaranmaya çalışanlar, Murad'ın elleri bağlı götürüldüğünü görmedikçe dağılmak istemiyorlardı.

Hatçe Ana içeri girdi; oğlunu elleri belinde, ayakları yana doğru açılmış, hiç kıpırdamadan durduğunu farkedince yine sendeledi ve yine kendisini sedire fırlatmak ihtiyacını duydu. Fakat bu sefer çabuk toparlandı; hemen Murad'ın koluna girdi, onu dışarı çıkarıp arkadaki odaya soktu, ahırlara açılan pencerelerden birini kaldırdı:

- Murad'ım, diye fısıldadı, bilirim hepten gidersin... Ama böylesi daha iyi; sen bu çiftliğe lâyık değilsin, dışarıda çok daha iyi işler bulursun, buna inancım var... Kim bilir günün birinde...

Daha fazla konuşamayacağını, artık tahammül edemeyeceğini anlıyordu. Buna rağmen son bir gayret sarfetti, koynundan bir kese çıkardı, oğlunun kuşağına sokarken:

- Al bunu, dedi; seni bir müddet geçindirir, alın teriyle kazanılmıştır, gelinime yüz görümlüğü almak için saklardım! Ne yapalım, kısmet böyle imiş, var sefa ile ye...

Murad konuşamıyordu, sanki dili tutulmuş, sanki boğazı tıkanmıştı... Sadece kupkuru gözlerle annesine baktı ve sonra geri dönüp sür'atle bir ayağını pencereden dışarı çıkardı. O zaman Hatçe Ana bir kere daha çırpındı:

- Oğul, diye inledi, bir sıkıntın olursa anana haber sal... Sonra Murad'ım sana bir şey sormak isterim; Ayşe Hanım'ı çok mu seversin? Acı mı duyarsın? Hayır deme, sakın yalan söyleme... Ananın gözünden kaçmaz. Ne yapalım kısmet bu kadarmış... Razı olsa bile geri dönüp onu kaçırayım deme... Senden istediğim yalnız bu... Kim olursa olsun kız kaçırma! Ne istersen onu yap; zaten sen kötü iş yapmazsın!.. Lâkin kız kaçırma!..

Sonra oğlunun simsiyah kıvırcık saçlarına, yer yer hararetten çatlamış dudaklarını değdirdi, onu koklamıya, oradaki kanları adeta içercesine emmeye çalıştı...

O zaman Murad'ın dudaklarından güçlükle işitilen şu sözler döküldü:

- Anam... Benim bir tanecik anacığım. Allah'a ısmarladık... Hüseyin Ağa'ya söyle, sana el sürerse öldürürüm onu... Sonra, benim Ayşe'yle hiçbir işim kalmadı! Bunu da bil!..

Hatçe Ana artık cevap vermedi... Daha fazla seyretmemek için gözlerini kapadı ve bekledi...

Murad'ın saçları sürünerek dudaklarından uzaklaştı ve sonra o buram buram tüten evlât kokusu pencereden giren ılık bahar rüzgârına karışıverdi...

Ne kadar gözleri kapalı olursa olsun onu yine de görüyordu...

İşte, yere atladı, etrafına bakındı, seyislere görünmemek için ahırların önünden sür'atle geçti... Koruluğun içine daldı... Koruluğu geçince cevizlik yoluna sapacak... Ondan sonrası?..

Tarlalar, kırlar, ormanlar, dağlar; Murad'ı gidecek, hep gidecek...

Birden ellerini pencerenin kenarına dayadı, diz çöktü ve yine bekledi. Kimi, ne için olduğunu bilmeden bekledi...

-II-
Koca Memil

Murad üç saatten beri durmamacasına yürüyordu. Annesinin tahmin ettiği gibi ahırları sür'atle geçmiş, koruluğa dalmış, cevizlik yoluna sapmıştı. Şimdi ise nereye gittiğinin farkında değildi... Ne yapacaktı, günlerini, gecelerini nasıl geçirecekti, bilemiyordu...

Çok yorgundu... Bir gözü o kadar şişmişti ki, artık o tarafıyla hiçbir şey göremiyordu. Kılığı pek perişandı; mintanı lime lime olmuş, şalvarı delinmişti. Ayağındaki çarıkların bağları kopmuştu; çıkmaması için ayağını sürerek yürüyordu... Buna rağmen yine de hızlı gidiyordu...

Esasen o, ne kılığını, ne yorgunluğunu düşünüyordu... Hattâ nerede yatıp nerede kalkacağını bile pek az hatırına getiriyordu... Şimdi onun beynini iki kişi tamamen doldurmuştu...

Ayşe Gül ve Hatçe Ana...

Ayşe Gül... Şu anda ne yapıyordu acaba? Yine Tuna'ya bacaklarını sarkıtıp yeşil işlemeli yemenisini yanına koyarak sarı saçlarını omuzlarına mı dökmüştü? Belki de yeşil gözlerini yarı kapatarak bir serhad türküsü söylüyordu... Onun kendisi gibi sesi de güzeldi... Murad bazan hiç kimseye hissettirmeden bir köşeye gizlenir, Ayşe'nin türkü söyleyişini saatlerce dinlerdi... Ne kadar da yanılmıştı!.. Kendisinin bir ırgattan farksız olduğunu, Ayşe'nin onunla şimdiye kadar alay ettiğini anlamalıydı... Ama neden olsundu; Ayşe ona hep gülerek bakmış, hattâ öperken bile sesini çıkarmamıştı! Sonra, birdenbire neden değişmişti? O da Murad'a "Ben de seni seviyorum Murad'ım" deyiverseydi, her şey düzelirdi; birkaç sene sonra Ayşe karısı olurdu... Ona bir evcik yapardı, gün geçtikçe tarlalarını genişletirdi, durmadan çalışırdı...

Ama, Ayşe Arif Bey'le evlenecekti, o kendini beğenmiş adamın karısı olacaktı, ondan bir yığın çocuk yapacaktı...

Evet, Ayşe Gül başkasının karısı olacaktı!.. Birden sendeledi, daha fazla yürüyemeyeceğini, olduğu yere yığılıp kalacağını sandı... Titriyordu; bahar güneşiyle yıkanıp hafif hafif esen rüzgâr adeta onu üşütüyordu, karlı bir günde yol ortasında kalmış gibiydi... Şimdi gözündeki, yanağındaki yaralar daha fazla sızlıyordu... Dudakları da hararetten çatlamıştı, içi yanıyordu. Bir su bulsa, belki serinleyecekti...

Durdu, etrafına bakındı, bir pınar aradı, yoktu...

Yalnız bir ayak sesi duyar gibi oldu, belki birisi onu takip ediyordu, buna rağmen görünürlerde hiç kimse yoktu... Yanılabilirdi, bu hayalinin bir mahsulü olabilirdi... Yine de:

- Gelsinler, diye fısıldadı, kim olursa olsun bir yumrukta yere sererim!..

Hemen yolun kenarına oturdu, sırtını bir tümseğe dayadı ve bekledi...

Gökte bir tek bulut bile yoktu... Güneş tamamen yükselmişti... Etraf yeşil ve yine yeşildi... Ayşe'nin gözleri de yeşildi... Ama onunkiler daha başkaydı... O gözlerle Murad'a öylesine bakardı ki, dayanmaya imkân mı vardı?

Ne tatlıydı o gözler, ışıl ışıl yanardı hep!.. Ama son defa, Tuna kenarındayken başını önüne eğmiş, ona hiç bakmamıştı...

Hattâ, "Beni Hanım diye çağır." derken bile gözlerini başka yere çevirmişti... Buna rağmen arkasından ne diye koşmuş, Murad'a niye seslenmişti? Belki şikâyet edecekti, belki de bağıracak, tahrike kalkışacaktı... Arif Bey'i görünce durmuş, birden şaşırmıştı, onun için susmuştu...

Bilseydi o şımarığın, o yalancının, o sahtekârın hiç yanına sokulur muydu? Ne kadar severse sevsin susar, daha fazla dayanamayacağını anlayınca da anacığına derdini döker, çiftliği terkedip başka yerlere giderdi. Yahut, üzülmesin diye Hatçe Ana'ya hiçbir şey söylemez, bir bahane bulur, yine giderdi.

Anacığı, güzel anacığı!.. Onu da büsbütün yalnız bırakmıştı... Hüseyin Ağa, hattâ Muharrem Bey kimbilir ona ne eziyetler etmeye kalkışacaklardı... İşte buna tahammül edemezdi, hepsini öldürürdü... En iyisi geri dönmek, çiftliğe çok yakın bir yerde gizlenmek, anacığına bir şey yaptıklarını öğrenirse beyin de, kâhyanın da haklarından

gelmekti... Yahut Hatçe Ana'yı yanına alıp gittiği yerlere beraberinde götürmek daha doğru olacaktı. Bir gece gizlice eve girer, anasını kucakladığı gibi dışarı çıkardı... Ama annesi ona neden üstüste "Sakın kız kaçırmaya kalkma!" diye tembih etmişti? Her halde bunun bir mânası olsa gerekti... Bunu sonra düşünecekti, şimdi hemen geri dönmeliydi...

Murad sür'atle ayağa kalktı, âdeta dinlenmiş, eski kuvveti yerine gelmişti. Fakat yürüyemedi, yine bir takım sesler duymuştu... Hem de bunlar nal sesleriydi. Birkaç at değil, âdeta bir ordu geliyordu! Bir saat evvel kendisi otların arasına gizlenmişken önünden geçen ve sonra geri dönen Muharrem Bey'in atlıları, demek izini bulmuşlar, arkadaşlarını da toplayıp peşine düşmüşlerdi...

Burada saklanacak yer de yoktu... Yanlış hareket etmişti, yola çıkmamalı, gün batıncaya kadar otlukta veya korulukta kalmalıydı. Bir kere olan olmuştu, çaresiz gelenleri bekleyecekti; kolay kolay teslim olmayacak, yumruğuyla, dişiyle çarpışacak, Hatçe Ana'nın oğlu olduğunu onlara ispat edecekti... Sonra?.. Gerisini ne düşünecekti, ölüm bu işi çok kolay hallederdi, en iyisi de buydu...

Hemen yolun ortasına çıktı; bekledi...

Nal sesleri gittikçe yaklaşıyordu... At kişnemeleri çok yakınlardan duyuluyordu...

Murad göğsünü şişirdi, yumruklarını iyice sıktı, başını tamamen dikleştirdi ve yine bekledi... Âdeta gülüyordu... Evet çarpışacak, kıracak ve ölecekti... Bu suretle ömrünün sonuna kadar Ayşe'yi düşünüp için için inlemekten de kurtulacaktı... Şu sızı, göğsünün üzerindeki bir diken gibi yüreğini dağlayan şu sızı artık onu rahatsız etmeyecekti...

Murad, güneşin gözünü kamaştırmasına rağmen ileriye doğru dikkatle baktı, gelenlerin kimler olduğunu şimdiden anlamak istiyordu. Yanına sokulunca onlara ismen seslenecek, isterlerse teker teker çarpışmaya davet edecekti...

İşte görüyordu!.. Bunlar!.. Bunlar, Muharrem Bey'in adamları değildi!.. Bunlar, kartal kanatlı bin atlıydı...

Murad bir sevinç nârası fırlattı:

- Akıncılar!..

Serhad boylarının ünlü gazileri, Türk tarihine altın sahifeler he-

diye eden akıncılar, renkler denizi gibiydi, dalgalana dalgalana geliyorlardı...

Murad olduğu yerde daha fazla duramadı; onlara doğru koşmaya başladı. Biraz sonra karşılaştılar... Murad o kadar korkuyordu ki, kendisini bir kenara itip önünden geçecekler, bir rüya gibi her şey bir anda bitecek diye öyle endişe ediyordu ki, farkında olmadan ayaklarını gerdi, ellerini iki yanına açtı:

- Beni de alın, diye bağırdı, beni de götürün!..

Kır atına binmiş, kaplan derisi kalpaklı, turna telli, altın işlemeli cepkenli akıncı beyi sağ elini havaya kaldırdı:

- Dur!..

Dizginler kasıldı, yağız atlar bir kere daha kişnedi ve bin atlı bir anda olduğu yerde kaldı:

Şimdi Murad titriyordu; bu heybet, bu ihtişam karşısında, her tarafı yaralı, üstü toz toprak içinde, yırtık gömleği, delinmiş şalvarı, ayağından fırlamış çarıklarıyla kendisinin ne kadar âciz, ne kadar perişan olduğunu anlıyordu.

Buna rağmen bakmaktan, seyretmekten vaz geçemiyor, belki de biraz sonra yalnız kalınca hayalinde uzun müddet onları yaşatabilmek, avunmak için tek gözüyle en küçük hareketlerini bile kaçırmıyordu.

Murad'ın karşısındaki bin atlı, Malkoç Oğulları'ndandı. Silistre'den geliyorlardı. Akıncı beyi, Malkoçoğlu sülâlesinden Küçük Ali Bey'di... Emir almışlardı, Bosna'ya kadar uzanacaklardı, Bosna Beylerbeyi Telli Hasan Paşa'nın yanında bir müddet bulunacaklar, lüzumunda uskokları kıstıracaklardı. Hattâ Avusturya hududundan içerilere kadar girip düşmandan haber toplayacaklardı. Çünkü hudut boylarında bir hayli karışıklık vardı... Zaman zaman gerek Avusturyalılar, gerekse Türkler baskınlar yapıyor, palangalar alınıyor, palangalar veriliyordu... Bundan bir buçuk sene evvel sekiz sene müddetle Osmanlı - Avusturya sulhunun yenilenmesine ve Avusturyalıların eskiden beri her sene Türklere verdikleri haracı yeniden kabul etmelerine rağmen serhad hiç rahat değildi...

Akıncıların en ufağı Murad kadar iriydi, göğüsleri açık, pazuları şişkindi... Kimisinin başında al kadifeden külâh, kimisininkinde ise kaplan derisi kalpak vardı... Külâhların etrafı oyalarla bezenmiş incili

kreplerle sarılmıştı. Kalpak ve külâhların önüne turna veya balıkçıl kuşu telleri takılmıştı.

Mintanlarının düğmeleri zeberced veya elmastandı... Cepken ve şalvarları altın sırma işlemeli çuhadan yapılmıştı... Ayaklarında ceylân derisinden çizmeler vardı. Akıncı beyinin çizmesinin altındaki kabaralar altından, diğerlerininki gümüştendi.

Hepsi de kaplan kuyruğundan birer kamçı taşıyorlardı, omuzlarına kartal kanatları asmışlardı... Bellerine geniş kuşaklar dolamışlar, kuşaklarının arasına güneşten pırıl pırıl yanan altın saplı birer hançer yerleştirmişlerdi. Atlarının başlarında da turna tellerinden yapılmış birer sorguç vardı. Çok kıymetli derilerden imal edilmiş eğerlerinin kayışlarına bozdoğan asmışlardı. Kılıçları bellerinden sarkıyor, mızrak ve kalkanları güneşten parlıyordu...

Murad'ın gözü kamaştı, başını önüne eğerken:

- Akıncılar!.. Akıncılar, diye seslendi, ben de sizden olmak isterim. Beni burada yalnız başıma komayın...

O zaman akıncı beyi Malkoçoğlu Küçük Ali Bey, atının üzerinden Murad'a doğru hafifçe eğildi:

- Kimsin? diye sordu.

- Muharrem Bey çiftliğinden bir ırgat...

- Baban kim?

- Onu ben de bilmem, ben ufacıkken ölmüş. Anam adının Memmet olduğunu söyler.

- Nereye giderdin? Hem sen yaralısın, gözün de şişmiş; kiminle dövüştün?

- Kâhya Hüseyin Ağa ile kavga ettik. Anamı dövmeye kalkıştı; içim yandı, ben de gırtlağına sarıldım. Anama hiç kimse el süremez benim... Ama hiç kimse!..

- Ya, yanağındaki kırbaç yarası nedir?

- Muharrem Bey'in yeğeni Arif Bey yaptı. Ben de onu iki yumrukta bayılttım... Üç saat önce çiftlikten kaçtım, nereye gittiğimi ben de bilmem...

Küçük Ali Bey kaşlarını çattı; karşısında çekinmeden konuşan şu genç irisi, siyah kıvırcık saçlı delikanlı çalıştırılırsa ne yaman bir akıncı olurdu... Vücut yapısı, bilekleri, göğsü, hattâ boynu bile onun mükemmel bir cengâver olacağını şimdiden gösteriyordu... Ocakta

da bir hayli yer boştu; bu kış amel-mande olanların yerine pek az delikanlı kaydedilmişti.

Ama karşısındaki bu delikanlının ahlâkı ne biçimdi? Babası kimdi? Bu söyledikleri gerçek miydi? Bir hırsız da olabilirdi... Belki de korkağın biriydi; lâlettayin bir adamdan dayak yemiş, korkusundan kaçmıştı... Yahut birisini öldürmüş, sığınacak bir yer arıyordu... Bunları tahkik etmeye, işin aslını öğrenmiye hiç vakti yoktu... Sadrâzam Ferhad Paşa'dan emir gelmişti, bir an evvel Telli Hasan Paşa'nın yanına varmalıydılar... Daha günlerce ovalar geçecek, dağlar aşacaklardı... Buna rağmen yine sordu:

- Adın ne?

- Murad!... Bana Kara Murad derler!..

- Bizden ne istersin? Akçen mi yok!

- Sizinle bile olmaktır Murad'ım... Atlarınıza bakarım, yemeklerinizi pişiririm... Her şey gelir elimden...

- Bilmez misin ki, akıncı olmayan akına gidemez... Hattâ haramiliğe, poteraya bile çıkamaz...

- Öyleyse beni de akıncı eyleyin... İyi ata binerim, yumruğum kuvvetlidir, güzel kama kullanırım...

- Kaç yaşındasın?

- On yedi...

- Elin kılıç tutar mı?

- Onu da beceririm.

- Okuma, yazma bilir misin?

- Anam biraz öğretti idi, öteye gidemedim...

- Bütün bu söylediklerinin doğru olduğunu nereden anlayayım, kefillerin var mı?

Murad yutkundu... Kefili nereden olacaktı? Esasen anacığından başka ona kim kefil olurdu ki? Hatçe Ana da şimdi gerilerde, kim bilir ne vaziyetteydi? Başını önüne eğdi, omuzları çöktü, âdeta ufaldı:

- Yok, diye fısıldadı. Allah'tan ve anamdan başka hiç kefilim yok...

- Bilmez misin ki, akıncı yasasıdır, muteber bir kefil göstermedikçe akıncı oğlundan gayri hiç kimse akıncı olamaz...

O zaman gerilerden bir ses işitildi. Bu, tok, kelimeleri tane tane söyleyen, birden insanı saran bir sesti:

- Kara Murad'a ben kefilim!..

Bütün akıncıların başları geriye çevrildi. Hattâ Küçük Ali Bey bile atını döndürdü, sesin geldiği tarafa merakla baktı... Murad'dan gayri herkes sesin sahibini tanımıştı... Bu, akıncıların Küçük Ali Bey kadar, hattâ ondan da fazla sevip saydıkları Koca Memil beydi... Yaşı belki de yetmişi aşmıştı... Alnı ve gözlerinin altı sayılamayacak kadar çok çizgilerle kaplanmıştı... Beyaz sakalı vardı, uzun ve kuru ellerindeki damarları şişmiş, avuçları nasırlaşmıştı...

Atının üzerinde dimdik duruyordu, altında mütemadiyen kıpırdayan hayvanına aldırmadan dizginleri bırakmış, ufak bir kama ile elindeki bir tahta parçasını yontuyordu.

Kendisine baktıklarını yeni farketmiş gibi atına hafifçe dokundu, mızrakların arasından ağır ağır akıncı beyine yaklaştı.

O zaman Küçük Ali Bey sordu:

- Abe Koca Memil, sen bu kızanı tanır mısın?

Koca Memil, elindeki tahta parçasını yontmaya devam ederek aynı tok sesiyle tane tane cevap verdi:

- Nereden tanıyayım, seninle bile gördüm.

- Ya, tanımadığına nasıl kefil olursun?

- Anasını çok sever. Anasını seven, karısını, kısrağını, toprağını da sever. Hep böyle olmuştur... Ondan kötülük gelmez. Hem benim bu oğlancığa kanım kaynadı. Sen kabul et de akıncı yapalım; Kara Murad'ı deftere kaydedelim... İster isen, yoldaşlardan birisi Muharrem Bey'in çiftliğine uzanıp, soruşturuversin...

- Bu kızanı yanına mı almak istersin?

- Beli!.. Kan kardeşim yoktur! Eski kan kardeşim benden hayli koca idi, bu kış gidiverdi... Hani akında olsaydı, yalnız bırakamazdım ama, bu yolculuğa beraber çıkılmıyor...

Küçük Ali Bey içini çekti... Şu heybetli vücudiyle sakin sakin atının üzerinde oturan bu kocamış adama "hayır" demenin imkânı mı vardı? Onu kırmak hiç mümkün müydü? O bir fırtınaydı, savaşta ona yetişmek, salladığı kılıcın karşısında durmak kabil miydi?

Bütün akıncılar, hattâ Mora'daki Turhanlılar, Semendere'deki Mihalliler bile onu tanır, ona Koca Baba derlerdi. Bey diye çağırılmasından hiç hoşlanmazdı. Mevki istemez, paraya, pula katiyen ehemmiyet vermezdi...

Nereden geldiğini, aslının kim olduğunu, bu ocağa ne vakit, nasıl kaydolduğunu hemen hemen kimse bilmezdi... Sayısız harblere girip

çıkmıştı... Vücudunda yüzden fazla yara olduğu söylenirdi... Bütün Balkanları, tâ Viyana kapılarına kadar karış karış bilirdi...

Rivayete göre Kanuni Sultan Süleyman'ın Viyana seferine ufacık çocukken iştirâk etmiş ve o tarihten bu yana ömrü hep savaşlarda, at sırtında geçmişti... Yalnız bir defa, bundan senelerce evvel, ortalıktan kaybolmuş, öldü diye defterde ismi silinmişken günün birinde çıkagelmişti. Esir mi düşmüştü, hasta mı yatmıştı, kimseye bir şey söylememişti. Bilinen, Nemçelilerle yapılan bir savaş esnasında kayboluşuydu.

Zaten bundan sonra ona "Koca Memil" demişlerdi; namı Eflâk'tan Engerus'a (Macaristan); Nemçe'ye (Avusturya), hattâ Beç'e (Viyana'ya) kadar yayılmıştı...

Küçük Ali Bey, bütün bunları sür'atle zihninden geçirdikten sonra gülümsedi:

- İsteğin olsun, Koca Memil, dedi...

Koca Memil hiç ses çıkarmadı, sanki akıncı beyinin bu muvafakatini duymamıştı... Ağır ağır atından inerken:

- Bre Deli Durmuş, diye seslendi, tiz gel buraya...

Yine gerilerde bir kıpırdama oldu, diğer akıncıları yararak bir atlı sür'atle Koca Memil'in yanına sokuldu:

- Buyur Koca Baba!

Koca Memil, atını başıboş bıraktı, elindeki tahta parçasını kuşağına sokarken öteki elindeki kamayı uzattı:

- İn atından Deli Durmuş, dedi, al şu kamayı; bileklerimizden biraz kan akıt da şu kızanla şuracıkta kan kardeşi oluverelim...

Deli Durmuş, çok az konuşan, yanık tenli, daima gözlerinin içi gülen bir yiğitti. Hemen atından atladı. Koca Memil'in elindeki kamayı aldı, Murad'a yaklaştı...

Etrafa şaşkın şaşkın, hattâ ürkek nazarlarla bakınan Murad kendisine bir şey söylemelerine vakit bırakmadan sağ bileğini uzattı.

Bu sırada Koca Memil de sol eliyle Murad'ın omuzunu kavradı ve sağ bileğini Murad gibi çevirdi.

Murad, bileğini çizen kamanın acısından ziyade, Koca Memil'in bir mengene gibi omuzunu kavrayan pençesinin tazyikiyle irkildi... Buna rağmen dişlerini sıktı, omuzunun acısından gözlerinin sulanmasını belli etmemek için kirpiklerini oynattı...

Şimdi simsiyah, lekesiz iri gözleriyle Koca Memil, Murad'ı süzüyordu... Bakışlarından sanki alev fışkırıyordu... Murad başının döndüğünü, gözlerinin kamaştığını farketti. Buna rağmen gözlerini Koca Memil'in gözlerinden çekmedi...

Koca Memil gülümsedi, onun gülümsediği pek az görülmüştü... Halbuki şimdi âdeta gülüyordu... Bu hale Deli Durmuş bile şaşırdı, gözlerindeki tebessüm iki misli arttı...

Nihayet Koca Memil, gülümsemesini bırakmadan hafifçe kanayan sağ bileğini Murad'a uzattı:

- Em, dedi...

Murad hiç sesini çıkarmadan, yer yer damarları fırlamış o nasırlı elin bileğine hemen dudaklarını değdirdi... Aniden kendi bileğinin de Koca Memil tarafından kavrandığını farketti... Şimdi, Koca Memil de beyaz sakalına sürünen birkaç kırmızı beneğe aldırmadan dudaklarını Murad'ın bileğinde gezdiriyordu... Sonra dudaklarını bu kanayan bilekten çekti, iki kollarını birden açarak Murad'ı kucakladı...

Güneş hâlâ tepedeydi... Etraf yeşil, hep yeşildi... Geride, akıncıların durduğu yol kenarında gülümseyen rengârenk bahar çiçekleri hafif hafif esen rüzgâra boyun kırıyordu.

Akıncıların bayrakları sallanıyor, bahar çiçeklerinde, yeşilde yıkanan rüzgâr da akıncıların kartal kanatlarını okşuyordu...

Murad ise kendisini sıkı sıkıya kucaklayan Koca Memil'in göğsünde bir anne şefkati bulmuştu; kılıçların parçalayamadığı, yılların çökertemediği bu göğse başını dayamış, bir an geçmişi unutup huzura dalmıştı...

-III-
Gönüllerin Dili

Kış erken gelmişti... Her taraf karlarla örtülüydü...

Aylar nasıl da geçmişti? Baharın yeşilini, kalblere akan, orada arzu, huzur ve iman yaratan baharın rengârenk yeşilini yaz sarartmış, güz hırpalamış, kış ise tamamen silmişti.

Çiftliğe akşam birden çökmüştü. Herkes evlerine kapanmış, ocaklarda çıtırdayan kütüklerin karşısında istirahate çekilmişti.

Hatçe Ana o gece yine yalnızdı... Ocağın kenarındaki bir mindere oturmuş dizlerine bir örtü almıştı, elinde bir örgü vardı, badem renkli, hafif nemli gözlerini ağır ağır yanan kütüklere çevirmiş, kendi âlemini yaşıyordu.

Hatçe Ana'nın âlemi Murad'ın etrafında toplanıyordu. Kara Murad'ının... O şimdi kim bilir nerelerdeydi? Hayatta olduğunu bile bilmiyordu; bir küçücük haber dahi salmamıştı... Nereden haber verecekti kızancığı?.. Muharrem Bey'in, Hüseyin Ağa'nın şerrinden çiftliğe hangi yabancı sokuluyordu ki...

Hiç olmazsa hasretini birazcık giderebilmek için, birisiyle karşılıklı Murad'ından bahsedebilseydi. İmkân mı vardı; Murad'ın lâfını bile çiftlikçe kimsenin ağzına almaya cesareti yoktu. Hattâ Hatice Ana'yla bile konuşulmasını Muharrem Bey yasak etmişti... Yalnız bir defasında, bir kolayını bulup gizlice çoban Hüsmen'e Murad'ı için bir türkü dizmesini söylemişti. Sonra onun, bir sırasını kollayıp kulağına fısıldadığı türküyü dilinden düşürmez, olmuştu... Nitekim şu anda bile o türküyü hafif hafif mırıldanıyor, gönülde yaşattığı Murad'ını dudaklariyle de dile getiriyordu. Murad'ını, aslan yapılı kara gözlü, güzeller güzeli Murad'ını Hatçe Ana ne güçlüklerle büyütmüştü... Bir üvey baba elinde evlât yetiştirmeyi asla hatırına ge-

tirmemişti... Hem, o koç yiğitinin ardından hangi erkeğe koca diye bakabilirdi? Duldu, çok güzeldi, çiftliğin bütün bekâr erkekleri peşine düşmüşlerdi; neredeyse adı da çıkacaktı; Murad'ına kötü bir annenin oğlu dedirtmemek için çırpınmış, inlemiş, zaman zaman herkesten kaçmıştı... Talipler arasında çiftlik kâhyası Hüseyin Ağa da vardı. Hüseyin Ağa'nın ısrarı daha fazla olmuştu. Hattâ Hatçe Ana'yı tehdit etmiş, çiftlikten kovdurmağa kalkmıştı. O zaman hayatta olan Ayşe Gül'ün annesi sayesinde bu teşebbüsünde muvaffak olamamıştı... Bundan sonra Hüseyin Ağa bütün öfkesini Murad'dan çıkarmaya çalışmış, onu hırpalamaya, ağır işlerle yıpratmaya, hor görmeye başlamıştı...

Hatçe Ana hiçbir zaman oğlunu ezdirmemişti ama, Hüseyin Ağa Murad'a bağırmaya başladığı vakit içi titrer, onun, mezarının bile nerede olduğunu bilmediği Murad'ın babasının kendisini affetmeyeceğini sanırdı!..

İşte böyle günlerin gecelerinde kara gözlü, uzun boylu, yanık tenli, tok sesli o yiğit rüyasına muhakkak girer, Hatçe Ana'ya dudaklarını bükerek bakardı... Onun bakışları çakmak çakmaktı, insanın tâ içine kadar işlerdi. O zaman Hatçe Ana uykusundan hemen uyanır, yatağından fırlar, abdest alıp o koç yiğit için iki rekât namaz kılar, sabaha kadar seccadenin üzerinden kalkmazdı...

Murad'ın babası bir akıncı idi, akıncı beyi!.. Hatçe Ana küçük bir kızken bir gece haramilikten dönen üç yüz kişilik bir akıncı grubu çiftliklerinde konaklamıştı; çok yorgun ve uykusuzdular, evin bütün kadınları onlara hizmet etmişler, altlarına yataklar sermişlerdi...

Genç Hatçe de akıncı beyinin yatağını yaparken birden nasıl olmuş da kapı açılmış, beyle karşı karşıya kalıvermişti!.. O, hiç ömründe böyle iri, böyle yakışıklı, bakışlariyle insanı bir anda sersem eden bir erkek görmemişti.

Hemen başını önüne eğmiş, gümüş telli yemenisiyle yüzünü kapamış, odadan terliğinin bir tekini de unutarak kaçmıştı... Küçücük kalbi yuvasından fırlayacakmış gibi nasıl da çarpmıştı? O ânı hatırladığı zamanlar hâlâ rengi sapsarı olurdu...

Hatçe Ana, akıncı beyini günlerce, aylarca unutamamıştı; nereye gitse, ne yapsa, insanı bir anda yakan o simsiyah gözler, o heybetli vücut karşısına çıkardı...

Bir akşam, bir bahar akşamı türkü çağıra çağıra pınardan eve dönerken birdenbire karşısında akıncı beyini görüvermişti...

Güneş karşı sırtları lâl bir renge boyarken o, kır atını gümüş kakmalı dizginlerinden tutmuş, pırlanta düğmeli cepkenininn yakasını açmış, incili külâhını hafifçe arkaya itmiş, yanına sokulmuştu. Yine o kor gibi bakışlarını Hatçe' nin tâ kalbinin içine saplayarak genç kızın bir şey söylemesine vakit bırakmadan sormuştu:

- Hatçe! Seni babandan istesem bana varır mısın?

Hatçe farkına varmadan, ne yaptığını bilmeden:

- Hee!.. demişti, Varırım!.. Varırım!..

Sonra utancından al al olmuş yanaklarına ellerini bastırmış, bu sefer de ayağındaki yemenisinin bir tekini bırakıp kaçmaya başlamıştı.

Hatçe Ana'nın babası çok zengindi; büyük bir çiftliği, binlerce koyun ve sığırı vardı. Budin'in en iyi at ve kısrakları onun çiftliğinde yetişirdi.

Hatçe Ana, tıpkı Ayşe Gül gibi, ailesinin tek evlâdı idi; annesi, babası üzerine titrerlerdi... Akıncı beyine Hatçe Ana'yı vermemişlerdi... Bir akıncı yuva kuramazdı, onun mezarı bile belli olmazdı; genç yaşında kızlarını dul, torunlarını babasız bırakamazlardı... Bey değil, kim olursa olsun, hattâ en büyük akıncı beyine bile kız vermezlerdi...

Hatçe Ana günlerce ağlamıştı... Babasının ne kadar gururlu, inatçı, sözünden katiyen dönmeyen bir insan olduğunu bilirdi... Buna rağmen annesine yalvarmış, kendisini akıncı beyine vermeleri için inlemişti...

Babasının cevabı, "Evlâtlıktan reddederim..." den başka bir söz olmamıştı... Üstelik Hatçe Ana'yı bir odaya kapamışlar, dışarı bile çıkmasına müsaade etmemişlerdi.

Bir gece, Hatçe Ana ağlamaktan şişmiş gözlerini yarı kapamış yine akıncı beyini düşünürken pencerenin hafifçe tıkırdadığını duymuştu... Hemen yatağından fırlamış, pencereyi sür'atle açmış, akıncı beyinin uzanan kollarına kendisini bırakıvermişti.

Onu o kadar çok seviyordu ki, başka türlü hareket etmesine, başka türlü düşünmesine imkân görememişti.

Akıncı beyi onu atının terkisine oturtmuş, dört nala çiftlikten, baba ocağından uzaklaştırmıştı... Günlerce, durmamacasına yol al-

mışlar, nihayet bir kasabada bir eve yerleşip çağırtılan bir imamın ve iki akıncının huzurunda evlenivermişlerdi...

Böylece üç sene geçmişti... Hatçe Ana ve babasını düşündüğü zamanlar hariç, çok mes'ut günler geçirmişti... Babasının kendisini reddettiğini, adını bile kimsenin ağzına almasına müsaade etmediğini yanlarındaymış gibi biliyordu.

Hatçe Ana'nın, babası ve annesi ne vakit hatırına gelse içi sızlardı... Fakat onu asıl harap eden kocasının savaşa, akına gittiği zamanlardı... Hatçe Ana böyle zamanlarda, erkeğini hiçbir haber almadan aylarca beklerdi... Bütün günleri Allahına dua etmekle geçerdi. Nihayet kışa doğru kocası dönerdi; o heybetli vücut biraz ufalmış, biraz zayıflamış, hattâ kamburlaşmış bir halde olurdu. Buna rağmen kocası içeri girer girmez hemen Hatçe Ana'yı kucaklar, göğsüne bastırır, öper, okşardı...

Hatçe Ana da ona iyice sokulur, yaşadığı sıkıntılı günlerini bir anda unutup sevinç gözyaşlariyle birlikte bambaşka bir âleme dalardı...

Hatçe Ana, etiyle, kanıyla, canıyla, ruhuyla seviyordu erkeğini. Bir gün onu dizlerine yatırmış, siyah saçlarında parmaklarını gezdirirken:

- Aslanım! Efendim! Beyim! demişti, sen akındayken ben harap olurum, seni kaybedersem yaşayamam, beni de akına bile götür...

Kocası sadece gülümsemiş, sonra doğrulup Hatçe Ana'yı kollarının arasına alırken:

- Bana bir evlât ver, diye fısıldamıştı, tosun gibi bir erkek evlât!.. İşte o zaman akıncı ölmez!.. Erkek evlâdı olan akıncı hiç ölmez!..

O sene, baharla birlikte sefer mevsimi yaklaşınca evde de hazırlıklar sıklaşmış, ulaklar serhad boylarından eyaletlere, akıncı beylerine ve çeribaşılarına haber taşımaya başlamıştı.

Hatçe Ana kocasını uğurlarken hamile olduğunun farkındaydı, fakat bu müjdeyi ona verememişti; kat'î surette emin değildi, yanılabilirdi, yalancı çıkabilirdi. Yalnız kocasının boynuna sarılmış, her zamankinden daha fazla ağlamaya başlamıştı... O kadar çok gözyaşı dökmüştü ki, kocası onu kucaklamış, bir sedire uzatmış, dakikalarca doyamamacasına öpmüş, sonra:

- Geri dönmeyeceğimden mi korkuyorsun Hatçe? diye sormuştu.

- Beli!..

- Akına gitmemi istemiyor musun?

- Beli!.. Beraber ölelim... Beraber ölelim!..

O zaman kocası bir an durmuş, insanı bir kor gibi yakan gözleriyle Hatçe Ana'yı derin derin süzmüş:

- Ben devletime hizmet etmeden duramam Hatçe, demişti, bu topraklar başka türlü nasıl korunur? Bunu böyle bilesin... Yalnız serhadde, bir kalede sabit bir beylik alıp düşman saldırınca beraber çarpışır, beraber ölebiliriz... Sana söz veriyorum, bu son akınım olsun. Yeter ki bana bir erkek evlât doğur...

Sonra Hatçe'nin şükran dolu sözlerini dinlemeden büyük bir sevgiyle yanaklarından tekrar öpmüş ve kendisini dışarıda kartal kanatları, yağız atlariyle bekleyen akıncıların yanına gitmiş, bir dakika içinde de gözden kaybolmuştu...

Akıncıların arkasından, geride kalanlar serhad türküleri, Tuna şarkıları söylerlerdi ve akıncılar omuzlarındaki kartal kanatlarını rüzgârda dalgalandırarak gözleri bir noktada, elleri kılıçlarında durmadan ilerlerlerdi...

Hatçe Ana birden silkindi... Kapı vuruluyordu... Onu daldığı bu tatlı rüyadan uyandıran acaba kim olabilirdi? Bir an heyecana kapıldı. Muharrem Bey'in ve Hüseyin Ağa'nın korkusundan kimse yanına bile sokulamazken, hele böyle bir kış gecesinde, kapısını çalan çiftlik halkından biri olmasa gerekti. Titreyerek ayağa kalktı, neredeyse yürüyemeyecekti... Acaba Murad'ı mı gelmişti? Bu kadar aydan sonra oğluyla mı karşılaşacaktı? O zaman odadan dışarıya sür'atle fırladı:

- Kim o, diye seslendi...

İnce, güçlükle işitilen bir ses cevap verdi:

- Benim Hatçe Ana, ben!..

Bu Ayşe Gül'dü!.. Halbuki onu, Muradının gittiği günden beri hiç görmemişti, zaten ertesi sabah "Murad'la oynaştı" diye Ayşe Gül'ün adı çıkmış, Arif Bey bir daha dönmemecesine çiftliği terk etmiş, Muharrem Bey de kızını bir odaya kapatmıştı...

Şimdi bu soğukta, bu küçük kız ondan ne istiyordu? Bir derdi mi vardı acaba? Hemen kapının sürgüsünü çekti, Ayşe Gül'ü içeri aldı.

Kız, odaya girer girmez Hatçe Ana'nın boynuna sarıldı, göz yaşları arasında:

- Anam benim, diye inledi, sana gelemedim, seni göremedim, affeder misin beni?

Hatçe Ana şaşırdı, Ayşe'nin annesi çok küçükken ölmüş, bir müddet onu Hatçe Ana büyütmüştü ama, şimdiye kadar Ayşe Gül ona doğrudan doğruya "Ana" diye seslenmemişti, herkes gibi o da "Hatçe Ana" derdi...

Birden gülümsedi, sonra boğazından göğsüne doğru bir sızının yayıldığını farketti:

- Kara Murad'ım, diye fısıldadı, sen de yanılmışsın, ben de...

Kızın her tarafı soğuktan buz kesmişti... Küçücük elleri, dudakları morarmış, yeşil yemenisinin altından sarkan sarı saçları birbirine yapışmış, yeşil gözlerini süsleyen kirpikleri kar tanecikleriyle örtülmüştü.

Hatçe Ana onu, ocağın başına oturtup ısıtmak istedi, fakat kız bir türlü Hatçe Ana'nın boynuna dolanan kollarını çözmüyor, başını onun omuzundan, yanaklarını onun yanaklarından ayırmıyordu... Kirpiklerinde biriken kar tanecikleriyle karışan gözyaşları, Hatçe Ana'nın yanaklarını ıslatıyordu.

Birden Hatçe Ana'nın da gözleri sulandı ve sonra o da hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı... Şimdi her iki göz yaşı birbirine karışıyor, derinden duyulan iki ayrı hıçkırık bir tek kişinin ıstırabını taşıyordu...

Onlar böyle dakikalarca ağladılar... Bir parçacık olsun hicranlarının zehirini akıtıp elele ocağın başına oturdukları zaman Ayşe Gül:

- Anacığım, diye fısıldadı, ben Kara Muradımızı çok gücendirdim...

Hatçe Ana sanki bu sözü duymadı, elinin tersiyle gözlerinin yaşını kurulamaya çalışırken hafifçe başını salladı:

- Artık anladım, dedi, sen de onu çok seviyorsun değil mi?

Kız bir an tereddüt etti, sonra iradesi duygularına yenilince ciğerleri parçalanırcasına, nefessiz kalmışçasına:

- Çok, diye cevap verdi, çok!.. Pek çok!..

Hatçe Ana farkında olmadan tekrar sordu:

- Demek Muradımı çok seviyorsun?

Kız utancından yüzünü elleriyle kapatmıştı, solgun yanakları kızarmış, damarlarına ılık bir kan dolmuştu, buna rağmen yine de cevap verdi:

- Onu pek çok seviyorum!.. Murad'ımı hiç kimse benim kadar sevemez.

- O da seni çok seviyor muydu?

- Seviyordu... Sevdiği için gitti. Onu kırdım, üzdüm ben...

Hatçe Ana irkildi... Demek Murad'ını başka birisi, kendisinden daha fazla sevdiğini iddia edebiliyordu? Ayrıca Murad'ı da, anasından başkasını bu kadar çok sevebiliyordu. Zaten oğlu onu hiç sevmemişti ki... On yedi senedir üzerine titrediği, uğrunda katlanmadığı eziyet kalmadığı, bin bir meşakkatle büyüttüğü oğlu bir yabancı kızı kendisinden çok fazla sevivermişti. Kim olursa olsun, Ayşe Gül bir el kızıydı... Evet, Murad hep kendisinden kaçmamış mıydı, ona şimdiye kadar hangi derdini, hangi üzüntüsünü, hattâ sevincini söylemişti? Seven insan böyle mi yapardı? Murad arada bir yanaklarını okşar, hatırını sorup "Anam" derdi ama, bu merhametindendi... Ne de olsa iyi bir çocuktu, büsbütün de semtine uğramayıp kendisiyle konuşmayacak değildi ya... İşte hakikat meydandaydı!..

Hatçe Ana o anda hem Murad'dan, hem de karşısındaki şu kızdan nefret ediyordu... Murad'ı artık hiç sevmeyecekti... Günlerine yazık olmuştu!..

Bir müddet konuşamadı, ellerini yüzünden çekmeyerek kendisinin bir şeyler söylemesini bekleyen Ayşe Gül'e bile bakmadı... Fakat içindeki coşkun anne sevgisinin aman bilmez heyecanlariyle dolu hisler yavaş yavaş sükûn bulmaya başlayınca hatâ ettiğini anladı... Şimdi yabancı bir ses ona yanıldığını fısıldıyordu... Murad anasını muhakkak seviyordu... Hem de bu sevgi kolay kolay herkesle mukayese dahi edilemezdi... Murad, anasını ne vakit görse elini hasretle öpüp boynuna sarılmaz mıydı? Anasının üzülmemesi için her çareye başvurmaz mıydı? Hüseyin Ağa'yı kimin için dövmüştü? Eh biraz içine kapanık bir çocuktu, derdini kolay kolay kimseye söylemezdi ama, bu da onun huyuydu... Sonra karşısındaki bu kızın ne günahı vardı? Yavrucak, bu kışta, gece vakti evinden kaçmış, buraya gelmişti. Kimin için yapmıştı bunu, Murad için değil mi? Yani Hatçe Ana'da Murad'dan bir parça bulacağına emin olduğu için gelmişti. Demek başkaları nazarında Murad annesine bu kadar yakındı, hakikat da böyle değil miydi?

Gülümsedi... Ne gariptir, yanaklarında donup kalmış olan yaşlar tekrar çenesine doğru süzülürken Ayşe Gül'ün elini tuttu:

- Kızım, dedi, göster yüzünü bana bakayım... Ağlıyor musun yine yoksa? Sakın ha... Hadi gel, Murad'ımızı analım, hepten onu çağıralım.

Artık saatlerce Murad'dan bahsettiler, onu hasretle yad ettiler... Ayşe Gül ıstırapla geçen birçok gecelerden sonra Hatçe Ana'yla muhakkak konuşmaya karar vermiş ve bu gece yatak çarşafını pencereden sarkıtıp tutuna tutuna aşağıya inmiş ve buraya gelmişti... Murad da şimdi yanlarında olsaydı, üçü bu ocağın başında birbirlerine sarılarak, hiç uyumadan sabahı ederlerdi... Ama elbet Murad gelecekti ve Ayşe Gül de muhakkak onunla evlenecekti. Ah dili kopsaydı da Tuna kenarında o sözü ona söylemeseydi... Hatçe Ana:

- Sakın, seni kaçırmaya kalkışırsa gitme, dedi.

- Neden anam? Giderim, pencereyi tıklatsın kâfi!..

- İstemem! Helâl etmem sonra hakkımı size... Başka çareler buluruz... Murad seni kaçırmaya kalkarsa asla peşine takılmayacaksın... Elbette birbirinize günün birinde kavuşacaksınız, yalnız sabır edeceksiniz... Bana torunlar vereceksiniz. Erkeği esmer olsun, kızı sarışın... Ben onlara bakarım, sana hiç iş bırakmam... Toruncuklarım olursa siz ne isterseniz onu yapın, hiçbir işinize karışmam...

Tekrar birbirlerine sarılmışlardı, karşılıklı gülüyorlardı, mes'uttular... İnsanların gıdası olan ümit, onları fazlasiyle doyurmuş, hülya âlemine salmıştı... İşte tam bu sırada kapı şiddetle vuruldu ve akabinde çoban Hüsmen'in sesi duyuldu:

- Hatçe Ana! Hatçe Ana!

Hatçe Ana birden ayağa fırladı, Ayşe korkusundan büzüldü. Demek ki kaçtığının farkına varmışlardı, şimdi yakalayacaklardı, bir daha Hatçe Ana'yla konuşamayacaktı, belki de döveceklerdi onu.

Hatçe Ana, bir an Ayşe'yi saklayacak yer aradı... Evin içinde nereye gizlese bulurlardı, en iyisi arka taraftan, Murad'ın kaçtığı yerden kızı dışarıya çıkarmak olacaktı...

- Abe Hatçe Ana, neden cevap vermezsin? Bir akıncı seni arar!

Hatçe Ana sarardı!.. Onu bir akıncı arıyordu. Zihni hemen yirmi sene evveline, belki daha gerilere gitti:

- Acaba, diye fısıldadı, acaba o mu döndü? Olamaz ki... O öldü!.. Onun mezarı bile bulunamadı!

- Hatçe Ana, duymaz mısın? Sana sülerim!..

Sendeledi, farkında olmadan sokak kapısına doğru yürüdü... O

anda Ayşe Gül'ün içeride olduğunu bile unutmuştu... Kapıyı açarsa, onu, o levent boylu, insanı bakışlarıyla bir kor gibi yakan akıncı beyini, kocasını göreceğini sanıyordu... Korkuyordu!.. Buna rağmen, kendisini toparlamaya çalıştı, elini kapının sürgüsüne atarken heyecanını, sesinin titrekliğini zaptedebilmek için son bir gayret daha sarfetti:

- Hüsmen Ağa, dedi, beni bir akıncı ne edecekmiş? Yanlışlık olmasın?

- Değil be Hatçe Ana, adınla aradı seni, bir diyeceği varmış, örtün de aç kapıyı...

O zaman Hatçe Ana artık daha fazla sabredemedi, vaktiyle kocasının akından döndüğü zamanlar duyduğu o coşkun heyecanla sürgüyü çekti, mandalı kaldırdı.

İçeriye evvelâ rüzgâr, onun ardından da kucak kucak serpiliyormuş gibi bir yığın kar doldu...

Hatçe Ana gözlerini kapatmış, bekliyordu... Şimdi erkeği kollarını uzatacak, onu kucaklayacak, hiçbir şey söylemesine vakit bırakmadan kendisini odaya doğru sürükleyecekti.

Fakat mazi, daha fazla hâl ile birleşmedi... Çoban Hüsmen üstündeki karları temizlemek için ayaklarını yere vurup ellerini birbirine sürterken:

- Abe Hatçe Ana, dedi, bizi az kaldı donduracaktın, ocak başında uyuyup kaldın mıydı yoksa?

Hatçe Ana tatlı bir rüyadan uyanıyormuş gibi yavaş yavaş gözlerini açtı ve karşısında hakikaten bir akıncı gördü... Fakat bu onun kocası değildi...

İçeri giren Deli Durmuş'tu... Başındaki samur kalpağı, sırtındaki kısa serhadli kürkü, ayağındaki çizmeleri kardan bembeyaz olmuştu.

Köşede titreşen şamdanın yarı aydınlığında bile, gözlerinde hiç eksik olmayan o tebessüm belli oluyordu.

Şimdi Hatçe Ana derin derin nefes alıyor, kalbinin çarpıntısını gidermek için eliyle göğsünü bastırıyordu.

Deli Durmuş onu bir müddet, gözlerindeki tebessümü dudaklarına da aksettirerek seyretti, sonra Hatçe Ana'nın merakla kendisine baktığını yeni farketmiş gibi:

- Sen, Hatçe Ana mısın? diye sordu.

- Evet oğul...

- Öyleyse Kara Murad'ın sana selâmı var...
- Murad'ın mı, oğulcağızımın mı?
- Beli...
- Buyur. Allah rızası için içeri gir!..

Hatçe Ana içerdeki odada Ayşe Gül'ün bulunduğunu hâlâ hatırına getirmiyordu. Deli Durmuş'u elinden tutmuş âdeta sürüklüyordu... Nitekim onları odaya alıp ocağın başına getirdiği zaman yüzünü yemenisiyle örtmüş, heyecandan titreyen Ayşe Gül'ün mevcudiyetini ancak farkedebilmişti. Çoban Hüsmen'e endişeyle baktı.. Hüsmen başını çevirmişti, Hatçe Ana'nın bile güçlükle işitebileceği bir sesle:

- Meraklanma Hatçe Ana, diye fısıldadı, ben Ayşe Hanım'ı ti evden buraya kadar takip ettim, gönülden anlarım, Kara Murad'ı da çok severim, ben de sizdenim. Bir derdin olursa bundan sonra gayri bana süle!..

O zaman Hatçe Ana derin bir nefes aldı, sonra tekrar Deli Durmuş'un ellerine yapışıp âdeta yalvardı:

- Anlat yiğitim... Murad'ımı nerede gördün? Sıhhati iyi mi, bir kederi, derdi yok ya?

Deli Durmuş yine gülüyordu... Mavi gözlerinin içi, sâkin bir deniz gibi, dikkat edilse, en derin köşelerine kadar görülebilecek berraklıkta idi. O da sadece Hatçe Ana'ya bakıyordu. Ayşe Gül'ün farkında değildi sanki!.. Birden eğildi:

- Ver elini öpeyim, dedi, sen iyi bir anasın...
- Öp oğul.. Yüreciğime su serp oğul!.. Neden söylemezsin? Murad'ım hasta mı yoksa?

Deli Durmuş başını salladı, dudaklarını aşağıya doğru kıvırdı, berrak gözlerini büsbütün aydınlatarak:

- Değil, dedi, çok iyi...
- Nerede şimdi?
-Bosna'da, serhadde!.. Azablarla Nemçe kâfirini gözlerler...
- Ne işi var oralarda?
- Akıncı oldu. Koca Baba'yla beraber kaldı!..
- Akıncı mı oldu?

Birden Hatçe Ana ayağının altından bir şeylerin kaydığını, bayılmak üzere olduğunu sandı. Buna rağmen anlaşılmaz bir kuvvetin yardımıyla ayakta durabildi.

- Hadi sağlıkla kal ana!.. Kara Murad için gamlanma; Koca Baba varken ona bir şeycik olmaz!..

Deli Durmuş geri döndü, söyleyeceğini söylemiş, göreceğini görmüştü. Burada artık işi kalmamıştı... Esasen onun bu kadar çok konuştuğunu da işiten pek olmamıştı.

- Hatçe Ana, vakit ilerler. Ayşe Hanım'ın daha fazla burada eylenmesi gerekmez. Ben de onu beraberimde götürürüm... Yarın gece el ayak çekilince kendi elcağızımla getirir, yine konuştururum seninle...

Bu çoban Hüsmen'in sesiydi. Hatçe Ana bunları güçlükle farkediyor, güçlükle işitiyordu... Sadece Deli Durmuş'un arkasından:

- Murad'ıma selâm söyle, diye seslenebildi. Ben çok iyiyim, kimse bana elini bile sürmedi! Rahat etsin evlâdım. Hep rahatına baksın.

Şimdi odada, ocağın başında yine yalnızdı. Uyuşan beyninin müsaadesi nisbetinde düşünmeye çalışıyordu.

Demek oğul da babası gibi akıncı olmuştu. Kaderde bu da mı vardı? Hatçe Ana akıncı yasasını bilirdi; muteber bir kefil göstermeden akıncı oğullarından başka hiç kimse akıncı olamazdı... Şu halde Murad'a birisi kefil olmuştu; tanımadan, bilmeden, gönül hoşluğu ile sözüne inanılır birisi kefillik yapmıştı. Acaba bu adam kimdi?

Demek ki en nihayet korktuğu başına gelmişti. Günün birinde iki atlı gelecek, "Aslanlar gibi çarpışıyordu, kısmet bu kadarmış" diyecekler, Murad'ından bir hâtıra bırakıp gideceklerdi. Kocası için de böyle olmamış mıydı? Ondan sonra Murad'ını bir daha göremeyecek, mezarının başına gidip toprağına yüzünü dahi süremeyecekti.

Kocasından sonra onu hayata bağlayan, bu güne kadar yaşamasını sağlayan Murad'dı. Yoksa, vaktiyle o koç yiğite söylediği gibi arkasından bir dakika bile hayatta kalmazdı. Yalnız kocası, o levent yapılı akıncı beyi ona, belki de bu duygularını anladığı için, bir gün şöyle dememiş miydi?

"Bana bir evlât ver... Tosun gibi bir erkek evlât... İşte o zaman akıncı ölmez..."

Başka bir gün de Hatçe'nin, gözyaşları arasında, beraber ölmeyi istediği zaman kendisini derin derin süzerek, "Ben devletime hizmet etmeden duramam, bu topraklar başka türlü nasıl korunur," demişti. "Yalnız serhadde sabit bir beylik alıp düşman saldırınca beraber çarpışabiliriz. Sana söz veriyorum; bu son akınım olsun..."

Evet, bu onun son akını olmuştu!.. Nöbetini, mevcudiyetinden

habersiz oğluna devrederek bir daha geri dönmemek üzere yapılan son akın!..

Onu aylarca gözyaşlarıyla beklemişti. Hele sefer mevsimi sona erip akıncıların geri dönme zamanı gelince alnını pencereden hiç ayırmamıştı... Yorgun atlarının üzerinde omuzları biraz daha çökmüş akıncıların evin önünden geçtiklerini görünce yüreği tahammül edilmez bir şekilde çarpmış, erkeğinin de biraz sonra köşeyi dönüp kapıyı çalacağını ummuştu. Fakat bütün bu özleyişleri, bütün bu ümidi boşa gitmişti. Günün birinde iki atlı gelmiş, onun sual sormasına vakit bırakmadan:

"Aslanlar gibi çarpışıyordu," demişlerdi, "önüne çıkan her düşmanı yere seriyordu. Bir aralık kan kardeşinin sarıldığını gördü, oraya doğru dolu dizgin at sürdü... Bu sırada orman içinde pusu kuran düşmanın başka bir kolu bizi kuşattı, etraf karıştı... Büyük beyin emriyle geri çekildiğimiz zaman bizim beyi aramızda göremedik, çok aradık bulamadık... Ne yapalım kısmet bu kadarmış... Ama gam çekme, günün birinde belki çıka gelir... Ona..."

Lâfın sonunu dinleyememiş, hemen oracığa düşüp bayılmıştı... Ayıldığı zaman hizmetçi kadının şakaklarını ovduğunu, akıncıların ise bir kese altın ile kocasının yedek atlarının birinde duran altın saplı bir kılıcı bırakıp gittiklerini öğrenmişti.

İşte bu kılıç onu kocasına kavuşturacak olan yegâne vasıtaydı. Hemen hizmetçi kadını odadan savmış, göğsünü açmış, kalbinin üzerine sayısız zaferlerin izini taşıyan kılıcın keskin ucunu dayamıştı. Tam bastıracak, zevkle, âdeta vahşi bir hazla o pırıl pırıl parlayan kılıcı derinlere, çok derinlere daldıracaktı ki, karnında bir şeylerin kıpırdadığını hissetmişti!..

Bu Murad'dı!.. Adeta annesine mevcudiyetini hatırlatıyordu... İşte bu suretle sözü tutamamış, kocasının ardından gidememişti. Nihayet birkaç ay sonra Murad doğmuştu. Onu bağrına basmış, o koç yiğidin zafer destanlarını evlâdının kulakcağızına durmadan fısıldamıştı. Murad'ın küçücük dudaklarıyla memesine sarıldığı zamanlar birazcık ıstırabının hafiflediğini anlamıştı.

Günün birinde, akıncıların getirdiği bir kese altının dışında bütün parasının tükenmek üzere olduğunu görmüştü.

Evet, birkaç kere o iki akıncı uğramış, büyük bey haber salmıştı

ama onlara ne derdini söyleyebilmiş, ne de bir oğlu olduğunu bildirmişti.

Bütün korkusu evlâdını da akıncı yapıp kendisinden uzaklaştırmalarındaydı. Bu yüzden son ana kadar herkesten, sırasında kendisinden bile Murad'ın babasının kim olduğunu saklamıştı. Bütün zevki, bütün sevinci, bütün tesellisi, hattâ ıstıraplarının menşei bile Murad'da toplanmıştı. Onsuz yapamazdı, ondan bir an bile ayrılamazdı. Şayet Murad bir akıncı oğlu olduğunu öğrense, uzun müddet annesinin yanında kalır mıydı? Hemen ocağa yazılır, kartal kanatlarını rüzgârda dalgalandırarak yağız atının üzerinde akına giderdi...

Birkaç sene sonra da, onun ölüm haberini getiriverirlerdi.

Ama ne yazık ki düşündüğü gibi çıkmamıştı...

Kocasının zafer taşıyan kılıcını bile sandığının en derin yerine koyup Murad'dan gizlediği halde, kader oğlunu yine de akıncı yapmış, serhadlere salmıştı...

Halbuki Hatçe Ana Murad'ını rahatça büyütebilmek için, tahkir edeceklerini bildiği halde babasının çiftliğine sığınmaya karar vermiş, parasının tamamen bittiği bir zamanda haftalarca yol alarak bitik ve perişan Budin'e varmıştı... Babası, tahmininden de gaddar çıkmıştı; kızını ve torununu görür görmez kolundan tuttuğu gibi dışarıya fırlatıvermişti... Bu sefer aylarca yürümüş, kucağında Murad'ı, koynunda ancak Murad için sarfetmeye karar verdiği akıncıların bıraktığı bir kese altın ve bir de çıkınında koca yadigârı, zafer alâmeti altın saplı bir kılıç olduğu halde geldiği yerlerden dönerek, çiftliklerden, hattâ ulahlardan iş dilenerek aşağı Tuna'ya inmiş, tarlalarda, cami avlularında yatmış, birkaç günlüğüne Tanrı misafiri kaldığı evlerde daha fazla oyalanmadan, akıncılar seferden dönüp izini bulmasın diye mütemadiyen yer değiştirerek nihayet Muharrem Bey çiftliğine kapılanmıştı.

Sabah oluyordu... Kar hâlâ yağıyor, gün Eflâk ovalarına çekinerek iniyordu. Ocakta ateş tamamen sönmüştü; oda buz gibiydi... Henüz otuz sekiz yaşında, genç, yaşlı, herkesin anası Hatçe Ana, badem renkli, gamlı gözlerinde kuruyup kalan birer damla yaşla başı ellerinin arasında durmadan mâziyi yaşıyordu...

Nihayet dudakları kıpırdadı, bakışlarını tamamen, karlarla kaplı pencereye çevirdi. Sanki odada başka birisi varmış gibi, dinliyormuş gibi âdeta yüksek sesle söylendi:

- Bir kese altıncık verdim ona; parasız kalmasın diye... Senelerce koynumda saklardım; akıncıların parası, akıncıya gitti... Ama yok ki!.. Hani bir evlâtçığım daha olsa idi, bu topraklar için, ben kendi elimle deftere kaydettirirdim Murad'ımı!.. Ne yapalım? Tanrı istedi. Yine de helâl olsun Murad'ım bu topraklara... Erler devletine hizmet etmeden duramaz, bu topraklar başka türlü nasıl korunur? Değil mi koç yiğidim? Sen de böyle derdin, böyle isterdin, aslanım! İşte ölmedin; Murad'ım senin yerine nöbete gitti...

IV
Serhad Gazileri

1593 SENESİ Haziran ayının ilk günleri idi...

Yenihisar palangasında sabah ezanı henüz okunuyordu...

Koca Memil, atının dizginlerini çekti... Yarı karanlıkta bir kaya yığını gibi duran bu küçük kaleyi yeni görüyormuşcasına baktı... Bir müddet, sabahın sessizliği içinde kale duvarlarından dışarıya dökülen ezan sesini dinledi... O şimdi, yerleri eşeleyen altındaki kır atını, yanındaki arkadaşlarını, hattâ kuşağındaki tahta parçasıyla küçük kamasını bile unutmuş gibiydi...

Sabah ezanı bitip etraf yine kendi sessizliğine büründükten biraz sonra Koca Memil daldığı hülyadan uyandı:

- Biz de şuracıkta namazımızı edâ edelim, dedi.

Koca Memil'in yanındaki üç atlı hemen yere atladı... Bunlar, Kara Murad, Deli Durmuş ve Deli Durmuş'un kan kardeşi Deli Davud'du...

Deli Davud da kan kardeşi gibi pek az konuşuyordu... Yalnız o mecbur kalmadıkça gözlerini kimseye göstermez, hep başı önüne eğik dolaşırdı... Murad hemen koştu, Memil'in atını tuttu... Koca Memil sanki dizlerinde derman kalmamış gibi yavaş yavaş atından inerken kale mazgallarından gür bir ses duyuldu:

- Kimdir o?

- Yabancı değil...

- Kim?

- Memil...

- Koca Baba, sen misin? Şimdi dizdara haber salıp kapıyı açtırırım...

- İçeri girmeyeceğiz, dizdar namazını bitirince şuracıktan başını uzatıversin...

Sonra atlarını bir ağaca bağladılar, yüzlerini kıbleye dönüp hep beraber sabah namazını kıldılar.

Koca Memil namazını bitirince tekrar palangaya baktı, onu şimdi daha iyi görüyordu... Terkedilmiş bir şato gibi kale tamamen sessiz duruyordu. İçerdeki gaziler huzur ve emniyet içinde yaşıyorlardı. Halbuki burası Avusturya'ya bağlı Hırvatistan hudutlarına çok yakındı. Yenihisar palangası, Bosna Beylerbeyi Telli Hasan Paşa'nın son zamanlarda yaptığı küçücük bir kaleydi. Bosna eyaletinin hudut palangalarından biriydi... Vaktiyle burada Sırpların işlettiği bir küçük han vardı. Koca Memil şimdi onu göremiyordu. Yalnız palanganın karşısındaki küçük orman olduğu gibi duruyordu... Koca Memil, bakışlarını palangadan çevirdi, gözlerini ilerdeki ormana dikti. Oradan gözlerini ayırmadan başını yana doğru hafifçe oynattı. Etrafta sinsi, hattâ vahşi bir sessizlik vardı... Dağlarda, ovalarda, tarlalarda, ileride akan dere kenarında bile kimseler gözükmüyordu...

- Abe Koca Baba, niye içeri girip bizimle birazcık can sohbeti etmezsin?

Koca Memil silkindi, kendisine seslenen kale dizdarına baktı:

- Vaktimiz azdır, dedi; Kulpa'ya kadar varıp etrafı gözlemek isteriz, gerekirse daha içerilere kayarız. Sizin bize bir diyeceğiniz var mı?

- Ne olsun Koca Baba, yol gözleriz... Bu sıralarda buralardan pek geçen olmuyor.

- Uskoklardan, Hırvatlardan, Nemçe kâfirinden bir haber yok mu?

- Hiç gözükmezler. Biz de merak ederiz... Kaledeki gaziler ellerinde palalarıyla yatıp kalkarlar amma şimdilik düşmandan bir nişane yoktur. Geçenlerde çeteye gönderdiğim üç gazi iki dil getirdi, onlardan öğrendiklerimizi vezire ilettimdi, belki bilirsin. Kulpa'nın gerisinde Şişka Kalesi'ne kâfir asker yığarmış... Hesslier nam Nemçe paşası da derya misal küffar ile buralara gelirmiş...

Koca Memil birden dişlerini sıktı, hemen elini kuşağına sokup küçük kamasiyle yarısı yontulmuş tahta parçasını çıkardı, kamayı bu tahta parçası üzerine batırmaya başladı...

Şimdi beyaz sakalının örttüğü çenesi oynuyor, dudakları kıpırdıyor, âdeta kendi kendisiyle konuşuyordu...

Biraz sonra silkindi, elindeki tahta parçasıyla küçük kamayı bırakmadan gülümsedi:

- Sağlıkla kal ağa, dedi, biz de Hesslier kâfirinin gelip gelmediğini anlamak isteriz... Bakalım âkıbet ne ola?

- Şu tarlaların arasındaki enezeden gidin, gözükmezsiniz..

- Eyvallah... Bilirim buralarını...

Murad hemen koştu, kendi atıyla birlikte Koca Memil'in atını da getirdi. Dördü de bir sıçrayışta hayvanlarına bindiler, dolu dizgin ileriye atıldılar.

Hiç konuşmadan gidiyorlardı. Hepsi de sanki bir sedirde oturuyorlarmış gibi atlarının üzerinde gayet rahat duruyorlardı... Hattâ Koca Memil hayvanının dizginlerini bile bırakmış, elindeki tahta parçasını oyuyordu...

Yine başlarında al çuhadan külâhları vardı, külâhlarının önüne altın suyuna batmış balıkçıl kuşu telleri takmışlardı... Kartal kanatlarını almamışlardı... Gümüş işlemeli cepkenlerinin yakasını tamamen açmışlardı... Çarşırları altın zırhlı kırmızı çuhadandı...

Bir müddet sonra Koca Memil atını durdurttu... Üç arkadaşı da dizginlerini kasıp yanına soktular... Koca Memil üçünü de teker teker süzdü... Sayılamayacak kadar çok çizgilerle dolu yüzüne, ak sakalına güneş vurmuştu... Gözleri büsbütün parlıyordu... Birden elindeki kama ile tahta parçasını kuşağına sokarken Murad'a döndü:

- Çek kılıcını, dedi, vur bana...

Murad sarardı, kara gözlerini, Koca Memil'in bir kar gibi yanan kara gözlerine dikti... İki siyah göz birbiriyle karşılaşınca Murad içinden bir şeylerin eridiğini, kalbinin anlayamadığı bir sebepten şiddetle çarpmakta olduğunu hissetti... Şimdi elleri titriyor, dudaklarına doğru hafifçe yayılan bıyıklarında neler birikiyordu...

- Duymaz mısın Kara Murad, sana söylerim... Çek kılıcını, vur bana; bir düşmanmışım gibi saldır üstüme...

- Şaka edersin Koca Baba... Bunu ben nasıl yaparım?

- Korkar mısın? Çarpış benimle derim sana...

- Edemem Koca Baba... Bunu neden istersin benden?

- Öyleyse sen koru kendini!

Güneşin yakıcı ışığı altında Koca Memil'in kılıcı birden parladı, mintanının kıvrık kollarından taşan pazıları gerilirken kılıcını Murad'a doğru kaldırdı ve şiddetle salladı...

Murad gözlerini bile kırpmadan karşısındakine bakıyor, yerinden kıpırdamıyordu. Şaşkın ve üzüntülü bir hali vardı, vınlayarak başının üzerinden geçen kılıcın farkında değildi sanki...

Koca Memil gülümsedi... Sakal ve bıyıklarının çevirdiği dudakları yanaklarına doğru yayıldı:

- Düşündüğüm gibisin evlât, dedi; yüreğin pek, saygın tammış... Şimdi çek kılıcını da hamleme nasıl karşı koyarsın görelim.

Murad'ın şaşkınlığı geçmişti. O da gülümsüyordu; dudaklarındaki tebessüm gözlerine de sirayet ederken kalbi şimdiye kadar hissedemediği bir haz içinde çarpıyordu. Ona ilk defa Koca Baba, "Evlât" demişti...

İstemeye istemeye kılıcını çekti, yavaşça havaya kaldırdı.

- Sıkı tutun...

Aniden bir yıldırım, Murad'ın kılıcının üzerine iniverdi... Delikanlının gözlerinin önünde bir şimşek çaktı, bileği sanki ikiye bölündü... Darbenin şiddetinden atı bile geriye doğru kaydı, yan döndü...

Şimdi Murad, nasıl oldu da elinden kılıcını bırakmadığına, atından yuvarlanmadığına hayret ediyordu...

Koca Memil kılıcını kınına sokarken dudaklarını büzdü:

- Kara Murad, dedi, dilediğim gibi oluyorsun... Yalnız sana birkaç çift sözüm var; her ne kadar sen benim kan kardeşim, ben de senin ağan isem de bundan böyle, akıncı yasasına uyup atımı tımar etmek, ben yere inince alıp götürmek, hizmetimi görmek yok... Ben her işimi kendim yapmak isterim. Sonra, savaşta iken zinhar ana, avrat, dost, hiç kimseyi düşünmeyeceksin... Onları başka zamanlarda dilediğin gibi hatırlarsın... İster isen üzerlerine türkü yakarsın. Ayrıca yabancı bir yerde, uyurken dahi kılıcını belinden çıkarmayacaksın... Şunu da bilesin ki, Osmanlıya bundan sonra kolay kolay rahat yüzü yok... Nemçeliler, padişaha artık haraç vermiyormuş. Hasan Paşa da evvelce yapamadığını bu yıl başarmak, Şişka'yı almak ister. Rumeli askerinin ise buraya yardıma geleceği şüphelidir. Bu gidişin sonunu iyi görmem. Yakında Nemçe ile sulh bozulup devlet büyük bir savaşa girer... Çok kan dökülür... Kimin şehit, kimin gazi olacağı bilinmez ama yaşa bakılırsa ben önden giderim, yerimi tutacak bir evlâdım yoktur, dilerim ki sen...

Koca Memil sustu, sanki yorulmuştu, sanki söylediklerine pişman olmuş, yahut da diyeceğini unutmuştu... Hemen elini kuşağına attı; küçük kamasıyla tahta parçasını çıkardı, yaz güneşinin ılıttığı yayla havasını derin derin ciğerlerine doldurduktan sonra:

- Gayri gidelim, dedi. Deli Durmuş, sen Deli Davud'la beraber biraz uzaktan at sürün, bir şey görürseniz bana bildirin. Kulpa Nehri'ne varınca birleşelim... Gerekirse nehri geçip içerlere doğru şöyle bir dalarız...

Artık konuşmadı, ileriye, çok ileriye gözlerini hafif kapayarak baktı, sonra atını sürdü...

Şimdi hayvanlar tırısa kalkmıştı ve onlar ikişer ikişer düşman topraklarına doğru ilerliyordu...

Murad, gözlerini etrafından ayırmamakla beraber sızlayan bileğinin acısından mı, beyninin içinde hâlâ akisler yapan "Evlât!.." kelimesinden mi, yoksa Koca Memil'in bu günkü konuşmasından mı, bilinmez, maziyi yaşamak istiyordu. Bu mazi bir sene evveline aitti, onu içinde bulunduğu şu ana bağlıyordu...

Murad'ı ilk uğradıkları kasabada Koca Memil giydirmiş, kuşatmış, altına çifte at sürmüştü... Nihayet günlerce at sırtında yol alarak Bosna'ya, Telli Hasan Paşa'nın yanına varmışlardı... Evvelâ, ortalığı haraca kesmeye kalkışan, Türk topraklarına baskınlar yapan Avusturyalıların himaye ettiği Uskok denilen Dalmaçyalı, Hırvat, Sırp, Arnavutlardan meydana gelmiş haydutların üzerine yürümüşler, onları dağıtmışlar, hudut emniyetini sağlamak bakımından birkaç küçük kale zaptetmişlerdi.

Daha sonra, Kulpa Nehri'nin öteki yakasında Avusturyalıların elinde bulunan Şişka Kalesi'nin evvelce muhasarası sırasında, Türk elçilerini nehre atan, Türk sipahilerini kaleyi teslim bahanesiyle içeri alıp barut fıçılarıyla havaya uçuran muhafızından intikam almak ve Türklere meydan okuyan Avusturya'nın Hırvatistan kumandanı Nadasdi'ye bir ders vermek için, Nadasdi ordusu mağlûp edilmiş, on iki topu, yedi bayrağı ele geçirilmişti... Bu zaferin bir nişanesi olmak üzere Hasan Paşa, iki bine yakın kesik baş, bin esir ve yedi bayrağı bir heyetle birlikte İstanbul'a Sultan Üçüncü Murad'a göndermişti...

İşte bu akın ve savaşlarda Murad bir an bile Koca Memil'in yanından ayrılmamış, bazan acemilik göstererek, bazan aşırı cesareti ve korkunç kuvveti sayesinde en umulmayan anlarda yıldırım gibi düşman saflarına dalarak mütemadiyen çarpışmış, tecrübesi ve mahareti artmış, içindeki hicranı unutmaya çalışmıştı. Hicran ve hasretin dayanılmaz bir hal aldığı sıralarda Murad'ın eli titremiş, ufak da olsa birkaç yerinden yaralanmıştı...

Murad'ı en çok hayran bırakan Koca Memil olmuştu... Onun beyaz sakalını bir sancak gibi dalgalandırarak düşman saflarına öyle bir dalışı, sonra hiçbir şey yokmuş gibi geri dönüp Murad'ın yanında kılıç sallayışı vardı ki, insan muhayyilesi bunu asla tahayyül edemezdi...

Bir keresinde Murad yarasının acısından kılıcını istemeyerek yere indirdiği halde, etrafında hiçbir düşmanın kalmadığını görmüş, sonra da kara gözlerinden alevler saçan Koca Memil'in yanı başında durduğunu farketmişti.

Sefer mevsimi bitip akıncılar geri döneceği zaman Hasan Paşa Koca Memil'in Bosna'da kalmasını istemiş, onları İzvornik sancağına yerleştirmişti. Yalnız akıncılar giderken Murad Deli Durmuş'a sokulmuş:

- Yerköy'den geçersen Muharrem Bey çiftliğinde anamı görüver, demişti... Başkasını istemez!..

Bu sırada yanlarına Koca Memil gelmiş, sanki Murad'ın söylediklerini duymamış gibi:

- Deli Durmuş, diye seslenmişti, Malkoçoğlu akıncıları bu taraflara sefere çıkmasa bile sen Küçük Ali Bey'den izin alıp önümüzdeki sefer mevsimi kan kardeşin Deli Davud'la yanımıza muhakkak dönesin.

Bütün bir kışı İzvornik'te geçirmişlerdi. Karın, soğuğun, fırtınanın şiddetine rağmen yine de düşmandan haber almışlardı...

Hıristiyanlık telâş içindeydi... Avusturya İmparatoru Rodolf'un emriyle, bütün kiliselerde günde üç defa Türklerden intikam alınmasını hatırlatmak ve Allah'ın yardımını sağlamak için çanlar çalınıyor ve bunun adına "Türk çanı" deniyordu...

Bazan ulaklar gelir, sohbet için Hasan Paşa'nın yanına giderlerdi. Boş vakitlerinde de Koca Memil Murad'a kılıç talimleri yaptırır, okuma yazma öğretirdi.

Nihayet bahar gelmiş, hazırlıklar başlamış, paşa ve beyler Telli Hasan Paşa'nın etrafında toplanıp nasıl hareket edilmesi gerekeceğini düşünmeye başlamışlardı.

Hasan Paşa, düşmandan evvel hareket edip Şişka Kalesi'ni almak istiyor, eski Sadr-ı âzam Siyavuş Paşa'nın va'dini hatırlayarak kendisine yardıma gelecek olan Kirli Hasan Paşa kumandasındaki Rumeli askeriyle Avusturyalıları yeneceğini umuyordu.

Murad'ın Rumeli askerinden ziyade beklediği Deli Durmuş olmuştu. Nihayet Deli Durmuş, kan kardeşiyle birlikte gelmişti. Bu yıl akıncılar buralara uğramayacaktı; öyle emir almışlardı. Murad, Deli Durmuş'u görür görmez hemen yanına sokulmuş:

- Anacığım nasıl? diye sormuştu.

Durmuş, o saf, o berrak bakışlarını Murad'a çevirerek gülümsemiş, sadece:

- İyiler, diye cevap vermişti...

- İyi olan kim?

- Onlar!.. Hep seni düşünürler; meraklanma...

Deli Durmuş bundan başka hiçbir şey söylememiş, Murad da daha fazlasını soramamıştı.

İşte şimdi de Hasan Paşa'nın ordusundan evvel yola çıkmışlardı. Düşmandan haber almaya çalışacaklardı, daha doğrusu gelen haberlerin sıhhat derecesini ölçecekler, etrafı kolaçan edeceklerdi. Bunu Koca Memil şiddetle istemişti...

Murad silkindi... Şimdi beyninin içine Ayşe Gül bütün güzelliğiyle doluvermişti... Halbuki ondan kaçmak, tamamen uzaklaşmak istiyordu.

Yanlarından ufak bir su akıyordu... Murad onu Tuna'ya benzetmeye çalıştı... Tuna!.. Salkım söğütler!.. Yeşil gözlü, sarı saçlarını omuzlarına dökmüş genç bir kız!.. Derinden derine işitilen serhad türküleri!..

Yine de şahlanıyor, aman, kolbaşının kır atı;
Görünüyor, yandım aman, bize sefer yolları,
Davullar çalsınlar aman, çeng-i harbîyi,
Görünüyor, yandım aman, bize sefer yolları...

Gâhi sefer olur, aman, sefer eyleriz,
Hazar erişince, aman, güzel severiz...
Gül renkli badede, aman, hiyle sezeriz,
Hazar erişince, aman, güzel severiz...

Bizler bu ocağa, aman, etmişiz ahdi;
Seferde ser verir, aman, er evlâtları.
Görünüyor, yandım aman, bize sefer yolları,
Sefersiz olamaz, aman, er evlâtları...

Bu türküyü vaktiyle kendisi de söylerdi. Ayşe Gül'ün de bir su kenarında o berrak sesiyle söylediğini duymuştu...

Ayşe Gül!.. Acaba ne yapıyordu? Belki de Arif Bey'le evlenmişti; neredeyse çocukları olurdu. Hayır, böyle şeyler düşünmemeliydi, o ne olursa olsun Murad'ı ilgilendirmemeliydi. Zaten bu sebeptendi ki, Deli Durmuş'a başka sual de sormamıştı... Anası iyi idi, anası rahattı, anası onu düşünüyordu; bu haber her şeyin üstündeydi... Yalnız niye Deli Durmuş, sadece Hatçe Ana'dan bahsedeceği yerde "Onlar..." demişti?

- Hey Kara Murad!.. Şu tarla faresini yakala.

Murad sıçradı, Koca Memil'in parmağı ile gösterdiği yere baktı; pejmürde kılıklı bir adam ekinlerin arasından âdeta sürünürcesine uzaklaşmaya çalışıyordu... Murad atını hemen o tarafa doğru sürerken Koca Memil'in arkasından tekrar seslendiğini duydu:

- Her zaman böyle düşünürsen, günün birinde onları kıyamete kadar yakarsın...

Murad, adamı ensesinden tutup getirdi, bu bir Hırvat olmalıydı...

Koca Memil ona hiçbir sual sormadı... Böylece Kulpa Nehri'nin kenarındaki sazlıklara gelinceye kadar meçhul adamı önlerine katıp konuşmadan ilerlediler... Sazlıklarda Deli Durmuş'la Deli Davud da yanlarına geldi.

Koca Memil, atının dizginlerini kolunun altına atıp bağdaş kurdu, küçücük kamasıyla elindeki tahta parçasını oyarken:

- Anlat bakalım, dedi, bizden niye kaçtın, ekinlerin arasında işin ne idi?

Sırpça konuşuyordu, adam ise bir şey anlamamış gibi heyecan ve korkusunu güçlükle gizlemeye çalışarak Koca Memil'e bakıyordu.

- Sana söylerim, ekinlerin arasında işin ne idi?

Adam hâlâ cevap vermiyordu. O zaman Koca Memil kamasını tahta parçasının bulunduğu sol eline aldı, sür'atle ayağa kalktı; meçhul adamı sağ eliyle belinden yakalayarak havaya kaldırdı, onu küçük bir bohça hafifliğiyle birkaç kere döndürdü, sonra yere fırlattı...

Meçhul adam, dizleri kırılmış gibi yere çökerken hafif bir hırıltı çıkardı, sonra karşısındakinin yakasına yapıştığını farkedince:

- Yapma Mehmed Bey, diye inledi, benden ne istersin?

- Nihayet beni tanıdın... Ben de seni bilirim, on beş sene kadar

evvel, buralarda eşkıyalık yapardın, seninle epeyce dağda beraber kalmıştık... Söyle, kimin hesabına çalışırsın?..

- Söyleyemem...

Koca Memil, gülümsedi, hattâ kamasını sağ eline alıp tahta parçasını yontmaya başladı, sonra bakışlarını Murad'a çevirdi:

- Bunun başını bataklığa sokun, dedi, debelenmesini bitmeden ensesinden elinizi zinhar çekmeyin.

Adam Kara Murad'a vakit bırakmadan, kendisini ayakta tutamayan dizlerinin üzerinde sürünerek Koca Memil'in ellerine yapıştı:

- Söyleyeceğim, diye yalvardı, ne öğrenmek istiyorsun?

- Kimin hesabına çalışıyorsun?

- Nemçelilerin...

- Nereden geliyorsun?

- Karşıdaki Şişka Kalesi'nden...

- Maksadın ne idi?

- Telli Hasan Paşa'nın yola çıkıp çıkmadığını, askerinin kaç kişi olduğunu öğrenip haber verecektim...

- Niye bizi görünce saklandın. Rahat rahat yürüseydin gizli bir iş için yola çıktığını anlamazdım...

- Seni tanıyınca ne yapacağımı şaşırdım!.. Onbeş sene evvel koca bir kayayı yerinden söküp ardından gelen Nemçelilere fırlattığın hatırıma geldi... Hey gidi Mehmed Bey, sakalın beyazlaşmış, yüzün tamamen kırışmış ama gözlerin, eskisinden daha fazla insanı yakıyor...

Koca Memil yavaş yavaş başını kaldırdı, gözlerini hafifçe kırptı, sazların arasından uzaklara, Kulpa Nehri'nin ötesine, bir tümsek gibi gözüken Şişka'ya uzun uzun baktı... O anda Koca Memil'in sadece bedeni orada idi, ruhu, bütün mânevi âlemi uzaklaşmış, meçhul bir diyara gitmişti...

Onu hiç kimse rahatsız etmedi, hattâ mazinin eşkıyası bile ellerini çekmeden hareketsiz kaldı...

Neden sonra Koca Memil bakışlarını çevirdi, karşısındakileri yeni görüyormuş gibi etrafına bakındı, omuzları, çökmüş, âdeta ufalmıştı, yine de gözlerindeki o ateş yanıyor, alev alev tutuşuyordu:

- Şişka'da kaç kişi var?

- Çok!.. Bütün kale askerle dolu.. Zahire, su, barut bol.

- Hesslier kâfiri de orada mı?

- Henüz gelmedi. Beklerler...

- Başka gelecekler de var mı?

- Egenberg, Paradiser, Redern gibi daha birkaç kumandanın da ordularıyla yola çıktığını söylerler.

- Kaç kişi imişler?

- Kırkbin diyorlar.

- Maksatları ne imiş?

- Geçen yıl Osmanlılara mağlûp olan Nadasdi'nin intikamını almak, buralarda bir tek Türk bırakmamak...

Koca Memil kamasını tahta parçasına batırdı, sonra utanmış gibi onu yavaşça çekti, her ikisini de kuşağına sokarken:

- Kara Murad, dedi, bunun dediklerini anladın mı?

- Hayır Koca Baba! Pek sökemedim.

- Şişka, askerle doluymuş, zahire, barut ve suları çok fazla imiş. İçlerinde Hesslier kâfiri de olmak üzere Egenberg, Paradiser, Redern gibi kâfirlerin emrinde kırk bin kişilik bir ordu gelirmiş, bizden intikam alıp hiçbirimizi burada yaşatmayacaklarmış... Şimdi, dolu dizgin bilâ mâni yürüyüp Hasan Paşa'nın yanına varasın, bu söylediklerimi anlatasın, benim fikrimi sorarsa Rumeli askerini beklemeden zinhar yola çıkmasın... Sen de Deli Durmuş, atlarınızı burada bırakıp hemen kan kardeşin ile nehr-i Kulpa'yı geçerek düşmana asla gözükmeden bir yere pusu kurup etrafı kolaçan edesiniz, gelen giden var mı iyice öğrenesiniz.. İşleriniz bitince hepiniz geri dönüp beni karşıda ağaçlıkların yanındaki handa bulursunuz. Gayri diyeceğiniz bir şey var mı?..

- Yok Koca Baba, Allah'a emanet ol...

Murad bir sıçrayışta atına bindi, Deli Durmuş ile Deli Davud ise sazlıkları geçip kendilerini nehre bırakıverdiler.

Koca Memil onları gözden kaybedince yanındaki Hırvat'a:

- Yürü, dedi, seninle biraz konuşmak isterim. Eskiye ait, çok eskilere ait, birkaç lâf edelim seninle... Artık sana zararım dokunmaz, dostumsun...

Sonra üç atı dizginlerinden tutup ağaçlıkların yanındaki küçük hana doğru yürümeye başladı.

* * *

Murad handan içeriye girdiği zaman Koca Memil'i tahta bir masanın üzerindeki bir şarap testisine dalgın dalgın bakarken gördü... Hırvat, yere uzanmış, sızıp kalmıştı... Karşıda bıyıkları dudaklarının yanından aşağıya doğru sarkan iri göbekli hancı duruyor, çökük bir kapının yarı aralık boşluğunda genç bir kadın görünüyordu. İçeride başka hiç kimse yoktu... Duvardaki kandil, sanki can çekişiyormuş gibi çırpınıyor, ilerideki masalarda devrilmiş birkaç şarap testisi göze çarpıyordu. Duvarlar harap, tavan is içinde idi...

Koca Memil önündeki şarap testisini hafifçe itti ve başını kaldırmadan Murad'dan başka hiçbir kimsenin işitemeyeceği bir sesle:

- Hasan Paşa sözümüzü dinlemedi değil mi? diye sordu. Birkaç güne kalmaz, hazırlığı bitince Rumeli askerini beklemeden gelip Şişka'yı kuşatır. Bizim de kendisini beklememizi ister.

- Öyle der, Koca Baba... Sen nereden biliyorsun?

- Ne yapalım!.. Emir onun!.. Bizim deliler de gözükmedi... Sen hele şuracığa otur, evvelâ birkaç yudum şarap iç, sonra da kapının aralığından seni gözleyen şu çingene yosmasıyla oynaşıver... Yorgunluğun gider. Farketmez misin, dilber seni görünce zevkinden, soluğunu sıklaştırmaya başladı!...

Murad şaşırdı... Bir seneden beri Koca Memil'in hiç böyle hareket ettiğini görmemişti... Hattâ ihtiyar akıncının dili de biraz peltekleşmişti... Gözlerini etrafındakilere göstermekten çekiniyormuş gibi bakışlarını önündeki testiden ayırmıyordu...

- Otur... Dediğimi yap... Dik şu testiyi başına, sonra da yukarı çıkıp o çingene dilberiyle...

- Koca Baba, arzun üzere şarabı içeyim ama, müsaade et de yanından ayrılmayayım.

- Onu mu düşünürsün? Şimdi sırası değil, keyfine bak...

- O kim Koca Baba?

- Yavuklun!.. Deli Durmuş söyler, sana denkmiş. Hele biraz daha sabret; buradan dönüşte Muharrem Bey çiftliğine beraber uğrar, hem anamı, hem de yavuklunu görürüz...

Kara Murad'ın yüreği birden bir mengene ile sıkıştırılmış gibi sızladı, farkında olmadan gözleri sulandı... Gözlerinin nemliliğini karşısındakine belli etmemek için başını hafifçe yana çevirdi:

- Benim çiftlikte anamdan başka hiç kimsem yok, anladın mı Koca Baba?

- Şimdi daha iyi anladım... Sen yavuklun uğruna çiftlikte bunca insan dövüp kaçtın. Doğru söyle bana, niye kırgınsın ona? Ona çok mu seversin? Düşünürken için titrer de kendinden mi geçersin? İnkâra kalkma sakın, gönül işinden biraz anlarım...

Murad farkında olmadan Koca Memil'in karşısına oturdu ve elini sür'atle şarap testisine uzatıp hemen başına dikti... İçi yanıyordu, içtikçe yorgunluğunu anlıyordu... Dinlenmek, bir yatağa uzanıp evvelâ anacığını, sonra da... Evet, sonra da Ayşe Gül'ü düşünmek istiyordu... Ama Ayşe Gül'ü neden düşünecekti; onun kalbinde asla yeri olmamalıydı... Öyle yalancı, öyle sahtekâr bir kızın...

- Evlât, cevap ver bana; onu çok mu seversin?

- Evet Koca Babam... Çok!.. Pek çok!..

- Ne dedin? Koca Babam mı dedin? Neyse!.. Neden kırıldın ona?

- Onu bir bahar sabahı öpmüştüm. O çiftlik sahibinin kızıydı, yine de bana tatlı tatlı bakardı... Orada, Tuna kenarında, öpüştüğümüz o çimenlerin üzerinde ona, "Ayşe Gül" diye seslenmiştim. Birden kızdı, "Beni Ayşe Hanım diye çağır." dedi. İşte hepsi bu kadar Koca Babam...

Murad, ikidir farkında olmadan Koca Memil'e "Babam" diyordu. İhtiyar akıncı ise onun her "Babam" deyişinde hafifçe sallanıyor, sonra masayı delecekmiş gibi parmaklarını geriyordu...

Murad ise o anda o kadar çok çeşitli hislerin tesiri altında eziliyordu ki, hiçbir şeyin farkına varamıyordu... Bir kere daha şarap testisine sarıldı ve içindekileri sonuna kadar içti...

Şimdi gözleri hafif bulanmıştı, kendisine doğru kırıtarak gelen çingene kadını bile net göremiyordu...

- Anlarız elbet... Deli Durmuş kolay kolay yanılmaz. Bu güz Muharrem Bey çiftliğine uğradığımızda anacığından hepsini öğrenir, bir çaresine bakarız... Yüreğini serin tut... Hele sen şu fındıkçı ile de bir oynaş; biraz için açılır, bir müddet onu düşünmezsin, savaş için iyidir...

Kadın, Murad'ın yanına sokulmuştu... Bir koluyla delikanlının omuzuna abanırken net bir Türkçe ile:

- Aslanım, diyordu, bu koca bana şarap vermez. Yoksa sen de sunmaz mısın?

Murad birdenbire nemli bir kokunun ciğerlerine dolduğunu his-

setti. Bu koku biraz evvel içtiği şarap kadar kanını tutuşturuyordu. Buna rağmen kadının kolunu tuttu, omuzundan çekti:

- Otur da iç, dedi, dokunma bana. Hancı şarap getir buraya.

- Yok öyle şey, yalnız şarapla kanmam ben!.. Deminden beri kapının aralığında soluğumu güç tuttum.

Kadın adeta Murad'ın kucağına otururcasına tahta sıraya ilişti. Elini delikanlının boynuna attı, bu sefer öne doğru eğilmiş fistanından dışarı taşan göğsünü onun gözlerinin önüne sermişti. Murad istemeyerek yerlerinden fışkırıyormuşçasına dimdik duran bu göğüse baktı, oradan çıkan terle karışmış vahşî kadın kokusunu derin derin teneffüs etti:

- Koca Baba, diye seslendi, bu kadın geldiği yere gitse iyi olur.

Koca Memil sanki onu hiç duymamıştı. Başı önüne eğikti, gözlerini kapamıştı, parmaklarıyla masaya küçük küçük fiskeler vuruyordu. O sırada üç testi şarapla hancı yanlarına sokuldu, testileri masanın üstüne korken:

- Koca yiğitim, dedi, başka gelecek arkadaşınız var mı?

Koca Memil, hafifçe gözlerini açtı, kekeleyerek sordu:

- Ne yapacaksın abe ahretlik?

- Eğer varsa, ona göre yemek, şarap hazırlayayım...

- Yok...

- Ama ahıra bu gelen yiğitinkiyle birlikte dört at çektim?

- İkisi bizim yedek hayvanımız... Senin bir çırağın vardı, şimdi ortalarda göremem, çağırsan da atları doyursa.

- Zaten o da hayvanlarınıza bakmaya gitti, koca yiğit.

Koca Memil artık hancıyla konuşmadı, gözlerini güçlükle açmaya çalışarak şarap testisine uzandı.

Hancı ise bir türlü masanın başından ayrılmıyordu; elindeki testiyi koyacak yer arayan, başını omuzlarında güçlükle tutan Koca Memil süzüyor, sonra hafifçe yana dönüp artık mukavemeti tükenmek üzere olan Murad'a bakıyordu.

Koca Memil, ayaklarının dibindeki, içtiği şarabın tesirinden dünyasından geçmiş, horlayarak uyuyan Hırvatı güçlükle süzdükten sonra:

- Abe ahretlik, diye kekeledi, ben iyi içerim, zinhar bu Hırvat gibi olmam...

Sonra başını masaya dayadı, iki kolunu birden omuzlarından aşağıya sarkıttı, öylece hareketsiz kaldı.

O zaman hancı sırıttı. Murad'la kadını yalnız bırakıp geri döndü.

Şimdi kadının dudakları, delikanlının dudakları üzerinde geziniyordu. Murad ise başının dönmesine aldırmadan kadını omuzlarından tutmuştu. Onu artık itmiyor, itemiyordu. Âdeta mağlûp olmuştu. Kadının buruk bir şarap kokusu taşıyan dudaklarını büsbütün dudaklarının üzerinde hissedince sür'atle onu belinden kavradı, kendine çekti. Kadın hafifçe inledi, sonra bir ok gibi parmaklarını Murad'ın heybetli göğsüne daldırdı ve dudaklarını onun dudaklarının içine gömdü.

Böylece belki de dakikalar geçti. Murad nefessiz kalmış gibi başını geri çektiği zaman kadının kumral saçlarının fistanından sıyrılmış omuzlarına döküldüğünü, elâ gözlerinin âdeta renk değiştirip, alev alev yandığını gördü. O zaman soluğunu güçlükle zaptederek:

- Adın ne senin? diye sordu.
- Ne yapacaksın yiğitim, kendim yetmiyor muyum sana?
- Söyle, adın ne senin?
- Margot derler bana, Margot... Asil Margot...
- Hangi millettensin?
- Onu ben de bilmiyorum...
- Hancı neyin olur?
- Kocam!..
- Ya bizi böyle?
- Bana karışmaz o... Haydi yukarı çıkalım yiğidim, yatağımıza uzanalım, orada daha çok sevişelim, ama daha çok...

Kadın hemen yerinden fırladı, bir eliyle şarap testisini alırken, diğer eliyle Murad'ın bileklerinden tuttu, ayağa kaldırdı.

Kadın artık durmadan gülüyor, çıplak omuzlarını delikanlının pazularına sürüyordu...

Yarısı, çökük kapıdan geçtiler, tamamen mantarlaşmış bir tahta merdivenden çıktılar, tavanı delik, çıra alevinden her tarafı ise bulanmış küçük bir odaya girdiler...

Köşede saman dolu bir yatak, karşıda yeni yakılmış iç yağı kandili, pencerede ise yırtık bir çuval vardı...

Kadının elâ gözleri hâlâ alev alev yanıyor, gittikçe kızaran dudakları kıpırdıyordu:

- Soyun!.. Kılıcını da çıkar yiğitim... Beni daha rahat seversin... Kuşağını da çöz, hançerini de bırak şuracığa... Hadi gel, gel bana... Çabuk...

Kadın şarap testisini yere bırakıp kendini yatağa fırlattı, bakışlarını Murad'dan ayırmıyordu...

Murad bir an sendeledi... Şarap ve kadın, ikisi bir araya gelmiş, on sekiz yaşının deli kanını coşkun bir sel gibi taşırmış ve Tuna kıyılarındaki sarı saçlı, yeşil gözlü bir kızı bir an için çok uzaklara, bulutların gerisine itivemişti...

Murad, elini beline attı, kılıcının kınını aradı ve sonra sahibini bilemediği bir emrin tesiri altında silâhlarını çıkarmaktan vazgeçerek, yatakta kıvranan kadına sokuldu.

Kadın:

- Kılıcın!. Hançerin!.. diye inledi... Çıkar onları, onlarsız sev beni... Canımı acıtıyorlar...

Murad bu sözleri duymadı bile, hemen kadının yanına uzandı... O zaman kadın kaçmak istedi. Silkindi, kendisini bir mengene gibi saran delikanlının kolları arasından sıyrılmaya çalıştı...

Kadın şimdi mukavemet ediyordu... Demincekten beri devam eden davetkâr hali, arzuyla dolu kıvranışları kaybolmuştu...

Fakat bütün gayretleri boşa gitti; yanındaki erkeğin çelik bilekleri onu yerinden bile kıpırdatmıyordu. Nihayet kendini bıraktı; inledi, haykırdı, gittikçe artan bir haz kasırgası içinde yuvarlanmaya başladı...

Birdenbire kapı bir tekmeyle ardına kadar açıldı, içeriye dört Avusturya askeri girdi:

- Teslim ol!..

Murad bir an şaşırdı, fakat tereddüdü çok sürmedi; sür'atle yataktan fırladı... Şimdi sağ elinde kılıcı, sol elinde hançeri vardı... Yataktaki kadın ise hafif bir çığlık koparark sığınacak bir yer arıyordu... Murad:

- Fena kıstırıldık, diye mırıldandı, bu karı ile hancının oyununa düştük...

Hemen hatırına Koca Memil geldi; ihtiyar akıncı, aşağıda içtiği şarapların tesiriyle masa başında sızıp kalmıştı... Onu şu anda yaralamış, yahut elini ayağını bağlayıp sorguya çekmek üzere esir etmiş olabilirlerdi... Nitekim aşağıdan, birkaç masanın devrildiği duyuldu,

birisi acı acı bağırdı, sür'atle uzaklaşan ayak sesleri işitildi... İşte Koca Babayı götürüyorlardı. Murad'ın buna asla tahammülü yoktu. Titrek yağ kandili altında siyah gözleri büsbütün koyulaştı, levent vücudunun duvara sığmayan gölgesi isli tavana doğru kıvrıldı, kendisine çevrilen dört kılıca aldırmadan bir nâra koyuverdi:

- Savulun karşımdan abe kancıklar!.. Koca Babamı bırakmam size...

Delip geçecekti; evet başka çare yoktu, pencereden atlayıp kaçmak da vardı ama bu dört kişiyi yaracak, kendisi yara içinde kalsa da Koca Memil'e yetişip onu kurtaracaktı... Sonra ölürse ne gamdı? Koca Memil sağ olmalıydı, onun bu devlete göreceği hizmet bir Kara Murad'ın hayatcağızıyla mukayese dahi edilemezdi... Hafifçe eğildi, kendisine doğru hiç ses çıkarmadan yavaş yavaş yaklaşan Avusturyalıların üzerine olanca şiddetiyle saldırdı...

Beş kılıç bir anda çatıştı, sonra bir Avusturyalının acı bir feryat koparark olduğu yere yıkıldığı görüldü... Hemen yatağın üzerine sıçradı, duvara büzülüp kalmış olan kadına bir tükürük atıp tekrar kılıcını salladı... Fakat bu sefer karşılık görmedi!.. Karşısındaki üç hasım teker teker ellerindeki kılıçları bırakıyorlar, sonra kaba etlerini tutup bağırıyorlardı...

- Olmaz evlât!.. Solundan açık veriyorsun. Bir daha dört hasımla karşılaşırsan öteki omuzunu iyice geriye al...

Bu Koca Memil'in sesiydi. Tane tane konuşan o tok ses, odanın isli duvarlarında yankılar yapıyordu sanki...

Şimdi ihtiyar akıncı Murad'ın karşısındaydı... Hafif kana bulanmış kılıcını yere doğru eğmiş, bacaklarını germişti; heybetli vücudu, geniş omuzları, bembeyaz sakalı, kırışıklıklarla kaplı yüzüyle dimdik duruyor ve gülüyordu...

Evet, Koca Memil, gülüyordu!..

- Koca Babam... Koca Babam!.. Sen sarhoş değil miydin, aşağıda sızmamış mıydın? Seni yakalamadılar mıydı?

- Abe evlât!.. Sen Koca Babanı düşünürsün de, Koca Baba seni unutur mu? Nasihatimi tutarsın; kılıcını çıkarmazsın, iyi dövüşürsün, yüreğin de pek... Yakında dilediğim gibi olursun... Haydi kat şu gâvurcukları önüne de aşağıya indirip ağızlarından birkaç lâf alalım...

Koca Memil kılıcının üzerindeki kanları yatağın kenarını da temizledikten sonra geri döndü, tam kapıdan çıkacaktı ki, birden durdu:

- Evlât, diye seslendi, yaracığın nasıl? Onu şimdi şarapla temizler, sarıveririm.

- Zahmete değmez babam!.. Kurudu bile... Yalnız bu avradı ne yapayım?

- Yine babam mı dedin? Ha!.. Avrat değil mi? Ko, olduğu yerde kalsın!..

- Ama başımıza bunca işi bu karı getirdi.

- Ne çıkar? Avrat cilvesi, hancı, şarabı, çırak da tabanıyla bize hizmet ettiler... Yoksa bunca gâvurcuğu kolay kolay nasıl yakalayacaktık? Sonra senin karıncağızını da doyurdu bu avrat, daha ne istersin abe kızanım?

Koca Memil, kendisine hayranlıkla bakan Murad'a daha fazla bir şey söylemedi, kılıcını kınına sokarken odadan çıktı.

Murad üç yaralı Avusturya askerini aşağıya indirdiği zaman, bir Avusturyalı subay ile bir Avusturyalı askerin de ağızları çarpılmış, devrilen bir masanın dibinde baygın yattıklarını, hancının ise gözleri açık çırağıyla birlikte duvara yapışmış gibi hareketsiz durduklarını gördü!..

Demek kendilerini yakalamak için altı kişinin yeteceğini sanmışlardı. İkisi sarhoş gibi sızmış görünen Memil'in yanında kalmış, dördü silâhsız bulacaklarını umdukları Murad'ı bastırmak için vakit kaybetmeden yukarı çıkmıştı.

Bu sırada ardına kadar açık han kapısından içeriye üzerlerinden sular sızarak Deli Durmuş'la Deli Davud da girmiş, sanki etrafta hiçbir şey yokmuş gibi en ufak bir şekilde hayret eseri göstermeden Koca Memil'e yaklaşmışlardı:

- Koca Baba, üç tabur Nemçeli daha girdi Şişka'ya... Orman içre de birkaç tabur geli durur. Henüz Hesslier gâvurundan ses yok.

Deli Durmuş'un o berrak mavi gözleri yine gülüyor. Deli Davud'un başı ise yine önüne eğik duruyordu...

1593 senesi Haziran ayının yirminci günüydü... Yirmi dört saatten beri Osmanlı ordusu Şişka Kalesi'ni kuşatmıştı. Toplar yerleştirilmiş, askerler siperlere girmişti.

Türk ordusu Bosna Beylerbeyi Telli Hasan Paşa kumandasında on bin kadar Bosna askeri ile az miktarda serhad gazilerinden ve yerli kulundan ibaretti... Paşa'nın maiyetinde hudut sancaklarının gün görmüş birkaç beyi de bulunuyordu. Kulpa Nehri üzerine köprü ku-

rulmuş ve düşmanın hiçbir mukavemetiyle karşılaşılmadan karşıya geçilmişti...

Geleceği umulan Rumeli askerinden hâlâ bir haber alınamamıştı. Bu sebepten geriye atlılar gönderilmişti; Belgrad'dan hareket ettiği sanılan Kirli Hasan Paşa kumandasındaki ordunun niçin gözükmediği öğrenilecekti.

Telli Hasan Paşa kaleden atılan güllelerin isabet edemeyeceği bir yere otağını kurdurmuştu. Paşanın mehter takımı bir taraftan cenk havaları vurur, müezzinler ve hafızlar içli sesleriyle Kur'an-ı Kerim okurken, o otağının içinde elleri arkasında dolaşıyordu. Başında üzerine beyaz krep sarılmış tolgası vardı. Tolga'nın önünde altın suyuna batırılmış turna tellerinden bir sorguç iliştirilmişti. Sırtına hafif bir zırh geçirmiş, beline uzun bir kılıç takmıştı.

Bir aralık yorulmuş gibi durdu, karşısında hareketsiz kendisini seyreden sancak beylerine döndü:

- Tedbir nedir? diye sordu.

Bir an etrafta derin bir sessizlik oldu, sonra tok, her kelimenin üzerine basarak konuşan bir ses işitildi:

- Tedbir odur ki, tiz muhasarayı kaldırarak bütün asâkir-i Osmaniye'yi nehr-i Kulpa'nın öteki yakasına geçirip kurduğumuz köprüyü yıkmalı, oradan üzerimize gelen kâfirin harekâtını gözlemeliyiz.

Bu sözü söyleyen Koca Memil'di... Kılıcına dayanmıştı, sol avucunun içine bir tahta parçası sıkıştırmış, âdeta onu ezip yamyassı edecekmiş gibi parmaklarını üzerine bastırmıştı...

Hasan Paşa evvelâ kaşlarını çattı, sonra siyah sakalını eliyle sıvazladı. Koca Memil'in sözlerini duymamış gibi diğer sancak beylerine sordu:

- Sizlerin fikirleri ne olsa gerek?

Hersek Sancakbeyi Mehmed Bey başını hafifçe sallayarak:

- Koca Memil doğru söyler, dedi.

Kilis Sancakbeyi Mustafa Paşa da kardeşi Hersek Beyi Mehmed Bey'in sözlerini aynen tekrarladı:

- Koca Memil doğru söyler...

- Demek muradınız kaçmak, Osmanlının şerefini ayaklar altına almaktır...

Koca Memil hemen sağ elini kılıcından çekti, kuşağından küçük kamasını çıkartırken:

- Hâşâ, diye cevap verdi, muradımız Osmanlıyı belki de yıllarca sürecek bir belâdan uzak tutmak, neticesiz bir gaza için bunca İslâm kanı döktürmemektir. Bunu böyle bilesin paşa kardeş... Yoksa, Koca Memil'in ve şu huzurunda duran gazilerin hangisinin bu güne dek düşman karşısında yüzgeri ettiği görülmüştür? Rivayetler, aldığımız dillerin sözleri doğru çıkmıştır; üzerimize gelen Nemçeliler kırk binden aşağı değildir... Kale-i Şişka'da da bir yığın Hırvat ve Nemçeli vardır. İki düşman arasında kalıp bunca gaziyi boş yere kırdırmak mertlik midir?..

- Rumeli Beylerbeyi Kirli Hasan Paşa kardeşim derya misal asker ile iki güne kalmaz imdadıma gelir...

- Gelmez!..

- Neden gelmez?

- Gelemez!.. Sadr-ı âzam Koca Sinan Paşa seni tutmaz, asla muvaffakiyetini çekemez. Sana kini vardır... Aranızda evvelce geçen, bir ev meselesinden büsbütün alevlenen ihtilâfı onun unuttuğunu mu sanırsın? Görmez misin, bu yıl akıncılar dahi buraya uğramadı.. Eğer Siyavuşpaşa Vezir-i âzam kalsa idi, değil Belgrad'dan, İslâmbol'dan dahi sana yardım gönderirdi... Hem şunu da bilesin ki, bu cengi senden çok ben isterim; üzerimize yürüyen kırk bin Nemçelinin içinde Heslier dahi bulunur; onunla senelerden beri görülmemiş bir hesabımız vardır... Ama ne eyleyeyim ki, kendi işim için bu kadar gazinin kanı ile buralarını sulatamam... Elbet günün birinde ben onun ile başka yerde yeke yek hesaplaşırım... Yine de son söz senindir, paşa kardeş.

Koca Memil yorulmuş gibi sustu. İçin için yanan siyah gözlerini Hasan Paşa'nın üzerinde gezdirdi, sonra geç kalmışçasına sağ elindeki kamayı tahta parçasına sürtmeye başladı.

Telli Hasan Paşa evvelâ sarardı, sakalını tutan sol elinin titremekte olduğu görüldü. Sonra sağ elini kılıcından çekerek alnına götürdü, geri döndü, ağır ağır yürüyerek kıymetli halılarla örtülmüş divanına oturdu:

- Bak'a Koca Memil kardeş, dedi, bilirsin ki seni çok severim, kabil olsa bir an dahi yanımdan ayırmam. Bu yüzden seni bir seneden beri burada tutar, Şişka'da barut fıçılarının üzerine oturtulup hava-

ya uçurulan sipahi askerinin intikamını beraber alalım derim. Ama sen istemezsin!.. Serdar benim; elbet benim dediğim olur, yine de sana ses etmem!.. Var şimdi sen dilediğin gibi yap, ister isen nehr-i Kulpa'yı geçip karşı yakada bizi gözle!.. Ben ise, bütün beylerim, hattâ bütün askerim terk etse dahi, yalnız başıma düşmana karşı çıkarım; zinhar hiç kimseye, Sadr-ı âzam dahi olsa Sinan Paşa gibi birine, korktu da düşmandan yüz geri etti dedirtmem. Sonra saadetlü Padişahımızın karşısına nasıl yüz aklığıyla çıkarım? Vaktiyle Saray-ı hûmayûna bir arizam olmuştur; Bosna askeriyle uzun müddet serhaddi tutmak mümkün değildir, deyu haber salmışımdır. Elbet bize yardıma gelirler. Olmazsa da, bin Hasan bu devlete kurban gitsin! Biz şehit olsak da ne gam, yeter ki evlâtlarımız rahat eylesin... İşte diyeceğim bu kadardır. Dileyen paşalarım, beylerim benden ayrılsın, dileyen ise savaşa hazır olsun... Tiz alay çavuşları metrislerdeki asakire haber salsınlar; muhasara kaldırılıp üzerimize yürüyen Nemçelilere karşı çıkılsın.

Hasan Paşa sustu, cevap vermeden kendisini dinleyen sancak beylerine baktı. Onlar başlarını önlerine eğmişler konuşmuyorlar, buna rağmen huzurdan da ayrılmıyorlardı.

Hasan Paşa çok yorulmuş gibi derin derin nefes aldıktan sonra:

- Ne durursunuz? diye sordu. Kalanlar askerinin başına gitsin, dönenler ise karşıya geçip bizi seyretsin...

O zaman Koca Memil elindeki kama ile tahta parçasını kuşağına soktu:

- Abe paşa kardeş, dedi, garip konuşursun; bunca gazinin kalbini kırarsın!.. Huzurunda savaştan kaçan kimse yoktur. Bin Hasan kadar binlerce bey, serhad kulu dahi bu devlete feda olsun... Madem sabretmez, hemen savaşa girmek istersin, mertliği bunca gaziyi kırdırmakta bulursun, öyleyse senin tutacağın yol, burada bizler ile kucaklaşıp helâllaşmaktan ibarettir... Yarın Kerbelâ günüdür; kimin şehit, kimin gazi olacağı bilinmez, elbet Allah'ın dediği olur... Müsaade buyur, evvelâ ben seni kollarımla sarıp bunca yıl gaza meydanlarında döktüğümüz kan ve ter aşkına kucaklaşalım, birbirimize, geçmiş hakları, beraber yediğimiz ekmeği helâl edelim!..

Hasan Paşa yerinden fırladı, iki kolunu birden açtı, Koca Memil'i hemen bağrına bastı, Koca Memil de serdarı yanaklarından uzun uzun öptü...

Huzurdaki bütün sancak beyleri de teker teker gelip evvelâ Hasan Paşa'nın elini öptüler, sonra da kucaklaştılar...

- Hakkını helâl et paşa baba!..

- Helâl olsun!.. Siz de helâl kılın kardeşlerim... Kalbinizi kırdıysam bağışlayın.

Şimdi hepsinin gözleri yaşlarla dolmuştu. Yalnız Koca Memil, o kor gibi yanan, bir ok kadar delici kara gözleriyle hareketsiz duruyordu. Zaten onun ağladığını bu güne kadar gören olmamıştı.

* * *

Hersek Sancakbeyi Mehmed Bey kılıcını havaya kaldırdı, dalga dalga üzerlerine doğru gelen Avusturya atlılarına bir an baktı, sonra gür bir sesle bağırdı:

- İleri!..

Topraklı sipahiler, önlerinde alay beyleri, güçlükle zaptettikleri hayvanlarının dizginlerini gevşettiler, hep birden düşman süvarilerinin üzerine atıldılar...

- Haydin kurtlarım!..

- Dayanın şahbazlarım!..

Ordra suyunun Kulpa Nehri'ne döküldüğü yerde savaş başlamıştı...

Türk ordusunun gerilerinden mehter takımının nağmeleri duyuluyor, Kur'an sesleri etrafa yayılıyordu. Avusturyalılar tarafından ise trampet ve boru sesleri geliyordu. Şimdi siyah şapkalı, kalın zırhlı Avusturya askeri ile kırmızı külâhlı, beyaz sarıklı, yeşil kırmızı rengârenk elbiseli serhad gazileri göğüs göğüse gelmişler, âdeta iç içe girmişlerdi. Gerilerden toplar gürlüyor, yaralı atların acı kişnemeleri duyuluyordu...

Sağ cenahta Hersek Sancakbeyi Mehmed Bey, sol cenahta Kilis Sancakbeyi Mustafa Paşa ve merkezde de Bihaç Beyi Rüstem Bey vardı.

Hasan Paşa ile Koca Memil atlarına binmişler ufak bir tepenin üzerinde yan yana duruyorlardı. Kara Murad onların biraz gerisinde ellerini göğsünde kavuşturmuş heyecanla savaşı seyrediyor, sık sık nefes alışından kendisini güç zabtettiği anlaşılıyordu...

Koca Memil'in yine elinde tahta parçası ile kaması vardı; bir ok gibi insanı delen gözlerini düşman saflarına çevirmiş, çok ilerilere, şakırdayan kılıçların, yuvarlanan atlıların ötesine ısrarla bakıyordu.

Etraflarında koşuşan, sağa sola emir götürüp haber getiren alay çavuşları, hattâ yan gerilerinde kalan Şişka Kalesi bile onu alâkadar etmiyor gibiydi!..

Hasan Paşa sol elini alnı hizasına götürürken:

- Mehmed Bey yan veriyor, diye bağırdı. Nemçeliler o tarafa yeni kuvvet gönderdiler; Şişka ile irtibat kurmak isterler. Osman Bey merkezden bir miktar askeri alıp tiz Mehmed Bey'in yardımına koşsun... Kale kapısı önüne dizdiğimiz okçu ve topçular ise ne olursa olsun yerlerinden zinhar kıpırdamasın...

İki çavuş sür'atle uzaklaşırken ter ve toza bulanmış bir atlı Kulpa'ya kurulan köprüyü bir solukta geçmiş Hasan Paşa'nın yanına gelince yere atlamıştı:

- Devletlû vezir, Belgrad'dan gelirim, Kirli Hasan Paşa Rumeli askeriyle yola çıkmışken Sadr-ı âzam Koca Sinan Paşa'nın emriyle geri döndü, kendisine vezaret payesi verilip Timişvar Beylerbeyliği'ne tâyin olundu... Kirli Hasan Paşa'nın yerine, Rumeli Beylerbeyliğine Sadr-ı âzamın oğlu Mehmed Paşa geçti. Beni yeni beylerbeyi gönderdi; size bu nameyi vermemi emretti...

Ulak, koynundan terlere bulanmış bir mektup çıkardı... Hasan Paşa âdeta bunu kaparcasına aldı, bir solukta okudu. Mektupta, Sadr-ı âzamın Belgrad'a gelmesi ihtimali olduğu, belki ordunun – Avusturyalılar durumlarını düzeltmezler, Osmanlıya haraç ödememekte ısrar ederlerse– sulh bozulup büyük bir savaşa girişeceği, bu yüzden Bosna askerine yardım edilemeyeceği, Hasan Paşa'nın kendi başının çaresine kendisinin bakması gerekeceği yazılıydı.

Telli Hasan Paşa'nın elleri titredi, teessüründen dudakları gerildi, kaşları çatıldı... Elindeki mektubu avucunun içinde ezerken:

- Yardıma gelmiyorlar, diye fısıldadı, asker bu haberi duymasın...

Koca Memil Bosna Beylerbeyi'nin bu sözünü sanki işitmedi. Zaten onun için bu havadis yeni değildi... O ısrarla ilerilerini, düşman saflarını süzüyor, adım adım gerileyen Hersek askerlerine bakışlarını çevirdikçe dudakları kıpırdıyor, hırsla elindeki tahta parçasını yontmaya devam ediyordu...

Birden, kanatlanmış gibi hiç kimseye dokunmadan Deli Durmuş'la, Deli Davud'un kendilerine doğru gelmekte olduğunu gördü... Âdeta gülümsedi, onları, gözlerini hafifçe kırparak bekledi...

Durmuş'la Davud yanlarına sokulunca, hayvanlarının gemlerini

kastılar ve sonra kucaklarında incinmemeleri için nazlı bir gelin gibi taşıdıkları yaralı iki Avusturya subayını hafifçe yere bıraktılar...

İkisinin de üstü kan ter içinde idi. Durmuş'un yine berrak bir su gibi gözleri aydınlık ve saftı. Davud ise yine bakışlarını önüne eğmişti; Durmuş'un gözlerindeki berraklık sanki onun alnına, tertemiz apaçık alnına aksetmişti!..

Davud hafifçe başını salladı, dudaklarının kıpırdadığı bile belli olmadan:

- Kulpa Köprüsü dardır, diye fısıldadı, bunca gaziyi çekmez...

Birden top sesleri, kılıç şakırtıları, at kişnemeleri, hattâ növbet vuran mehter takımının nağmeleri susmuşçasına ruhları bir sessizlik bürüdü...

Murad kulaklarının tıkandığını, hiçbir şey işitmediğini farketti...

"Kulpa köprüsü dardır, bunca gaziyi çekmez!.." diyen, insanın içine bir anda işleyen bu sesin ılık bir rüzgâr gibi kendisini sardığını anladı...

Nedendir bilinmez; eğildi, bakışlarını görebilmek için Davud'un gözlerini aradı. Halbuki o şimdi başını kaldırmış, ilk defa, aylardan beri ilk defa Murad'a bakıyor, hattâ gülümsüyordu... Murad o zaman titredi!.. O gözlerde bir ışık vardı... Bu ışığı hiçbir şeyle tarif etmesine imkân yoktu; bu ışık unutulamaz, söndürülemezdi!.. Bazan maviye, çok açık bir maviye çalıyor, sonra durgun bir akşam üstü güneşin ufka kan verişi gibi kızıllaşıyor, nihayet bembeyaz bir hale bürünüyordu...

- Kara Murad!.. Sakın Kulpa Köprüsü'nden geçme!.. Anacığın, sevdiceğin yolunu gözler, hep gözler. Bu topraklar da er ister!..

Bunu Davud söylüyordu ona; neden, niçin söylüyordu? Konuşmayan Davud, daima başı önünde dolaşan Davud, Murad'ı bir anda önüne katmış, savaş meydanından dışarı çıkarmış, bilemediği, tanıyamadığı bir diyara götürüp bırakıvermişti!..

Murad'ın şimdi de gözleri kamaşmış, hiçbir şey göremez olmuştu; başı dönüyor, kulakları çınlıyordu... O kadar kendinden geçmişti ki, etrafında konuşulanları güçlükle işitebiliyordu...

Deli Durmuş:

- Koca Baba, diyordu, Hersek askerine saldıran, Mehmed Bey'i gerileten Nemçeli'nin başında Hesslier kâfiri varmış; getirdiğimiz diller söyler. Bazen istediğin bu mu idi?

Sonra Koca Memil'in tok, fakat nedense bu sefer biraz hırçın sesi duyuldu:

- Paşa kardeş ben giderim... Bir emrin olursa belki beni Hersek Sancakbeyi Mehmed Bey'in taraflarında buldurabilirsin... Ama bilinmez, tekrar hakkını helâl et... Allah yardımcın olsun...

Murad gözlerini açıp etrafına bakınabildiği vakit, Koca Memil'in, Mehmed Bey'in yanına doğru dolu dizgin at sürdüğünü, Deli Durmuş ile Deli Davud'un uçarcasına onu takip etmekte olduklarını gördü.

Murad hemen kılıcına yapıştı:

- Devletlû vezir, dedi, bana da izin ver; Koca Baba'yı yalnız komak istemem, onunla bile savaşmak dileğimdir...

Telli Hasan Paşa, bu sefer de gözle fark edilecek kadar bir sür'atle gerilemekte olan sol cenahtaki Kilis askerlerinden bakışlarını ayırmadan:

- Git yiğit, diye cevap verdi, yetiş Koca Baba'ya. O doğru söylermiş; ben bunca gazinin kanına girmişim...

Sonra Hasan Paşa da kılıcını çekti, kumandayı kethüdasına bırakıp göz çukurlarından siyah sakallarına doğru birer damla yaş süzülürken:

- Dayanın yiğitlerim, diye bağırdı, geldim!.. Şehadet şerbetini beraber içelim!..

Şimdi, Hasan Paşa da askerlerinin arasına karışmış, bir er gibi çarpışmaya başlamıştı...

Murad bundan sonrasını bir rüyada imiş gibi yaşadı. Hep Koca Memil'i takip ediyordu... Memil elindeki kılıcı durmadan sallıyor, kırılan bileklere, delinen göğüslere aldırmadan, sanki dikenli bir yol temizliyormuş gibi hafif kavisler çizerek, ileride düşman askerine kumanda eden siyah miğferli, uçları sivri sakallı bir Avusturyalıya doğru ilerliyordu... Davud ile Durmuş, Memil'in iki yanında kanat gibi açılmışlar, bir tüy hafifliğiyle atlarını sürüyorlar ve yine aynı hafiflikle önlerine çıkanları deviriyorlardı...

- Mehmed bey!.. Bre Mehmed bey!.. Vardık!.. Dayan!.. Yalnız şu Hesslier kâfirini bana bırak!..

Murad, onlara yetişemiyordu!.. O da kırıyor, o da deviriyor, yüzünü yalayarak geçen, göğsüne değen kılıç darbelerine aldırmadan artlarından koşuyor, yine de yanlarına varamıyordu...

Bir aralık etrafının boşaldığını farkeder gibi oldu; bakındı, yanında hiçbir düşman askerinin kalmadığını gördü...

Durmuş'la Davud birbirlerinden iyice ayrılmışlar, bozdoğanlarını birer fırıldak gibi başlarının üzerinde döndürüyorlardı, kendilerini saran çemberden kurtulan Hersek Beylerbeyi Mehmed Bey ise bütün vücudunun tutuşmuş gibi kızıla boyanmasına aldırmadan meydana gelen bu boşluğu genişletmeye çalışıyordu... Birden Koca Memil'in nârası duyuldu:

- Hesslier, Nemçeli Hesslier, beni tanıdın mı? Ben Mehmed; kırbaçlarla bayıltıncaya kadar dövdürdüğün, kamayla etlerini deldirttiğin Mehmed!..

Bu ses, gürler gibi etrafa yayılan bu haykırış bir anda savaş meydanını kaplayıverdi... Bu sırada iki düşman askeri ileri atıldı; Murad onları önlemek için sıçradı, fakat geç kalmıştı; Koca Memil sanki elinin tersiyle itiyormuşcasına iki Nemçeliyi birer kılıç darbesiyle yere sermişti...

Şimdi Hesslier denilen Avusturya kumandanıyla Koca Memil karşı karşıya idiler:

- Hesslier!.. Er idi isen dövüşmek için haber gönderdiğimde neden gösterdiğim yere gelmedin? Burada da bunca askerin yanında çarpışmaktan kaçarsan, var dilediğin yere git, elimi bile sürmem sana!..

Hesslier evvelâ Koca Memil'e cevap vermek istemedi, hattâ etrafına bakındı; meydana gelen boşluğun dışında inip kalkan kılıçların şakırtısı, her iki ordunun son gayretini sarfeden askerlerinin çıkardığı boğuk sesler ve nâralar ona şansının döndüğünü hatırlattı... O anda kendisine yardıma gelecek hiç kimse göremedi:

- Köle, dedi, istediğin olsun!.. Benim gibi bir kumandan, rütbesi meçhul bir düşman askeriyle, kölesiyle düello etmez ama, korkak olmadığımı sana öğretmek ve haddini bildirmek için dileğini kabul ediyorum.

Başka bir şey konuşmadılar, zaten hiç vakitleri yoktu. İki kılıç birden havaya kalktı ve yine iki kılıç âniden birbirinin üzerine indi...

Murad, Koca Memil'in sağındaydı. Hesslier'e yardıma koşan bir Avusturyalıyı atına hafifçe yan vererek önlemiş, bir kılıç darbesiyle yere yıkmıştı...

Buna rağmen Koca Memil'in salladığı kılıcın bir yılan ıslığı gibi

tüylerini ürperttiğini, bir ok gibi vınladığını hissetti. O bu kılıcın ne olduğunu biliyordu, bunun çok hafifini bir kere kendinde denemiş, bileğinin kırıldığını sanmıştı...

Nitekim Murad geriye döndüğü zaman Hesslier'i beline kadar ikiye biçilmiş olarak gördü... Avusturyalı kumandan gözleri açık atının üzerinde sallanıyor, arka ayaklarının üzerine çökmüş olan hayvan acı acı kişniyordu... Koca Memil ise hareketsiz duruyordu; yalnız dudakları kıpırdıyordu, oradan dökülen şu sözleri Murad güçlükle işitiyordu:

- Ne yapsam boş; şimdi daha iyi anlıyorum, ona hiçbir zaman kavuşamam, avunamam ben...

Bundan sonra etraf tekrar karıştı... Gerilerden bir alay kadar Avusturya askeri tekrar imdada geldi... Taze kuvvet sayesinde cesareti artan düşman askeri kumandanlarının da intikamını almak istiyormuşcasına olanca şiddetiyle saldırıyor, gittikçe kuvvetten düşen Türk askerini tahammül edilmez bir hale sokuyordu... Osmanlı ordusu yavaş yavaş eriyor ve geriliyordu...

- Allah...

İşte, ciğerlerine kadar giren bir kılıç darbesiyle son temennisini haykıran Hersek Sancakbeyi Mehmed Bey atından aşağıya kaydı...

İşte, bir bölükbaşıyı, ayağından asılmış gibi başını yerlerde sürüyen ürken atı Kulpa Nehri'ne doğru götürdü.

Etraf şehitlerle, son rütbelerine erişen serhad gazilerinin cansız vücutlarıyla doluydu... İşte, atlarından yere yuvarlanmış bir Avusturya askeriyle bir yerli kulu gırtlak gırtlağa boğuşuyorlardı... Bir damla su isteyen yaralıların feryatları kulakları tırmalıyordu...

Birden nereden ve kimden geldiği belli olmayan bir ses duyuldu:

- Hasan Paşa şehit oldu!.. Şişka'dan düşman boşandı!.. Ey gaziler geriye!..

Murad bir düşman çemberinden nasıl olduğunu bilmeden kurtuldu, üzerine sıçrayan bir Avusturya askerine sol eliyle bir yumruk savurdu, sonra bir anda kaybettiği Koca Memil'i aramak için etrafına bakındı... Evet, Koca Baba biraz gerisindeydi... Yalnız Murad onun sadece başını görebiliyordu; biraz evvel kendisini saran düşman askerlerinin ortasında bir fırıldak gibi dönüyor, vuruyor, kırıyordu...

- Geldim Koca Baba!.. Dayan!..

Murad atının dizginini sür'atle geriye çevirdi, fakat Koca Memil'in

yanına varamadı.. Zira gördüğü bir manzara sanki onu olduğu yere mıhlamıştı.

Deli Davud biraz ileride cansız yatıyordu!.. Bir Avusturyalı asker atından inip onun başını kesmiş, koltuğunda kesik baş sür'atle uzaklaşıyordu...

Birden Deli Durmuş belirdi, hançerini çıkardı, kılıcını dişlerinin arasına sıkıştırırken hançerini aynı berrak bakışlarla Avusturyalı askerin sırtına fırlattı... Asker yere kapaklandı. Deli Davud'un kesik başı da koltuğunun altından düştü...

O zaman Deli Davud'un başsız gövdesi kıpırdadı, başının düştüğü yere doğru yüzükoyun sürünmeye başladı... Deli Durmuş yavaşça atından indi, telâşsız adımlarla yürüdü, kesik başı yerden aldı, sürünmekte devam eden kan kardeşinin boynuna yapıştırdı... O vakit Deli Davud durdu, rahat bir uykuya gömülmüş gibi hareketsiz kaldı...

Murad, Deli Davud'un yüzünü göremiyordu, fakat orada Durmuş'un bakışları aksetmiş gibi apaydanlık bir günün doğmakta olduğuna emindi!..

Deli Durmuş'ta ise en ufak bir üzüntü, en ufak bir keder yoktu, yine o mavi gözleri duru bir deniz gibi sakindi ve yine o gözler gülümsüyor, insana huzur veriyordu...

Yalnız Deli Durmuş atına binmemişti, hattâ kılıcını bile kınına sokmuştu... Düşmana, bir ana sütü kadar ak, bir ana sevgisi kadar temiz göğsünü açmış, gelip kendisini de kan kardeşinin yanına göndermelerini bekliyordu...

Birden kulakları çınlatan boğuk, o nispette hâkim bir ses duyuldu:

- Bre Durmuş, bre Durmuş!.. Gitme kan kardeşinle beraber!.. Sonra varırsın ona, çok sonra... Nemçeli'den iyice intikam almadan Davud'un yüzüne nasıl bakarsın orada?

Koca Memil tek başına düşman çemberini yarmış, son temennisini, ciğerlerinde kalan son nefesiyle birlikte dile getiriyordu!..

Koca Memil'in her tarafı, hattâ bembeyaz sakalı bile kızıla bulanmıştı... Göğsünden, kollarından, sırtından mütemadiyen kan sızıyordu. Yalnız gözleri, o simsiyah gözleri, yine bir kor gibi yanıyor; insanın beynine saplanıyordu...

- Koca Babam!.. Koca Babam!.. Ben ne ettim de seni yalnız kodum? Savulun!..

Murad silkindi, bir rüyadan uyanmış gibi bir an sol eliyle gözlerini oğuşturdu, sonra hemen ileri atıldı. Tam zamanında yetişmişti; başı önüne sarkan Koca Memil'i, ağır ağır atından aşağıya kaymakta iken, belinden yakaladı, kendine çekti, son takatını, son kuvvetini sarfederek onu kendi atına aldı; o heybetli vücudu âdeta bağrına bastırdı...

Şimdi yorgun atının ağzından köpükler sarkıyor, buna rağmen Murad, hayvanını sıkıştırıyor, dolu dizgin Kulpa Nehri'ne doğru ilerliyordu. Durmadan kılıç sallıyordu, durmadan karşısına çıkanı deliyor, deviriyordu... Nehrin kenarı, Ordra Suyu ile Kulpa'nın birleştiği dar saha yaralı, bitkin, perişan Türk askeriyle doluydu... Atlılar köprüden karşı sahile geçmek isteyen yayaları eziyor, feryatlar yorgun beyinlerde dahi unutulmaz akisler yapıyordu. Köprünün tahtaları çatırdıyor, kızıla boyanmış Kulpa Suyu da durmadan akıyordu...

Murad atını köprüye doğru sürdü... O da yaralıları, yaya askerlerini çiğneyip geçecek, her ne olursa olsun Koca Memil'i karşı sahile, selâmete çıkaracaktı.

Fakat birdenbire kulaklarına, derinden, ama çok derinden gelen bir ses doluverdi:

- "Kara Murad!.. Sakın Kulpa Köprüsü'nden geçme!.. Anacığın, sevdiceğin yolunu gözler, hep gözler... Bu topraklar... Bu topraklar da er ister!.."

Bu, biraz evvel şehit düşen, kopuk başını boynunda gördükten sonra büyük bir huzur içinde ebedî uykusuna dalan Deli Davud'un sesiydi!.. Şimdi iyice hatırlıyordu; birkaç saat evvel savaşın başlarında, Hasan Paşa'nın yanında Deli Davud başını kaldırmış, Murad'a bunları söylemişti!..

Meçhul bir kuvvet Murad'ı geri çevirdi, hemen köprüden uzaklaştırdı.

Murad, farkında olmadan nehrin yukarı sahiline geldiği zaman atının titremeye başladığını, sonra bütün gayretine rağmen yerinden kıpırdamayıp arka ayaklarının üzerine çöktüğünü gördü.. Hemen yere indi, Koca Memil'i sol kolunun üzerine aldı ve Kulpa'nın sularına kendini bıraktı...

O anda şiddetli bir gürültü duyuldu, aniden göklere kadar yükse-

len feryatlar işitildi, Allah Allah sesleri ovalara, dağlara doğru yayıldı... Kulpa'nın üzerindeki köprü çökmüş, binlerce Türk askeri sulara gömülmüştü...

Murad o zaman boğulmak üzere olduğunu anladı... Yorgunluktan güçlükle kulaç atıyordu... O da, şehit olan serhad gazileriyle birlikte şu anda Tanrısına kavuşabilirdi... Anacığı da elbet tesellisini Allah'ından bulurdu...

Fakat yanındaki emanet, onun bu düşüncesine mâni oldu, suların üzerinde duran Koca Baba'nın kupkuru, damarları fırlamış kanlı elini gözyaşlarıyla seyretti. Sonra büyük bir gayretle yüzmeye başladı... Nihayet ayakları toprağa değdi... Tekrar Koca Memil'i kucağına aldı, düşmemek için dişlerini sıkarak ilerlemeye başladı...

Bir çimenliğe gelince kucağındaki emaneti incinmemesi için yavaşça yere bıraktı; hemen üzerine eğildi... Şimdi hıçkıra hıçkıra ağlıyor, durmadan ihtiyar gazinin yaralarını öpüyordu.

- Ey gaziler!.. Koca Baba da öldü!.. İntikam!.. İntikam!..

Bunu, yanlarına sokulan bir asker söylüyordu... Murad derhal yerinden sıçradı, askerin yakasına yapıştı:

- Ölmedi, diye haykırdı, yaşayacak, yaşayacak!..

Sanki yankılıyormuş gibi bir ses onun bu sözünü tekrarladı:

- Yaşayacak!.. Yaşayacak!..

Murad, sesin geldiği tarafa başını çevirince Deli Durmuş'u gördü.

Durmuş, Murad'ın hemen biraz ilerisinde kan kardeşi Davud'u yere yatırmış, bir mezar kazıyordu... Yine gözleri berrak ve sakindi...

V
İnsanlar

Yenihisar'ın ihtiyar dizdarı yavaş yavaş kararmakta olan karşısındaki ovalara baktı:

- Kimseler yok, diye söylendi; Nemçeliler bu mevsim uğramayacaklar buraya...

Telli Hasan Paşa'nın ölümünden, Kulpa bozgunundan bu yana bir seneye yakın bir zaman geçmişti. Bu müddet içinde kaleyi bir kere vire ile vermişler ve sonra vire ile geri almışlardı. Avusturyalıların bir kısmı nehri geçtiği için, Kulpa savaşında yedi bin gazinin şehit düşmesi yetmiyormuş gibi yine çarpışmışlar, yine yüzlerce ölü ve yaralı vermişlerdi. Yenihisar da bu arada bir kere zaptedilmiş ve sonra geri alınmıştı...

Kaleyi vire ile, anlaşarak, düşmana teslim edişlerinin sebebi, içerideki yaralılar yüzündendi.

Avusturyalılar toplarını karşıya geçiremediklerinden kale harap olmamıştı; buna rağmen içerdeki bir avuç azab askeri ve gönüllü ile uzun müddet dayanmanın imkânı yoktu. Ergeç düşman burasını alacaktı, o takdirde bir damla suya bile muhtaç palangaya sığınan Kulpa bozgunu yaralıları ne olacaktı? Bu yüzden beyaz bayrak çekmişler ve eşyalarını da beraberlerinde götürmek şartıyla kaleyi Avusturyalılara teslim etmişlerdi.

Sonra etrafa dağılan diğer gazilerle buluşup Yenihisar'ı kuşatmışlar, aynı şekilde vire ile Nemçelileri dışarı çıkartmışlardı...

Onlar burada geçen yaz böylece çarpışırken Rumeli'nin diğer yerlerinde de savaşlar olmuştu. Vezir-i âzam Koca Sinan Paşa birçok vezir ve hocaların itirazına rağmen Sultan Üçüncü Murad'ı ikna ederek Avusturyalılara harb ilân etmiş, mevsimin ilerlemesine aldırmadan serdarlığı üzerine alarak İstanbul'dan Belgrad'a doğru yola çıkmıştı.

27 Eylül 1593 de Belgrad'da toplanan ordu ile birlikte Sinan Paşa, Avusturyalıların üzerine yürümüş, Essek Köprüsü geçilmiş, Bespirem ve sonra Palota kaleleri zaptedilmişti. Fakat bundan sonra talih yâr olmamış, asker Budin'de kışlamak istemediğinden yeniçeriler Sinan Paşa'nın çadır iplerini kesip otağını başına yıkmış, o da mecburen Belgrad'a dönmüştü. Bu sıralarda Budin Beylerbeyi Hasan Paşa kumandasındaki bir ordu da İstolni Belgrad yakınlarında Avusturyalılara Kulpa'daki tedbirsizliğin aynını yaparak yenilmiş, bu yüzden Budapeşte civarındaki birçok kaleler düşman eline geçmişti.

Şimdi ise, sefer mevsimi tekrar geliyordu; Vezir-i âzam Koca Sinan Paşa kumandasındaki ordunun Belgrad'dan hareket etmesi, geçen yılın acısını çıkartması lâzımdı.

İhtiyar dizdar dayandığı mazgaldan sırtını çekti; gerisinde duran iki gönüllü askere seslendi:

- Ben Koca Babanın yanına giderim, artık palanganın köprüsü çekilip kapısı kapansın. Zinhar hiçbir gazi, guslederken dahi, silâh ve alâtını yanından uzaklaştırmaya.

Dizdar, taş merdivenlerden yavaş yavaş inmeye başladı. Nedense o gün içinde bir eziklik, gönlünde bir sıkıntı vardı... Artık çok ihtiyarlamıştı, gözleri bile iyice görmüyordu.

Seneler senesi hep serhadlerle dolaşmıştı, yine de ölünceye kadar buralarda yaşayacak, padişah için bu toprakları bekleyecekti. Kendisinin ne evciği vardı, ne eşi, ne çocukları... Eh, başkalarının eşi, evlâdı, torunları vardı ya, elbette onlar için de bekleyecekti buralarını. Hepsi din kardeşi, kan kardeşi değil miydi? Geride kalan analar, bacılar, kızlar, kızanlar rahat etsinlerdi. Sevenler hasretine kavuşsun, sevilenler buram buram sevda tüten göğüslerin kıymetini bilsinlerdi... Elbet kendisi de günün birinde şehadet şerbetini içer, en büyük sevgiliye, Tanrısına varırdı...

İnsanlar böyle gelmişler, böyle gitmişlerdi... Kim ilelebet sağ kalmıştı bu dünya yüzünde? İşte, biraz evvel bütün kale askeri akşam namazını kılmış, bir parça ekmekcik ile karıncağızlarını doyurmuştu. Gece çökünce hepsi birer kenara çekilip uykuya dalacaklardı... Sonra şafakla uyanacaklar, abdest alıp namazlarını kılacaklar, tekrar Nemçeli'yi gözleyeceklerdi...

Böylece güz bitecek, kış gelecek, etraf karlarla kaplanacak, bahar beklenecekti... Belki yine savaşlar başlayacak, kanlar akacak, anala-

rın kolay kolay doğuramadıkları nice yiğitler, gözlerini bir daha açmamacasına kapayıp bu dünyadan uzaklaşacaklardı... Tanrı ne isterse o olurdu...

İhtiyar dizdar, aşağıya, avluya indiği zaman durdu, kulağına bir türkü gelmişti. Bir yiğit, sazını kucağına almış, içindeki ateşe birazcık su serpebilmek için, belki de memleketinin türküsünü söylüyordu:

Seher yeli hep yellerin şahısın,
Ben de bildim, güzellerin şahısın.
Açma gerdanını yârim üşürsün.
Aman paşam çeker gönlüm sılayı.
İki bülbül hiçbir dala konar mı?
Bülbülün konduğu dallar solar mı?
İki hasret birbirine doyar mı?
Aman paşam, çeker gönlüm sılayı.

Dizdar, diz kapaklarındaki sızının fazlalaştığını hissetti; kurumuş, derileri gerilmiş elini bacaklarına götürdü, uğuşturmaya başladı... Hep böyle olmuştu, hep ama... Nice yiğitler serhadde geldiklerinde evvelâ sevda ateşiyle yanmışlar, neden bilinmez eş olarak bir türlü kavuşamadıkları sevdicikleri için türküler yakmışlar, daha yaraları küllenmeden, gaziliğin tadını doya doya çıkaramadan, hattâ birçokları bir nam bile bırakamadan bir cenkte sönüp gitmişlerdi... Onların mezarları bile yoktu. Şu dağlar, şu ovalar, bütün Balkanlar, Viyana kapılarına kadar her yer binlerce, yüz binlerce isimsiz yiğitlerin kanlarıyla sulanmış, etleri, kemikleriyle beslenmişti...

İhtiyar dizdar içini buran, bunca yıldan beri bir türlü nasırlaşmayan kalbini sızlatan acaip bir hissin tesirinden sıyrılabilmek için daha fazla oyalanmadı; dizlerindeki ağrının müsaadesi nisbetinde hızlı hızlı yürümeye başladı. Avlunun tam karşısına isabet eden küçük bir kapının önüne gelince durdu, sonra yavaş yavaş kapıyı itti, içeri girdi.

Burası küçük bir oda idi. Yandaki dar ve uzun bir delikten akşamın esmer, biraz da ürkek renkleri giriyordu... Köşede bir yatak vardı. Kalpağını çıkarmış, siyah kıvırcık saçlarının birkaç teli alnına

düşmüş bir delikanlı yatağın başına diz çökmüş, damarları dışarı fırlamış bir eli durmamacasına öpüyordu...

Dizdarın gözleri sulandı... Zaten yaşlandıkça gözlerinin böyle yerli yersiz sızmasının önüne geçemiyordu. Delikanlıyı, damarları dışarı fırlamış o nasırlı eli, hatta örtülerin üzerinden akşamın karanlığına rağmen aklığını kaybetmeyen bembeyaz bir sakalı daha fazla seyrettiği takdirde göz yaşlarının büsbütün boşalacağını anlayınca öksürdü:

- Kara Murad, dedi, Koca Baba daldı mı?

Murad, büyük bir itinayla Koca Memil'in elini örtülerin üzerine bıraktı, geri döndü:

- Hep dalıyor, diye cevap verdi, hep dalıyor.

- Neden kandili yakmadın?

- İki günden beri ışık istemiyor, güneş geldiği zamanlarda da mazgalı örttürüyor.

Dizdar içini çekti... Muhakkak ağlayacaktı... Öylesine garip bir akşam çökmüştü ki palangaya, bunun hayra mı, şerre mi alâmet olduğunu bir türlü kestiremiyordu...

Elini Murad'ın omuzuna koydu, boğazında tıkanıp kalan bir hıçkırığı güçlükle zaptederek:

- İyileşecek, diye fısıldadı, yakında ayağa kalkacak!..

Dışarıdan yine gazilerden birinin söylediği içli bir memleket türküsü giriyordu odaya... Hep böyle olurdu zaten, garip yaz akşamlarında palangalarda erler coşar, duygularını döküverirlerdi... Akşamın geceyle birleştiği an, sanki bu türkülerle çizilirdi... Sonra, zaman gibi sesler de karanlığa bürünür, sadece nöbetçilerin adımları duyulmaya başlardı...

Murad dizdarın sözlerini tasdik etti:

- İyileşecek. Deli Durmuş da böyle söylemişti, yaşayacak diye seslenmişti bana... Ama Koca Baba'yı buraya taşıdığımdan bu yana bir kış geçti; ne Deli Durmuş bir daha gözüktü, ne babacığım doğrulabildi...

Dizdar başını salladı, elini Murad'ın omuzundan çekerek ıslak gözlerine götürdü, sonra Koca Memil'in önünde diz çöktü:

- Ey serhadlerin, gaza meydanlarının, akıncıların koca yiğidi, piri diye seslendi. Kalk artık, eskisi gibi kartal kanatlarını tak, kılıcını kuşan, cenge koş... Bu topraklar seni bekler; Nemçeli Osmanlı'yı yener,

paşalar, naehildir, düşman yerine birbirleriyle çarpışır olmuşlardır. Selim Han oğlu Sultan Murad ataları gibi değildir; sarayından, avrat koynundan asla taşra çıkmaz... Senin gibi kocalara bu devletin hâlâ ihtiyacı vardır... Kalk Koca Baba!.. İster isen ben de palangayı başkasına emanet edip bir seneden beri gece gündüz yanından ayrılmayan şu yiğitle bile yola çıkayım. Belgrad'a varalım, orduya katılıp mertlik nasılmış gösterelim... Kocalara hâlâ iş düşer!.. Kalk benim koca yiğitim...

Odayı bir anda bir hıçkırık kapladı... Murad, yatağın üzerine kapanmış, bir taraftan o bembeyaz sakalları, o solmuş sararmış alnı öperken, bir taraftan da:

- Onu ben bu hâle soktum, diye inliyordu; etrafımı Nemçeli sarmıştı, birden çemberden kurtuldum, bunun o zaman nasıl olduğunu anlamamıştım, halbuki o çemberi Koca Babam yardı, beni dışarı çıkartırken o ortada kaldı... Sonra ona yardım edemedim; tek başına bıraktım onu...

İhtiyar dizdar tekrar elini Murad'ın omuzuna koydu:

- Kara Murad, diye fısıldadı, ağlama, gençlikte, hele akıncı olursa insan hiç ağlamaz... Bak, Koca Baba'nın ağladığını bu güne kadar gören oldu mu? Gözyaşlarını, derin derin düşünmeyi ihtiyarlara, bizlere bırak... Hem sen elinden geleni yaptın; Koca Memil'i bunca düşman safını yarıp nehirden bu yakaya kim çıkardı, bu palangaya kim taşıdı, gece gündüz gözlerini kırpmadan yanında kim bekledi? Virede bile kucağında taşıdın. Akıncı yasasının çok ötesine geçtin, öz evlâdı olsaydı bu kadar hizmet etmezdi, bu kadar inlemezdi...

Murad yavaşça doğruldu, dizdarın sözleri beynine birer ok gibi saplanıyordu... Gözyaşları da yanaklarından mütemadiyen kayıyordu... Bir eliyle göz yaşlarını kurulamağa çalışırken öteki eliyle Koca Memil'in üzerindeki örtüyü çekti:

- Buraya bak Ahmed Ağa, dedi, bu vücudu görüyor musun?

Oda tamamen kararmıştı... Murad'ın sesi çok uzaklardan geliyormuş gibiydi...

İhtiyar dizdar yerinden kalktı, bir köşede duran palanganın yegâne şamdanını yaktı... Gölgeler duvarlarda yavaş yavaş büyümeğe başlarken, Memil'in yatağı önünde tekrar diz çöktü ve birden sendeledi, dudakları titremeğe başladı...

Koca Memil'in göğsü, beyaz sakallarının kaplayamadığı kupkuru, çıplak göğsü örtülerin dışında, mumun titrek ışığı altında dizdarın önüne serilmişti.

Belki de buna bir insan vücudu denemezdi... Kulpa'da ve diğer savaşlarda aldığı yaralardan başka ayrıca her tarafı delik içindeydi... Etleri, oyuklarla doluydu... Bunlar bir kılıcın, bir mızrak darbesinin izleri olamazdı. Bunlar gaddar bir elin âdeta canı sıkıldıkça bir kama veya hançerle zaman zaman doğrarcasına meydana getirdiği çukurlardı. Belki de ciğerlere kadar işlemiş, ancak seneler sonra kurumuş, büzülmüştü; içine su dökülse duracak kadar derin oyuklardı bunlar...

İhtiyar dizdar, elinde tuttuğu mumun alevi gibi titrek gözlerini güçlükle kapadı:

- Bilmiyordum, diye inledi, zaten Koca Baba'nın vücudunu bu güne kadar gören olmamıştı...

Murad hemen örtüyü çekti, gözleri kamaşmış gibi o da kirpiklerini indirmiş, başını çevirmişti:

- İlk defa sana gösteriyorum, diye güçlükle fısıldadı; senin de onu benim kadar sevdiğini, onun uğruna benim kadar inlediğini anladıktan sonra... Koca Baba'nın bu hâlini yaralarını kurutabilmek için Kulpa kenarındaki çayırlıkta mintanını sıyırdığım zaman gördüm... Ondan sonra kimseye bir şey söyleyemedim; yaracıklarını ben yıkadım, hep ben sardım... Sırtı da kırbaç izleriyle dolu... Kırbaç, kılıç, mızrak, ok!.. Her tarafı, bacakları bile!.. Ayak bileklerinde zincir yerleri var!..

Dışarıdan, mazgal deliğinden hafif bir bahar rüzgârı geliyordu... Tuna sahillerinde yıkanmış, rengârenk yeşillerde gezinmişçesine ılık bir rüzgâr parça parça taş odaya doluyordu... Dizdar Ahmed Ağa'nın elindeki şamdandan süzülen ezgin ışıklar büsbütün titriyor, solgun dudaklarda, yaşlı gözlerde tutunmaya çalışıyordu.

Avluda gaziler son türkülerini söylüyorlar, benek benek yıldızlarla kaplı mavi ile siyah arası, belki de lacivert, bir sema palanganın üzerine eğiliyor, buradaki insanları teselli etmek istercesine gülümsüyordu.

Kara Murad elini kuşağına soktu, oradan küçük küçük üç tahta parçasıyla ufak bir kama çıkardı:

- Bunlar Koca Baba'nın, diye fısıldadı, daima yonttuğu tahta parçaları ve kaması... Tahta parçalarının baş tarafı âdeta bir kılıçta ikiye

biçtiği Nemçeli Hesslier'e benziyor, alt tarafları ise kendi vücudundaki oyuklar gibi delinmiş... Anlayamıyorum; Koca Babam kimdi, bu güne kadar nasıl ve nerelerde yaşamıştı? Ne olur sen biliyorsan söyle bana Ahmed Ağa. Öğrenmek hakkımdır; ben onun kan kardeşiyim, hattâ dilerse evlâdı olurum... Zaten beni evlât diye çağırırdı...

Murad elindeki dört parça emaneti tekrar kuşağına sokarken ihtiyar dizdara yalvarırcasına baktı. Ahmed Ağa başını önüne eğdi:

- Pek az, diye cevap verdi, pek az bilirim!.. Vücudu gibi hayatının da öğrenilmesini istemezdi o...

- Yalvarırım... Benden saklama... Kimseye bahsetmem... Hattâ kendisine bile...

- İyileşince, sana söylediklerimi nasıl olsa ben ona haber veririm. Ama bildiklerim çok bir şey değil ki...

- Olsun, ne biliyorsan!..

Dizdar Ahmed Ağa içini çekti, elindeki şamdanı yere koydu, bir müddet Koca Memil'in derin derin nefes alışını dinledi; gözleri tekrar sulanırken:

- İçinden yaralı, dedi, dış yaracıkları kapanmış ama iç yaracıkları hâlâ iyileşmemiş... Ciğerciklerinde toplanan kanlar henüz kurumamış... Bunca senenin yorgunluğunu da atamamış... Halbuki Koca Memil'e vaktiyle, bundan yirmi sene evvel, belki daha fazla, iki tuğ ile paşa yapıp bir eyalet vermek istemişlerdi... O, asla kabul etmemiş, akıncı olarak kalmayı arzu etmişti... Bir sefer mevsimi, yine Bosna taraflarına akına gidiyordu, tesadüfen yanındaydım, uzun müddet görüşmediğimizden öpüşüp koklaşmış, sonra da helâllaşmıştık... Bana bir aralık, "Bu, son akınım, demişti... Son akın!.. Dönüşte, iki tuğ değil ama, bir tuğ isteyip bir sancağa çekileceğim. Görmez misin, ihtiyarladık artık."

Dizdar Ahmed Ağa sustu... Bu sefer de yanık sesli gazilerden birinin okuduğu yatsı ezanını dinlemeye başladı... Murad'ın gözleri, Hatçe Ana'nın daima, "Kara gözlü kızanım..." diye sevdiği gözleri şimdi tıpkı Koca Memil'inki gibi yanıyordu. Ezan sesi, son akın, bir gazinin hicran dolu nefesi, palangaya çöken gece, hattâ şu anda birdenbire hatırına gelen Hatçe Ana ve sonra sarı saçlı, yeşil gözlü küçük bir kız... Hepsi Murad'ı kucaklamış, onu geçmişten geleceğe doğru götürüyordu. Murad bir beden olarak değil, bir mâna, bilemediği, anlayamadığı his ve duygularla dolu olarak yaşıyordu şimdi.

- İşte böylece Koca Memil son akınına çıktı... Fakat geri dönmedi. Kimisi öldü dedi, kimisi esir... Nihayet defterden ismini de sildiler... Tam beş sene sonra, bir gün Silistre'de gözüküverdi!.. Yer yer beyazlaşmış bir sakal koyuvermişti... O simsiyah, insanın içine kadar işleyen gözleri olmasa kolay kolay kimse onu tanımayacaktı... Herkes beş seneden beri nerede kaldığını öğrenmek istemiş ama, o sadece dolaştım diye cevap verdi... Yalnız Nemçelilere esir düştüğü kulaktan kulağa söylenmeye başlandı... O tarihten bu yana gittikçe beyazlaşan sakalından mı, yoksa yaşı ve tecrübesinden dolayı mı bilinmez, ona Koca Memil denmeye başlandı... Hattâ zamanla Memil ismi de kalktı Koca Baba oldu... Bana "Son akın"ım dediği halde eskisinden daha hırslı, daha coşkun bütün akın ve savaşlara girdi ve hiçbir mansıp da almadı... İşte yiğit, bütün bildiklerim bu kadar...

Şimdi odayı derin bir sessizlik kaplamıştı... Ezan sesi durmuş, türküler susmuş, hattâ rüzgâr bile mazgaldan içeriye girmez olmuştu.

İkisi de farkında olmadan birden Koca Memil'in üzerine eğildiler... Fakat bir anda durdular; kalblerinin çarpmasına bile tahammül edemiyorlarmış gibi dişlerini sıktılar. Çünkü Koca Memil'in gözleri açılmıştı, hattâ dudakları kıpırdıyordu... Nihayet onun, o tok, kelimeleri tane tane heceleyen, yalnız bu sefer tamamen yorgun sesi işitildi:

- Kara Murad; vakit çok geçti mi?

- Ne vakti Koca Babam? Hangi vakit babacığım?

- Senin... Senin bir anacığın vardı; onu çok severdin sen... Sevdiciğin de yolunu gözlerdi...

- Gözlemezdi babacığım, hiç gözlemezdi!

- Ben bilirim... Beraber gidecektik oraya; geç mi kaldık? Biraz daha sabret evlât!.. Gideceğiz, bile gideceğiz!... Sonra Nemçelileri kovabildik mi, serhad nasıl, gaziler ne yapar?

- Hele sen iyileş babacığım... Hepsini söylerim, bir bir anlatırım... Anama gelince, nasıl olsa bekler...

Koca Memil örtünün üzerinde duran elini oynatmaya çalıştı. Sonra mumun titrek ışığı sanki gözlerini kamaştırmış gibi başını çevirdi:

- Analar hep bekler, diye fısıldadı, bilirim analar bekler, ama bazan aşna beklemez; bunu böyle bilesin, bazan aşna beklemez!..

Koca Memil artık sustu, çok yorulmuş olmalıydı; hattâ nefes alışı

bile sıklaşmıştı... Murad'la ihtiyar dizdar hemen üzerine eğildiler, fakat biraz sonra geri çekildiler... Şimdi onun teneffüs edişi âdeta farkedilmeyecek kadar yavaşlamıştı, başı hafifçe sola kaymış derin bir uykuya dalmıştı... Belki o anda maziyi yaşıyordu; yer yer aydınlık, fakat çoğu kapkara bulutlarla örtülü mazisini görüyordu... Belki de renkli bir geleceğin ümidini taşıyor, onunla besleniyordu...

Dizdar Ahmed Ağa yavaşça ayağa kalktı; beli tamamen kamburlaşmıştı, dizleri büsbütün sızlıyordu. Murad'a bir müddet gülümseyerek baktıktan sonra:

- Seni çok seviyor, diye fısıldadı, bir baba gibi seviyor seni... Kara Murad, ona lâyık olmaya çalış...

* * *

Bahar gitmiş, yaz gelmişti... Artık Koca Memil yatağında oturabiliyordu; bir kor gibi yanan simsiyah gözlerini odanın taş duvarlarına dikiyor, kıpırdamadan saatlerce düşünüyor, dalında duran bir meyva gibi hâlâ taze hatıralarını yaşıyor, onları âdeta katre katre, yudum yudum içiyordu... Ekseriya rahatsız edildiğini istemiyor, hattâ küçük kaması ile tahta parçalarını bile aramıyordu...

Palangadaki gazilerin iki merakı vardı; biri Koca Memil'in niçin yatağından kalkmadığı, diğeri ise Belgrad'dan Budin'e hareket ettiğini öğrendikleri Vezir-i âzam Sinan Paşa kumandasındaki ordunun ne vaziyette olduğu. Haftalardan beri ne Nemçelilerden, ne de Osmanlılardan bir haber alabilmişlerdi...

Bir akşam üstü güneş henüz karşı sırtların ardına çekilmeden kaleye doğru bir atlının dolu dizgin gelmekte olduğu görüldü... Bu Deli Durmuş'tu... Ter ve toz içindeydi... Atı bile boynundan bacaklarına kadar bembeyaz bir köpüğe bürünmüştü.

Palanganın küçük kapısını bir solukta geçti, avluda âdeta fırlarcasına atından indi, sonra gösterdiği telâşa utanmış gibi dizginleri yanına gelen bir gaziye bırakırken berrak gözlerini etrafında gezdirdi:

- Koca Baba nerede?
- Karşıda, şu küçük hücrede...
- Kara Murad?
- O da. Dizdar Ahmed Ağa da bileler...

Deli Durmuş geri döndü, artık hiç acelesi yoktu; gezmeye çıkmış

gibi yavaş yavaş yürümeye başladı... İçeri girdiği zaman kendisine merak, heyecan ve hattâ hayretle bakan Kara Murad'la dizdara aldırmadan yatağın önünde diz çöktü, bir an gözlerinden ufak bir bulut geçti, sonra yine gülerek susuzluktan tamamen kurumuş dudaklarını Koca Memil'in ap ak sakallarına değdirdi...

Başını kaldırdığı zaman dudakları âdeta nemliydi... Mavi gözlerinin içi, derinlere çok derinlere kadar görünüyordu sanki:

- Esselâmü aleyküm...

- Aleyküm selâm Deli Durmuş... Sefa geldin... Ne haberler getirdin?

- Yanık kalesini Nemçelilerden aldık... Gazi Süleyman Han dahi bu yeri almak istermiş... Evvelâ Arşidük Mathias denen Nemçelinin askerlerini bozduk, elli günden fazla kale-i Yanık'ın önünde savaştık, nihayetinde kale dizdarı Kont Hardek teslim olup on bin kadar kâfir-i pür hadîd ile çekip gitti... Bunca top, barut, kurşun, lâğım fitili, top güllesi ele geçti, nehr-i Raba küffar leşleriyle doldu... İşte böyle; İslâmbol'a Sinan Paşa fetihnameler gönderdi, ben de at boynuna düşüp babamın bir hatırını soram dedim... Lâkin Koca Baba'yı, bütün Rum elinde herkes, hattâ akıncılarlın birçoğu yeniden öldü bilir... Öyle bilsinler!.. Ne çıkar bundan değil mi?

Deli Durmuş sustu; o diyeceğini demiş, göreceğini görmüştü, artık burada işi de kalmamıştı, hattâ geri dönebilir, belki de şu anda yerlerine çekilmek üzere olan akıncılara katılabilirdi...

Bir an odada derin bir sessizlik oldu; herkes bu müjdenin tadını çıkarabilmek için, dudaklarında toplanan tebessümleri yudum yudum içiyordu sanki...

Nihayet Koca Memil'in sesi duyuldu:

- Bir daha, bahara kadar Nemçeliler buralara gelemez. Lâkin önümüzdeki mevsim cümlesi birleşip devlet-i Osmaniye'nin başına nice işler açar... Hâlâ kiliselerinde günde üç öğün çan çaldırıp Osmanlıyı bu topraklardan atmak için çare arasalar gerektir... Françesi, Engerusu, Moskofu, Lehlisi, Erdellisi dahi onlarla bile olur... Kılıçlarınızı pek tutun yiğitler...

Şimdi, odadakilerin dudaklarına, hattâ gözlerine yayılan tebessüm âdeta donuvermişti... Yalnız Deli Durmuş en ufak bir endişe taşımadan berrak gözlerini hafifçe kırparak Murada bakıyordu:

- Yerköy'e yine gittim, dedi, anan çok ağlar, hasretine dayanamaz... Ama o da çok ağlar; bunca yıl yolunu gözler...

- Kim o?

- Yolunu gözler işte!..

Yatakta bir kıpırdama oldu; Koca Memil dizlerinin üzerinde doğrulmuştu, bunca aydan beri ölümle pençeleşen, son zamanlarda ise vaktini sadece düşünmekle geçiren Memil yavaş yavaş ayağa kalkıyordu!..

Murad hemen atıldı:

- Koca Babam, dedi, ne yapıyorsun? Daha sen bu güz de ayakta dolaşamazsın...

Koca Memil Murad'ın bu sözlerini sanki duymadı, kendisini şefkatle seyreden Ahmed Ağa'ya döndü:

- Koca dizdar, dedi, gazilerden yedeği olanlar bize iki at satıversinler... İki güne kalmaz Kara Murad ve Deli Durmuş ile yola çıkarız...

- Bizi bırakır mısınız? Bu halle nereye gidersiniz?

- Çok kaldık!.. Koca Memil'in böylesine döşeğe mıhlandığı bu güne dek görülmemiştir. Ne edelim ki, artık çöktük... Yeni Bosna beylerbeyinin gönderdiği cerraha müsaade etmedim ama, bilirsin evvelâ Kara Murad, sonra da sen, vücudumu gördünüz... Beni bunca ay yatağa mıhlayan Kulpa'da aldığım yaralar değildir, öteki oyuklardır... Ötekiler!.. Artık cerahatler kurudu, yaralar kabuk bağladı. Deli Durmuş da beklediğim haberi getirdi; bu boylarda bize ihtiyacınız kalmadı... Şimdi başka bir işimiz var; Silistre'ye giderken, Yerköy'e uğrayıp bu oğlanın hem anasını görüp hasretini dindirelim, hem de bir küçük dilberin göz yaşlarını kurutalım. Öyle değil mi Deli Durmuş?

Deli Durmuş'un elleri arkasındaydı, şakaklarına doğru kızaran Kara Murad'ı berrak gözleriyle süzüyordu:

- Öyle Koca Baba, dedi, çok kalmışın bu döşekte!.. Ben seni şimdi at sırtında umardım... Hem anası ağlar Murad'ın, hem de o da çok ağlar!..

Murad silkindi, omuzlarında bir yük varmış da onu bir yere fırlatmak istiyormuş gibi başını ensesine doğru götürdü... Yine de gözlerinin önünde, boynunu büküp tel tel, ipek gibi sarı saçlarını omuzlarında dalgalandıran genç bir kızın hayalini kovamadı, ondan kaçamadı...

- Yok, diye söylendi, anamdan başka Yerköy'de kimse ağlamaz bana... Anamın hasretine de dayanırım ben, ötekini de görmek istemem. Bu kış yine burada kalırız. Deli Durmuş yanılır; Koca Babam henüz ata binemez...

Birden uzun zamandan beri duyamadıkları, o tok, kelimeleri tane tane telâffuz eden, o hâkim ses işitildi:

- Öbür gün yola çıkarız... Kolunu ver bana Kara Murad, biraz avluda dolaşmak isterim...

Murad daha fazla konuşamadı, hemen Koca Memil'i tuttu. O, evvelâ kamburlaşmış sırtını doğrulttu, çökük omuzlarını düzeltti, bir an simsiyah gözlerini etrafında gezdirdi, sonra titrek adımlarla Murad'ın kolunda kapıya doğru yürüdü...

* * *

Günlerden beri at sırtındaydılar... En kestirme yollardan gidiyorlar, bazan gecelerini ormanlarda, kuytu köşelerde geçiriyorlardı. Buna rağmen arzulanan sür'atte ilerleyemiyorlardı!..

Koca Memil, at üstünde dahi uyuyan, günlerce ayağını yere basmayan Koca Memil, artık onlara ayak uyduramıyordu; zaman zaman atından iniyor, bir ağacın dibine oturup yalçın kayalara, yahut önlerinde kıvrılarak akan derelere bakıyor, derin derin nefes alarak koyu bir düşünceye dalıyordu...

Bir sabah, güneş yeni doğmuştu... Onlar, üç atlı bir orman içinde sabah namazlarını kılmışlar, henüz yola çıkmışlardı... Eflâk topraklarına gireli bir hayli olmuştu...

1594 yılının Kasım ayının on dördüncü günüydü... Her tarafa sonbaharın gamlı havası hâkimdi... Sert bir rüzgâr esiyor, parça parça kümelenmiş bulutları âdeta tokatlıyordu... Baharın yeşili çoktan kaybolmuştu... Etrafta hiç kimse yoktu; ne şu aşağıdaki ovada sürülerini otlatan bir çoban, ne şu yoldan Tuna'ya, Eflâk'ın buğday ve tuzlarını taşıyan bir kervan, ne şu yamaçtan aşağıya inen bir atlı gözüküyordu...

Buralardan insanlar çekilmiş, başka bir diyara göç etmişler gibi kaybolmuşlardı sanki...

Koca Memil atının dizginlerini kastı, gözlerine çarpan sert havayı bir müddet ciğerlerine doldurdu, sonra:

- Kara Murad, dedi, sana bir çift lâfım var... Deli Durmuş sen de dinleyesin... Görürsünüz ki, ben işimi bitirmişim. Öyle sanırım ki, hayat kandilimin yağı tükenmek üzere... Akşama doğru Yerköy'e, Murad'ın çiftliğine varırız, orada işimizi çabuk görür, bu oğlanı anasına kavuşturur, sevdiğiyle eveririz... Ben Muharrem Bey'i, şayet rıza göstermezse, başka yoldan dize getiririm; zinhar kız kaçırmaya kalkmayınız... Haspayı ise hiç düşünmem; çünkü o dünden razıdır... Şunu demek isterim ki; belki, vakit bulup başka zaman söyleyemem; ben Kara Murad'ı, kendime evlât ettim!.. Silistre'de neyim varsa; atım, kılıcım, hepsi onundur... Benim yerimi tutacak, namımı yaşatacaktır... Yalnız akına giderken asla avradına "Son akın"ım olsun diye söz vermeyecektir... Akıncıların son akını yoktur; çünkü onların durduğu yerden oğulları başlar...

Rüzgâr büsbütün hırçınlaşıyordu... Fakat üç atlı şu anda terliyorlardı... Hattâ Deli Durmuş bile ensesinden sırtına doğru ılık bir şeyin kaydığını hissediyor, duru mavi gözlerini hafif bir bulutun kapladığını anlıyordu...

Bir müddet rüzgâr istediği gibi onları sardı ve üçü de bomboş ovaları donuk bakışlarla süzdüler... Tekrar Koca Memil'in sesi duyuldu:

- Kara Murad'ım! İşte böyle, adımı sana tapşırdım. Hakkını helâl eyle, eğer hakkım varsa şimdiden helâl olsun... Sen dahi hakkın helâl kıl Deli Durmuş...

Koca Memil atının üzerinde âdeta sallanıyordu, omuzları çökmüş, sırtı kamburlaşmıştı; ufalmış, küçücük kalmıştı... Sesi güçlükle işitiliyordu, o kor gibi yanan gözleri tamamen sönmüştü:

- Benim işim bitiyor... Ben bunca yıl Hesslier için yaşadım... Şimdi de Murad'ımı everince geriye ne kalır?.. Gaza meydanlarında benim yerime o at sürsün... Ne yapalım, şehit olamadık; Tanrı böyle istedi...

O zaman Murad daldığı hülyadan birden uyandı, yuvarlanırcasına atından atladı. Koca Memil'in çizmelerine yapıştı, onları bir sevgili göğsü gibi öpmeye başladı:

- Babam!.. Babam!.. Ben buna lâyık değilim... Ben senin adını nasıl taşırım? Senin yerini nasıl tutarım? Evlensem de seni nasıl bırakırım? Bir yere gidemezsin, beni yetim koyamazsın... Ben babamı bilmem, şimdi onu bulmuşken nasıl olur da yabana salarım... Anam da istemez bunu... Sonra Hatçe Anam ne der bana?

Birden Koca Memil'in çökük omuzları dikleşiverdi, tamamen sönmüş olan siyah gözleri âniden parladı, yağız bir delikanlı çevikliğiyle atından atlayıp Murad'ın bileklerine yapıştı, âdeta bağırdı:

- Ne dedin Murad'ım? Hatçe Ana mı dedin?

- Öyle söyledim babam...

- Senin ananın adı Hatçe mi?

- Evet!..

- Ya baban? Onun adının Mehmed olduğunu söylemiştin değil mi?

- Evet!

- Babanın rençperlik yaptığına emin misin?

- Anam der, fazlasını söylemez... Bir gün hastalanıp ölüvermiş, ben çok küçükmüşüm...

- Anan kaç kere evlenmiş Murad'ım?

- Bir!.. Yalnız babamla!.. Ne evvel, ne sonra başka bir erkek tanımış...

Koca Memil'in omuzları tekrar çöktü, gözleri yine bulutlandı, beyaz sakalları dudaklarıyla birlikte titrerken geri döndü, şimdi çok daha fazla yorgun ve ihtiyar görünüyordu. Sadece:

- Gidelim, dedi...

Aşağı doğru inmeye başladılar... Her geçen zaman onları biraz daha Yerköy'e yaklaştırıyordu... İşte Tuna karşılarındaydı; hırçın, asabî bir hali vardı, suları bulanık, yeşili boğmuşçasına bulanıktı...

Murad, nasıl düşünmesi gerekeceğini, sevincini, neş'esini nasıl ifade edeceğini lâyıkıyla bilemiyordu... Anasına kavuşuyordu, inanmasa bile Ayşe Gül'ün kendisini sevdiğini söylüyorlardı üstelik. Koca Memil ona adını vermiş, onu evlât edinmişti... Bu kadar saadeti Tanrı ona bir anda sağlamışken arzuladığı şekilde coşamıyordu. Hele biraz evvel annesinin ismi geçince Koca Memil'in gösterdiği heyecanı hiç anlayamamıştı. Sezdiği bir husus varsa, Koca Memil'in karanlık, tamamen örtülü mazisini hâlâ yaşadığı idi...

Şimdi Murad'ın kafasında dört ayrı insan ayrı ayrı canlanmış, renklenmişti... Bunlar; Hatçe Ana, Ayşe Gül, Koca Memil ve Deli Durmuş'tu...

Anası!.. Ne ılık, ne fedakâr, ne hassas bir kadındı... Birazdan onu görecekti, hemen önünde diz çökecek, ellerini, yanaklarını öpecek, o ılık, o tertemiz göğsüne başını dayayacak, belki de ağlayacaktı...

Ayşe Gül!.. Onun hakkında hüküm veremiyordu, bir türlü. Onu çok seviyordu, onu unutmasına imkân yoktu, o yeşil gözler, o sarı saçlar, her an gözlerinin önünde, beyninde, hattâ kanındaydı ama ne faydası vardı... Deli Durmuş, ne kadar "ağlar, yolunu gözler" derse desin Murad'ı senelerce yalancı bakışlarıyla aldatmamış mıydı o kız? Burada sadece anasının sözüne inanırdı, anası yanılmazdı; eğer Ayşe Gül'ün de kendisini sevdiğini söylerse işler değişirdi. Onu alırdı... Yine Tuna kenarına giderlerdi, güneşli bir sabah Ayşe Gül sarı saçlarını omuzlarına dökerdi, o saçlar ipek gibi ışıl ışıl yanardı, o zaman menevişli yeşil gözlerin içine bakar, artık yeşili başka yerde aramadan "Kız seni seviyorum, çok seviyorum..." derdi... Sonra daha fazla tahammül edemez, o körpecik dudaklara, gurubu emmiş gibi kırmızı dudaklara dudaklarını değdiriverirdi.

Elbette çiftlikte kalamazlardı; anasını da alır, başka yere taşınırlardı. Koca Baba'yı da katiyen bırakmazdı; ona evlerinde bir oda döşerlerdi. Çocuklarını, Koca Baba'nın torunlarıydı onlar, hep birlikte büyütürlerdi... Koca Baba torunlarına at binmesini, kılıç kullanmasını öğretirdi... Deli Durmuş da sık sık evlerine uğrardı... Sefer mevsimi gelince hep beraber silâhlanırlar, kartal kanatlarını takarlar, akından akına koşarlardı... Koca Baba isterse evde kalır, onların dönüşünü beklerdi... Anasıyla Ayşe Gül'e para bırakırdı. Daha şimdiden parası vardı; Bosna'ya ilk gittikleri sene bol ganimet almışlardı, devletin hissesini, pençiği verdikten sonra akıncılara epeyce servet kalmıştı. Tatlı olacaktı, çok tatlı olacaktı bu hayat...

Murad artık gülümsüyor, bir an evvel çiftliğe varmak için Koca Baba'nın atını dört nala kaldırmasını istiyordu... Koca Memil ise o anda atının üzerinde derin bir düşünceye dalmıştı...

Dış âlem Memil'i katiyen ilgilendirmiyor, gelecekle alâkalanmıyor, coşan, taşan, fırtınalar yaratan bir his içinde istemediği halde geçmişi yaşıyordu...

Bundan yirmi sene evveline kadar onun bir eşi, canı, yoldaşı, karısı vardı... İsmi Murad'ın annesininki gibi Hatçe idi... Onu çok severdi... O sevgi hâlâ içinde, kanında, hayalinde, ruhunda, her yerindeydi. Hep tütüyordu... Bir öd ağacı, bir ıtır tarlası, bir karanfil bahçesi misali hep buram buram tüterdi gözlerinin önünde Hatçe... Siyah saçları, iri, badem renkli gözleri vardı onun...

Küçücüktü o zamanlar Hatçe... Evlendikleri zaman kendisi ellinin

üzerinde olmalıydı... Ona bakmaya, onu incitmeye kıyamazdı. Onu kollarıyla sarar, göğsüne bastırır, öper, okşar, bir türlü doyamazdı...

Hatçe Budin'de bir çiftlik sahibinin kızıydı, babası vermediği için onu kaçırmıştı... Hatçe bu sebepten olacak, bazan annesini babasını düşünerek mahzunlaşırdı... O zaman onu avutmak için elinden gelen her çareye başvururdu; bir tebessümüne neler feda etmezdi? Hatçe'si!.. Of!.. Hatçe'si... Ne kadar ılıktı? Eşiydi, canıydı, kanıydı, her şeyiydi, ama her şeyi! Yalnız Hatçe'nin çocuğu olmamıştı!.. Bir erkek evlât verseydi ona, belki de şimdi Murad kadar olurdu.. Bir de Hatçe Koca Memil'in akına gitmesini istemezdi. Bir gün sefere çıkarken Hatçe o kadar ağlamıştı ki, onu hemen kucağına almış, gözyaşlarını dudaklarıyla kurulamış, hafif solgun yanaklarındaki gamzeleri yeniden renk gelinceye kadar öpmüş, okşamış, sonra da:

"Ben devletime hizmet etmeden duramam Hatçe," demişti, "bu topraklar nasıl korunur; bunu böyle bilesin. Yalnız serhadde, bir kalede, sabit bir beylik alıp düşman saldırınca beraber çarpışır, beraber ölürüz... Sana söz veriyorum; bu son akınım olsun... Yeter ki, bana bir erkek evlât doğur..."

Hatâ yapmıştı, biliyordu ama, onu memnun bırakabilmek için bu hatâyı seve seve yapmıştı... O mevsim Bosna taraflarında akına çıkmışlardı... Yol boyunca hep Hatçe'yi düşünmüştü. Acaba Hatçe'nin yanacıkları yeniden solmuş muydu? Halbuki Hatçesi gülmeli, hep gülmeliydi...

Koca Memil düşüncesinin burasında birdenbire silkindi... Deli Durmuş atının dizginlerini kasmış, biraz ilerilerinde çırıl çıplak yatan bir kadını parmağıyla işaret ediyor:

- Öldürmüşler, diyordu, hem de parçalamışlar...

Üçü birden yere atladılar, sür'atle kadının yanına vardılar... Bu, orta yaşlı, tombulca, kumral saçlı bir kadındı... Bir memesi kopmuştu, karnı baştan aşağı yarılmış, barsakları dışarı fırlamıştı...

Koca Memil, elini sakalına götürdü, Murad ise diz çöktü...

Kimdi bu kadın, hangi vahşi el ona böylesine kıymıştı? Fazla düşünmeğe vakit kalmadı; biraz ilerilerinden, çalıların ardından iniltiler işittiler; hemen kadını bırakıp o tarafa gittiler, yerde sürünürcesine kendilerine yaklaşmaya çalışan yaralı bir adamla karşılaştılar...

Adamın yüzü kan lekelerinden görünmüyordu... Elbisesi yırtılmıştı, sırtında derin bir kılıç yarası vardı.

- Su!.. Bir yudum su!..

Murad koştu, koparırcasına atından matarasını aldı, Koca Memil'in dizlerine yatırdığı adamın çatlak dudaklarına sonbahar rüzgârlarıyla serinlemiş suyu yudum yudum akıtmaya başladı...

Yaralı adam, boğazından güçlükle süzülen her damla sudan sonra biraz ferahlıyor, biraz canlanıyor gibiydi...

Bir aralık gözlerini açtı; etrafındakileri tanımaya çalıştı, sonra yorulmuşçasına göz kapaklarını ağır ağır indirirken:

- Karım, diye inledi, öldü değil mi? Onu gözümün önünde soydular... Durmamacasına on kişi, yirmi kişi üzerine çullandı... Heveslerini alınca da memesini kesip bir hançerle karnını baştan aşağıya yardılar... Beni daha evvel bağlamışlardı... Bir tanesi yanıma geldi, iplerimi çözdü, bir taşla yüzümü patlattı, diğeri sırtıma bir kılıç sapladı... Şarkı söyleyip nâra atarak gittiler...

- Kim bunlar?

- Eflâk voyvodası Mihail'in adamları!.. Ulahlar!.. Başlarında boyarlarıyla buralarını yakıp yıktılar...

- Nasıl olur? Voyvoda Mihail devlete tâbidir, padişahımızın bir kulu, bir paşası gibidir.

- İsyan etti!.. Nemçelilerle birleşti!.. Bütün Eflâk, Buğdan, Erdel, hepsi Osmanlıya karşıdır şimdi!..

- Ne vakit oldu bu?

- Dün!.. Biz kaçıyorduk... Yetiştiler... Yerköy daha fena; orada bir tek Türk sağ kalmadı...

- Yerköy mü?

İki feryat bir anda işitildi!.. Yaralı bir panterin son kükreyişi gibi insanı ürperten bu haykırış rüzgârın önünde dalga dalga uzaklaşırken Murad, Koca Memil'in bileğini tuttu:

- Babam!..

- Oğlum!..

- Gidelim!..

- Hemen!..

Artık sesi güçlükle duyulan, son nefesinde içtiği birkaç yudum suyun tesiriyle konuşabilen yaralı adamın başını yavaşça yere bıraktılar...

- İntikamımızı alın! Voyvola Mihail'in yanına komayın bunları!.. İntikam!.. Karım!.. Ben!.. Evlâtlarım!..

Tepelerinde akbabalar uçuşuyordu, rüzgâr büsbütün hırçınlaşmıştı, çalıların arasından anlaşılmaz hışırtılar geliyordu...

Koca Memil'le Murad sür'atle atlarına binerlerken Deli Durmuş, artık bu hayatı terkeden adamı kucağına almış, karısının yanına taşıyordu...

Yol boyunca hiç konuşmadılar... Yanmış, kül olmuş çiftliklerden, ağaçlarda boyunlarına takılı iplerle durmadan sallanan cesetlerin yanından yıldırım hızıyla geçtiler...

İşte şurada kazığa oturtulmuş, gözleri ve dili dışarı fırlamış bir adam duruyor... İşte onun biraz ilerisinde bacağından ikiye biçilmiş bir çocuk yatıyor... Daha ötede boynundan toprağa gömülmüş bir kadın görünüyor... Ve sonra akbabalar!.. Dağlardan inmiş, ovalara yayılmış akbabalar!.. Durmadan kanat çırpan, süzülerek ölülerin üzerine konan, vahşi sesler çıkaran akbabalar!..

Cevizlik yolunu bir solukta aştılar, küçük ormanı geçtiler, ahırların önüne vardılar... Ahırlara değil, vaktiyle ahır olan yere geldiler... Her taraf yanmıştı... Hatçe Ana'nın kulübesi de kül olmuştu... Etrafta hiçbir canlı mahlûk görünmüyordu...

- Anam!.. Hatçe Anam!.. Ayşe Gül!..

Kimse cevap vermiyordu. Sadece bir yanık kokusu genizleri tıkıyor, sadece akbabaların sesleri işitiliyordu.

Murad, âdeta düşercesine atından atladı, her an yıkılacakmış gibi koşmaya başladı...

- Anacığım!.. Ayşe Gülüm!.. Neredesiniz? Ne olur, gizlendiğiniz yerden çıkın. Murad'ınız geldi... Sizinle biledir... Korkmayın artık...

Rüzgâr hâlâ sıcaklığını muhafaza eden külleri savuruyordu... Nerede o rengârenk yeşillere donanmış Yerköy çiftlikleri? Nerede serhad türküleri çağıran hasret dolu taptaze nefesler? Nerede o gül dudaklı, taze başak renkli dilberler? Nerede göğüslerini şişirerek Tuna'ya, sevdikleriyle buluşmaya giden delikanlılar? Hepsi bir rüya, renkli, canlı bir rüya gibi sadece hayallerde yaşıyor şimdi...

Harman yerinin tam ortasına iki kazık çakılmış, iki adam boğazlarına kadar bu sipsivri kazıklara geçirilmiş, gözleri, olduğundan en aşağı üç misli büyümüş... Bunlar, çiftlik sahibi Muharrem Bey'le Kâhya Hüseyin Ağa... Onların ayak diplerinde birisi yatıyor; sırt üstü, gözleri açık, ağzından aşağı iri bir sopa sokulmuş... Bu da korucu Mahmut...

Bütün çiftlik ırgatları, uşaklar, rençperler, bacılar, analar ve eşler kazığa oturtulmuş, bir kılıçla ikiye biçilmiş, karınları deşilmiş, maddî âlemlerinden göçmüşler, sadece bedenlerini bırakmışlar...

Şu küçük taş duvarın yanında körpe bir kadın vücudu yatıyor, hem de saçları sapsarı! Çırılçıplak soymuşlar onu, her iki memesine ayrı ayrı birer kama saplamışlar, dudaklarını koparmışlar; belinden aşağısı yer yer kurumuş kan lekeleriyle dolu...

Bu taptaze kız, bu henüz baharını bile yaşamamış yavrucak Seyis Rıza'nın kızı!..

- Hatçe Ana!.. Hatçe Ana!.. Ayşe Gül...

Murad eğiliyor, yerlerde sürünüyor, cesetleri birbirinden ayırıyor, fakat bir türlü aradığını bulamıyor... Murad'ın simsiyah gözlerine tamamen kan bürümüş, başından kalpağı düşmüş, elleri ayakları sıyrık içinde, mintanının düğmeleri kopmuş, saçları küllerden bembeyaz olmuş, şakaklarından mütemadiyen ter sızıyor... Acı duymuyor, hattâ hiçbir şey hissetmiyor, sadece bakıyor, koşuyor haykırıyor:

- Ayşe Gülüm!.. Anacığım!..

Şimdi Murad, âdeta yuvarlanırcasına Tuna'ya doğru gidiyor... Tuna'ya!.. Bir hâtıra var orada, belki de Ayşe Gül hâlâ kendisini bu sahilde bekliyor... Bir türkü geliyor Murad'ın kulağına; bunu da anası söylerdi hep, söyler ve nemli gözleriyle oğlunu öperek gülümserdi o zamanlar.

Bu ses ne kadar ılık, ne kadar içli, ne kadar avutucu idi! Zaten anasına ait, Ayşe Gül'le ilgili her şey böyle değil miydi?

Murad nihayet, o düzlüğe, bundan iki buçuk sene evvel Ayşe Gül'ün gül kokulu dudaklarından öptüğü o sahile gelmişti... Etrafına bakınıyordu! Ayşe hemen şuracıktan çıkacak, Hatçe Ana'sıyla birlikte elele tutuşmuş, boynuna sarılacak:

- Murad'ım, Kara Murad'ım, diyecek, neden beni bırakıp gittin; benden bir daha ayrılma emi?

Fakat nerede? Tuna köpürerek âdeta taşarcasına sarı bir su halinde akıyor, rüzgâr ise Tuna'yı coşturuyordu... Çimenler sararmış, ezilmiş, sazlar boyun bükmüş... Başka hiçbir şey yoktu etrafta... Ne karşı sahilde yağız atlar kişniyor, ne sazlıklar arasından türküler geliyor, ne ovalarda koyunlar otluyor, ne de bahar rüzgârı yeşil yeşil esiyor...

- Murad!.. Abe Kara Murad sen misin?

Murad âniden silkindi, farkında olmadan elini kılıcına attı, ken-

disini çağıran, boğuk, âdeta imdat isteyen bir sesin geldiği tarafa sür'atle döndü...

Tuna'nın sahilinde, bulanık çamurlu suların içinde bir baş belirmişti... Bir adam sazlara yapışmış, güçlükle nehirde durabiliyor, son takatını sarfediyordu. Murad iki adımda onun yanına vardı, evvelâ dost mu, düşman mı olduğunu araştırmak istedi, sonra hemen elini uzatıp adamı bir hamlede sudan çıkardı...

- Garip Hüsmen!.. Söyle, anam nerde? Ayşe Gülüm ne oldu?

Hüsmen evvelâ cevap veremedi... Her tarafı titriyordu... Sırt üstü yatmış, gözlerini bir noktaya dikmiş, hareketsiz durmaya çalışıyordu.

Murad hemen Hüsmen'in yanına çöktü, koltuklarının altından tutup oturturken sırtından çıkarttığı cepkenini ona giydirdi:

- Anlat bana Hüsmen, diye inledi, nerede onlar, öldüler mi yoksa?

Garip Hüsmen çenelerinin birbirine vurmasını güçlükle zaptederek Murad'ı derin derin süzdü:

- Daha fena, diye kekeledi, daha fena!.. Sen onları öldü say!.. En iyisi bu, öldü onlar!.. Yoksa hepten kahrolursun, dayanamazsın...

- Hüsmenciğim, ne olur söyle, hepsini de bana!.. Dayanırım, sesimi bile çıkarmam.

- Geldiler... Çiftliği bastılar. Âni oldu. Binlerce Ulah. Yüzlerce Boyar... Başlarında Eflâk voyvodası Mihail de vardı!.. Kara, kıvırcık sakallı, sivri bıyıklı, iri burunlu, uzun boylu bir herif... Bütün buraları yaktırttı, kadınlarımıza ağzı salyalı Ulahları o saldırttı, beyi, kâhyayı kazığa o oturtturdu... Evvelâ karşı koduk, çarpıştık, bir kaçını geberttik... Çoktular, başa çıkamadık. Her taraf yanıyordu; samanlığı, ahırları, evleri ateşe vemişlerdi. Kıpkızıldı ortalık.

Murad daha fazla sabredemedi, âdeta Hüsmen'i silkeledi:

- Bunları istemiyorum!... Sen bana anamdan, Ayşe Gül' den bahset...

Hüsmen derin bir nefes aldı, yanlarına sokulup demincekten beri söylediklerini dikkatle dinleyen Koca Memil ile Deli Durmuş'a bakmaya, hattâ onlardan yardım aramaya çalıştı... Fakat Koca Memil'in yanık bir tahta parçasını bir kamayla oymakta olduğunu, Deli Durmuş'un ise hiçbir şey yokmuş gibi duru mavi gözleriyle kendisini seyrettiğini görünce kekeledi:

- Hatçe Ana ile Ayşe Hanım'ı götürdüler...

- Nasıl?

- Sürükleye, sürükleye.

- Nereye götürdüler?

- Bilemem... Belki Bükreş'e, belki de Targovişte'ye... Ama Bükreş yanıyormuş!.. Voyvoda Mihail kendisinden alacaklı olan dört bin müslüman ile Rum keferesini bir hana kapatıp üzerlerine ateş salmış, hepsini kebap etmiş... Kendilerinden işittim; ti şurada, biraz evvel geldiklerinde sülüyorlardı; suyun içinde kulaklarımla duydum... Anam babam Murad'ım, sorma bana bir şeycikler artık... Arama bir daha onları; ikisini de öldü bil...

Murad şiddetle Hüsmen'in bileklerini yakaladı, dişlerini gıcırdatırken onun bileklerini âdeta kırarcasına büktü:

- Anlat, diye bağırdı, hepsini söyle...

Hüsmen hafifçe inledi... Şimdi şakaklarından terler boşanıyordu, buna rağmen titriyor, hâlâ dişleri birbirine vuruyordu.

- Ne oldu, anlat Hüsmen'im... Öğrenmek isterim...

- Koyuncuklarımı otlatıyordum... Uzaktan bağıra bağıra geldiklerini gördüm... Hemen hayvancağızlarımı bırakıp bir solukta çiftliğe koştum; Muharrem beye haber verdim. O silâhını kapıp dışarı çıkarken bir odada kapalı duran Ayşe Hanım'ı yanıma alıp Hatçe Ana'ya vardım, ikisini de buraya sakladım... Hatçe Ana'nın elinde nereden bulduğunu anlayamadığım altın saplı bir kılıç vardı... "Ver onu bana anacığım..." dedim... Vermedi... Onları yalnız koyup çarpışmak için beyin yanına koştum... Kısa zamanda yenildik, kaçtım, tekrar buraya geldim; onları tıpkı bir ana kız gibi birbirine sarılmış gördüm... Hatçe Ana, Ayşe Hanım'ı sol eliyle kucaklamış, sağ eliyle de altın saplı kılıcını havaya kaldırmıştı. Ayşe Hanım ise iki elini birden Hatçe Ana'nın boynuna dolamıştı... Titriyorlar, ağlaşıyorlardı... Tam bu sırada arkamdan yetiştiler... En önde Mihail domuzu vardı... Önlerine çıktım, bana bir tekme savurdu; karıncağızımı deldi sanki, Tuna'ya yuvarlandım. Güç halle suyun üstüne çıktığımda Hatçe Ana'nın elinden kılıcını bilekcağızını koparırcasına aldıklarını gördüm. Voyvoda Mihail ise; "Kız benim, diye bağırdı, ona kimse el sürmesin; Eflâk'ın en güzel hatunu imiş... Karı da fena değilmiş; her ikisiyle de birer âlem eylerim!.. Bunları beraber götürün." Zaten ikisini birbirinden ayıramıyorlardı... Tokat ata ata, yerlerde sürükleye sürükleye götürdüler... İşte hepsi bu, anam babam Murad'ım... Dilcağızım kopsaydı da sana sülemeseydim... Dün geceyi buracıkta

baygın geçirdim... Bugün de yerimden kıpırdayamadım... Biraz evvel bir sürü Ulah etrafı kolaçan etmek için yine geldiklerinde kendimi tekrar suya attım... Sonra seni gördüm Kara Murad'ım... Bildiğim bu kadar... Bildiğim bu kadar...

Murad Hüsmen'i bıraktı, dizleri bir baltayla ezilmiş gibi güçlükle ayağa kalktı... Sendeliyordu... Kuşağından sipsivri hançerini çıkartırken inleyerek sordu:

- Bu iş dün oldu değil mi Hüsmen?

- Öyle oldu, anam babam Murad'ım...

- Aradan bir gece geçti?

- Evet, bir gece geçti!..

Murad başka bir şey sormadı, arkasını döndü, iki adım yürüdü, sonra elinde tuttuğu hançerini sür'atle kaldırdı, onu şiddetle göğsünün üzerine indirdi...

Hançer tam kalbine saplanıyordu ki, çelik bir el Murad'ın bileğini kavradı, tok fakat biraz hırçın bir ses bulanık Tuna'da bile aksini buldu:

- Ne yaparsın oğlum? Senin bu eylediğin mertlik midir? Daha Kulpa'daki şehitlerin kemikleri çürümemişken, voyvoda Mihail zevklerine her gün bir zevk daha katmak için çareler araştırırken sen nereye gidersin? Benim adımı böyle mi yaşatırsın?

Koca Memil Murad'ın karşısına dikilmişti. Omuzları yine dik, göğsü şişkin, boyu bir dev gibi uzundu. Sol elinde bir tahta parçasıyla bir kama tutuyor, Murad'ın bileğini kavrayan sağ elinin pazuları mintanının kolunu delecekmiş gibi şişiyordu... Gözleri, simsiyah gözleri eskisinden çok daha fazla bir kor gibi yanıyor, hiddet, intikam, şefkat, sevgi ve azim taşıyordu...

Böylece belki dakikalar geçti... Koca Memil, Murad'ın mukavemet eden bileğinin yavaş yavaş gevşediğini anlayınca elini bıraktı, onun tam kalbinin üzerinden mintanına kadar çıkan hafif bir kan lekesine dudaklarını götürdü, susuz kalmış bir yolcu gibi öptü, doyamamacasına, kanamamacasına, için için inleyerek öptü öptü...

Başını kaldırdığı zaman kırağı düşmüş ulu dağlar gibi gözleri nemliydi... Alnı ise daha fazla kırışmış, bembeyaz sakalı âdeta tel tel olmuştu... Fakat sesi, yine tane taneydi... Âdeta haykırdı:

- Eflâk içlerine, Bükreş'e, Targovişte'ye, belki de daha ilerilere yolculuğumuz var... Haydin yiğitler...

Sonra Murad'ın koluna girdi; onu, cam gibi parlak, ve mânâdan uzak gözleriyle Tuna'yı, ayağının bastığı yeri seyretmesine aldırmadan âdeta sürükledi.

Deli Durmuş ise, Hüsmen'i kucağına almış önden gidiyordu ve yine gülümsüyordu...

-VI-
Duvardaki Kılıç

Her köşede birer şamdan yanıyordu... Ocaktaki alevler mumların ışıklarına karışıyor, dışarının derin sessizliğini bozuyordu...

Voyvoda Mihail odanın ortasına, uzun bir masanın başındaydı; dudaklarında vahşi bir gülüş, gözlerinde sinsi bir parıltı taşıyordu... Uzun boyluydu, beli biraz kamburlaşmıştı, siyah sakalı, uçları sivri bıyıkları ve kocaman burnuyla korkunç bir hali vardı... Başı açıktı; sağ tarafına bir pırlanta iğneyle tutturulmuş tavus kuşu tüyü şapkası, halılarla kaplı bir sedire fırlatılmıştı...

Her haliyle yaptığı işten memnun görünüyordu... Buna rağmen zaman zaman dudaklarındaki vahşî gülüş kayboluyor, yerine bir endişenin, bir korkunun izleri beliriyordu.

Voyvoda Mihail, elindeki gümüş kupayı dudaklarına götürdü, içindeki şarabı bir solukta içip masanın üzerine korken karşısında hareketsiz duran bir boyara seslendi:

- Ver o kılıcı bana...

- Buyurun muhterem Voyvodam...

Mihail uzatılan kılıcı aldı, gözlerini hafifçe kapatarak ona uzun uzun baktı... Kılıç kınsızdı, altın sapı şamdanlardan süzülen ışıkları sanki üzerine çekmiş gibi parlıyordu...

Bu kılıç bir zafer alâmetiydi, okuyabilen orada destanların yazılı olduğunu görürdü...

Mihail dudaklarını büzdü, sonra birden hatırına gelmiş gibi kılıcı iki ucundan tutup esnetti. Nihayet karşısında hâlâ hareketsiz duran boyara sordu:

- Karı bunu nereden bulmuş?

- Söylemiyor asaletmeap...

- Kadının kim olduğunu öğrendiniz mi?

- Çiftlikte çalışan bir hizmetçi imiş.

- Kimsesi yok muymuş?

- Bir oğlu varmış; iki buçuk sene evvel evinden kaçmış.

Voyvoda Mihail, cazibesinden bir türlü kurtulamamış gibi kılıcı güçlükle masanın üzerine bıraktı, sonra dudaklarını hafifçe büzerek:

- Karı güzel, diye söylendi, hâlâ çok güzel!.. Bir hizmetçi hali yok onda...

Dudaklarını şapırdattı, ellerini oğuşturdu ve gümüş kupaya şarap doldurup yine bir yudumda içti:

- Anlayacağız, dedi, parmağının kırılması pahasına, elinden güçlükle bıraktığı bu kılıcı o karının nereden bulduğunu öğreneceğiz... Çünkü bu kılıç kolay kolay herkesin eline geçecek cinsten değil... Bu bir sanat eseri ve aynı zamanda dünyanın en dayanıklı kılıçlarından biri...

Voyvoda Mihail bir an sustu, şarabın tesiriyle bulanan bakışlarını odanın içinde dolaştırdı... Gözlerini, yumarak halılarla kaplı geniş sedirin üzerinde gezdirince birdenbire dudakları sulandı, adaleleri gerildi, nefesi sıklaşmaya başladı:

- Marko!.. Bu kılıcı karşıdaki duvara as. Biraz sonra şu sedirin üzerinde kendime bir ziyafet çekeceğim. Ele geçirilmiş bir Türk kılıcı karşısında bir Türk dilberiyle sevişeceğim... Evvelâ sarı saçlısı, körpesiyle, Eflâk'ın en yosma, en güzel piçiyle... Daha çizmelerimin tozunu silmeden yapacağım bu işi... Birkaç saat onunla başbaşa burada, şarabımı göbeğinde yudum yudum içerek yaşayacağım... Karşımda artık bana hiçbir korku vermeyen Türk kılıcı olacak, o kılıca arada bir tükürüp kahkahalar atacağım... Anlıyor musun Marko?

- Evet efendim...

- Korkmuyorum!.. Türklerden hiç çekinmiyorum; onlara Voyvoda Mihail Viteazul'un kim olduğunu göstereceğim. İlerde yapacaklarımın yanında kazığa geçirdiklerim, karınlarını yardıklarım, ateşe verip yaktıklarım hiç kalacak... Eflâk'ın tamamen hâkimi olacağım... Yalnız Eflâk'ın değil, daha birçok ülkelerin de... İşitiyor musun Marko? Ben kuvvetliyim, benim karşıma artık kimse çıkamaz... Yoksa bana inanmıyor musun Marko?

- Size inanıyorum asaletmeap...

Mihail geri döndü, masaya bütün kin ve vahşetinin ifadesini taşı-

yan bir yumruk indirdi... Ağzındaki salyalar çoğalmış, gözlerini kan bürümüştü:

- Türkleri nerede bulursam kafalarını ezeceğim... Osmanlı artık bana hiçbir şey yapamaz... İcabında en büyük kumandanlarını yakalayıp, ateşte kızartacağım, etlerini askerlerime, Ulahlarıma, boyarlarıma, sizlere yedireceğim... Kafa taslarından şarap kâsesi yapıp değerli misafirlerime onlarla şarap sunacağım... Korkmuyorum Türklerden Marko... Mukaddes ittifakı kurduk, bütün hıristiyanlar birleştik. Papa Sekizinci Kleman hazretleri ilâhi ve maddî kudretiyle bizi bir araya topladı. Avusturya İmparatoru haşmetli İkinci Rudolf, bu ittifakın başına geçti. Papa hazretlerinin mutemet adamı papas Cumuleo'nun bizleri birleştirmek için gösterdiği gayret asla unutulamaz... Erdel Prensi Sigismond Bathori, Buğdan Voyvodası Aron, hep beraberiz... Hepimiz birden Osmanlı'ya isyan ettik... Öyle işler çevireceğim ki Marko, parmağınız ağzınızda kalacak, bana herkes kahraman Mihail, yiğit Mihail diyecek. Türklerden korkmayacağım, asla Türklerden korkmayacağım!.. Bunu böyle bilesiniz; kim bana Türklerden korkuyor derse, hiç acımadan onun etlerini didik didik yaparım!.. Duyuyor musun Marko?

- Duyuyorum asil Voyvodam...

- Şimdi şu kılıcı duvara as ve hemen bana ordularımın kumandanı Albert Krali'yi çağır... Onunla biraz konuştuktan sonra, burada en büyük zevkimi yaşayacağım... O yosmanın teninin her parçasını, vücudunun her tarafını ellerimle ezeceğim, dudaklarımla paralayacağım... Daha sonra, başka bir gece de yaşlısının hesabını görmek kararıyla uyumadan yola çıkacağım... Ne de olsa Targovişte'de fazla oyalanmamak lâzım!.. İyice kuvvetlenmeden benim nerede olduğumu Türkler bilmemeli... Ben bu karılardan hevesimi aldıktan sonra onları sana bırakırım. Sen de bıkınca başkasına devredersin... Günün birinde de onları kazığa oturtur, karşılarına geçer, elimizde şarap kupalarıyla keyfimizin sonunu tamamlarız. Haydi durma Marko, hemen dediğimi yap...

Marko masanın üzerinden kılıcı aldı. Voyvodanın gösterdiği duvardaki boş bir çiviye taktı, sonra geri geri çekilerek odadan dışarı çıktı. Şimdi Mihail yalnız kalmıştı... Kana bulanan gözleri ışıktan rahatsız olmuş gibi kirpikleri yavaş yavaş kapanıyordu... Yorgundu, dinlenmek istiyordu... Fakat bunu yapamazdı, Targovişte'de, Eflâk'ın

merkezi olan bu şehirde bir gün dahi kalamazdı; civar kalelerde muhafız olarak bulunan Türk askerleri toplanırlar, peşine düşebilirler, onu burada kıstırabilirlerdi... Hem sonra Erdel Prensi Sigişmond ve Buğdan Voyvodası Aron ile vakit kaybetmeden buluşması, bundan sonra yapılacak işler hususunda tam bir mutabakata varması lâzımdı... Ayrıca asker toplamalıydı; çok askeri olmalıydı...

Masaya bir yumruk daha indirdi... Tekrar elini şarap testisine attı; gümüş kupayı doldurdu... Şaraplar boğazından aşağı kayarken kanının yeniden tutuşmaya başladığını hissetti. Evet, o körpe fidanı birazdan çıtır çıtır yiyecekti; o zaman yorgunluğundan eser kalmayacak, sabaha karşı dolu dizgin muhafızlarıyla birlikte Eflâk'ın daha içlerine doğru kayacak, bir taraftan boyarlar vasıtasıyla bütün eli silâh tutan Ulahları etrafına toplayacak, diğer taraftan Erdel Prensi ve Buğdan Voyvodası ile buluşacaktı...

Buna rağmen içinden bir türlü atamadığı acayip bir korku gittikçe onu sarıyordu... Halbuki şu anda korkması için hiçbir sebep yoktu; bulunduğu bina muhafızlarla çevrilmişti, her yer sessizdi, şehir derin bir uykuya gömülmüştü... Hem kendisi de çevik, iyi ata binen, güzel kılıç kullanan bir adamdı... Yine de etrafını dinledi; gece tamamen çökmüştü, ocakta kütükler çıtırdıyor, şamdanlardaki mumlar hafif hafif titriyordu... Duvarda yalnız kendi gölgesi vardı; bir de keskin tarafı aşağıya çevrilmiş altın saplı bir kılıç duruyordu... Birden kapı vuruldu... Voyvoda Mihail silkindi, hemen elini kılıcına attı, sonra gülümsemeye başladı:

- Gir, diye bağırdı...

İçeriye orta boylu, tıknaz bir adam girdi... Bu, Eflâk ordusuna kumanda eden, Mihail'in emrinde çalışan Macar asıllı Albert Krali idi. Birkaç adım attıktan sonra Mihail'in önünde hürmetle eğildi:

- Buyurunuz, muhterem Voyvodam, dedi, beni emretmişsiniz...

Mihail kılıcını bıraktı, alışkanlıkla elini şarap kupasına uzatırken:

- Evet, diye cevap verdi. Ordularıma kumanda eden bir insanın neler düşündüğünü, ne yapmayı tasarladığını bir kere daha öğrenmek istedim.

- Muhterem Voyvodam, evvelce de kararlaştırdığımız üzere, bir saate kadar Targovişte'den ayrılacağız... Askerlerinizin toplanmakta olduğu Ploeşti'ye gidip orada sizin göndereceğiniz silâh ve Ulahları bekleyeceğim... Osmanlının bu mevsimde üzerimize yürüyeceğini

sanmamakla beraber esas kuvvetlerimizin gerilerde bulunmasını uygun gördüm.

Sadr-ı âzam Sinan Paşa müttefikimiz ve dostumuz Avusturyalılarla Raab önlerinde dövüşmekten yorgun düşmüştür, ergeç Belgrad'a çekilip ordusunu terhis eder; Osmanlılar hep böyle yapmışlardır. Biz bir ay içinde iyice kuvvetleniriz... Sonra kıştan istifade ederek birkaç kale zaptederiz. Evvelâ İbrail'i kuşatırız, oradan aşağıya kayıp Malkoçoğlu akıncılarının bir kısmının dağınık bir şekilde kış mevsimini geçirdikleri Silistre'yi basarız, etrafa korku saçarız. Yalnız Türkleri bundan sonra fark gözetmeden kılıçtan geçirmeyi, kazığa oturtmayı doğru bulmam... Baharda Osmanlılar toplanırlarsa da bir taraftan Avusturyalılarla diğer taraftan bizlerle çarpışmak mecburiyetinde kalırlar... Bu da onların kuvvetini dağıtır. Neticede zafer bizimdir muhterem voyvodam...

Albert Krali sustu; söylediği sözlerin tesir derecesini anlamak için Mihail'i derin derin süzdü...

Mihail ise koyu bir düşünceye dalmış, karşısındakini dinlemiyormuş gibi sadece dişlerini gıcırdatıyordu... Böylece, belki birkaç dakika geçti, sonra Mihail elini kılıcına atarken:

- Niçin Türkleri kazığa oturtmayı, çoluk çocuk gözetmeden kılıçtan geçirmeyi doğru bulmuyorsun? diye sordu.

- Çünkü fazla dehşet onların intikam hislerini körükler, çoluğu çocuğuyla peşimize düşerler. Sadr-ı âzamı beklemeden birer karınca sürüsü gibi etrafımızı sararlar... Hem ne de olsa onlar da insan... Dikkat buyurulmuşsa Türkler pes diyen düşmanlarının karşısında kılıçlarını kınına sokmuşlar, birkaç hâdise müstesna, zaptettikleri yerlerin halkının haklarını tanımışlardır...

Voyvoda Mihail, Albert Krali'nin daha fazla konuşmasına müsaade etmedi; hırçın ve hiddetli, hattâ kin taşıyan bir sesle:

- Yeter, diye bağırdı, plânınız noksan ve Türkler hakkında sözleriniz de hoş değil... Ploeştide buluştuğumuz zaman plânınızın noksan kalan kısımlarını düzelteceğim ve çok daha fazla genişleteceğim... Türklere gelince; onları nerede bulursanız öldüreceksiniz, kazığa oturtacaksınız, evlerini yıkacak, yalvarmalarına aldırmayacaksınız... Türk kadınları üzerinde erkekliğinizin her çeşidini göstereceksiniz... Onları hamile bırakacaksınız; bizim kanımız onlarınkiyle karışacak, zamanla Türklük diye bir şey kalmayacak... Anladın mı kumandan?

- Anladım muhterem Voyvodam...

- Şimdi gidiniz, vazifenizi yapınız... Ben bulunmadığım zamanlar ordularımın idaresindeki her türlü salâhiyet size aittir.

Albert Krali selâm vererek odadan çıktı... O zaman Mihail ellerini uğuşturdu; işler iyi gidiyordu, kim olursa olsun her dediğini yaptıracaktı, günün birinde ona sadece yiğit Mihail değil, büyük Mihail de diyeceklerdi... İmparator bile olurdu...

Artık Targovişte'den ayrılmadan evvel biraz da kendi zevkine bakmalıydı, şu sarı saçlı Türk yosmasıyla hemen şu sedirin üzerinde birkaç saatçik yaşamalıydı... Buna çoktan hak kazanmıştı... Damağını şaklattı, ağzı sulanmaya başladı, daha fazla sabır edemeyeceğini anladı... Hemen masanın üzerine sarkan çıngırağın kordonuna asıldı... Gecenin sessizliğini koridorlarda akisler yapan çıngırağın sesi bozarken kapı açıldı, Marko eğilerek içeri girdi:

- Buyurunuz asâletmeap...

- Bana o sarı saçlı Türk yosmasını getir... Uşaklar şarap ve meyva taşısınlar... Sonra da buraya ben seslenmedikçe hiç kimse uğramasın. Hiç kimseyi görmek istemiyorum...

- Başüstüne asâletmeap...

Marko aynı sessizlikle dışarı çıktı. Etraf o kadar gecenin tesiri altında kalmıştı ki, rüzgârın arada bir duyulan boğuk nefesi olmasa tabiatın bile ruhsuz bir beden gibi cansızlaştığı zannedilecekti...

Voyvoda Mihail nedense birden bu sesizlikten hoşlanmadı, âdeta ürktü... Bir anda, arkasındaki büyük pencere bir omuz darbesiyle parçalanacak ve içeriye biraz evvel duvara astığı kılıcın meçhul sahibi girecek, uzun boylu, bilek damarları şişmiş, pazuları yırtarcasına mintanının kollarından taşmış bir Türk, bir serhad gazisi, bir sipahi veya bir akıncı kendisini belinden yakaladığı gibi havaya kaldıracak, başını duvara vura vura parçalayacak, sonra da o iki kadını alıp ellerini sallaya sallaya gidecek sandı...

Sür'atle geriye döndü, hemen kılıcını kınından sıyırdı, pencereye dikkatle bakmaya başladı... Evet orada bir tırkırtı vardı, bir el daha doğrusu bir pençe uzanmış pervazları yakalamış gibiydi... Her halde gelen meçhul Türk kendisini seyrediyor olmalıydı... Hattâ o meçhul Türk gülüyor, alay da ediyordu... Yapacağı işten o kadar emindi ki, telâş bile etmiyordu...

Terlemeye başladı... Başı dönüyor, ayakta güçlükle duruyordu...

Hemen ileri atılmalı, daha o içeriye girmeye vakit bulamadan bir kılıç darbesiyle boynunu koparmalıydı... Fakat bu düşüncesini bir türlü tatbik edemedi, sadece bağırdı:

- Kim var orada?

Ona yalnız pencerenin aynı fasılalarla duyulan tıkırtıları cevap verdi:

- Kimsin sen? Nöbetçiler!.. Marko!..

Koridordan ayak sesleri gelmeye başladı... Dışarıda birkaç kişi çarpışıyor, mücadele ediyor gibiydi... Muhakkak Türkler Bükreş'in, Yerköy'ün intikamını almak için bulunduğu yeri basmışlardı... Bütün muhafızlarını öldürmüşler, son kalan askerleriyle de koridorda çarpışmaya başlamışlardı...

O kadar terlemişti ki, her tarafı su içinde kalmıştı... O bu halinin farkında bile değildi, sür'atle masanın arkasına geçti, kılıcını havaya kaldırdı... O sırada büyük bir darbeyle kapı açıldı, iki boyar, önlerinde Marko olduğu halde birbirine sarılmış, âdeta kenetlenmişçesine kucaklaşmış iki kadını sürükleye sürükleye içeriye soktular...

Mihail hemen kılıcını indirdi, elini şarap kupasına uzattı, içindekileri bir hamlede son damlasına kadar içti...

Rahatlamıştı; yorgunluğun, uykusuzluğun tesirinden olacak, her halde ayakta korkulu bir rüya görmüştü... İşte pencere yine tıkırdıyordu, ama bu rüzgârın bir oyunu olmalıydı... Ona kimse yaklaşamazdı, ona hiç kimse kılıç dahi çekemezdi, önüne çıkanı yıkar, ezer, kazıklardı... O, kuvvetli ve çok cesurdu... Aksi olsa Osmanlıya karşı baş kaldırabilir miydi? Bundan sonra böyle korkulu rüyalar da görmeyecek, yersiz telâşa kapılmayacaktı... Hemen kaşlarını çattı, sesine hiddetli bir ifade vermeye çalışarak:

- Marko, diye bağırdı, bu ne hal? Niçin bu kadınların ikisini birden getirdiniz? Ben bir tanesini istemiştim; küçüğünü, sarışınını. Ötekinin daha sonra hakkından geleceğim... Anlamadın mı beyinsiz adam?

Marko, Voyvoda Mihail'in bu sadık muhafızı titredi... Efendisini kızdırmak hiç işine gelmezdi... Çünkü onun ne yapacağı bilinmezdi, en yakın dostunu bile boş yere öldürmekten çekinmezdi:

- Efendimiz, diye cevap verdi, kusurumuzu affedin; bu iki şıllığı bir türlü birbirinden ayıramadık... Parmaklarını, hattâ bileklerini koparmak şartıyla bir tanesini buraya getirmek kabildi ama, müsaa-

delerinizi almadan buna da cesaret edemedik... Emir buyurursanız, şimdi şuracıkta yaşlısının belini kırıp kolunu çıkararak pilici huzurunuzda bırakalım...

Voyvoda Mihail'in kaşları hâlâ çatıktı... Şimdi bakışlarını masanın biraz ilerisinde yere diz çökmüş, hasretlisine yeni kavuşan sevgililer gibi sarılmış iki kadına çevirmişti... Bunlar, Kara Murad'ın Hatçe Ana'sı ile, Ayşe Gül'ü idi... Yanakları da birbirine yapışmış, birbirinin içinde erimiş gibiydi... Gözlerinde bir damla yaş bile yoktu... Yemenileri yırtılmış, şalvarları delinmişti, ayakları çıplaktı... Hatçe Ana'nın yırtık yemenisinden yer yer kırlaşmış siyah saçları gözüküyor, ince uzun kaşlarının altında hâlâ hayat taşıyan badem renkli gözleri kin ve nefret taşıyordu...

Ayşe Gül ise hafifçe titriyordu.. Rengi tamamen sararmıştı... Murad'ın içinde ömrünü aradığı yeşil gözlerini yere eğmişti, etrafına bakamıyor, kimseyi göremiyordu... Yemenisinin yanından kayan sarı saçları şamdanlardan dökülen ışıklar altında parıldıyordu...

Fakat her ikisi de konuşmuyordu... Dudaklarından en ufak bir ses, bir yalvarma, bir inleme dahi işitilmiyordu... Göğüslerinin inip kalkması olmasa nefes dahi aldıkları belli olmayacaktı...

Mihail onları daha fazla seyretmek istemedi, şiddetle önündeki masaya bir yumruk indirdi. Ayşe Gül'ün parıldayan sarı saçları kanını gittikçe daha fazla tutuştururken:

- Pis karı, diye bağırdı, bu pilici niye yalnız bırakmıyorsun? Yoksa koynuma girmesini mi kıskanıyorsun? Merak etme; birkaç gün sonra sana da sıra gelecek... Koyuver onu da defol buradan...

Mihail Türkçe konuşuyordu... Fakat kelimeleri o kadar çabuk söylüyordu ki, cümleleri güçlükle anlaşılıyordu...

Tekrar karşısındakilere şehvet ve hiddetle baktı. Hatçe Ana'nın hiç cevap vermediğini farkedince boğazını yırtarcasına bağırdı:

- Sana söylüyorum orospu, kulakların sağır mı? Bırak o kızı... Söz veriyorum; başka bir gece senin de tadına bakacağım...

Hatçe Ana hâlâ susuyordu; kin ve nefret taşıyan badem renkli gözlerini Mihail'e dikmiş, kirpiklerini dahi kırpmadan onu eritircesine süzüyor, sağ elinin kırık parmağının içine işleyen acısına aldırmadan Ayşe Gül'ü tamamen kucaklamış, hareketsiz duruyordu...

- Cevap ver bana!.. Seni şimdi, şu elimdeki kılıçla ikiye biçer, le-

şini köpeklere yediririm... Şıllık... Evvelâ seni koynuma alsaydım, şimdi ayaklarımın dibinde sürünürdün değil mi?

O zaman Hatçe Ana'nın kupkuru dudakları kıpırdadı; oradan bir alev gibi yakıcı, kavurucu bir ses duyuldu. Bu seste en ufak bir titreme yoktu, kendinden emin, nasıl hareket edilmesi gerektiğini bilen, azimli bir insanın ifadesini taşıyordu:

- Voyvoda Mihail!.. Sen bir kahpesin!.. Sen erkek dahi değilsin!.. Çünkü, erkek olan mert olur... Sen ancak zayıflara saldırırsın, fırsat kollarsın!..

- Sus pis kaltak... Şimdi senin ciğerlerini çıkartır, şarabıma meze yaparım...

- Bunu herkes yapar Mihail... Yalnız şunu bil ki, sen ne şu kucağımda titreyen yavrucağa, ne de bana sahip olacaksın... Bizi öldürebilirsin, bizi parçalayabilir, hatta kazığa oturtabilirsin, fakat bu can bizden uzaklaşmadan o iğrenç emellerine aslâ kavuşamazsın... Bunu böyle bil kancık, uşak Mihail...

Voyvoda yerinden fırladı, gözleri dönmüş, ağzındaki salyalar âdeta donmuştu... İki adımda Hatçe Ana'nın yanına vardı. Onun hâlâ gözlerini kırpmadan kendisine bakmakta olduğunu fark edince bir an duraladı, sonra sol elinin tersiyle yüzüne bir tokat indirdi.

- Benim kudretimi, benim haşmetimi sen hâlâ anlamadın mı? Her ikinizi de koynuma alacağım, her ikinizin de etlerini dişlerimle çürüteceğim, sonra sizi kazığa oturtup karşınızda şarap içeceğim...

Şimdi Hatçe Ana'nın dudaklarından koyu bir kan şeridi çenesine doğru süzülüyordu... Buna rağmen onda en ufak şikâyet, en ufak inleme duyulmuyordu... Aksine, kin ve nefret taşıyan badem renkli gözlerinde bir kıvılcım, bir zafer alameti vardı.

O yer yer çatlamış, tamamen kana bulanmış dudaklar tekrar kıpırdadı:

- Mihail, akibetini hiç düşündün mü? Ben sonunu şimdiden görüyorum... Bu yaptıkların aslâ yanına kalmayacak... Günün birinde inliye inliye gebereceksin...

- Bana kim dokunabilir, bana kim el sürebilir, pis cadı?

- Türk erleri, serhad gazileri, akıncılar... Seni bir tilki gibi kovalayacaklar; ergeç kapana kıstıracaklar... Hele oğlum, Kara Murad'ım, anası ile sevgilisine lâyık gördüğün bu hakareti öğrenince peşine takılacak, seni bir gölge gibi takip edecek, elinden kurtulamaya-

caksın... Seni bir tavuk gibi boğazlayacaklar. Nereye gidersen git, kime sığınırsan sığın, seni Kara Murad'ım muhakkak yakalayacak, ayağının altına alıp o heybetli vücuduyla üzerine abanacak, kemiklerini kıracak... Etrafında binlerce muhafızın olsa da bunu yapacak Murad'ım...

Mihail titredi... İri, kara yağız bir Türk erkeğinin elinde pırıl pırıl parlayan kılıcıyla üzerine doğru gelmekte olduğunu bir an hayalinde canlandırdı... Fakat, kendisini merak ve endişeyle seyreden adamlarının mevcudiyetini farkedince derhal içine gömüldüğü durumdan sıyrılabilmek için gülmeye başladı... Sonra hâlâ sağ elinde duran kılıcını kınına sokup kollarını göğsünde kavuşturdu:

- Pis cadı, âdi orospu, dedi... Kimmiş bu Kara Murad diye bahsettiğin piç? Kimbilir onu nereden peydahladın?

- Kara Murad'ım bir akıncıdır... O piç değil, asil bir babanın evlâdıdır... Benim kızancığım aslanlar gibidir. Bir yumrukta bir göğüs deler, pençesiyle kavradığı her gırtlak bir daha konuşamaz... Onun eline bir geçtin mi Mihail, nefes bile alamazsın, kaburga kemiklerin içeri çöker, o iğrenç kafan ikiye bölünür...

Mihail yine titredi... Bu kadını daha fazla konuşturmaması, bir yumrukta ağzındaki bütün dişlerini döküp susturması lâzımdı... Ne yazık ki, ondan ürküyor, belki de çekiniyordu; ona artık el süremeyeceğini anlıyordu... Bu aczini belli etmemek için tekrar güldü, sonra canı biraz eğlenmek istiyormuş gibi alay edercesine sordu:

- Yoksa elinden zorla aldıkları şu altın saplı kılıç da Kara Murad'ın mı?

- O başkasının... Şayet sen onun sahibini karşında görseydin korkudan hemen dudakların çatlardı... Ne yazık ki, o bir daha dönmemek üzere gitti, bir daha dönmemek üzere... O kılıcı indir duvardan... Elbet Murad'ım babasının kılıcını sende bırakmayacak...

Şimdi Hatçe Ana'nın sesi titriyordu, hattâ birdenbire gözleri yaşlarla dolmuştu... İçine bir eziklik, bir baygınlık gelmişti... Kırık parmağının acısı dayanılmaz bir hal almıştı... Etraf bulanıyor, şekiller koyu bir sis tabakasının altında gittikçe kayboluyordu. Elleri de gevşemişti. Ayşe Gül'ü kucaklayan kolları yavaş yavaş kayıyordu... Yorgun ve pek perişandı, artık dizlerinin üzerinde dahi duramayacaktı, her an bunu daha iyi anlıyordu... Fakat birden kulağına bir ses doluverdi... Bu, tok, kelimeleri tane tane söyleyen, insanın içine, kalbine işleyen, emniyet, itimat ve huzur veren bir sesti:

- "Hatçem!... Eşim!.. Yoldaşım!.. Canım!.. Metin ol!.. Sen benim karımsın, benim!.. Hiç ağlanır mı, hiç bu gül gibi kız yalnız bırakılır mı? Sakın ağlama!.. Bak karşında kim var? Onlarla hep alay et, hep eğlen... Sonuna kadar dayan... Unutma, sen benim karımsın, benim..."

Hatçe Ana birden silkindi, eskisinden daha fazla bir kuvvetle Ayşe Gül'ü kucakladı:

- Yavrucuğum, diye fısıldadı, hiç korkma; yanındayım, bu zalimlere seni yalnız bırakmayacağım, icabında beraber öleceğiz...

Voyvoda Mihail onları seyrediyordu... Hatçe Ana'nın hiç korkmadan yüzüne karşı haykırışı, şu sarı saçlı, yeşil gözlü kızı korumak için ölümü göze alışı, söylediği lâflar, sonra ağlamaya başlayışı, tekrar canlanıp karşısında dimdik duruşu zihnini karıştırmıştı... Hele, Kara Murad dediği oğlan, bir yumrukta insanın kaburga kemiklerini çökerten akıncı hikâyesi, doğru muydu acaba? Ya şu kılıç? Onun sahibi başkası imiş, karşısına dikilse korkudan dudakları çatlarmış... Belki de şimdi peşine takılmışlardı, belki şu anda bir yolunu bulup içeri girmişler, duvarlara sürüne sürüne buraya doğru geliyorlardı... Hemen pencereye baktı, orada hâlâ bir tıkırdı vardı, birisi onları gözetliyordu sanki!..

Ama buna imkân yoktu; pencere yerden çok yüksekti, bir insan oraya kadar çıkamazdı. Dışarıda rüzgâr vardı, kendisini endişeye sevk eden rüzgârın marifetiydi. Tekrar başını kadınlara döndürdü, birden Ayşe Gül'ün mum ışıklarını emen sarı saçları gözlerinin önünde parlayıverdi. O zaman içindeki kanın alev alev kendisini yaktığını anladı, bütün endişesi, hattâ hayreti bir anda kayboldu, dudaklarının arasından hafif bir köpük belirirken:

- Şu kart orospuyu piliçten ayırın, diye bağırdı. Koparın bileklerini kahpenin.

Marko hemen eğildi; Hatçe Ana'yı belinden yakaladı, bir ayağını Ayşe Gül'ün bacağına dayayarak onların birbirinden ayırmak için bütün kuvvetiyle asıldı...

Hatçe Ana ile Ayşe Gül bağırmıyor, hattâ inlemiyorlardı bile. Sadece dudaklarını büzmüşler, beşer üstü bir gayretle dayanıyorlardı.

- Bir kişi de parmaklarını kırsın pis karının. Yalnız yavru fazla hırpalanmasın.

Boyarlardan bir tanesi Hatçe Ana'nın parmağını yakaladı, kendi-

sine doğru çekmek, onu koparmak için asıldı. Hafif bir feryat duyuldu, sonra Hatçe Ana'nın Marko ve boyarın elinden kurtularak Ayşe Gül'le beraber yere yuvarlandığı görüldü. Yemenisi düşmüş, yer yer beyazlaşmış siyah saçları kanayan dudaklarını, hattâ Ayşe Gül'ün yüzünü tamamen örtmüştü.

- Vay kancık! Saldırın Marko, parçalayın onu.

Marko ile boyar kadınların üzerine tekrar atıldılar.

Şimdi yerde, iki kadınla iki erkek arasında amansız bir mücadele başlamıştı. Fakat ne yaparlarsa yapsınlar, namuslarını korumaktan başka hiçbir şey düşünmeyen, Hatçe Ana ile Ayşe Gül'ü birbirinden ayıramıyorlardı. Elbiseleri parçalanmıştı. Nefes nefese idiler. Vücutlarının, tek bir erkeğe ait olan vücutlarının birçok yerleri gözüküyordu, buna rağmen yine dayanıyorlar, sürünüyorlar, inlemeden ölümü bekliyorlardı. Hiçbir yerden ümitleri yoktu; ölüm onlar için yegâne teselliydi.

- Marko, şu cadının beynine bir yumruk indir.

Marko hafifçe doğruldu, ter içinde kalmıştı, elleri kanlıydı, bileklerinde diş izleri vardı, elbiselerinin bazı yerleri yırtılmıştı.

Bir an parmaklarının üzerinden süzülen kanlara baktı, sonra dişlerini gıcırdatarak yumruğunu sıktı, hâlâ öteki boyarla mücadele eden Hatçe Ana'nın başına bütün şiddetiyle indirdi...

Birden odayı bir inilti kapladı, ciğerlerden kopan son bir feryat kulaklarda çınladı:

- Murad'ım!.. Koç yiğidim!.. Nerelerdesin?..

Herkes durdu; hâlâ Ayşe Gül'ü saran kollarını bırakmadan çırpınan Hatçe Ana'yı bir müddet seyrettiler. Onun artık ellerinin gevşeyeceğini, kendini tamamen kaybedip hareketsiz kalacağını umuyorlardı. Fakat istedikleri olmuyordu. Hatçe Ana oğlunun sevdiceğinden ayrılmıyor, onu bir türlü bu kana sumamışlara yalnız komuyordu. Her tarafı kan içindeydi; başı, gözleri, dudakları, parmakları, sırtı kızıl bir renge bulanmıştı...

Voyvoda Mihail daha fazla sabredemedi:

- Vay kart karı, diye bağırdı, bir türlü gebermeyecek misin sen? Çekilin oradan beceriksiz herifler.

Sonra adamlarının korkulu bakışları arasında kılıcını çekti, sür'atle Hatçe Ana'ya yaklaştı, elindeki silâhın sivri ucunu onun omuzuna batırıverdi... Hatçe Ana'dan artık hiçbir inilti işitilmedi, omuzundan

sırtına doğru bir kan dalgası yayılırken kolları gevşedi, bir anda bütün ıstıraplarından sıyrılmış gibi madde âleminin girdabından uzaklaşıverdi...

Şimdi Ayşe Gül, Hatçe Anasının üzerine kapanmıştı; onu sarmış, dudaklarıyla yarasını kurulamaya çalışıyor, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

- Pilici ayırın şu kart orospudan...

Marko ile boyar Ayşe Gül'ü belinden yakaladılar, sonra bileklerini tutup geriye doğru çektiler...

Buna rağmen, onu köklü bir ağaç gibi güçlükle, dakikalarca uğraştıktan sonra Hatçe Ana'dan uzaklaştırabildiler ve bir bohça gibi karşıdaki sedire fırlattılar... O zaman Voyvoda Mihail bir savaş kazanmış kumandan edasıyla ellerini beline dayadı, artık her şeyden habersiz Hatçe Ana'nın yüzüne bir tükürük fırlattıktan sonra:

- Götürün bu cadıyı, dedi, yarasına bir tıkaç koyun, başını sarın, onun da balını alacağım; sakın gebermesin... Beni de hemen yalnız bırakın... Artık meyva da istemiyorum... Nöbetçileri derhal iki misline çıkartın, hattâ üç misline, anladınız mı üç misline...

Marko ve iki boyar baş eğdiler ve hemen Hatçe Ana'nın bacaklarından tutup onu sürükleye sürükleye dışarı çıkardılar.

Şimdi odada kapıya doğru uzanan bir kan şeridi ile sedirin üzerinde bir köşeye büzülmüş, bahar bakışlarına matem ve ıstırap rüzgârları dolmuş Ayşe Gül vardı.

Dışarıda rüzgâr hâlâ pencereyi tıkırdatıyor olmalıydı... Şamdanlardaki mumlar hafif hafif sallanıyor, ocaktaki kütükler son nefesini verir gibi için için yanıyordu.

Voyvoda Mihail ne kadar kapatırsa kapatsın yine de görünen Ayşe Gül'ün sarı saçlarına, beyaz göğsüne bir müddet gözlerini kırpmadan baktı... Sonra daha fazla sabredemeyeceğini anlayınca yumruğuyla ağzındaki köpükleri sildi, damağını şaklattı. Elini gümüş şarap kupasına uzatırken:

- Gel yanıma ceylânım, diye seslendi; şuradan birer yudum şarap içelim, kanlarımız iyice tutuşsun... Sonra kollarıma atıl, seni zevklerin en büyüğüne salayım... Bak yalnızız, kimsecikler yok, başbaşayız... Ürkecek ne var bunda? Seni pırlantalarla süsleyeceğim, seni prensesler gibi yaşatacağım... Ben, çok kuvvetli ve kudretliyim... Hadi durma, gel yanıma pilicim...

Ayşe Gül susuyordu... Beyni uyuşmuş, yorgunluk ve heyecandan

vücudu o kadar harap olmuştu ki, kendisini bekleyen korkunç âkıbeti bile düşünemiyordu. Yalnız görebildiği elleri titreyerek şarap kupalarını tutan Voyvoda Mihail'di... Mihail karşısında bir sırtlan gibi sırıtıyordu... Ağzı açıktı, iri dişleri dudaklarının arasından dışarı çıkmıştı... Burnu kızarmış, gözleri büyümüştü... Adım adım Ayşe Gül'e doğru yaklaşıyordu:

- Anladım, naz ediyorsun... Öyleyse ben senin yanına geleyim. Uzat bana o körpecik dudaklarını...

Ayşe Gül yerinden kıpırdamıyordu. Kaçması lâzımdı, bağırması, imdat istemesi gerekiyordu... Fakat ayakları mı uyuşmuştu, yoksa nefesi mi kesilmişti, hiçbir şey yapamıyor, sadece bekliyordu...

Voyvoda Mihail ona iyice yaklaştı... Şimdi onun nefesini, şarap ve salya kokan nefesini hissediyordu... Üzerine doğru eğilmişti, şarap kupasını uzatıyordu:

- İç!.. Heyecanın yatışır... Benimle daha iyi sevişirsin... Haydi!..

Ayşe Gül'ün midesi bulanıyordu; başı dönüyor, yüzünden beyninden kanların tamamen çekildiğini, göğsünün orta yerine ok gibi bir sancının saplandığını hissediyordu. Bayılacaktı ve karşısındaki şu vahşi adam ona her istediğini yapacaktı:

- Murad'ım, diye inledi. Kara Murad'ım neredesin? Affet beni!

Voyvoda Mihail bir an durdu, sanki odada birisi geziniyor, onunla alay ediyordu. Sür'atle doğruldu, arkasına baktı; kimseler yoktu. Yalnız pencere hâlâ tıkırdıyordu...

- Kara Murad'ınız yerin dibine batsın, bu serseri de kim oluyor? Onu bir daha ağzına alırsan, biraz evvel paçasından sürükleye sürükleye dışarı çıkardıkları cadı karıdan beter yaparım seni... Barsaklarını deşer, boynuna gerdanlık diye dolarım... Orospuluğun lüzumu yok, iç şu şarabı, otur kucağıma...

O zaman Ayşe Gül bir anda dizlerinin üzerinde doğruldu. Gözlerindeki sis uçmuş, midesindeki bulantı geçmişti, hattâ göğsünün orta yerindeki sancı da kaybolmuştu. Yanakları kızarmış, dudakları büzülmüştü. Yalnız kulaklarında gür ve hiddetli bir ses durmadan çınlıyordu:

- "Kendini aslâ koyuvermeyeceksin; sonuna kadar bu zalimle çarpışacaksın, seni ancak bu suretle affederim!.."

Ayşe Gül bu sese uydu, bu emri hemen dinledi, hattâ onun verdiği cesaretle:

- Mihail, diye bağırdı, defol karşımdan! Ne yaparsan yap, beni korkutamazsın. Barsaklarımı çıkarsan, sırtıma kılıç saplasan da ne ehemmiyeti var? Ben şerefimle ölürüm. Hatçe Ana'nın dediği gibi sen hiç sonunu düşündün mü? Kara Murad'ım seni bir gün yakalayacak; o zaman gebermesini de bilemeyeceksin, köpekler gibi uluyacaksın...

Mihail, birden elindeki şarap kupalarını yere fırlattı; hiddetinden boynundaki damarlar dışarı doğru fırlamıştı:

- Sus kancık! Kara Murad dediğiniz o erkek bozuntusunu günün birinde ben ele geçirirsem onu kadınlara ettiklerimden bin beter yapacağım... Hem de senin gözünün önünde...

Odada birden bir tokat çınladı; Ayşe Gül'ün küçücük eli anlaşılmaz bir çeviklikle Voyvoda'nın yanağına indi.

Mihail, evvelâ neye uğradığını anlayamadı. Sonra genç kızın karşısında dimdik durduğunu görünce:

- Vay şıllık, diye haykırdı, şimdi seni...

Artık vakit kaybetmedi. Ayşe Gül'ün üzerine atladı; yere yuvarlandılar. Hırsından ne yapacağını şaşırmış olan Mihail Ayşe Gül'ü altına almış, bir eliyle boğazına yapışmış, diğer eliyle de kızın üzerindeki elbiselerini koparmaya çalışıyordu...

Genç kız, yine bayılmak üzere olduğunu anladı... Nefesi gittikçe daralıyordu, küçücük kalbi yuvasından dışarı fırlayacakmış gibi atıyordu. Boğazındaki şu iğrenç el ona hava bile aldırmıyordu. Fakat yine de çırpındı. Ellerini yukarıya kaldırdı, gözleri vahşi bir hayvan gözü gibi parlayan Mihail'in gözleriyle karşılaştı, hemen parmaklarını oraya, kan bürümüş, irin dolmuş o gözlere daldırdı...

- Ah kahpe, kör ettin beni!..

Mihail bir eliyle gözlerini kapatırken, öteki eliyle de Ayşe Gül'e bir yumruk savurdu... Genç kız yana kaymıştı; yine de Voyvoda'nın yumruğu çenesini sıyırarak geçti, ağzından bir dişi sallandı, dudaklarından çenesine doğru koyu bir kan süzüldü. Buna rağmen ayağa kalkabildi. Her tarafı titriyordu, dizlerinin üzerinde güçlükle duruyordu. Yalnız hiçbir şey düşünemiyordu, ne yaptığını, ne yapması gerekeceğini yine bir türlü kestiremiyordu. Bitmiş, erimişti; o nazlı ince vücut bu mücadeleye, bu ıstıraba nasıl katlanıyor, hangi kuvvet onu hâlâ yaşatıyordu, tamamen meçhulü idi... Bildiği, gördüğü bir şey varsa, o da Mihail idi... Ondan kaçacak, onunla çarpışacak, ona teslim olmayacaktı...

Mihail'in elini gözlerinden indirip etrafına bakınmaya başladığını farkedince geri geri çekilmeye çalıştı... Şimdi voyvoda da ayağa kalkmıştı... Elinde bir hançer vardı, dudaklarının arasından boğuk sesler çıkıyor, Ayşe Gül'e doğru ilerliyordu...

Genç kız adımlarını sıklaştırdı, fakat hâlâ uzaklaşamadı; sırtı üzerinde altın saplı kılıcın salladığı duvara dayanmıştı... İşte yine Mihail'in şarap kokulu nefesini çok yakından hissediyordu... Nitekim Voyvodanın sol eli uzandı, onu saçlarından kavradı, o altın gibi pırıldayan sarı saçları bileklerine doladı, kendisine doğru çekti... Ayşe Gül duyduğu acının tesiriyle dizlerinin üzerine çökerken Mihail bir tekme savurdu, sonra yere yarı baygın uzanan genç kızın göğsüne hançerini dayadı:

- Soyun!.. Orospu tohumu!.. Soyun, çırıl çıplak ol!..

Bu sefer Ayşe Gül inledi... Hançer göğsüne değmişti, silâhın sivri ucu, onun bembeyaz tenini biraz delmiş, dudaklarından aşağıya süzülen kan şeridini kıskanmış gibi göğsü benek benek kırmızı şekillerle süslenmişti...

- Nasıl? Hâlâ bana teslim olmayacak mısın şırfıntı? Haydi kendi ellerinle soyun...

- Hayır!.. Hayır!.. İğrenç köpek, hayır!.. Ne duruyorsun, iyice batır hançerini, del kalbimi, ondan sonra belki...

Ayşe Gül sözünü tamamlayamadı. Mihail'in yüzüne indirdiği bir tokatla bir anda karanlık bir âleme geçiverdi... Fakat, hangi beşerî veya mânevî kuvvetin tesiri altında olduğu bilinmez, yine de bu karanlık âlemden sür'atle sıyrıldı, gözlerinin önünde bir takım rengârenk yıldızların uçuşmasına aldırmadan ufacık elleriyle Mihail'e vurmaya, tırnaklarıyla onun yüzünü çizmeye, dişleriyle de bileklerini ısırmaya çalıştı...

Mihail yana çekildi, bir an tamamen kana bürünmüş gözleriyle Ayşe Gül'e baktı, sonra hançerini sür'atle havaya kaldırdı:

- Gebermek mi istiyorsun orospu, diye bağırdı, al öyle ise...

Fakat hançerini indiremedi, dudaklarındaki salyaları da etrafa saçarak, bir kahkaha fırlattı:

- Gebertmeyeceğim seni... Seni, köpeklerin bile zevkinde kullandıracağım, her karşıma çıkanın koynuna sokacağım... Gelsin de Kara Murad dediğin it kurtarsın bakalım...

Mihail hemen elinden hançerini fırlattı, sürüne sürüne altın saplı

kılıcın asılı durduğu duvara doğru uzaklaşmaya çalışan Ayşe Gül'ü tekrar saçlarından yakaladı, dişlerini gıcırdatarak onun küçücük başını taş zemine iki kere çarptı ve sonra alnının ortasına bir yumruk indirdi.

- Murad'ım affet beni, Kara Murad'ım!..

Artık başka ne bir ses, ne bir nefes duyuldu; Ayşe Gül tamamen o karanlık, meçhul âlemin içine girmişti. Hareketsizdi; hiçbir şey bilmiyordu, bundan sonra olacakların da farkına varmayacaktı...

Voyvoda Mihail genç kızın saçlarını bıraktı, tıkanan soluğunu dindirmek için bir müddet etrafına bakındı, sonra kabaran iştahını daha fazla zaptedemeyeceğini anlayınca, onun düğmeleri kopmuş fistanına elini uzattı, bir çekişte kopardı... Şimdi Ayşe Gül'ün, günden bile gizlenmiş göğsü tamamen meydana çıkmıştı...

Mihail'in dudakları aşağıya doğru sarkmıştı, dişleri dışarı fırlamıştı. Genç kızın bembeyaz teni, göğsünden göbeğine doğru süzülen kan şeridi onun başını döndürüyor, kulaklarını uğuldatıyordu...

Ayşe Gül'ün hiçbir şeyden haberi yoktu... Dudakları kenetlenmiş, çenesi kan pıhtılarıyla dolmuş, alnı, gözleri şişmiş, yanacıkları morarmış, yırtık şalvarından gözüken bacakları kenetlenmiş, tamamen hareketsiz yatıyordu...

Voyvoda Mihail eğildi, bir an duvarda asılı duran kılıca baktı, sonra Ayşe Gül'ün omuzlarını tuttu, köpük saçan dudaklarını o narin, o bembeyaz göğse yapıştırdı...

Duvardaki kılıç hem inliyor, hem de sallanıyordu sanki... Belki de bir yerden bir rüzgâr esiyordu...

* * *

Gün doğmuştu... Targovişte hâlâ uykuda gibiydi... Sokaklarda kimse gözükmüyordu... Arada sırada bir köpek uluması işitiliyor, bir horoz ürkerek ötüyordu... Bulutlar şehrin üzerine çökmüş, güneş yüzünü göstermez olmuştu...

Voyvoda Mihail'in oturduğu binanın koridorları da günden habersiz gibi loş ve sessizdi... Hattâ avluda, ahırlarda, mutfak ve odalarda bile, en ufak bir hareket sezilmiyordu... Yalnız dış kapıdaki bir nöbetçinin ürkek ve çekingen adımlarla gidip geldiği görülüyordu...

Mihail, muhafız ve boyarlarıyla birlikte birkaç saat evvel yola çık-

mıştı... Günlerden beri devam eden yorgunluk ve korku, Voyvodanın gitmesi üzerine geride kalan hizmetçi ve muhafızlarda bir bezginlik yaratmış, hepsi uykuya dalmışlardı. Marko, Mihail'in bu sadık adamı da, istirahat etmek ihtiyacındaydı... Buna rağmen etrafı bir kere daha tetkik etmeden odasına çekilmek istemiyordu...

Marko, taş merdivenlerden ağır ağır ikinci kata çıktı, koridorun köşesinde uyuklayan bir muhafızı ayağıyla dürttü:

- Bir daha vazife sırasında daldığını görürsem, gebertirim, diye söylendi...

Sonra daha fazla oyalanmadan koridorda ilerlemeye başladı. Bütün odaların kapısı kapalıydı...

Marko koridora açılan kapıların önünden geçerken duraklıyor, fakat hiçbir yerden en ufak bir ses bile işitmiyordu. Marko bazan gülümsüyor, bazan da farkına varmadan birkaç küfür savuruyordu...

Koridorun nihayetine gelince, karşısındaki kapının tokmağına elini attı, buraya girip içerisinin temizlenip temizlenmediğini anlamak istediği halde nedense ayakları âdeta ona itaat etmiyordu... Buna rağmen kapıyı açtı, adımını attı, fakat fazla yürüyemedi; sırtına sivri bir demirin dayandığını hissedince olduğu yerde kaldı.

- Kıpırdama!.. Gebermek istemiyorsan, soracaklarıma cevap ver...

Marko bir anda ne yapacağını şaşırdı... Yüzünü göremediği birisi sert ve hâkim bir sesle onu Türkçe olarak tehdit ediyordu!.. Buraya hangi cesaretle bir Türk girebilmişti? Biraz evvel yanından geçtiği nöbetçiye ne olmuştu? Kendini toparlamaya çalıştı... Voyvoda Mihail'in bu sadık adamı, böyle gürültülere meydan vermemeliydi; hemen şu küstah Türk'ün haddini bildirmeliydi... Yavaşça elini kılıcına attı; sür'atle yana sıçrayıp geri dönmek istedi. Fakat beyninin ortasına yediği bir yumrukla etrafını dahi fark edemez bir hale geldi. Âdeta boynu içeri çökmüş, kafatası çatlamıştı!.. Birisi onu yakasından yakaladı, sürükleyerek odaya soktu...

Marko, kendine geldiği zaman, yerde upuzun yattığını, karşısında birisi yaşlı, beyaz sakallı, diğeri ise çok genç ve yanık tenli Ulah kılığına girmiş iki kişinin durduğunu gördü...

Genci hemen eğildi; onu belinden yakaladığı gibi ayağa kaldırdı:

- Söyle uşak!.. Nerede onlar?

Bu ses demincek duyduğu ses kadar korkunçtu... Kin, hattâ kan taşıyordu... Marko, cevap vermedi; daha doğrusu cevap verecek ta-

katı kendisinde bulamadı... Esasen akıbetinin ne olacağını şimdiden görür gibiydi. Ayakta daha fazla duramayacağını anladı, sırtını hemen yanındaki masaya dayadı, şakaklarından aşağıya soğuk bir ter boşanırken bakışlarını yere indirdi.

- Sana sorarım kahpenin uşağı, kadınları ne yaptınız?

Marko, yine cevap vermedi, dili tutulmuştu; kulakları işitmiyormuş gibi şaşkın ve perişan duruyordu...

O zaman beyaz sakallı, yaşı belki de yetmişin üzerinde olan adam ilerledi, sol elini hafifçe arkadaşının omuzuna korken:

- Dur oğul, dedi, kendini bu it için niye bu kadar yorarsın? Ciğerlerindeki nefescağızına yazık değil mi? Şimdi onu ben bülbül gibi söyletirim...

- Ah Koca Babam, bırak da başladığım işi sonuna kadar ben yürüteyim. Artık sabrım kalmadı.

- Kara Murad'ım, evlâtçığım!.. Ne dilersen onu yap, sana ses çıkartmam, lâkin boş yere yorulmanı istemem. Onun için bu herifin dilini ben çözeyim, yine gerisi sana ait olsun. Yüreciğinin durmadan kanadığını bilmem mi sanırsın? Ama ne yaparsın; sen hele sabret, hep sabret Murad'ım... Elden ne gelir, yetişemedik işte kâfire...

Bu Koca Memil idi... Serhad boylarının, gaza meydanlarının ünlü kahramanı, vücudunu toprağı uğruna delik deşik eden, ne kadar ıstırap çekerse çeksin, nasıl yara alırsa alsın bu güne kadar ağladığı görülmeyen Koca Memil... Fakat şu anda gözleri yaşlı idi... Hattâ göz çukurlarında güçlükle zapt ettiği yaşlar, isyan etmişçesine yanaklarına, oradan da bembeyaz, vicdanı gibi pâk sakalına doğru süzülmeye başlamıştı... Dudakları titriyor, göğsü sarsılıyor, bakışları bulanıyor, omuzları çöküyor ve Koca Memil ağlıyordu...

Odada, yapışkan, nemli, insanı dağlayan bir hava vardı... Köşedeki ocak sönmüş, gün yandaki pencereden bir hırsız gibi içeriye süzülmüştü... Bu pencere, belki de rüzgârdan olacak, tıkırdıyordu... Zaten bütün bir gece de tıkırdamış, âdeta sallanmıştı...

Şu anda, odada geceyi hatırlatacak en ufak bir iz yoktu.. Sedir boş, yerler boş, masanın üstü bile boştu... Şamdanlar sönmüş, odanın ortasından kapıya doğru uzanan kan şeridi tamamen temizlenmişti... Yalnız karşı duvarda altın saplı bir kılıç duruyordu...

Koca Memil silkindi, elini Murad'ın omuzundan çekip gözlerine götürürken:

- Hoş gör beni evlât, dedi, bu, hal başıma ömrüm boyunca ikinci defa geldi... Ne yaparsın, bazan insan gözlerine bile söz geçiremez oluyor...

Sonra daha fazla oyalanmak istemedi, bakışlarını bir türlü yerden ayıramayan Marko'yu belinden yakaladı, onun debelenmesine aldırmadan bir bohça gibi havaya kaldırdı, masanın üzerine şiddetle vurdu... Masa çatırdadı ve Marko bu sefer de kuyruk sokumunun içeriye gömüldüğünü sandı...

Koca Memil bununla da yetinmedi; yumruğunu kaldırdı:

- Nasıl olsa konuşmaz bu it, dedi, bari başını büsbütün boynuyla birlikte içeriye sokayım da kuyruğuyla birleşsin, kârı da tamam olsun...

O zaman Marko kıpırdadı, çatlamış dudaklarının arasından güçlükle şu sözler işitildi:

- Benden ne istiyorsunuz?

Murad hemen atıldı; kanı çekilmiş yüzü, morarmış göz çukurları ve alnının ortasını yer yer kaplamış çizgilerle bağırdı:

- Kadınlar nerede?

- Hangi kadınlar?

- Muharrem Bey çiftliğinden kaldırdığınız anamla, Ayşe Gül'üm. Yoksa Mihail tekrar yola çıkarken beraberinde mi götürdü? Öldürdünüz mü onları? Yalan söylemeye kalkışma; duvara mıhlarım seni... Doğruyu anlatırsan bundan sonra kılına bile dokunmayız...

Marko yutkundu... Konuşmakta, hattâ düşünmekte bile çok güçlük çekiyordu... Boyun adaleleri o kadar zedelenmiş, boğazı öylesine harap olmuştu ki, nefes bile alamıyordu. Buna rağmen, karşısındakilerin korkunç ve heybetli hali, her dediğini yapmaya azimli tavırları ona ölümün kapısında olduğunu hatırlatıyor, Mihail'i dahi unutturuyordu... Dudakları tekrar güçlükle kıpırdadı:

- Sen Kara Murad mısın?

- Nereden biliyorsun?

- Anan söyledi... Son anına kadar adın dudaklarından eksik olmadı...

- Son anına kadar mı? Anam öldü mü? Ya Ayşe Gül?

- Belki de yaşıyorlar!.. Birkaç saattir görmedim... Ne fark eder? Keşke hemen ölselerdi!..

- Neredeler?

- İlerideki odalardan birinde...

- Ne yaptınız onlara?

- Ben değil, Voyvoda... Görünce ne olduklarını anlarsın...

Murad'ın parmakları sür'atle Marko'nun boğazına yapıştı. Marko son anının geldiğini sandı. İmdat isteyemedi, değil ikisiyle biriyle dahi baş edemezdi... Kara Murad'ın, hele şu ihtiyarın ne acı bir kuvvete sahip olduklarını biraz evvel denemişti... Sonra ne kadar düşmanı olursa olsun bu iki insanın cesaretine de hayran kalmıştı... Hiç çekinmeden buraya kadar sokulmaları, dakikaların birbirlerinin üzerine yuvarlanmasına, her an yakalanma ihtimalinin artmasına aldırmadan, en ufak bir heyecan eseri göstermeden bu odada oyalanmaları onların ölümü bile hiçe sayacak kadar şereflerine düşkün olduğunu gösteriyordu... Hele şu beyaz sakallısı!.. Simsiyah gözleriyle insanı nasıl da sersem ediyor, tesiri altında bırakıyordu... Marko bir an Mihail'i düşündü; şayet Voyvoda günün birinde bu iki kişinin eline düşerse, bütün Ulahlar yardıma gelse dahi kurtulamazdı... Acaba o zaman Mihail ne yapardı? Kendisi gibi hemen teslim mi olurdu, yoksa çarpışır, şerefiyle mi ölürdü?

Marko düşüncelerini daha fazla ileri götüremedi, boğazına yapışan parmaklar artık onu sıkmıyor, âdeta hareketsiz duruyordu... Yavaşça gözlerini açtı, etrafına bakınmaya başladı.

Beyaz sakallı adam Kara Murad'ın bileğini sıkıca tutmuş:

- Evlât diyordu, bu herifi öldürürsen kaatil olursun... Bize karşı komadı, sorduklarımıza da cevap verdi, şimdi de yol gösterip seni ananla sevdiceğinin yanına götürecek... Sen niyetini Mihail'e sakla. Gerisini de Allah'a bırak...

Murad elini indirdi, geri dönerken:

- Düş önüme, Voyvodanın iti, diye seslendi.

Fakat Marko yerinden kıpırdayamadı bile... O zaman Koca Memil onu belinden tutup masanın üzerinden yere bıraktı. Marko bu sefer de ayakta duramadı, hemen dizlerinin üzerine çöktü...

- Oğul, bu herifin yürüyecek takatı kalmamış... Sen onu yakasından sürükleye sürükleye götür, ben gerinizden gelirim... Yalnız evlâtçığım, Koca Babanı bundan sonra kıyamete dek yakmak istemezsen, onları nasıl görürsen gör zinhar kötü bir şey yapmayasın... Haydi yürü... Sabret oğlum, sabret Murad'ım... Elbet iyi günler bize de gelecek...

Murad bir an sendeledi; kurumuş, tamamen suyu çekilmiş bir pınar gibi hayatiyetini kaybetmiş gözlerini Koca Memil'e çevirdi, orada bir şeyler aradı... Dudakları kıpırdadı, fakat konuşmadı, sadece başını hafifçe iki yanına salladı:

- Babam, diye fısıldadı!..

Sonra Marko'nun yakasına yapıştı; yerde sürüyerek kapıdan çıktı. O zaman Koca Memil bir an durdu... Yine ağlamak istiyordu... Hem de öylesine ağlamak ki, senelerce içine hapsedip uyuttuğu hicranını bir lâhzada dışarıya dökmek, bir köşeye büzülerek yerinden kıpırdamadan hıçkırmak arzusuyla yanıyordu... Zaten bu sebepten geri kalmıştı; bu zavallı halini Murad görmemeliydi... Evet, şimdi daha iyi anlıyordu; o artık bitmiş, erimişti, bu dünyada yapacağı bir şey kalmamıştı...

Onu ayakta tutan, yalnız ve yalnız Murad'dı... Sevgisini, gururunu, maddî ve mânevî bütün mevcudiyetini bu gence dayamıştı... Kalkan kılıcı, inen yumruğu, dudaklarından dökülen sözler sadece senelerin verdiği bir alışkanlıktan ibaretti... Murad ise, şimdi perişan ve koyu bir ıstırap içindeydi; onu üzüntüsünden kurtaramamış, zamanında yetişememiş, Mihail'i yolundan çevirememişti.

Görmeden dahi kadınların korkunç durumlarını biliyordu, Murad'ı nasıl avutacağını da bir türlü kestiremiyordu... Eğer o kendine kıymaya kalkarsa Koca Memil de bu yolculuğa çıkmaya çoktan karar vermişti... Fakat o zaman Mihail yaşayacaktı, Mihail yaptığı bunca kötülüğün cezasını görmeden bu topraklarda at koşturacaktı... Öyleyse yaşamaları, sonuna kadar dayanmaları lâzımdı. Sür'atle kapıya doğru yürüdü, fakat hemen durdu; gözüne duvara asılı bir kılıç ilişmişti... Altın saplı, hâlâ parlaklığını muhafaza eden, bir zafer alâmeti gibi kendine has yapılış tarzıyla duran bir kılıç... Koca Memil bu kılıcı tanıyordu... Hem de çok iyi tanıyordu... Bu kılıç onundu... Bundan belki de yirmi sene evvel Avusturyalılara esir düştüğü zaman yedek atında duran kılıçtı bu.. Mihail'in odasında onun ne işi vardı? Bir sevgiliye, bir eski dosta kavuşmuş gibi sevindi... Fakat bir şey düşünmeden hemen kılıcı duvardan aldı, onu bir an kokladı, göğsüne bastırdı; maziyi, zaferlerini, daha doğrusu Koca Memil olduğunu hatırlatan bu kılıcı sıkı sıkı kavradı, canlanmış, dinçleşmiş olduğu halde, Murad'ını daha fazla yalnız bırakmamak için dışarı fırladı... Mademki, eski dostuna, sadık arkadaşına kavuşmuştu, sonunda her

şey düzelecekti. Buna artık inanıyordu, bu inançla ne olursa olsun Murad'ı da yaşatacaktı...

Koridorda Murad'ı göremedi. Yalnız köşede, nöbetçinin yerine gülümseyerek etrafına bakınan Deli Durmuş'un işareti üzerine açık bir kapıdan içeriye girdi:

- Dur, diye bağırdı, böyle mi konuşmuştuk? Koca Memil'in evlâdı cana kıyar mı?

Bir solukta, yerde upuzun yatan Marko'nun üzerinden atladı, Murad'ın bileğine yine yapıştı:

- Sen hep böyle yaparsın!.. Bu ettiğin işler mertlik değildir derim... Sok o hançeri kuşağına, emanetlerimizin birini sen al kucağına, birini de ben. Hemen gidelim buradan. Sonra düşünürüz; bakalım ölür müyüz, kalır mıyız?

Koca Memil, kaybederse bir daha bulamayacakmış gibi altın saplı kılıcını elinde sımsıkı tutuyordu. Gözleri yine bir kor gibi parlamıştı, yüzündeki kırışıklıklar büsbütün artmış, alnını tamamen kaplamıştı.

Köşede bir sedirde, üzerleri ince bir çarşafla örtülmüş, iki kadın baygın yatıyordu... Hatçe Ana'nın yer yer beyazlaşmış siyah saçları çözülmüş, dudakları kan pıhtılarıyla dolmuş, etrafı morarmış gözleri tamamen kapanmıştı... Bir eli örtüsünün üzerinden çıkmış, avucu bir emanet saklıyormuş gibi kapanmıştı... Ayşe Gül'ün ise sarı saçları yüzünü tamamen kapatmış, onu büyük bir hicaptan koruyormuş gibi gizlemişti... Çarşafın altındaki vücudunun çıplak olduğu anlaşılıyordu...

Murad havada asılı kalmış gibi duran hançerini yavaş yavaş kuşağına sokarken boğazından boğuk bir hıçkırık çıkardı, sarımsı kara yüzünü elleriyle kapadı:

- Babam, diye inledi, ne yapmışlar anamla Ayşe Gül'e? Yoksa Mihail her ikisini de mi kirletti? Ben nasıl yaşarım? Voyvodanın artıklarının yanına nasıl sokulur, nasıl olur da birisine anam, diğerine karım derim? Bırak beni ne olur; onları şuracıkta kendimle birlikte yok edivereyim... Hiç olmazsa utancımızdan, her gün ölmekten kurtuluruz... Söyle babam, her ikisi de kirlendi değil mi?

- Bunu hiç öğrenme evlât... Sana ne faydası var? Görmez misin onlar karşında tertemiz, eskisinden daha şerefli dururlar... Neden kirlensinler? Hangi kadın namusu uğrunda böyle bir zafer kazanmıştır!.. Sen şimdi onların apak alnını öp, hemen yola çıkalım; onlara te-

miz bir döşek bulalım; yaralarını sardıralım. Ümidim var; yaşayacaklar. Sonra hepsini düşünürüz... Karşılıklı... Anladın mı Murad'ım? Mihail şimdi kurtuldu ama, onu yine de buluruz. Buluruz diyorum sana. Mihail'i yakalamak için yaşamak lâzım. Haydi, al sevdiceğini kucağına.

Koca Memil, Murad'ı âdeta itti... Kendisi kadınların çıplak bir tarafını görmemek için bakışlarını önüne eğmişti...

Murad titreyerek ellerini uzattı; ömrünü adadığı o körpe, o nazlı, şimdi ise tamamen her şeyden habersiz bir ölü gibi yatan, yer yer diş izleri taşıyan o vücudu âdeta tiksinerek üzerindeki çarşafa iyice sardı, kucağına aldı. Koca Memil Murad'a yol verdi, sonra kendisi de Hatçe Anayı almak için uzandı, fakat elleri boşlukta kaldı!.. Bu yüz, sapsarı olmuş, dudakları kilitlenmiş, gözlerinin altı morarmış, yer yer kan lekeleriyle kaplanmış bu yüz, hiç de onun yabancısı değildi... Tıpkı Hatçe'sine benziyordu. Yirmi seneden beri göremediği, sevgisine dayanamadığı, uğruna bunca yıldır kan ağladığı, bir türlü izini bulamadığı, bir güvercin göğsü gibi ılık, bir bahar rüzgârı kadar taze, badem gözlü, ceylan bakışlı, sevgili karısı, melek yüzlü eşi Hatçe idi bu galiba!..

Koca Memil'in bir anda gözlerine bir perde indi, daha fazla ayakta duramayacağını anladı... Yardıma ihtiyacı vardı!.. Hâlâ genç, hâlâ Hatçe'sinin sevgisiyle buram buram tüten kalbi o kadar şiddetle atmaya başlamıştı ki, göğsünün parçalanacağını sandı. Vücudundaki sayılamayacak kadar çok yaralar bir anda sızlamaya, boğazı bir alevle dağlanmışçasına yanmaya başladı... Ayrıca parmaklarının arasındaki altın saplı kılıcı da avucunu yakıyordu...

- Olmaz, diye, fısıldadı, olamaz!.. Bu benim Hatçem değil. Ona çok benziyor ama değil... Murad anasının, bir kere evlendiğini söylemişti, halbuki benim evlâdım yoktu. Evlâdım olmamıştı hiç...

Dişlerini sıktı, dudaklarını kanatırcasına ısırdı. İçinden yine ağlamak geliyordu. Gözyaşlarını doya doya akıtsa yaralarının sızısı, boğazının yanması belki geçerdi. Ama neye yarardı; ıstırap onun bunca yıl kardeşi olmuştu, ondan şu anda kaçsa bile, yine en kısa zamanda kendisine yetişirdi. Hep böyle olmuştu; sönen ocaklar görmüş, babasını sayıklayan yavrulara, oğlunu boş yere bekleyen analara durmadan rastlamıştı. Gözlerinin önünden seller gibi şehit kanı akmış, nice koç yiğitler feleğin gaddar elinde, serhad boylarında mum gibi

eriyip göçmüşlerdi. Bu ülkede sevdiceğini son nefesine kadar yanında görebilen kaç bahtlı kişi vardı? Bir kâse sıcak çorbayı içine sindire sindire içebilen kaç yiğit çıkardı? Bu yaşına kadar neler görmemişti ki o... Ama yaşamıştı, yaşamak, teneffüs etmek, kör nefsi birkaç lokmayla susturmaksa hep yaşamıştı. Hatçesiz yaşamıştı, evlâtsız yaşamıştı, bir ev kuramadan, bir eser bırakamadan yaşamıştı. İçi kan ağlarken, simsiyah gözlerindeki ateşi söndüremeden, bir yudum temiz havaya muhtaçken, sesinin ahengine en ufak bir titreklik veremeden yaşamıştı. Ama yapamayacaktı artık, bundan sonra duygularını gizleyemeyecekti. Takatı kalmamıştı, gücü yetişmez olmuştu. Yalnız... Yalnız Murad!.. İşte onu bırakamıyordu!.. Onu bırakamayacaktı da... Neden bilinmez, Kara Murad'ın gözlerinde kendisini görüyordu, onun bakışlarında saadeti de, hattâ Hatçesini de, şan ve şerefle dolu gençliğini de buluyordu. Onu hayata, bu körpe çağında, yapayalnız salıverip erimesine, kaybolmasına gönlü aslâ razı olmuyordu... Şimdi de karşısında Hatçesine benzeyen bir Hatçe daha vardı!.. Hem bunun da saçları siyahtı, ama kendi Hatçesinin başında hiç beyaz tel yoktu o zaman. Acaba bu Hatçenin gözleri ne renkti? Eğer badem renkli ise...

Koca Memil bir kere daha dudaklarını ısırdı. Bir an bile olsa maziyi yaşayıp hale dönmek ona kuvvet vermişti. Murad gözden kaybolmuştu; onu hep böyle geriden mi takip edecekti?

Hemen doğruldu, başını artık Hatçe Ana'ya bakmamak için yana çevirdi, elindeki altın saplı kılıcı da bırakmadan nazlı bir gelin taşıyormuşçasına Hatçe Ana'yı çarşafıyla birlikte kucağına aldı, acele etmeden kapıya doğru yürüdü...

* * *

Yavaş yavaş akşam oluyordu. Karşı sırtlardan gün batmak üzereydi. Etrafta sonbaharın hırçın rüzgârı dolaşıyordu.

Altı atlı idiler... Geri dönüyorlardı... Önde, geçen günleri, hattâ birkaç saat evvelisini bile unutmuş gibi bakışlarında en ufak bir keder izi olmadan durgun gözleriyle gülümseyen Deli Durmuş yürüyordu... Onun ardında Koca Memil'le Kara Murad vardı. Arkadan, Yerköy'den Eflâk içlerine doğru dolu dizgin giderken rastladıkları

ve bu ana kadar yanlarından ayrılmayan iki akıncı ile Garip Hüsmen geliyordu.

Günler nasıl da birbirinin üzerine sür'atle devrilivermişti. Bundan birkaç gün evvel Targovişte'ye doğru yol alırken ümitle yaşıyorlardı. Şimdi ise hayalleri bir enkaz gibi yerlerde sürünüyor, geleceğin mutluluğu atlarının nalları altında eziliyordu.

Kadınları aramak için Yerköy'den ayrılınca bir müddet konuşmadan Eflâk içlerinde ilerlemişlerdi. Sonra Koca Memil'in işareti üzerine Garip Hüsmen'i gönderip bol para mukabilinde bir Ulah kasabasından Ulah elbiseleri satın aldırmışlar, kılıklarını değiştirmişlerdi. Fakat bütün bu tedbirler, atlarını çatlatırcasına sürüşleri bir fayda sağlamamış, Targovişte'ye vardıkları zaman, evvelâ Eflâk ordusunun, sonra da Mihail'in maiyetiyle birlikte meçhul bir yere gittiğini öğrenmişlerdi. Hemen Mihail'in peşini takip etmeyi düşünmüşlerse de, Koca Memil'in ısrarı üzerine, Voyvodanın oturduğu binaya girip kadınları orada aramayı, bulamazlarsa Voyvodayı takip etmeyi kararlaştırmışlardı.

Atları bir yere gizleyip Garip Hüsmen'e bırakmışlar, dış avludaki uyku sersemi nöbetçiyi bir vuruşta yıkıp oraya bir akıncı koyduktan sonra avluya girmişlerdi. Akıncının biri de iç kapıyı tutan nöbetçiyi bağlayıp yerine geçmişti. Alt koridorda ilerlerken Marko'ya rastlamışlar, onun kıyafetinden buranın âmiri olduğunu anlayarak peşine takılmışlardı.

İkinci katın merdiven başında duran nöbetçinin üzerine Deli Durmuş çullanmış, Koca Memil'le Kara Murad da Marko'yu sessizce takip etmişlerdi. Zaten bina boşalmıştı, geriye kalanlar ise yorgunluk ve uykusuzluktan âdeta sızmıştı.

Her şey faydasızdı, ne yapsalar hakikati değiştiremezlerdi, belki de en iyisi gerçeği daha fazla kurcalamamak, derinliğine inmemekti... Bazan öyle hakikatler vardı ki, onu tam mânasıyla öğrenmek insana fayda yerine felâket getirirdi. Sathın, zahirin nispeten pürüzsüz görünüşü insanı aldatabilir, zaman ise unutturur, yaraları sarardı...

İşte, geri dönüyorlardı... Atları hâlâ yorgundu; âdeta güçlükle yürüyorlardı. Deli Durmuş hariç diğerlerinin ıstırabı, ilk bakışta gözlerinden anlaşılıyordu. Kara Murad'ın kucağında Ayşe Gül, Koca Memil'in kucağında ise Hatçe Ana vardı. Kadınların üzerlerini serhadli kürkleriyle örtmüşlerdi. Targovişte'den uzaklaşınca hemen bir

köye uğramışlar, köylülerin şaşkın ve ürkek bakışları altında kadınların yaralarını tekrar sarmışlar ve yine yola koyulmuşlardı... Onlar hâlâ baygındı, yaşayıp yaşamadıklarını anlamak çok güçtü... Koca Memil onlara rahatsız edilmeyecekleri, her türlü tehlikeden uzak bir yer bulacaktı... Bunun için hiçbirisi ses çıkarmıyor, beyinlerinde bin bir sualin düğümlerini çözmeye çalışarak, boyunları eğik ilerliyorlardı...

Rüzgâr ne kadar da hırçınlaşmış, hava ne kadar da soğumuştu. Güneş ışık yerine sanki sinsi bir ok saplıyordu insanın gözlerine; bakışlar büsbütün kararıyor, gönül bir mızrak yakalayıp karşı tepeye yaslanan güneşi delmek istiyordu... En başarısız, en felâketli akınlarında bile böylesine perişan dönmemişti şimdiye kadar akıncılar...

- Abe Koca Baba, bir türkü çığırsam dinler misiniz? Şöyle bir Tuna türküsü...

Garip Hüsmen'in içine gariplik öylesine çökmüş olmalıydı ki, atını sürmüş, Koca Memil'in yanına sokulmuştu.

- Sana sülerim Koca Baba... Hepten mi ağzımız kilitlendi? Bir türkücük gönülcağızımızı serinletmez mi?..

Onları hiçbir şey serinletemezdi o anda... Nitekim Koca Memil başını çevirip Garip Hüsmen'e bakmadı bile, sadece:

- Sen dilediğini yap, Hüsmen Ağa, dedi. Gönlün ne isterse onu söyle...

Koca Memil başını dik tutuyordu; bir yemeniyle yüzü kapatılmış, serhadli kürküyle vücudu örtülmüş Hatçe Ana' ya bir türlü bakamıyordu... Yine hayvanının dizginlerini bırakmış, yine eline tahta parçasıyla kamasını almıştı; yavaş yavaş tahta parçasını yontuyordu. Üzengilerini o kadar yukarıya kaldırmıştı ki, yaralı kadını âdeta dizlerinin üzerine yatırmıştı...

O şimdi güneşin tamamen batmasını istiyordu; etraf kararacak, gece çökecekti, bu suretle ellerinin titrediğini, bakışlarındaki donukluğu gizleyebilecekti. O zaman gökte parça parça gezinen bulutların arasından süzülen ayın ürkek ışıklarıyla yollarını yine görecekler, bir müddet sonra da kadınları bırakacakları köye varacaklardı... Burası yarı Türkleşmiş bir yerdi. Hepsi Koca Memil'i tanır ve sayarlardı, nankörlük etmezlerse kadınlara bakarlar, belki iyileştirirlerdi... Zaten başka çareleri de yoktu; yaralılar daha fazla bu yolculuğa tahammül edemezlerdi...

Garip Hüsmen işte yanı başında bir türküye başlamıştı... Sırası değildi bu türkünün, hiç yeri yoktu; gönüller bununla serinlemez, gönüller bununla yıkanmazdı... Bu türkü, hele böyle bir zamanda, insanı olduğu yerden alır gerilere, mazinin çok koyu, birbirinin içinde katran gibi erimiş bir ânına fırlatıverirdi. Halbuki Koca Memil'in önünde bir kadın vardı, yaralı ve belki de kirletilmiş bir kadın... İsmi de Hatçe, Kara Murad'ın anası... Mazinin Hatçe'sine çok benzeyen, başı göğsünden aşağıya kaydıkça ılık ve içli bir sevdayı hatırlatan bu kadın Memil'i ürkütüyordu...

Elbette günün birinde bu kadının kendi Hatçe'si olup olmadığını öğrenecekti, ama çok daha sonra, kuvvetli bir zamanında...

Garip Hüsmen kesseydi artık şu türküyü... Güneş çekilmiş, parça parça bulutların ardından ay görünmeye başlamıştı... Yine de Garip Hüsmen'in türküsü deliyordu insanın yüreğini...

Koca Memil, farkında olmadan yanında duran altın saplı kılıcı hatırladı... Bu kılıç onun şu anda yaslandığı yegâne destekti... Koca Memil bu altın saplı kılıcı yirmi yıl evvel kaybetmişti...

O senenin sefer mevsiminde Dalmaçya sahillerine akmışlar, sonra dönmüşlerdi... Hatçe'sine verdiği sözü tutacak, yuvasına varmadan serdardan serhad boylarındaki bir eyaletin beyliğini isteyecekti... Fakat yukarı Bosna'da karışıklık çıktığı için bir de akıncıların oralarda dolaşmaları emri gelmişti. Koca Memil arzusunu dönüşte bildirmek ümidiyle Kulpa'ya doğru yoldaşlarıyla birlikte at sürmüştü. O zamanlar Yenihisar palangası yoktu; onun yerinde Sırpların işlettiği küçük bir han vardı. Günlerce at sırtından inmemecesine yol almışlardı. Koca Memil bu hanı görünce biraz arkadaşlarını dinlendirmek, biraz da hudutlara baskın yapan Avusturyalılardan malûmat almak için handa konaklamayı uygun bulmuştu. Geriden gelen büyük akıncı beyine haber salıp içeri girmişti... Fakat dinlenmelerine ve etrafı kolaçan etmelerine vakit kalmamıştı; binden fazla Avusturya askerinin üzerlerine doğru gelmekte olduğunu görmüşlerdi. Tekrar atlarına binmişler, gelenlere göz açtırmadan dolu dizgin saldırmışlardı. Kırıyorlar, eziyorlar, parçalıyorlardı. Koca Memil en öndeydi; salladığı her kılıç bir göğüs deliyor, koyuverdiği her nâra bir yürek titretiyordu. Yoldaşlarının ona yetişmesine imkân yoktu. Önüne çıkanı yarıyor, atını bir fırıldak gibi etrafında döndürüyordu. Kartal kanatları rüzgârdan açılmıştı, altın işlemeli, pırlanta düğmeli cep-

keni terden sırsıklam kesilmişti. Karısına verdiği sözü her ne olursa olsun tutacaktı, bu son akını olacaktı; bu son akını da diğerlerinden daha fazla şan ve şerefle dolacak, mertliği ve yiğitliği buralarda bile nesilden nesile söylenecekti. Bunu Hatçe'si de duyacak, kocasıyla daima iftihar edecekti... Hatçe'si, kendisini yuvasında göz yaşlarıyla bekleyen Hatçesi, kim bilir akından dönüşünde ne kadar sevinecek, ona nasıl da sarılacaktı. Sıcacık göğsünü açacak. "Uyu yiğidim, burada uyu" diyecekti...

Koca Memil'i bu hülyalarından ancak kan kardeşinin gırtlağını parçalayan feryadı ayırabilmişti. Tek başına nasıl da farkına varmadan akıncılardan, hele kan kardeşinden uzakta kalmıştı? İşte, kan kardeşini ormanın kenarında bir grup Avusturya askeri sıkıştırmıştı. Koca Memil hemen atını oraya sürmüş, bir solukta çemberi yarıp, kan kardeşinin yanında çarpışmaya başlamıştı... Omuzundan bir yara almıştı, atı yorgunluktan sür'atini kaybetmişti. Buna rağmen çemberi yarıp hem kan kardeşini, hem de kendisini kurtarmak üzere iken ormanda pusuya yatan sayılamayacak kadar çok Avusturyalıların birer zıpkın gibi dışarı fırladıklarını, bütün akıncıları geriden sardıklarını görmüştü... Çok çırpınmış, beşer kuvvetinin üstünde bir gayretle dövüşmüştü, yine de yoldaşlarına varamamış, onların uzaklaşışlarına mâni olamamıştı. Evvelâ kan kardeşi yere yıkılmış, sonra da atı çatlayıp Koca Memil düşmüştü... Üzerine çullanmışlardı; o hâlâ kılıcı ve yumruğuyla deviriyor, deşiyordu... Nihayet bir mızrak bacağına saplanmış, kimin nereden attığı bilinmeyen iri bir taş göğsüne inmişti... Gözlerini açtığı zaman ayaklarının zincire vurulduğunu görmüştü. Karşısında kara sakalı, gözlerinde vahşi bir zevk parıldayan bir adam duruyor, onu çizmeleriyle dürtüyordu... Kara sakallı adam:

- Bana bak, demişti, senin akıncı beylerinden Mehmed olduğunu söylerler. Bunca adamımı katlettin, bir canavar gibi çarpıştın, ama, bana da Hesslier derler... Bundan sonra benim kölem, uşağımsın... Emirlerine karşı koyayım deme, seni her gün kırbaçlatır, etinden et koparırım...

Koca Memil'i ne bu sözler, ne esir oluşu, ne ayağındaki zincirler, ne de hâlâ kanayan yaraları Hatçe'sinin hasreti kadar sarsmış, perişan etmişti... Hatçe'si onsuz kalmıştı, Hatçe'si bu acıya nasıl dayanacaktı?.. Hem Hatçe'si ona sen ölürsen ben de ölürüm dememiş

miydi? Başını geceleri yattığı mahzenin taş duvarlarına vura vura bu hayata son vermek işten bile değildi ama, Hatçe'si sonra ne olurdu?

Bu sebepten, yine ayakları zincirlere bağlı olduğu halde bir gün Avusturyalı kumandan Hesslier'in karşısında diz çökmüş:

- "Beni serbest bırak," demişti, "bedelim kaç altınsa on mislini gönderirim, istersen daha fazlasını veririm, beni azat et..."

Hesslier sırıtmış, Hesslier zevkinden yanındaki iri bir köpeği okşamış, sonra da:

- "Neden bu kadar serveti göze alıyorsun?" diye sormuştu, "bekliyenin mi var?"

- "Var..."

- "Kim?"

- "Karım, eşim, yoldaşım, hayatım, Hatçem yolumu gözler... Bensiz yaşayamaz; solar, mahvolur..."

Hesslier, bu sefer katıla katıla gülmeye başlamış, gözlerindeki vahşi parıltı bir türlü kaybolmadığı halde:

- "Karını çok mu seviyorsun?" demişti.

- "Çok... Düşünemiyeceğin, anlayamıyacağın, hayalinden dahi geçiremiyeceğin kadar çok. Serbest bırak beni; bir an evvel onun yanına varayım. Bir gün gelir, benim de sana bir yardımım dokunur, hiç pişman olmazsın."

- "Seni para mukabili değil, başka bir şartla koyuveririm; razı mısın?"

- "Devletime ihanet ettirmemek şartıyla ne istersen yaparım, söyle..."

- "Her hafta, bir kamayla, göğsünden bir et koparacağım; dayanırsan onuncu haftanın sonunda serbestsin... Kabul mü?"

Koca Memil, bir an gözlerini kapamıştı, sonra dişlerini sıkmış, pazularını germiş:

- "Kabul, diye haykırmıştı, kabul Hesslier!.. Söyle cellâtlarına hemen başlasınlar!"

Tam iki buçuk ay içinde Koca Memil'in göğsüne on kere kama saplamışlar, oyarcasına o göğüsten on tane et koparmışlardı... Ciğerlerinin bile delindiğini hissederek, akan kanları soğuk sularla yıkayıp bez parçalarıyla bastırarak, inlemeden hareketsiz, taş bir zemin üstünde sırt üstü yatarak mesut günü, Hatçe'sine kavuşacağı ânı beklemişti.

Onuncu haftanın sonunda, ayaklarındaki zincirleri süre süre Hesslier'in karşısına çıkmış:

- "Ben vaadimi yerine getirdim, sen de sözünde dur; artık beni serbest bırak, demişti..."

Hesslier eskisinden daha fazla katıla katıla gülmeye başlamış, köpeğine iri bir kemik fırlatırken:

- "Hiçbir yere gidemezsin," diye haykırmıştı, "küstah Türk!.. Sen benim ölünceye kadar kölem kalacaksın... Çok kuvvetli ve dayanıklısın; senden istifade edeceğim, seni icabında beygir diye arabaya koşacağım..."

Koca Memil o anda nasıl ölmediğine hâlâ hayret ederdi... Boğmak için Hesslier'in üzerine saldırıp ayağındaki zincirlerin mâni olması yüzünden yere yıkıldığı zaman üzerine üşüşmüşler, onu bayıltıncaya kadar kırbaçlarla dövmüşlerdi... O yine Hatçe'sinin ismini fısıldamış, o yine Hatçe'sini anmıştı...

İşte böylece beş sene geçmişti... Koca Memil'i yaşatan sebeplerin bir tanesi Hatçe'si ise, diğeri de Hesslier olmuştu... Hesslier'den intikamını almadan ölmeyecekti; bunun için Allah'ına da yalvarmıştı...

Beş sene müddetle lâğım kazmış, hayvan tımar etmiş, yük taşımış, yol yapmış, gübre toplamış, araba çekmişti. Hiç sesini çıkarmamış, sırtında şaklayan kamçılara aldırmamış, hep beklemişti.

Ayaklarındaki demirler paslanmış; soğuğun, sıcağın, rutubetin tesirinden belki de incelmiş, aşınmıştı ama, Koca Memil'in ayak bilekleri yine de dayanmıştı. Zaten fırsat buldukça zincirleri bir demire, bir duvara veya bir kayaya sürter, koparmak imkânlarını araştırırdı... Nihayet bir gece sabaha karşı yine gözlerinin önünde Hatçe'sinin hayali, dudaklarının ucunda Hatçe'sinin ismi, ciğerlerinde Hatçe'sinin nefesi dolaşırken elini ayağındaki zincirlere atmış, bilek kemiklerinin ezilmesine, etlerinin delinmesine aldırmadan, damarları dışarı fırlayarak onları ayaklarını da germek suretiyle birbirinden ayırmaya muvaffak olmuştu... Bir müddet gözlerine inanamamıştı, sonra sür'atle yerinden fırlayıp kapıdaki nöbetçiyi bir yumrukta yere sermiş, elindeki kılıcı kapmış, hürriyetine doğru olanca şiddetiyle koşmaya başlamıştı... Hürriyetine!.. İnsanların doğduğu andan mezara kadar giden yolda aradığı, bulamayınca inlediği en büyük hedefe...

Koca Memil'in hürriyetinin içinde Hatçe'si vardı; onu doya doya

koklaması, göğsüne bastırması, eliyle siyah saçlarını karıştırması vardı. Koca Memil'in hürriyetinde doğduğu büyüdüğü topraklar, beline taktığı kılıç, üzerine bindiği at, dostları, arkadaşları vardı... Koca Memil'in hürriyetinde topraklarında esen rüzgârı çekinmeden ciğerlerine doldurması, devletinin felâketine üzülüp saadetine sevinmesi, bir su başında uyuması, serhad boyları tehlikeye düşünce seve seve şehit olmak için akına gitmesi vardı... Koca Memil'in hürriyetinde haklıya hakkını vermek, aman dileyene dokunmamak, yetimi, öksüzü, çaresizi korumak, gaddarı devirmek, Allah'ına inanmak vardı... Şimdi ise onun hürriyetine Hesslier'den her ne pahasına olursa olsun intikam almak da dâhil olmuştu...

Koca Memil dağlara çekilmişti... Bir tepede, eşkıyalık yapan bir Hırvatla karşılaşmıştı. Adamın şaşkın bakışları altında bir kaya parçasını yerinden söküp kendisini takip eden Hesslier'in adamlarının üzerine fırlatıvermişti. Bu hâdiseden sonra Hırvat onu gizlemiş, kimsenin bilmediği yollardan geçirmiş, elbise bulmuş, bir demirci getirip ayaklarındaki zincir parçalarını çıkartmış, sonra da bir at tedarik edip bir Türk palangasına bırakmıştı. Koca Memil de palangaanın dizdarından emaneten aldığı bir avuç altını Hırvata vermiş ve geri göndermişti. Koca Memil bundan sonra hiç kimseye gözükmeden evine, Hatçe'sine koşmuştu... Dolu dizgin, geceleri bile at sırtında, uyumadan günlerce yol almıştı. Fakat Hatçe'si, eşi, hayat yoldaşı, uğruna göğsünü on yerinden deldirdiği, kırbaçlar altında inlediği, bir an bile ismini dudaklarından eksik etmediği kadını gitmişti... Onu hiç kimse bilmiyordu; yaşlılar ölmüş, gençler hatırlamıyordu... Zaten mahalle halkının çoğu başka yerlere göç etmişti... İşte Koca Memil hayatında ilk defa o an ağlamıştı... Kendisi için ağlamıştı!.. Sonra oradan yine durmamacasına geri dönmüş, Hatçe'sinin babasının çiftliğine varmıştı...

- "Evet" demişlerdi, "buraya geldi, kovduk, nereye gittiğini bilmiyoruz!"

- "Yalnız mıydı, yanında bir hizmetçisi, bir adamı dahi yok muydu?"

- "Yalnızdı, defolup gitti..."

Bu haber bile onu sevindirmişti!.. Demek Hatçe'si hayatına kıymamıştı, yaşıyordu... Fakat neredeydi, kimin yanındaydı? Her şey boştu! Ne yapsa, kime baş vursa, ondan en ufak bir haber dahi ala-

mamıştı. Belki de, belki de Hatçe başkasıyla evlenmişti, yahut daha fazla içine düştüğü sefalete tahammül edemeyip meçhul bir yerde gözlerini hayata kapatıvermişti...

Koca Memil'i bundan sonra ayakta tutan Hesslier olmuştu... Senelerce ondan intikam alacağı günü beklemişti... Yeke yek çarpışmak için Hesslier'e haber salmıştı, fakat o buna cevap bile vermemişti... Ardına düşmüş, Bosna'dan Avusturya topraklarına dalmış, akınlar yapmış, onu yerinde bulamamış, sadece vazifesini değiştirip Viyana'ya gittiğini öğrenmişti... İşte böylece on beş sene, belki de daha fazla bir zaman geçmişti... Kabaran kinini, taşan ıstırabını biraz olsun giderebilmek için kamasıyla eline geçirdiği tahta parçalarını yontmaya, oraya Hesslier'in şeklini çizmeye, onu göğsündeki yaralar gibi delmeğe başlamıştı...

Şimdi ise Hesslier de yoktu... Ama elinde yine kamasıyla tahta parçası vardı, bunu Voyvoda Mihail için yapıyordu... Voyvoda Mihail'den de intikam alacağı güne kadar hep bu tahta parçasını yontacaktı.

Uzaktan köpek sesleri geliyordu... Ay bulutların ardından sıyrılmış, yollarını tamamen aydınlatıyordu. Garip Hüsmen türküsünü kesmişti. Yaralı, âkıbetleri tamamen meçhul kadınları bir müddet için barındıracakları köye yaklaşıyorlardı. Buna rağmen Koca Memil mazinin ağırlığını bir türlü sırtından atamıyor. Kara Murad'a teselli için dahi olsa iki kelime bile söyleyemiyordu. Acaba Murad şu anda hangi düşüncelerin altında eziliyordu?

Birden göğsündeki başın kıpırdadığını, kuru bir nefesin anlayamadığı bir ismi fısıldadığını fark eder gibi oldu ve rüzgâr ona hiç de yabancısı olmadığı bir kokuyu getirdi...

Koca Memil nedendir bilinmez, hemen sağ elindeki kamasını sol eline aldı, sür'atle altın saplı kılıcını kavradı... Acaba yeni bir düşman mı vardı karşısında, yoksa rüzgârın önüne serdiği o koku ile bu kılıç arasında bir münasebet mi görmüştü?.. Belki her ikisi de maziye aitti, ancak beraber yaşanabiliyordu...

- Abe Koca Baba!.. Niçin susarsın? Kızanlar da seni, görünce ağızcağızlarını açmazlar. Şimdi de neden o kılıççağıza elini atarsın? Ay ışığında da ne güzel parıldardı? Demek, Mihail kâfirin hanesinde ele geçirdin Hatçe Ana'nın kılıcını?..

Koca Memil'in birden beyninin ortasına bir ışık girdi... Öyle bir ışık ki, hem etrafını aydınlatıyor, hem de yakıyor, kavuruyordu... Sür'atle başını çevirdi, âdeta bağırdı:

- Bu kılıcın Hatçe hatuna ait olduğunu nereden biliyorsun?

- Hatçe Ana, Ayşe Hanım ile Yerköy'de Tuna kenarına indiklerinde elindeydi... Mihail kâfirinin adamları onu güçlükle elinden almışlardı.

O zaman Koca Memil her şeyi, içinde bulunduğu ânı mekânı, hattâ yanındakileri unutup tekrar bağırdı:

- Öyleyse Kara Murad kimin oğlu?

- Abe Koca Baba, kimin oğlu olacak, Hatçe Ana'nın oğlu... Bunu sen bilmez misin?

Akıncılar akında ölürlerse, ondan kalan bir hâtırayı, en değer verdiği şeyi, ekseriya kılıcını eşine götürürlerdi...

Bunu Koca Memil çok iyi biliyordu...

Öyleyse bu kadın, göğsünün üzerinde, dizlerinin arasında baygın yatan, kendinden geçmiş, perişan hayatını bile şu anda hatırlayamayan bu kadın, onun Hatçe'si, uğrunda kan ağladığı eşi idi...

Köpek sesleri gittikçe yaklaşıyordu... Rüzgâr hızını büsbütün artırmış, insanı iliklerine kadar titretiyordu... Ay ise şaşkın, bulutların arasında dolaşıyordu...

-VII-
Yerköy Köprüsü

ZAMAN, 1595 yılı Ağustos ayının yirmi dördüncü gününü tamamlamaya çalışan geceyi yaşıyordu... Vezir-i âzam Koca Sinan Paşa kumandasındaki Osmanlı ordusu Bükreş'e dört mil mesafede bulunan Kalugeran denen bir yerde konaklamıştı.

O gün âsi Voyvoda Mihail'le çarpışan Türk askerleri, akşamın matemi etrafa yayılırken istirahata çekilmişti.

Gaziler yorgun ve üzgündü... Vezir-i âzam Koca Sinan Paşa'nın korkaklığı ve şaşkınlığı yüzünden Eflâk ordusuna hiçbir şey yapamadan bütün bir günü boş yere kan dökerek geçiren Türk askeri, bundan sonra gelecek günler için de ümitli değildi.

Yeniçeriler, eyalet askerleri, sipahiler, beyler, beylerbeyleri hep aynı düşüncelerin izinde yürüyordu; Sinan Paşa korkak ve yalancıydı, kendi menfaatinden, canından başka bir şey düşünmüyordu, onunla savaşılamazdı...

Voyvoda Mihail'den intikam almak için Rumeli'nin her tarafından gelen akıncılar da aynı ıstırabı yaşıyordu. Mora' dan Turhanoğulları, Silistre'den Malkoçoğulları, Sofya ve Semendire'den Mihaloğulları hep bir araya toplanmışlardı. Mevcutları onbinleri aşmıştı.

Bu kadar akıncı başlı başına bir kasırga, bir yıldırımken Koca Sinan Paşa onları akına göndermemiş, ordudan ayırmamış, hatta cenge bile sokmamıştı.

Kalplerde kin ve intikam duygusu buram buram tüterken, gönülleriyle, vücutlarıyla, bütün varlıklarıyla kendilerini devlete adayan bu yiğitlerin paslanıp kalmaları aklın ve mantığın kabul edeceği bir hareket değildi.

Nerede kalmıştı o şanlı, o destanlarla dolu günler? Murad-ı Hüdavendigârlara, Fatihlere, Yavuzlara ve onların gözlerini budaktan sakınmayan vezirlerine ne olmuştu? Osmanlı İmparatorluğu sal-

lanıyordu; yolundan taşan, bir sel gibi genişleyen bu imparatorluk şimdi yayıldığı topraklar tarafından emiliyordu!

Koca Memil yerinden kıpırdadı. Bir müddet etrafına bakındı; kendi düşüncelerini unutup, yoldaşlarının yanına varmak, teker teker hepsiyle konuşmak, ıstıraplarını öğrenmek istiyordu. Ama neye yarayacaktı, ne faydası olacaktı bunun? Zaten yanlarında olmadan bile onları görüyor, seslerini işitiyor, ıstıraplarını da benliğinde hissediyordu... Karanlık gecenin sessizliği, yere eğilmiş bakışlar Memil'in bu sezişine mâni değildi...

İşte burada bin akıncıya kumanda eden birkaç binbaşı, işte öte tarafta yüz akıncıya kumanda eden yirmiden fazla subaşı, işte biraz geride on akıncıya emreden yüzlerce onbaşı ayrı ayrı toplanmışlar, aynı ıstırabı dile getirir olmuşlardı... Hattâ akıncı beyinin yanında bulunan akıncı kadısı ile akında elde edilen ganimetin beşte bir devlet hissesini toplayan pençikçibaşı da yegâne tesellilerini mazide aramaya başlamışlardı. Sefere çıkma emrini akıncı beyinden alıp bütün bir kışı evlerinde dağınık geçiren akıncılara haber salmakla mükellef çok yaşlı çeribaşılar bile kendilerini üzüntüden kurtaramamışlardı.

Akıncılar! Ne tertemiz, ne itaatkâr, ne yiğit kişilerdi. Düşmandan orduya haber getirirler, âni baskınlarla düşmanı imha ederler, köprü ve geçit yerlerini emniyet altına alırlar, hepsinden mühimi de ilerlerler, daima ilerlerler, devletlerinin, padişahlarının azamet ve asaletini yabancılara öğretirler, Türk adını efsaneleştirirlerdi... Ama bunların hiçbirisi yapılmamıştı bu savaşta... Buna rağmen seslerini çıkarmamışlardı, çıkarmayacaklardı da... Çünkü akıncılar kendi yasalarına, kendi ananelerine son derece riayet ederler, büyüklerini sayarlar, küçüklerini korurlardı...

Koca Memil yanında bir ayak sesi duydu... Karanlığın ardında dolaşan bakışlarını yanına çevirdi, rüzgârın bir anda önüne getirip bıraktığı nemli bir kokuyu istemeyerek teneffüs ederken:

- Bir emrin mi var, Ali Bey? diye sordu.

Küçük Ali Bey durgun ve yorgundu, sağ elini Koca Memil'in omuzuna koydu, sonra onun yanına oturdu:

- Akıncılar, dedi, ciğerlerinden vurulmuş gibi üzgün.

- Öyle olur bey.

Başka bir şey konuşmadılar; daha doğrusu Küçük Ali Bey Koca Memil'i daldığı âleminden uyandırmak istemedi, elini onun omuzundan çekmeden hareketsiz kaldı.

Şimdi ikisi de içinde bulundukları durumu, yakın geçmişi yaşıyor, kasvetli gecenin sinsi kokusuna Mihail'e karşı duydukları kini de katarak yarını bekliyorlardı.

Yarın!.. Acaba dünden daha mı iyi olacaktı? Etrafı bataklıklarla çevrili şu ovaya gün nasıl doğacak, zaman günün peşinden nasıl koşacaktı? Geçen bir yıl, hattâ içinde bulundukları durum, hiç de ümit verici değildi. Mihail gün geçtikçe azmıştı; yedi ay evvel saklandığı yerden ortaya çıkmış, İbrail Kalesi'ni basmış, çoluk çocuk dinlemeden şehri kâmilen yakmıştı. Bununla da yetinmeyip Silistre'yi Malkoçoğlu akıncılarının evlerinde istirahat ettikleri bu şehri kuşatmış, ateşe vermiş, ancak Sancakbeyi Mustafa Bey'in şiddetli mukavemetiyle karşılaşınca dört bin kadar ölü bırakarak çekilmek mecburiyetinde kalmıştı...

Bu sırada Kanunî'nin torunu Üçüncü Murad ölmüş, oğlu Üçüncü Mehmed 7 Ocak 1595 tarihinde tahta çıkmıştı... Üçüncü Mehmed, padişah olduğunun ertesi günü Fatih Kanunnamesine uyarak on dokuz erkek kardeşini birden öldürtmüştü.

Üçüncü Mehmed'in padişah oluşu yeni ihtiraslara, yeni menfaat mücadelesine vesile teşkil etmişti...

Belgrad'da kışlamakta olan Vezir-i âzam Koca Sinan Paşa alelâcele ordusunu başsız bırakıp İstanbul'a gelirken azledilmiş, yerine Ferhat Paşa Sadr-ı âzam olmuştu... Bunu hazmedemeyen Sinan Paşa İstanbul'da sipahi askerini kandırmış, isyana teşvik etmişti...

Baharla birlikte, yeni Sadr-ı âzam Ferhat Paşa askerin başına geçip Mihail'in üzerine yürümek için İstanbul'dan Edirne'ye doğru hareket etmişti. Bu yaz cephe ikileşmişti... Macar hudutlarında veya Bosna'da Avusturyalılarla, Eflâk ve Boğdan'da ise Voyvodalarla çarpışılacaktı.

Mihail hiç boş durmamıştı; Avusturya ve Erdel'den de yardım görünce yetmiş bini geçen ordusuyla bu sefer Rusçuk, Ziştovi, Tutrakan, Hirşova, İsmail, Kilya, Akkerman, hattâ Yerköy taraflarını yeniden ateşe salmış, binlerce Türk öldürmüş, kazığa geçirmişti... Canını kurtarabilenler ya dağlara, yahut Tuna'nın aşağı yakasına sığınmaya başlamışlardı...

Vezir-i âzam Ferhat Paşa Rusçuk'tan Yerköy'e bir köprü kurup Eflâk'a geçmeye hazırlanırken Avusturyalılar da Macaristan'a doğru harekete geçmiş ve Başkumandanları Mansfeld Almanya, Macaristan,

Bohemya, Belçika, İtalya ve Avusturya'nın en namdar asilzadelerini de emrine alarak Temmuz 1595 tarihinde Estergon kalesini kuşatmıştı...

Estergon!.. Gaziler yatağı, ecdat yadigârı Estergon... Onun için ne kanlar dökülmüş, ne yiğitler eriyip kaybolmuştu... Yine de orada nice yavrular babasız kalacak, nice analar evlâtlarını, nice eşler kocalarını boş yere bekleyecekti!.. Estergon hep böyle, türkülerle dile gelecek, türkülerle nesillerden nesillere geçecekti...

Bu sıralarda İstanbul'da dönen entrikalar yüzünden Ferhat Paşa azledilmiş, yerine tekrar Koca Sinan Paşa Sadr-ı âzam olmuştu... Rumeli alevler içinde idi, kan ağlıyordu; namdar, işbilir, namuslu, devletini seven paşa ve beyler topraklarını kurtarmak için canlarını vermeye hazırken geridekiler kavuk kavgasına girişmişlerdi. Şerefli, çalışkan, bilgili kişiler devletleri uğruna her an canla başla çalışmaya âmadeyken bir kenara itilmişler, her türlü işten uzaklaştırılmışlardı...

Macaristan'ın şimalinde, Estergon önünde savaş bir ay devam etmişti. Neticede Macaristan serdarlığını yapan ve kaleye yardım için buralara gelen Vezir-i âzam Sinan Paşa'nın oğlu Mehmed Paşa Avusturyalılar karşısında cesaretli görünebilmek için içtiği içki yüzünden atının üzerinde kusmaya başlamış, sonra da dayanamayıp başını geriye çevirmeye dahi mecali kalmadan Budin'e doğru kaçmaya başlamıştı. Bu suretle Avusturyalılar karşısındaki ordu tamamen dağılmış, Estergon kalesi içindeki gaziler de yalnız kalmışlardı. Diğer taraftan, Eflâk'ta Yerköy köprüsü önündeki ordu ve akıncılar ise kumandasız, ne yapacaklarını bilmeden aylarca beklemişlerdi.

Nihayet 11 Ağustos 1595 tarihinde Koca Sinan Paşa Rusçuk'taki ordu karargâhına varmış ve Türk askeri de Yerköy köprüsünden geçerek Bükreş'e doğru yürümeye başlamıştı. İşte neticede Kalugeran geçidine gelmişler ve Eflâk ordusuyla burada karşılaşmışlardı... Savaş şiddetli olmuştu... Voyvoda Mihail, belki de Sadr-ı âzamın âczini anladığından mütemadiyen saldırmış, kendisine yapılan hücumlara da maharetle göğüs germişti... Türk ordusu düşmandan esir ve top almışsa da bataklığa saplanan üç paşa ölmüş, Satırcı Mehmed Paşa da ağır yaralı olarak kurtulabilmişti... Hattâ o sırada oğlu gibi korkudan kaçarken bataklığa gömülen Sadr-ı âzam Sinan Paşa'yı Deli Hasan isimli bir akıncı sırtına alıp kurtarmış, ordunun başsız kalmasının önüne geçmişti...

Akıncılarla birlikte yüz bine yaklaşan Türk ordusunun, Voyvoda Mihail'in karşısında bu kadar beceriksiz oluşu, Eflâk ordusunu sabahtan akşama kadar devam eden bir savaşa rağmen mağlûp edemeyişi hiç de hayırla yad edilecek, iftiharla söylenecek bir hâdise değildi... İşte Mihail karşılarındaydı. Bir hükümdar gibi çadırına kurulmuş, tekrardan Osmanlılarla çarpışmak için sabahı bekliyordu ve koca bir devletin Sadr-ı âzamı ise korkusundan ne yapacağını, nasıl emir vereceğini bilmeden otağının içinde uykusuz bir gece geçiriyordu...

Karşıda, bataklığın öteki tarafında Eflâklılar ateş yakmışlardı; bağırıyorlar, hora tepiyorlardı. Türk ordusu ise uykuya dalmış gibi sessiz ve hareketsizdi. Bataklığa saplanan rüzgâr, oradan kurtulur kurtulmaz ardında sürüklediği çamur kokusunu alay edercesine yaslı gönüllerin önüne bırakıveriyordu.

Malkoçoğlu Küçük Ali Bey elini Memil'in omuzundan çekip yumruğunu dizine vurdu:

- Abe Koca Baba, dedi, artık susmanın zamanı değil, söyle, bizce alınması gerekli tedbir ne olmalı?

Koca Memil otların üzerine bağdaş kurmuştu, beyaz sakalı, bir kor gibi yanan gözleri hep karanlığa gömülmüştü. Yalnız ellerinin kıpırdadığı, yıldızlardan dökülen kırık ışıklar altında, bir kamayla bir tahta parçasını yontmakta olduğu görülüyordu... Biraz gerisinde hareketsiz duran Deli Durmuş, yanında da başı önünde eğik düşünceye dalan Kara Murad vardı...

- Konuşmak faydasız Ali Bey, bekleyeceğiz... Vezir bizle meşveret etmek istemez; ne söylesek boşa gider... Günün birinde fikrimizi sorarsa veya biz mecbur kalırsak elbet bizim de ona diyecek bir çift lâfımız bulunur... Bir avuç akıncının başaracağı işi bu gün bir ordu yapamadı; ne diyeyim başka?

Koca Memil sustu... Daha fazla konuşmak istemiyordu... Durmadan elindeki tahta parçasını oyuyordu... Onun bakışlarını görmek kabil olsaydı şayet, orada bir fırtınanın esmekte olduğu hemen anlaşılırdı...

Karşıdan hâlâ Eflâk askerlerinin sevinç nâraları, haykırışları geliyordu... Bu tarafta ise gece, bir katran gibi omuzlara yapışmıştı...

Küçük Ali Bey öksürdü... O, her ne olursa olsun artık Koca Memil'i konuşturmak, belki de dertleşmek istiyordu:

- Koca Memil, dedi, bütün yoldaşlar Kara Murad'ın acısını gör-

dükçe hepten üzülürler... Bilirim, hayatına kimsenin karışmasını istemezsin; Kara Murad'ı da böyle yetiştirirsin... Ama bir kere duyuldu... Mihail'den intikam almak için Rumeli'nin dört bucağından buraya gelen yoldaşlarına ne hizmet düşerse, söyle, hepsi hayatları pahasına da olsa yapmaya hazırdır... Bana da emret Koca Baba; istersen yarın sabah seninle dalkılıç olup Mihail kâfirini arayalım... Kara Murad'ın acısını dindirmeye çalışalım...

Koca Memil titredi... Halbuki hiç de soğuk yoktu... Buna rağmen üşüyordu, beyni karıncalanmış, maziyi bile yaşayamaz olmuştu... Şu kör olasıcalar, Eflâklılar, alay edercesine, bataklığın öteki tarafında ateş yakıp hora tepmeselerdi, belki düşüncelerine bir istikamet verebilecekti... Ama öylesine nâra atıyorlardı ki, insanın doğru dürüst konuşmasına bile imkân kalmıyordu... Bunca yılın, felâket ve ıstıraplarıyla âdeta kardeş olmuş Memil'in daha fazla dayanamayacağını anlıyordu...

- Koca Baba!.. Hâlâ susarsın!.. Devletin şu halinden ve Sadr-ı âzamın bu rezaletinden sonra bir de siz yüreğimizi paralarsınız; elbet yarın sabah, ister isen nice işbilir, gözünü budaktan sakınmaz yoldaşlarımızı da yanımıza katıp düşman saflarını yarar, bir kişi de kalsak, nasipse Mihail'e varır, hesabını görürüz...

Birden, Koca Memil'in yanından gür bir ses işitildi:

- Olmaz!..

Bu Kara Murad'dı; dizlerinin üzerinde doğrulmuş, her türlü akıncı yasasını unutmuş, âdeta bağırıyordu:

- Olmaz!.. Ben varken, kimse Mihail'e el süremez... Onu tepelemek, ondan intikam almak yalnız benim hakkımdır... Hiç kimse karışamaz, hiç kimse ama!.. Hattâ Koca Babam bile!.. Çünkü o benim...

Bir hıçkırık duyuluyordu... Kara Murad iki elini yüzüne kapamış, katılırcasına ağlıyordu... Hicranı, kini, aylardan beri her geçen gün biraz daha şiddetlenen ıstırabı, hattâ aczi bile bu hıçkırıklarda gizliydi...

Gökte bir yıldız kaydı... Ağaçlıklar arasına saklanan rüzgâr ürkmüş gibi önlerinden geçti, birkaç kuru yaprak yere düştü...

Derinden derine bir hışırtı duyuluyordu, bir Anadolu askeri ürkek bir sesle memleketinin türküsünü çağırıyordu...

Hep birden Kara Murad'ın ağlamasını beklediler... Ne ona seslendiler, ne de yanına sokulup teselli etmeye kalkıştılar...

Nihayet Murad'ın hıçkırıkları dindi, bir akıncının ağlamasını görmek kadar insanı hayrete düşüren bir şey olmamasına rağmen Koca Memil bunu duymamış gibi yavaşça ayağa kalktı, Küçük Ali Bey'in önünde durdu:

- Ali Bey, dedi Kara Murad doğru söyler... Bir Mihail için bunca yoldaşın kanına girmek yakışık almaz, hele senin bizimle bile olman, hiç gerekmez; sonra bu kadar akıncıya kim başlık eder? Bana gelince, nasıl olsa beni, ikinci defa, öldü diye defterden silmişsiniz, varsın hep böyle gitsin; Mihail'i takip ederken bana bir şeyler olsa bile artık hiç fark etmez... Şunu demek isterim ki, Kara Murad'la bana yarın da destur ver; Voyvodayı ikimiz arayalım, bu gün, onun etrafını insandan bir zırh gibi kuşatan muhafızlarını yaramadıksa elbet yarın, Allah'ın inayetiyle bir çaresine bakarız...

Sonra Memil, Küçük Ali Bey'in cevap vermesine vakit bırakmadan geri döndü, Murad'ın yanına vardı:

- Evlât, diye seslendi... Evvelâ şunu bil ki, bir akıncı hele bu yaşta bir akıncı, bunca yoldaşının yanında ağlamaz, hiç ağlamaz... Ne olursa olsun, ciğerleri parçalansa, yüreği dağlansa da yine ağlamaz... Sonra Mihail'den intikam almak senin kadar benim de hakkımdır. Çünkü ben...

Koca Memil birden sustu; sanki birisi kalbinin üstüne bir ok saplamış, meçhul bir el boğazına yapışmıştı... Yine üşümekte olduğunu hissetti. Avuçlarındaki tahta parçasıyla kamayı bırakmadan diz çöktü, elleriyle yere dayandı, sonra karanlığın dahi bu halini görmesine tahammülü yokmuş gibi hemen doğruldu:

- Çünkü ben, öyle ya, ben senin kan kardeşinim... Beni babalığa da kabul ettin, evlâdım oldun... Eh... Şey tabii... Senin kadar ben de ondan intikam almak isterim... Yarın onu yine beraber arayacağız, beraber...

Başka bir söz söylemedi, Murad'ın için için inleyişini dinleyemedi, geri çekildi, tekrar elindeki tahta parçasını yontmaya başladı...

Şimdi karşı taraftaki hora sesleri kesilmişti, Eflâklıların yaktıkları ateşler yavaş yavaş sönmeye başlamıştı... Anadolulu askerin ürkek türküsü bile işitilmiyordu... Herkes susmuş, yarını endişeyle bekliyordu. Küçük Ali Bey bile bu bezgin ruh âlemi içinde daha fazla konuşmayı, Koca Memil'e cevap vermeyi lüzumsuz, hattâ zararlı bulmuştu... Hele bir sabah olsun, mehter növbet vurmaya başlasın,

belki de her şey değişir, Osmanlının talihi dönerdi... Ama Vezir-i âzam Koca Sinan Paşa bu askerin başında bulundukça, bu ümit o kadar zayıf, o kadar gerçekten uzaktı ki... Yine de yarın beklenecekti, her doğan günde bir hayır vardı. Akıncılara izin çıkardı, Sinan Paşa'ya cesaret gelebilirdi. Yeniçeri canlanır, sipahi askeri şahlanırdı. Ya Koca Memil'le, Kara Murad? Ne olursa olsun, onları akıncılar yalnız bırakmayacaktı... Aralarında anlaşmışlardı; nöbetleşe onları kollayacaklardı...

Saatler geçti... Askerlerin kimisi uykuya daldı, kimisi derin bir üzüntünün altında geleceği ve hattâ maziyi yaşamaya başladı...

Koca Memil ile Murad uyuyamamışlardı. Gözlerini kapatmışlar, uyanık olduklarını birbirlerine belli etmemeye çalışıyorlardı. İkisi de şu anda sonbahardan bu yana geçen dokuz ayın yükünü taşıyordu...

Hatçe Ana'yla Ayşe Gül'ü yaralı olarak getirdikleri köyün halkı Koca Memil'i tanıyınca hem korkmuş, hem de aşırı bir itibar göstermişti... Kadınların yaraları tekrar temizlenmiş, pansuman yapılmış, temiz bezlere sarılmıştı...

Koca Memil onların yanına hiç uğramamıştı... Başka bir eve çekilmiş, Murad'la bile pek az konuşmuş, sadece beklemiş ve elindeki kamayla tahta parçasını yontmuştu.

Zaten gündüzleri köyde Koca Memil'i görmek mümkün olmamıştı; şafakla beraber evden çıkmış, çok uzaklarda bir ağaca sırtını dayamış, geniş ovalara, karşısında uzanan yollara bakışlarını çevirmiş, hep kendi hayatını yaşamıştı. İki akıncıyla Deli Durmuş mütemadiyen nöbet tutmuşlar, köy halkının bir kötülük yapmaması için daima etrafı kolaçan etmişlerdi. Garip Hüsmen de ev işlerini görmüş, yaralıların kapısı önünde gün ve gecelerini geçirmişti. Murad ise donuk, ifadeden tamamen uzak bakışlarla, ne yapacağını bilemeden günlerin birbiri üstüne çevrilmesini beklemişti... Ayşe Gül'ün yanına hiç uğramamış, kapısının önünden bile geçmek istememişti... Annesini çok az görmüş, yatağının başında birkaç dakika kalıp onun, "Murad'ım..." diye seslenişini sanki duymamış gibi kendisini dışarı atmıştı... Bazan, daha fazla tahammül edemeyeceğini, bu hayatı böylece sürükleyemeyeceğini anladığı zamanlar Koca Memil'i aramış, onun yanına koşmuş, "Babam, babam..." diye seslenmişti... Koca Memil Murad'ı yanında görünce bir an tahta parçasını yontmaktan vazgeçerek gülümsemeye çalışmış. "Bekle evlât, demişti, hep bekle;

yaralılar iyileşsin, onları daha emin bir yere taşıyalım. Sonra yapacağımız çok iş var... O zaman düşüneceğiz..."

Böylece kış gelmiş, etrafı karlar kaplamış, yollar geçit vermez olmuştu... Ne akıncılar, ne de Garip Hüsmen onlara bir şey söylemiş, onlardan bir şey istemişti... Deli Durmuş ise hep gülümsemiş, hep duru bir deniz gibi sâkin bakışlarla etrafını seyretmişti.

Baharla beraber yola çıkmışlardı... Kadınları kapalı bir arabaya koymuşlar, Koca Memil atını önden sürmüş, Kara Murad da gerilerde kalmıştı... Nedense Koca Memil Murad'dan bile kaçar olmuştu...

Köyden ayrılacakları gece Hatçe Ana:

- "Oğul, diye inlemişti, neden benle konuşmazsın, neden bir kerecik olsun Ayşe Gül'ün hatırını sormazsın? Kızcağız kahrından harap olur? Ne kötülüğümüzü gördün bizim, kara gözlerine bakmakla doyamadığım Kara Murad'ım?"

Annesinin titrek, perişan, hattâ şaşkın yalvarışı karşısında Murad bir an duralamış, sonra yine o katı, histen tamamen uzak haline bürünerek:

- "Sonra konuşuruz ana," demişti, "şimdi sırası değil, hiç sırası değil... Hemen arabanıza binin; Koca Baba yol aldı bile, onu gözden kaybetmeyelim..."

- "Sen bana hâlâ mı derdini anlatmazsın, düşüncelerini söylemezsin, hiç mi beni sevmezsin? Kim bu Koca Babam dediğin? Hüsmen ak sakallı yetmişlik bir ihtiyar der, bizi beraber kurtarmışsınız... Onu bütün akıncılar sayarmış. Ama yine de Hüsmen fazlasını bilmez... O niye yanımıza gelmez, hatırımızı sormaz?"

- "Bunu ben de bilmem ana, yalnız Koca Babam benim babamdır; beni kendine evlât edindi, ismini verdi bana, ben ona çok şey borçluyum, çok..."

Günlerce yol almışlardı. Çiftliğe uğramadan Yerköy'den geçmişler, Tuna'yı aşmışlar, aşağılara inmişlerdi... Rusçuk' ta bile durmadan ilerlemişler, nihayet Kızanlık'a varmışlardı...

Koca Memil onlara burada bir ev tutmuş, Garip Hüsmen'i yanlarında bırakmış, daha fazla oyalanmaya tahammülü yokmuş gibi geri dönmek istemişti...

Beş atlı Kızanlık'tan ayrılacakları gün, Murad anasının elini öperken Hatçe Ana gözlerinde toplanan yaşları elinin tersiyle silmiş, tamamen solgun dudaklarını büzmüş:

- "Oğul, demişti, bilirim Mihail'i vurmaya gidersiniz... Sizi yolunuzdan alıkoyamam, hattâ bunu ben de isterim, yalnız size yine de bir çift lâfım var... Allah yardımcınız olsun... Ne olur kendini iyi koru, beni bir de evlâtsız bırakma... Koca Baba'na da benden selâm söyle, seni gözden ırak tutmasın... Biz seni burda hep bekleriz, hep... Seneler sonra da olsa geri dön. Ayşe'yle, muhakkak evlen... O günahsızdır, onun hiç suçu yoktur, seni çok sever, belki de benden çok sever... Al onu, bas bağrına, o tertemizdir, tertemiz... Aksini yaparsan, hakkımı helâl etmem, hiç etmem... Bir de şimdi onu bir kerecik gör... Hatırını soruver... O kadar... Anan hep dua edecek ardınızdan, hep Allah'ına yalvaracak..."

Sonra Murad'ın cevap vermesine vakit bırakmadan, kolundan tutmuş, onu bir çocuk gibi yandaki odaya sürüklemişti...

Ayşe Gül, bahar bakışlı, ipek saçlı, gül dudaklı Ayşe Gül; solgun, ürkek, yaralı ve üzgündü... Ayakta sallanıyor, omuzlarına düşen yeşil yemenisini unutmuş, başını önüne eğmiş, karşısındakine bakmadan gözlerindeki yaşları dudaklarıyla emmeden ağlıyor, sarsılıyordu...

Murad da ona bakmamıştı, sadece:

- "Nasılsın Ayşe Gül," diye sorabilmiş, sonra annesinin bile mevcudiyetini unutmuş gibi odadan âdeta kaçmıştı...

Yolda ordunun Mihail'le çarpışmak üzere Rusçuk'ta toplandığını öğrenmişler, başka bir karar vermeden atlarının başını Rusçuk istikametine çevirmişlerdi.

İşte Rusçuğa vardıklarından bu yana yine aylar geçmişti. Eflâk ordusuyla ancak bir gün evvel karşılaşmışlar, ne yazık ki, Mihail'i yakalayamamışlardı. Elbette yarın, ne olursa olsun yarın, Mihail'in muhafızlarını delecekler, ona varacaklardı.

Koca Memil yerinden kıpırdadı... Murad'ı yakından görmek, onun uyuyup uyumadığını öğrenmek istedi... Fakat nedense hemen vazgeçti, tekrar düşünmeye başladı... Yarın korkunç bir savaş olacaktı. Murad'ı beklemeden düşman saflarını yaracak, Mihail'e varacaktı... Tek başına yapmalıydı bu işi; bu öyle korkunç, öyle tehlikeli bir plândı ki, Mihail'le birlikte ölüm muhakkaktı. Bunun için Murad yanında olmamalıydı; ona yazık olurdu, hem de çok yazık... O, genç, yakışıklı, hayat doluydu, onun yolunu gözleyenler vardı... Halbuki kendisi? Koca Memil işini çoktan bitirmişti... Boşuna yaşıyordu... Zaten adını da Kara Murad'a terk etmişti... Eli ayağı tutarken, başka-

sına henüz muhtaç değilken gaza meydanlarında eriyip kaybolmak, en şerefli bir sonuçtu... Hele Hatçe2sinin vefasızlığını anladıktan, onun kendisinden sonra evlendiğine yakinen şahit olduktan sonra!.. Sanki niye Hatçe Murad'a babasından başka hiç kimseyle evlenmediğini söylemişti? Murad'ın babası olan Mehmed isimli o rençber kim ise nasıl olmuş da Hatçe'nin üzerinde bu kadar tesir yaratmış, Koca Memil'i gönülden çıkartıvermişti? Halbuki Hatçe ona sen ölürsen ben de yaşamam demişti; Koca Memil buna hiçbir zaman razı olmazdı ama, bademi renkli bakışlı kadının başkasıyla evlenmesine de tahammülü yoktu... Onu başkası sarsın, onu başkası sevsin ve Hatçe bu sevgiye vaktiyle kendisine yaptığı gibi, koşarak taşarak, büyük bir teslimiyetle mukabele etsin!.. Bunu düşünmek bile korkunçtu. Şimdi Hatçe'nin karşısına çıkıp "İşte ben senin eski kocanım" dese ne olacaktı? Kocası hayatta olan bir kadının, velev ki nikâhlı dahi olsa, ikinci bir adamdan dünyaya gelen evlâdının adına ne derlerdi?

Bir ihtimal daha vardı... Bu çok daha korkuncuydu. Bunu aklından bile geçirmemeliydi. Fakat bir türlü muvaffak olamıyordu. Şeytan beyninin içine her an başka bir iğne saplıyordu. Evet, belki de Murad'ın belli bir babası yoktu... Hatçe, lâlettayin bir adamdan, yahut babasının çiftliğine sığındığı sıradaN bir rençperden peydahlamıştı Murad'ı... Sonra da herif ölmüş veya oğlunu inkâr etmişti... Hatçe de Murad'a bir baba icat etmiş, kocam Mehmed isimli bir rençperdi; öldü demişti... Yoksa, bir kadın oğlunun babasının nerede çalıştığını, kim olduğunu, ne vakit ve nasıl öldüğünü gizlemeye kalkışır mıydı? Hatçe böyle hareket etmekle daha az yalan söylemiş, üstelik bir tek kocam vardı demekle, hakikati de ifade etmişti!.. Bu tek koca kendisiydi ama ne yazık ki Murad'ın babası değildi... Ne olurdu sanki Murad öz evlâdı olsaydı? Böyle yiğit, böyle yağız, böyle mert, böyle insana bir anda itimat veren bir delikanlının babası olmak ne şerefti? İnsan o zaman, hele bu yaşta, gaza meydanlarında seve seve, gülerek, huzur içinde gözlerini kapatır, Allah'ına varırdı... Bilirdi ki, bu topraklar sahipsiz kalmayacak, bilirdi ki ardından duası edilecek, kurbanı kesilecek, hatimi indirilecek, ismi hiç ama hiç unutulmayacak... Oğlu babasını evlâtlarına anlatacak, ne kadar zaman geçerse geçsin "Bir Koca Memil vardı, bu topraklar için çalıştı, bizler daha böyle nice Koca Memiller yüzünden yaşıyoruz..." diyeceklerdi.

Hayır, Kara Murad'ı Hatçe'nin oğlu olduğu için sevmiyordu, aksine, Hatçe'nin başka bir adamdan oğlu olduğu için Murad'dan nefret etmeliydi. Halbuki buna imkân mı vardı? Nasıl olursa olsun Murad'ı seviyordu, ondan ölünceye kadar kopamazdı...

İlk zamanlar, bu acı hakikati Garip Hüsmen'in ağzından öğrenince, Murad'dan uzaklaşmaya çalışmış, onun yüzüne bakamamıştı ama, şimdi hatâ ettiğini anlıyordu. Murad'ın ne günahı vardı?

Ayrıca Murad da kendisi gibi çok yaralıydı... Hem sevgilisi, hem de annesi kirletilmişti... İşte böyle, Koca Memil yarın yalnız başına Mihail'den intikam alacak ve sonra...

Bir anda oturdukları yer sarsıldı... Şiddetli bir gürültü adeta kulakları deldi... Yan taraflarından, biraz ilerilerinden alevler fışkırıyordu, bağırtılar, feryatlar duyuluyordu...

- Yetişin gaziler!.. Düşman bastı!.. Cümle müslimi kılıçtan geçirir!..

- Vurun aslanlar, komayın yiğitler!..

Koca Memil, Kara Murad ve Deli Durmuş hemen ayağa fırladılar. Bütün Osmanlı askeri telâş içinde oradan oraya koşuşuyor, kimisi düşmanı ararken, kimisi kaçıyor, kimisi de şaşkın, etrafına bakınıyordu.

- Yediğin herzeyi gördün mü ihtiyar bunak, Sadr-ı âzam olacak Serdar-ı bi'âr Sinan Paşa!.. Ümmet-i Muhammed bak ne hale geldi? Gözünü budaktan sakınmayan bunca yiğit, Mihail gibi ne idüğü belirsiz, senelerce bu devlete uşaklık etmiş bir kâfirin karşısında dahi tutunamaz oldu...

Yaşlı bir sancakbeyi ellerini beline dayamış, yüzünü Sinan Paşa'nın çadırına çevirmiş, gözyaşlarını tutamadan bağırıyordu.

Koca Memil Murad'a döndü, hemen bileğini yakaladı:

- Nereye gidersin evlât?

- Düşmana bakmak isterim. Bize iş düşerse, elbet...

Koca Memil zorla gülümsedi, parmaklarını Murad'ın bileğinden çekti, sol eline aldığı kamasını sağına geçirirken:

- Acele etme, dedi, ben bu işten bir şey anlamam. Zira karşımıza geçip ne kadar hora teperse tepsin Mihail'in henüz bu kadar yüreği olacağını sanmam... Daha sonraları, korkusundan çamura batan bir serdarın aczini iyice farkedince belki cesareti artar ama, henüz bu kadar ileri gidemez.

Murad içini çekti, Koca Memil'e cevap veremedi, hep birlikte beklediler... Kaçışan askerlere, savrulan küfürlere ve feryatlara âdeta seyirci kaldılar. Nihayet gürültüler yavaş yavaş kesilmeye, alevler sönmeye başladı.

Şimdi etrafta gülbank sesleri duyuluyor, gür sesli münadiler durmadan bağırıyorlardı:

- Ey asâkir-i müslimîn!.. Yerlerinizde sabit mekân olun!.. Zinhar kötü bir hareket yoktur!.. Eflâklılar ordu-yı Osmaniye'yi basmamıştır. Bir yeniçeri kulu hâb-ı gaflete dalıp bir top üzerine ateş düşürmüş, çıkan gülle yakındaki barut mahfazalarına sirayet etmiştir... Bunu böyle bilesiniz...

Koca Memil ve Murad yerlerine oturdular... Deli Durmuş yine arkalarındaydı.

Düşman tarafından bazı gürültülerin gelmesine, rüzgârın nemli bataklık kokusunu büsbütün önlerine sermesine rağmen tekrar beklemeye başladılar... Hepsi ayrı ayrı düşüncelerin peşinde koşuyordu. Hele Koca Memil! Sabah olacak, elindeki tahta parçasıyla kamasını kuşağına sokacak, Mihail'i ne olursa olsun yakalayacak, öldürecek ve ölecekti...

Eğer bu işi kendisi başaramazsa, sıra Murad'a gelecekti, artık o dilediği gibi hareket eder, elbette Ayşe Gül'le, annesinin intikamını alırdı... Ama, Murad'ı tehlikeye sokmadan, evvelâ kendisi halletmeye çalışmalıydı bu işi...

Günün ilk ışıkları böylece yapraklara düşmeye başladı... Bataklık tarafını koyu bir sis kaplamıştı... Mehter takımları cenge hazırlık için növbet vuruyordu... Hafızlar abdestlerini almışlar, Kur'an okuyor, müezzinler sabah ezanını, yanık sesleriyle Türk askerine duyuruyordu...

Yine de Türk ordusunda bir memnuniyetsizlik, bir isteksizlik seziliyordu; bu asker, böyle bir serdarın kumandasında harp etmek istemiyordu.

Koca Memil yavaşça ayağa kalktı, mintanının açılmış düğmesini ilikledi, elindeki kamayla tahta parçasını kuşağına soktu, belki de bir daha onlara el atmaya lüzum kalmayacaktı... Sonra, bir kerecik olsun Murad'a bakmak, sabahın alaca karanlığında onun yanık tenini, kendisi gibi kapkara gözlerini görmek istedi... Ama ona bakarsa yanından ayrılamayacağını, oracıkta kalacağını sandı... Derin bir nefes

aldı, omuzlarını dikleştirdi, geri döndü... Şimdi buradan kimsenin sual sormasına vakit bırakmadan gider, gözden kaybolurdu. Yalnız Murad'ı geride oyalayacak, hattâ bir çılgınlık yapmasına mâni olacak birisi lâzımdı:

- Deli Durmuş, diye hafifçe seslendi, biraz gel. Senden şimdi akıncı andı isterim. Bilirim ona da ihtiyacın yok ama, rahat etmem için söylerim; beni hoş gör...

Koca Memil, karşısına dikilen, yine o mavi duru gözleriyle kendisine bakan Deli Durmuş'un omzuna elini koydu:

- Murad'ı sana emanet ediyorum, dedi, ben geri dönmezsem hemen onun kan kardeşi ol... Onu bu gün hiç yanından ayırma, hiç... Sonra... Hepsi bu... Bir de Hatçe var... Yani Hatçe Ana... İşte... Anladın değil mi?

Deli Durmuş, mavi, berrak gözlerindeki tebessümü dudakları içmişçesine güldü:

- Hadi git Koca Baba, dedi, anladım... Sefa ile git...

Koca Memil elini Deli Durmuş'un omuzundan çekti, sür'atle yürümeye başladı.

Fakat fazla uzaklaşamadı... Sanki birbirini takip ediyormuşçasına iki gür sesin art arda bağırdığını duydu:

- Ey yiğitler!.. Ey gaziler!.. Duyduk, duymadık demeyin, düşman kaçmış!.. Eflâk ordusu, geceki infilâktan sonra basıldığını sanarak paniğe uğramış!.. Mihail kâfirin nerelerde olduğunu kimse bilmez... Sadr-ı âzam efendimiz akıncı beylerini huzuruna çağırır...

Koca Memil hemen elini kuşağına soktu, kamayla tahta parçasını çıkardı, âdeta kamayı tahta parçasına sapladı... Sonra geri döndü, biraz evvel seyretmeye cesaret edemediği Murad'a doya doya baktı... O kıpırdamıyor, hiç kıpırdamıyordu... Bu haber bile sanki onun üzerinde fazla bir tesir yapmamıştı...

* * *

Günlerden beri bütün akıncılar at sırtındaydılar... Kartal kanatlarını dalgalandıra dalgalandıra Eflâk ovalarına yayılmışlardı...

Nihayet Koca Sinan Paşa onlara Mihail'in durumunu öğrenmek ve takip etmek vazifesini verebilmişti... Mihail'i bulamıyorlardı... Mihail evvelâ Bükreş'e çekilmiş, bu şehri yakıp yıktıktan sonra

Targovişte'ye varmış, orada da fazla oyalanmadan daha yukarılara, Erdel sınırlarına, dağlara sığınmıştı...

Akıncılar da Erdel'e gidecekler, belki de daha içerilere kayacaklar, Mihail'i bulacaklardı... Bunu devletleri için, kendileri için, donuk bakışlarında bile ıstırabını saklayamayan Kara Murad için hattâ Koca Memil için yapacaklardı...

O sabah biraz yağmur yağmıştı... Etrafta Eylül ayının hafif serinliği hâkimdi... Akıncılar gayet rahattı. İşte şimdi akıncılığın tadını çıkarıyorlar, hürriyetin mânâsını anlıyorlardı.

Koca Memil atının dizginini kastı, yanında giden Malkoçoğullarından Küçük Ali Bey'e baktı:

- Ali Bey, dedi, beni Erdel dağlarında yanında görmezsen hoş karşıla, temizlenecek bir küçük hesabım vardır, bilirsin...

Küçük Ali Bey, Koca Memil'i hayranlıkla süzdü, sanki onun yer yer kırışıklıklarla dolu yüzünü, beyaz sakalını, kendi âlemine çekildiği zamanlar hariç dimdik omuzlarını, şu anda kor gibi yanan gözlerini yeni görüyormuş gibi hayretle, gıptayla seyretti:

- Bilirim Koca Baba, dedi. Allah yardımcın olsun!.. Yalnız benim de senden bir dileğim var; ne olursa olsun, geri dön. Bunun için yanına dilediğin kadar akıncı al. Bilirsin, akıncılar sensiz edemez. Gönül Memil'siz yaşamaya razı değildir. Sonra Nemçeliler? Mihail'i dize getirsek bile üç seneden beri devletimize kan kusturan Nemçeliler duruyor. Buradan Estergon'a varacağız. Sen de bile olacaksın. Nemçeliyi biz Koca Memil'siz yenemeyiz; söz ver bana!... Ey serhadlerin ulu gazisi, ey koca yiğit, bu topraklar hep seni arar...

Koca Memil, bu sözleri duymak istemedi, hani Küçük Ali Bey öylesine insanın kanını tutuşturuyor, öylesine bu toprakların hasretini dile getiriyordu ki, değil yalnız Mihail'le çarpışmak, Azrail'le bile pençeleşse onu devirip Estergon'da Nemçelilerin karşısına dikilirdi... Ama...

- Cevap ver bana Koca Memil!.. Niyetini hiç beğenmem!.. Gözlerin aylardan beri başka türlü parlar.

Koca Memil, dudaklarını büzdü, cesareti yokmuş gibi başını çevirdi, farkında olmadan âdeta atının üzerinde sallandı. Ali Bey'e nasıl cevap verebilirdi? Onun derdi bir değildi ki... İşte şimdi yine uğrunda seneler senesi inlediği, hasretiyle kavrulduğu Hatçe'si gözlerinin önünde canlanıvermişti... Onu öylesine istiyor, kollarının ara-

sına almak, okşamak, öpmek için öylesine arzu duyuyordu ki, hiçbir şeyle avunmasına imkân yoktu. Yaşı yetmişin üzerindeydi; seksen, hatta doksan olmuştu ne kıymeti vardı? Kalbi, gönlü, Hatçe'si için çarpan yüreği hâlâ gençti, hep alev alev yanıyordu, ölünceye kadar da sönmeyecekti. İşte yine aynı çaresizlikle karşı karşıya idi, aynı ıstırabı tekrar yaşıyordu; bu böyle devam ettikçe, binlerce, on binlerce defa aynı ıstırapla kavrulacaktı...

Ne yazık, Hatçe'sine sokulamaz, onun yer yer beyazlaşmış siyah saçlarını okşayamaz, badem renkli gözlerini seyredemez, o güzel başı göğsüne dayayamazdı. Nasıl yapardı bunu; artık onun kocası bile değildi! Hatçe'ye kendisinden sonra başkaları sahip olmuştu, kendisi ise ölmüştü... Hatçe yabancı bir adamdan bir evlât edinmişti, Hatçe belki Memil'in ismini bile unutmuş, hâtırasını dahi gönlünden çıkarmıştı!.. En sonunda da Mihail gibi birisi... Öyleyse?.. Hatçe'nin yanına nasıl varır, kendisini nasıl tanıtırdı? Murad oldukça da bir ömür boyu saklanamaz, gizlenemezdi... Hırsla elini kuşağına atarken:

- Söz veremem, dedi, Tanrı bilir, Tanrı bilir...

Küçük Ali Bey Koca Memil'in önüne geçti:

- Olmaz, diye ısrar etti, sen ölümü zorla ararsın... Anlat bana derdini; öğrenmek istiyorum, kendimde bu hakkı görüyorum artık...

Koca Memil'in cevap vermesine vakit kalmadı; geriden doludizgin gelen bir atlı Küçük Ali Bey'in önünde yere atladı:

- Serdarın emrini getirdim, diye soludu, bütün akıncılar geri dönecek. Mihail'in peşinden daha fazla gidilmeyecek. Targovişte'de toplanılıp Sinan Paşa'nın oraya da gelmesi beklenecek...

Küçük Ali Bey atının dizginlerini bıraktı... Sapsarı kesilmişti, dudakları titriyordu... Biliyordu; Sadr-ı âzamın yine korkaklığı tutmuştu, akıncıların dağılıp kendisinin Eflâk içlerinde, yeniçeri, diğer kapıkulu ve eyalet askerleriyle dahi olsa yalnız kalmasına tahammülü yoktu...

Küçük Ali Bey bağırmak istedi, fakat sadece yumruklarını sıktı; hayır, itiraz etmeyecekti, nasıl olursa olsun her emri dinlemek akıncıların yasasındandı... Sadece:

- Serdarın emri yerine getirilecek, diye söylendi...

Sonra biraz gerisinde duran genç bir akıncıya seslendi:

- Yoldaş, bizim akıncı beylerine, bizim kolun binbaşılarına haber sal, geri dönülecek, Targovişte'de Serdar beklenecek...

Genç akıncı ile gelen ulak dolu dizgin uzaklaşırlarken Küçük Ali Bey Koca Memil'e âdeta yalvardı:

- Koca Baba!.. Sizler dahi geri dönesiniz... Akıncı yasasını bizden daha iyi bilirsin... Emirdir... Akında yoldaşlardan ayrı kalınmaz. Bu seferden sonra kısmetse ben de seninle muhakkak geleceğim, beraber halledeceğiz bu işi.

Koca Memil hiç cevap vermedi, sadece atının başını çevirdi.

* * *

Akıncıların üzüntüsü hâlâ devam ediyordu...

İşte haftalardan beri hiçbir iş yapılmadığı gibi Türk'ün şerefi de zedelenmişti...

Sinan Paşa, akıncıların gönderdiği haber üzerine Mihail'in kaçtığına iyice kanaat getirdikten sonra Kalugeran'dan hareket edebilmiş, âdeta büyük bir zafer kazanmışçasına tantanayla Belgrad'a girmişti... Daha ileri gitmeye cesareti olmadığından bu şehirde on beş gün oyalanmıştı. Bazı paşa ve beylerin daimî ısrarı üzerine nihayet Targovişte'ye hareket etmeye karar vermiş, geri dönme emrini alabilen bir kısım akıncıları orada bulmuştu... Bir ay müddetle hiçbir şey yapılmadan Targovişte'de kalınmıştı. Ekim ayının on yedinci günü ise bu kadar muvaffakiyet kâfi görülerek geri dönülmüştü. Sinan Paşa, böyle bir düşman karşısında dahi ne yapacağını bilmezken, İstanbul'daki adamları vasıtasıyla rakibi, eski Sadr-ı âzam Ferhat Paşa'yı idam ettirmek imkânlarını pekâlâ bulmuştu...

Halbuki yersiz korkaklığını anlayan Mihail, akıncıların da geri çekilmesi üzerine dağılan ordusunu bir buçuk ay içinde toparlamak imkânını sağlamış, Avusturya ve Erdel' den tekrar aldığı yardımla Sinan Paşa'nın ayrılması üzerine Targovişte'yi top ateşine tutmaya başlamıştı...

Sinan Paşa top seslerini yolda duymuş fakat geri dönüp Mihail'e hücum etmeye asla cesareti olmadığından, altı bin kadar Rumeli askerini imdada göndermiş, fakat bunlar bir orman içine saklanmış olan üç yüz civarında Ulah askerine yenilip dağılınca Sinan Paşa'yı

hiçbir kuvvet tutamamış, ordusunu çok gerilerde bırakıp Bükreş'e, oradan da Yerköy'e kaçmıştı.

Mihail ise üç gün içinde Targovişte'yi ele geçirmiş, muhafızların başında bulunan Ali Paşa ile Koçu Bey'i şişe geçirip kızarttıktan sonra askerlerine yedirtmiş, üç bin beş yüz civarındaki muhafız Türk askerlerini de kazığa oturtmuştu...

Nihayet Türk ordusu perişan, darmadağınık, şaşkın ve yorgun olarak Yerköy'deki köprü başında toplanmıştı!.. Bu kadar üzüntü yetmiyormuş gibi bu sırada kahramanca bir müdafaadan sonra üstün Avusturya kuvvetlerine dayanamayan, her türlü yardımdan mahrum bırakılan Estergon kalesinin Nemçeliler eline geçtiği haberi duyulmuştu... Estergon!.. Evet Estergon Kalesi artık elden gitmişti... Eflâk ise tamamen Mihail'in hâkimiyetine giriyordu...

İşte ordu şu anda Yerköy Köprüsü'nün başındaydı... Mihail ise geriden geliyordu... Emri geç alıp Targovişte'ye gidemeyen akıncılar da bu köprü başına yığılıyordu... Top, araba, hayvan... Sonra kolu kanadı kırılmış bir yığın asker, hep asker...

Yerköy Köprüsü dardı... Yerköy Köprüsü Tuna üzerine kurulmuştu... Yerköy Köprüsü ahşaptı... Tuna ise yine bulanık akıyordu... Çamurluydu suları... Ve asker hep köprü başına üşüşüyordu... Yüklerini bırakıyorlar, hayvanlarını salıveriyorlar, arabalarını çözüyorlar, ayakta duracak takatları yokmuş gibi oldukları yere çöküyorlardı...

Koca Sinan Paşa daha evvel karşıya geçmişti... Nihayet askerin de karşıya geçme emri geldi... Yalnız yeniçeri, kapıkulu ve eyalet askeri geçecek, akıncılar kalacaktı... Akıncılara, bu işler bitince, düşmandan aldıkları ganimetin beşte bir devlet hissesini köprü başında ödedikten sonra yol verilecekti...

Arabalar geçiyordu... Atlar geçiyordu... Askerler geçiyordu... Hepsi yorgundu, hepsi sendeliyordu... Ve Yerköy Köprüsü esniyordu, o da yorulmuş gibi, o da usanmış gibi esniyordu... Tuna ise bulanık sularıyla dalgalana dalgalana sahillerini yalayarak akıyordu... Gök bulutluydu, rüzgâr bulutları dağıtmaya çalışıyor, hafif bir yağmur çiseliyordu... Yaralılar bile yaralarından ziyade ruhlarının acısından inliyordu...

- Ey gaziler!.. Bu ne haldir? Hiçbir kul yok mudur ki, vezirin huzuruna çıkıp birkaç söz söyleye?... Halimizi, Asâkir-i Osmaniye'nin

durumunu, pâyimal olan şerefimizi anlata... Bunca yıldır, çarpışmadan mağlubiyetin kabul edildiği bir cenk görülmüş müdür?

Asker homurdanıyordu. Asker artık savaşmak istemiyordu, fakat yine de bu çekilişe tahammül edemiyordu. En kötüsü asker inanmıyordu...

Geçiyorlardı... İnleyerek, ayaklarını süre süre, göğüslerini açmış, külâhlarını, sarıklarını yana düşürmüş, geçiyorlardı... Voyvoda Mihail ise Yerköy'e gizlice yaklaşıyordu...

Akıncılar da gelişi güzel oturmuşlar, atlarını çözmüşler, elde ettikleri ganimeti öbek öbek yığmışlar, esirleri bir yere toplamışlar, bekliyorlardı... Bu pejmürde, bu kendi kendisini yemiş, her türlü gücünü kaybetmiş, korkak serdar yüzünden şerefinden çok şeyler kaybetmiş ordu karşı yakaya geçtikten sonra sıra kendilerine gelecekti...

Küçük Ali Bey, Koca Memil'in yanındaydı, ayakta duruyordu, çizmeleriyle yere hafif hafif darbeler vuruyordu, yüzü sararmış, gözlerinin altı morarmıştı.

- Topçular toplarını, ağırlıkçılar arabalarını bırakıp gider, bütün asker buradan kaçar, Mihail'den korkar, yine de nedendir bilinmez, hiçbiri acele etmez... Bir çare bulmak lâzım buna Koca Baba... Mihail âniden bastırırsa halimiz nice olur? Kuvvetli bir artçı bile bırakmadılar geride... Biz tutalım dedik, Serdar Yerköy Köprüsü başından akıncılar ayrılmasın diye haber saldı... Böyle dökülmüş asker kaç günde geçer köprüden, sıra akıncılara nasıl gelir?

Koca Memil'in elinde yine tahta parçasıyla kaması vardı, fakat kamasını tahta parçasına sürtmüyordu... Gözlerini, hiddet ve üzüntünün artık yuva yaptığı gözlerini sallanan Yerköy Köprüsü'ne çevirmiş, bir türlü akmakla tükenmeyen kanının alev alev tutuştuğunu hissederek bakıyordu... Sakalı titriyordu, göğsünü kapatan bembeyaz sakalı tel tel olmuş, dudaklarıyla birlikte kıpırdıyordu... Birden geri döndü, kamasıyla tahta parçasını sür'atle kuşağına soktu:

- Düş önüme Ali Bey, diye bağırdı. Mihaloğullarından Yakup, Turhanoğullarından Yekta Bey bile ister iseler bizle gelsinler. Serdar'ı görüp birkaç lâf etmenin sırasıdır.

Sonra Ali Bey'in cevap vermesine vakit bırakmadan belinde parıldayan altın saplı kılıcına elini attı, gümüş kabaralarıyla toprakta derin izler bırakarak atına doğru yürüdü...

Artık arkasına bile bakmıyor, atını tırısa kaldırmış, yalpa vurarak yürümeye çalışan askere değmemeye dikkat ederek Yerköy Köprüsü'nden karşı yakaya doğru ilerliyordu...

Küçük Ali Beyle birlikte Yakup ve Yekta bey ona ancak Sadr-ı âzamın otağı önünde yetiştiler... Dördü de sür'atle atlarından atladı... Bir nöbetçi palasını kaldırdı:

- Dur, nereye gidersüz?

Koca Memil nöbetçiye aldırmadı bile; sanki onu duymamış gibi ilerledi... O zaman karşısına üç sekban dikildi:

- Koca, burada ne işlersin? Serdarın otağı önünde gezinmek kimin haddine?

Koca Memil'in eli yine altın saplı kılıcındaydı... Sekbanlara âdeta tükürürcesine bakıyordu...

- Varın, Serdar-ı âzama haber salın... Akıncı beyleri geldi, kendisiyle konuşmak murad eylerler...

- Serdar-ı âzam efendimiz istirahat buyuruyorlar, kimseyle görüşmek istemezler.

- Varın derim size, kulaklarınızdan tutup kafalarınızı çadır kazıklarına çarpmadan arzum üzere hareket edin...

Koca Memil'in boyun damarları fırlamıştı, gözleri karşısındakileri yakarcasına alev alevdi, pazuları şişmiş, sağ eli kılıcını bir mengene gibi kavramıştı. Sekbanlar Koca Memil'e cevap bile veremediler; yalnız içlerinden bir tanesi hemen otağa girdi; biraz sonra geri dönünce:

- Buyurun, dedi, serdar-ı ekrem efendimiz sizleri kabul edecek.

Koca Sinan Paşa bir divana oturmuştu. Başında mücevveresi vardı, ayaklarını altın işlemeli atlas bir yastığa dayamıştı. Sağ elinin parmağındaki yakut yüzük pırıl pırıl yanıyordu:

- Ne istersüz? Bunca devlet işi başımdan aşmış iken emrim hilâfına hareket edip burada ne ararsuz?

Karşısındakilerin hiçbirisi Sinan Paşa'nın önünde eğilmemişti. Dördünün de elleri kılıçlarındaydı. Dördü de nefretle, hattâ hayretle ona bakıyordu:

- Siz daha benim gibi bir serdar-ı ekremin karşısında nasıl durulur öğrenememişken, ne cesaretle huzuruma varırsınız?

Sinan Paşa daha çok söyleyecek, dişsiz ağzından tükürüklerini saçacak, siyaha boyanmış top sakalını oynatacaktı; fakat birdenbire, kelimeleri tane tane heceleyen tok, biraz da hırçın bir ses duyuldu...

Bu ses bir anda onu öylesine ürküttü ki, hemen sustu, karşısındakini dinledi:

- Vezir! Elbet bilirsin ki, Voyvoda Mihail Devlet-i Osmaniye'nin bağrına saplanmış bir hançerdir... Onu çıkartmak kabil iken buralara kadar boş yere çekilmekle bu hançeri büsbütün batırmış olduk... Devletini seven her kulun yüreği ağlar... Gel etme, ordunu böyle perişan karşıya geçirme, onları Yerköy'de metrise sok, başlarına geç, iş bilir, ömrünü bu devlet uğruna harcamış paşalarını, beylerini yanlarına salıp askerine cenk havaları arasında taze kuvvet ver... Akıncıları da Mihail kâfirinin üzerine sal... Onu yandan, geriden hattâ önden kuşatıp hırpalasınlar... Mihail âcizin biridir, zor karşısında fazla dayanamaz. Görürsün ki, ankarıbüzzaman zafer bize müyesser olur, bunun şanı, şerefi de sana kalır...

- Sen kimsin?

- Koca Memil derler bana...

- Sen Kulpa'da ölmedin miydi?

- Vezir!... Keşke ölse idim. Bu acı günleri görmekten, vaktiyle kanlarımız pahasına sahip olduğumuz toprakları böyle ucuza vermektense ölüm daha iyiydi... Benim işim zaten bitmişti; ama kısmetmiş, sen yine beni öldü bil, yeter ki devletini, ırz-ı padişahîyi, şeref-i Osmaniye'yi kurtar...

Otağda bir an sessizlik oldu... Dört akıncı da serdar-ı âzamın dudaklarından çıkacak sözü heyecanla beklediler... Ah!.. Şu herifi belinden yakalayıp dışarı çıkarsalar, topunu, silâhını bırakmış Yerköy Köprüsü'nden Tuna'nın öteki yakasına geçmeye çalışan askerlerin orta yerine salıverselerdi... Ya ezilir, ya aklı başına gelip Mihail'e karşı koymaya çalışırdı... Her ikisi de devlet için hayırlı olurdu.

- Hep sen konuşursun... Şu üç akıncı beyi neden bir lâf etmez?

- Vezir!.. Onlar namına da kelâm eylerim. Onlar da benim gibi düşünürler, yürekleri kan ağlar. Dediğim gibi yap; koca adını boşa çıkarmak istemezsen geç askerinin başına, karşı koy Eflâklılara, akıncıları da çarhacı kıl, salıver düşman üzerine...

Sinan Paşa etrafına bakındı; mızraklı, kalkanlı, pala bıyıklı muhafızları yanındaydı, hareketsiz duruyorlar, fakat gözlerini dört akıncıdan ayırmıyorlardı...

Sinan Paşa yavaşça oturduğu divandan kalktı, kambur belinin,

titrek dizlerinin müsaadesi nispetinde kendisine bir azamet vermeye çalışarak muhafızlarının yanına iyice sokuldu, sonra geri dönerken:

- Behey gafiller, dedi, siz mi kaldınız bana nasihat verecek? Ben ne yaptığımı bilmem mi sanırsınız? Hemen varın yerlerinize, emrim üzere hareketten zinhar taşra çıkam demeyin... Elbette asâkir ağır da olsa, karşıya, bu yakaya geçecek, akıncılar ondan sonra pençiklerini köprü başına dikeceğim tahsildarlarıma ödeyip asâkirin ardından gelecek...

- Vezir!.. Senin bu eylediğin zulümdür... Akıncılara kastın nedir? Neden onları düşmana saldırmaya bırakmazsın da böyle günlerce bekletip Mihail kâfirine hedef tutarsın?

- Korkarsınız değil mi? Salıvereyim de, düşman üzerine varıyoruz diye dağılasınız, aldığınız ganâimin devlet hissesini dahi vermeden her biriniz bir yere kaçasınız... Haydin, durman, varın yerinize, yoksa koparırım kellenizi!..

O zaman Koca Memil'in kelimeleri tane tane söyleyen tok sesi birden alev almış gibi parladı, otağın içinde âdeta dalgalandı:

- Allah seni bildiği gibi yapsın bunak!.. Senin bu sözünü işitmektense bin kere ölmek yektir...

Bir an Koca Sinan Paşa'ya doğru iki adım attı, sonra yarıya kadar çektiği kılıcını tekrar kınına sokup sür'atle geri döndü, otağdan çıktı... Hiddetinden gözleri çakmak çakmak olmuş üç akıncı beyi de onu takip ediyordu...

* * *

Ordunun karşıya geçişi üç gün sürdü... Yine de geride birçok top, araba ve cephane kalmıştı... Sıra akıncılara gelmişti... Vezir-i âzamın dediği gibi Yerköy Köprüsü'nün başına tahsildarlar dizilmiş, akıncıların getirdiği esir ve diğer ganimetleri teker teker sayıyorlar, sonra beşte bir devlet hissesini alıp içeriye bırakıyorlardı... Akıncıların daima yanında bulunan pençikçibaşını bile bu işe karıştırmamışlardı...

Ganimetler köprü başında üst üste yığılmıştı... Bir tarafta çözülmüş, okları kopmuş arabalar, öteki tarafta denkler, serseri dolaşan hayvanlar ve akıncılar, hep akıncılar vardı...

Akıncı beyleri de tamamen bezginlik getirmişti... Kumandayı bırakmışlar, bir ağaca sırtlarını dayamışlar, gözlerini Tuna'ya, ağlayan

Tuna'ya dikmişler, bekliyorlardı. Belki de ölmeyi, bu fani dünyanın acısını çekmektense, gerçek âleme göç etmeyi düşünüyorlardı...

İşte önlerindeki Yerköy Köprüsü gıcırdıyor, sallanıyor. Tuna'ya inmek istercesine esniyordu... Yan taraflarında, biraz ilerlerinde Yerköy Kalesi görünüyordu... Çelebi Mehmed zamanında yaptırılmış olan Yerköy Kalesi, eski ve ufaktı... İçindeki bir avuç gazi hep burasını beklerdi... Fakat o kadar azdılar ki, Mihail dokuz ay evvel Yerköy çiftliklerini bastığı zaman hiçbir şey yapamamışlar, kaleden dışarı bile çıkamamışlardı...

Şimdi yine bir yardımları dokunmuyor, burçlardan başlarını uzatmışlar üzüntüyle akıncıları seyrediyorlardı...

Birden boğazını yırtarcasına haykıran bir ses duyuldu:

- Bre yoldaşlar düşman gözüktü!.. Kalkın Kerbelâ günüdür bu...

Uzaktan bir top gürledi, bir gülle ıslık çalarak toprağa saplandı...

- Koşun yiğitler, atlanın hemen aman vermeyin, kâfire...

Şimdi derinden derine uğultular duyuluyor, bağırtılar işitiliyordu. Akıncı beyleri hemen yerlerinden fırladılar... Gerilerden gelen silâh şakırtıları, at kişnemeleri gittikçe yaklaşıyordu... Karşı ovaları, yandaki tepeleri insandan bir bulut kaplamış gibiydi... Kara ağızlı toplar yüzlerini Yerköy'e, Tuna'ya çevirmiş, durmadan ateş ediyordu...

İşte, yüz akıncı ileri atıldı... Fakat kılıçları havada kaldı; üzerlerine düşen bir gülle onları derhal dağıttı...

İşte gerilerde, ağaç diplerinde bezgin ve uyuşuk uzanmış yüzlerce akıncıya Eflâk süvarileri bir anda kılıç sallamaya başladı...

İşte ellerindeki bozdoğanları savurarak düşmana karşı koymağa çalışan bir avuç akıncıyı bir köşede pusuya yatmış Mihail'in askerleri kuşatıverdi...

Mihail'in ordusu yüz bin kişiydi... Bağırıyorlar, küfrediyorlar, ilerliyorlardı... İçlerinde Ulahlardan başka Avusturyalılar, Erdelliler, hattâ Macarlar bile vardı... Durmadan saldırıyorlar, daha silâhlarını bile toplamaya vakit bulamayan akıncıların bedenlerini başsız bıraktıkça naralar savuruyorlardı...

Köprü başındaki tahsil memurları hemen kaçmıştı. Onların yerine köprünün üzerinde cılız bir ses akıncılara sesleniyordu:

- Sadr-ı âzamın emri üzre şimdilik hums-u şer'i alınmaktan vazgeçilmiştir. Akıncı taifesi dahi pençiklerini sonra ödemek üzere köp-

rüyü sür'atle geçip karşı yakada halâs olalar... Efendimiz Rusçuk'a gitmişlerdir. Paşa ve beylerini anda beklerler...

Yerköy Köprüsü'nün üstü askerlerle dolmuştu... Kimse ardına bile bakmıyordu... Köprünün başına üşüşen akıncı erleri ile geride kalan bazı kapıkulu ve eyalet askerleri birbirlerini âdeta çiğniyordu...

Tuna ise büsbütün coşmuş, büsbütün kirli, pis bir renge bürünmüştü...

İşte böyle; 1595 senesi Ekim ayının yirmi yedinci günü kalbler gibi Yerköy'ü örten bulutlar da simsiyahtı... Güneş ürkmüş, âdeta hiç görünmez olmuştu...

- Sadr-ı âzam dahi orduyu büsbütün bırakıp Rusçuk'a kaçmış iken, biz kimin için çarpışırız?.. Köprü olmazsa yüzerek karşıya varırız. Bizim artık Mihail'le bir dâvamız yoktur...

Koca Memil yanından bağırarak geçen bir yeniçeriyi yakasından tutup silkeledi, sonra elleri belinde, dudaklarını bükerek gıcırdayan köprüye bakan Murad'a döndü:

- Kara Murad, dedi, elbette şu anda Mihail'i unutup yoldaşlarımızın yardımına koşarız.

- Öyle yaparız Koca Babam.

Memil yirmi yaşındaki bir delikanlı çevikliğiyle, hayvanını şaha kaldırdı, sonra elinde altın saplı kılıcı olduğu halde haykırdı:

- Vardık Ali Bey!..

Ali Bey çarpışıyordu, hemen toplayabildiği bin kadar akıncının başına geçmiş, ileriye atılmıştı. Düşmanı oyalayacak, akıncıların köprüden geçmelerine imkân hazırlayacaktı. Fakat Koca Memil ona varamadı; bir top güllesinin kanat takmış gibi üzerinden geçtiğini hissetti... Dizginleri kastı, gülleyi âdeta takip etti!.. Gülle uçuyordu, nereye gideceğini biliyormuş gibi hiç acele etmiyordu sanki!.. Koca Memil dişlerini sıktı, istemeyerek başını çevirdi... Şiddetli bir gürültü ve çatırtı duyuldu... Yerköy Köprüsü canlı bir mahlûk gibi adeta inledi, hattâ feryat etti... Ve sonra ortasından ikiye bölünüp Tuna'ya sarktı...

Tuna hep bulanık akıyordu, suları sahillerini durmadan hırpalıyordu... Yerköy Köprüsü'nün üstünde ise binlerce yiğit vardı... Evet orada, atıyla, silahıyla, kalbinde taşıdığı evlâdı, eşi anasıyla devleti uğruna baş koymaya gelmiş binlerce akıncı vardı.

Evvelâ tutunmaya çalıştılar, böyle bir âkıbete, peşlerinden gelen yersiz ölüme isyan etmek istediler... Fakat fazla dayanamadılar; ayaklar kaydı, parçalanan kollarının, yarılan, delinen baş ve göğüslerinin acısını hissetmeye başladıkları anda Tuna, çamurlu, hiddetli sularıyla onları sarıverdi... Binlercesi, atlarıyla, silâhlarıyla, binlercesi gömüldü Tuna'ya... Bulanık sulardan kâh bir baş gözüküyor, kâh bir kol uzanıyor, sonra çamurlar onu kapatıyor, sular onu örtüyor ve Tuna böylece hep akıyor, hep akıyordu...

Koca Memil silkindi... Biraz gerilerine, bu sefer de köprü başına, orada yığılan akıncıların üzerine düşen ikinci bir güllenin sesine, Allah'a yükselen feryatlara dayanabilmek için gözlerini kapadı, sol yumruğunu sıktı, sağ eliyle kılıcının kabzasını eritmek istercesine büsbütün kavradı.

Etraf barut kokuyordu... Binlerce akıncı ikiye bölünmüş köprünün başında, sanki suda boğulan yoldaşlarına haset ediyormuş gibi yerde sürünüyor, inliyor, Tuna'ya atılmak için çırpınıyordu...

Kimisinin bacağı kopmuş, kimisinin göğsü delinmiş, kimisinin ise çatlayan kafa tasından beyni dışarı fırlamıştı... Bir kısmı da âdeta gülümseyerek oldukları yere uzanmış, kara bir çarşaf gibi Yerköy'e çöken bulutlara doğru yükselen imanlarını seyrediyordu sanki...

Koca Memil gözlerini açtı; bunca yıl giriştiği hiçbir savaşta böylesine âciz, böylesine perişan ve kararsız olduğunu hatırlamıyordu... Nedense, Murad'ı son bir defa daha doya doya seyretmek ihtiyacıyla yandı, fakat o görünürlerde yoktu...

- Kara Murad, Kara Murad neredesin?

O zaman Deli Durmuş'un gözleri kadar duru sesi işitildi:

- Gitti!..

- Nereye?

- Şu ağaçların ardına. Hemen gözden kayboldu. Marko'yu gördü orada. Mihail'in uşağı Marko'yu...

- Durma Deli Durmuş, gel benimle...

İki at birden şahlandı ve iki at birden fırladı... Ayrıca üç akıncı da peşlerini takip etti; bunlar onları gözleyen erlerdi, âdeta nöbete girmişlerdi...

Kulaklarının dibinden oklar vınlıyordu... "Allah!.. Allah!" sesleri bulutları delercesine yükseliyordu... Yaralı bir atın kişnemesi, sahi-

bini sürükleyen bir diğerinin kaçışı, boğazından kanlar akarak kendisini Tuna'ya fırlatan akıncıların feryadı birbirini takip ediyordu...

Birkaç ağaç kucaklaşmış gibi karşılarında duruyordu... Kalpaklarının delinmesine, başlarının dallara çarpmasına aldırmadan bir solukta burayı geçtiler... Biraz ileride Murad'ı gördüler; kılıcı havada yıldırım gibi küçük bir tepeye doğru ilerliyordu. Murad'ın önünde bir atlı da atının üzerine yatmış, durmadan kaçıyordu...

- Mihail!.. Mihail!.. Er isen çık karşıma... Yeke yek gel bana... Ben Kara Murad!..

Murad bağırıyordu; atının üzerinde ayağa kalkmış göğsünü açmış, boynunun damarları şişmiş, ciğerleri parçalanırcasına bağırıyordu:

- Mihail!.. Kadın karşısında, korkak bir vezir ardında aslan kesilen Mihail!.. Gel buraya... Yalnız çarpış benimle... Ben Kara Murad! İşte karşındayım...

Tepeden on beş kadar Ulah süvarisi Murad'a doğru koşmaya başladı. Atlılar Murad'a âdeta çarptılar... Fakat Murad onları bir ok gibi deldi...

- Mihail geliyorum!.. Koru kendini!.. Kurtulamazsın elimden.

Koca Memil de Ulah atlılarına çarptı... Ardı ardına birkaç çelik sesi işitildi... Deli Durmuş'un bozdoğanı başının üzerinde dönmeye başladı... Murad şimdi bir Ulahı yakasından yakalamış, sol bileğinin üzerinde havaya kaldırmış, atının hızını kesmeden haykırıyordu:

- Söyle!.. Mihail karşıda mı? Gebermek istemiyorsan söyle...

- Evet!.. Orada!..

Ulah baş aşağı yere düştüğü zaman Murad'ın atı âdeta inledi... Hayvan terden bembeyaz kesilmişti, ağzından köpükler saçılıyordu... Murad durmadan ilerliyor, önüne çıkanı deliyor, tepeye yaklaşıyordu.

Koca Memil:

- Benim düşündüğümün aynını yapıyor, diye söylendi... Murad sen kimin oğlusun? Baban sağ olup seni görseydi, bundan öte yaşamak ona ne gerekti?.. Adım sana helâl olsun...

Murad'ın karşısına tekrar birkaç atlı çıkmıştı; şimdi onlarla çarpışıyordu.

Koca Memil:

- Dayan evlât, diye bağırdı, vardım.

Fakat Murad daha fazla ileri gidemedi; birden havada bir okun vınladığı duyuldu, Murad'ın atı acı acı kişnedi, sonra üstündekiyle birlikte yere kapaklandı... Tam bu sırada Koca Memil ona yetişti, bir solukta yanına vardı, Murad'ın ardına dolanmaya çalışan bir Ulahı bir kılıç darbesiyle devirdi... Aynı zamanda da kara sakallı, sivri burunlu bir adamın birkaç yüz boyar ve Ulah'la gerilere doğru kaçmakta olduğunu gördü...

Bu Mihail'di; Koca Memil onu tanıyordu... Murad'ın önünden kaçan Marko da efendisine yetişmişti...

Koca Memil titrediğini hissetti. İşte Hessliler'den sonra, fakat ondan çok daha fazla kin duyduğu, intikam ateşiyle buram buram yandığı en büyük düşmanı biraz ilerisindeydi... Şimdi ona varmalı, muhafızlarını yarmalı, Murad'ın yarıda bıraktığını tamamlamalıydı... Geriye dönemez, kurtulamazdı. Fakat Mihail'i muhakkak devirirdi. Buna ak sakalı kadar, ismi kadar emindi. Hiçbir kuvvet şu anda Koca Memil'e mâni olamazdı...

- Babam!.. Yine mi sen yetiştin? Sana ben hep borçlu mu kalacağım?

Yapamadı, Mihail'in arkasından koşamadı; ona Murad sesleniyordu. Murad'ın yardıma ihtiyacı vardı, Murad'ı yalnız bırakamazdı.

- Atla şu kâfirin atına, diye haykırdı... Niye yaptın bunu? Hani söz vermiştin, hani bu gün Mihail'i aramayacaktık?

- Koca Babam!.. Koca Babam!.. Yeter artık!.. Dayanamam. Binlerce yoldaş Tuna'ya gömüldü... Ölmek isterim, ölmek... Eğer atım vurulmasaydı ona yetişecektim, ondan intikamımızı alacaktım.

- Ölmek mi istersin? Bunu sana kim müsaade eder? Hadi beni düşünmezsin ama, hep yolunu gözleyen ananla Ayşe Gül de mi hatırına gelmez?

- Onları aklımdan dahi geçirmek istemem Koca Babam... Onlar kirlendi... Onlar lekelendi... Onların yanına varamam ben, onların yüzüne bakamam ben... Sen yaşa Koca Babam... Benden sonra, hem Mihail'den, hem de Nemçeli'den intikam al. Onlara da yardım edersin, arada bir hâtırlarını sorarsın. Sen bu devlete çok lâzımsın, çok... Benim ne kıymetim var? Şimdiye dek ne yapmışım ki?

Koca Memil sendeledi. Kendini bir düşman kılıcından güçlükle kurtardı, boş bir Ulah atına binmiş olan Murad'a içi titreyerek baktı. Sonra Deli Durmuş'a döndü; o, sakin, telâşsız, hâlâ berrak mavi

gözleriyle çarpışıyor, hattâ gülümsüyordu... Üç akıncı da durmadan kılıç sallıyordu.

- Söz ver oğul!.. Akıncı sözü!.. Er sözü!.. Buradan kurtulursak, bir daha kendi ayağınla ölüme gitmeyeceksin; senin yaşında ölüm düşünülmez, hiç düşünülmez, anladın mı? Sonra o kadıncıklara gelince... Onların... Öyle ya onların, acı da olsa, ne günahı var? Elbet yanlarına varacaksın... Bu hususu yine konuşuruz, çok daha başka şeyler de konuşuruz sırası gelince... Bak şimdi etrafımızı sarıverdiler, gel şu kâfirlere biraz kılıç sallayalım...

İki Ulah devrildi, Deli Durmuş kanlar içinde kalan sağ elinden kılıcını gülümseyerek sol eline aldı... Bir akıncı yere düştü, diğer ikisi ise vücutlarının muhtelif yerlerinden yaralandılar... Birbirlerinin etrafında dönüyorlar, birbirlerinin sırtlarını koruyorlardı... Murad hiç konuşmuyordu, boş yere kendisine bakan Koca Memil'den âdeta kaçıyordu... Kılıçların tok sesleri, hayvanların acı kişnemeleri işitiliyor, Koca Memil'in bileği durmadan inip kalkıyordu...

Artık yorulmuşlardı, artık mukavemet edemeyeceklerini anlıyorlardı... Fakat esir olmayacaklardı; bunun mânasını Koca Memil çok daha iyi biliyordu... Ayrıca Mihail'in eline düşmenin fecaati de herkesçe mâlumdu...

- İşâretim üzerine hepimiz birden saldıralım... Yararsak ne âlâ, yaramazsak beraber şehit oluruz... Hakkınızı helâl edin...

Bunu Koca Memil söylüyordu. Fakat içi, kalbi, göğsünün etrafında yatan bambaşka bir Memil ona "hayır" diyordu. Kara Murad ölmemeliydi!.. Şu yağız oğlan, henüz baharını yaşayan, genç yaşında ıstıraplar içinde kıvranan, bir gün dahi gülmeyen şu delikanlı yaşamalı, az da olsa saadetin tadını tatmalıydı... O, bir sevgilinin ılık göğsüne başını dayamalı, orada hürriyetini anlamalıydı... Ne olursa olsun, Koca Memil Murad'a böyle mutlu bir gün sağlamalıydı, bu onun vazifesi, arzusu, hattâ tesellisiydi... Kendisinin yoktu ama, Murad'ın çocukları olmalıydı; evlâtları, evlâtları...

Deli Durmuş için fazla bir şey düşünemiyordu... O zaten Memil'in isteğiyle ölümden vazgeçmişti, her an kan kardeşi Deli Davud'un yanına varmaya hazırdı... Deli Durmuş'un geride hiç kimsesi yoktu, içi ise gözlerinden görünüyordu; sadece Allah'ını yaşıyordu... Istırap çekmiyordu o, Tanrısını hep içinde taşıyanlar acı duymazlardı. Murad böyle değildi; Murad ruhen bu olgunluğa ermemişti, belki

de hiç ermeyecekti... O toprak üstü adamıydı; toprağından gıda almaya çalışmış, orada büyümüş, gelişmişti. Ancak gözlerini kapadığı zaman Tanrı'sına varırdı; ama bu çok sonra olmalıydı, çok sonra... Anası onu bekliyordu. Hatçe'si, badem renkli gözlerinden bir pınar gibi yaşlar akıtarak oğlunun yolunu gözlüyordu... Kendisi nasıl olsa Hatçe'sine varamayacaktı ama, oğulcuğunu ona kavuşturmalıydı...

Yapamayacaktı, işareti veremeyecekti. Durmuş ile burada kalıp Murad'a iki akıncıyla birlikte bir kurtuluş yolu bulmalıydı...

Koca Memil'in bembeyaz sakalının üzerine bir damla yaş düştü. Hayır, yağmur yağmıyordu, bulutlar bu savaş meydanını ne kadar örterse örtsün bugün yağmur yağmayacaktı:

- "Ağlıyor musun Memil," diye mırıldandı, "ama ne ziyanı var; bu gözyaşı kendin için değil, Murad için... Başkası için ağla, bundan sonra hep böyle ağla... Ayıp değil ki..."

Koca Memil bir kere daha karşısındaki düşmana baktı; doğrusu Mihail'in adamları yaman çarpışıyordu... Murad'ı iyice korumak, biraz daha vakit kazanmak için atına yan verirken Ulahların duraladıklarını, hattâ dağılmak üzere olduklarını fark etti.

- Dayan Koca Babam! Yettim! Akıncıların piri geldim yanına!

Koca Memil kendisini tutamadı; ömrümde hiç bu kadar coştuğunu, hattâ şu felâketli günde bile bir an dahi olsa böyle bir sevinç dalgasıyla sarsıldığını hatırlamıyordu; kulaklarda akisler yapan bir feryat koyuverdi:

- Sen misin Karapençe? Sen misin Osman?

Ulahlar kaçmaya başladılar. Birden iri, ama çok iri, elleri bir testiyi kavrayacak kadar büyük, simsiyah bıyıklarını dudaklarına düşürmüş bir adam belirdi, ardında da yüz kadar akıncı vardı...

- Karapençe Osman, tam zamanında yetiştin. Yoldaşlar nasıl, Küçük Ali Bey nerede? Haydi, hemen yanlarına varalım...

- Koca Baba, geç oldu artık; hepsi gitti, geride kimse kalmadı!

- Nereye giderler, bu meydanı kimlere bırakırlar?

- Koca Baba, sana ne söyleyeyim, nasıl anlatayım? Dilim varmaz, gönlüm yetmez... Gittiler işte... Bir daha gelmemecesine gömüldüler şu kara toprağa...

- Küçük Ali Bey de mi?

- Beli!..

- Yakup Bey? Yekta Bey? Hepsi mi?

- Hepsi...

Koca Memil sallanıyordu, âdeta atından düşecekti... Senelerin Koca Memil'i kaybolmuş, yerine hasta, titrek, ölüme boyun eğmiş bir ihtiyar gelmişti. Omuzları yine çökmüş, başı boynundan içeri göçmüş, gözlerine perde inmişti...

- Vah yiğitlerim!.. Vah yoldaşlarım!.. Vah beylerim!..

Murad, Koca Memil'i tutmak istedi... Tam bileklerinden yakalayacaktı ki, onun birdenbire canlandığını, atının üzerinde dimdik durduğunu, kara gözlerinin bir kor gibi yanmaya başladığını gördü... Şimdi o tek, o tane tane konuşan hâkim ses işitiliyordu:

- Nasıl oldu, anlat bana Karapençe? Sen niye yoldaşlarını bırakıp yanımıza gelirsin?

- Beni Küçük Ali Bey gönderdi; son nefesinde, "Koca Baba'ya yetişin, bari o kurtulsun" dedi... Geride kalan bu bir avuç akıncıyı sana emanet etti... Durma Koca Baba, neredeyse peşimize düşerler, hemen buradan uzaklaşalım... Bundan sonra ne yapsak faydasız...

- Anlat... Hepsini söyle.

- Kimisi Tuna'da boğuldu, kimisi esir düştü... Geride kalanlar da çarpışa çarpışa öldüler... Kurtulan pek az... Binlercesi, on binlercesi şuracıkta gözlerini kapatıverdi. Akıncı ocağı söndü artık Koca Baba. Daha ne söyleyeyim; hepsi bu kadar...

Koca Memil başını çevirdi, gerilere Tuna kenarına, karşı ovaya uzun uzun baktı... Görüyordu, gözlerinin yetmediğine de muhayyilesi kolayca yardım ediyordu...

Evet hepsi gitmişti; Karapençe Osman tamamen doğru söylüyordu... Binlerce yiğit, bir daha dönmemecesine gitmişti. Atlar devrilmiş, kılıçlar kırılmış, göğüsler delinmiş, başlar gövdeden ayrılmış, nefesler sönmüştü... Türk akıncıları son akınlarını burada yapmıştı... Başka bir "Son Akın"dı bu!..

Tuna bu sefer kızıl, kıpkızıl akıyor... Ortasından ikiye bölünen Yerköy Köprüsü sallanıyor, isyan ediyor, âdeta dövünüyor...

Rüzgâr durmadan esiyor; çöken, yas tutan bulutları dağıtmak istercesine esiyor, buram buram tüten şehit kokularını taşımak, yükseklere, Tanrı'ya götürmek için esiyor.

Ne yazık!.. Kartal kanatlarını dalgalandırarak uçarcasına ilerleyen akıncıları artık bir daha bu ovalar göremeyecek. Şu anda binlerce

akıncının kanını emmekte olan bu topraklar, sadece onların hâtırasını taşıyacak... Ve geride kalanlar bekleyecek, hep bekleyecek...

Koca Memil atının üzerinde hâlâ dimdik duruyordu, kan damlayan altın saplı kılıcı havaya kalkmıştı... Gözleri kupkuruydu, kırışıklıklarla dolu alnında bir ışık vardı:

- Biz yaşayacağız, diye fısıldadı, biz yine yaşayacağız. Analar daha çok yiğit doğuracak... Koca Memiller de Nemçeli, Erdelli dize gelmedikçe bu kılıcı elinden bırakmayacak...

Sonra atının başını çevirdi, hayvanına, terden sırsıklam kesilmiş hayvanına topuklarıyla dokundu, dudaklarını büzerek, Tuna'nın öte yanındaki Sadr-ı âzam Sinan Paşa'nın sığındığı, Rusçuk şehrine doğru baktı, âdeta haykırdı:

- Yaptığını beğendin mi bunak; hiç mi için sızlamadı? Lanet olsun sana... Şu topraklara kanını akıtan bir yiğit bile senin gibi bin vezire değerdi...

Geriden yine top sesleri geliyordu... Voyvoda Mihail bu sefer Yerköy Kalesi'ni dövüyordu... Oradaki gazileri de yakacak, öldürecek, kazığa oturtacaktı... Sinan Paşa ise Rusçuk'tan buna da seyirci kalacaktı... Bulutlar yavaş yavaş yükseliyordu. Koca Memil'in ardından yürüyen yüz atlı ise gittikçe gözden kayboluyordu...

-VIII-
Bir Damla Ümit

Hatçe Ana ocağa birkaç parça odun attı, üşümüş gibi ellerini ürkek alevlere uzattı, bakışları yine bulanık, badem gözlerinin altı mosmordu...

1596 yılının Ocak ayıydı... Etraf karlarla kaplıydı. Akşam olmak üzereydi... Dışarda yine kar yağıyor, beyaz benekler yorulmuş gibi kendilerinden evvel gelenlerin üzerine yavaş yavaş konuyordu. Rüzgâr kesilmiş, tabiatın vahşi uğultusu dinmişti...

Hatçe Ana geriye döndü... Çok yorgun görünüyordu; ayaklarını sürüyerek yürüyordu. Birkaç sene içinde tahmin edilemeyecek kadar değişmişti. Siyah saçları biraz daha beyazlaşmış, gözlerinin kenarı çizgilerle kaplanmıştı. Sedire doğru yaklaştı; yeşil yemenisiyle, sarı saçlarını bezgin bir şekilde örten, yeşil gözleriyle bir hayali emercesine durmadan dışarısını seyreden Ayşe Gül'e içi titreyerek baktı:

- Gelecek, dedi elbet gelecek!.. Yoksa ona sütümü helâl etmem... Bu sefer bileğinden yakalayacağım, demediğimi bırakmayacağım. O bana karşı koyamaz... Ona hiç yüz vermeyeceğim, yalvarsa da barışmayacağım. O zaman senin önünde bak nasıl diz çökecek; göreceksin. Gülüm, sen hiç üzülme emi, hiç canını sıkma.

Ayşe Gül, Hatçe Ana'ya cevap veremedi; sadece bulanık bakışlarını çevirdi, dudaklarında biriken acı bir tebessümü zorla silmeye çalışarak senelerin hâlâ güzelliğini çalamadığı karşısındaki kadına bakmaya cesareti yokmuş gibi başını önüne eğdi...

Gül'ün gözlerindeki yaşlar artık dinmiş, daha doğrusu sönmüştü. Fakat durmadan içi ağlıyordu, yüreği kanıyordu... Elinde, saçlarında, göğsünde daima hoyrat ve merhametsiz bir elin dolaştığını hissediyor, bir sırtlan gibi sırıtan, kuduz bir köpek gibi salyalar saçan bir ağzın dudaklarına saldırışını görüyordu. Bu canavar onu uykusunda dahi yalnız bırakmıyordu. O zaman silkiniyor, âdeta yatağından fır-

lıyor, bir yardımcı, bir hâmi arıyor, Hatçe Ana uykuda bile olsa ona sarılıyor:

- "Anam!.. Anam!.. Kurtar beni!" diye inliyordu.

Fakat nasıl hareket ederse etsin, ne o canavarın iğrenç saldırışından, ne de bir anda karşısına dikilen Murad'ın:

- "Niye kendini öldürmedin, Mihail'den artık kalmış pis mahlûk..." diye fısıldayışından kendini sıyırabiliyordu.

Böyle anlarda Murad karşısına ayaklarını iki yanına doğru germiş, kollarını göğsünde kavuşturmuş, siyah gözlerini çatık kaşlarıyla örtmüş, dudaklarını hafifçe bükmüş olarak çıkar, sadece onu kin, nefret ve alayla seyrederdi... Bu sebepten Ayşe Gül sevgilisini hiçbir zaman yardımına çağıramaz, ona duygularını, ıstıraplarını söyleyemezdi... Bildiği bir şey varsa; çok kirlenmişti, hiçbir zaman da Murad onu affetmeyecekti...

Zaten Murad'la, bahar rüzgârının Tuna'yı okşadığı, salkım söğütlerin hafif hafif sallandığı o kuytu köşeden, ilk ve son aşk busesini verdiği o günden bu yana hiç konuşamamıştı ki... Sadece bir kere Kızanlık'tan ayrılırken anasının zoruyla yanına gelmiş, tiksinerek kendisine bakmış ve sonra hemen kaçmıştı... Bir daha da gözükmemişti; bir seneye yakın bir zaman geçtiği halde ondan hiç haber alamamıştı. Nerelerde dolaşıyordu, kimlerle yaşıyordu, daha korkuncu hayatta mı idi? Savaşlar olmuştu, ordunun mağlûbiyeti, Yerköy'ün korkunç felâketi, Mihail'in zulmü evlerinin kapısını açıp bir ok gibi tâ kalbinin içine kadar saplanmıştı; yine de Murad'dan hiç ses çıkmamıştı... Belki de, belki değil muhakkak, Murad Ayşe Gül tarafından böyle coşkun, böyle hicran dolu, saf ve engin bir hisle sevildiğini bile bilmiyordu... Nereden bilecekti, ona duygularını söylemeye vakit bulamamıştı ki?... Senelerce evvel bir çocukluk, daha doğrusu bir düşüncesizlik yapmıştı, onu incitmiş, müşterek felâketlerini bilmeden hazırlamıştı. Her ne kadar Murad Targovişte'ye gelip onları kurtarmışsa da bu kendisi için değildi, Hatçe Ana uğruna bu kadar tehlikeyi göze almıştı. Muhakkak Murad ondan hâlâ nefret ediyordu; kendisi sağ kaldıkça buraya anasının hasreti pahasına dahi bir kere bile uğramayacaktı...

Halbuki bir defa gelseydi, herkesten, hattâ Hatçe Ana' dan evvel sevdiceğini karşılayacak, boynuna sarılmaya cesaret edemese de hemen önünde diz çökecek:

- "Yiğidim," diye inleyecekti, "müsaade et çizmelerini öpeyim... Ben seni çok seviyorum... Sensiz yaşayamam... Ben günahsızım... Affet beni, affet beni... İstersen öldür beni... Kirlerimi kendi elcağızınla temizle, ama bana ne olur, dudaklarını bükerek bakma... Bilirim, bundan sonra sana lâyık değilim; eşin, yoldaşın, karın olamam... Hizmetçin olarak al beni yanına... Arada bir göster yüzünü, bu kadarı da yeter..."

Acaba Ayşe Gül bu sözleri Murad'a söyleyebilecek miydi, buna cesaret edecek miydi? Bilinmez... Yalnız bir hakikat varsa; Murad bir türlü gelmiyordu... Yollar ıssız, dağlar karlarla örtülüydü. Hiç haber yoktu ondan, hiç ama...

Hatçe Ana tekrar söylendi:

- Gelecek... Elbette gelecek... Bu gün olmazsa bahardan evvel muhakkak gelecek... Yaşıyor o... Ben akıncıları bilirim; ölseydi şayet kılıcını getirirlerdi... "Gam çekme," derlerdi, "aslanlar gibi dövüştü..." Yerköy'de hepsi erimiş, bütün kartal kanatlılar bir daha dönmemecesine gitmiş, ama Murad'ım yaşıyor... Analar yanılmaz, içim yalan söylemez; Murad'ımın kara gözleri solmadı. Deli Durmuş da söylemişti; Koca Baba varken Kara Murad'a bir şey olmaz, demişti. Gelecek o, Ayşe Gül'üm gelecek o... Hüsmen onu bulup muhakkak buraya getirecek... Sen hep yolunu gözle, köşeyi dönünce bana hemen seslen, kapıyı ilk defa ben açayım; biraz okşayıp öpeyim yavrucuğumu, sonra bileğinden yakaladığım gibi senin yanına getireyim... Hemen bir imam çağırırız, Hüsmen de şahidiniz olur... Eğer dediğimi yapmazsa varsın, dilediği yere gitsin; böyle taş yürekli evlâdı ne yapayım ben? Babası öyle miydi onun? Babası...

Hatçe Ana birden sustu zihni çok gerilere, senelerin birbirinin üzerine yığılmasına, zamanın kopkoyu bir perde germesine rağmen hâlâ hayatiyetinden hiçbir şey kaybetmeyen maziye bir anda kayıverdi... O zaman ayakta daha fazla duramayacağını anladı, hemen yere diz çöktü, titreyerek Ayşe Gül'ün ellerini tuttu:

- Öldü, diye inledi, babası gibi Murad'ım da akında öldü... Yaşasaydı şayet Hüsmen hiç bu kadar geç kalır mıydı? Aylardan beri Hüsmen de gözükmez oldu... Onları muhakkak bulur, beraberimde getiririm demişti bize, sonra yola koyulmuştu. Hani ya, Hüsmen de yok...

Ayşe Gül konuşamıyordu. Ayşe Gül ağlayamıyordu, hatta Hatçe

Ana'ya sokulup onu öpemiyor, koklayamıyordu. Kendisini yine o kadar kirli, lekeli buluyordu ki, karşısındakini de kirleteceğini sanıyordu.

Bu iki insan, ümitleri kaybolmuş, dayanacak hiçbir desteği kalmamış bu iki insan, artık birbirlerini bile avutamaz olmuşlardı... Tesellileri daima çarpmasını istedikleri bir tek kalb, bir tek vücuttu... Onun bu fani âlemden uzaklaştığını iyice anladıkları gün, birbirlerine söylememelerine rağmen, ikisinin de kararı, ardından bir daha geri dönmemecesine gitmekti...

Akşamın karanlığı odaya iyice dolmuştu, gönülden bir türlü çıkmayan hüzün, gecenin koyu rengiyle birleşmişti... Kızanlık kasabasının kenar mahallelerindeki bir eve sığınan bu iki kadın artık ağlayamadan cam gibi parlayan gözlerini ocakta durmadan renk değiştiren kütüklere çevirmişler, tekrar tekrar geçmiş günlerini, geleceği ve bir de bir tek insanı yaşıyorlardı... Bazan birbirlerinden uzak, ekseriya birbirlerine çok yakın, onların farkına varamadan, bir kaşık çorbayı bile hatırlarına getirmeden, acıkan ruhlarına gıda aramaya çalışarak zamanın akışı içinde sele kapılmış kuru bir yaprak gibi meçhule doğru gidiyorlardı.

Saatler ilerledi... Ocaktaki kütükler katre katre eridi... Gece, çöktükçe çöktü... Işıksız odanın tavanı ocaktan renk çalmaya çalıştı... Gözlerden kaçan uyku, insafsızcasına yerini büsbütün ümitsizliğe bıraktı... Böyle geceler ne biter, ne tükenirdi... Sabah, bir nazlı gelin gibi bir türlü gelmek bilmezdi.

Zaten sabahın onlar için hiç kıymeti yoktu; karlarda soğumuş donuk ışıklar hakikati değiştiremezdi ki...

Böylece dakikalar iple bağlanmış gibi birbirlerini ağır ağır çektiler. Belki de vakit gece yarısını yaşıyordu... Üşüyorlardı, yine de yerlerinden kıpırdayamıyorlardı.

- Hüsmenim!.. Garip Hüsmenim!.. Ne olur bari sen gel...

Hatçe Ana sayıklar gibi fısıldıyordu; Tanrı'sından sadece Hüsmen'in gelmesini, oğlunun ölü de olsa haberini getirmesini istiyordu... Tanrısı elbet onu dinleyecek, onun bu isteğini muhakkak yerine getirecekti...

Odada sinsi bir rüzgâr dolaştı, sanki bir yarasa kanat çırparak uçtu... Bir ses doluverdi Hatçe Ana'nın kulağına:

- "Abe Hatçe! Sen bir akıncı karısı, bir akıncı anasısın; kanın ne-

den donar, neden şu küçük kıza cesaret vermezsin? Akıncı anası, bacısı ve eşi metin olur... Kalk yerinden, um ve Allah'ına inan. Ben Hatçe'mi cesur görmek isterim!.. Sabret. Ben buradayım, seninleyim..."

Hatçe Ana sür'atle Ayşe Gül'ün elini bıraktı, hemen ayağa kalktı... Karşısında altın saplı kılıcı, al atlastan cepkeni, krep dolanmış külâhıyla eşi, yoldaşı, erkeği, bir kelimeyle kalbinin hâkimi Mehmed'i duruyordu... Bakışları karanlığı delercesine bir kor gibi yanıyordu, sesi yine tok ve hâkimdi onun...

- "Efendim, koç yiğidim, ömrüme ömür katan, bakışlarıyla bana hayat veren, seyretmekle doyamadığım, nefesiyle yıkandığım erkeğim, sultanım nihayet geldin mi, seneler sonra Hatçe'ni buldun mu? Söyle oğlumuz nerede? Sen varken hiç meraklanmam; yalnız beni hoş gör, analık bu, Murad'ımızı kime bıraktın?"

Odada yine bir rüzgâr dolaştı, bir ayak sesi pencereye doğru ağır ağır uzaklaştı, tahtalar gıcırdadı, demincekki yarasa meçhul bir ışıktan gözleri kamaşmış gibi sanki tavanda loş bir köşe aradı...

- Hatçe Ana!.. Hatçe Ana!..

Birden elinde altın saplı kılıç tutan adam kayboluverdi... Oda yine kararda, yalnız sokak kapısı ard arda iki kere vuruldu... Hatçe Ana âdeta inledi:

- Gitme yiğidim, kaçma benden, ne olur biraz daha kal yanımda...

- Abe Hatçe Ana!.. Meraklanma, yabancı değil! Ben Hüsmen, açın kapıyı.

Hatçe Ana içine gömüldüğü meçhulden bir türlü sıyrılamıyor, Ayşe Gül ise bayılmışçasına uzanıp kaldığı sedirden doğrulamıyordu.

- Hepten mi uyudunuz abe hatunlar? Korkmayın derim, ben geldim.

- Hüsmen!.. Garip Hüsmen!.. Sen misin? Dur yiğidim, şimdi vardım.

Hatçe Ana gerilmiş sinirleri, uyuşmuş beyniyle sendeleyerek odadan dışarı fırladı, merdivenleri indi, bir solukta sokak kapısını açtı.

- Yaksana şu kandili Hatçe Ana, neden avluya bir ışık koymazsın?

- Şimdi Hüsmen'im, hele sen gir içeri, kızancığımı getirmedin mi yoksa? Nerede o? Doğru söyle bana Hüsmen'im, Murad'ımı kara topraklar mı örtmüş?

İçeriye soğuk bir rüzgâr giriyordu, Hüsmen'in sürüklediği karlar

etrafa yayılıyordu. Hatçe Ana bayılmak üzereydi, artık ayakta duramayacağını anlıyordu; son bir gayretle Hüsmen'e sarıldı, onu da yuvarlanmakta olduğu uçuruma doğru çekmek istiyordu sanki.

Hüsmen üzerine yapışıp kalan karları silkmeye bile vakit bulamadan Hatçe Ana'yı hemen kucakladı, yüreği parçalanırcasına:

- Hele dur biraz anam, dedi, kendini böyle koyuverme, çık yukarı ben şu hayvancağızı ahıra çekeyim, birazdan yanınıza gelir hepsini anlatırım.

- Söyle, söyle... Murad'ım ölmüş mü? Neden aylardan beri görünmedin? Kızanımın mezarı belli mi? Götür beni oraya Hüsmen'im, götür oğlancığımın yanına beni...

Hatçe Ana'nın dizleri burkuldu. Hüsmen'in omuzundaki kolları gevşedi, bir külçe gibi yere yıkıldı. Hüsmen'in soğuktan donan elleri onu tutamamıştı. Kar içeriye iyice doluyordu, merdiven başında konuşmaları dinleyen Ayşe Gül'ün hıçkırıklarını gecenin ayazı âdeta donduruyordu.

Hüsmen ise ne yapacağını şaşırmış, karanlığa gittikçe alışan gözleriyle etrafına bakınıyordu:

- Ah Garip Hüsmen, keşke Yerköy'de, Tuna kenarında geberseydin de bu günleri görmeseydin... Ne vardı sanki karnına Mihail kâfirinin tekmesini yedikten sonra sularda boğulmamak için sazlıklara yapışmakta...

* * *

Henüz sabah olmamıştı... Hatçe Ana'yla Ayşe Gül sedire oturmuşlar yemenileriyle başlarını hafifçe örtmüşler, solgun benizleriyle karşılarındaki Hüsmen'e bakıyorlardı. Hüsmen, yere bağdaş kurmuştu, sanki cesareti yokmuş gibi başını önüne eğmişti... Kandil son nefesini veriyormuşçasına titriyor, ocağa yeni atılan kütükler gittikçe canlanıyordu...

Garip Hüsmen yavaşça öksürdü, hâlâ morluğu geçmemiş ellerini uğuşturdu:

- Abe Hatçe Ana, dedi, kendini neden böyle çıra gibi yakarsın? Hadi Garip Hüsmen'i düşünmezsin, hiç de mi şu kızcağız aklına gelmez? Baksana gül yanacığı solmuş, kederinden hazan yaprağı gibi

titrer... Onun tutuşan gönülcağızına biraz su serpsene, Hüsmen sağken size gam yakışır mı?

- Hüsmen'im, bana doğruyu söylemezsin, inanmam sana, bunca ay neden gözükmedin?

- Abe Hatçe Ana, hepsini süledim ya. Sen Hüsmen'in garipliğine ne bakarsın; onu da bir ana doğurdu, anlattıklarım hepten doğru.

- Demek hiçbirisini göremedin, Murad'ımdan bir habercik bile alamadın?

- Alamadım!.. Rusçuk'ta çalmadığım kapı kalmadı. Silistre'de sokak sokak dolaştım. Zaten kederinden kimsenin ağzını bıçaklar bile açmaz olmuş. Vezir-i âzam Koca Sinan Paşa derdine derman aramak için, Rusçuğa sığınan asâkiri yüz üstü bırakıp İstanbul'a kaçmış, Küçükçekmece denilen yere varınca padişahımız efendimiz ondan mührünü geri istemiş. Yeni Sadr-ı âzam Lala Mehmed Paşa hikmet-i hüda on gün içinde ölünce Koca Sinan Paşa beşinci defa Vezir-i âzam olmuş. Rusçuk'ta, Silistre'de, bütün Tuna boylarında halk dövünüp bu bunak bu yaz da buralara gelip bunca yiğidin kanına girer der. Mihail kâfirinin nerelerde dolaştığı pek bilinmez ama, kış ortasında Tuna'yı geçip şehirleri basarsa halimiz nice olur diye ümmet-i İslâm kara kara düşünür. İşte böyle Hatçe Ana, kurbancığın olam, gamlanma, Muradımızdan haber alamadıysam da öldüğünü de söyleyen yoktur.

- Hiç akıncı görmedin mi Hüsmen, onlardan sormadın mı oğulcağızımı?

Hüsmen derin derin içini çekti, gözlerinin ıslandığını belli etmemek için başını büsbütün önüne eğdi:

- Akıncılar, diye fısıldadı, akıncılar!.. Onlar yok oldu artık Hatçe Ana!.. Yerköy'den kurtulanlar da kartal kanatlarını ateşte yaktılar, kılıçlarını dizlerinde kırdılar, utançlarından bir köşeye sinip insan yüzüne çıkmaz oldular. Silistre'de birkaç yaralı akıncının evini güçlükle buldum; kederlerinden benimle konuşmak bile istemediler... "Ne olur" diye yalvardım, "Kara Murad'dan haber verin bana; anası bekler, anası..." O zaman, Kara Murad'ı, Koca Baba ve Deli Durmuş ile son defa Yerköy Köprüsü başında gördüklerini, başka bir şey bilmediklerini söylediler... Tam Silistre'den ayrılacaktım ki, yaşlı bir çeribaşına rastladım; sol kolu yoktu, boynu sarılıydı, bir gözü akmıştı.

"Onlar Eflâk'ta olsa gerek," dedi. "Koca Baba yüz atlı ile Mihail'in peşindedir, Kara Murad dediğin yiğit de belki onunla biledir."

Garip Hüsmen sustu, cesareti gelmiş gibi yavaş yavaş başını kaldırdı, karşısındaki harap, tamamen ezilmiş iki kadına içi titreyerek baktı, güçlükle gülümsemeye çalıştı:

- Ben de er kişiyim Hatçe Ana, diye fısıldadı, hor bakma bana üle!.. Hemen atıma bindim, elime Targovişte'ye, sizi kurtarmaya giderken Koca Baba'nın verdiği kılıcı aldım; dağ, taş, kar demeden Yerköy'e vardım. Karşıma Mihail kâfiri çıksa idi, Allah şahidim olsun, bir kılıç darbesiyle onu yere sererdim. Anam babam Hatçe Anam!.. Bir sağa sıçrardım, bir sola sıçrardım, ona öyle bir şaşırtmaca verirdim ki, neye uğradığını anlayamadan al aşağı ederdim... Meraklanma anam babam Hatçe Anam, burnum bile kanamazdı. Hani ben yapıştırdım mı, fena yapıştırırım; kolay kolay kimse dayanamaz. Bana Hüsmen demişler!..

Garip Hüsmen içini çekti, kendisini renksiz bakışlarla seyreden kadınları derin derin süzdü. Birden hatırına gelmiş gibi sağ elini dizine vururken:

- Size bir türkü çığırayım mı? diye sordu, hani şöyle bir serhad türküsü, yanık yanık... Yahut yolda gelirken kara gözlü, kara kaşlı Kara Murad için yakdığımı?

Karşısındakiler şimdi elleriyle yüzlerini kapatmışlar; derinden derine hıçkırıyorlar. Hüsmen'i unutmuşlar gibi, meçhulü, hep meçhulü yaşıyorlardı. Esasında onlara yaşıyor da denmezdi; erimiş, kaybolmuşlardı, sadece kuru bir beden olarak kalmışlardı.

- Ne yapalım, istemiyorsunuz demek, ben de başka bir vakitte çığırırım Kara Murad'ın türküsünü... Öyleyse size Eflâk'ta neler yaptığımı bir bir anlatayım... Efendim... Nerede kalmıştık? Evet... Silistre'den kılıcımı belime takıp yola koyuldum. Yerköy'e vardım; Murad'ımızdan haber almak için esen yelden bile sordum onları. Sonra daha içerilere daldım, hep yol gözledim, bir atlı görsem Murad mı diye karşı çıktım... Hiç korkmadım, neden korkacakmışım abe Hatçe Ana? Her taraf yıkılmıştı, Yerköy Kalesi'nde bile bir tek Allah'ın kulu kalmamıştı... Tuna karışık akıyordu, suları buz gibiydi... Ama yine de bulamadım onları Hatçe Ana; ne Kara Murad'ımız, ne Deli Durmuş, ne Koca Baba vardı ortalıkta... Kemikçiklerim donmaya başladı, sizleri de düşündüm; merak edersiniz, bir erkeğe ihti-

yacınız olur diye, döndüm geriye. İşte böyle Hatçe Ana, ümit kesilmez. Ben bilirim Murad'ımız sağdır; Hüsmen demişler bana, yanılır mıyım hiç?

Hüsmen tekrar sustu ve yine karşısındaki kadınlara baktı. Ayşe Gül'ün elleri hâlâ yüzündeydi. Yalnız Hatçe Ana doğrulmuş, olduğu yerde hafif hafif sallanıyordu. Donuk gözleri, duvardaki bir noktaya dikilmiş, çatlak dudakları kıpırdamaya başlamıştı:

- Bilirim, Murad'ım öldü, babası gibi akında şehit oldu. Ama sabredeceğim koç yiğidim, metin olacağım; akıncı eşi, akıncı anası ağlar mı hiç? Biraz evvel sen böyle demiyor muydun aslanım? Yalnız bana bir kere daha gözük, son bir defa daha...

- Abe Hatçe Ana, neler sülersin? Sen Kızanlığa geleliden beri hep Murad'ın babasının, lâf gelişi, akında öldüğünden bahsedersin... Bir rençberin akında işi ne idi, yoksa sayıklar mısın?

- Sayıklamam Hüsmen'im; Murad'ın babası rençber değildi.

- Ya ne idi?

- Akıncı!.. Akıncı beyi!.. Onun sağlığında meydan-ı şecaat hiç küffarda kalmamıştı. Muradım henüz doğmamıştı; Mehmed'im akına gitti, bir daha dönmedi.

- Bunu şimdiye dek neden sakladın bizlerden anam babam Hatçe Anam?

- Muradım da akıncı olmasın dedim, kızancağızım genç yaşta solup kara topraklara gömülmesin, ardından kılıcını getirip aslanlar gibi döğüştüğünü söyleyerek yüreğimi bir kere daha dağlamasınlar diye düşündüm. Ama daha kötüsü oldu; Murad'ımın ölüm haberini bile alamadım, kılıcını göremedim. Ne yapalım, helâl olsun bu topraklara, helâl olsun her ikisi de...

Hüsmen, dizlerinin üzerinde doğruldu, her şeyi hoş gören, hâdiseleri oluruna bırakan halinden artık eser kalmamıştı. Merak ve heyecan, hattâ şu anda kendisinden daha garip gözüken şu iki kadının durumu onu öylesine bir girdabın içine fırlatıvermişti ki, sırasında ismini bile unuttuğu oluyordu. Anne ve babasını hiç tanımayan, kendisini bildiği günden beri ovalarda, bayırlarda, koyunların başında türkü çağıran Hüsmen, koyun otlatmanın, türkü çağırmanın, insanlara maddî hizmetin ve hattâ sevda rüzgârının yanında bu dünyada başka duyguların, bambaşka acıların da bulunduğunu artık anlıyordu. Anaların çırpınışı, nice koç yiğitlerin serhad boylarında akan

kanları kuru bir gösterişten ibaret değildi. Karşısındaki şu kadın ise bunların hepsini için için yaşamıştı; buna rağmen nereden geldiği bilinmeyen bir kuvvetle şimdi de "Her ikisi de bu topraklara helâl olsun..." diyebiliyordu.

- Bari koç yiğidimin kılıcı yanında olsaydı; ona bakar, hem doyasıya ağlar, hem avunur, hem de Murad'ımın ölüm haberi gelinceye kadar sabırla beklerdim.

- Abe Hatçe Ana, sen hangi kılıçtan bahsedersin?

- Eşimin, Mehmed'imin, Murad'ımın babasının kılıcından. Onu elimden parmağımı kırarak Mihail'in adamları aldı, sonradan kâfirin odasının duvarında asılı gördüm koç yiğidimin kılıcını...

- Altın saplı bir kılıç değil miydi o?

- Evet Hüsmen'im.

- Meraklanma anacığım, kılıncın onlarda kalmadı.

Hatçe Ana birden ayağa fırladı, nereden geldiği anlaşılmayan bir kuvvetle Hüsmen'in omuzlarını yakaladı:

- Doğru söyle Hüsmen, diye bağırdı, nerede koç yiğidimin kılıncı şimdi?

Garip Hüsmen ürktü, Hatçe Ana'yı böyle heyecanlı, böyle kuvvetli, hattâ vahşi görmemişti... Başını önüne eğerken:

- Daha doğrusu, diye cevap verdi, Koca Baba onu Mihail kâfirinin hanesinden almış, yanından hiç ayırmaz olmuştu. Hattâ seni kucağına oturtup kaçırırken kılıcın altın sapı parıldayıp dururdu...

Hatçe Ana, tekrar omuzları çökmüş bakışları donuklaşmış olarak yerine oturdu. Elini alnına korken:

- Kim bu Koca Baba dediğiniz? diye sordu.

- Onu esasında kimse bilmezmiş! Bunu hep öğrenmek istersin ama bir türlü cevap veremem. Bir ihtiyar işte... Kâh atının üzerinde ufalan, kâh bir dağ gibi dikilip insanın gözcağızını kamaştıran, beyaz sakalıyla bir aslan gibi kükreyen koca bir yiğit...

- Neden benim erkeğimin kılıncını geri vermedi? Yoksa onun bana ait olduğunu bilmez miydi?

- Süledim de...

- Ne dedi?

- Öyleyse Kara Murad kimin oğlu diye bağırdı... Korktum Hatçe Ana, gayri sesimi çıkaramadım... Ben ki Hüsmenim, hani kimseden çekinmem ama, Koca Baba'ya kolay kolay laf bile edemem...

- Esas ismi ne bu kocanın?

- Memil!.. Bazısı Koca Memil der, ekserisi Koca Baba diye çağırır... Sen hiç gam çekme anam babam Hatçe Anam... O, öyle bir koca ki, evvel Allah sağ kaldıkça, ne kılıcına bir şey olur, ne Kara Murad'ımıza... Bunu ismimin Hüsmen olduğu kadar bilirim; nah, bir ekmekçik ver hemen öpeyim... Gelecekler, hepten gelecekler... Koca Baba, Murad'ımızı kendine evlât da yaptıktan sonra onu kolay kolay kara toprağa bırakır mı?

Hatçe Ana başını çevirdi, kendilerini bir mum gibi gittikçe eriyerek dinlemeye çalışan Ayşe Gül'e baktı... Eğildi, genç kızı göğsüne doğru çekti, onu yanaklarından alnından, hatta yemenisinin yanından sarkan sarı saçlarından öptü, kokladı:

- Gelecek... Gelecek... Murad'ımız yaşıyor... Sizi evereceğim... Sen temizsin, tertemiz. Murad da seni seviyor, hem de çok seviyor... Torunlarım olacak; ufak ufak, birçok...

Ayşe Gül tamamen Hatçe Ana'ya yaslanmıştı, başını onun hicran dolu göğsüne dayamıştı... Ne tuhaf; ağlıyordu da... Gözyaşlarının hiç bu kadar insanı rahata kavuşturduğunu şimdiye kadar hissetmemişti.

Hatçe Ana gözlerini kapadı, dudaklarını Ayşe Gül'ün saçlarından çekmeden karşısındaki Hüsmen'i unuturcasına yine kendi âlemine daldı...

Koç yiğidi sağ olsaydı şimdi, herhalde yaşı Koca Baba dedikleri adam kadar olacaktı. Bunca yıldan sonra belki de beli kamburlaşır, yüzüne kırışıklıklar dolardı, hattâ sakal da bırakırdı... Sakalı beyazlaşır, gözleri bulanık bakardı. Ama o bu şekliyle Hatçe Ana'nın koç yiğidi olamazdı ki!.. Hayır, onun koç yiğidi, dimdik dururdu, gözleri bir kor gibi insanı yakardı, sesi tok ve tane tane çıkardı... Hatçe Ana'nın eşi, yoldaşı, düşmanı gibi yılları da yenmesini bilirdi... Hele kalbi, hele sevgisi, hele okşayışı, kucaklayışları, hasret dolu sözleri, kadını anlayan, ruha şifa veren hareketleri, hangi erkekte vardı ki? Bunlar hiç değişir miydi?

Neden bilinmez, şu Koca Baba denen ihtiyar akıncıyla koç yiğidini bazan birbirine karıştırıveriyordu. Halbuki Koca Baba'yı hiç sevmiyordu, hattâ ondan gün geçtikçe soğuyor, daha fenası nefret ediyordu. Her şeye karışmıştı bu ihtiyar akıncı; kendisine danışmadan Murad'ını, koç yiğidinin yadigârını evlât edinmiş, altın saplı kılıca sahip çıkıvermişti... Halbuki bunların ikisi de erkeğine aitti. Ne hak-

kı vardı, ne hakkı? Kim olursa olsun, isterse bütün akıncıları diriltip peşinden sürüklesin, affetmeyecekti onu. Yalnız bir gün, oğlunu geri getirirse, Mihail'den intikam alıp sağ salim evlâtçığını yuvasına teslim ederse, altın saplı kılıcı verirse belki yaptığı bu hareketleri unutabilirdi. Buna rağmen Hatçe Ana yine de Koca Memil'i görmek, onunla konuşmak istiyordu!.. Bu duygusu her halde merakından, yahut da bu gün için Murad'ı koruyacak, ölümden kurtaracak yegâne insanın Memil oluşundan ileri geliyordu. Sanki neden bir an bile olsa bu koca akıncı oğulcağızını kolundan tutup buraya getirmiyordu? Mademki herkesin üzerinde bu kadar nüfuzu vardı, Murad'a söz geçirirdi elbet.

Ah!.. Niye sanki, Murad'ı bu kadar çok seviyordu? Gaddar, inatçı, içine kapanık, her şeyini saklayan bir evlâttan ona ne hayır gelirdi ki? En iyisi adını bile anmamaktı, ne yaparsa yapsın, kiminle dolaşırsa dolaşsın, isterse senelerce uğramasın, sorup araştırmamak lâzımdı böylesini... Ne çıkardı sanki; Ayşe Gül'ü bağrına basardı, onu kendisine evlât edinirdi, koç yiğidini düşünür, senelerini doldururdu!.. Üzülmeye, kederlenmeye değer miydi hiç? Varsın Murad bir türlü ayrılmadığı o Koca Baba denilen ihtiyar akıncının peşinde dolaşsın dursundu...

- Hatçe Ana!.. Bir ayak sesi gelir aşağıdan, birisi merdivenlerden çıkar...

- Ne dedin Hüsmen'im?

- Birisi dolaşıyor dışarıda... Duymaz mısın? Eh, şimdi ne yapacağız? Hani benim kılıcım?

Üçü birden ayağa fırladılar... Sabah oluyordu, günün ilk ışıkları içeri süzülürken dışarıda birisi merdivenleri gıcırdatarak gittikçe yaklaşıyordu...

Hatçe Ana:

- O'dur, diye fısıldadı, Murad'ım geldi. Ben bilirim; gelecek demedim miydi sana Gülüm?

- Murad!.. Murad'ım... Kara Murad'ım!...

Ayşe Gül farkına varmadan sayıklar gibi bağırdı, sonra sapsarı olmuş yüzüyle kapıya doğru yürüdü. Fakat birkaç adımdan fazla ilerleyemedi; heyecanı öylesine artmış, yaptığı hareketten öylesine utanmıştı ki, bir anda pençe pençe kızarmış yanaklarıyla olduğu yerde kalıverdi.

Kapıya bir el yavaşça vurdu, bir ses, tane tane konuşan bir ses duyuldu:

- Destur!.. Namahrem olanlar örtünsün.

- Kimsin sen?

- Ana, beni tanımadın mı? Ben Durmuş!..

- Sen misin Durmuş'um? Gir içeri, senden kaçacak kim var burada? Kara Murad'ımdan ne haber getirdin, yoksa o da yanında mı?

Kapı açıldı, üstündeki karlarla bembeyaz olmuş, çizmeleri çamura gömülmüş, kalpağı alnının ortasına inmiş serhadli kürkünün yakası açık Deli Durmuş içeri girdi...

Hâlâ duru, dikkatle bakılınca beyninin, hattâ kalbinin içi görünecek kadar berrak mavi gözleriyle şimdi Durmuş, onlara bir efsane kahraman gibi geliyordu... Durmuş gülümsüyordu. Durmuş karşısındakileri kirpiklerini kırpmadan seyrediyordu, Durmuş göğsündeki karların eriyerek aktığına aldırmadan ayakta dimdik duruyordu...

- Durmuşum!.. Kurbanın olam Durmuşum!.. O sağ mı?

- Sağ...

- Neden gelmez?

- Gelecek...

- Ne vakit?

- Sonra, daha çok sonra... Koca Baba onu getirecek; Koca Baba düzeltecek bu işleri...

- Koca Baba da gelmez, bize yüzünü niçin göstermez?

Deli Durmuş'un dudakları hafifçe büzüldü, donup kalmış bir kar taneciğini eritmek istercesine kirpiklerini kırptı:

- Bunu söyleyemem, dedi. Koca Baba başka, çok başka... Yalnız bu kızcağız üzülmesin, sen de gamlanma. Gelecek Murad... İşte bu.. Murad da sever elbet, onun da bir yüreciği var; hep çarpar, ne etse yine çarpar...

Deli Durmuş sağına döndü, dudaklarındaki tebessümü hiç eksik etmeden Hüsmen'e sokuldu:

- Bu hatunlara iyi bak, diye söylendi. Senin de muradın olur. Sonra, sokak kapısını da bir daha ardına kadar açık bırakma; dost var, düşman var... Kapa kapını; hiç telâşlanma...

Üçü de ayakta ne yapacaklarını şaşırmışlardı, âdeta büyülenmiş gibi konuşamaz olmuşlardı. Deli Durmuş sanki onların bu hallerini fark etmemişti... Gün ışığında bulutsuz bir gök gibi mavi, uykuya

çekilmiş bir deniz gibi mavi gözlerini, güz rüzgârlarının hırpaladığı yeşil bir yaprak kadar matemli, kırağının nemlendirdiği taze bir çimen kadar gölgeli, dalından yeni kopmuş yeşil bir çiçek kadar yalnız Ayşe Gül'ün yeşil gözlerine dikmiş, tebessümleriyle serinletmek istercesine onu seyrediyordu...

- Haydi sağlıkla kalın!.. Belki bir daha uğrayamam size... Ama o gelecek. Bu kız temiz, bu kız çok temiz...

- Nereye Durmuş'um? Bizi hemencecik nasıl bırakırsın? Otur şu ocağın başına; üşümüşsün, yorulmuşsun. Kusurumuzu bağışla. Sana şimdi sıcacık bir çorba kaynatırım; mideciğin ısınır. Daha konuşuruz, hep konuşuruz. Bize neler yaptığınızı, nerede olduğunuzu söylersin.

- Bunu öğrenmesen daha iyi ana? Yüzden fazla atlı idik, yirmi beşi Eflâk ovalarında, Mihail'in peşinde eridi... İki kişi de kalsak Mihail yine kurtulamayacak... İşte bu, sen ne gam çekersin?

Deli Durmuş elini kuşağına attı, iki kese çıkardı:

- Unuturdum, dedi, bunları baba gönderdi, selâm da söyledi, Murad da öyle... Yol uzun... Hava çok güzel... Allaha emanet olun...

Altın keseleri Durmuş'un çamurlara bulanmış çizmelerinin dibine düştü, o farkında değilmiş gibi yine gülümsedi, sonra kimsenin bir şey söylemesine, mâni olmasına vakit bırakmadan açık duran oda kapısından dışarıya süzülüverdi.

Gün tamamen doğmuştu. Yorgun bir horozun sesi geliyordu dışarıdan... Ocaktaki kütükler erimiş, titrek yağ kandili çoktan sönmüştü...

Yerlerinden bile kıpırdayamıyorlardı... Bir at kişnedi, sanki meçhul bir el bir avuç karı merdivenlerden yukarı çıkarıp üçünün de ayakları dibine seriverdi.

Bir damla ümitti önlerinde duran... Bu ümidi, onlara Deli Durmuş getirmişti... Fakat Hatçe Ana nasıl düşünürse düşünsün Deli Durmuş bir vasıtasıydı... Bu bir damla ümidin kökü çok uzaklarda, belki de nehirlerin, dağların ardında idi... Daha doğrusu bu bir damla ümit Koca Memil'den geliyordu. Ne tuhaf, Hatçe Ana da bunu istemiyordu!.. Hatçe Ana Koca Memil'i hiç sevmiyordu...

-IX-
Haçova

1596 YILI Ekim ayının yirmi üçüncü günü idi... Osmanlı ordusu Budin'in (Budapeşte) takriben 137 kilometre kuzey doğusuna isabet eden Eğri Ovası'nda konaklamış, istirahat ediyordu.

Biraz ileride Eğri suyu akıyor, karşıda tamir edilmekte olan yıkılmış kuleleri, çökmüş burçlarıyla Eğri Kalesi duruyordu.

Yeniçeriler, cebeciler, sipahiler, diğer kapıkulu askerleriyle eyalet askerleri çadırlarının önüne uzanmışlar kimisi palasını biliyor, kimisi bir memleket türküsü söylüyor, kimisi de Eğri üzerinde batmaya hazırlanan güneşi seyrediyordu.

Akıncılar? Akıncılar yoktu artık... Ne onların yerleri eşeleyen atları, ne rüzgârda dalgalanan kartal kanatları, ne havada vınlayarak dönen bozdoğanları ve ne de günle parıldayan elmas düğmeli, altın işlemeli mintanları vardı... Ne yazık, akıncılar bir daha bu meydanlarda görünemeyecekti.

Eğri kalesinin bir top atımı ilersinde, düz bir yerde padişahın otağı kurulmuştu. Otuz yaşındaki Sultan Üçüncü Mehmed çadırının içinde ağır ağır dolaşıyor, Sadr-ı âzam Damat İbrahim Paşa'nın riyasetinde toplanan harb meclisinin vereceği kararı sabırsızlıkla bekliyordu...

Padişahın artık buralarda daha fazla kalmaya tahammülü yoktu. Sarayından ayrılalı tam dört ay olmuştu. Kanuni Sultan Süleyman'dan bu yana ne dedesinin; ne de babasının yapmadığı şeyi yapmış, bir padişah olarak ordunun başına geçmiş, Eğri'ye kadar gelmişti... Üstelik böyle büyük bir kaleyi Avusturyalıların elinden almış, eceliyle bir gecede ölüp giden eski Sadr-ı âzam Koca Sinan Paşa'nın vaktiyle Osmanlı askerine sürdüğü yüz karasını bu suretle temizlemişti.

Artık Eğri'ye yardıma gelen Avusturyalılar buralara varmadan geri çekilmeli, ordunun herhangi bir mağlûbiyetinin önüne geçilmeliydi. Eğer kısmet olursa bir dahaki sene yine savaşa çıkılırdı...

Üçüncü Mehmed elmaslarla donatılmış, iki sorguç ile süslenmiş kavuğuna, akşamın loşluğunda bile ışıl ışıl yanan yakut yüzüklü elini götürdü. Annesi Safiye Sultan'ın taktığı sorguçları okşamak istedi... Keşke annesinin sözünü dinleyip buralara kadar gelmeseydi. Halbuki padişahın sefere çıkmasını, artık başka çare kalmadığından olacak, eski Vezir-i âzam Koca Sinan Paşa da istemişti. Hocası Sadeddin Efendi ise çok ısrar etmişti. Sinan Paşa'ya pek aldırmazdı ama, Hoca Sadeddin Efendi'nin hatırını bir türlü kıramamıştı. Ayrıca yeniçeriler de padişah yanlarında olmayınca sefere çıkmayacaklarını söylemişler; ulûfe tevzi günlerinde çorba içmemişlerdi.

Bir kere olan olmuştu, bundan sonrasına bakmalıydı... Neticede bu yollar tekrar geçilecekti; kim bilir ne kadar sonra sarayına varacak, annesi Safiye Sultan'a, cariyelerine kavuşacaktı... Bâri harb meclisi bir an evvel kararını verse de, üzüntü ve endişeden kurtulsaydı. Halbuki harb meclisi henüz toplanmıştı, Üçüncü Mehmed oradan gelecek kararı daha bir müddet beklemek mecburiyetinde kalacaktı...

* * *

Vezir-i âzam Damat İbrahim Paşa divana oturmuş, iri kavuğunu başına iyice geçirmiş, ellerini göğsünde kavuşturmuştu. Yanında başı önüne eğik düşünceye dalan padişahın hocası Sadeddin Efendi bulunuyordu.

Rumeli Beylerbeyi Sokulluoğlu Hasan Paşa, dördüncü vezir Cafer Paşa, üçüncü vezir Cağaloğlu Sinan Paşa, Nişanca Hamza Çelebi, baş defterdar İbrahim Efendi, Anadolu ve Rumeli kazaskerleri de Sadeddin Efendi gibi başlarını önlerine eğmişlerdi. Ayakta duruyorlar, Sadr-ı âzamın konuşmasını bekliyordu. Diğer paşa ve beyler ikinci sırayı teşkil ediyorlardı. Otağın içinde hiçbir ses duyulmuyordu. Sadece, yorgun askerin derinden derine söylediği türküler işitiliyor, arada sırada at kişnemeleri geliyordu.

Çadırın içi loştu, kırmızı renkli atlas yastıklar günün ürkek ışıklarını emmiş gibiydi.

Damat İbrahim Paşa etrafındakileri bir müddet seyrettikten son-

ra bakışlarını otağın kapısına çevirdi, göğsünde kavuşturduğu ellerini çözdü, iki kere öksürdü ve nihayet sesine ağır bir ton vermeye çalışarak sordu:

- Lala Mehmed Paşa'yı göremem, huzuruma çıkmakta neden acele etmez?

Huzurdakiler birbirlerine bakındılar: Eğri kalesi muhafızlığına tayin edilen Lala Mehmed Paşa otağda bulunmuyordu. Halbuki böyle mühim bir toplantıya onun herkesten evvel gelmesi lâzımdı.

- İçinizde bilen yok mudur? Elbet onun da fikrinden istifade etmek isterdik. Yoksa emrimize karşı mı gelir?

Lala Mehmed Paşa'nın nerede olduğunu hiç kimse bilmiyordu, bu yüzden Sadr-ı âzama cevap veremiyorlardı.

- Hasan Paşa karındaşım, sen dahi söylemezsin, Lala Mehmed Paşa karındaşım nerededir, neden davetimize icabet etmez?

- Haberim yoktur devletlû vezir. Son defa gördüğümde Eğri şehrinin inzibatiyle uğraşırdı, iç kalenin tâmirine gayret sarf ederdi.

- Tiz birisi varsın, Mehmed Paşa'ya yeniden haber salsın; şayet makbul bir mazereti yok ise elbet cezasını lâyığı üzere saadetlû padişahım vermeye kadirdir.

Divandakilerde hafif bir kıpırdanma oldu, fakat kimse dışarı çıkmadı. Anadolu Beylerbeyi Lala Mehmed Paşa devleti uğruna bu güne kadar o kadar çok kan ve ter dökmüş, düşman karşısında yılmamış, seneler senesi serhadlerde çarpışmış, öyle yiğit, mert bir askerdi ki, onun incinmesini, kırılmasını dostları istemezdi.

- Neden bir kul taşra çıkıp Mehmed Paşa'yı aramaz; ondan korkar mısınız yoksa? Mehmed Paşa hiç mi emrimiz dinlemez? Kanı saadetlû padişahımızın arayıp getirmesini kendisine emir buyurduğu, Eğri Kalesi üzerinde bunca kahramanlık gösteren, asâkir-i Osmaniye'ye taze can veren dört yiğit? Bu güne dek Lala Mehmed Paşa'nın, yanlarında birçok yoldaşları da olduğu söylenen bu dört kahramanı ölü veya diri bulup bana haber vermesi lâzım gelmez mi idi? Padişahımız efendimiz elbette bu kullarının gayretini mükâfatlandırmak ister.

Sadr-ı âzam Damat İbrahim Paşa âdeta burada ne için toplanıldığını unutmuş gibiydi, hattâ daha fazla konuşacak, nereden geldiği bilinmeyen bir hiddetle, Mehmed Paşa'dan şikâyette bulunacaktı. Fakat birden sustu; otağın perdesi kalkmış, bir muhafız içeri girmişti:

- Devletlû vezir!.. Lala Mehmed Paşa huzurunuza kabulünü diler.

Sadr-ı âzam doğruldu, bakışlarına daha fazla bir hiddet, sesine büsbütün ağır bir ifade verdi:

- Gelsin!..

Muhafız hemen çıktı, bir dakika sonra da Lala Mehmed Paşa göründü; arkasında Koca Memil vardı... Memil'in bakışları hafif bulanıktı, beyaz sakalı biraz daha uzamış gibiydi...

- Nerede kaldın abe Mehmed Paşa? Devlet-i Osmaniye'nin en mühim işi meşveret edilmek üzere iken sen kanda dolaşırsın?

Lala Mehmed Paşa Sadr-ı âzamın önünde hafifçe eğildi, sonra ellerini göğsünde bağlayıp geri geri çekilirken:

- Bu Koca'yı getirebilmek için geciktim devletlû vezir, dedi; kusurum affola.

- Ya bu Koca kimdir?

- Koca Memil derler ona, gaza meydanlarının piri...

- Koca Memil mi? O, Kulpa'da Telli Hasan Paşa ile şehit düşmemiş miydi?

- Hayır Sultanım, Yerköy'de de çarpışmış, hattâ burada da. Saadetlû hünkârımın aradığı dört yiğitten bir tanesi bu koca imiş.

- Neden saklanırlar, neden işleri bitince bir kenara çekilirler? Bilmezler mi ki, devletin böyle gün görmüş, bileği kuvvetli, yüreği pek kişilere ihtiyacı vardır? Padişahımız efendimiz gün geçmez onları sorar. Nasıl eylediler de kâfirin patlattığı lâğıma aldırmayıp açılan gedikten içeri daldılar, nasıl oldu da "Nemçe Kal'ası" dediğimiz Eğri dış kal'asının burçlarına dört kişi omuz omuza binip yükseldi ve en üstteki havalara kılınç salladı, tepesindeki düşmana aman vermedi?.. Abe koca yiğit, söyle bana bu işleri nasıl becerdiniz, yanındaki yoldaşların kimler idi, bu gaza meydanına nereden geldiniz, nereye gidersiniz? Eğri dış kal'asının alınışından bu yana on yedi gün geçti; münadiler hep sizi çağırdı; neden boyun kırıp huzur-ı hümayûna çıkmadınız?

Damat İbrahim Paşa sustu, hayretle ve biraz da kıskanarak Koca Memil'i süzdü. O zaman tok, kelimeleri tane tane söyleyen bir ses işitildi:

- Vezir! Biz mansıp için çarpışmayız, mala, mülke de tamah etmeyiz. Muradımız devlete hizmet etmek, sayısız şehit kanı pahasına elde edilen bu toprakları Nemçeliye, Eflâklıya, hele Mihail gibi mertlikten bîhaber kimselere bırakmamaktır. Biz kaderin kötü bir cilvesi

uğruna ortada kalmış bir avuç akıncıyız. Beni bu kadîm dostum Lala Mehmed Paşa tanıyıp yolumu çevirmeseydi, yine de huzuruna varmaz idim. Bileğimi bırakmadı, gelmezsen divana gitmem dedi. İşte huzurunuzdayım; ne istersen yapayım...

- Evvelâ sualime cevap ver koca yiğit, yoldaşların kimlerdir?

- Kara Murad, Deli Durmuş, Karapençe Osman derler üç er kişi ile, yoldaşlarından ayrı düşmüş bir avuç akıncı...

- Nereden gelirsiniz?

- Eflâk'tan... Mihail kâfiri kovalardık; bir türlü bastıramadık. Orduy-ı hümâyûn Nemçeli üzerine yürür diye haber alınca geri dönüp Eğri'ye vardık. Kısmet olursa, burada işimiz bitince, yine Mihail'i aramaya gideriz.

- İşte Eğri alındı, daha burada yapılacak iş mi kaldı?

- Öyle görünür... Nemçeli derya misal asker ile Haçova'ya varır; Eğri alınmakla bu gaza bitmedi vezir...

Koca Memil sustu, Sadr-ı âzam farkına varmadan elini sakalına götürdü, sonra etrafına bakındı, canı sıkılmış gibiydi; karşısında dimdik duran şu ihtiyar gaziyi konuşturmakla acaba hatâ mı etmişti? Koca Memil'in ismini o da işitmişti ama, şimdi onunla sohbet etmenin yeri olmasa gerekti; öyle anlaşılıyordu ki, bu koca adamın fikri hem hünkârın, hem de kendisinin kanaatlerinden başkaydı. Huzurdakilerin de düşüncelerini karıştırmamak için onu hemen dışarı çıkarmalı, münasip bir zamanda buldurup padişahın yanına götürmeliydi.

- Koca yiğit, sana şimdilik bir emrim yoktur, artık yoldaşlarının yanına var; vakti gelince haber salarım, huzur-ı hümâyûna çıkar, saadetlû padişahımızın ellerini öpersin. Zinhar iznim olmaksızın bir yere gitmeyiniz.

Koca Memil hafifçe dudaklarını kıvırdı, biraz evvel bulanık duran gözleri yine bir kor gibi yanmaya başladı. Hemen elini kuşağına attı; kamasıyla tahta parçasını çıkardı, sonra başını yana çevirip Lala Mehmed Paşa'ya gülümseyerek baktı.

- Devletlû vezir, destur verirsen Koca Memil bizle bile kalsın. Düşman ahvalini bu topraklarda ondan daha iyi bilen kimse yoktur. Fikrinden her an istifade etmek mümkündür. Zaten anı bu yüzden huzur-ı vezaretinize getirdim.

Damat İbrahim Paşa kararını vermişti. Başını iki yanına sallarken Lala Mehmed Paşa'ya cevap verdi:

- Yorgun görünür; varsın bir hoşça dinlensin. Sonra onunla görüşür, fikrini alırız.

Otağda tekrar derin, hattâ garip bir sessizlik oldu. Paşa ve efendiler birbirlerine bakındılar; kimisi başıyla Sadr-ı âzamı tasdik ederken, kimisi duygularını belli etmemek istercesine gözlerini kapattı.

- Abe Lala Mehmed Paşa, beni niye ardına takıp da buraya getirdin? Bilmez miydin ki vezirin bu kocaya ihtiyacı yoktur. Var şimdi gerisini sen düşün!..

Lala Mehmed Paşa'nın dudakları titredi, hafif eğik başı doğruldu, geri dönmek üzere olan Koca Memil'i bileğinden yakaladı:

- Dur gitme, dedi, icabında beraber çıkarız.

O zaman karşıdan, Sadr-ı âzamın yanından biraz yorgun, buna rağmen gayet ahenkli bir ses işitildi:

- Koca Memil'in huzurdan ayrılmasına benim de rızam yoktur. Devletlû, müsaade buyur; bu kocamış adam dahi aramızda bulunup meşveretimize iştirâk etsin.

Bu sesin sahibi padişahın hocası, *Tâcü't-Tevârih* isimli tarihî eserin sahibi, Hoca Sadeddin Efendi idi.

Herkesin başı bir anda Sadeddin Efendi'ye çevrildi. O da aksine bakışlarını Koca Memil'e döndürmüş, elindeki tahta parçasını hiçbir şey olmamış gibi yontmaya başlayan bu akıncıların pirine büyük bir zevkle, âşık olmuşçasına bakıyordu.

- Devletlû! Vakit geçer, zannıma göre hünkâr huzurunuzda alınacak kararı sabırsızlıkla bekler. Muvâfık buyrulursa meşverete başlana.

Koca Memil de karanlık bir âleme birden parlak bir ışık gelmişçesine insana ümit veren Sadeddin Efendi'ye baktı ve o da onu büyük bir zevkle, benliğinden bir şeylerin eridiğini hissederek seyretti. İki çift göz birbirinin içinde sadece bu toprakların aşkını bulurken Sadr-ı âzam Damat İbrahim Paşa öksürdü:

- Mademki Lala Mehmed Paşa karındaşım ile Hâce-i sultânî Sadeddin Efendi arzu ederler, elbet biz dahi onları kırmak istemeyiz. Varsın, bu koca yiğit de huzurumda kalsın, görelim ne faidesi olur.

Sonra elini belindeki gayet zarif bir hançere götürdü, tekrar öksürdü, bakışlarıyla etrafındakilerin alâkasını toplamaya çalışarak söze başladı:

- Paşalar!.. Efendiler!.. Beyler!.. Bilirsiniz ki, saadetlû padişahımız efendimizin saye-i hümâyunlarıyla cennetmekân Kanunî Süleyman Han zamanından beri bir türlü muvaffak olunamayan kale-i Eğri'nin fethi bizlere müyesser olmuştur. Nemçeli'nin Devlet-i Osmaniye'ye sapladığı hançer bu suretle çıkartılmış, Estergon'un, hattâ elli gün mukaddem Hatvan'daki gazilerimize kâfirin eylediği zulmün intikamı alınmıştır. Lâkin Nemçeli Eğri'nin mağlûbiyetini bir türlü hazmedemez. Derya misal asâkiri ile Maksimilien denen kâfirin kumandasında Haçova'ya varıp yolumuzu kesmek ister. Erdel Voyvodası Sigismond-ı lâin, dahi onlarla biledir. Yine bilirsiniz ki, Hadım Cafer Paşa karındaşımız dün üzerlerine vardıkta, gerek küffarın kesretinden, gerekse yardıma gönderdiğimiz Veli Paşa'nın yüzgeri edişinden meydan-ı cengi bırakıp akşam karanlığında buraya avdet etti. Zinhar yanlış anlaşılmaya; evvelâ kötü düşünmüşsek de artık malûm olmuştur ki, Cafer Paşa karındaşımız aslan cesaretiyle harb edip Rüstemane erlükler eylemiştir. Hattâ ağaları yalvarıp üzengisine yapışarak zorla atının başını geri çevirmeseler idi, belki de anın şehâdet haberini alır idik. Hamd olsun ki, şimdi aramızda bulunur... İşte, paşa ve efendi karındaşlarım böylece...

Damat İbrahim Paşa sustu, çünkü yan taraftan biraz utangaç, biraz da ince bir ses duyuldu:

- Devletlû Vezir, müsaade buyrulur ise bir nebze küffarın kesretinden bahsetmek ve asla lâyık olmadığım teveccühünüze teşekkür etmek isterim.

- Söz senindir Cafer Paşa.

- Devletlû vezir, düşman tahminimizden de fazladır, mevcudu yüz binin ötesinde olsa gerektir. Topları, tüfekleri, atlarıyla Haçova sahrasına varıp bataklığın karşısında metrise girmektedir. Asla asâkir-i Osmaniye'den korkuları yoktur. Ben kulunuz üzerlerine vardıkta domuz gibi saldırdılar. Kaderde bunca yiğidi orada şehit etmek var imiş, keşke ben dahi şehit olsa idim, ne lâzım gelirdi... Yeter ki bir iş başarıp yüz aklığı gösterse idik. Olmadı devletlû vezir, elimizden fazlası gelmedi. Onun için ben kulunuza iltifat buyrulmaya... Kâfiri biraz kırıp, biraz oyaladıksa bu, işbilir gözünü budaktan sakınmaz bir avuç gazinin yüzünden olmuştur. İçlerinden bir tanesi de karşınızda durur...

- Kim o?

- Koca Memil denen şu kocamış akıncı.

- Sen onu tanır mısın?

- Beli...

- Ya neden saadetlû hünkârıma söylemedin?

- Çok yalvardılar; hatırlarını kırıp haber salamadım... Asıl Rüstemane erlük gösteren bu yiğitlerdir. Çoğunun ismini bilmem ama, Koca Memil'i iyi tanırım. Hepsi de düşman saflarına gözlerini kırpmadan daldılar. Hele Veli Paşa askerini alıp geri dönünce ben dört beş bin adamımla yalnız kaldım, o zaman bu kocamış akıncı "Dayan paşa" deyu haykırdı. Yaptığı iyilik kabil değil dile gelmez. Akşam çökünce de geri dönmem için üzengilerime yapışan ağalarımı itip atımın başını çevirdi. "Bundan sonrası mertlik değildir, dedi, elbet orduya varıp taze kuvvet ile kâfirin karşısına tekrar dikilmek gerek..." İşte böyle devletlû vezir, bu kocamış adam ile yoldaşları, öyle civanmert kişiler ki, tarifi kabil değil...

- Koca Memil'den gayri hangisinin adını bilirsin?

- Biraz evvel kendisi söyledi idi; Kara Murad, Deli Durmuş, Karapençe... Diğerlerinin isimleri hatırımda değildir. Hepsi de bir yıldırım, bir kasırga bunların... Hele Koca Memil!..

O zaman Memil'in o tok, o tane tane konuşan sesi duyuldu:

- Vezir... Cafer Paşa hilâf konuşur. Onun dün derya misal Nemçeli karşısında gösterdiği mertlik, bu güne dek kolay kolay her kula nasip olmamıştır. Asıl biz ondan yiğitlik nasıl olurmuş, küffar karşısında nasıl çarpışılırmış, şehitlik nasıl özlenirmiş hep öğrendik. Gel gör ki, yine de ona varamadık.

- Koca Memil doğru söylemez devletlû vezir. O...

Daha fazla sabredememiş olacak ki Damat İbrahim Paşa, Hadım Cafer Paşa'nın sözünü kesti; sağ elinin parmağını kaldırarak onun artık konuşmamasını işaret ettikten sonra, Hoca Sadeddin Efendi'ye baktı. Padişahın hocası ise konuşanları büyük zevkle dinliyor, hafif nemlenmiş gözleriyle mütemadiyen Koca Memil'i süzüyordu. Buna rağmen hiç sesini çıkarmıyor, en ufak bir hareket bile yapmıyordu.

Sadr-ı âzam, belki de alışkanlıktan olacak, birkaç kere yine öksürdü, başını etrafında gezdirdi ve söze başladı:

- Paşalar, efendiler, görürsünüz ki Cafer Paşa ile Koca Memil denen şu koca, mertliği bir türlü kabul etmezler. Lâkin bizim burada yapılacak başka işlerimiz de vardır. Hünkârımız alacağımız kararı

sabırsızlıkla bekler. Onun için meşvereti daha fazla uzatmadan sizden şunu sorarım ki, bundan sonra maslahat ne ola? Hepiniz teker teker fikirlerinizi söyleyiniz. Lâkin unutmayasınız ki, Eğri fethinde asâkir-i Osmaniye elîm zayiata uğramıştır, yorgundur, erzakımız tükenmek üzeredir, sefer mevsimi geçmiş, şiddet-i bürûdet yüzünden sahrada durulmaz olmuştur.

Sadr-ı âzam sustu, huzurdakilerin konuşmasını bekledi. Kimsenin söz almadığını görünce kendisi sormak mecburiyetinde kaldı:

- Nişancı Hamza Çelebi, evvelâ sen söyle; senin fikrin ne ola?

- Devletlû vezir, gayet güzel işaret buyurdunuz; asâkir yorgundur, kimsenin cenge mecali yoktur, kış bastırmak üzeredir, erzak, barut tükenmektedir. Bu hal ile sahra cengi kabil değildir. Tedbir odur ki, Haçova'ya yerleşmekte olan Nemçeli ile asla temas edilmeyip avdet edilmelidir. Elbet kâfir peşimize düşmeye muktedir değildir. Eğri'de kalan Lala Mehmed Paşa ise gazilerimizle kaleyi bir hoşça müdafaa edip vazifelerini yaparlar. İşte diyeceğim bundan ibarettir.

Vezir-i âzam gülümsedi; Nişancı Hamza Çelebi'nin sözlerinden memnun kalmış görünüyordu. Bakışlarını Başdefterdar İbrahim Efendi'ye çevirdi:

- Ya sen efendi? Fikirlerin ne ola?

- Devletlû vezir; Hamza Çelebi karındaşımız doğru söyler. Bu şerait tahtında cenk caiz değildir. Maazallah bir hezimet vuku bulursa Devlet-i Osmaniye'nin şerefi pâyimal olur. Ordunun başında bulunan padişahımız efendimizin itibarı zedelenir. Eğri'de kazanılan zafer ile iktifa olunup geri dönmek evlâdır. Kış bastırmadan asâkir ordugâhına çekilmelidir. Ayrıca tahmin hilâfına, küffar orduy-ı Osmaniye'yi ardından sarmasın diye Rumeli Beylerbeyi Hasan Paşa emrinde bir miktar askerin Nemçeli üzerine sevki uygundur. Elbet gelecek sefer mevsiminde başka çareler düşünülür.

Sadr-ı âzam sakalını sıvazladı, artık başkasının uzun uzadıya söz söylemesini istemiyormuş gibi kimsenin yüzüne bakmadı:

- Mesela anlaşılmıştır, dedi. Bu kelâmât karşısında hazîrûnun başka bir diyeceği olmasa gerektir. Şimdi bir fatiha tilâvet edip bu duaya âmin diyelim.

Birkaç dudak kıpırdadı:

- Doğrusu mâkul sözdür.

- Öyle ise Rumeli kazaskeri karındaşımız, saadetlû padişahımız

ile asâkir-i Osmaniye'nin sağ salim Belgrad'a avdetleri için bir dua kıraat buyuralar.

Rumeli kazaskeri yerinden kıpırdadı, ellerini iki yana açtı, dudaklarını oynattı, fakat duasına başlayamadı. Sadr-ı âzamın yanından yorgun, yine de hâkim bir ses işitildi:

- Durun!.. Henüz birçok paşa ve beylerin mütalâası alınmamıştır. Ben padişahımın hocası sıfatıyla lâyıkıyla meşveret edilmemiş bir karara asla âmin demem. Elbet bu mecliste başka türlü konuşacak kimseler de vardır.

- Bu söylediğiniz paşa ve beyler kimler ola hoca efendi?..

- Devletlû vezir, isimlerini saymaya ne hacet? İşte karşınızda bir tanesi durur... Ayrıca ne Lala Mehmed Paşa, ne Cafer Paşa, ne de Hasan Paşa karındaşlarımız fikirlerini söylemişlerdir.

- Hoca Efendi, şayet şu Koca Memil denen kocamış adamdan bahis buyruluyorsa, o fikrini huzuruma çıktığı anda söyledi. Onun muradı, kan dökmek, boş yere ümmet-i İslâmın canına kasdetmektir.

- Hayır!.. Vezir, yanılırsın; ben kaatil değilim.

Herkesin başı birdenbire Koca Memil'e çevrildi. O şimdi elindeki kamayla tahta parçasını kuşağına sokmuştu. Gözleri bir kor gibi yanıyordu:

- Vezir!.. Kulpa'da Telli Hasan Paşa'ya üstün küffar karşısında Nemçeli'yle tutuşmamasını söyleyen, dün ise Cafer Paşa'nın atını geri döndüren benim. Bunları korkaklığımdan değil, senin fikrinin aksine anaların artık güç yetiştirdiği bunca yiğidin kanına girmemek için yaptım. Ama yine ben Yerköy'de Koca Sinan Paşa denen o namerdin düşmandan nasıl yüzgeri ettiğini de görenlerdenim. Gözümün önünde on binlerce akıncı bir hiç uğruna kanlarıyla bu toprakları suladı. O zaman düşmandan çekinilmeseydi şimdi Eflâk bizimdi... Mihail kâfiri ise ettiğinin cezasını çoktan bulmuştu. İşte, ne olursa olsun, padişahımız kumandasındaki bir ordu buralara kadar geldikten sonra geri dönemez... Ölmek mukadderse öleceğiz, asla bu toprakları sahipsiz bırakmayacağız. Var şimdi sen, dilediğin gibi düşün vezir...

Otağda soğuk bir rüzgâr esti... Sadr-ı âzamın dudakları titremeye başladı... Damat İbrahim Paşa gizlemeye lüzum görmeden Memil'e hiddetle bakarken elini de hançerine attı...

- Devletlû vezir... Bir serhad gazisi, bir akıncı beyinin sözlerine kı-

zılmaz; onlar bizlerden daha fazla bu toprakların âşığıdır. Eğer ister isen diğer paşa karındaşlarına dahi sor, bakalım ne derler?

Sadr-ı âzam elini hançerinden çekti, bakışlarını güçlükle Koca Memil'den ayırdı:

- Hoca efendi, dedi, dileğin olsun. Bakalım, demincekten beri lâfa karışmayan şu paşa karındaşlarımın fikri ne ola?

Biraz durdu, sonra derin bir nefes aldı, yine öksürdü, gözlerini Lala Mehmed Paşa'ya dikerek sordu:

- Sen ne dersin paşa kardeş?

- Koca Memil doğru söyler devletlû vezir...

- Ya sen Cafer Paşa?

- Münasibi Koca Memil'in fikrine uymaktır.

- Hasan Paşa, senin fikrin nedir?

- Asla yüzgeri edilmemelidir. Hoca Memil Nemçeli'yi hepimizden iyi bilir.

Sadr-ı âzam yutkundu, gözlerini hafifçe kapadı, hiddetini belli etmemek için başını önüne eğdi, parmaklarını oynatmaya, sağ elinin yumruğunu dizine vurmaya başladı. Sonra bir şeye karar vermiş gibi Hoca Sadeddin Efendi'ye baktı. Şimdi Sadeddin Efendi ayağa kalkmış, Sadr-ı âzamın karşısında duruyordu:

- Bana söyleyeceğin bir şey mi var Sadeddin Efendi?

- Beli devletlû vezir.

- Ne ola?

- Benim fikrimi neden sormazsın?

- Bilirim...

- Bilirsiniz ama şu efendiler ve diğer bazı paşa ve beyler ile birlikte inanmazsınız; onun için kısaca izah etmek isterim.

- Buyur hoca efendi:

- Hatırdan asla uzak tutmamalısınız ki, Devlet-i Aliyyede hiçbir padişahın sebepsiz yere düşman karşısından çekildiği, hattâ çekindiği görülmüş şey değildir. Ayrıca şunu da unutmayasınız ki, şayet biz küffarın üzerine gitmezsek bundan cesaret alan düşman asla peşimizi bırakmaz, bizi mahvetmeye çalışır. Bu sebepten de üzerimize gelen kâfir ile cümlemiz şehit oluncaya kadar çarpışmamız vaciptir. Ne ola, bir canımız var, onu da bu devlet uğruna feda ederiz. Kanımız gider ama, namımız kalır. İçinizde korkak var ise saf dışı dura. Asâkire kumanda edecek kimse kalmaz ise bana dahi bir kılıç

verip en ön safta Nemçeliye saldırtasınız. Elbet ve elbet, düşmandan yüz geri edilmeye...

Hoca Sadeddin Efendi sustu, hafifçe yana dönüp pırıl pırıl yanan Koca Memil'in gözlerine bakışlarını daldırdı. Sonra geri döndü, tamamen dikleşmiş, sesindeki o yorgun ifadeyi büsbütün atmış olduğu halde sözlerine devam etti:

- Ben asker değilim, ama şunu iyi bilirim ki, şayet ordu geri dönecek olsa Rumeli beylerbeyi Hasan Paşa emrindeki eyalet askeri bu kadar üstün düşman karşısında asla muvaffak olamaz. Dün Cafer Paşa'nın düştüğü avâkibe uğrar, işte o zaman boş yere kan dökülür. Tedbir odur ki, padişahımız efendimiz ordunun başına geçip Haçova'da Nemçeli'nin karşısına çıka. Bu sebepten de Lala Mehmed Paşa gibi iş bilir, namdar bir paşa da asla Eğri'de bırakılmaya. O da Anadolu asâkiriyle birlikte orduy-ı Osmaniye'ye iltihak eyliye ve Haçova'ya beraber gelip savaşa iştirak ede... İşte diyeceklerimin hepsi bu kadar. Düşünme gerisini devletlû vezir; bu devlet ya batar, ya da şerefiyle yaşar.

Sadr-ı âzam Damat İbrahim Paşa çaresiz kalmış bir insanın bezgin ifadesiyle Sadeddin Efendi'den bakışlarını ayıramıyordu. O da geri dönmenin tehlikesini, devlete sürülecek lekeyi biliyordu. Fakat şu mevsimde tekrardan savaşa sürülecek bir ordunun muvaffakıyetinden hiç emin değildi. Üstelik hünkâr da bir an evvel İstanbul'a varmak istiyordu. Bir türlü karar veremiyor, işin içinden sıyrılamıyordu. Son bir gayretle başını salladı, kaşlarını çatmaya çalışarak Sadeddin Efendi'ye sordu:

- Düşündüğün üzere bir karara varır isek bunu saadetlû hünkârımıza kim haber verir, kim anı iknaa kadir olur?

- Ben!.. Elbette padişahım mâkul söz karşısında aksini emreylemez, ona bunca yıl ilim ve irfan öğreten bir hocaya karşı, kullarının arzusu ötesinde hareket etmek yakışmaz. Sen gamlanma devletlû vezir, kararını ver, gerisini bize bırak.

O zaman İbrahim Paşa etrafına bakındı, karşısında biraz evvel geri dönelim diye fikirlerini söyleyenlerin başlarını önüne eğdiklerini görünce:

- Dua edelim, dedi, kazasker karındaşımız, asâkir-i Osmaniye'ye muzafferiyet nasip eylemesi için ulu Tanrı'ya niyaz eylesin.

Rumeli kazaskeri elini tekrar havaya kaldırdı, çadırın içinde titrek, fakat gayet içli bir ses işitildi:

- Allahım!.. Ümmet-i Muhammedi düşman karşısında perişan kılma... Allahım, bunca yıl şan ve şerefle yaşayan bu devleti zelil ve mahzun bırakma... Sana sığındık, senden yardım dileriz...

Dışarıda güneş Eğri'nin üzerinden tamamen çekilmişti, sert bir rüzgâr otağın etrafını sarıyordu. Yer yer yakılan ateşler akşamın ezgin havasını canlandırmaya çalışıyordu. Etrafta gölgeler vardı...

* * *

Şafak söküyordu... Güneş nazlanırcasına çok uzaklardan, ovaların ardından başını uzatıyordu... Etraf karanlığı emmeye çalışan kızıl bir renge bürünmüştü... Haçova Meydan Muharebesi'nin ikinci günü başlamak üzereydi.

Türk ordusu savaş vaziyetini almıştı. Sağ cenahta Lala Mehmed Paşa kumandasında Anadolu askeri, sol cenahta Sokulluzade Hasan Paşa kumandasında Rumeli askeri bulunuyordu. Cağaloğlu Sinan Paşa öncü tayin edilmiş, Fetih Giray idaresindeki Kırım askeri Sinan Paşa'nın emrine verilmişti. Kuvvetli bir müdafaa hattı teşkil etmesi için de toplar cephede birbirine zincirle bağlanmış, geride kalan ağırlıkların muhafazası ise Müteferrika Ağası Yunus Ağa'ya bırakılmıştı.

Haçova'yı ikiye bölen bataklığın karşı tarafında Avusturyalılar vardı. Toplarını Türk ordusuna çevirmişler, siperlere girmişler, sayısı yüzyirmi bini aşan askerleriyle tasarladıkları harb plânının tatbik saatini bekliyorlardı. Avusturya ordusunda Erdelliler bulunduğu gibi İtalya, Macar, Çek ve Leh askerleri de vardı. Bütün bu kuvvetlere kumanda eden Arşidük Maksimilyen zırhlara bürünmüş, eline uzun kılıcını almış, Türk ordusunun bulunduğu tarafa yapacağı işten emin bir insanın edasıyla bakıyordu. Türk askerinin bataklığı geçmesini, iyice kendi saflarına sokulmasını bekliyordu.

Padişahın otağı ise çok gerilerde, Müteferrika Ağası Yunus Ağa'nın çadırının bulunduğu bir yerdeydi. Otağın biraz önünde ordu ağırlıkları duruyor, daha önde de yeniçeriler bulunuyordu. Hünkârı usulü gereğince altı bölük halkı muhafaza altına almıştı.

Üçüncü Mehmed otağının önünde, ayakta duruyordu. Üzerinde

Hazreti Muhammed'in hırkası vardı, elinde de Peygamberin kargısını tutuyordu. Otağın hemen önüne Sancak-ı şerif dikilmişti.

Padişahın sağında, Sadr-ı âzam ile diğer vezirler, solunda da Hoca Sadeddin Efendi, Anadolu ve Rumeli kazaskerleri bulunuyordu. Sadeddin Efendi'nin biraz gerisinde Üsküdar Şemsipaşa Camii'nin her türlü yobazlıktan uzak, Allah'ı benliğinde yaşatan şeyhi Hızır Efendi duruyordu.

Üçüncü Mehmed elini yavaşça kaldırdı, avucunun içini ateş gibi yakan Peygamberin kargısına titreyen dudaklarını değdirdi, sonra bakışlarını, sabahın yorgun rüzgârında hafifçe dalgalanan Sancak-ı şerife çevirdi, onun siyah renginden iman, cesaret ve yardım aradı.

Etraf sessizdi... Asker sinmiş, âdeta kaybolmuştu. Yalnız çok uzaklardan arada sırada at kişnemeleri duyuluyor, gerilerden katre katre dağılan Kur'an sesleri işitiliyordu.

- Lala! Sen ki benim Sadr-ı âzamımsın, ceng-i ekberin bu ikinci gününde askerimin başına geçip küffara aman vermeden yüz aklığı gösteresin. Biz ise burada hocam Sadeddin Efendi ile kalıp Allahımıza niyaz ederiz. Liva-i saadet altında inşallahü tealâ ankaribüzzaman zaferin bizlere müyesser olduğunu görürüz. İlyaszade Hızır Efendi dahi bizimle bile olsun. İşte dilediğim budur, bütün vezir, paşa, bey ve ağalarım hemen asâkirinin yanına varıp Nemçeli'ye, vakit kaybetmeden kararlaştırdığımız üzere, saldıralar... Tiz yedi kat mehter növbet vurup cenk havaları çala.

İbrahim Paşa eğildi, padişahın eteğini öptü, geri geri çekilirken:

- Emir saadetlû padişahımındır, dedi. Allah'ın inayetiyle öyle bir cenk edelim ki, kulluk nasıl olurmuş hünkârıma gösterelim.

Diğer vezir, paşa, beyler de Üçüncü Mehmed'in elini öpüp geri geri uzaklaştılar. Hepsinin gözleri yaşlı idi. Hepsi geleceğin endişesini taşıyordu.

Sultan Üçüncü Mehmed de ağlıyordu. Gözyaşları yanaklarından aşağı doğru süzülüyordu. Şimdi önündeki ovayı, karşıdaki bataklığı bulanık görüyordu. Hattâ dört nala uzaklaşan atlıları bile lâyıkıyla seçemiyordu. Birazdan savaş başlayacaktı ve o ataları gibi elinde kılıcı düşman saflarına saldırmadan otağının önünde sadece Allah'ına dua edecekti.

Padişahın iki eline iki el birden değdi; Üçüncü Mehmed âdeta

titredi, gözlerini kırpmaya çalışarak evvelâ soluna baktı. Hocası Sadeddin Efendi hafifçe eğilmiş gülümseyerek onu süzüyordu:

- Gamgin olma hünkârım, hocan hep yanındadır, zafer bizimdir.

Padişah da gülümsedi; birden bütün vücudunu ılık bir rüzgâr sarmış, göz yaşları bir anda kuruyuvermişti. Bu sefer, kendisinden daha emin başını sağa çevirdi; hemen yanı başında Şemsipaşa Camii Şeyhi Hızır Efendi duruyordu:

- Saadetlû hünkârım, Hâce-i Sultanî Sadeddin Efendi karındaşım huzur-ı hümayûnunuzda oldukça efendimize bu fakir kulunuzdan bir faide gelmez. Müsaade-i şahanenizle ben de yüz müridimle birlikte bu cenge iştirak edeyim, kılıç sallayıp bir asker gibi devletime hizmette bulunayım. Nasipse zafer sonunda mübarek elinizi öpmek için huzurunuza varırım.

Bu sefer de padişahın içi serinliyordu; biraz evvel vücudunu saran ılık rüzgâr şimdi göğsünden benliğine akmış, mânevî âlemini yıkıyordu. Hiç itiraz edemedi, sadece:

- Dilediğin gibi hareket et şeyh efendi, dedi.

Hızır Efendi ellerini göğsünde kavuşturdu, gözlerinin içine dolan acayip bir ışıkla başını salladı, dudaklarında bir arzunun izleri dolaşırken yavaşça geri döndü, âdeta uçarcasına uzaklaştı.

Şimdi Üçüncü Mehmed ile Hoca Sadeddin Efendi yalnız kalmıştı. Önlerinde bir savaş meydanı ve onun ardında yavaş yavaş kızıllığını kaybeden bir gök vardı... Haçova bataklığı gün ışığında gittikçe belli oluyordu...

Mehter takımı növbet vurmaya başladı, derinden derine işitilen Kur'an sesleri daha fazla duyulur oldu ve bir ses:

- Haydin yiğitlerim! diye bağırdı...

Şimdi Türk askeri kılıçlarını, mızraklarını havaya kaldırmış bataklığa doğru ilerliyordu.

- Allah!..

Arka arkaya iki top gürledi, atlar sık sık kişnediler. Alay çavuşlarının sağa sola koşuştukları, yeşil, kırmızı, sarı bayrakların dalgalandığı görüldü...

Haçova Meydan Muharebesi'nin ikinci günü başlamıştı... Türk ordusu bataklığın geçit veren yerlerinden karşıya geçerek, Avusturya ordusuna saldıracaktı.

- Koman kurtlarım!..

İşte Cağaloğlu kumandasındaki öncü askeri Fetih Giray'ın Kırım askerleriyle birlikte bir solukta bataklığa vardı... Sağ koldan Anadolu askeri, Lala Mehmed Paşa emrinde yürüyüşüne hız verdi... Sol koldan Sokulluoğlu Hasan Paşa Rumeli askerinin başında durmadan ilerledi.

Avusturyalılarda hiçbir hareket sezilmiyordu; siperlerine girmişler, birkaç top ve tüfek atarak adeta eğleniyorlardı. Üçüncü Mehmed, Sadeddin Efendi'ye döndü:

- Hoca efendi, dedi, buralarda kimse kalmadı, bütün asâkir bataklığı geçip otağ-ı hümâyunumu yalnız kodular. Beni bu altı bölük halkı muhafazaya kadir midir?

- Sabır gerek saadetlû padişahım, kullarınız şecaat gösterip elbette küffarın hakkından gelirler. Siz âsudebaş olun.

- Bilürsüz, küffarın gayet mesâfe-i baideye sürer kalanburnaları vardır. Hattâ dün bir tanesinin güllesi alayum üzerinden geçip gerilerde sekti. Lalam İbrahim Paşa da endişe edip otağ-ı hümûyunumu ağırlıkların ardına, Yusuf Ağa'nın çadırının yanına kurdurdu. Bugün dahi buralara küffarın kalanburnalarından bir gülle gelir mi?

- Mümkünü yoktur hünkârım... Esasen bu gün küffar fazla top atamaz. Dünkü günde Nemçeli bataklığın karşısında, kullarınız ise bu yakada idi. Top şadımanlığı yapılmış, akşama doğru rahmet yağmadan evvel de bataklığı geçen beş altı bin küffar-ı bî-aman Cağaloğlu Sinan Paşa ile Fetih Giray kullarınız tarafından imha olunmuşlardı... Bütün gece karakollar ile ve ma'âkil-i ihtiyat ile sabahlanmış ve hattâ askerün ekseri at arkasında gönderine dayanıp durmuşlardı. Bugün ise alınan karar gereğince küffar asla beklenmeyüp üzerlerine varılacaktır. Anın için buralara kadar top atmaya muktedir değillerdir.

Üçüncü Mehmed hocasının elini tuttu, hattâ onu öpmek ister gibi eğildi, sonra göğsüne doğru çektiği Peygamberin kargısını kucakladı, tepesinde hafif hafif dalgalanan Sancak-ı şerîfte bakışlarını gezdirdi, yine gözleri sulanmıştı. Nedense bu halini hocasına göstermek istemiyordu; gözlerini harb meydanına çevirdi, uzaklarda bataklığın öteki yakasında olup bitenleri araştırmaya başladı...

Şimdi top ve tüfek sesleri iyice duyuluyordu. Avusturyalılar bataklıktan geçmesine ses çıkarmadıkları Türk ordusunu, top ve tüfek ateşine tutarak siperlerine yaklaşmasına mâni olmaya çalışıyorlardı...

Padişah yorulmuş gibi bakışlarını muharebe meydanından çe-

kecekti ki, biraz ilerde, ağırlıkların önünde sanki hiçbir şey olmuyormuş gibi, birkaç yüz kişinin oturmakta olduğunu gördü... Bunlar kendi kapıkulu askerleri değildi. Hademe, yamak ve ahçılara da benzemiyorlardı, kılıkları hünkâr muhafızlarından da tamamen ayrıydı. Nedense birden heyecanlandı, farkında olmadan:

- Gazanfer Ağa, diye bağırdı, tiz buraya gel!..

Kapı Ağası Gazanfer Ağa sür'atle koştu, padişahın önünde eğildi, etek öptü.

- Ağa, şu ağırlıkların biraz ilerisinde sere serpe oturan kişiler kim ola? Orada bulunmaktaki maksatları nedir? Müteferrika Ağası Yusuf Ağa'dan öğrenip hemen haber getiresin.

- Saadetlû padişahım, bunlar Koca Memil denen ihtiyar bir akıncının adamları ile Şeyh Hızır Efendi'nin müritleridir.

- Orada neden oyalanırlar, neden cenge girip erlik göstermezler? Hızır Efendi müsaade-i şahanemi aldığında düşmana kılıç üşüreceğini söylemişti. Hemen yanlarına var. Koca Memil'i huzuruma çağır.

Gazanfer Ağa baş eğip geri geri uzaklaşırken Padişah Sadeddin Efendi'ye döndü:

- Hocam, dedi, bu ihtiyarlar yoksa düşmandan korkuya düşüp oyalanırlar mı?

Hoca Sadeddin Efendi gülümsedi, yorgun bakışlarını içinin iman dolu ateşiyle yakarak:

- Hâşâ, diye cevap verdi, hiç sanmam. Onlar asla korkak kişiler değildir, hiçbirisinin asâkir-i Osmaniye'yi bırakıp yüzgeri ettiği görülmemiştir. Elbet Koca Memil'in bir düşüncesi vardır, ona itimat gerekir.

O zaman Üçüncü Mehmed'in dudakları titredi, solgun benzi yer yer kızardı. Acaba hocası bu sözleriyle kendisini ima etmek istiyordu? İki gün evvel ordu Haçova'ya vardığı zaman padişah bütün kumandayı vezir-i âzam Damat İbrahim Paşa'ya bırakıp tekrar İstanbul'a dönmek istemiş, hattâ bu hususta Sadr-ı âzama bir de hatt-ı şerif göndermişti. Şaşkınlığından ne yapacağını bilemeyen İbrahim Paşa'dan evvel Hoca Sadeddin Efendi otağa girmiş.

- "Ordu-yu hümayunu bırakıp da kanda gidersin hünkârım?" diye sormuştu, "Asâkirin, sizin gittiğinizi öğrenince asla cenk etmeye mecali kalmaz."

Adeta Hoca Sadeddin Efendi padişahın bileğine yapışmış, onu divanına oturtuvermişti.

Gazanfer Ağa vasıtasıyla çağırtılan İbrahim Paşa da Sadeddin Efendi'nin ısrarı üzerine fikrini söyleyince Üçüncü Mehmed Haçova'dan ayrılamamıştı. Zaten şu bulanık bakışlı, fakat sesindeki hâkim ifade ve ruhundaki sönmek bilmeyen imanla daima karşısına dikilen hocası olmasaydı, Eğri Kalesi önündeki harb meclisinin kararını asla dinlemeyecek, buralara gelmeyecek, ordusuyla birlikte Eğri'den geri dönecekti. Ne yapsın ki onun sözünden çıkamıyordu, onu kırmak, hattâ darıltmak bile istemiyordu. Hocasına tâbi idi, hocası ne derse ekseriya o oluyordu. Yine de kabul etmek mecburiyetindeydi ki, Sadeddin Efendi bu güne kadar padişahtan kötü bir şey talep etmemiş, kendisi için asla hiçbir şey istememişti. Yalnız, Koca Sinan Paşa'nın vezir-i âzam oluşunda hocasını dinlememişti. Hele Sinan Paşa'nın beşinci ve sonuncu sadaretinde Sadeddin Efendi'nin ısrarına rağmen, Şeyhülislâm Bostanzade Mehmed Efendi'nin sözlerine kanıp ona yine mührünü vermişti. Neticede belki de hocasının ahı tutup Sinan Paşa eceliyle ölmüş, kendisi de, devlet de bu harîs ihtiyardan kurtulmuştu.

- Hünkârım!.. Ben kocamış kulunuzu emir buyurmuşsunuz...

Üçüncü Mehmed silkindi; karşısında, hafifçe öne doğru eğilmiş vücudu, beyaz sakalı, şimdiki bir gece gibi karanlıktan bir anda göz kamaştıran aydınlığa geçen bakışlarıyla kendisini süzen Memil duruyordu.

- Abe Koca Memil, bütün din kardeşlerin bataklığı geçip küffara saldırırken sen neden Şeyh Hızır Efendi'yi de yanında alakoyup buralarda eğlenirsin? Cenk halidir, padişahı rahatsız etmek gerekmez deyip ısrarım üzere ancak üç gün evvel huzuruma çıkmışken, şimdi Haçova'da yapılan cenk değil midir ki kılın kıpırdamadan yoldaşlarınla birlikte yârenlik edersin?

Koca Memil'in gözleri yanıp sönüyordu. O, bu padişahı seviyordu, ayrıca, belki de haddi değildi ama ona karşı bir de merhamet duyuyordu. Her ne kadar tahta çıktığı zaman on dokuz erkek kardeşini birden öldürmüşse de, bunu Fatih Kanunu üzere yapmış, başka bir kötülüğü de görülmemişti. Üstelik, kimin ısrarıyla olursa olsun, rahatını bırakıp buralara kadar gelmişti. Eh şimdi de biraz padişahlığını göstermeye kalkacak, elbet sual soracaktı.

Koca Memil, Sadeddin Efendi'ye baktı, onun kendisini o yorgun, fakat iman taşıyan bakışlarıyla süzdüğünü görünce hafifçe başını salladı, sesine yumuşak bir âhenk vermeye çalışarak:

- Saadetlû Hünkâr, dedi, kusurumuz af ola... Elbette bu kocamış kullarına dahi sıra gelir diye, cengi uzaktan seyrederdik. Hızır Efendi müritleriyle birlikte Lala Mehmed Paşa'nın peşi sıra giderken onu da yolundan çevirip yanımda alakoydum. İhtiyarlığımıza bağışla...

Koca Memil sustu, bir kere daha Sadeddin Efendi'ye baktı. O zaman ihtiyar hoca:

- Saadetlû Hünkârım, dedi, bu kocamışı hoş gör, onun düşüncesini bilirim, müsaade buyur, olduğu yerde kalsın, aldığı tedbir muvâfıktır.

- Belli hoca efendi, ihtiyarlıktan yorgun düştük de!.. Sonra... Hani... Şey... Bütün paşa ve beyleri Hünkârı burada yalnız koyup bataklığı geçtiler de... Cenk hali, âkıbeti ne olur bilinmez... Israrıma rağmen geride ihtiyat bir kuvvet bırakmadılar. Bataklığın geçit veren yerleri lâyıkı üzere tutulamayıp kâfir buralara dek sızıverirse diye içimize de kurt düştü. Destur-ı padişahî var ise yoldaşlarımın yanına varıp biraz daha cengi uzaktan seyredelim...

Üçüncü Mehmed bakışlarını hocasına çevirdi, Sadeddin Efendi de hafifçe başını salladı.

- İzn-i hümayûnum olmuştur; var adamlarının yanına, dilediğin gibi hareket et.

Koca Memil padişahın karşısında biraz daha eğildi, sonra geri dönüp yirmi yaşındaki bir delikanlı çevikliği ile sür'atle uzaklaştı.

Toplar gürlüyor, tüfek sesleri işitiliyor, "Allah... Allah." nidaları bataklığı yalayarak yayılıyordu... Karşıda savaş gittikçe kızışıyordu.

* * *

Vakit ikindiye yaklaşıyordu. Koca Memil beli ağrıyormuş gibi güçlükle yerinden doğruldu, gözünü bataklığın öteki yakasından ayırmadan söylendi:

- Burada kalmakla acaba hata mı ettik? Sabahtan beri evvelâ Cağaloğlu Sinan Paşa kâfiri taburundan çıkmaya mecbur edecek hareketler yaptı, sonra o çekilince diğer asker düşmanı kızıştırmaya

çalıştı; fakat Nemçeli yerinden dahi kıpırdamaz, sadece top ve tüfek ateşiyle mukabele eder.

Şeyh Hızır Efendi de ayağa kalktı, evvelâ kendi müritlerine, sonra da kederlerini hâlâ atamamış yetmiş beş kadar akıncıya baktı:

- Doğrudur, dedi, küffar bir türlü taburundan çıkıp asâkir-i Osmaniye ile cengi kabul etmez... Yine de sen yanılmazsın koca yiğit; cenk etmek için bizim bir işaretimizi bekleyen şu erlerin elbet muratları yerine gelir.

- Düşmanın hilesinden korkarım da onun için burada oyalanırız Şeyh Efendi. Sabahtan bu zamana dek askerimizi yorduktan sonra Nemçeli birdenbire cenk meydanına çıkarsa dayanmak güç olur.

- Allah kerimdir...

Koca Memil elindeki tahta parçasını yontmaya başladı, sonra yorulmuş gibi onları kuşağına sokup Kara Murad'ı omuzlarından kavradı; içinden bu yağız delikanlıyı okşamak, öpmek geliyordu:

- Biraz daha sabreyle evlât, diye söylendi, bakalım Karapençe ile Deli Durmuş ne haber getirirler? Onun üzerine ya burada kalırız, ya da atlarımıza atlayıp biz de bir "Hu..." deriz.

Koca Memil daha fazla beklemedi. Silâh seslerinin birdenbire sıklaştığı, bağırtıların arttığı duyuldu. Koşuşan atlılar, dalgalanan bayraklar birbirine karışıverdi. Hepsi ayağa kalktı... Karşıda, bataklığın öteki tarafında olanları iyice görmek, anlamak istiyorlardı... Biraz sonra dört beş atlı dolu dizgin yanlarından geçti, arkalarından Deli Durmuş ile Karapençe Osman gözüktü...

- Ne haber Durmuş? Cenk kızıştı mı?

Durmuş atının üzerinde dimdik duruyor, duru gözleriyle karşısındakileri süzüyor, en ufak bir telâş eseri göstermeden âdeta gülümsüyordu... Karapençe Osman ise, çok uzun boyu, yanık teni ve çatık kaşlarıyla biraz heyecanlı gözüküyordu, Durmuş'tan evvel o söze başladı:

- Koca Baba, kâfir alay alay istaburdan çıkar, azim bir dağ gibi, ehl-i islâm üzerine saldırır, bizim öndeki bir alayımız dayanamayıp yan verdi, illâ cümlesi perâkende ve perişan oldu... Gerisini göremedik, emrin üzere haber salmak için buraya geldik.

Koca Memil sol elindeki tahta parçasını tekrar oymağa başladı. Fakat durgundu, aradığı, daha doğrusu öğrenmek istediği başka bir şey olmalıydı:

- At binelim, dedi, bekleyelim; işin sonu ne olur?

Dakikalarca at üzerinde beklediler... Yavaş yavaş renk değiştiren güneşin altında gittikçe kızışan, gittikçe vahşi bir manzara alan savaşı akıncılar içlerinde yaşıyor, hepsi tutuşan kanlarını, gerilen adalelerini güçlükle zapt edebiliyorlardı. Şu Koca Baba olmasa onları hiçbir kuvvet tutamazdı.

Kanlara bulanmış bir alay çavuşu atının üzerinde sallanarak yanlarından geçti... Bir başka haberci dolu dizgin hünkârın bulunduğu otağa doğru at sürdü... Elbiseleri lime lime olmuş on kadar eyalet askeri başlarını çevirmeden kaçarcasına gözden kayboldular...

Şeyh Hızır Efendi âdeta secdeye kapanmış gibi atının üzerine abanmıştı. Koca Memil'in kaması tahta parçasını daha hızlı yontuyordu. Akıncılar dişlerini gıcırdatıyorlardı, müritler ise ellerini göğüslerinde bağlamışlardı. Kara Murad da yerleri eşeleyen atının dizginlerini büsbütün kavramıştı. Deli Durmuş'un bakışları yine berraktı. Karapençe Osman ise kaçışan atlıları, dolu dizgin uzaklaşan habercileri görmemek istiyormuş gibi başını önüne eğmişti.

Dakikalar hep geçiyordu. Karşıda ne olup bittiğini lâyıkıyla anlayamayan bu insanlara dakikalar Avusturyalılar kadar zalim geliyordu.

- Osman, git bir daha bak.

- Hemen Koca Baba...

Karapençe bir yıldırım gibi uzaklaştı... Fakat fazla ilerleyemedi; yüzden fazla yeniçerinin bataklıktan kendilerine doğru perişan bir halde gelmekte olduğunu gördü.

- Kaçışın, savuşun!.. Lala Mehmed Paşa kumandasındaki Anadolu askeri dağılmak üzere... Hasan Paşa Rumeli askeriyle yardımına koşmaya çalışır. Akıbet ne olur bilinmez, durman kaçın!

Etrafta bir panik havası vardı... Telâş ve korku ağırlıkların bulunduğu bu yerlere kadar sirayet ediyordu. Kaçanlar, yaralılar gittikçe fazlalaşıyor, küfürler birbirlerine takip ediyordu. Yine bir ses duyuldu:

- Düşman alayları Rumeli asâkirini tüfenk ateşiyle dağıttı. Nemçeliler nerede ise buraları da basar...

Koca Memil, Hızır Efendi'ye baktı. O, şimdi atının üzerinde doğrulmuş, dudaklarını büzmüş, elini kılıcına atmıştı:

- Düşündüğün çıktı koca adam, ama yine de bekleyeceğiz... Nasipse...

Birdenbire yanlarında vezir-i âzam Damat İbrahim Paşa' yı gördüler. Yüzü sapsarı idi; ne yapacağını kestiremeyen bir insanın şaşkın bakışlarıyla atının üzerinde âdeta zorlukla duruyordu. Yanındaki adamları da onun kadar endişeli idiler.

- Bre Koca Memil, siz burada hâlâ oyalanır mısınız?

- Öyle olur vezir...

- Asâkir-i Osmaniye'nin halinden haberiniz yok mudur? Varın, Lala Mehmed Paşa'nın yanına gidin...

- Fayda etmez vezir; bize asıl burada iş düşer. Hünkârımızı, her hangi bir kâfir baskınından koruyacak etrafta çok az kimse görürüm.

Damat İbrahim Paşa cevap vermedi, elini yüzüne götürdü, sonra sakalını sıvazladı... Koca Memil ona hayret, belki de acıyarak bakıyordu. Büyük bir devletin mes'uliyetini, şu anda omuzlarında taşımakta olan bu adam, bu kadar yükün altından kalkacak takatta değildi.

Sadrâzam karşısındakilerin kendisini endişeyle seyrettiklerini fark edince başını kethüdasına çevirdi:

- Ağa, dedi, tiz Sadeddin Efendi'nin yanına var; padişahımızı Sancağ-ı şerîf ile birlikte otağının önünden uzaklaştırıp daha gerilere götürsün. İnşallah Rumeli ve Anadolu askeri geçitleri kapatıp küffarı buralara kadar sokmazlar.

Kethüda Ağa uzaklaşırken İbrahim Paşa bakışlarını yine Koca Memil'e çevirdi. Bir çare aradığı, akıl verecek birine ihtiyaç duyduğu belli oluyordu:

- Tatar askeri düşmanı arkadan çeviremedi, diye söylendi, küffarın yaylım ateşine dayanamayıp Anadolu askerinin üzerine düştü; Anadolu askeri de birden karışıverdi. Yine de Lala Mehmed Paşa iyi dayanıyor, Hasan Paşa Rumeli askeriyle bir türlü geçitleri tutamaz, Anadolu askerine yardıma varamaz. Cağaloğlu Sinan Paşa karındaşıma gizlendiği pusudan çıkıp Nemçeli'yi tatar askeri yerine, arkadan sarması için haber saldım, ama ne çare onu da cenk meydanında göremedim.

- Belki gönderdiğin ulak Sinan Paşa'ya varamamıştır Vezir!..

- Doğru söylersin koca akıncı; acaba padişahımın hangi kulu bir sırtlan gibi saldıran küffarı yarıp Cağaloğlu'na haber salmaya muktedir ola?

- Ben!..

Herkesin başı birden Koca Memil'in biraz gerisinde duran Kara

Murad'a çevrildi. Sadrâzam bu yağız delikanlının gözlerinden şimşekler çakarak kendisine baktığını görünce merakını yenemedi:

- Sen kimsin?

- Kara Murad diyorlar bana.

- Anladım. Bunca küffarı yarıp Cağaloğlu Sinan Paşa'ya düşmanın ardına varmasını söylemeye muktedir misin?

- Allah nasip ederse deler geçerim Nemçeli'yi...

Murad'ın atı göreceği hizmetin büyüklüğünü anlamış gibi kişnedi... Fakat hayvan ilerleyemedi; birden dizginlere nasırlı, damarları yer yer dışarı fırlamış bir el yapıştı:

- Vezir, yanlış iş gördürürsün. Bu kızan henüz böyle bir maslahatın uhdesinden gelecek ehliyette değildir. Bunu ancak yapsa yapsa benim gibi kocamış, gün görmüş bir asker yapar, Kara Murad yanında kalsın; Sen Koca Memil'e düstur ver.

Koca Memil, Murad'ın atının dizginlerini bırakmadan âdeta gülümseyerek Sadrâzamın yüzüne bakıyordu. Fakat İbrahim Paşa'nın cevap vermesine vakit kalmadı, derinden âdeta bir perde gerisinden geliyormuş gibi hafif, duru bir suda yıkanmışçasına berrak bir ses işitildi:

- Koca Memil asıl sen yanlış iş yaparsın. Bırak, Kara Murad gitsin; o bu işi de başarır. Geri dönmezse şayet, şehit düşen bunca yiğitle birlikte Tanrı'sına varır. Unutmayasın ki, devleti uğruna kanının son damlasına kadar akıtan gazilerin de anası, babası, yolunu gözleyenleri var. Neden, Kara Murad evlâdımdır diye yoldaşlarından ayırırsın?

Şeyh Hızır Efendi'nin derinden derine çağlayan bir pınar gibi gönülleri yıkayan bu sözleri Koca Memil'in beynine, kanına, ruhuna bir anda doluverdi. Hâlâ dizginleri bırakmayan eli yavaş yavaş gevşedi.

- Gitsin, dedi, elbette gitsin, Kara Murad da bu toprakların evlâdı... Hani... Onun daha yapacağı... Yanılmışım... Demek isterdim ki... Yâni gönül, kopası gönül... Ama diğerlerinin de anaları, babaları, sevdicikleri var değil mi? Kara Murad da kim olurmuş?

Koca Memil birden elini çekti, kuşağından tahta parçasıyla kamasını aradı. Şimdi atının üzerinde daha dik duruyor, rüzgârdan hafif hafif sallanan beyaz sakalına aldırmadan bakışlarıyla bataklığı, savaş meydanını delmeye çalışıyordu:

- Hey Kara Murad! Devletlû vezirin dediği üzere hareket et. Zinhar Cağalazade'ye varmadan geri döneyim deme. Göğsünü bin

yerinden dağlasalar da Nemçeli'yi del, son nefesini Sinan Paşa'nın yanında ver. İşte sana diyeceğim bundan ibaret... Allah yardımcın olsun.

Murad'ın atı bir kere daha kişnedi, sonra şaha kalkıp yıldırım gibi ileriye atıldı...

* * *

Güneş yavaş yavaş çekiliyordu... Gün renk değiştirmek üzereydi. Haçova'da ölüm bütün hızıyla dolaşıyordu... Bir kısım Avusturyalılar bataklığı geçmişler, Türk ordusunun merkezine varmışlardı. Asker akın akın kaçıyordu. Ordudan ayrılmayıp son ana, kanlarının son damlasına kadar çarpışmaya azmetmiş bir kısım Rumeli ve Anadolu askeri de başlarında kumandanları Hasan ve Lala Mehmed Paşalarla birlikte bataklığın öte yakasında hâlâ savaşıyordu. Padişahın ve ordunun hazine ve ağırlığını muhafazaya memur bölük halkı yerlerini terketmişler, geriye çekilmişlerdi.

Şimdi Avusturya bayrakları Üçüncü Mehmed'in hazine sandıkları üzerinde dalgalanıyor, büyük bir homurtuyla Türk çadırlarına dalan düşman askerleri her tarafı yakıyor, yıkıyor, Osmanlı ordusunun bütün kıymetli eşyalarını ve gümüş takımlarını yağma ediyordu.

- Kaçın!.. Hünkâr da gitti!.. Rumeli ve Anadolu askerinden eser dahi kalmadı. Durmayın gaziler; herkes canına düştü!...

Ovayı kâmilen yaralıların inlemeleri, atların acı acı kişnemeleri, nal sesleri ve korku kaplamıştı. Korkunun akan kanı bile donduran buz gibi rüzgârı akşamın serinliğiyle birlikte ilikleri titretiyordu. Ağırlıkların önündeki Avusturyalılar hora tepiyordu. Birbirlerinin omuzlarına ellerini koymuşlar, durmadan dansediyorlardı. Binlerce şehit gözlerini, gökte parça parça gezinen bulutlara dikmiş, kendilerinden uzaklaşan ruhlarını seyrediyormuş gibi, şu topraklar üzerinde hareketsiz yatıyordu.

Gerilerde, ordu ağırlığının, padişah otağının ve hazinenin ardında duyulan kılınç sesleri can çekişen bir insanın son çırpınışına benziyordu. Fakat yine de oradaki bir avuç gazinin her inen kolu bir Avusturyalıyı deviriyor, her koyuverdikleri nâra hiç sönmeyen imanlarını biraz daha ateşliyordu. Onların başka yerden gelecek teselliye hiç ihtiyaçları yoktu. Buram buram ümit ve azim tütüyordu hepsi...

İşte şuradaki ikiye bölünmüş yeniçeri harbesi, işte biraz geride delinmiş kolçağıyla yan yatmış kapıkulu askeri, işte ötede yüzükoyun uzanmış bir sancakbeyinin cebesi üzerinden mütemadiyen sızan kan, işte parçalanmış cevşeniyle atının üzerinde sallanan bir alay çavuşu, hepsi, hepsi onlara yeniden hız veriyor, kin, intikam ateşiyle âdeta kavuruyordu...

- Dayan şeyhim!.. Dayan Hızır Efendi!.. Bilirsin, biz bu anı beklerdik.

- Öyle olurdu koca akıncı... Sen de çekinmeden vur... Hızır yanındadır... Hızır Allah'ıyla biledir...

- Durmuşum!.. Karapençem!.. Çevirin o kâfirleri yolundan; biz sağ kaldıkça aslâ hiçbiri hünkârın yanına varamaya.

- Meraklanma Koca Babam. Yerköy'de Tuna'da gömülen yoldaşlarımız bile buradadır...

- Nemçeli! Nemçeli!.. Koru kendini!.

- Aman vermen yiğitler... Koman gaziler...

- Koca Baba yaman devirirsin... Koca Baba emret yaşayalım, öl de ölelim...

Bu sesleri, kaçanları alay edercesine kovalayan rüzgâr uzaklara taşıyor, bütün ovaya yayıyordu.

- Murad'ım!.. Kara Murad'ım!.. Sen de olmalıydın yanımızda, görmeliydin yoldaşlarını, görmeliydin Hızır'ın müritlerini...

Koca Memil'in bakışları benek benekti... Koca Memil'in omuzları dik, göğsü şişkindi... Koca Memil'in bembeyaz sakalı bir arslan yelesi gibi sallanıyordu göğsünde.. Koca Memil haykırıyordu. Koca Memil'in kırışmış alnında bir ışık vardı. Şeyh Hızır Efendi ise bu ışığı herkesten daha iyi görüyor, âdeta benliğine, ruhuna gömüyordu... Şeyh Hızır Efendi yine anlıyordu ki, bu ışığın başka bir membaı daha vardı. Koca Memil'in her emriyle derhal uzaklaşan, işi bitince hemen ihtiyar akıncının yanında yer alan Deli Durmuş'un o masmavi gözlerinde sanki yıldızlar küme yapmıştı... Hele içlerinden bir tanesi, apaydınlık, ışıl ışıldı; hep yol gösteriyordu... Deli Durmuş yine gülüyordu; gözlerindeki berraklık şimdi dudaklarındaydı... Karapençe Osman ise kaşları çatık, teni büsbütün kavrulmuş, eğiliyor, kalkıyor, vuruyor, kırıyordu...

- Durmuşum!.. Sakın gitme!.. Bu cenkte de gitme! Daha sonra, çok sonra gidersin olmaz mı?

- Olur Koca Baba.. Sen söyle.. Ne zaman istersen, onun dileğini ilet, o zaman giderim, o zaman!..

Belki şu bir avuç insan boş yere çarpışıyordu.. Neticede dayanamayacaklardı... Fakat o anda bunu aslâ hatırlarından geçirmiyorlardı. Bir teki sağ kaldıkça Nemçeli padişaha elini dahi süremeyecekti..

İşte yine, otuz kadar iç oğlanı bir kısmı eğerli, bir kısmı eğersiz atlara binmiş, sırma ile işlenmiş kaftanları yırtılmış, başlarından kavukları düşmüş, sırmalı takkeleri yan yatmış olduğu halde bağıra bağıra uzaklaşıyordu:

- "Hünkâr bir koçuya bindi ve Mirâhûr önüne düştü, dahi vakt-i asrda gitti. Biz de Budin, Eğri, Belgrad neresi olursa oraya varır, halâs oluruz!."

Koca Memil'in tekrar o gür, insanın içine bir anda işleyen sesi duyuldu:

- Heyt Karapençe, ne dursun? Şu namertleri, şu kancık yalancıları yollarından çevirip birer kılıçla kâffesini yere devir, sonra yine gel yanıma...

Karapençe Osman bir ok gibi yerinden fırladı ve ardına bakmadan iç oğlanlarının peşine düştü.

Çarpıştılar, hep çarpıştılar, gülerek, zevkle, zaman zaman bir serhad türküsünü de dile getirerek düşmanın saldırışına hep göğüs gerdiler.. Kederlerini, hattâ Yerköy topraklarını sulayan akıncıların akan kanlarını bile hatırlarına getirmeden, hiçbir şey beklemeden kılıçlarını salladılar... Yalnız Koca Memil, bir yağız delikanlıyı, henüz yirmi beşinci baharını yaşayan Kara Murad'ını unutmamıştı... Ne olursa olsun, ne yaparsa yapsın onu gözlüyor, hiç olmazsa ondan bir haber bekliyordu. Yoktu, Cağaloğlu Sinan Paşa pusudan çıkmamış, düşmanın ardını saramamıştı... Öyleyse? Kara Murad oraya varamamıştı, belki de hiç varamayacaktı.

* * *

Sultan Üçüncü Mehmed otağının ve hazinesinin çok gerisindeki küçük bir tepede Peygamberin sancağı altında yere serilen bir seccadenin üzerine oturmuş ağlıyordu... Ellerini göğe kaldırmıştı, dudakları yavaş yavaş kıpırdıyordu; Tanrısına içine düştükleri bu felâketten devletini ve kendisini kurtarması için dua ediyordu. Üzerinde yine

Hazreti Muhammed'in mübarek hırkası ve dizlerinin üzerinde de kargısı vardı...

Padişahın yanında, yarı nemli toprağa diz çökmüş olan Hoca Sadeddin Efendi ise tamamen hareketsiz duruyordu...

Hoca Sadeddin Efendi'nin bulanık bakışları biraz ilerilerinde çarpışan bir avuç akıncı ile, Hızır Efendi'nin müritlerine dikilmişti. Son müdafaa idi onlar... Bu akıncılara, bu iman sahiplerine yardıma koşan pek az kimse vardı... Coşkun dalgalara karşı koyan kaya parçaları gibiydi onlar. Yine de zaman geçtikçe eriyorlar, hissedilir şekilde azalıyorlardı.

Buna rağmen Sadeddin Efendi hiç ses çıkarmıyordu, yüzünde en ufak bir endişenin, en ufak bir korkunun eseri bile yoktu... Ne garip, hattâ gülümsüyordu bile!..

Sultan Üçüncü Mehmed, elini yüzüne götürdü, göz yaşlarıyla ıslanan ince uzun parmaklarına bir müddet dalgın dalgın baktı, sonra başını hocasına çevirip sordu:

- Efendi önümüzde, bir ok atımı yerde çarpışan Koca Memil ile Hızır Efendi midir?

- Beli saadetlû Hünkârım...

- Ne zamana kadar dayanırlar?

- Tanrı uludur padişahım...

- Kanı benim sadık kullarım, kanı bunca ekmeğimi yemiş, nimetimi görmüş adamlarım? Hiçbirisi bu gazileri görüp utanmaz mı? Mertlik cenk meydanını bırakıp kaçmakta mıdır?

- Sabır gerek sultanım, kocamış akıncı oradayken âsude baş olasınız saadetlû padişahım...

- Lalam İbrahim Paşa neden gözükmez, bize neden haber salmaz oldu?

- İşi ağır, mes'uliyeti fazladır hünkârım... Beklemek gerek...

Sultan Mehmed sustu... Bir müddet önüne, dizlerinin üzerinde duran Peygamberin kargısına baktı... Gözleri tekrar sulanırken bakışlarını yine savaş meydanına çevirdi:

- Ordum, tamamen dağılıyor, diye inledi... Alay alay kaçıyorlar... Küffar zevkinden şeytanca oynuyor... Otağ-ı hümayunumu, hazine-i âmiremi yağma ediyorlar... Bayraklarını dikip trampet, boru çalıyorlar. Daha beklemek nice olur efendi? Buna gönül dayanır mı?

Sadeddin Efendi, dizlerinin üzerinde duran elini çaprazlamasına

göğsünde kavuşturdu, hünkâra derin derin baktı; gözleri yine bulanıktı, fakat orada hâlâ en ufak bir endişenin izi yoktu.

Bu sırada yanlarından at sesleri işittiler. Muhafızlar mızraklarını kaldırdılar, Sadrâzam sür'atle yere atlayıp padişahın önünde eğildi. Eli titriyordu, telâşın ve çaresizliğin izleri söz söylerken bile belli oluyordu. Koltuğunun altında bir kat yeniçeri elbisesi vardı.

- Saadetlû sultanım... Küffar her koldan akın eder, iki kere ulak salmama hele bir keresinde Kara Murad denen bir yiğidi göndermeme rağmen Cağaloğlu Sinan Paşa meydan-ı cenge çıkıp şecaat göstermez. Daha fazla tutunmak mümkün değildir. Cüretimden yana af buyrula, hemen şu yeniçeri libasını mübarek esvaplarınızla değiştirip tebdil-i kıyafet edesiniz ve dakika fevt etmeyip iş bilir birkaç hüddamınızla Belgrad'a doğru yola revan olasınız. Allah saklaya, asâkirinizin geri kalanı dahi firar ederse kaçanların altında bile ezilmeniz mümkündür.

Sultan Mehmed'in yüzü büsbütün sarardı, dudakları büzüldü, gözlerinin altındaki morluk sür'atle genişlemeye başladı, belki de ne yaptığının farkında olmadan elini İbrahim Paşa'nın getirdiği yeniçeri elbisesine uzattı. O zaman Hoca Sadeddin Efendi'nin birden ayağa fırladığı görüldü. O yorgun bakışlarda bir anda bir şimşek çaktı, çökük omuzları dikleşti:

- Olmaz!.. Bu iş aslâ caiz değildir. Vezir, o libası hemen sahibine gönder.

Padişahın eli havada kaldı, Sadrâzam geriledi. Bir müddet her üçü de savaşın korkunç gürültüsünü dinler göründüler... Neden sonra Üçüncü Mehmed elini indirdi, bakışlarını hocasına bakmaya cesareti yokmuş gibi önüne eğdi, boğuk ve titrek bir sesle sordu:

- "Efendi, öyleyse sen söyle, şimden sonra ne çare itmek gerek?"

Hoca Sadeddin Efendi'nin omuzları yine çöktü, gözüne yorgunluğun gölgesi doldu.. Ellerini önünde bağlarken:

- "Padişahım," dedi, "lâzım olan yirinüzde sâbit ve berkarar olmakdur; cengin hali budur. Ecdad-ı izâmunuz zamanında dahi tabur muharebeleri ekser böyle olmuştur. Mucizât-ı Muhammed aleyhisselâm ile inşâ-Allah-u Teâlâ fırsat-u nusret ehli İslâmındır. Hâtır-ı şerîfinizi hoş tutun..."

Hoca Sadeddin Efendi'nin sesi titriyordu, âdeta derinden geliyormuş gibiydi... Fakat dudaklarında bir tebessüm, hattâ bir ışık vardı.

Bu ışık biraz evvel Koca Memil'in yer yer çizgilerle dolu alnında parıldayan ışığın aynıydı.

Hoca Sadeddin Efendi bu sefer İbrahim Paşa'ya döndü:

- Cür'etim af buyrula devletlû vezir, dedi, padişahımı bize emanet edip ordunun başında bulunmanız münasip olur. Asâkir serdarını yanında görür ise taze can bulur. Ve illâ herkes bile ki, hünkârımız aslâ kullarını bırakıp bir yere gitmemiştir... Sonra Koca Memil'e biraz daha yardım göndermek yerinde bir tedbir olur.

Vezir-i âzam hiç sesini çıkarmadı; yeniçeri elbisesini koltuğunun altına sıkıştırıp geri geri çekilerek uzaklaştı.

Şimdi yine bu küçük tepenin üzerinde Üçüncü Mehmed seccadesine oturmuş nemli gözlerle önündeki amansız mücadeleyi seyrediyor, bir taraftan da gerilerden gelen yanık sesli hafızların okuduğu Kur'an nağmelerini dinliyordu.. Hoca Sadeddin Efendi ise yine sakin, yine endişesiz, dudaklarındaki o tebessümüyle artık kızarmaya başlayan gök yüzüne bakıyor, oradan yorgun gözlerine dolan ışıkları âdeta benliğine akıtıyordu...

* * *

Koca Memil atının üzerinde sallanan Şeyh Hızır Efendi'ye iyice sokuldu; onun göğsünden, şakaklarından sızan, beyaz sakalını yer yer kırmızıya boyayan yaralarına derin derin baktı, sonra karşısına dikilen bir Avusturyalıyı bir kılıç darbesiyle yere sererken:

- Hocam, dedi, meydan-ı şecaati biraz da bize bırakıp yaralarını bir hoşça sardır, çok kan kaybedersin.

- Ya sen kocamış adam? Sen hiç halinin farkında değil misin?

- Bizi ne gözlersin? Ömrümüz hep at sırtında, cenk meydanlarında geçti. Elbet sonumuz da burada biter.

- Beraber bitirelim öyleyse kocamış adam, beraber bitirelim... Görmez misin ki eridik, görmez misin ki bize yardıma gelen asâkir bile zorla cenk eder. Arzum şudur ki, ırz-ı devleti pâyimal eden, hünkârın hazinesi, otağı önünde hora tepip eline ne geçerse götüren şu küffarın hiç olmazsa oradan çekildiğini görmek bana nasip olsun.

O zaman Koca Memil dişlerini gıcırdattı, bir kor gibi yanan bakışlarını bir an, parça parça dolaşan bulutlara dikti, dudakları titrerken:

- Irz-ı devlet, diye söylendi... Irz-ı devlet. Onu koruyacağız, hep koruyacağız... Dilediğin gibi olsun hocam.. Savulun!..

Koca Memil atını şaha kaldırdı; etrafında dolanan Avusturyalılara âdeta acıyormuş gibi kurumuş dudaklarını yukarıya doğru kıvırarak baktı... Sonra saldırdı, vurdu, parçaladı...

Nemçeli ne yaparsa yapsın bu duvarı delemeyecek, seccadesinin üzerinde durmadan dua eden Sultan Üçüncü Mehmed'e varamayacaktı...

Dakikalar geçiyordu.. Bunlar öyle dakikalardı ki, güneşin daha fazla beklemeye sabrı kalmayıp yerini akşamın matemli loşluğuna bıraktığı zamanı taşıyordu. Bu dakikalar meçhule, hep meçhule kayıyordu..

Koca Memil'in şakaklarından terler boşanıyordu, âdeta günle beraber gözleri kararır gibi oluyordu. Hızır Efendi'yle yine göz göze geldi. O atının üzerinde mütemadiyen sallanıyordu, gözlerini yarı yarıya kapatmıştı, kılıcı ağır ağır inip kalkıyordu.

Durum korkunçtu. Bitecekti, her şey çöken geceyle birlikte bitecekti. Eriyorlardı, mütemadiyen azalıyorlardı. Yetmiş beş kadar akıncıdan ancak ellisi kalmıştı. Şeyhin müritlerinden kırktan fazlası hayatta değildi. Yardıma koşan Sadrâzamın adamları ve bölük halkıyla birlikte artık beş yüz kişiyi geçmiyorlardı. Son gazi de gözlerini kapatınca Nemçeli padişaha varacaktı, son gazinin bu topraklara veda etmesi hiç mühim değildi; hünkâr, devlet kurtulamayacaktı.

- Bre Karapençe!...

Hançereyi yırtarcasına fırlayan bu ses, kılıç şakırtılarının, at kişnemelerinin, feryatların bile ötesine geçti.

- Buyur Koca Baba...

- Durma, biraz geri çekilip "Düşman kaçıyor" diye bağır!.. Gırtlağın parçalansa da durmadan bağır!..

- Hemen Koca Baba...

Koca Memil şimdi karşısına dikilen iki Avusturyalıyı fark etmemiş gibi etrafına bakınıyordu; biraz ileride elindeki bozdoğanı gülümseyerek çeviren Deli Durmuş'a gözleri takılınca aynı gür sesi ile yine haykırdı:

- Bre Durmuş!.. Oyalanma gayri orada. Yanına beş asker al, sen de kaçanları topla.. Kapıkulu, aşçı, at oğlanı, deveci, katırcı, karakullukçu, yamak, helvacı, ne bulursan önüne katıp hünkârımızın otağına,

hazine-i hassaya sal onları. Silâhları yoksa odun, kepçe, kazma, balta ne bulur iseler ellerine alıp hepsini ağırlıkların yanına sür, dinlemeyen olursa bozdoğanlarınızla ezin kafalarını...

- Meraklanma Koca Baba...

Koca Memil sol elini alnına götürdü, orada donup kalan terlerin başkaları tarafından görülmesine tahammülü yokmuş gibi atını art ayakları üzerinde döndürdü, kolu iki kere takip edilemeyecek sür'atle inip kalktı, kılıcının tannan sesi yanındakilerin kulaklarında akisler yaptı..

Hızır Efendi ise atının üzerinde bir kere daha sallandı ve kılıç tutan eli yavaş yavaş aşağıya indi...

- Ey ümmet-i Muhammed, küffar kaçıyor, dayanın!.. Zafer devleti Osmaniye'nindir!..

Gerilerden bir insan hançeresinden çıktığı aslâ tahmin edilemeyen bir ses katre katre, rüzgârı da önüne katarak savaş meydanını dolduruverdi.

- Küffar kaçıyor!..

- Nemçeli yan verdi...

Koca Memil başını hafifçe çevirdi, sağ tarafında, biraz ilerisinde saray hademelerinin ellerinde sopa, balta, kazma, kürek ve kepçelerle Avusturyalıların yağma ettiği, üzerlerine bayraklarını dikip hora teptiği çadırların, ordu ağırlıklarının bulunduğu yere doğru koşmakta olduklarını gördü; arkalarında bozdoğanlarını sallayan Deli Durmuş'la beş akıncı vardı...

Koca Memil'in bu son şansıydı... Artık başka bir şey beklemiyordu... Ne perişan askerine aldırmadan bataklığın yanında savaşan Lala Mehmed Paşa'dan, ne ortalıkta gözükmeyen Sadr-ı âzamdan, ne de Hüseyin Paşa'dan ümit vardı.

Ya Kara Murad?... İyice kanaat getirmişti artık, Kara Murad düşmanı yaramamış, Sinan Paşa'ya varamamıştı... Belki de bir Avusturyalının okuyla... Hayır bunu aslâ düşünmemeliydi. Murad'ı şu anda hiç ama, hiç hatırına getirmemeliydi. Yapılacak çok daha başka işi vardı; atının bastığı bu toprak aynı zamanda Murad'ın da toprağıydı... Öyleyse, sonra, daha sonra, elindeki kılıcı olmadığı, şakaklarını iki avucunun arasına almaya imkân bulduğu vakit düşünmeliydi onu... Yine de sendeledi, yine de omuzları çöktü, yine de eli titredi... Bir kılıç sol omuzuna saplandı... O zaman silkindi, karşısındaki düşmanı bir anda yere serdi:

- Murad'ım, diye inledi, neredesin?

Koca Memil'e âdeta hıçkırık dolu, boğuk, fakat buram buram sevgi tüten bir ses cevap verdi:

- Dayan Koca Babam vardım...

- Sen?.. Sen ha Murad'ım?.. Yiğidim geldin mi?

- Gamlanma babam, Cağaloğlu, Fetih Giray'la küffarın ardını çevirmeye başladı, Lala Mehmed Paşa taze can bulup küffarı bataklığa doğru sürmeye çalışır...

- Ya sen, niye onların yanından ayrılırsın?

Al bir bayrağa bürünmüş gibi her tarafı kana bulanmış Murad içini çekti:

- Babam, diye fısıldadı, seni kime bırakam? Orada işim bitti sen ise burada yalnızsın...

- Gel öyleyse yanıma, ayrılma benden...

İkisinin birden sol yumrukları havaya kalktı, ikisinin birden kılıcı birer Avusturyalı deldi...

- Yaralısın evlât..

- Sen de..

- Bana bakma...

- Bana da sen bakma babam...

- Vuralım.

- Vuralım.

Savaş son ânını yaşıyordu... Akşam şehit kanlarıyla yıkanmış ovaya son kızıllığını bırakıyordu. İleride, ağırlıkların önünde saray hizmetkârları ellerindeki odun, kazma, küreklerle yağmaya dalan Avusturyalılara darbeler indiriyor, Deli Durmuş'un bozdoğanı fırıl fırıl dönüyor, beş akıncı ise kılıçlarını orada, yağmacıların göğüslerinde biliyordu..

- Küffardan eser kalmadı.. Nemçeli kaçıyor.. Dayanın yiğitler...

- Haydin şahbazlarım!..

- Komayın kurtlarım.

Koca Memil'in sesi bu karmakarışık feryatlar, nâralar arasında tekrar duyuldu:

- Bre Karapençe!.. Şimdi de ileri koş... Bataklığın orada, Anadolu askerinin yanında, "Küffar kaçıyor" diye bağır, hep bağır...

- Emret Koca Baba...

Artık kaçan Türk askeri toplanmaya başlamıştı. Biraz evvel ne ya-

pacağını şaşırmış olan Osmanlı ordusu âdeta yeni savaşa giriyormuş gibi Avusturyalılara kıyasıya hücuma geçmişti...

Talih, kararan gün içinde konacak yeri seçmişe benziyordu..

Nihayet Koca Memil etrafında hiçbir Nemçeli görmez oldu, kolunu indirdi. O zaman anlayamadığı bir sevgiyle elindeki altın saplı kılıcı öptü, dudakları kızıla boyanırken gözlerini hafifçe kapatarak etrafına bakındı...

Düşman sahiden kaçıyordu... Çadırların, otağın ve hazinenin önünde bir tek Avusturyalı kalmamıştı... İkindiden beri padişahı ele geçirmek için çalışan Nemçeliler de yüz geri etmiş, artlarına bir avuç akıncı ile şeyhin müritleri düşmüştü. Ve karşıdan Karapençe Osman atını çatlatırcasına geliyordu:

- Küffar darmadağınık oldu... On binlercesi kılıçtan geçti. Lala Mehmed Paşa ile Cağaloğlu Sinan Paşa ve Fetih Giray bir o kadarını bataklığa gömdü... Nemçeli'nin hazine ve topları tamamen ele geçti... Ey gaziler zafer bizimdir...

Koca Memil başını hafifçe salladı, omuzlarından ve alnından akan kanlara aldırmadan kılıcını dizinde temizleyip kınına soktu, kuşağından tahta parçası ile kamasını çıkardı:

- Hızır Efendi, diye seslendi, gayretinin mükâfatını gördün işte... Irz-ı devlet kurtuldu. Ver de mübarek elini öpeyim..

Fakat hiçbir cevap alamadı, yanına bakındı. Şeyh Hızır Efendi görünürlerde yoktu.. Birden geri döndü, şeyhin başı önüne eğik sahipsiz atıyla karşılaştı.

- Vay hocam, hocacığım ne oldu sana?

Hemen yere atladı, sür'atle şeyhin atının yanına vardı.. Orada, hayvanın ayaklarının dibinde Şeyh Hızır Efendi sırt üstü yatıyordu; gözleri yarı kapalıydı, dudaklarında bir tebessüm, tamamen aydınlık, huzur dolu bir tebessüm vardı... Beyaz sakalı kana bulanmıştı, kirpiklerini gökte parıldayan Çoban Yıldızı okşuyordu...

Koca Memil diz çöktü, Hızır Efendi'nin yerde duran kılıcını aldı, göğsünün üzerine koydu. Ağır ağır eğilerek biraz evvel altın saplı kılıcının renklendirdiği dudaklarını şeyhin alnına değdirdi:

- Hocam, diye fısıldadı, gittiğin yerde de bizi unutma. Biz de geleceğiz; biraz daha işimiz var, onu da gördükten sonra. Ruhun şâd olsun...

Etrafa tamamen gece çökmüştü. Uzaklardan serhad türküleri geliyordu ve bir ses:

- Estergon, diyordu..

Gaziler Haçova'nın zaferini Estergon'da tamamlamak istiyorlardı..

* * *

Yer yer meş'aleler yakılmıştı.. Asker şarkı söylüyor, oyun oynuyordu. Sazlar çalınıyor, davullar vuruluyordu. Atlılar, haberciler durmadan koşuşuyor, padişahın otağından vezir çadırlarına emirler taşıyordu.

Haçova'ya çöken gecenin soğuğu, zafer nağmeleriyle yıkanan vücutlara bir meltem kadar ılık geliyordu.

Koca Memil bir ateşin başına bağdaş kurmuştu, elinde yine kamasıyla tahta parçası vardı. Kara Murad, Memil'in yanındaydı. Deli Durmuş'la, Karapençe Osman da ateşin karşı tarafında oturuyorlardı. Kırk kadar akıncı biraz geride nemli toprağa uzanmışlar, gökte parça parça dolaşan bulutları seyrediyorlardı. Biraz ileride, Şeyh Hızır Efendi'nin sağ kalan yirmi müridi, taze kazılmış bir mezarın etrafına diz çökmüş, hatim indiriyordu.

- Estergon!..

- Estergon kalesi küffar elinde..

- Estergon kalesi ecdat yadigârı!

- Estergon!..

Küme küme oturmuş bir kısım gaziler Haçova zaferini unutmuş gibi Estergon'u dile getiriyorlardı o gece...

Koca Memil bir an tahta parçasını yontmaktan vazgeçti. Başını biraz da hayret etmiş gibi iki yanına sallarken:

- Gaziler bundan sonra Estergon'u istiyorlar, diye fısıldadı, halbuki Estergon'dan evvel görülecek başka hesabımız var..

- Mihail değil mi?

- Beli Murad'ım, Mihail..

Murad sırtına bir ok saplanmış gibi titredi:

- Mihail, diye inledi, sen hep yaşayacak mısın? Senden anam ile... Her ne ise, kuru lâf neye yarar?

- Susma evlât, derdin ne ise benden saklama gayri. İçindekini dök.

- Babam, madem ki istiyorsun, söyleyeyim öyleyse. Çünkü benim de sabrım kalmadı.. İki yıldan beri Mihail kâfirini kovalarız. Uğrunda bunca yoldaşımız can verdi, bir türlü ele geçmedi. Bundan sonra kimsenin onun peşinden koşmasına, bu hain için tertemiz kanlarını şu kara toprağa akıtmasına aslâ gönlüm razı değildir. Onu yalnız ben yakalayacağım, ondan yalnız ben Yerköy'deki akıncıların, anamın, bir de şey, evet, Ayşe Gül'ün hesabını soracağım... Ölsem de ne gam?

- Ben?

- Babam sen bu devlete lâzımsın... Bugün bir kere daha anladım ki, Nemçeli sensiz dize gelmez. Biz ise her mevsim Mihail'i bırakıp ordu-yı hümayûna karışır, Nemçeli'yle dövüşürüz. Bu ne vakte kadar devam eder? İşitirsin, asker Estergon der... Padişah bile Eflâk'ı, Mihail'i unutmuş gözükür. Onun için kendini tehlikeye sokma, sen orduyla kal, müsaade et Mihail'i ben yalnız başıma arayayım, beceremezsem sonunu nasıl olsa sen tamamlarsın.

- Aslâ...

Koca Memil'in sesi, önünde yatan ateşi ürkütmüşçesine, onu dalga dalga yorgun bakışlara taşıdı.

Nemli toprağa uzanmış kırk akıncı bu ses üzerine doğruldu. Karapençe eğildi. Deli Durmuş bir tutam ışığı berrak gözlerinden benliğine doğru akıttı.

O zaman Kara Murad ayağa kalktı, üşümüş gibi kürküne büründü, kalpağını düzeltti.

- Nereye gidersin Kara Murad?

- Yaralarım hep sızlar babam, bir kere daha bir cerrah bulursam iyice temizletip, sardırayım derim..

- İyi edersin... İstersen beraber gidelim, ben de şu omuzumdaki sıyrığa yine baktırayım...

- Sen dinlen babam, ben cerrahı bulunca haber salarım.

Murad geri döndü. İleride bir çalıya bağlı atına bindi, alev alev yanan ateşe, gerilere düşen gölgelere ve bir de ak sakalıyla başını önüne eğmiş birden derin düşüncelere dalan Koca Memil'e baktı. Boğazı yanıyordu, bir kamçı gibi şaklayan rüzgâr yaralarını büsbütün sızlatıyordu. Ağlamamak için dişlerini sıktı, sonra başını, Koca Memil gibi, önüne eğdi, atının karnına hafifçe dokundu, ağır ağır uzaklaştı... Hayvan yorgun olmalıydı, nedense gitmek istemiyordu.

Belki de aradan bir saat geçti... Ovada sesler kesilmeye, ateşler

sönmeye başladı... İki atlı Koca Memil'e yaklaştı; Kapı ağası Gazanfer Ağa'nın ince sesi duyuldu:

- Abe Koca Memil Bey, sen burada mısın? Saatlerden beri saadetlû padişahım seni aratır. Niçin huzuruna varıp diğer vezir ve beyler gibi mübarek ellerini öpmezsin? Durman, iltifat-ı şahâneye mazhar oldunuz. Yanına Kara Murad ile Deli Durmuş ve Karapençe'yi alıp peşim sıra gelesin.

Koca akıncı daldığı hülyadan uyandı. Bir an Gazanfer Ağa'nın ne söylediğini anlamaya çalıştı. Zihni o kadar gerilerde, benliğini kemiren meçhullerin içinde, senelerin ardında idi ki, kapı ağasını bile o anda lâyıkıyla görmekte güçlük çekiyordu. Şu Kara Murad onu yine gamlandırmış, etrafındaki kâinatı bir anda değiştirivermişti. Elindeki tahta parçası ile kamayı kuşağına soktu, kamburlaşan sırtını doğrulttu, bakışlarına küllenmiş olan ateşin ışıklarından bir nebze vermeye çalışırken:

- Kusurumuzu bağışla ağa, dedi, biz hünkârımızı rahatsız etmek istemeyiz... Zahmet edip buralara kadar gelmişsin ama münasip görürlerse huzur-ı şahâneye yarın sabah varalım. Padişahımın iltifatından gayri istediğimiz hiçbir mükâfat yoktur.

- Aslâ hünkârı bekletmek caiz değildir, Hâce-i sultanî Sadeddin Efendi bile otağ-ı hümayûndadır, sizi bekler.

- Hem Kara Murad'ı da buralarda göremem; bir cerrah bulup yaralarını sardırmaya gitmişti.

- Onu da başka zaman huzur-ı hümayûna çıkarırız; var şimdi sen şu karşıda oturan iki yiğitle bile peşim sıra gel...

Koca Memil çaresiz kalmış bir insanın isteksiz haliyle ayağa kalktı, atına doğru giderken:

- Karapençe, Deli Durmuş, diye seslendi, duydunuz, hünkâr bizi aratır imiş. Gelin benimle; hatırlarını hoş edelim. Bir iş beceremedik ama, hünkâr fermanıdır; bu zafer gecesi kırmak caiz değildir.

Koca Memil ne olursa olsun o anda, halden sıyrılıp maziyi yaşamak ve sonra geleceği şimdiden adım adım takip etmek istiyordu. İçinde bulunduğu zaman onu hiç alâkalandırmıyordu.

- Koca Baba!.. Koca Baba!..

Bir ses birdenbire gecenin soğuğu altında sinen karanlığı yararak önlerine seriliverdi. Koca Memil ayağını atının üzengisinden indirdi:

- Kimdir o?

- Abe Koca Baba nerdesin?
- Kimsin sen?
- Ben Cağaloğlu Sinan Paşa'nın eşkincilerindenim.
- Benden ne istersin?
- Kara Murad denen yiğidi bugün tanımış, hayran kalmıştım. Paşanın emriyle bir işten biraz evvel geri dönerken ona bataklığın öteki yakasında rastladım, evvelâ düşman sanıp yolunu çevirmeye kalkıştım. Lâkin anlayınca hayret ettim; hali hiç de hoş değildi. Evvelâ benimle konuşmak istemedi, sonra vazgeçti, "Koca Babamı yarın sabah görüp gittiğimi söyle, dedi, meraklanmasın!.. Nasipse günün birinde elbet buluşuruz..." İşte böyle Koca Baba, bir türlü sabahı bekleyemedim... Çünkü Kara Murad'ın halini hiç beğenmedim, sesi titrer idi. Yaralıydı. İyice göremediysem de muhakkak bir yerinden yaralıydı...

Koca Memil birden dikildi, bir sıçrayıştı atına biniverdi, gözlerinin kor gibi yanmaya başladığı karanlıkta bile anlaşılıyordu.

- Yoldaşlar, diye bağırdı, tiz atlanın; Kara Murad Mihail kâfirini tek başına vurmaya gider. Onu yolundan çevirmek gerek... O ölmemeli, onun yapılacak daha çok işi var, çok işi...

Başka bir söz konuşulmadı... Kırk iki gölge bir kaplan gibi yerinden fırladı... Kırk üç at birden şaha kalktı... Gecenin uykuya yatan sessizliğinde nal sesleri beyinlerde de aksini bularak sür'atle uzaklaştı.

Gazanfer Ağa şaşkınlığından yanındaki eşkinciye döndü:

- Gittiler, diye fısıldadı, hünkârı bile unutarak gittiler. Halbuki isteselerdi!.. Ne denir?

Şimdi yine her şey eskisi gibiydi... Asker uyuyordu, asker rüyasında Estergon'u görüyordu. Estergon çok uzaktaydı, akıncıların gittiği yerin tamamen ötesindeydi Estergon...

-X-
Asil Margot

KAR yağıyordu.. Sulu, yapışkan bir kar.. Rüzgâr yolunu kaybetmiş bir yolcu gibi sığınacak bir yer arıyordu.. Gök, Eflâk ovasına çökmüş, günün ışıklarını ardına gizlemişti..

Murad'ın atı güçlükle ilerliyordu... Hayvanın ayakları zaman zaman çamura batıyor, tökezliyordu.

Murad bir aralık dizginleri çekti, sol eliyle yanaklarından sızan kar parçalarını kurulamaya çalıştı. Üzerindeki boyar elbisesinin açılan yakasını örttü. Bu elbise ona ufak geliyordu; atının üzerinde dilediği gibi hareket etmesine mâni oluyordu.

Haçova'dan Erdel (Transilvanya) topraklarına girdiği zaman bir tesadüf eseri, Eflâk'a doğru dolu dizgin at süren bir boyarla karşılaşmış, bir yumrukta onu devirip kılığını değiştirmişti. Boyardan aldığı malûmata göre, Mihail'in Erdel'de olduğunu, Eflâk yetmiyormuş gibi Erdel'e de el uzattığını, Erdel Prensi Sigismond Bathori'nin memleketini tamamen Avusturyalılar'a terketmesi üzerine buralarını da hâkimiyeti altına almayı tasarladığını anlamıştı.

Boyarın üzerinde hiçbir mektup yoktu. Buna rağmen Mihail'e bir haber yetiştirmek için acele ettiği belliydi. Murad bunun Avusturyalılarla birlikte Haçova'da Türklerle çarpışmış olan Erdel Voyvodası Bathori'nin durumuyla alâkalı olduğunu tahmin ediyordu. Şu halde Mihail yakınlarda olmalıydı. Ama neredeydi? Boyar hayatı pahasına dahi olsa bunu söylememiş, korkusundan ölmüştü. Murad bundan sonra Ulah köylerine uğrayamamıştı; konuşmasından boyar olmadığı anlaşılır, şüphe uyandırabilirdi.

Plânı gayet basitti; Mihail'in karşısına birden çıkacak, onu daha ne olduğunu anlamaya vakit bırakmadan, bir kılıç darbesiyle ikiye

biçecekti. Sonra, hemen oracıkta Mihail'in muhafızlarıyla çarpışa çarpışa gözlerini bu hayata yumuverecekti. Muhakkak bu arzulanan bir netice değildi; Mihail' den lâyıkıyla intikam almış olmayacaktı. Anasına Ayşe Gül'e, akıncılara, kazığa geçirdiği binlerce Türk'e yaptıklarına mukabil böyle bir sonuç çok basitti. Fakat Murad başka çare bulamıyordu. Vaktiyle Koca Baba da böyle düşünmüştü. Koca Baba!..

Muradın gözleri birden sulandı; hayır ağlamayacaktı, esasen gözlerinin bu nemliliği konduğu yerde hemen eriyiveren kardan ileri geliyordu. Tekrar sol eliyle yanaklarını, hattâ gözlerini kuruladı... Fakat yine de beynine beyaz sakalı, bir kor gibi yanan bakışları, çizgilerle kaplı alnıyla giren Koca Memil'den uzaklaşamadı. Acaba şu anda Koca Baba ne yapıyordu? Hakkında neler düşünüyordu? Ya anası, ya Ayşe Gül? Deli Durmuş, Karapençe Osman, geri kalan bir avuç akıncı, hattâ Garip Hüsmen? Hepsinden, hepsinden çok uzaklardaydı artık, bir daha da onları göremeyecekti. Ne çıkardı? Muhakkak bir müddet arkasından gözyaşı dökecekler, aylarca hâtırasını yâd edecekler, sonra unutup gideceklerdi. Ama Mihail muhakkak ölecekti.

Murad silkindi. Düşünmemeli, geride kalanları hiç hatırına getirmemeliydi; yoksa bu işi başaramazdı, eli titrer, yılabilirdi... Onun yegâne hedefi Mihail'di; Mihail'in nerede olduğunu öğrenmeli, gizlice yanına sokulmalıydı. İşte aradan iki ay geçmişti. Ekimin sonlarından bu yana altmış günü ardında sürüklemişti. Dağlar aşmış, ormanlarda, mağaralarda konaklamıştı. Yolda kışlığa çekilen Eflâk ordusuna rastlamıştı; fakat bir türlü Mihail'i bulamamıştı. Gizlice yakaladığı Ulahlar ya bir şey bilmiyor, yahut korkularından yalan söylüyorlardı. Birkaç tanesinden Mihail'in izini öğrenmişti ama söyledikleri yere vardığında onun oradan çoktan gittiğini anlamıştı.

Nihayet Eflâk Ovası'na inmişti. Son ümidi Targovişte'de idi. Yoksa kış yaman bastırıyordu. Sığınacak hiçbir yeri yoktu. Kar diz boyu yerde birikmeye başladı mı, hiçbir şey yapamadan donabilirdi... Zaten altındaki hayvan da yorgundu. Bu üçüncüsüydü; iki tanesi yolda ölmüş, köylülerden yenisini satın alıncaya kadar günlerce yaya yürümüştü.

Kar gittikçe hızını artırıyordu... Hattâ yapışkanlığı da geçmişti. Rüzgâr sığınacak bir yer bulmuş gibi sinmişti. Murad atının üzerinde doğruldu, etrafına bakındı; Targovişte'ye bir an evvel varmak için daha kestirme bir yol arıyordu. Buralarını gayet iyi biliyordu; bir

kere Kalugeran'dan Mihail'i kovalarlarken, bir defasında da geçen kış Koca Baba ve yüz akıncıyla geçmişti bu ovadan.

Sol tarafta bir dere akıyordu, derenin kenarında küçük bir ağaçlık vardı, ağaçlıkların önünde kıldan yapılmış siyah birkaç çadırla, hayvanları çıkarılmış, üstü örtülü on kadar araba duruyordu. Atlar görünmüyordu. Her halde ağaçların arasına bağlanmış olmalıydı, Mihail burada bulunmazdı, hattâ bu çadırların sahipleri Ulahlar da olamazdı.

Murad hayvanını çadırların tarafına doğru sürdü. Karnının acıktığını hissediyordu, sabahtan beri ağzına bir lokma bile koymamıştı. Çadırlardan birinin sahibinden biraz ekmek isteyecek, imkân bulursa Mihail hakkında malûmat alacaktı.

Murad çadırlara yaklaşınca buranın bir Çingene obası olduğunu anladı. Buna rağmen görünürlerde kimse yoktu:

- Kim var orada?

Ulahça sesleniyordu, küçükken Yerköy'de bu lisanı öğrenmişti, fakat yine de şivesi dikkat edilince Ulah olmadığını belli ediyordu.

Çadırlardan birinin perdesi kalktı; elbisesi yamalarla dolu, başındaki takkesini kulaklarına kadar geçirmiş, simsiyah sakalları bütün yüzünü diken gibi kaplamış, şişman bir adam dışarı çıktı:

- Kimi arıyorsun?

Adam gayet bozuk bir şiveyle konuşuyordu. Bu iki kelimeyi dahi o kadar acayip bir şekilde yan yana getirmişti ki, anlamak bir hayli güçtü.

Bir köpek gerilerden havladı, çadırın aralık kalan kapısından bir duman yükseldi.

- Kimsiniz? Burada ne işiniz var?

- Kışladık. Hayvanlardan ikisi nalları dikince daha emin bir yer bulmakta geciktik. Targovişte'ye de sokmadılar; kaldık burada. Ya senin bizden istediğin ne boyar?

- Karnım aç... Sabahtan beri durmadan at sürdüm. Efendimiz haşmetlû Mihail'e bir haber götürürüm.

Çingene Mihail'in adını duyar duymaz bir istavroz çıkardı. Mihail lâfı onu âdeta titretmiş, hattâ omuzlarını çökertmişti.

Murad, Çingene'nin bu halini fark etmekte gecikmedi. O da saygısını ifade etmek istiyormuş gibi elini göğsünde kavuşturup başını önüne eğerken:

- Efendimizi bir türlü bulamadım, dedi. Siz Targovişte' den geldiğinize göre acaba orada mı idi?

Çingene bir an tereddüt etti, kirpiklerini kırparak Murad'a derin derin baktı. Etrafı çapak bağlamış, yarısı kanlı gözlerinde korku ve şüphenin izleri belli oluyordu:

- Bilmiyoruz, dedi, bilmiyoruz.

- Nerede bulunduğunu da duymadınız mı?

- Bilmiyoruz, bilmiyoruz.

Murad bu adamı, bu şekilde konuşturamayacağını anlamıştı. Mihail'in nerede olduğunu bilse de söylemeyeceği belli idi.

- Bana bir parça ekmek ver, dedi. Biraz da katık...

- Hiç kalmadı, hiçbir şeyim yok. Ancak kendime göre.

- Acaba başkalarında da yok mu, diğer çadırlarda?

- Onlarda da yok, hem burada hiç kimse benden izin almadan yabancılara bir şey veremez.

- Sen kimsin? Bir boyarla böyle konuşulamayacağını bilmiyor musun?

Adam sırıttı; çürük dişleri, kalın, âdeta iri bir et parçası gibi sarkık alt dudağına gömüldü:

- Sen boyar değilsin, dedi, birisinden kaçıyorsun sen... Ekmek filân yok, bizde, bas!..

Murad sür'atle elini kılıcına attı... O anda bu obayı şu herifin başına geçirebilir, çürük dişlerini, morarmış sarkık dudaklarına bir daha çıkmamacasına gömebilirdi...

Fakat yapmadı, bir çingene ile kavga etmek, hem mânasız, hem de faydasızdı; yolundan olacaktı, mevcudiyeti fark edilecekti. Mihail bu kavgayı duyabilir, ona göre tedbir alırdı. Sonra burada kaç kişi bulunduğunu da bilmiyordu. Ayrıca yeni kabuk bağlayan yaraları deşilir, hamle kabiliyetini kaybedebilirdi. Elini kılıcından çekerken:

- Yavaş konuş dedi, neden hiddetleniyorsun?

- Korktun mu?

- Belki!..

- Ben bu kafilenin reisiyim. Bana reis Mirkol derler, anladın mı?

- Anladım.

- Hadi öyleyse çevir atını, uzaklaş buradan.

Murad zorla gülümsemeye çalıştı. Ah, şu herifin o sarkık dudaklarına muhakkak bir yumruk indirmeliydi, kılıca hiç lüzum yoktu.

Onu bir hamlede yere serer, üstüne çıkar tepinirdi. Fakat aklına yine Mihail geldi; yaralarının sızlamağa başladığını hissetti. Mihail'e öyle kin duyuyordu ki, hiçbir yerde oyalanmak istemiyordu. Meçhul bir ses durmadan kulağına şu sözleri fısıldıyordu:

"Senin vazifen başka yerde, Mihail'in yanında; sen artık eski Murad değilsin, dilediğini yapamazsın." Eski Murad!.. Yerköy çiftliğinin, Tuna kıyılarının, yeşiller diyarının, eski Muradı!.. Bir çift yeşil göz uğruna coşan, taşan, bir tebessümle hayatı renklenen, bir çift çatık kaş karşısında ömrü kararan, omuzlara birer ipek şuhluğuyla inen sarı saçlara ümit bağlayan eski Murad... Gözleri sulandı, karşısındaki adamı daha korkunç görmeye başladı... Gittikçe beyazlaşan kar ona hicranını da getiriyordu. Yerde, atının ayakları dibinde ümitsizliği duruyordu. Evet, gayesi Mihail'di; onu yakalayacak, ikiye biçecek ve öldürecekti... O sarı saçlara bir daha elini sürmeyecek, o bir çift yeşil gözde aşkı aramayacak, o kıpırdayan, güneşi emmişçesine al dudaklara hiç, ama hiç dudaklarını değdirmeyecekti. Zaten başka türlü yapamazdı; o saçlarda, o dudaklarda, o ışıl ışıl yanan yeşil gözlerde hep Mihail vardı. Mihail'i öldürse de, o bir hortlak gibi daima Ayşe Gül'le arasına girecekti; unutamazdı, acı hakikati kafasından silemezdi... Koca Baba istese, anası yalvarsa da kat'iyen Ayşe Gül'e elini sürmeyecekti. Şu anda yine öylesine içi yanıyor, yüreği sızlıyordu ki, sırtında, göğsünde bin yara taşısa bu kadar acı duymazdı.

Murad elini kuşağına soktu, bir kese çıkardı, içinden bir gümüş para alıp çeribaşına fırlattı.

- Al bunu, bana ekmek ver.

Mirkol eğildi, yarı yarıya çamura gömülen parayı yerden aldı, dişlerinin arasına götürdü, ısırdı:

- Sahte değilmiş, dedi, gel içeri sana elbet yiyecek bir şey buluruz.

Murad atından indi, hayvanını bir kazığa bağladı, reisin peşi sıra çadıra girdi. Bir an içerisini göremez oldu. Orta yerde bir ateş yanıyordu, etrafı koyu bir duman kaplamıştı.

- Otur... Hey Margot!.. Orada katır gibi ne debeleniyorsun? Şu sahte boyara bir dilim ekmek ile biraz çökelek ver.

Köşede bir kadın vardı. Çadırın içini kaplayan dumandan onu iyice fark etmenin imkânı yoktu. Sadece bir şeklin, ince uzun bir şeklin kıpırdadığı görülüyordu.

- Gel kendin al, babanın uşağı yok senin...

Adam homurdandı, ileriye doğru yürürken:

- Kancık, diye söylendi, gösteririm ben sana.

Bir sandığın kapağını açtı, içinden kupkuru bir parça ekmek ile isten siyahlanmış bir çökelek çıkardı. Murad'a uzattı:

- Ye, dedi.

Murad arkasında, hemen hemen bir adım kadar gerisinde kadının derin derin soluduğunu hissediyordu. Etrafı kaplayan dumanı bir nefes deliyor, mayhoş, âdeta biberli bir koku burnuna çarpıyordu.

Murad boğazını tıkayan dumanı çıkarmak ve bu biberli kokudan kurtulmak istercesine birkaç kere öksürdü. Sonra gözlerinin içi yanmaya başlarken ekmek parçasını ağzına götürdü. Fakat ısırmaya vakit kalmadı. Dışarıdan at kişnemeleri, yapışkan bir çamur üzerinde ıslık çalıyormuş gibi ilerleyen nâl sesleri duyuldu.

Reis Mirkol hemen çadırın kapısına seğirtti; perdeyi araladı, gördüğü manzaradan ürkmüşçesine gözleri alabildiğine açılırken sol eliyle istavroz çıkarmaya başladı:

- Aman Allahım!..

Köşedeki kadının, biraz merak, daha fazla şehvet taşıyan sesi duyuldu:

- Haşmetlû Mihail!.. Voyvoda Mihail... Kara yılan başı için Tanrı bizi korusun.

Murad bir anda beyninin orta yerine bir yıldırım düştüğünü sandı, kalbi tahammül edilmeyecek kadar şiddetle atmaya başladı. Evvelâ ne yapacağını şaşırdı, sonra elindeki ekmekle çökeleği fırlatıp Mirkol'ün yanına vardı.

Çadırların biraz ilerisinden bin kadar atlı geçiyordu. Aralarında kürküne bürünmüş, ucu yana doğru yatık samur başlığını kulaklarına doğru iyice çekmiş, kara sakallı bir adam vardı. Bu adam Mihail olacaktı... Mihail!..

Murad'ın gözleri kararıyordu... O kadar ki, çok iyi tanıdığı, Mihail'in biraz ilerisinde yürüyen ve durmadan etrafına bakınan Marko'yu bile lâyıkıyla seçemiyordu. O şimdi sadece Mihail'in ayakları dibinde mütemadiyen imdat bekleyen bir çift menevişli yeşil ve bir çift de badem renkli göz görüyordu. Sonra çırılçıplak olmuş körpe bir vücut kıvranıyor, inliyor, üzerine doğru eğilen salyalı bir dudaktan kurtulabilmek için çamurlarda sürünüyordu.

Murad dişlerini gıcırdattı, farkında olmadan:

- Keşke ölseydin Ayşe Gül, diye inledi, başkasının olmuş o göğsü bir kamayla deliverseydin...

Sonra silkindi, sağ elini kılıcına attı, artık bu işi bitmeliydi; son an gelmişti, son fırsat önünde gidiyordu. Şimdi şekilleri biraz daha berrak görebiliyor, aylardan beri tasarladığı plânını düşünebiliyordu. Hemen dışarıda bağlı duran atına atlayarak, gerilerden, göze çarpmadan dolanacak, birdenbire muhafızlarını yarıp Mihail'in karşısına dikilecekti... Bir kılıç darbesi onu, o vampir gibi kan emen canavarı yere sermeye kâfi gelecekti.

- Nereye?

Mirkol, bir et parçası gibi iri dudağını çenesine büsbütün düşürmüş, elinde sivri uçlu bir kama olduğu halde sırıtırcasına Murad'a bakıyordu:

- Nereye gidiyorsun, boyar taslağı?

- Çekil yolumdan, işim acele, sana verilecek hesabım yok benim...

- Ya o kesendeki çil çil paracıklar? Onların altınları da vardır. Hele hepsini dök önüme, sonra yine gidip gitmemen hususunda bir karara varırız.

Bir anda Mirkol'un kama tutan elinin bileğini bir mengene kavradı. Mirkol elini oynatabilmek için, o çentikli simsiyah dişlerini sarkık dudaklarına iyice yapıştırdı. Kamayı bir parçacık Murad'ın, göğsüne doğru uzatıyordu ki, iri bir taş parçası çarpmışçasına şiddetli bir yumruk ağzının ortasına indi. Dudaklarının üzerinde yapışık duran dişleri sür'atle yere dökülürken ikinci bir yumruk Mirkol'un göğüs kemiklerini çatırdattı. Bu kadarı kâfi geldi; bir baca bulmuş gibi perdesi açık kapıdan dumanların dışarı fırladığı çadırın içine sanki bir kütük düştü. Biraz geriden şuh, şehvet taşıyan, biber kokan bir kahkaha duyuldu...

Şimdi Murad atının yanına varmıştı... Bir hamlede onu bağladığı kazıktan çözdü, üzerine sıçradı...

Mihail bir hayli ilerlemişti; Murad onları arkalarından görüyordu. Targoviştе istikametine doğru gidiyorlardı. Çingene çadırlarına ehemmiyet bile vermemişlerdi. İşleri acele olmalıydı... Etrafta başka kimse yoktu, çingeneler çadırlarından kıpırdamamışlardı... Mihail'den korkuyorlardı, gözükmemek işlerine daha iyi gelmişti.

Murad gözlerini yarı kapadı; dudaklarının üzerine konan bir kar tanesini âdeta emdi, sonra atını ağaçlıklara doğru sürdü. Bir müddet

dallara çarpmamak için eğilerek dereyi takip etti. Sağ eli hep kılıcındaydı, başını sola çevirmişti, Mihail'in hizasına varıp varmadığını öğrenmeye çalışıyordu.

Bir an geldi ki, daha fazla sabredemeyeceğini anladı; atının başını çevirdi, ağaçlıklardan çıktı. Mihail biraz ilerisindeydi, onu yandan görüyordu. Hemen elini kılıcından çekti, göğsünü şişirdi; temiz bir havaya ihtiyacı varmış gibi derin derin nefes aldı:

- Affet beni Koca Babam, diye fısıldadı, sen bu topraklara lâzımsın, hep lâzımsın, hakkını helâl et...

Sonra hayvanının karnına şiddetle dokundu; şimdi dolu dizgin Mihail'e yaklaşıyordu.

Onu görmüşlerdi, hattâ bin kişilik kafile durmuş, Marko Mihail'in yanına sokulmuştu. Kendilerine doğru heyecanla at süren bir boyarın yaklaşmasını biraz da merak etmiş olmalıydılar.

Murad bu duraklamadan istifade etti. Önüne çıkan iki muhafızı âdeta devirerek geçti..

Mihail'in gözleri hiddetinden açılmıştı, dudakları titriyor, sıkılan yumrukları bir hançeri kabzasından kavrıyordu;

- Kim bu küstah, huzuruma nasıl çıkılacağını hâlâ öğrenememiş mi?

O zaman, karın benek benek düşmeye başladığı, rüzgârın sığındığı köşesinden çıkıp kar tanelerini morarmış yüzlere yapıştırdığı bu ovada ilikleri bile donduracak kadar kin taşıyan bir feryat duyuldu:

- Mihail! Kahpe Mihail.. Ben Kara Murad.. Koru kendini..

Bir kılıcın rüzgârın önünde bile ıslık çalarak kınından sıyrıldığı görüldü, bir kol sür'atle havaya kalktı ve bir bilek karları yararak yukarıdan aşağıya doğru indi.

Tok bir demir sesi ve acı bir feryat işitildi, Mihail atının üzerinde sallandı ve sonra sırtüstü yere düştü. Voyvodanın sağ omuzu âdeta çökmüştü, buna rağmen Murad onu ikiye biçememişti. Koca Memil'in vaktiyle Hesslier'e yaptığını beceremeyişti. Acaba eli mi titremişti? Halbuki Koca Baba' dan öğrendiği bu tarz hücumu çok iyi başarırdı; daha iki ay evvel, Haçova'da Cağaloğlu Sinan Paşa'yı ararken karşısına çıkan birkaç Nemçeli'yi hep böyle biçmişti..

- Zırh, diye haykırdı, sansar zırhlara bürünmüş.

Murad ikinci bir hamle daha yapamadı. Göz açıp kapayıncaya ka-

dar geçen zaman içinde Mihail'le arasına Marko ve birkaç atlı girivermişti...

Şimdi kılıcı durmadan havada vınlıyor, atı uçacakmış gibi şaha kalkıyor, Murad, kırıyor, deviriyordu.

Bir an önünde bir boşluğun açılır gibi olduğunu gördü; Murad âdeta karşısındaki atlıyı deldi, fakat göğsüne bir kılıcın saplanmasına mâni olamadı. Başka bir darbe de sağ ayak bileğini yardı. Kan fışkırıyordu, kan... Koyu, sıcak, çok sıcak bir kan Murad'ın gönlünü o anda dile getiriyordu sanki..

Murad atının üzerine kapandı, hayvan bu son fırsatı anlamış gibi sıçradı, yere devrilmiş iki muhafız üzerinden atladı, çenberin dışına çıktı.

Murad büyük bir gayretle doğruldu, tökezleyen hayvanına hâkim olmaya çalıştı, onu ağaçlıklara doğru sürdü. Bu sefer havada vınlayan bir ses duyuldu, bir kama âdeta karları deldi, bütün sür'atiyle Murad'ın sırtına saplandı.

- Koşun, yakalayın!.. İyice yaralandı, bir şey yapamaz...

Bu, Marko'nun sesiydi, yediği bir kılıç darbesiyle yerde kıvranan, bir zalimin uğruna son nefesini vermekte olan Marko'nun sesi...

Dört atlı birden fırladı. Dört atlı ağaçlıklara doğru dalan Murad'ın peşine düştü... Murad yatarcasına hayvanının boynuna sarılmıştı, elindeki kılıç atın ayaklarına değdikçe hayvan ürküyor, yerdeki çamura rağmen gittikçe sür'atini artırıyordu. Murad'ın sırtındaki kama ise âdeta titriyor, sallanıyordu.

Şimdi derenin sesi daha yakından duyuluyordu. Sular çağlayarak akıyor, önüne kattığı dal parçalarını uzaklara, çok uzaklara götürüyordu.

Hayvan suyun kenarına varınca daha fazla tahammülü kalmamış gibi silkindi. Murad atın boynunu bırakmak istemedi; tutunabilmek için son bir gayret daha sarf etti, fakat muvaffak olamadı, gözlerine kopkoyu bir perde indi, kolları gevşedi, bir külçe gibi yere düştü.

Hayvan rahatlamıştı, hemen suya daldı, derenin öteki sahiline çıktı, bomboş ovaya doğru alabildiğine koşmağa başladı.

Tam bu sırada ağaçların arasından iki kadın fırladı. Bir tanesi çıplak ayaklarıyla çamurların üzerinde sekiyor, birbirine karışmış siyah saçlarını yüzünü kapatmasın diye ince uzun parmaklarıyla tutuyordu. Diğer kadın ondan daha genç ve kısa boyluydu. Murad'ın

yanına gelince kadınlar hemen eğildiler, onu koltuklarından tutup yüzü koyun, biraz ileride duran üstü örtülü bir arabanın altına doğru âdeta sürüklediler. Hiç acele etmiyorlardı, telâşsız ve gayet sakindiler. Fakat uzun boylusunun gözlerinde acayip bir kıvılcım parlıyor, yuvarlak ve biraz kalkık burun delikleri açılıp kapanıyordu.

Kadınlar Murad'ı arabanın altına sokunca, arabanın içinden bir kucak dolusu ot çıkardılar. Murad'ın üzerini iyice örttüler. Sonra kısa boylusu, hiç sesini çıkarmadan koşarak gözden kayboldu, burun delikleri mütemadiyen açılıp kapananı ise hemen yere oturdu, arabadan dereye doğru uzanan izleri etekliğiyle silmeye başladı.

Tam suyun kenarına gelmişti ki, ağaçların arasından dört atlı belirdi, dizginlerini kısmışlar, etraflarına merak ve hiddetle bakıyorlardı.

Atlılardan biri hayvanını bindirecekmiş gibi kadının üstüne yürüttü:

- Nerede, diye bağırdı, gördün mü onu?

Kadın bir gözünü kırptı, dudaklarını bir öpücük verecekmiş gibi uzattı, ağır ağır yerden doğrulurken:

- Namussuz, dedi, bak beni ne hale soktu.

- Kimden bahsediyorsun?

- Ya sen kimden bahsediyorsun burma bıyıklım?

- Boyar taslağı, sırtına saplanmış bir kamayla atının üzerine abanmış bir hergeleden.

- İşte ben de onu söylüyorum ya yiğidim; biraz su içeyim, sonra da şu arabanın altında duran otları çürümemesi için içeri taşıyayım diye çadırdan çıkmıştım ki...

- Uzatma, sana burada ne arıyorsun diye soran oldu mu? Herif nereye gitti?

- Nah, atı ilerde başı boş dolaşıyor.

- Kendisi?

- Dereye düştü, sular da sürükleyip götürdü.

- Sular derin mi?

- Biraz... İyice takip ederseniz leşini ileride bulursunuz. Muhafız geri döndü, arkasında duran arkadaşlarına:

- Yürüyün, dedi, hergele boğulmuştur ama ölüsünü ele geçirmek lâzım.

O zaman kadın kırıttı, bir eliyle saçlarını ensesinden başına doğru kaldırırken, sol gözünü tekrar kırptı, alt dudağını uzattı:

- Yiğidim çok hoşuma gittin, dedi akşam gelsene bana. Hani şöyle bir gece, başbaşa...

- Ya arkadaşlarım?

- Onlar da gelsin, ne çıkar, onlara da başka kadınlar bulurum, hep beraber...

Adam öksürdü, âdeta başı dönmeye başlamıştı, eğildi, kadının çenesinden yakaladı, ağzı sulanırken sordu:

- Adın ne senin?

- Margot.. Asil Margot. Ben çingenelerin kraliçesiyim. Akşama gelin olmaz mı? Ben sizi burada beklerim, arabanın önünde ateş yakarız, üşüyen içeri girer. Çadırlara sakın varmayın, gece olmadıkça da gelmeyin; kocalarımız duymasın, sonra başımı belâya sokarsınız.

Muhafız doğruldu; bu çingene yosmasını daha fazla dinlemeye kalkarsa, bir yere kıpırdayamayacağını anlıyordu. Ağzını şapırdattı, tekrar:

- Yürüyün, dedi...

Dört atlı, başları geriye doğru çarpılmış olduğu halde dere kenarını takip ederek uzaklaştılar.

O zaman kadının elâ gözlerinde o acayip kıvılcım yeniden parladı. Siyah saçlarını karlar beyaza boyarken arabaya doğru koşmaya başladı.

Rüzgâr ağaçlığın içine kadar girmişti. Dallar çatırdıyordu. Belki de bu gece çok soğuk olacak, etraf dona çekecekti.

* * *

Murad hafifçe kıpırdadı. Kalkmak, nerede olduğunu anlamak istedi, fakat muvaffak olamadı. Elleri, ayakları bağlıydı, ağzında bir tıkaç vardı. Ne olmuştu, burada işi ne idi, bir türlü hatırlamıyordu. Kulağına rüzgârın iniltisi içinde eriyen bir müzik sesi geliyordu, bir tef durmadan şakırdıyor, birisi şarkı söylüyordu.

Murad başını sola çevirdi; önünde bir perde vardı, kalın bir perde, yalnız perdenin bir yeri delinmişti, oradan dışarısını biraz görebiliyordu.

Orta yerde bir ateş yanıyordu; bir takım gölgeler ateşin etrafında kıpırdıyordu. Kimseyi seçemiyor, bunların kim olduğunu anlayamıyordu. Yalnız bir kadın gördü, raks ediyordu; rüzgâr kar tanelerini

yüzüne vurdukça başını geriye doğru atıyor, elindeki tefi havada sallıyor, gözlerine dolan alevleri âdeta emiyordu.

Birden nal sesleri duyuldu, kadın elindeki tefi attı, ateşin başındaki gölgeler hareketsiz kaldı, kalın bir ses:

- Yakalayın, diye bağırdı, efendimize ihanet ha? Gece kaçıp burada eğlenmek ne haddinize?

Gölgeler sallandılar, gölgeler kayboldular, etrafta ayak sesleri sıklaştı, küfürler, tokatlar duyuldu.

Murad bu sefer bir adam gördü; demincek raks eden kadını bileğinden kavramış, sarsıyordu:

- Söyle, o hain, asaletmeap efendimizi yaralayan o alçak nerede?

- Şimdi yakalayıp götürdüğünüz dört muhafıza da gündüz söylediğim gibi atından dereye düştü.

- Bulamamışlar.

- Boğulmuştur! Birkaç güne kadar leşine bir kenarda rastlarsınız.

- Yalan! Onu nereye sakladınız?

- Saklamadık benim yakışıklı boyarım. Öyle adi bir serseriyle bizim ne işimiz var? Ama sen ne güzelsin. Bir gece, bir gececik benimle kalmaz mısın?

Adam kadını itti, yanına sokulan bir muhafıza:

- Arayın, diye bağırdı, şu pis çingenelerin bütün çadırlarını delik deşik edin, altını üstüne getirin. Arabalarına, sandıklarına, denklerine varıncaya kadar bakın. Haydi...

Tekrar gölgeler karıştı, ayak sesleri uzaklaştı. Kadın birden adamın boynuna kollarını doladı. Uzaktan feryat ve küfürler gelmeye başlarken, adam kadının boynuna dolanan kollarını çözdü, ileriye fırladı:

- Bu arabada ne var?

- Ot, bir yığın ot, hayvanlar için; bir de anlarsın ya!.. Orada...

- Bakacağım.

- Bak, istediğin yere bak benim yakışıklı boyarım. Ama biraz da bana bak... Nasılım? Şu göğüs, şu boyun kimde var? Bak...

Kadın tekrar adama sarıldı, dudaklarını dudaklarına birdenbire yapıştırıverdi.

- Gel benimle; arabanın altı daha geniş, daha rahat. Şimdi içerden kucak dolusu ot da çıkarırım. Beni çok sev emi, yakışıklı boyarım...

Murad, başka bir şey fark edemedi, başka bir ses duyamadı. Her halde rüya görüyordu; acayip, çirkin bir rüya olmalıydı bu...

Şimdi etrafı tamamen kapkaranlıktı. Dakikaları saatler, hattâ günler bile kovalasa o bu karanlıktan sıyrılamayacağını anlıyordu... Fakat neydi bu koku? Şarap, biber taşıyan mayhoş bir nefes onu birdenbire sarıvermişti.

Uzaklardan at sesleri duyuyordu, bir el alnını, saçlarını okşuyordu. O koku, baygın, ılık, fakat yakıcı olan o koku, o nefes gittikçe daha şiddetleniyordu. Sanki Murad'ın yanında bir kedi vardı; durmadan mırıldanıyordu, anlayamadığı bir dilden bir şeyler söylüyordu...

Murad bu kokuya, terden sırsıklam olmuş alnını bir ateş gibi yakan ellere, bu kediye, bu mırıltıya tahammül edemeyeceğini anladı... İnledi. Susuzluktan tamamen çatlamış dudaklarını ısırmak istedi, fakat yapamadı; ağzındaki tıkacı çıkartamıyordu.

Birden o dokunduğu yeri ateş gibi yakan el tıkacı söküverdi. O zaman Murad rahatladığını hissetti, ciğerlerine ılık ılık bir şeyin dolmaya başladığını anladı, kendisini koyuverdi, göçtü, bambaşka bir âleme kaydı...

Bu âlem karanlık değildi; aksine aydınlık ve renkliydi. Murad'ın önünde bir çift, menevişli yeşil göz vardı; ağlıyordu, bekliyordu, hicran ve ümit taşıyordu... Baharı emmişçesine yeşil gözlerde sevda buram buram tütüyordu.

- Yeşil! Ayşe Gül!.. Ayşe Gül!..

Sonra Murad'ın yanından Hatçe Ana geçti; o da ağlıyordu, badem renkli gözleri yaşlarla doluydu, siyah saçları daha fazla beyazlaşmıştı, etrafına bakınıyordu. Hatçe Ana birisini arıyor, birisini gözlüyordu... Arkasından Koca Memil geliyordu; kaşları çatıktı, beyaz sakalı titriyordu, eli altın saplı kılıcındaydı.. Fakat biraz kenarda duran Deli Durmuş niye öyle gülüyordu? Hep gülüyordu, hep mavi gözlerini bulutsuz bir gökyüzü gibi açık tutuyordu..

Dışarda rüzgâr sahipsiz kalmış geceyi durmadan kovalıyor, ağaç dalları çatırdıyor, bir ıslık dereyi geçip ovaya doğru uzanıyordu. Kar durmadan yağıyordu. Kar bu ülkeyi bu gece tamamen beyaza boyayacak gibiydi..

* * *

Fırtına Eflâk ovasını kasıp kavuruyordu. Dere donmuş, ağaçlar beyaz örtüleri içinde şekillerini çoktan kaybetmişti.

Çadırı yine kesif bir duman kaplamıştı. Murad boğulurcasına öksürerek gözlerini açtı.

- Neredeyim, diye fısıldadı, kim var orada?

Bir kadın âdeta sıçrayarak ayağa kalktı, içerideki dumanı bir rüzgâr gibi yaydı, çadırın kapısını sür'atle kaldırdı:

- Margot! diye bağırdı; ayıldı, gel.

Dışarının dondurucu havası içeriye dolmaya başlamıştı, kar açık kapıdan sıcak bir köşe arar gibi giriyordu... Birden başka bir kadın gözüktü; çok heyecanlıydı, soğuktan yüzü kavrulmuş, dudakları morarmıştı. Fakat, elâ gözleri kıvılcımlarla doluydu.

- Biliyordum, dedi, ayılacak tabiî; yaptığım büyü, kara yılana adadığım kör kurbağa, tılsımını gösterecek... Bu soğukta dışarıda boşuna mı bekledim... Sen git artık Lilo, reis Mirkol'le bu gece de yat; ağzını açmaya kalkışırsa bu delikanlıdan dayak yediğini bütün obaya söyleyeceğimi unutmasın.

Sonra Lilo'nun çadırdan çıkmasını beklemeden diz çöktü, erimeye başlayan saçlarındaki karların yanaklarından aşağıya doğru süzülmesine aldırmadan bir hançer gibi sivri parmaklarını Murad'ın saçlarına daldırdı... Bir taraftan o kıvırcık siyah saçları karıştırıyor, bir taraftan da yavaş yavaş kızarmaya başlayan dudaklarının arasından anlaşılmaz dualar mırıldanıyordu.

Murad kıpırdamak istedi; fakat vücudunun üç yerinden üç ayrı sızı onu olduğu yere mıhladı. Bacağı, göğsü ve sırtı dayanılmaz şekilde ağrıyordu. Kadın hemen elini Murad'ın saçlarından çekti, dudaklarını onun yanaklarında dolaştırmaya başladı.. Yine, etrafa mayhoş, bu sefer biraz sarımsakla karışmış biber kokusu yayıldı:

- Kıpırdama sakın benim kahraman erkeğim!.. Margot'un, seni nasıl olsa iyileştirecek. Sana iksirlerin en kuvvetlisini içirdim, yaracıklarından bir pınar gibi sızan kanlarını merhemlerin en tesirlisiyle dindirdim, sırtına saplanan kamayı dişlerimle çıkardım, o aslan yapılı vücudunu on yıllık örümcek tozlarıyla ovdum. İyileşeceksin benim yiğit erkeğim... Margot'un bütün asaleti üzerine yemin eder ki, en kısa zamanda ayağa kalkacaksın, beni kollarınla saracaksın... Hani vaktiyle yaptığın gibi... Bütün sarı şeytanları, yeşil cinleri aramızdan kovacağız, onları bir köprü başında suda boğacağız. Sen bu

obanın reisi olacaksın. Mirkol uşaklık yapacak, ben de tekrar kraliçelik tahtına oturacağım. Obadaki bütün karıları teker teker birer kere seveceksin. Ondan sonra seni hiç kimse benden ayıramayacak. Şimdi uyu. Asil Margot bütün gece yanında gözlerini kırpmadan nöbet bekleyecek.

Murad tekrar dalmıştı. Margot bunun farkına varmamış gibi mütemadiyen konuşuyor, fistanından dışarıya fırlayan göğsünü Murad'ın yanına sarkmış sağ eli üzerinde gezdiriyordu.

- Kılıcım?

- Burada yiğidim... Onu parmaklarının arasından güçlükle aldım, yatağının altında duruyor; iyileşince tekrar beline takacaksın... Sonra etrafına...

Margot birden sustu; başını sür'atle kaldırdı, derin derin dışarısını dinledi. Birileri geliyordu; onun hassas kulakları aslâ aldanmazdı. Hemen yerinden fırladı, kapıya doğru giderken geri döndü. Murad'ın sarkan elini öptü, bir köşede duran ot yığınlarını kucakladı, Murad'ın üzerine iyice örttü, sonra omuzuna bir şal aldı, dışarı çıktı.

Kar durmadan yağıyordu, Margot sağ elini gözlerinin hizasına kaldırmış, gelenlere bakıyordu... Bunlar kırk kadar atlı idi. Kıyafetleri Eflâklılara hiç benzemiyordu. Önde üç kişi yürüyordu, arkadakiler ikişer ikişer onları takip ediyordu. Hayvanları soluyor, karlara gömülüyor, fakat onlar bir şey yokmuş gibi atlarının üzerinde âdeta kıpırdamadan duruyorlardı.

Bütün çadırların kapısı aralanmış, bazılarından dumanlar dışarıya doğru taşmaya başlamıştı.

Margot, birden irkildi; en öndeki üç atlının ortasında yürüyen beyaz sakallı adam onu görmüş, atının başını çadıra doğru çevirmişti. Margot bu adamı tanıyordu, hem de gayet iyi tanıyordu; dört sene evvel, Bosna serhadlarında, bir han içinde geçen bir vak'ayı bu güne kadar unutmamıştı.

- Koca Memil, diye fısıldadı, akıncıların piri! Kara yılan, kara yılan; imdadıma koş!..

Titriyordu, dişleri birbirine vuruyordu. Neredeyse ayakta duramayacaktı. Elini alnından çekti, gözlerini kapadı, şalına iyice büründü, bekledi.

Koca Memil, yaklaştı... Diğer atlılar durmuşlardı, yalnız Koca Memil'in yanındaki iki arkadaşı onun ardından geliyordu.

Koca Memil Margot'un önüne gelince hayvanını durdurdu. Kalpağı da, yüzü de sakalı gibi bembeyazdı... Mintanının düğmeleri çözülmüş, göğsünü kar kaplamıştı. Yine atının üzerinde heybetli duruyordu, yalnız omuzları biraz çökmüşe benziyordu.

Memil, Margot'a derin derin baktı; kaşlarını çatmış, karın bir türlü yuva yapamadığı gözlerini yarı kapamıştı. Düşünüyordu, karşısında titreyen şu çingene kadını ona hiç de yabancı gelmiyordu.. Birden hatırladı, başını yavaşça yana doğru sallarken kuşağından bir kama ile bir tahta parçası çıkardı, sonra o tok, kelimeleri tane tane söyleyen sesiyle sordu:

- Beni tanıdın mı?

- Evet.

- Kara Murad'ı da hatırlıyor musun?

- Evet...

- Onu buralarda gördün mü?

- Evet.

- Nee?

Koca Memil birden haykırdı, elleri âdeta titremeye başladı, sür'atle atından indi, Margot'un karşısına dikildi. Kalbi çarpıyordu, nefessiz kalmış gibi göğsü şiddetle inip kalkıyor, sakalında yuva yapan karlar yere dökülüyordu.

- Nerede o, Murad nerede?

- Kaçtı!..

- Niçin, neden?

- Voyvoda Mihail'i, gözümüzün önünde şuracıkta bir kılıç darbesiyle devirdi, sonra yaralı yaralı atının üzerine abanıp kayboldu gitti.

- Mihail ölmedi mi?

- Hayır.

- Nasıl olur, Murad bir kere vurursa karşısındaki ikiye biçemez mi hiç?

- Ölmedi işte.

- Murad acaba sonradan yakalandı mı?

- İşitmedik.

- Ne vakit oldu bu iş?

- Bir ay kadar evvel.

- Çok mu yaralıydı Muradım?

- Çok... Her yerinden kan sızıyordu.

- Ne tarafa doğru kaçtı?

- Targovişte istikametine.

Koca Memil'in sesi gittikçe yavaşlıyor, âdeta hasta bir hal alıyordu. Omuzları büsbütün çökmüş, ufalmıştı. İstemeyerek geri döndü, güçlükle hayvanına binerken seslendi:

- Durmuş! Osman! Duydunuz mu? Murad yaralıymış, çok yaralıymış. Onu bulalım, ölüsünü de olsa muhakkak bulalım...

Koca Memil artık konuşmadı, atının başını çevirdi, Deli Durmuş'un biraz gölge düşmüş mavi gözlerine, Karapençe'nin çatık kaşlarına bakmadan ileride duran kırk akıncıya doğru ilerledi.

Margot, onlar gözden kaybolunca kadar çadırın önünden ayrılmadı. Sonra gülmeye başladı... Omuzundan şalını çekti, sür'atle başının üzerinde döndürdü:

- Benim yiğit erkeğim. Sana öyle bir büyü yapacağım ki, hiç kimse izini bile bulamayacak, gözün benden başka bir kadın görmeyecek, yanımdan bir dakika bile olsun ayrılamayacaksın. Hep benimle sevişeceksin. O, Ayşe Gül diye sayıkladığın karının ismini dahi unutacaksın.. Ey kara yılan, sana bütün bataklıkların kör kurbağalarını veriyorum...

Margot mütemadiyen gülüyordu, elâ gözleri durmamacasına parlıyor, burun delikleri açılıp kapanıyordu. Ovada artık kimse gözükmüyordu. Gece çökmek üzereydi, yağan kar rengini değiştirmeye başlamıştı...

* * *

Bahar yine gelmişti... Kafile yola çıkalı günler olmuştu... Şimdi Transilvanya Alplerini tırmanıyorlardı. Arabalar gıcırdıyor, atlar soluyordu.

Murad, arabanın içinde, yatağına uzanmış, yorgun bakışlarıyla yarıya kadar kaldırılmış perdeden dışarısını seyrediyordu. Margot hayvanları gemlerinden yakalamış, şarkı söyleyerek yaya yürüyordu. Yanık ve şehvet taşıyan bir sesi vardı. Arada bir başını geri çeviriyor, bembeyaz dişleriyle Murad'a gülümsüyor, elâ gözlerinin içinde yanan kıvılcımları söndürmeden tekrar geri dönüyor ve şarkısına devam ediyordu. Âdeta sekerek gidiyordu. Eteklerini beline dolamış, ayaklarına kırmızı bir çift yemeni giymiş, sağ ayak bileğine defne yapraklarından yeşil bir halka geçirmişti. Kırmızı şalının yarısı sark-

mış, çıplak sağ omuzu meydana çıkmıştı. Sağ kulağının üzerine sarı bir çiçek takmış, siyah saçlarıyla bunu hafifçe örtmüştü. Önüne taşlar, çukurlar çıktıkça zıplıyor, çıplak bacakları büsbütün görünüyordu. Rüzgârın okşadığı teninde sinsi bir zevk hissedince de şarkısını kesip çığlık atarcasına gülüyor, yuvarlak ve kalkık burun deliklerini kıpırdatıyordu.

Murad, Margot'la alâkadar olmak istemedi. Başını çevirdi, sol tarafta uzanan yemyeşil yamaçlara, aşağıda pırıldayarak akan ırmağa baktı.

Şimdi baharın yeşili gözlerini dağlıyor, yanan yüreğini buzlu bir su gibi serinletiyordu. O anda Murad yeşilde neler bulmuyor, neler görmüyordu ki... Murad yeşile karşı duyduğu sevgiyi ilk defa anasının badem renkli gözlerinden almıştı. Sonra, Ayşe Gül'ün gözleri de yeşildi, vaktiyle Tuna yeşil yeşil akardı, Yerköy'de bahar günleri rüzgâr hep yeşili taşırdı. İşte Ayşe Gül'ü böyle bir yeşiller âleminde ilk defa öpmüş ve beş seneden beri o öpüşün tadını âdeta ruhuna kilitlemişti. Ama neye yarardı, hiç düşünmemeliydi Ayşe Gül'ü!.. Hattâ Hatçe Ana'yı, hattâ Koca Baba'yı hatırına bile getirmemeliydi. Bir kere olan olmuştu. Elbet Ayşe Gül'e bir kısmet çıkardı, anası ağlar, neticede yarası küllenirdi. Koca Baba ise kendisinin Mihail'i öldürmediğini haber alınca, o zalimin ardından yine at sürecekti. Evet ne yazık, Koca Baba bir Mihail uğruna yine tehlikeye düşecekti. Oh!.. İşte buna tahammülü yoktu; bir kere iyileşse ayağa kalkabilseydi, tekrar Mihail'i kovalayacaktı. Fakat yerinden bile kıpırdayamıyordu. Bacağındaki kemiğine kadar işleyen yara hâlâ cerahatle doluydu. Göğsündeki kapanmak üzereydi ama, sırtındaki, ucu ciğerine kadar değen bir kamanın açtığı yara onu nefessiz bırakıyor, oturmasına bile mâni oluyordu. Belki de hiç iyileşemeyecek, sakat kalacaktı. Zaten şu Margot denilen çingene kadını olmasaydı çoktan bu hayata gözlerini kapamıştı. Margot Murad'ı neden kurtarmıştı sanki? Mihail gibi bir tehlikeyi göze alarak, bütün obayı susturarak, vaktiyle iki yumrukta yere serdiği Mirkol denen reisin ses çıkarmasına mâni olarak bunca işi nasıl başarmış, Mihail'in adamlarını niçin uzaklaştırmıştı? Neden uzun kış gecelerinde bile gözlerini kırpmadan yanında beklemiş, ilâçlar kaynatmış, büyüler yapmış, anlaşılmaz dualar okumuştu? Bildiği bir şey varsa, Lilo diye çağırılan öteki çingene kadını Mirkol'un çadırında yatıp kalkıyordu. Bu nasıl oluyordu, bu çingene-

ler nasıl bir düşünce taşıyorlar, böyle nasıl yaşayabiliyorlardı? Bütün bu meçhulleri Murad bir türlü öğrenememişti; Margot onu hiç kimseyle konuşturmuyordu. Hele, Lilo hariç, obanın diğer kadınlarını katiyen yanına sokmuyordu. Bir kere Mirkol ağzını kapatarak uzaktan bakmıştı, birkaç kere de dışarı çıkmak, biraz hava aldırmak için dört beş çingene erkeği yanına gelmişti, hepsi bu kadardı. Biliyordu, Murad Margot'a hayatını borçluydu, elbette günün birinde bu borcunu ödeyecekti.

Murad kendisinde kuvvet buldukça Margot'tan sorar, kim olduğunu, bu iyiliği neden yaptığını öğrenmeye çalışırdı. Her defasında aldığı cevap aynı olurdu:

- "Biraz daha sabret, benim yakışıklı erkeğim. Hele bir iyileş, bütün obanın kadınlarını birer kere seninle seviştireceğim, sonra da bir daha çıkmamak üzere kollarının arasına ben gireceğim. O zaman sana her sırrımı anlatacağım. Çünkü tam mânâsıyla erkeğim olacaksın. Yalnız şunu iyi bil ki, seni çok seviyorum; senin uğruna katlanamayacağım hiçbir şey düşünemiyorum. İstersen şu şalımı suya atarım, dilersen kaplumbağa kabuğundan yapılmış kolyemi ayaklarının altında ezerim... Neler yapmam ki? Kırmızı yemenilerim, otuz yıllık şarabım, gümüş kulaklı tefim, hepsi hepsi senin için feda olsun..."

Sonra Murad'a iyice sokuluyor, ağzından taşan şarap, biber ve hattâ sarımsak kokularıyla onu sarmaya, dudaklarından öpmeye çalışıyordu. Murad o zaman başını çeviriyor:

- "Git, diyordu, sokulma bana, pis kokuyorsun, çok pis."

- "Biliyorum, Ayşe Gül, hep Ayşe Gül var aramızda... Ama unutacaksın. Kara yılana bütün bataklıkların kör kurbağalarını adadım. Bir köprü başında da sarı şeytan ile yeşil cini suya atacağım. Onların rengini ben üzerimde taşıyacağım; kulaklarımın arasında sarı, ayağımda yeşil bulunacak. Eğer duam kabul olmazsa, gidersin tabii, buna da ses çıkarmam. Dilediğini yap, yeter ki sen iyileş."

Bir çingene kadını tarafından böylesine sevilmek Murad'ın hiç aklına gelmemişti. Hem de bu kadın, bundan dört sene evvel Bosna'da, Kulpa Nehri kenarında, bir han odasında ona tuzak kurmuş, öldürmeye kalkışmıştı. Şimdi ise yaşaması için çırpınıyordu. En iyi yemekleri bulup getiriyor, besliyor, zaman zaman bütün vücudunu yıkıyor, Lilo ile beraber uyuşan belini, karıncalanan ayaklarını oğuyordu. Yine de Murad'ın aklı ermiyordu; daha yaralı olduğu ilk

gece arabanın içinde yarı baygın yatarken, neden Margot hiç çekinmeden o anda tanıdığı bir boyarı, arabanın altına götürmüştü? Böyle bir kadın nasıl sevilirdi?

Murad yorulmuştu, mütemadiyen yatmak onu perişan ediyordu. Araba durmadan sallanıyor, tekerlekler gıcırdıyor, atlar sık sık soluyordu. Ve Margot şarkı söylüyordu.

"Dişi bir kurt vardı, su içmeğe gitmişti, orada bir kuzu görmüş, erkeğine yedirmişti... Erkek kurt kuzuyu yiyince karısını daha fazla sevmişti."

Hep ilerliyorlardı. İnce dağ yollarından geçiyorlar, tepeler aşıyorlardı. Murad'ın aşağıdaki vadide yeşile dalan gözleri bulanıyor, yeşilden başka bir şey görmez oluyordu...

* * *

Etrafa gece çökmüştü. Oldukça soğuk vardı. Çingeneler bir ormanda konaklamışlardı.

Murad arabanın yanında ot bir minderde yatıyordu; önünde bir ateş yanıyor, üzerindeki toprak çanakta çorba kaynıyordu.

Margot bir kucak dolusu odunla geldi, bir kısmıyla ateşi tazeledi, bir kısmını da yere bıraktı, sonra omuzundaki şalı çıkarıp Murad'ı örttü.

- Üşüme sakın erkeğim, dedi, dağ havası dokunmasın sana. Şimdi çorbanı içiririm, arkasından da büberle karıştırılmış balını yediririm, kanın kaynar, kuvvetlenirsin... Ne olur, bu gece beni yanından kovma, başka bir şey istemiyorum; yorganının altına gireyim, sadece nefesin yeter bana. Başım öyle dönüyor ki, erkeğimin kokusuna ihtiyacım var.

Murad cevap vermedi. Yine atılan odunlarla coşkunluğunu kaybeden ateşe bakışlarını çevirdi. Kadın ise onu büyük bir arzu ile seyretmeye başladı. Göğsü hafifçe inip kalkıyordu, hattâ biraz da titriyordu. Sonra daha fazla dayanamamış olmalı ki Murad'ın önünde diz çöktü; etekliği tamamen sıyrılmıştı, bacakları ateşten dalga dalga alev çalmış gibi kızıla boyanmıştı. Gözlerinde şehvet taşıyan hep o kıvılcımlar dolaşıyordu. Siyah saçları omuzlarına dökülmüştü. Kulağının arkasındaki sarı çiçek kıpırdıyor, kulak memeleri gittikçe kızarıyordu.

Uzaktan, şırıldayan bir su sesi duyuluyordu. Rüzgâr bunu zevkin en derinine dalmış bir insan nefesi gibi kesik kesik taşıyor, önlerine bırakıveriyordu.

Kadın, Murad'ın elini yakaladı; elâ gözlerindeki kıvılcımla tutuşmuşçasına pençe pençe yanan yanaklarına götürdü. Rüzgârın taşıdığı su sesi gibi kesik bir sesle âdeta inledi:

- Beni çok seveceksin değil mi? Kulpa'daki, handaki gibi. Ama bir defa değil, on binlerce, yüz binlerce kere... Bak ormanların perisi bu gece ne kadar sakin, hep bizim iyiliğimize çalışıyor; ona hediye etmek için birazdan şu dala bir kuru soğan sapı bağlayacağım. Bundan sonra hep ormanlardan, dağ yollarından geçeceğiz; gönlün açılacak, beni daha güzel göreceksin. Yarın da bir köprüye varacağız, hemen oradan sarı şeytan ile yeşil cini ırmağa atıp boğacağım; bir daha o Ayşe Gül diye sayıkladığın şıllığın adını ağzına alamayacaksın...

Murad sür'atle elini Margot'un yanaklarından çekti.

- Sus, diye bağırdı, sen hiç utanmaz mısın? Tanımadığın bir insana karşı böyle nasıl konuşabiliyorsun?

- Tanımışım, tanımamışım ne çıkar? Elbette şıllık diyeceğim; o benim erkeğimin kalbini de, aklını da büyülemiş. Bak daha ona neler yapacağım; ben cin duası okuyup bir yastığa iğneler saplayacağım, her iğnede acısından yerinde duramayıp inim inim inleyecek... Şırfıntı...

- Defol yanımdan.

Birden ocağın başında bir sessizlik oldu... Alevler ürkmüş gibi büsbütün sindi, rüzgâr derenin namesini getirmez oldu. Margot dizlerinin üzerinde geri döndü, âdeta sürünürcesine ateşe yaklaştı.

- Bir daha onun hakkında en ufak bir lâf söylediğini işitirsem dilini koparırım.

Margot çorba çanağına uzandı. Bu sırada ateşe bir tek damla gözyaşı düştü; alevler onu hemen kaptılar, âdeta dirildiler, canlandılar. Sonra yine, bütün ümitleri kırılmış, son nefesini veriyormuş gibi titrek bir ses duyuldu:

- Onu çok mu seviyorsun?

- Merak mı ettin? Evet!

- Evli misin onunla?

- Hayır!..

- Neden evlenmedin; madem çok seviyorsun, madem ismini sayıklamadan duramıyorsun?

- Çünkü o...

Yine bir sessizlik oldu. Yine alevler birbirinin üzerine kapandı. Margot, elinde çorba çanağıyla ayağa kalktı. Murad'ın başı ucuna oturdu, belinden bir tahta kaşık çıkardı:

- İç benim yiğit erkeğim, dedi, arkasından balını da yediririm sana. Sonra bana derdini anlatırsın. Ben seni, başka bir kadınla ilgili de olsan, ıstırabını dinleyecek kadar çok seviyorum.

Artık konuşmadılar. Margot Murad'ın başını kaldırıp göğsüne dayadı, üzerine doğru hafifçe eğildi, kaşık kaşık çanaktaki çorbayı içirmeye başladı. Çorba bitince Murad'ı rahatsız etmemeye çalışarak yandaki bir bohçayı çözdü, içinden ekmekle bir kutu bal çıkardı, bunları da büyük bir maharetle Murad'a yedirdi. Elleri gayet zarifti; biraz ilerde yanan ateşin alevleri saçlarında dalga dalga dolaşıyordu. Yalnız elâ gözlerindeki kıvılcım su dökülmüş gibi sönmüştü.

Margot, Murad'ın başını yine büyük bir itina ile saman yastığa koydu, ağzını kuru bir bezle sildi, toprak çanağı biraz ileri itip bohçayı kapattı. Sonra Murad'ın karşısına geçti, dizlerinin üzerine oturdu:

- Söyle, dedi.

- Ne söyleyeyim?

- Derdini.

- Benim hiç derdim yok.

- Var erkeğim, var benim aslan yapılı sevgilim. Bir ıstırabın olmasa, Eflâk ovalarında tek başına işin ne idi, ölümü göze alarak Mihail'e neden saldırdın, ecelle pençeleştiğin en buhranlı gecelerde bile niçin "Ayşe Gül" diye sayıkladın?

- Seni ilgilendirmez bunlar. Hem sen henüz yemeğini de yemedin; git karnını doyur.

Margot başını önüne eğdi, belki de birdenbire sırtına esen rüzgârdan olacak, yerinde sallanırcasına titredi. Kulağının arkasındaki sarı çiçek yere düştü...

Margot elini ayağına götürdü, ayak bileğindeki defne yapraklarından yapılmış halkayı koparıp sarı çiçeğin yanına koydu.

- Onun saçları sarı mı? diye sordu.

- Evet!

- Gözleri, yeşil olmalı?

- Evet!

- Bu gece sabaha kadar dua edeceğim; elbet benim de saçlarım sarı, gözlerim yeşil olacak.

Murad hiç cevap vermedi; sıkılmıştı, her tarafı gecenin serinliğine rağmen ateş içinde yanıyordu, tekrar nöbet gelmişti, belki de bu gece sayıklamaya başlayacaktı. Yine de dudaklarını büzerek Margot'a baktı. Kadın, kıvrılan bu dudaklardaki derin mânayı anladı, âdeta ufaldı inledi:

- İnanmıyor musun? Ben ondan güzel olacağım, görenlerin gözünü kamaştıracağım, duam kabul edilecek.

- Sen, Allah nedir bilmiyorsun ki, kime dua edeceksin?

- Kara yılana daha başka adaklar da adayacağım, ormanların perileriyle, suların perilerini çağıracağım. Hiçbirisi sözünde durmazsa Reis Mirkol'un İsa isimli bir adamı varmış, her istenileni yapıyormuş; onu bulup yalvaracağım, saçlarım sarı olacak, gözlerim yeşil...

Biraz ilerden, ağaçların arkasından çingenelerin aşk şarkıları geliyordu. Hepsi yemeklerini yiyip bir ateşin etrafına toplanmış olmalıydılar... Rüzgâr kararsız dolaşıyordu. Orman, çingenelerin aşk şarkılarına iştirak ediyormuş gibi tabiatın çıplak arzusunu dile getirmişti. Etrafta taze çiçek kokuları vardı. Bahar o gece renk renk tütüyordu. Bir kuş için için öttü, bir yılan ıslık çalarak kaçtı, dallara takılıp kalmış olan gökteki bir yıldızın ışığı önlerindeki ateşe düştü.

Margot tekrar inledi:

- Bu gece aşk gecesi!.. Herkes sevişmek için birini arayacak: Belki Mirkol başka bir kadın bulur, Lilo da Mirkol'un oğluna gider.

Murad hırsından yumruklarını sıktı, şakak damarları zonklamaya başladı, kuruyan dudaklarını diliyle ıslatmaya çalışırken:

- Sus, dedi, ne kadar iğrenç konuşuyorsun? Sizde hiç, ahlâk denen bir şey yok mu?

- Benim bu sözlerim ahlâksızlık mı? Ne yapmışım ben?

- Daha ne yapacaksın? Sen evli bir kadın olduğun halde başka bir erkeğe sokulmaktan, ona elini sürdürmekten çekinmiyorsun. Kocasından gayrı bir erkeğe bakan kadına başka ad takarlar.

- Niçin?

- Niçin mi? Ayıptır, günahtır. Öyledir işte... Utanmak, sıkılmak bilmez misiniz siz?

- Bunda utanılacak ne var?

Murad başını çevirmek istedi, karşısındaki şu çingene kadınından o anda öylesine nefret ediyordu ki, kabil olsa bir tekmede ateşin içine atardı.

- Git, dedi, hemen onların yanına var; Mirkol mu olur, başka birisi mi, bu gece sevişecek bir erkek ara kendine. Haydi durma...

Margot, birden canlandı; elâ gözlerine, demincekten beri kaybolan o acaip kıvılcımlar doluverdi, burun delikleri kıpırdamaya başladı. Siyah saçları kulaklarından aşağıya kaydı, nefesi sıklaştı, dudaklarını büzerek fısıldadı:

- Anladım, beni seviyorsun sen; sevdiğin için de kıskanıyorsun! Daha şimdiden kara yılana adadığım adaklar tuttu. Erkeğim sen hiç merak etme; sen istemedikçe ben bundan sonra ölünceye kadar bir tek adamın yanına bile sokulmam. Hoş sokulsam da bundan bir şey çıkmaz, namussuz sayılmam. Yine de söz veriyorum, sen istemedikçe hiçbir erkeğe yaklaşmam. Yalnız şunu bil ki, benim için bugüne kadar bir kişi çıkıp da "Margot namussuz bir kadındır" diyememiştir.

- Diyememiş mi? Çok daha evvelki hayatını bilmesem de Kulpa'daki handa bir kocan olduğu halde beni odana çağırdığını unuttum mu sanıyorsun? Bunun namus neresinde? Şimdi o herif ne oldu?

- Öldüü!.. Senin ve o beyaz sakallı akıncının korkusundan ödü patladı.

- Bu obada da bir kocan var; Reis Mirkol... Bu herifi de hiçe sayıp benim yanımdan ayrılmıyorsun. Hattâ yaralı yattığım ilk gece bir boyarı arabanın altına davet etmekten bile çekinmedin... Senin adına ne derler?

- Demek o gece bunu fark ettin?

- Evet.

- Hepsini senin için yaptım; diğer muhafızları da bu yüzden çağırmıştım, etimle avunsunlar, seni aramasınlar diye... Hiçbiri gönül rızasıyla değildi; senden başkasını arzulayacak halim yoktu. Aksi de olsa ben yine namussuz sayılmam!

Murad Margot'a cevap vermedi, biber serpilmiş gibi yanan gözlerini kapadı. O zaman Margot yerinden kıpırdadı, Murad'a iyice sokuldu, üzerine doğru eğildi, bir elini onun alnında gezdirirken derin derin nefes aldı, göğsünü şişirdi:

- Erkeğim, diye fısıldadı, yanılıyorsun; ben namusumu etimde

taşımam. Benim namusum burada, senin için çarpan şu kalbimin içindedir. Sen varken ben oraya başka bir erkek yerleştirmeye çalışırsam, ancak o zaman namussuz sayılırım... Bunu ise bugüne kadar hiç yapmadım... İşte ben, bu sebepten asilim... Asil bir çingene kadını iki erkek birden sevemez. Vaktiyle ben bir kere daha sevmiştim; o da sana çok benziyordu, çingeneydi ama asildi, senin gibi kuvvetli ve cesurdu. Onu bir gün sırtından bir okla, kalleşçesine Mihail alçağı hayvan avlar gibi zevk için vurdu, öldürdü...

Margot yavaş yavaş doğruldu. Murad'ın elini aradı, tuttu, dudaklarına götürdü, öpmeye başladı...

Bu sefer Murad'ın yarı yarıya solmuş, bir pençe gibi elinin üzerine iki damla yaş düştü. Demincek alevde eriyen bir damla gözyaşından daha ufaktı bunlar, fakat kıpırdıyor, âdeta dile geliyordu.

- İşte seni çılgın gibi seviyorum... Beni dövsen, ayağının altına alıp çiğnesen, bırakıp gitsen de seveceğim. Kralımsın sen benim...

Margot sustu, Murad'ın cevap vermesini, bir söz söylemesini bekledi. Fakat Murad konuşmuyordu, ateşi iyice yükselmişti... Margot onun elini yavaşça yanına bıraktı, tekrar karşısına geçip oturdu.

Çalgı sesleri iyice coşmuştu, orman çingenelerin aşk türkülerine iştirak edercesine dile gelmişti. Etrafta serin, fakat tertemiz bir hava vardı; hep alevleri kucaklıyordu. Gecenin ormana inen örtüsü yıldızlardan alevlere dökülen ışıklarla kıpırdıyor gibiydi.

Margot bir müddet gecenin namesini, sevda arayan nefesleri dinlemeye çalıştı. Sonra içinin isyanını dile getiriyormuş gibi inledi:

- Biliyorum, sen beni sevmiyorsun!

Murad, sanki yeni fark etmişçesine yarı kapalı gözlerini açtı, Margot'u çatlak dudaklarını kıvırarak süzdü, sonra hafifçe başını çevirdi, cevap vermedi. O zaman Margot tekrar sordu:

- Ben çirkin miyim, sevilmeye lâyık değil miyim? Ne kötülüğümü gördün?

- Güzelsin... Belki de çok güzelsin... Sana karşı borcum da var benim; hayatımı kurtardın... Sonra asla inanamayacağım kadar bana hizmet ediyorsun. Günün birinde...

Margot Murad'ın sözünü tamamlamasını bekleyemedi, tekrar onu kucaklayacakmış gibi üzerine eğildi:

- Günün birinde, diye tekrarladı, seveceksin değil mi? İşte o zaman ben de senin hakiki karın olacağım...

- Bunu söylemek istedim.

- Sus, konuşma artık, hastasın, daha fazla yorulma. Sadece beni dinle; sana bu gece hepsini anlatacağım, artık sabretmeye tahammülüm kalmadı. Ne yapalım, çingene yasasını ilk defa dinlemeyeceğim; kocam olmandan evvel her sırrımı söyleyeceğim.

Margot, Murad'ın gözlerini kapattığını görünce sustu, yana doğru döndü, bohçayı açtı, küçük bir çanak çıkardı, oradan tahta kaşıkla aldığı koyu, âdeta katran gibi siyah bir suyu onun ağzına akıttı:

- İyi gelir, diye fısıldadı, ateşini dindirir, rüyanda hep beni görürsün. Ayşe Gül'ü unutursun... Biliyorum sen bana henüz inanmıyorsun, bu kadın beni sevmez, yalan söylüyor diyorsun. Halbuki ben seni bundan dört sene evvel Kulpa'daki handa sevmiştim; çelik gibi kuvvetli kollarınla beni öyle sıkmıştın ki, hiçbir erkekte bu tadı bulamamıştım. Beni severken inlettindi o gece... Sonra da bir şey olmamış gibi, karşına dikilmiş olan dört Nemçeli'ye gözünü kırpmadan saldırmıştın. Çok cesursun sevgilim... Benden yaşça küçüksün ama eninde sonunda kocam olacaksın. Seni o geceden beri unutamadım. Hancı, ödü patlayıp öteki dünyayı boylayınca Şişka'da yaralılar ve ölüler arasında seni aradım. Bulamayınca hem sevindim, hem üzüldüm. Tabii ölümünü istemiyordum, yalnız yaralı olmanı arzu ediyordum. Rastlasaydım sana, hemen alıp götürecektim. Derhal Şişka'dan uzaklaştım. Kızım başka bir odadaydı, onu buldum, aylarca Avusturya, Macaristan ve Erdel'de dolaştım. Nihayet eski obama geldim, senelerden beri bende gözü olan Reis Mirkol ile istemeyerek evlendim. Kraliçe oldum. Mirkol iğrençti ama karnımı iyi doyuruyordu. Ona tahammül etmek güçtü. En hoşuma gitmeyen hareketi de Lilo'yu sıkıştırmasıydı; ona gönül vermişti. Başka kadınlarla düşüp kalkmasına aldırmazdım da fırsat buldukça kızıma saldırdığını görünce, cinler başıma sıçrardı. O zaman onun kafasına elime ne geçerse indirir, sonra da bayılıncaya kadar dayak yerdim. Domuz gibi kuvvetlidir o, zaten bu obanın eski reisini dövdüğü için reisliği ele geçirmişti. Değme obaların reisleri onunla baş edemez. İşte bundan aylarca evvel bir gün Lilo yüzünden Mirkol'la kavga ettiğimiz sırada sen geldin, iki yumrukta onu yere seriverdin.. Gerisini biliyorsun sevgilim; o zaman ben sana bir kere daha hayran kaldım. Susması için Lilo'yu Mirkol'a bıraktım, ağzını açarsa dayak yediğini, reislikten olacağını söyledim. Zaten obadakiler de benden çekinir. Oba aç

kalınca ben karınlarını doyururum; tavuk çalmakta, çuvallar dolusu un aşırmakta birinciyim ben. İyi fala bakarım, geleceği evvelden bilirim, büyülerim muhakkak tutar. Bu obaya yol gösteren benim. Sen tamamen iyileş, herkesin önünde Mirkol'u bir daha döversin, reisliği elinden alırsın, o da defolur gider, isterse Lilo'yu da beraberinde götürsün. O zaman ben hakiki erkeğimin kraliçesi olurum. Ama sen yine tedbirli davran, Mirkol'a dikkat et, hiç güvenilmez ona. Çok yakında, inan bana, bu dediklerim çıkacak... Beni seveceksin, beni Kulpa'daki gibi kollarının arasına alacaksın, bayıltıncaya kadar sıkacaksın. Oh! Sevgilim, sevgilim... Erkeğim benim!.

Margot konuştukça coşuyordu... Gözlerindeki yaşlar kurumuştu. Şimdi o elâ gözler alev alev tutuşmuştu. Dudakları kızarmış, burun delikleri durmadan açılıp kapanmaya başlamıştı.

Artık çingenelerin aşk türküleri dinmişti. Herkes bir köşeye çekilip ormanın rüzgârına göğüslerini tamamen açmış olmalıydılar. Su şırıltısı iyice duyuluyor, alevler yanan ihtiraslarını gidermiş gibi yavaş yavaş sönüyordu. Gece ve tabiatın değişmeyen kanunu etrafa hâkimdi...

Margot doğruldu, elini Murad'ın alnında dolaştırdı:

- Uyumuş, diye söylendi, rüyasında beni görecek, o karıyı unutacak. Kara yılan, kara yılan; Margot'un zaferine yardım et.

Margot sendeleyerek ayağa kalktı, arabaya gitti, oradan isten rengini tamamen kaybetmiş bir yorgan çıkardı, hastanın üzerine örttü. Sonra Murad'ın dudaklarını, alnını, yanaklarını, hattâ göğsünü durmamacasına, inleyerek öpmeye başladı. Nefesi kısılmıştı, mütemadiyen soluyordu. Murad kıpırdadı bir şeyler söyledi. O zaman Margot doğruldu, dişlerini hırsla sıktı:

- Ayşe Gül, diye tekrarladı, hep Ayşe Gül'ü sayıklıyor. Bir de Hatçe Ana diyor, arkasından beyaz sakallı akıncıyı çağırıyor.

Elleri titriyordu. Yüzü ve gözlerinin içi de kıpkırmızı olmuştu. Daha fazla tahammül edemeyeceğini anladı; yorganı kaldırdı, altına girdi. Murad'a iyice sokuldu, âdeta bir çizgi gibi birleşti onunla. Sonra Murad'ın başını göğsünün üzerine çekti, gözlerini dallara, yıldızların takılıp kaldığı dallara dikti. Arada sırada Murad'dan gelen kavruk bir nefes kokusunu burun deliklerini kıpırdatarak ciğerlerine dolduruyor, onları yudum yudum içiyordu sanki...

* * *

Aradan aylar geçti... Yaz yaylada bile hükmünü yürütmeye başladı. Oba bir orman kenarına konaklamıştı, önlerinden bir ırmak akıyordu. Çingeneler etrafa yayılmıştı; yazı burada geçireceklerdi. Civarda dağ köyleri vardı. Köylüler fala baktırmaya geliyorlar, çingenelere erzak veriyorlardı. Bir kısım çingeneler de çift çift dağdan inmişler, en yakın şehirlere gitmişler, çalgı çalıp sepet satıp kış için hazırlık yapıyorlardı.

Vakit akşam üstünü yaşıyordu. Güneş henüz hızını kaybetmemişti. Otlar sarı, yapraklar solgun gözüküyordu. Yanık tenleri, kavruk yüzleriyle birkaç çingene çocuğu birbirlerine küfürler savurarak oynuyor, keçiler ormanın içine dalmış taze fidanları kemiriyordu. Bir merkep sırt üstü yatmış yerde debeleniyor, kemikleri fırlamış bir at biraz daha karnını doyurabilmek için yiyecek bir şeyler arıyordu. Çingenelerin her şeyleri etrafa serpilmişti; dışarıda tabiatın içindeydi. Öyle ki, duyguları, aşkları, arzuları dahi maddî varlıklarıyla birlikte ayaklarının altında dolaşıyordu.

Murad ırmağa bir leylek gibi uzanmış bir ağacın gövdesine sırtını dayamış, etrafını seyrediyordu. Yanında bir tefle, içinde sarı bir su bulunan bir çanak duruyordu. Bunlar Margot'undu; ırmakta yıkanan Margot'un. Murad'ın benliğini bir buğu, bir kasvet kaplamıştı. Burada herkes ona yabancıydı ve o bir şey yapamamanın ıstırabını iyileştikçe daha fazla duyuyordu. Sonu ne olacaktı, gerilerde bıraktıkları ne yapıyordu? Koca Baba acaba Mihail'in peşinde miydi? Koca Baba!... Ah, Murad bu ihtiyar akıncıyı ne kadar çok seviyordu. Acaba hakiki babasını tanısaydı, bu kadar çok sevebilecek miydi? Ne yazık, yirmi iki yaşına geldiği halde hâlâ hakiki babasının kim olduğunu lâyıkıyla öğrenememişti. Bu, anasının kabahatiydi; anası ondan muhakkak bir sır saklıyordu. Belki de bundan sonra bu sırrı hiç öğrenemeyecekti. Çünkü biraz daha iyileşip adamakıllı at üzerinde durabilecek hale gelince yine Mihail'in peşine düşecekti. Mihail'i ergeç öldürecekti; buna imanı vardı, hıncı ondan intikam almadıkça sönmeyecekti. Fakat Mihail'i bu sefer ikiye biçerken ölüm muhakkaktı; karşısına bir daha Margot gibi bir kadın çıkıp onu kurtaramazdı. Belki de Mihail'i yakalayacağı sırada Koca Baba'yla karşılaşabilirdi; o zaman Memil'in yüzüne nasıl bakacaktı? Bunu hiç istemiyordu. Koca

Baba, yanılıp başka bir yol tutsaydı da Murad yalnız kalsaydı. Ne kötü dünya idi bu!.. Ne tarafa baksa üzüntü duyuyordu, kimi düşünse ıstırap çekiyordu. Şimdi de Margot vardı karşısında; ondan ayrılması da çok güç olacaktı. Bu çingene kadını, ne yaptığını bilmeden çırpınan bu çingene kadını Murad'ı çok seviyordu, bunu Murad zaman geçtikçe daha iyi anlıyordu. Margot durmadan Murad'ı istiyordu, Murad da her defasında onu tersliyor, yanından kovuyordu. Sonra pişman oluyor, onun boynu eğik uzaklaşmasını üzülerek seyrediyordu. Ama yapamıyordu. Margot'un sevgisine mukabele edemiyordu. Arada Ayşe Gül vardı; Margot'u sevecek olsa ona ihanet edeceğini sanıyordu. Halbuki vaktiyle Kulpa'da Margot'un yanına sokulmasına hisleri mâni olmamıştı. Sanki o zaman Ayşe Gül yok muydu? Murad bir teselli aradı, bu sualine doğru bir cevap bulmaya, kendini haklı çıkarmaya çalıştı. Düşüncelerinde yanılmıyordu; o zaman da Ayşe Gül vardı ama Murad onun tarafından sevildiğini sanmıyordu, hattâ ona karşı nefret duyuyordu. Şimdi Ayşe Gül'ün de, kendisini sevdiğini biliyordu. Ne fark ederdi sanki, nasıl olsa Ayşe Gül'le evlenmeyecekti, zaten ölümü isteyişinin bir sebebi de Ayşe Gül'le evlenmemek için değil miydi? O halde Margot'u boş yere kırmamalıydı, onun arzularına uyar görünmeliydi. Ondan gönül hoşluğuyla ayrılmalı, onu büsbütün perişan, reddedilmiş bir kadın olarak geride bırakmamalıydı.

Murad yanında ayak sesleri duydu. Başını çevirdi; Margot ırmaktan çıkmış, koltuğunun altına elbiselerini almış, çırılçıplak üzerinden sular sızarak kendisine doğru koşuyordu.

Etrafta, Margot kadar çıplak çingene çocuklarının çığlıkları vardı. Birkaç çingene kadını biraz ileride ateş yakmışlar, kilden yaptıkları çanakları bu ateşin üzerinde pişiriyorlardı.

Margot Murad'ın yanına gelince koltuğunun altındaki elbiseleri yere attı, ellerini beline dayadı, hafifçe ayak parmaklarının üzerine döndü.

- Nasılım, diye sordu? Doğru söyle erkeğim; sen hiç benim gibi güzel, dinç, aşk taşıyan bir kadın gördün mü? Şu bacaklarıma, şu kalçama, şu göğsüme bak...

Margot'un saçları yanaklarına yapışmıştı; hafif sarıya çalıyordu. Gözlerinin altından yeşil bir boya aşağıya doğru süzülüyordu.

- Tertemiz oldum sevgilim; istemediğin için bir daha ekşi ekşi kokmayacağım. Arzu edersen bütün vücuduma gül yağı sürerim...

Murad, Margot'u biraz hayretle, biraz da içinde kıpırdanan bambaşka duygularla süzüyordu. Margot bir an bu bakışların mânâsını araştırdı. Sonra gülümsedi, bembeyaz dişleri yavaş yavaş kızarmaya başlayan dudaklarının üzerinde sıralandı:

- Saçlarıma mı bakıyorsun erkeğim? Bir dakika sabret, şimdi onları istediğin gibi sarı yaparım!

Hemen eğildi, içinde sarı renkli su bulunan tası yerden aldı. O zaman Murad sağ elini havaya kaldırdı, âdeta bağırdı:

- Lüzum yok; gülünç oluyorsun...

- Niçin sevgilim?

- Saçlarından ne istiyorsun? Onlar hatırımda kaldığına göre, Kulpa'dayken kumraldı, Eflâk Ovası'ndayken siyah olmuştu, bahardan beri de sarıya büründü.

- Kulpa'daki boyalıydı sevgilim. Asıl rengi siyahtır onların.

- Öyleyse hep siyah kalsın.

- Olmaz erkeğim, senin sarı şeytanını madem suda boğamadım, elbet onları saçlarımda taşıyacağım; sana şirin görünmek için...

- Ya gözlerin?

- Onlar da öyle! Yeşil cin de gözlerimi süsleyecek. Şimdilik gözlerimin etrafı, göz kapaklarım yeşil oldu, yakında içleri de yeşile bürünecek.

- Nasıl becereceksin bunu?

- Nasıl mı? Kara yılana öyle yalvaracağım ki, bana sihirli yeşil bir su gönderecek, gözlerimin içine akıttım mı her tarafı yemyeşil olacak, hani tıpkı onunki gibi...

Murad başını çevirdi; yine Margot'tan nefret ediyordu. Şu her şekliyle gayet düzgün vücut, şu buram buram aşk tüten kadın, şu güzel yüz, şu bakışlar, velhasıl bütün hususiyetleriyle Margot yine o anda tesirini kaybetmişti.

- Bırak bu lâfları Margot, sen hep siyah saçlı, elâ gözlü ol. Zorla bir kadın sarı saçlı, yeşil gözlü olamaz ki... Haydi, git bir daha yıkan; saçının ve gözlerinin boyası iyice çıksın, sonra gel yanıma.

- Beni o zaman sevecek misin?

- Belki!..

Margot bir çığlık kopardı, ellerini havaya kaldırarak arkasına bile

bakmadan ırmağa doğru koşmaya başladı. Elbiselerini unutmuş, sarı su tası devrilmişti.

Murad Margot'u çok beklemedi. Biraz sonra o, yine üzerinden sular sızarak ırmaktan çıktı, nefesinin kesilmesine aldırmadan bağırıyordu:

- Geliyorum erkeğim!.. Seni hiç hırpalamayacağım, yaracıklarını acıtmayacağım. Daha sonra, tamamen ayağa kalkınca çılgınlar gibi sevişiriz. Şimdilik okşa beni, yeter. Birazdan giyinirim, koltuğuna girer bir haftadan beri yaptığım gibi yine güneş batıncaya kadar seni dolaştırırım. Sonra yemeğini yediririm, vücudunu ovar, yaralarına tekrar ilâçlarını sürerim. İstersen uyumadan evvel bir parçacık daha sevişiriz. Olmaz mı erkeğim, olmaz mı?

Margot, avını kovalayan bir panter coşkunluğuyla, Murad'ın yanına varınca bir an durdu, sonra yerden tefini kaptı, başının üzerinde çevirdi, dizine vurdu, kıvrıla kıvrıla oynamaya başladı. Göğsünde kaplumbağa kabuğundan yapılmış kolyesi sarkıyor, iki yanına sallanıyordu. Margot tefi sağ elini ileri doğru uzatarak şakırdatıyor, sol elini ise hafif kavis yapıp yere sarkıtıyor, ayak parmakları üzerinde ahenkle dönüyordu. Her hareketinde başka bir şekle bürünüyor, sahipsiz bir kanat gibi havada süzülüyordu. Başı sağ kolu üzerine yaslanmıştı, dudakları durmadan kıpırdıyor, çingenelerin aşka davet türkülerinden birini alev alev etrafına saçıyordu.

- "Sevgilim ceylân gibi sek, rüzgâr da sana yardım etsin, elinin her parmağında birer ok taşıyarak gel yanıma. Göğsümü on yerinden del, kalbimi çıkar; senindir o... Gel sevgilim, gel dudaklarımda yanan ateşi bu gece söndür."

Margot döndü, döndü... Sonra tefini havaya fırlattı, kendisini yere attı, sürüne sürüne Murad'a sokuldu, hemen onu kollarının arasına aldı, dudaklarını dudaklarına yapıştırdı..

Murad kıpırdadı, başının dönmekte olduğunu anladı.. Margot'un üzerinden hâlâ sular sızıyordu, bu sular güneşten değil, aşktan ısınmıştı sanki; Murad'ın yüzünü, göğsünü hattâ ellerini dağlıyordu. Murad kollarını açtı, Margot'u tamamen belinden kavradı, âdeta farkında olmadan kendine doğru büsbütün çekti. Murad'ın hayret ettiği bir şey vardı şimdi; Margot'tan nefret etmiyordu. Hattâ bu sevgiyi kendisi arzulamış, kendisi özlemiş gibi bir haz duymaya başlamıştı.

Demincek Murad Margot'a "Belki" derken ona başka sözler söylemek, onu avutmak niyetindeydi.. Halbuki Margot şimdi çok tatlıydı, baş döndürüyor, insanı âdeta eritiyordu.

Çok yakınlarından ırmağın sesi geliyor, çocukların çığlıkları devam ediyordu. Gün gökte yavaş yavaş kayıyordu. Margot durmadan Murad'ı öpüyor, Margot titriyor, Margot sayıklarcasına anlaşılmaz sözler söylüyor. Margot Murad'ın kolları arasında adım adım gayesine doğru yürüyordu...

Birden çocukların çığlıkları kesildi. Çok yakınlarından ayak sesleri duyuldu. Boğuk bir kahkaha üzerlerinden aştı:

- Merkepler gibi debeleşiyor musunuz? Aceleniz ne idi?

Margot yerinden sıçradı, evvelâ ne olduğunu anlamaya çalıştı; sonra karşısında Reis Mirkol ile bir yığın çingenenin bulunduğunu fark edince hemen ayağa kalktı, biraz ilerisinde çöreklenmiş bir yılan gibi duran buruşuk elbiselerini aldı, onları başından aşağıya geçirirken:

- Defolun, diye bağırdı, ne işiniz var sizin burada?

Mirkol, Margot'un bu hiddetine aldırmadı bile, ön dişleri olmayan ağzından tükürükler saçarak gülmesine devam etti.

- Sana söylüyorum Mirkol, buradan gidecek misin, yoksa dişlerinin neden döküldüğünü herkese söyleyeyim mi?

Mirkol kahkahalarını kesti, hem Murad'a hem de Margot'a kinle baktı... Gözleri kanlı idi, yakası açık mintanından göğüs kılları birer çalı gibi dışarı fırlamıştı. Bacaklarını yana doğru açmış, hantal vücudunu ileri meylettirmişti. Bir et parçası kadar iri alt dudağının sağ köşesinden ağzında biriken salyalar süzülüyordu:

- Hesaplaşmaya geldim!.. Dişlerimin neden döküldüğünü şimdi bütün oba biliyor. Bunu biraz evvel kavga ettiğim kızın olacak şırfıntı Lilo etrafa yaydı. Vaktiyle gaflete düşüp bu baldırı çıplak oğlandan yediğim iki yumruğu inkâr etmiyorum. Bileği o kadar kuvvetli ise şimdi de atsın bakalım. Yenilirsem reisliği tamamen benden alır, yoksa şuracıkta kendi elimle ona bir mezar kazacağım.

Mirkol, bir kere daha Murad'a baktı, sonra elinin tersiyle çenesine doğru akan salyaları silerken:

- Haydi, dedi, kalk ayağa sahte kabadayı.

Murad gülümsedi. Ürkek, hattâ çekingen bir hali vardı. Yüzü hafif solgundu, kara gözlerinde biraz evvel gezinen ihtiras yerine bir

gölgenin izleri dolaşıyordu. Buna rağmen iki elini yere dayadı, doğrulmaya çalıştı. O zaman Margot, Murad'la Mirkol'un arasına girdi:

- Hayır, diye hayırdı, benim erkeğim daha iyileşmedi; elini bile süremezsin ona. Birkaç ay sonra çık karşısına; senin o pis kemiklerini bak nasıl çıtır çıtır kırar, etlerini lokma lokma edip itlere verir. Başka hayvan yemez zaten seni; it itten hoşlanır.

Mirkol oyalanmadı. Margot'u hemen saçlarından yakaladı, birkaç adım kadar yerde sürüdü, sonra ileriye doğru fırlattı. Fakat Margot'un yere düşmesiyle ayağa kalkması bir oldu, derhal Mirkol'un üzerine atıldı; yumrukluyor, yüzünü tırmalıyor, tükürüyordu:

- Alçak pis çingene... Al obanı git buradan, bizi yalnız bırak. Beni öldürmeden erkeğimin kılına bile dokunamazsın.

Fakat Margot daha fazla bağıramadı. Tam Mirkol'un yumruğu havaya kalkmıştı ki, bir el Margot'u âdeta koparırcasına geriye doğru çekti ve hafifçe sallanan Murad Mirkol' un karşısına dikildi.

O zaman Margot sesini çıkaramadı, bir çığlık atarak gözlerini kapadı, kendisine kalkan yumruğun Murad'a inmesini baygınlıklar geçirerek bekledi. Tok bir ses duydu, bir inilti işitti. Suda boğulmak üzere olan bir insanın heyecanıyla Margot gözlerini açtı. Murad'ın sol eli, Mirkol'un sağ bileğini havada yakalamış, sağ yumruğu çingene reisinin yağlı göbeğine gömülmüştü.

Mirkol bir an ayaklarının üzerinde sallandı, sonra geri geri giderek sırt üstü yere yuvarlandı.

Murad, Mirkol'un üzerine varmadı, yalnız hafifçe başını yana çevirip:

- Sen hiç karışma Margot, diye seslendi, bu bizim işimiz. Orada kıpırdamadan seyirci kal; yoksa seni hiç affetmem.

Murad daha fazla konuşmadı; Reis Mirkol ayağa kalkmıştı, sağ elinde ince uzun bir kama tutuyordu:

- Barsaklarını deşeceğim, kalbini oyup köpeklere vereceğim... Reis Mirkol'un dişlerini sökmek, herkesin içinde bir yumrukta yere devirmek nasıl olurmuş görürsün sen.

Mirkol atıldı; Margot tekrar gözlerini kapadı; artık tahammül edemeyecek, bayılacaktı. Hiçbir ses işitmedi; merakla tekrar gözlerini açtı. Murad'ı yana doğru dönmüş, Mirkol'u ileri doğru fırlamış gördü.

- Alçak, ellerin yetişmiyor mu? Yaralı o, görmüyor musun, silâhı da yok...

Mirkol tekrar hasmının üzerine çullandı, bu sefer Murad onun kama tutan bileğini yakalamaya muvaffak oldu. Fakat yaralı bacağını oynatamadığından çingene reisini altına alamadı. Her ikisinin arasında amansız bir mücadele başladı. Şimdi Murad'ın hem göğsü, hem de sırtı dayanılmaz bir şekilde sızlıyor, başı dönüyordu. Buna rağmen dayanıyor, Mirkol'un bileğini kıvırıp kamasını yere düşürmeğe çalışıyordu. Nitekim bunda da muvaffak oldu; çingene reisinin bileği çatırdadı, parmakları gevşedi, kama bütün gayretine rağmen Mirkol'un elinden kaydı.

Mirkol soludu, yere diz çöktü, fakat Murad üzerine varamadı. Mirkol'un bileğini bıraktı; nefessiz kalmıştı, göğsünden ılık ılık bir şeylerin kaymakta olduğunu hissetti, ayakta sallanıyordu. Mirkol bu fırsatı kaçırmadı, hemen Murad'ın üzerine abandı, onu altına aldı, gırtlağına yapıştı. Murad ise üstündekini omuzlarından tutup itmeye çalışıyordu.

Bu sırada sür'atle yaklaşan sesler duyuldu, kavga edenlerin etrafına halkalanan çingeneler açıldı, Margot hayretle gelenlere baktı:

- Türkler!.. Akıncıların piri Koca Memil!..

Koca Memil atından sür'atle atladı, kendisine doğru koşan Margot'u bir hamlede bileğinden yakaladı:

- Nerede, diye haykırdı, Murad nerede? Bu sefer doğruyu söylersen sana dokunmam.

- Orada... Mirkol onu altına aldı, öldürecek. Yalvarırım kurtar onu, yaraları hâlâ iyileşmedi. Ne istersen veririm, kurtar erkeğimi!

Memil hemen Margot'un bileğini bıraktı, etrafa dağılan çingenelere aldırmadan Murad'ın yanına vardı.

Murad, küçük küçük yıldızların dolmaya başladığı gözlerini güçlükle açtı. Mirkol'un çenesine sağ elini dayamaya çalışırken:

- Babam, diye fısıldadı, sen mi geldin?

- Ben geldim Murad'ım, ben geldim evlâdım. Haydi, şu herifin işini bitir de seninle öyle konuşalım. Bütün yoldaşların benimle biledir.

- Bekle babam, şimdi yanına varırım.

Koca Memil geri çekildi, kuşağından kamasıyla, tahta parçasını çıkardı, bakışlarını Mirkol'un altında çırpınan Murad'a dikti, kıpır-

damadan beklemeye başladı. Bütün akıncılar da atlarından inmiş, ellerine hayvanlarının dizginlerini almışlar, hareketsiz duruyorlardı. Yine Deli Durmuş'un mavi gözleri berrak, Karapençe Osman'ın kaşları çatıktı...

Margot, Koca Memil'in önünde diz çöktü, ihtiyar akıncının kama tutan eline yapıştı, onu gözyaşlarıyla öpmeye başladı:

- Ne oyalanıyorsunuz, Mirkol öldürecek erkeğimi diyorum size, kurtarın onu; isterseniz alıp götürün buradan, yeter ki o yaşasın...

Koca Memil tahta parçasının durduğu elini Margot'un başına koydu, sanki bir rüzgâr esmiş de dalgalanmış gibi beyaz sakalı titrerken, kor gibi yanan bakışlarını bir an Margot'a çevirdi; dudaklarından tane tane şu sözler döküldü:

- Kadın, ayağa kalk ve yanımda dur... Seni şimdi daha iyi anlıyorum; lâkin elimizden başka bir şey gelmez; Kara Murad bir kişiyle dövüşüyor, biz ona yardım edemeyiz, namını lekeleyemeyiz...

- Ama o yaralı, hasta; ben onu bu hale getirinceye kadar neler çektim. Göz göre göre bir Mirkol'a feda edemem. Erkeğime bir şey olursa ölürüm...

- Kara Murad yaralı da, hasta da olsa bir kişiyle çarpıştıkça ona yardım edemeyiz. Mertlik değil bu; sonra Murad bizi hiç affetmez, anladın mı şimdi kadın?

Koca Memil, Margot'u ayağa kaldırdı, onun boğulurcasına ağlayışına aldırmadan:

- Durmuş, diye seslendi, zapt et şu kadını yanında. Ondan, aylardan beri bizi inletişinin, kandırışının hesabını artık sormayacağız, ettiklerini çoktan bağışladık. İyi bir kadın bu Margot; çok seviyor...

Sonra bakışlarını tekrar Murad'a çevirdi, elindeki tahta parçasını büyük bir alışkanlıkla yontmaya başladı.

Şimdi Murad, Mirkol'un çenesini daha şiddetle yukarı doğru itiyordu. Mirkol'un can acısından elleri gevşemişti. O zaman Murad'ın sağ elinin kıpırdadığı görüldü; Mirkol'un suratına arka arkaya iki yumruk indi.

Gerisinin ne olduğunu kimse anlayamadı; Mirkol burnu çökmüş, elleri iki yanına açık Murad'ın üzerine baygın düştü.

Murad bir an altta hareketsiz durdu, nefessiz kalan ciğerlerine taze hava doldurmaya çalıştı, sonra bir omuz darbesiyle Mirkol'u itti. Mirkol sırt üstü yanına uzanırken Murad güçlükle ayağa kalktı.

Sallanıyordu, etrafına bakınıyor, göğsünden içine doğru yayılan ılık bir sızının tesirinden kurtulmaya çalışıyordu. Sırtı, göğsü, hattâ bacakları kan içindeydi. Mintanı kızıl bir renge bulanmıştı.

- Erkeğim.. Kahramanım!.. İşte herkesin içinde bir kere daha Mirkol'u yere yıktın; bu obanın hakiki reisi oldun. Ben de kraliçenim. Gel, durma, seni hemen çadırıma götüreyim; orada yaracıklarını dudaklarımla kurutayım, tekrar ilâçlarımın en kuvvetlisini süreyim, bütün vücudunu bezlerle sarayım... Gel erkeğim, bu gece reislik tacı giyeceksin, bu gece düğünümüz var! Değil mi, öyle değil mi?

Margot, Deli Durmuş'un elinden kurtulmuş, Murad'ın önünde âdeta secdeye kapanmış, gözyaşları içinde onun ayaklarını öpüyor, inliyordu.

Murad hafifçe eğildi, Margot'u elinden tutup ayağa kaldırdı, belki de farkında olmadan, çingene kadınının saçlarını okşadı, hattâ parmaklarıyla gözyaşlarını kuruladı.

- Ağlama, dedi, işte istediğin oldu; Mirkol yerde baygın yatıyor, sevinsene...

- Yaralısın erkeğim; ya yine ateş basar, günlerce sayıklarsan?

- Hiçbir şey olmaz, meraklanma Margot.

- Sonra!.. Sen? Bak, yoldaşların geldi, kocamış akıncı karşında duruyor; ya seni benden...

- Allah ne isterse o olur; elden ne gelir Margot?

Murad, Margot'un başka bir söz söylemesine vakit bırakmadı, onu hafifçe yana çekti, sendeleyerek Koca Memil'e doğru yürüdü.

Koca Memil, başını önüne eğmişti, durmadan elindeki tahta parçasını yontuyordu; derin bir düşünceye daldığı, o andaki duygularının belli olmaması için gözlerini hafifçe kapadığı anlaşılıyordu. Deli Durmuş hariç diğer bütün akıncıların da başları önlerine eğikti.

- Babam, neden bana bakmazsın, neden oğlunu kollarının arasına almazsın? Ya siz yoldaşlarım, sen Karapençe, sen Deli Durmuş, yoksa bana dargın mısınız?

Koca Memil kamasıyla tahta parçasını kuşağına soktu, başını kaldırdı, derin derin Murad'ı süzdü, yer yer nemlenmiş gözlerinde bir buğu yükselirken dudakları kıpırdadı. O anda, Murad'a kavuşmasından dolayı en ufak bir sevinç izini görmek mümkün değildi onda!..

- Kara Murad, sen bu kadını hiç hırpaladın mı, kalbini kırdın mı?

- Niçin soruyorsun babam?

- Sualime cevap ver; bu kadını hiç hırpaladın mı, kalbini kırdın mı?

- Belki!..

- Öyleyse Margot'tan af dilemelisin... Sonra da onunla vedalaş, hemen uzaklaşalım; gerisini yolda konuşuruz, hasretimizi bu gece ateş başında gidermeye çalışırız. Yoksa bu kadını, karşımda bu haliyle gördükçe sevinmeme imkân yok.

- Peki babam, bir şartla dediğini yaparım. Yalnız bu şartımı söylemeden evvel de beni nasıl bulduğunuzu öğrenmek isterim.

Memil içini çekti, elini Murad'ın omuzuna korken bakışlarını Margot'a çevirdi. O şimdi hıçkırmadan ağlıyordu, gözlerinden pınar gibi kaynayan yaşlar, yanaklarından aşağıya durmadan kayıyordu. Solmuş, âdeta erimişti.

Memil'in tekrar dudakları titredi, gözlerindeki nemlilik daha fazlalaştı, alnı büsbütün kırıştı, başını önüne eğerken:

- Yazık, diye fısıldadı, çok yazık, burada bir enkaz bırakıp gideceğiz... Ha!.. Ne sormuştun sen? Seni nasıl bulduğumuzu öğrenmek istemiştin değil mi? Güç oldu bu iş... Belki senin haberin yoktur; biz bu kış Eflâk Ovası'nda bir ağaçlığın önünde bu kadına rastladık; bizi atlattı, senin yaralanıp kaçtığını söyledi. Derhal oradan uzaklaştık, aylarca aramadığımız yer kalmadı. Nihayet Mihail'in yanındaki bir boyarı ele geçirdik. O bize senin kaçamadığını, bir çingene kadınının gözü önünde dereye düşüp boğulduğunu bildirdi.

Tarifine göre senin öldüğünü söyleyen çingene kadını Margot'tu. O zaman zihnimde bir şimşek çaktı; bu kadın yalan söylüyordu... Çünkü iki ifade arasında derin fark vardı. Sen hakikaten boğulmuş olsaydın, Margot bana kaçtığını söylemezdi. Kaçmış olsaydın Ulahlar, hele o boyar muhakkak bilecekti. Hemen geri döndük, Margot'a rastladığımız ağaçlığa varınca obanın oradan göç etmiş olduğunu anladık. Dağlara tırmandık, her gördüğümüz çingene kafilesini sıkıştırdık; nihayet Margot'un obasının nerede olduğunu öğrendik. Yalnız hemen buraya varamadık. Peşimizde binden fazla Ulah ve Mihail'in askeri vardı. Mihail bütün bir kış on bine yakın muhafızın arasında ecelle pençeleştikten sonra iyileşmiş, bizim de etrafta dolaştığımızı anlayınca ardımıza atlılar salmıştı. Onun için bir müddet dağ tepelerinde, mağaralarda dinlendik. Nihayet izimizi kaybettirip bu yaylaya vardık. Belli olmaz yine de peşimize düşmüşler, ardımızı

çevirmişlerdir. Hepsi bu kadar... Şimdi sen söyle, bizimle gelmek için şartın ne? Acele edelim, vakit kaybetmeyi asla uygun bulmam.

Koca Memil damarları fırlamış nasırlı ellerini Murad'ın omuzundan çekti. İçinde gittikçe daha fazla taşan, kendisini boğmaya başlayan bir hissin tazyikinden kurtulabilmek için hemen kamasıyla tahta parçasını çıkardı.

O zaman Murad öksürdü, hafifçe yana dönüp Margot'u süzdü. Murad'ın da içinde durmadan kaynayan, sırtındaki yara gibi kaynayan, bütün benliğine yayılan yakıcı, çökertici bir his vardı. Hiç olmazsa Margot ağlamasaydı, hattâ bağırsa, çingenelere, hele Mirkol'a yaptığı gibi küfretseydi; belki biraz rahatlayacaktı.

Murad, Memil'in elini tuttu, dudaklarına ve sonra alnına götürerek öptü:

- Babam, diye kekeledi, bilmem beni affeder misin? Demincek de söylediğim gibi ben seninle ancak şartımı kabul edersen gelirim.

- Anlat, nedir o?

- İyileşir, iyileşmez Mihail'in peşinden yine ben koşacağım, asla onu öldürmek için sen ve şu yoldaşlarım tehlikeye girmeyecek. Bu benim en büyük hakkım; Ayşe Gül ile anamı perişan eden bir alçaktan ancak ben intikam alırım. Bu arzumu sana Haçova'da da bildirdim, zaten bu yüzden oradan kaçtım.

Murad sustu. Memil'in cevap vermesini bekledi. Fakat Koca Memil bir müddet elindeki tahta parçasıyla oynadı. Sakalı titriyor, dudakları kıpırdıyordu. Boğulacaktı, beynine kan hücum edip oraya yığılıverecekti. Yaşı seksene yaklaşıyordu, bunca yıl meşakkatlerin envaını tatmıştı, onu ayakta tutan, onu yaşatan sebeplerden bir tanesi, Mihail'i yakalamak arzusu idi. Halbuki oğul diye bağrına bastığı Kara Murad hep buna mâni olmaya çalışıyordu. Sonra, Murad'ı bir daha ölümün eşiğine kendi eliyle bırakabilir miydi? Fakat ne olursa olsun, bunları şu anda derinliğine duymanın sırası değildi... Silkindi, tahta parçasını âdeta yamyassı yapacakmış gibi avucunun içinde sıktı, bilek damarları ıstırap ve hiddetinden dışarı doğru büsbütün fırlarken sesine bir yumuşaklık vermeye çalıştı:

- Laflarına hiç dikkat etmezsin Muradım, dedi, her seferinde bunca yoldaşının kalbini kırarsın. Şunu bilmelisin ki, Mihail'i yakalamak yalnız senin hakkın değildir. Yerköy'de kanlarıyla toprakları sulayan Tuna'yı kızıla boyayan on binlerce akıncıyı unutursun galiba. Geri

kalan şu bir avuç akıncı da elbette senin kadar yoldaşlarının intikamını Mihail' den almak ister. Sonra, hem Hatçe'nin...

- Ne Hatçe'si baba?

- Şey!.. Senin ananın ismi Hatçe değil miydi?

- Beli.

- Eh, senin ananın, sevdiciğinin, daha birçok onlar gibi ana, bacı, eş ve sübyanın hesabını Mihail'den ben de sormak isterim!.. Bu hakkımızı sen nasıl olur da elimizden almaya kalkışırsın?

- Ne yapmamı istiyorsun babam?

- Gel seninle anlaşalım.

- Ne gibi?

- Mihail'i hep beraber vuralım.

- Beni avutursun babam; evvelce Kalugeran ve Yerköy' de yapmaya kalkıştığın gibi, vakti gelince yine tek başına Mihail'i haklamaya gidersin. Ya ben seni, böyle ciğerini köpeklerin bile yemeyeceği bir zalim uğruna göz göre göre nasıl feda ederim? Sen bu devlete lâzımsın; kim bilir Nemçeli'yle savaş daha ne kadar devam eder? Estergon geri alınmadıkça, Nemçeli tamamen diz etmedikçe sen nerelere gidersin? Nemçeli de Mihail kadar bunca gazinin boş yere kanını akıtmadı mı, hile ile kale basan, beyaz bayrak çektikleri halde ana, avrat, sübyan, ihtiyar demeyip zaman zaman Türkleri ardından vurup ateşte yakan kim? Mihail'i kim kışkırttı? Kulpa'da suya gömülen Bosna askerini unuttun mu yoksa babam?

Memil içini çekti, bir an ayakta duramayacak kadar sendeledi. Sonra, gözlerindeki buğu birdenbire uçtu, bakışları bir kor gibi yanmaya başlarken:

- Doğru söylersin Muradım, dedi, gel seninle şuracıkta and içelim; birbirimizden asla ayrılmayacağız, evvelâ hep beraber Mihail'in ardına düşeceğiz, ondan intikamımızı almadan Nemçeli'nin üzerine varmayacağız. Şayet Mihail'in hesabını dürersek sağ kalanımız, o zamana kadar diz etmemişse, Nemçeli'ye varacak. Nemçeli'nin de işi bitmedikçe asla yalnız başına hiçbirimiz bir yere kıpırdamayacak. Daha sonra, serbestiz... Savaş bitince, elbet hepimizin ayrı ayrı yapacak işleri olacak. O zaman dileyen dilediği gibi hareket edecek...

- Söz mü?

Murad, içi titreyerek Memil'e baktı, bir an tereddüt etti, sonra dudakları güçlükle kıpırdadı:

- Söz!..
- Akıncı sözü?
- Akıncı sözü!

O zaman Koca Memil başını geri çevirdi; Kara Pençe'yi, Deli Durmuş'u ve diğer kırk akıncıyı derin derin süzdü:

- Duydunuz mu evlâtlarım, diye sordu, siz dahi söz verir misiniz?
- Sözümüz senin dileğindir Koca Baba...
- Öl dediğin anda ölürüz Koca Baba...
- Sen bize yol göster, ey gaza meydanlarının akıncıların piri...
- Devletimiz, toprağımız, anamız sensin... Yeter ki, sen bizden ayrılma Koca Baba...

Bunlar anadan, babadan mahrum kalmış kırk iki yiğitti. Kırk ikisi birden ağlıyor, kırk ikisi birden and içiyordu...

Yanlarındaki ırmak için için akıyordu.. Akşamın loşluğu etrafa gizlice yayılıyor, orman geceyi kucaklamaya hazırlanıyordu ve akıncıların yemini katre katre yaylayı aşıyor, karşıda moraran dağlara doğru uzaklaşıyordu...

Çingeneler korkularından kaçmışlardı... Sadece yerde upuzun yatan Mirkol ile ağır bir hasta kadar sararmış yüzü, donmuş, gözyaşları ve kavruk dudaklarıyla ayakta sallanarak duran Margot vardı.

Koca Memil, başını tekrar önüne eğdi, tamamen dinçleşmiş, gençleşmişti. İğreniyormuş gibi kamayla tahta parçasını kuşağına soktu, elini altın saplı kılıcına attı:

- Murad, dedi, artık gitmek zamanı geldi. Yoldaşların, bir müddet gizleneceğimiz bir mağaraya varıncaya kadar yolda daha fazla hırpalanmaman için sana ağaç dallarından bir sedye yapsınlar; görürüm ki bu halinle ata binmen asla uygun olmaz. Sen de bu zaman içinde, durmadan titreyen şu kadınla vedalaş. Asla onun kalbini kırma, güzel sözler söyleyip gönülcağızını al. Ama sakın ona vaadde bulunma; ne yapalım kısmet bu kadarmış. Sabır gerek, hele kadınlarda daha fazla sabır gerek... Haydi, güzel kadın, al, Murad'ı götür!.. Seni hiçbirimiz unutmayacağız...

Murad ses çıkarmadı, geri döndü. O zaman Margot kıpırdadı, birkaç adım attı, sonra durdu, elini önüne doğru uzatırken:

- Koca akıncı, diye inledi; sen çok iyi bir insansın... Bilirim, ne kara yılana adadığım adaklar, ne büyülerim, ne de ormanların perisinin verdiği söz yerine geldi. Muradım, erkeğim, etimi tutuşturan,

kanımı yakan, kalbime, beynime dolan yiğidim artık gidecek. Yalnız bana destur ver, onu biraz çadırımda oyalayayım, yaralarını kurutup iyice sarayım. Bu sırada benim de ona söyleyecek birkaç lâfım olacak... Ayrıca senden de bir dileğim var; ne olur ona iyi bakın. Çünkü o, iki türlü yaralı; hem vücudundan, hem de yüreciğinden... Beni ise hiç düşünmeyin; dağlar, ırmaklar, ovalar var önümde, derdimi hep onlara dökerim... Yeter ki erkeğim yaşasın, yeter ki, o bu kara düşünceleri kafacağızından atıp mes'ut olsun... Kâfi! Kâfi! Daha ne isterim ben? Anladın mı Koca Baba?

- Anladım güzel kadın, anladım Margot...

Koca Memil, daha fazla seyretmeye tahammülü yokmuş gibi geri döndü...

O zaman Margot, Murad'a yaklaştı, hemen onun koluna girdi, yavaş yavaş çadırına doğru götürmeye başladı.

Çadıra girince, Margot, Murad'ı kendi elleriyle soydu, yerdeki ot bir mindere yüzükoyun uzattı, sızarcasına kanayan o sırta, geniş omuzlara, simsiyah kıvırcık saçlara baktı ve hemen dudaklarını yaraya değdirdi, durmadan öptü, öptü... Sonra yaradan dudaklarını çekti, bu sefer Murad'ın ayak topuklarından ensesine kadar bütün vücudunu öpmeye başladı:

- Ne iyisin erkeğim, ne kadar iyisin; hiç sesini çıkarmıyorsun, seni sevmeme müsaade ediyorsun! Mihail namussuzunun peşinde senelerce koşsan da, onu yakalayıp kafasını bir taşla ezsen de yaşayacaksın değil mi? Ama kendine dikkat etmelisin. Senin iyiliğin için öyle büyüler yapacağım, kara yılana hattâ İsa denen o adama öyle adaklar adayacağım ki; bu sefer muhakkak tutacak. Burnun bile kanamadan her savaştan şan ve şerefle çıkacaksın... Bütün konuştuklarınızı dinledim; seni şimdi daha iyi anlıyorum... Çok daha iyi.. Ah seni seviyorum, seviyorum...

Margot gene ağlıyordu, Margot sarsılıyor, Margot inliyordu. Siyah saçları birbirine karışmıştı, göğsü erimiş kaybolmuştu, parmakları kenetlenmiş, omuzları ufacık kalmıştı.

- Erkeğim doğrul artık, yalnız biraz daha sabret; şu merhem bak ne kadar iyi gelecek sana... Gördün mü; için serinledi, sızıların dindi değil mi? Ayağında da, göğsünde de bir şey kalmayacak.. Tamam. Şimdi de onları bir güzel sarayım... Bezlerim temizdir, sakın iğrenme. Merak etme, canını hiç acıtmam.. Bu da oldu.. Artık, senin için

kasabadan aldırttığım şu mintanı sırtına geçireyim. Kalk ayağa, otur şuraya çizmelerini giydireyim. Beline kılıcını da tak.. Bu da bitti.. Cepkenini, kalpağını, kürkünü al. Kış gelince sonra ne yaparsın? Bu yaylalar, ovalar, çok soğuk olur. Hançerini de kuşağına sok... Ah, ne kadar yakışıklısın! Seni gören kadınlar bir daha peşini bırakmayacak. Onlarla gönül avut, zarar yok, ama Margot'unu arada bir hatırlayıver... Ben bunu hissederim; o zaman göğsüm sızlamaya, burun deliklerim kıpırdamaya başlar, kanım tutuşur. Haydi yiğidim, sen hiç kederlenme. Şayet günün birinde bana ihtiyacın olursa, çağır, hemen gelirim. Hangi çingeneye söylesen, muhakkak bana haber getirir. Buna da lüzum yok, bana ihtiyacın olduğunu derhal anlarım, nerede bulunursan bulun hemen karşına çıkarım. Git artık erkeğim; git, hiç üzülmeden git. Margot seni seviyor ya, bu ona yeter de artar...

Margot sustu, geri geri çadırın kapısına doğru çekildi. O zaman Murad ayağa kalktı. Evvelâ onun çıplak ayaklarına baktı, sonra bakışlarını aşağıdan yukarıya doğru gezdirdi... Margot'un siyah saçları bir kulağının üzerine devrilmişti, öteki kulağı açıkta kalmıştı, kulak memesi yüzünün renginin aksine gittikçe kızarıyordu. Gözlerindeki yaşlar durmadan yanaklarından aşağıya kayıyor, kavrulmuş dudaklarını suluyordu.

Murad bakışlarını Margot'un yüzünden ayırmadan yavaşça ilerledi, tam yanına sokulunca:

- Gel bana, dedi.

- Sahi mi, doğru mu söylüyorsun, sevecek misin beni?

- Evet!.. Hem de çok...

Margot bir çılgın gibi üzerindeki elbiseleri fırlattı. Murad'a atıldı, dudaklarını uzattı, sonra bütün benliğiyle birlikte sevdiği erkeğin dudaklarında, göğsünde, kollarının arasında hayatının en renkli, en coşkun, en huzur verici anını yaşadı...

Birbirlerinden ayrıldıkları zaman akşam dışarıya iyice çökmüştü. Çadırın içi tamamen loştu...

- Allah'a ısmarladık; bana yaptığın iyiliği daima hatırlayacağım Margot.

Margot çıplak olmasına rağmen hemen Murad'ın koluna girdi; erkeğinin başını kendi omuzuna çekti:

- Seni ben götüreyim, dedi, etraf karardı; bir taşa takılıp düşersin.

- Lüzum yok, sen burada kal; gittiğimi görme.

- Öyle ise, dur biraz; al şu kaplumbağa kabuğundan kendi elimle yaptığım kolyemi. Onu hiç yanından ayırma. Sana hep uğur getirecek. Şeytanın şerrinden, kötü cin ve perilerin lânetinden, düşmanın gazabından seni hep koruyacak. Onun bana lüzumu yok bundan sonra...

Margot elini boynuna attı, süratle kolyesini başından çıkardı. Murad'ın kuşağına soktu... Bu sefer sevdiği adamın elini tuttu, sarsılan göğsünün tamamen, kuruttuğu bir sesle:

- Erkeğim, diye inledi, benim senden bir ricam daha var...

- Nedir o Margot?

- Savaş bitince, andınız yerine gelince, Ayşe Gül'ün yanına dön.

- Niçin?

- Çünkü o sensiz yaşayamaz, benim kadar kuvvetli değildir; uzun müddet dayanamaz. Başka bir kadının olacağına onun ol...

- Ama o?..

- Yanılırsın yiğidim... Her şeyi biraz evvel anladım; Mihail onu da perişan etti, bilirim. Bundan ne çıkar? Ayşe Gül'ün gönlüne senden başka bir erkek düşmedikçe onu nasıl suçlandırırsın? Sonra sen onu...

- Evet, ben onu?

- Çok seversin... Hem de pek çok seversin... İki gönül birbirleri için çarptıkça, susayan dudaklar neden yıkanmasın? Bu dünyada sevdadan kıymetli ne var ki? Durma artık yiğidim, yolun hep açık olsun...

Margot, Murad'ın elini bıraktı, yavaşça yana döndü. Murad ona tekrar bakmak istedi, fakat bir an tereddüt etti, sonra vazgeçerek kapıya doğru yürüdü, eğilerek dışarıya çıktı...

Bir müddet hiçbir ses işitilmedi.. Sonra bir köpek havladı, birkaç at kişnedi ve nihayet yavaş yavaş uzaklaşan nal sesleri duyuldu...

Ormanın kenarında çingeneler ateş yakmışlardı. Gökte yıldızlar ışıklarını yaylaya seriyordu.

Margot bir sandığın üzerine oturmuştu, dizlerinde Murad'ın kanlı mintanı vardı, gözleri belki de yıldızlardan gelen ışıkla cam gibi parlıyordu...

Bir şarkı, ılık havayla birlikte bütün çadırları dolaşıyordu, bir şarkı bütün obaya buram buram sevda ve hasret taşıyordu... Bu şarkı, Margot'un dudaklarından akan göz yaşlarıydı...

-XI-
Mihail Neredesin?

Aradan tam dört sene geçti... Zaman 1601 yılının Haziran ayını yaşıyordu. Koca Memil, Murad, Durmuş ve Karapençe bir tümseğe sırtlarını dayamışlar, önlerinde uğultular çıkararak akan bir çağlayana bakıyorlardı. Sular, kayalardan kayalara çarpıyor, köpürüyor, sonra yorulmuş gibi bir müddet duralıyor, nihayet karşıdaki bir mağaranın içine süzülüp gözden kayboluyordu.

Akıncıların bir kısmı çağlayanın öteki yakasındaydı. Atlarının önüne oturmuşlar, dizginleri koltuklarının altına geçirmişler, sularda hasretlerinin buram buram tüten alevlerini söndürmeye çalışıyorlardı. Akıncıların diğer kısmı ise etrafa dağılmışlar, adeta görünmez olmuşlardı. Tepede nöbetçiler duruyordu; çalıların arasına iyice sinmişler, altlarında uzanan ovayı gözlerini kırpmadan seyrediyorlardı. Şimdilik ova boş, etraf sessizdi. Gün yeni doğmuştu, otların üzerine yer yer gölgeler düşmüştü. Tarla kuşları sekerek gıdalarını arıyordu. Şurada, onların sırtlarını dayadığı tümseğin üzerinde bodur bir ağaç vardı; başka bir kuş, tıpkı akıncılar gibi çağlayanın köpüklü sularında serinlemek için bu ağacın dallarından birine konmuş, sabah rüzgârı zaman zaman tüylerini okşadıkça ötüyor, belki de eşini çağırıyordu. Sesi öylesine ince, öylesine içli idi ki, suların coşkun gürültüsü arasında güçlükle işitiliyordu. Yine de gurbet elde kalanların buram buram hasret kokan ifadesini taşıyan sesi gönüllerde yer yapıyor, maziyi bir anda dile getiriyordu.

Seneler, hep seneler geçmişti. Savaşlar olmuş, kaleler yıkılmış, şehirler alınmış, analar inlemiş, eşler sevginin buruk acısını tatmış, yiğitler gözlerini kapamış ve yine seneler birbirinin üzerine devrilmişti.

Murad, Yerköy'den çiftlikten ayrılalı tam dokuz sene olmuştu; o zaman onyedi yaşında idi, şimdi yirmi altısını tamamlıyordu. Bu seneler çok zalimdi; bir an bile merhamete gelmemiş, bir an bile gönüllerin sesini dinlememişti... Murad bu dokuz sene içinde yaralanmış, inlemiş, didinmiş, bin bir düşüncenin esiri olarak dağlara, ovalara at sürmüştü. Tüten bir ocağa, kaynayan bir çorbaya, saçlarını okşayan bir anaya, gözlerinde sevda taşıyan bir eşe ne kadar hasretti. Felek diyorlardı bunun adına; canlı mıydı, cansız mıydı, bilinmezdi ama, hiç de mi yâr olmayacaktı onlara? Bari Mihail'i yakalayabilselerdi; ne yazık ki, onu da bir türlü ele geçirememişlerdi... Dört yıl hep bu hainin ardından koşmuşlardı; peşini bir gölge gibi takip etmişlerdi.

Mihail, on binleri aşan ordusunun arasında, muhafızlarından bir an ayrılmadan dolaşmıştı. Mihail, Erdel'i zaptetmiş, yeni Erdel Prensi Bathori Andras'ı Selimbar'da yenmiş, Boğdan'a gitmiş, orasını da ele geçirmişti. O kadar gururlanmıştı ki, kendisine "Büyük Mihail, Allah'ın inayetiyle Eflâk, Erdel ve Boğdan'ın hâkimi" ünvanını vermişti. Osmanlı İmparatorluğu, Mihail'e bir türlü dokunmamış, ordularını Tuna'nın öteki yakasına geçirmemişti. Osmanlılar, Avusturyalılarla işlerini bitirmedikçe bu âsi voyvodaya el atmak istememişlerdi. O kadar ki, onun barış teklifini kabul eder görünmüşler, sonra yeniden hileye, isyana kalkışması karşısında ses bile çıkarmamışlardı. Ne yazık ki, Türklerin Avusturyalılarla yaptığı savaş bir türlü bitmemiş, ordu her mevsim Nemçelilerle çarpışmış, her mevsim binlerce yiğit sönmüş, kaybolmuştu. Yanık kalesi sukut etmiş, Varat'ta savaşılmış, Budin muhasaradan kurtarılmış, yine de harbin sonu gelmemişti. Birbirlerine verdikleri söze sadık kalarak onlar bu savaşların hiçbirine iştirak etmemişler, hep Mihail'in peşinde koşmuşlardı. Mihail'i kaybettikleri zaman da olmuştu. O vakit dudaklarından asla düşürmedikleri bir suali tekrar tekrar birbirlerine sormuşlardı:

- "Mihail neredesin?"

Onların Mihail'i unutmasına imkân yoktu; Mihail beyinlerinde, Mihail rüyalarında idi...

Nihayet geçen sene Kanije'nin, Tiryaki Hasan Paşa'nın ısrarıyla Avusturyalılardan geri alındığı haberini öğrendikleri sırada, Mihail'in de bir anlaşamamazlık yüzünden Avusturya Kumandanı Basta ile çarpıştığına, sonra yenileceğini anlayınca bir gece ansızın

Prag'a kaçtığına şahit olmuşlardı. Onu Prag'a kadar takip etmişler, tam yakalayacakları esnada yine ellerinden kaçırmışlardı.

Şimdi ise burada, şu tabiatın çeşit çeşit şekillere büründüğü, renklerle örtündüğü Erdel'in Gorasla Ovası'nda tekrar Mihail'i bekliyorlardı.

Mihail bir sene evvel kavga ettiği Avusturya kumandanı Basta ile barışmıştı; iki ordu birleşmiş, Erdel'i yeniden ele geçiren eski Erdel Voyvodası Bathori Sigismond'a karşı harekete geçmişti.

Murad hâlâ şüpheliydi; belki önlerinde Bathori'nin ordusu ile Mihail ve Basta'nın ordusu çarpışacaktı, fakat her daim olduğu gibi onlar buna da uzaktan seyirci kalacaklardı; Mihail de bir zafer daha kazanıp binlerce muhafızıyla birlikte geçip gidecekti...

Elden bir şey gelmiyordu; Koca Baba doğrudan doğruya Mihail'e saldırmaya bir türlü müsaade etmiyordu. Koca Memil'i kırmalarına, onun emrinden dışarı çıkmalarına imkân yoktu. Yine bekleyeceklerdi; Koca Baba, "Elbet bir fırsat çıkacak" diyordu. Bu fırsat ne vakit gelecekti, buna ne vakte kadar tahammül edilecekti; kimse bilmiyordu.

Hiç olmazsa, çağlayanın köpüren sularına bakarak sabah rüzgârının her okşayışında önlerine kucak kucak hasret taşıyan şu kuş sussa, onlara maziyi böylesine acı, böylesine karanlık yaşatmasaydı...

Kara Murad, yerinden biraz kıpırdadı; nedense hatırına bir anda Garip Hüsmen geldi. Garip Hüsmen iyi bir insandı; Garip Hüsmen anasıyla Ayşe Gül'e bakıyordu. Garip Hüsmen sabırlı, dayanıklıydı. Garip Hüsmen'in yanık bir sesi vardı; insanın hasretli ânını anlar; hemen yanına sokulur, oracıkta bir türkü söylerdi. Garip Hüsmen'in türküleri alev alev yanan gönülleri büsbütün dağlardı. Susunca da ılık bir rüzgâr esmiş gibi dudaklara bir tebessüm, bakışlara çeşitli renkler dolardı. İşte böyle hasret giderirdi Garip Hüsmen..

Ah, ne bakarsın hain hain yüzüme,
Ben mail oldum gözlerinin rengine;
Ah, gör ne yâre açtın dertli gönlüme,
Kıyma bre aşnam, bana yazık değil mi?
Ah, çek hançerin, akıt benim kanımı,

Ah, ne giyersin mor cepkenin her güne?
Ah, ben yanmışım gül yüzünün rengine.
Ah, üç, beş ahbap edinmişim kendime,

Kıyma bre aşnam, bana yazık değil mi?
Ah, çek hançerin, akıt benim kanımı.

Hemen biraz önlerinde, sararmış otların arasına âdeta sinip kaybolmuş bir akıncı, çağlayanın uğultusuna karışan yanık sesiyle, gönüllerin dilini anlamış gibi yürekleri yıkamaya, sevdiceğinden şikâyete başlamıştı...

Koca Memil, kamasıyla tahta parçasını dizlerinin üzerine koydu, bakışlarını, yer yer gölgelenmiş bakışlarını, otların arasında kaybolan akıncıya çevirdi, alnındaki kırışıklıklar büsbütün artarken:

- Aşnam, diye tekrarladı, aşnam, gel gör ne yâre açtın dertli gönlüme.

Deli Durmuş'un mavi gözlerine hafif bir bulut düştü, Karapençe Osman çatık kaşlarının örttüğü kirpiklerini indirdi, Kara Murad yumruklarını bütün şiddetiyle sıktı:

- Koca Baba, Garip Hüsmen'in de böyle yanık sesi vardı, değil mi?

- Evet evlât, Garip Hüsmen de iyi türkü çağırırdı.

Murad konuşmak istiyordu. Murad bir şeyler söylemek arzusuyla yanıyordu, Murad daha fazla sabredemeyeceğini, isyan edeceğini anlıyordu.

Otların arasında kaybolan akıncı yine bir türküye başlamıştı. Şimdi ona inleyen bir saz da yardım ediyordu. Tekrar "Aşnam" diyorlardı; aşna haindi, aşna zalimdi, fakat ne olursa olsun aşna çok tatlıydı! Aşnaya ne kadar kızılırsa kızılsın yine de sevilirdi; hem öylesine sevilirdi ki, onun önünde cenk meydanlarında dimdik duran sineler çöker, dudaklar susuz kalmış gibi hararetten yanmaya başlar, nefesler ateşten geçmişçesine alev alev olurdu...

Murad yumruğunu dizine vurdu, hafifçe yana döndü, "Aşnam" türküsüne artık tahammülü yokmuş gibi bir müddet tepelerinde sabah rüzgârıyla birlikte öten küçük kuşun sesini dinlemeye çalıştı.

- Hani, Koca Baba... Ne desem sana acaba? Öyle ya, hiç zamanı değil şimdi... Yâni, maksadım... Bilir misin babam, Garip Hüsmen de saz çalardı, sonra ayrıca türkü de yakardı. İşte böyle... Garip Hüsmen, anamla Ayşe Gül'e iyi bakar değil mi?

Koca Memil gülümsedi, dizlerinin üzerindeki kamayla tahta parçasını unutmuş gibi elini alnına götürdü. Bembeyaz sakalı titremeye başlarken:

- Karapençe, diye seslendi.

- Buyur Koca Baba!

- Sefer mevsimi geldi; Ordu-yı Hümayûndan, serhadlerden bugüne dek bir haber alamadık... Her ne kadar Mihail kâfirini tepelemeden Nemçelinin üzerine varmayacaksak da yine de merak ederim. Acaba gaziler ne yapar, bu yıl savaş hangi yöne açılır, serdar-ı ekrem kimdir?

- Doğru söylersin, Koca Baba; ben de bunları hep düşünüp dururum.

- Öyleyse hemen atlan, yanına Keklik Ali'yi de al, Belgrad'a, gerekirse daha ilerilere varıp bize haber sal, sana oralarda gazilerin bir işi düşerse anı da yerine getirip, geri dön. Mihail nerede ise biz oradayız; kartal gibi öttün mü, elbet karşına bir akıncı çıkar, seni yanımıza getirir. Anladın mı Karapençe Osmanım?

- Anladım Koca Baba...

- Öyleyse durma.

Karapençe Osman ayağa kalktı; çatık kaşları biraz birbirlerinden ayrılmış, buna rağmen dudaklarının iki yanında teessürünü ifade eden bir çizgi belirmişti.

- Ver, elini öpeyim Koca Baba.

Koca Memil nasırlı sağ elini uzattı, onu, en mukaddes bir emanetmiş gibi Karapençe kavradı, dudaklarına götürdü, âdeta kokladı, sonra alnına koydu.

- Ne diyecektim, sana başka bir sözüm daha vardı?

- Emret Koca Baba.

- Yola çıkmışken, Belgrad'dan evvel Yerköy yoluyla Tuna'yı geçip aşağıya doğru sark, Kızanlığa bir uğrayıver. Hani iki sene evvel Deli Durmuş ile gitmiştiniz; oraya, Hatçe'ye!.. Şey... Yâni Hatçe Ana'ya, daha doğrusu Murad'ın anasıyla, Ayşe Gül denen o kızcağıza... Tabiî Garip Hüsmen'i de görürsün. Bizden haber götür, hatırlarını sor, şu kesecağızı da bir köşeciğe bırakıver. Bir dertleri varsa hallet... İşte böyle... Ne dersin buna Kara Murad?

Murad cevap vermedi, bakışlarını güçlükle Koca Memil' den uzaklaştırdı, buna rağmen gözlerindeki bir ışığı, hattâ garip bir tebessümü gizleyemedi.

- Neyse Osmanım, Allah yardımcın olsun. Sıkışırsan, bir müşküle uğrarsan, yollarda çarpışır, yaralanırsan, zinhar mertliktir diye

ses çıkarmamazlık etme; hemen Keklik Ali'yi geri gönder, ne yap, ne et bize haber sal. Şimdi uzat o pak alıncağızını, ben de seni öpeyim.

Koca Memil sür'atle ayağa kalktı, kaması ve tahta parçasını elinden bırakmadan Karapençe'yi kollarının arasına aldı, onu kucakladı, bembeyaz sakalıyla birlikte titremeye başlayan dudaklarını Osman'ın duru bir akşam üstü gibi yer yer esmer, yer yer lâl rengine bürünmüş lekesiz, çizgisiz alnına değdirdi.

İlerideki akıncı, hâlâ türküsüne devam ediyor, belki de tek teli kalmış saz, bu türküleri daha içli, daha coşkun bir hâle getiriyor, bir ok gibi gönüllere saplıyordu.

Tepede nöbetçiler vardı.. Aşağıda bir tabak gibi dümdüz gözüken Gorosla ovasında ise henüz kimseler yoktu...

Ama ne olursa olsun onlar bekleyeceklerdi. Koca Memil, buradan askerleriyle birlikte Mihail geçecek demişti...

* * *

Tepedeki nöbetçilerden biri, bir kartal gibi ses çıkardı. Koca Memil hemen ayağa kalktı, kamasıyla tahta parçasını kuşağına sokup elini altın saplı kılıcına atarken:

- Mihail, dedi!

Onun bu sesi dalga dalga uzaklaştı, sanki dudaklarda yankılardı:

- Mihail!..

- Mihail!..

Kara Murad'la Deli Durmuş da ayağa kalkmıştı. Yalnız akıncıların hiçbirisi yerlerinden kıpırdamamıştı; Koca Memil'i gözlüyorlar, ondan bir işaret bekliyorlardı. Fakat Koca Memil bu işareti vermedi, sadece Kara Murad ile Deli Durmuş'a dönerek:

- Gelin benimle, diye seslendi.

Üçü birden tepeye tırmanmaya başladılar, peşlerini takip eden çağlayanın sesinden gittikçe uzaklaşarak nöbetçi akıncıların yanına vardılar. Hemen yere uzandılar.

Gorosla Ovası ayaklarının dibindeydi; güneş dağların gölgesini parça parça bu ovaya dökmüştü. Vakit ikindiyi geçmiş, akşama yaklaşmaya çalışıyordu.

Uzaktan bir ordu geliyordu; çok kalabalıktılar, sayılmalarına,

adetlerinin tesbit edilmesine imkân yoktu. Elli bin, belki de daha fazla olabilirlerdi.

Öndekilerin bir kısmı zırhlara bürünmüştü, çoğu atlı idi. Geride arabaları, hattâ topları vardı.

Koca Memil eline tekrar kamasıyla tahta parçasını aldı, kirpiklerini kıpırdatmadan, bakışlarını yaklaşmakta olan bu orduya çevirdi.

Kara Murad'ın bu sefer iki yumruğu birden sıkılmıştı, derin derin soluyordu..

Deli Durmuş'un ise gözleri yine berraktı, yalnız dudakları hafif kıpırdıyor, sağ elinin parmakları oynuyordu. Hiçbirisi konuşmuyordu, hiçbirisi artık duygularını dile getirmek istemiyordu. Önlerinde bir gerçek vardı; bu gerçek, zamanın içinde erimeli, mâziye varmalıydı. Yalnız terliyorlardı; şakaklarından yanaklarına doğru hafif bir nemlilik yayılmıştı. Belki de hava çok sıcaktı, belki de güneş sadece bu tepenin üzerinde geziniyor, ışıklarını akşamın serinliğine bırakmamaya çalışıyordu.

Onlar, terlediklerinin de farkında değillerdi. Göreceklerdi, bir insanı, tek bir adamı, yedi seneden beri peşinde koştukları düşmanlarını bir kere daha burada, biraz ilerilerinde göreceklerdi. Sonra? Bilinemezdi; belki de onu bu son görüşleri olacaktı.

İşte ordu iyice yaklaştı; kara şapkalar, renkli bayraklar, hattâ şahıslar belli olmaya başladı.

Kalabalık bir muhafız grubunun arasında yanyana iki atlı ilerliyordu. Şapkalarına geniş parlak tüyler takmışlardı. Kadife elbiselerinin altında heybetli gözüküyorlardı.

Kara Murad daha fazla dayanamadı, derin bir nefes aldı:

- Mihail, diye inledi.

Koca Memil, tahta parçasına kamasını sapladı, alnı baştan aşağı kırışıklarla doldu, âdeta dudaklarını kıpırdatmadan söylendi:

- Evet, Mihail... Yanındaki de Nemçeli General Basta.. Mihail Basta ile barıştı... İki ordu Lehlilerin yardımı ile tekrar Erdel tahtını ele geçirmeye çalışan Sigismond hainini vurmaya gider.

- Hep dediklerin çıkar babam, söyle bundan sonra ne etmek gerek?

- Yine sabredeceğiz, hep bekleyeceğiz.

- Ne zamana kadar? Artık buna tahammül kalmadı.

- Beklemekten başka elden bir şey gelmez.

- Eskiden böyle düşünmüyordun; bundan altı sene evvel Kalugeran'da beni avutup tek başına Mihail'i haklamaya çalışıyordun. O zaman neden beklemek istemiyordun?

Koca Memil içini çekti, yer yer nasırlı, damarları fırlamış sağ elini önündeki toprağa dayadı:

- Geçmiş günler, dedi, bunları dile getirmenin faydası ne?

- Öğrenmek istiyorum, daha doğrusu bildiğim halde, bir kere de senin ağzından işitmek istiyorum.

- Ne biliyorsun?

- Sen...

- Evet, ben?

- Babam nedendir anlayamam, sen ölmek, bir an evvel bizlerden uzaklaşmak için çabalıyordun. Ne suçumuzu görmüştün? Her daim söylerim, bu topraklar Koca Memil'siz korunamaz.

Koca Memil sağ elini önündeki topraktan çekti, dirseklerinin üzerinde doğruldu, sol elindeki kamasını tahta parçasından ayırdı. Bakışlarını altlarından yavaş yavaş geçmekte olan Mihail'den uzaklaştırıp derin derin Murad'ı süzdü. Başını, dudaklarını büzerek sallarken:

- Oğul, diye fısıldadı. Koca Memil ölmez artık, o hep yaşayacak; çünkü sen varsın.

- Ben mi varım?

- Beli, adımı sana verdim. Bunu, vaktiyle ananla, sevdiceğini görmek için giderken Eflâk Ovası'nda söylemiştim sana. Benim Yerköy'de işim bitecekti, ne yazık ki, hâlâ ayaktayım. Buna da Mihail ile Nemçeli sebep oldu. Hatçe'yi, şey, yâni anamı sevdiceğinle birlikte kaçırmasaydı o hain, benim çökük omuzlarım; daha fazla bu hayat yükünü taşıyamazdı... Ne yapalım, sen benim her ne kadar öz evlâdım değilsen de, ben ancak öz oğlumu da bu kadar sevebilirim. Onun için benim gözlerim kapansa da ben ölmem, ruhum, namım bundan sonra sende yaşar. Eğer sana çingene obasında söz vermeseydim, vaktiyle Kalugeran'da yapmaya çalıştığım gibi şu dört sene içinde bir imkânını bulur, muhakkak Mihail'in muhafızlarını tek başıma yarar, onu bir kılıçta ikiye biçer, bu işi bitirirdim.

- Öyleyse babam, ben de verdiğim söz üzerine Mihail'e yalnız varmayacağıma göre, bu işi hep beraber yapalım; hemen aşağıya inelim, diklemesine Mihail'in ordusuna dalalım...

- Olmaz...

- Neden babam?

- Bundan sonra, Mihail için boş yere hiç kimsenin burnu bile kanamayacak. Yerköy Köprüsü faciasını müteakip onun ardına yüz akıncıyla düştük, muhafızlarıyla çarpıştık; yirmi beş şehidin kanıyla bembeyaz ovalar, kızıla boyandı. Yanlış hareket ettik; Mihail bir tek akıncının dahi hayatına değmez!..

- Öyleyse yoldaşlarımız burada kalsın; biz ikimiz gidelim.

- Bizi yalnız bırakırlar mı sanırsın? Sonra sen, sen yaşamalısın oğul.

- Ne fark eder baba, bir Murad'ın bunca yiğit içinde ne değeri olur?

- Elbette sen ölmemelisin: Bir kere benim adımı yaşatacaksın, sonra senin yolunu Ayşe Gül, daha mühimi anan, Hatçe bekler...

- Hatçe mi diyorsun babam?

- Kusura bakma, lâf gelişi ağzımdan kaçtı; bir daha söylemem.

- Söyle babam, ne çıkar bundan? Ben oğlun değil miyim; benim anam da senin olsa olsa bacın sayılır...

- Evet, bacım sayılır!..

Koca Memil, şakaklarının zonkladığını, gözlerine âniden bir gölgenin düştüğünü belli etmemek için başını çevirdi. Boğazına bir hıçkırık takılmıştı, nefesi tıkanıyordu; şu anda boğulabilir, savaş meydanlarının yapamadığını, şu buram buram yanık kokan hava yapabilirdi.

Birden bir el uzandı omuzuna, kavruk bir dudak Memil'in bembeyaz sakalında dolaştı ve bir tek gözyaşı yanağının üzerine damladı.

- Ne o, şimdi de ağlıyor musun? Koca Memil'in oğlu ağlar mı hiç?

- Hayır babam, başka, bambaşka bu... Nasıl söyleyeyim; belki de istemeyerek seni kırdım...

- Beni mi? Beni ha? Ne varmış kırılacak bunda? Muradım! Görüyor musun, bak, öteki taraftan da başka bir ordu geliyor... Bu Sigismond haini olsa gerek; Erdel tahtı için bu ovada Mihail ve Basta ile çarpışacak. Biz de onları buradan seyredeceğiz... Elbet bir fırsat çıkacak. Bugün değilse yarın, yarın olmazsa beş sene sonra... Nihayet onu hiçbirimizin kılına halel gelmeden yakalayacağız. İşte hepsi bu kadar... Gel, sen de uzat bana yanağını, bir kerecik de ben öpeyim seni, Kara Muradım...

Şimdi gözler yine Gorasla Ovası'na çevrilmişti... Mihail, aşağıda, biraz ilerilerinde durmuştu; onu kuş bakışı, gayet iyi görüyorlardı. Yine etrafında bir halka gibi dizilmiş muhafızları vardı. Kılıcını eline almış, sağa sola emirler veriyor, gözlerini karşıdan gelen Bathori'nin ordusundan ayırmıyordu.

Nöbetçi akıncılardan biri sürünerek Koca Memil'in yanına sokuldu:

- Koca Baba, diye fısıldadı; destur ver, bir deneyeyim; belki de okla bu kâfirin hesabını buradan görebilirim.

Koca Memil, başını bile çevirmedi, sadece:

- Olmaz, dedi, epeyce uzakta; etrafında muhafızları var; isabet ettiremezsin; hem bu yaptığın erkeklik sayılmaz. Sonra onu devirsen bile, öleceği şüpheli, yerimizi de öğrenirler; binlercesi üzerimize üşüşür. Mihail uğruna boş yere bir tek yoldaş bile canından olmayacak. Sen yerine git aslanım. Anladın mı?

- Anladım Koca Baba.

Ovada trampetler vurmaya, borular çalmaya başlamıştı; Mihail'in ordusu açılıyor, savaş vaziyeti alıyordu.

Avusturya kumandanı Basta, gayet sâkin görünüyor, hattâ kendi askerlerinin kumandasını da Mihail'e bıraktığı intibaını uyandırıyordu.

Nihayet iki ordu birbiriyle çarpışmaya başladı. Tüfek sesleri, kılıç şakırtıları, at kişnemeleri gittikçe sıklaştı.

Basta, tamamen bir kenara çekilmişti. Bir gölge gibi kendisini takip eden muhafızlarıyla Mihail ise yerinde duramıyor, sağa sola at sürüyordu.

Tepedekiler yine terliyorlardı. Bakışlar Mihail'den bir türlü ayrılamıyordu. Savaşın gürültüsü, çarpışan ordular onları hiç alâkalandırmıyordu. Tek hedef Mihail idi; Mihail'i nasıl yakalayacaklardı. Mihail'i şu sıralarda ele geçirmek imkânı çıkacak mıydı?

İşte Transilvanyalılardan bir grup fedai. Eflâk askerini yardı. Mihail'e iyice sokuluyor. Mihail'in muhafızları çok daha fazlalaştı. Mihail geriye doğru çekiliyor. Mihail tereddüt ediyor. Mihail etrafına bakıyor; bir imdat, bir yardımcı arıyor. Murad:

- Mihail yenilecek, diye fısıldadı, belki de kaçacak; onu nerede buluruz bir daha? Biz de varalım üzerine... Yalvarırım Koca Babam, durmayalım artık. Bu fırsatı bir daha elde edemeyiz.

Koca Memil, hülyaya dalmış gibi, Murad'ın seslenişini duymuyordu sanki; dirseklerini yerden çekmemişti; kaması, tahta parçasına durmadan girip çıkıyordu. Memil'in gözleri cam gibi parlaktı, kirpikleri bile kıpırdamıyordu. Bu sıcak yaz akşamında rüzgâr mı çıkmıştı bilinmez; şakaklarında biriken terler artık soğumaya başlamıştı.

Neden sonra Koca Memil'in dudakları kıpırdadı, âdeta kendi kendine söylendi:

- Nemçeli Basta gözükürlerde yok. Esas Nemçe ordusu, geride, ihtiyatta duruyor. Erdelli Sigismond ise bütün kuvvetini ileri sürdü. Mihail dayanacak. Mihail'in ordusu dağılsa bile onu, Nemçeliler... Kim bilir?

Murad hiç de Koca Memil gibi düşünmüyordu: Mihail kaçacaktı, yahut Erdellilerin eline geçecekti... O zaman yedi yıldan beri intikam hissiyle yanan ümitleri bir anda sönecek, bütün çırpınışları, gayretleri boşa gidecekti. Ve günün birinde Mihail kolayını bulup yine ortaya çıkacak, yeniden binlerce ocak söndürecek, on binlerce Türk'ü kazığa oturtacak, nice yiğitlerin sevdiceklerine el atacaktı...

- Olmaz, diye bağırdı, babam ben bu kâfirin üzerine varırım, gayrı hakkını helâl et.

- Kal olduğun yerde, er sözü verdin, akıncı andı ettin; ne çabuk unutursun?

Güneş gökte yorulmuş gibi son ışıklarını ovaya döküyor, tepelerin ardına çekilmeye çalışıyordu. Karşı sırtlardan bir yığın kuş havalanmış, yolunu şaşırmışçasına alçalıp yükseliyorlardı. Biraz ilerilerine bir kartal konmuştu, iki akbaba ovaya doğru süzülüyordu.

Koca Memil'in bakışları hâlâ cam gibiydi. Deli Durmuş berrak mavi gözleriyle önündeki savaşı seyrediyor, hiç kıpırdamıyordu. Kara Murad ise alnını yere dayamış, derin derin nefes alıyor, Mihail'i artık görmek istemiyordu.

Erdelli fedailer son bir gayret daha yaptılar. Mihail'in muhafızlarından on kişi bir anda yere yıkıldı, iki fedai, Mihail'e karşı karşıya kaldı... O sırada Murad başını kaldırmıştı; görüyordu. Mihail'in ümitsiz çırpınışına sanki yakın bir dostuymuş gibi içi titreyerek bakıyordu.

- İşte Mihail'in işi tamamlanıyor, bizim beceremediğimizi şu bir avuç Erdelli yapıyor. Yazıklar olsun... Onu biz ele geçiremedikten sonra neye yarar?

Mihail sol koluyla kılıç kullanıyordu, atına yan vermişti... Birden kendini yere attı, ortalık büsbütün karıştı.

Artık kimin kime saldırdığı belli olmuyordu... Yine de Nemçeli Basta ortalıkta yoktu; Mihail'e yardıma gelmiyordu.

- Bitti!.. Mihail geberdi!.. Biz ise onun yüzüne bile tüküremeden senelerce boş yere inledik.

Murad yanılıyordu, hiç de zannettiği gibi bitmemişti. Sol kanatta Eflâklıları dağıtan Ulahlardan bir kısmı yardıma gelmişti. Hattâ Mihail bile bir boyarın atına binmiş, gerideki muhafızlarının arasına karışıvermişti.

O zaman Deli Durmuş gülümsedi, akşamın son ışıkları mavi gözlerinde gezinirken Koca Memil'e baktı. Koca Memil ise hafifçe başını salladı:

- Mihail yine kazandı, diye fısıldadı. Basta'nın imdanına gelmemesine rağmen iyi dayandı. İşte Erdelliler çözüldü; Sigismond-ı lâin daha fazla tutunamaz. Mihail, bu savaşta hiç payı olmayan Basta ile birlikte yakında Erdel'in merkezi Alba Julia'ya tekrar girer.

- Sonu ne olur bunun babam?

- Bilinmez.

- Biz ne yapacağız?

- Bekleriz.

- Nerede?

- Burada?

- Niçin?

- Günün birinde Mihail nasıl olsa Targovişte'ye döner. O zaman, bir çaresini ararız. Belki peşinden gideriz, belki bir tedbirsizliğini yakalarız, belki de yine bekleriz, seneler senesi bekleriz.

Murad artık sual soramadı, günlerce devam eden bir savaştan çıkmış gibi kendisini yorgun hissediyordu, hattâ elleri titriyor, göz kapakları kapanıyordu... Buna rağmen yine Mihail'i aradı. Bu sefer onu göremedi. Mihail önlerinden tamamen uzaklaşmış olmalıydı. Eflâk ordusu taarruza geçmişti. Erdelliler dağılmışlar, parçalanmışlardı. Koca Memil, uzandığı yerden doğruldu, başını geriye doğru çevirdi, nöbetçilerden birine seslendi:

- Bre Yavuz Hasan, tiz ovaya in, yanına bir yoldaşını da al, kimseye görünmeden Mihail kâfirinin ordusunu gözetleyip onlar nereye

giderse peşlerini takip et. Mihail, Erdel'den uzaklaşırsa hemen bize haber sal.

- Emret Koca Baba.

Aşağıdan borazan ve trampet sesleri geliyordu. Mihail zaferini kutluyordu. Bu gece bu ovada konaklayacaktı, fakat yine de binlerce muhafızının arasında oturacak, yemeğini yiyecekti. Mihail uyurken bile bu muhafızlar hiç uyumayacaklardı. Koca Memil bunu görmeden biliyordu. Onun için Mihail'i basmayı düşünmüyordu bile...

* * *

Haziran ve temmuz ayları çok sıcak geçti. Ağustosta bile güneş hızından hiçbir şey kaybetmedi. Otlar büsbütün sarardı, yamaçlara serpilen ağaçlar âdeta kavruldu, ovayı sıcak bir buğu kapladı. Kervanlar yorgun yorgun ilerliyor, haber taşıyan atlılar zorlukla uzaklaşıyorlardı. Çobanlar bile yaylalara çekilmişlerdi. Akıncılar ise, çağlayanın başından ayrılmamışlardı. Hep yol gözlüyorlar, hep beraber bekliyorlardı. Bir aralık Yavuz Hasan'la beraber giden akıncı gelmiş, Memil'in tahmin ettiği gibi, Mihail'in Basta ile Erdel'in merkezi Alba Julia'ya vardığını, binlerce Erdelli'yi kazıkladığını, etrafa dehşet salmaya başladığını söylemiş, sonra geri dönmüştü.

Yalnız Karapençe Osman'dan hiç ses çıkmamıştı. Osman âdeta kaybolmuş, geride kalanları düşünmez olmuştu...

O sabah Murad her zamankinden erken uyandı. Tepede yine nöbetçiler ovayı gözlüyorlardı. Koca Memil daha evvel kalkmış, su kenarında abdest alıyordu. Murad da abdest aldı, ikisi birlikte sabah namazını hemen oracıkta kılıverdiler. Sonra akıncıların pişirdiği bir tas çorba ile karınlarını doyurup nöbetçilerin yanına vardılar.

İçinde bulundukları zaman sabahın en uysal ânını yaşıyor, 1601 yılı Ağustos ayının ondokuzuncu günü yeni başlıyordu.

Koca Memil nöbetçilere:

- Ne haber? diye sordu.

- Bir değişiklik yok, Koca Baba.

Önlerinde renkli bir âlem vardı. Bu âleme sarı ve yeşil daha fazla hâkimdi. Aşağıdan çağlayanın sesi çok hafif geliyordu... Akıncılar yine bir türküye başlamışlardı. Karşı dağların mor tepelerine bir avuç bulut düşmüştü...

Bu dağların ardı, hattâ önlerinde uzanan şu ova onlara ecdat yadigârıydı. Ataları vaktiyle buralarda Türk'ün adalet ve asaletini taşımış, buranın insanlarına huzuru tattırmıştı. O zamanlar buradan Türkler çekinmeden geçerler, takdirle karşılanırlardı. Sonra her şey değişmişti; hırs ve tamah, hattâ acz yüzünden insanlar birbirlerine girmiş, dereler gibi kan akmıştı.. Şimdi ise onlar burada kimseye görünmemek için çareler arıyorlar, bir gölge gibi Mihail'in peşinden gitmeye çalışıyorlardı. Kuytu köşelerde, insan yüzü görmeyen mağaralarda geceliyorlardı. Acı idi bu, çok acı... Düşünmemek lâzımdı, zaten faydası da yoktu.. Kader önlerine ne çizmişse oradan yürüyeceklerdi, hepsi bu kadardı.

Nöbetçi:

- Bir araba, diye fısıldadı!..

- Üstü kapalı bir araba!

Uzaktan, bulundukları tepeye doğru bir araba geliyordu. Hayvanlar yorgun olmalıydı; yürüdükleri bile belli olmuyordu. Arabanın içindekiler ise hiç görünmüyordu.

Bir müddet bu meçhul arabanın yakınlaşmasını beklediler. Nöbetçilerden biri tekrar fısıldadı:

- Bir çingene arabası; yaz günü çingeneler ovada ne ararlar?

Murad, Koca Memil'e baktı; onun dudaklarında hafif bir tebessüm belirmişti, nöbetçinin sualine cevap vermemiş, başını bile çevirmemişti. Murad'ın aklına birden Margot geldi. Ondan ayrılalı dört sene olmuştu; o zamandan beri onu bir daha görmemişti. Acaba bu arabanın içindeki Margot muydu? Onun buralarda ne işi vardı? Margot iyi bir kadındı, üstelik hayatını da kurtarmıştı. Ama hepsi bu kadardı. Margot aynı zamanda acayip bir kadındı da; başka türlü düşünceler taşıyordu. Aradığı hep aşk, hep sevgiydi... Bir gün Murad'a, "Benim namusum etimde değildir" demişti. Ayrılırken de, "Ayşe Gül'e git", diye fısıldamıştı, "Onu çok seviyorsun, başkasının olacağına onun ol."

Her ne ise, Margot ne söylerse söylesin, Murad kanaatini değiştirecek değildi. Zaten bunları düşünmenin henüz zamanı da gelmemişti.

Murad bu ağustos ayının renkli sabahında maziyi yaşamak hiç istemiyordu. Yine de içinde bir burukluk vardı. Birisini özlüyordu; bu birisi yeşil gözlü, sarı saçlı, solgun benizli genç bir kızdı. Ona:

- "Gel, diyordu, tahammülüm kalmadı artık, kalbime şu hançerini sapla da daha fazla acı duymayayım."

Evet, bu çingene arabası dağlar aşmış, ovalar geçmiş, ta Kızanlık'tan buraya sanki Ayşe Gül'ü getirmişti... Arabanın içinden Margot yerine Ayşe Gül çıksa Murad hiç şaşmayacaktı.

- Babam, ben ovaya inip şu arabaya bir bakacağım.

Çingene arabası, bodur bir ağacın yanında durmuştu. Ağacın önünden şerit gibi ince bir su akıyordu. Kavruk otlar orada biraz yeşilden renk çalmıştı. Bir çingene oğlanı aşağıya atlamış, hayvanları çözüyordu. Ortalıkta başka kimse gözükmüyordu.

Koca Memil dizlerinin üzerine oturdu, arabadan gözlerini ayırmadan tokluğunu kaybetmiş titrek bir sesle Murad'a cevap verdi:

- Ayşe Gül'ü ararsın, değil mi evlât? Hiç sanmam; o buralara dek gelemez. Göreceksin, elbet hasretini günün birinde söndüreceksin oğul!..

Murad sarardı, hattâ kızardı, oradan hemen uzaklaşıp akıncıların yanına gitmek istedi. Sonra vazgeçti. Çekinerek Koca Memil'in omuzuna elini korken:

- Yanılırsan babam, dedi Ayşe Gül hiç hatırıma gelmez, hem onu neden düşünecekmişim?

- Ben bilirim Murad'ım, aşna bu; hiç unutulur mu? Aşna özlenir, aşna her an aranır. Aşna insanı burum buram yaksa da yine vazgeçilmez. Niye benden saklarsın duygularını sanki?

- Saklamam babam, hiç saklamam.

- Görürüz, şu Mihail'in işini bitirelim o zaman iyice anlarız.

- Onu sevsem de, yine yanına varamam; o kirlendi, çok kirlendi babam.

- İşte bunun için ona gideceksin, sevmesen de alacaksın; mert bir insana başka türlüsü yakışmaz. Kaldı ki sen Ayşe'yi göz kapaklarının ucuna kadar seviyorsun. Neden ıstırap çekesin? Bu heybetli vücut, şu kıvırcık saçlar, şu tertemiz çarpan kalp neden boş yere hasret ateşiyle kavrulsun? Vakti geçmeden, saçlarına ak, gözlerine gölge düşmeden kavuşacaksın ona, beraber yaşayacaksın onunla. Adına gönül demişler bunun; serhad boyları kadar, kanlarıyla suladığımız toprağımız kadar tatlıdır. Hem sonra Hatçe de var; yâni demek isterim ki, anan da var, onu kimlere bırakırsın? Anan seni babasız büyütmüş,

genç yaşında seni bağrına basıp bunca yıl katlanmış. Hatçe'yi sevindirmek, istemez misin hiç?

- Bunu doğru söylersin babam; ben babamı hiç bilmem, anam iyi bir adamdı der ama, fazlasını anlatmaz. Her halde mühim bir insan değildi. Ne olursa olsun günün birinde işin aslını öğreneceğim; hiç olmazsa babamın mezarını ziyaret edeceğim.

- Baban rençpermiş değil mi Muradım?

- Öyleymiş.

- Anan daha evvel başkasıyla da evlenmemiş mi?

- Hayır, hiç evlenmemiş... Bunları bana tekrar neden sorarsın Koca Babam?

- Hiç!.. Hani!.. Vakit geçsin diye!.. Bir şey daha öğrenmek isterim; baban hayatta olsaydı, sever miydin onu çok?

- Hep bunun hasretini duymuşumdur.. Babamdır tabii; çok severdim..

- Benden fazla mı severdin?

- Senden?

- Beli...

Murad'ın birden omuzları çöktü, dimdik, kıpırdamadan duran Koca Memil'e yalvaran gözlerle baktı:

- Koca Babam, diye inledi, sözümü yanlış anladın; senden üstün ben hiç kimseyi sevemem, bunu düşünmen bile hata... Sen benim her şeyimsin, beynim, hattâ imanımsın. Gayrı fazla hırpalama beni; kendin söylersin, zaten yaralıyım...

Koca Memil birden döndü, süratle Murad'ın ellerini tuttu, gölgeli gözleriyle onu bir daha göremeyecekmiş gibi derin derin süzdü:

- Muradım, dedi, senin baban şayet sağ kalsaydı dünyanın en bahtlı insanı olurdu.

- Neden?

- Senin gibi bir evlâda sahip olmanın ne demek olduğunu henüz sen anlayamazsın.

- Öyleyse sen de bahtlısın Koca Babam... Çünkü ben senin oğlunum, bana ismini vermedin mi?

- Verdim... Tabiî, her şeyim sensin... Yalnız ben yine de, ben...

- Neden susarsın babam? Bilirim senin de bir derdin var; bunu hep saklarsın. Bunca yıldan beri sormaya bir türlü cesaret edemem. Anlat bana ne olur hayatını... Öyle sanırım ki, senin de vaktiyle

Hatçe isimli bir sevdiciğin, belki de bir eşin vardı. Onu niye aramazsın, yoksa öldü mü?

- Hatçe mi? Hatçe ha? Sevdiciğim, eşim mi? O benim, sevdiciğimden de öte, eşimden de üstün... Yâni... İşte hepsi bu kadar... Gerisini ne yapacaksın oğul?

- Yoksa dinmiş yaranı büsbütün deştim mi babam?

- Hasretin dağladığı göğüslerden sızan kanlar hiçbir zaman dinmez ki, onu deşesin oğul... Aksine iyi yaptın. Seksen yaşından sonra, beni bir parçacık da olsa serinleten yine sen oldun Muradım...

Koca Memil, Murad'ın ellerini bıraktı, daha fazla bakmaya tahammülü yokmuş gibi başını önüne çevirdi; bembeyaz sakalı titremeye, dudakları iradesinin dışında kıpırdamaya başladı. Alnı, gözlerinin altı, hattâ sakallarının örtemediği yanağının geri kalan kısmı kırışıklarla doldu. Omuzları çöküyordu. Havasız kalmış bir insan gibi sık sık nefes alıyordu. O anda kuşağındaki kaması ile tahta parçasını bile unutmuştu. Gözlerinin önünde sadece ve sadece Hatçe'si vardı; badem gözlü, siyah saçlı Hatçe'si. Hatçe karşısında eğiliyor, kollarını uzatıyor, başını yukarıya doğru kaldırıp boynunu yana büküyordu. Bir kelimeyle Hatçe'si o anda erkeğini çağırıyordu... Hatçe'si ne kadar ılık, ne kadar cana yakın, ne kadar buram buram sevda tütüyordu. Yalnız Hatçe'si sadık değildi, yalnız Hatçe'si beklemesini bilmemişti, yalnız Hatçe'si Memil'in onu sevdiği kadar, sevgiyi anlayamamıştı... Vaktiyle o dudaklar, "Erkeğim, koç yiğidim, sultanım, efendim. Gönlümün hâkimi, sen ölürsen ben de yaşayamam." demesine rağmen, bu sözler sadece lâfta kalmıştı; bir müddet hayat, umulandan da fazla akmış ve hattâ taşmıştı ama nihayet bir "Son akın" bütün gerçeği olduğu gibi ortaya çıkarıvermişti.

- Koca Baba!.. Koca Baba!.. Karşıdan dolu dizgin bir atlı geliyor...

- Bir atlı mı geliyor?

- Beli! Hem de bu, Yavuz Hasan'a benziyor.

Koca Memil bir anda dikildi, gözlerindeki buğu kayboldu, orada yine bir ateş yanmaya başladı.

Hakikaten gelen Yavuz Hasan'dı; atını çatlatırcasına sürüyor, hayvanın üzerine kapanmış, onun çok daha fazla hızlı gitmesi için âdeta kanat takmış gibi duruyordu. Zaten Yavuz Hasan ve Keklik Ali'den başkası kolay kolay böylesine at süremezdi.

Koca Memil, süratle ayağa kalktı, yanındaki nöbetçilerden birine:

- Koş, diye bağırdı, aşağıda boğazı bekleyen yoldaşlara hemen haber sal, oyalanmadan Yavuz Hasan'a yol versinler.

Nöbetçi derhal yerinden fırladı, Koca Memil'le Murad da tepeden çağlayanın olduğu yere inmeye başladılar. Buraya, çağlayanın akıp kaybolduğu mağaradan girilirdi. Hemen hemen böyle bir yerin mevcudiyetinden çok kimsenin haberi yoktu. Koca Memil de burasını vaktiyle bir tesadüf eseri öğrenmişti.

Biraz sonra Yavuz Hasan'la karşılaştılar. Akıncı terden sırsıklam olmuştu, atı köpük içindeydi, hayvanın dizleri titriyordu.

- Ne haber Hasan?

- Koca Baba, işler karıştı!.. Mihail ortadan kayboldu!

- Nasıl?

- Nemçeli Basta ile araları tekrar açılmış, yahut Basta ondan çekinmiş olmalı ki, bir gece Mihail'in bulunduğu yeri bastırmış, belki de binlerce kişi ile onu kuşatmış, muhafızlarını kırmış, Mihail ise bir kolayını bulup sadık birkaç adamıyla kaçmış. Şimdi Basta'nın askerleri Mihail'in peşine düşmüşler, her yerde onu ararlarmış.

Yavuz Hasan derin derin nefes aldı, o kadar yorgun ve heyecanlı idi ki, Koca Memil'den çekinmese olduğu yere çökerdi.

- Benimle beraber gelen yoldaşı dağlara, Mihail'in peşini kovalayan Nemçelilerin ardına saldım. Ben de vakit kaybetmeden buraya geldim. Acaba bundan sonra ne yapmak gerek Koca Babam?

Koca Memil'in cevap vermesine vakit kalmadı; tepedeki nöbetçinin sesi duyuldu:

- Atlılar!.. Bir yığın atlı gözüktü...

Koca Memil'le Murad hemen geri döndüler, bir solukta nöbetçilerin yanına vardılar. Hakikaten karşıdan on beş, yirmi kadar atlı geliyordu; arkalarından biraz daha kalabalık bir grup onları takip ediyordu.

Koca Memil hemen eline tahta parçasıyla kamasını aldı; görmeden tahta parçasını yontmaya başladı. Buna bir mâna veremiyordu; bunlar Ulah olamazdı, bir vazifeyle bir yere gitseler bile bu yaz gününde bu kadar süratle at sürmezlerdi.

Bu işte başka bir sebep bulunmalıydı; âdeta bunların tehlikeden kaçan bir halleri vardı. Öndekiler, çok daha geriden gelenlerle aradaki mesafenin açılmasına çalışıyorlardı. Hakikaten bunda muvaffak oluyorlardı; arkadakiler daha yorgun görünüyordu, bu vaziyette önde

gidenlere yetişmelerine pek imkân yoktu.. Birden Koca Memil'in gözleri olduğundan çok daha fazla parladı. Bir ses, gök gürültüsünü andıran, çağlayanın uğultusunu bile bastıran bir ses tepeleri aştı, ovaya yayıldı:

- Mihail!..

Evet, öndeki atlıların başında Mihail vardı; geriden takip edenler; Basta'nın adamları, Nemçeliler olmalıydı...

Koca Memil tahta parçasıyla kamayı kuşağına soktu, elini altın saplı kılıcına atıp kınından çıkardı ve büyük bir saygıyla onu öptü. Öyle ya bu kılıca Hatçe'sinin eli değmişti, kim bilir belki de bu kılıcı Hatçe'si de öpmüştü. Altın saplı kılıç maziyi yaşıyordu, hali de yaşayacaktı...

- Atlanın! Hiç kimse kalmasın... İşte beklediğimiz an geldi. Hepimiz ovaya ineceğiz. Mihail'in ardını çevireceğiz...

Bütün göğüsler şişti, dudaklar bir tek ismi defalarca haykırdı:

- Mihail!..
- Mihail!..
- Mihail!..

Biraz sonra kırk bir atlı Gorosla Ovası'nda, Mihail'e doğru yıldırım gibi ilerliyordu.

Bu onların belki de son şansıydı.. En önde Koca Memil gidiyordu; sağında Kara Murad, solunda Deli Durmuş vardı. Artlarından otuz sekiz akıncı aynı hızla onları takip ediyordu. Akıncılar şen ve mesuttular; mâziyi hatırlıyorlardı, vaktiyle de böyle coşkun, böyle korkusuz, böyle zevkle akına çıkarlardı. Yalnız şimdi kartal kanatları yoktu; onlar kanatlarını bundan tam altı yıl önce bir ekim ayında kırmışlardı. Orada, Yerköy'de bu Mihail, onbinlerce yoldaşlarını Tuna'ya gömmüş, kendilerini yetim bırakmıştı. Altı sene çabuk geçmişti, çok çabuk!.. İşte Mihail karşılarındaydı. Mihail artık kurtulmamalıydı. Zamanın hiç kıymeti yoktu; Koca Baba istedikten sonra seve seve bir altı yıl daha beklerlerdi, yeter ki sonunda Mihail'i ele geçirebilsinlerdi...

- Bre Deli Durmuş... Ardından gelen yirmi akıncıyı yanına al, Mihail'i kovalayan Nemçeli'yi yık, aman dileyeni olduğu yerde bırak; zinhar kaçmasınlar. Yalnız birinizin dahi bir yeri kanamamalı; aksi olursa artık dayanamam.

- Emret Koca Baba!..

Akıncılar sanki daha evvel anlaşmışlar gibi hemen ikiye ayrıldılar. Yirmi akıncı sola doğru dönüp Basta'nın adamlarının karşısına dikilirken, geri kalan onsekizi Koca Memil'in ve Kara Murad'ın peşinden sağa kıvrıldılar.

Çingene arabası biraz gerilerinde kalmıştı. Arabanın cılız atları korkudan kişniyor, uyuz bir köpek havlıyor, buna rağmen demincek hayvanları bağlayan çingene çocuğu bile ortalıkta gözükmüyordu.

- Mihail kaçma.. Elimizden kurtulamazsın... Er isen çek kılıcını, çarpış bizimle.

Şimdi Mihail'e çok yaklaşmışlardı, onu iyice görüyorlardı... Yine tüylü siyah şapkası başındaydı. Yüzü sapsarı idi; çenesinin altından uzanan sivri sakalı durmadan oynuyor, atının üzerinde sallanıyordu. Kılıcı sol elindeydi, sağ omuzu soluna nazaran çökük görünüyordu, gözlerine kan bürümüştü.

Atlar bir kere daha soludular. Koca Memil'in altın saplı kılıcı havada bir daire çizdi, Kara Murad dizginleri bırakıp yumruğunu ileri doğru uzattı ve akıncılar:

- Yerköy, diye bağırdılar...

O zaman kaçmanın faydasız olduğunu anlamış olacak ki, Mihail dizginlerini kastı, yirmiye yakın boyar da voyvodanın önüne dizildiler.

Çarpışma âni oldu. Yirmi atlı, sanki karşılarındaki çöpten birer sepetmiş gibi bir solukta boyarları delip geçtiler. Sadece yirmi kılıcın havada çıkardığı tok ses karşıki sırtlara doğru birbiri peşi sıra yükseldi. Şimdi boyarların hepsi yerde kıvranıyor, sahipsiz atlar durmadan uzaklaşıyordu.

Bir akıncı, boşlukta asılı kalmış gibi duran kılıcını indirmeye akıl etmeden âdeta korkuyla bağırdı:

- Mihail, Mihail yok!

Bir başkası aynı ıstırapla ona cevap verdi:

- Mihail kayboldu!..

Hepsi birden geri döndüler; o zaman Mihail'i gördüler.. Voyvoda, âdeta atının boynuna yapışmış, çingene obasına doğru gidiyordu. Fakat fazla uzaklaşamadı. Birden onun peşinden koşan Kara Murad'ın hayvanının üzerinde ayağa kalktığı görüldü, göz açıp kapayıncaya kadar bir vücut, iri, kıvırcık saçlı, yanık tenli bir vücut, havada uçtu, bir kartal gibi, pençeleriyle Mihail'i kavradı, onu yere çekti...

Şimdi voyvoda inliyordu; Murad onun üzerine çökmüş, bir mengene misali iki elini boğazına geçirmiş, yavaş yavaş sıkıyordu...

- Mihail!.. Kahpe voyvoda!.. Beni tanıdın mı, ben Kara Murad?.. Yerköy'deki yoldaşlarımın, kazığa geçirdiğin, ateşte kebap yaptığın binlerce gazinin ve sonra, sonra.

Murad, sözünün sonunu tamamlayamadı; boğulacaktı, havasız kalıyordu. Bir hıçkırık boğazını tamamen tıkamıştı. Bakışları kupkuru, benek benekti. Yalnız pazuları şiştikçe şişiyor, gözleri dışarı fırlıyor, Mihail'in boğazına parmakları gittikçe şiddetle batıyordu. Mihail'in artık sesi çıkmıyordu, sadece derinden bir hırıltı işitiliyordu.

O zaman Murad'ın omuzunu bir el yakaladı, tok bir ses duyuldu:

- Murad!.. Salıver o kâfiri. Daha vakti gelmedi; eğer şu anda ölürse kaatil olursun, elin onun pis kanıyla kirlenmemeli...

- Babam! Babam!.. Dokunma bana, bırak beni.. Bu şeytanı, bu kahpeyi...

- Kalk ayağa derim sana; ona son darbeyi kimin vuracağını henüz kestirmedik.

Murad'ın elleri gevşedi, âdeta sendeleyerek doğruldu; kalpağı düşmüş, kıvırcık siyah saçları alnına dökülmüştü.

Murad elleriyle yüzünü kapatarak Koca Memil'in yanında durdu, her tarafı sarsılıyordu, hattâ dizleri bile titriyordu. İçi ağlıyordu, sönmeyen ve belki de hiç sönmeyecek olan bir kinin o anda onu bir fırtına gibi önüne kattığı anlaşılıyordu...

Koca Memil, Murad'a gözlerini yarı yarıya kapayarak baktı, sonra hiç sesini çıkarmadan geriye dönerken akıncılara seslendi:

- Bir kısmınız Durmuş'a yardıma gidin; galiba işini bitiremedi.

- Geldim Koca Baba! Şimden sonra ne yapmak gerek; emreyle.

Deli Durmuş önüne on kadar Nemçeli katmış yaklaşıyordu, ardındaki yirmi akıncı yerde yatan Mihail'i görmenin hırs ve sevinci içinde ilerliyorlardı.

Deli Durmuş atından inince voyvodaya bakmadı bile. Ağustos ayının bu bulutsuz gökyüzü kadar mavi ve berrak gözlerini Koca Memil'e çevirdi, gülümsedi. Bu gülümseyişte, her üç zaman birden gizliydi ve bu gülüş belki de bir sonun başlangıcını taşıyordu. Koca Memil bir an Deli Durmuş'u süzdü, onun arzusunu anladığı halde, cevap vermedi, başını çevirirken:

- Kaldırın şunu yerden, dedi.

İki akıncı eğildi, Mihail'i kollarından tutup kaldırdılar. Fakat voyvoda ayaklarının üzerinde duramıyor, dizleri kırılmış gibi kıvrılıyordu. Başı önüne sarkmıştı, ağzından kanla karışık bir salya akıyor, kolları sallanıyordu.

- Bir matra ile su dökün şu kahpenin yüzüne...

Başka bir akıncı atının terkisinden matrasını çıkardı, içindeki suyun bir kısmını Mihail'e içirdi, bir kısmıyla da onun yüzünü yıkadı. Sonra matrayı yere fırlattı. Kırk bir kişi, korkudan ne yapacaklarını şaşırmış on Avusturyalıyla birlikte, bir müddet Mihail'i seyrettiler. Voyvoda dizlerinin üzerine çökmüştü, durmadan titriyor, bir şeyler söylemeye çalışıyor, fakat delinmiş gibi sadece boğazından acayip hırıltılar çıkıyordu. Elbiseleri yırtılmış, yer yer toz ve çamura bulanmıştı. Gözlerini bürüyen kan gittikçe koyulaşıyordu. Göz bebekleri alabildiğine açılmıştı. Başını omuzlarında güçlükle tutuyordu.

Koca Memil, onu daha fazla seyretmeye tahammül edemeyeceğini anladı. Osmanlı ordularına meydan okuyan, on binlerce insanı içi titremeden öldüren, yüzlerce Türk kadınını zorla çirkin emellerine âlet eden, bütün bir ülkeye dehşet salan şu adam, bu kadar âciz, bu kadar zavallı mıydı?

Memil'in içine bir bulantı geldi, âdeta başı dönüyordu; kılıcını kınına sokarken kuşağından insan şekline benzeyen iki tahta parçası çıkardı, onları hırsla yere attı, ayaklarının altında çiğnedi, sonra:

- İyice yaklaştırın şu adamı bana, dedi.

İki akıncı, Mihail'i zorla sürükledi ve onu Koca Memil'in ayaklarının dibine fırlattılar. O zaman ihtiyar akıncı tiksinerek eğildi:

- Mihail, dedi, bizi tanıdın mı?

Voyvoda güçlükle başını salladı, dudaklarından asla anlaşılamayan birkaç kelime döküldü, bir şeyler anlatmak istiyor, fakat muvaffak olamıyordu.

- Söyle, kimiz biz?

- Siz... Siz... Akıncılar... Bu Kara Murad; ölmemiş, ölmemiş... Sen de Koca.. Koca... Sizden çok kaçtım, hep gizlendim... Nihayet...

- Öyleyse bize hesap vereceksin; yedi senenin hesabını. Gazilerin, akıncıların, Ayşe Güllerin, Hatçelerin hesabını...

Mihail yine bir şeyler söyledi; yine ne dediği anlaşılamadı. Bir türlü düzelemiyordu; Murad onu çok hırpalamış olmalıydı. Bu sefer ellerini güçlükle havaya kaldırdı, ihtiyar akıncının dizlerine tutundu:

- Ben... Ben işte... Bırakın... Ne isterseniz... Yalvarırım...

- Yalvarır mısın? Neden?

- Altın... On binlerce altın veririm size... Sonra...

- Sonra?

- Eflâk... Hattâ Boğdan sizin olsun... Hepsi... Hepsi... Tek canım...

O zaman Koca Memil farkında olmadan yere tükürdü. Oyalanmak, belki de avunabilmek için kuşağından tahta parçasını aradı; onların Mihail gibi ayaklarının dibinde durduğunu fark edince:

- Voyvoda, ayağa kalk! diye bağırdı, altınların senin olsun, Eflâk, Boğdan, hattâ Erdel ise zaten bizim... Sen ancak elimizden bir tek şartla kurtulabilirsin.

- Nasıl?..

Mihail, âdeta canlanmıştı; ellerini ihtiyar akıncının dizlerinden çekmiş, başını kaldırmış, hattâ yerinden doğrulmuştu.

- Mihail, biz burada kırkbir kişiyiz. Kırkbir kişinin bir insanı aralarına alıp ona dilediklerini yaptırması mertlik değildir. Seni şu anda böyle silâhsız, nasıl olsa öldürürüz. Ama bunun hiç değeri yok. Şimdi kırkbirimize de iyice bak; gözün hangimizi keserse onunla çarpış. Kılıç, kama, mızrak, ne çeşit silâhla olursa olsun, razıyız. Eğer hasmını yenersen, dilediğin yere elini kolunu sallaya sallaya gidersin. Geri kalan kırk kişi senin kılına bile dokunmaz. Şayet bu çarpışmada ölürsen bir erkeğe yakışır şekilde hayatın sona erer, biz de düşmanımızı âciz görmekten kurtuluruz.

Mihail'in başı yine düştü, sol omuzu sağ omuzu gibi çöktü, dudaklarından tekrar anlaşılmaz sözler döküldü.

Şimdi kimse konuşmuyordu, nedense atlar bile kişnemelerini kesmişlerdi. Ovada derin bir sessizlik vardı. Karşıda, çingene arabasının yanında havlayan köpek bile susmuş, bir tekerleğin kenarına oturmuştu. Arabadan hâlâ hiç kimse dışarı çıkmamıştı...

- Mihail!.. Bu son şansın!.. Seç birimizi; başka türlü kurtulamazsın. Vakit geçirmeye de çalışma; yardıma gelenlerin olsa bile yanına sokulamazlar.

Bu sefer voyvoda ellerini yere dayadı, zorla ayağa kalktı, iki bacağını yana doğru açtı:

- Kılıç, dedi.

Bir akıncı koştu, biraz ileride duran bir kılıcı getirdi; Mihail bunu sol eliyle aldı.

- Sağ kolum iyice hareket etmiyor, diye kekeledi. Kara Murad vaktiyle sağ omuz kemiklerimi kâmilen kırdı.

- Biz de sol elle sana karşı koruz. Şimdi dilediğini çağır karşına.

Mihail kanlı gözleriyle teker teker kırkbir kişiyi süzdü. Otuz sekiz akıncıyı, Deli Durmuş'u, Kara Murad'ı ve Koca Memil'i...

Dudakları durmadan kıpırdıyordu; bir türlü karar veremediği, ne yapması, kimi seçmesi gerekeceğini kestiremediği anlaşılıyordu.

Bunlar yağız kişilerdi, karın, fırtınanın bile çökertemediği, senelerin yıpratamadığı, damarlarında akan tertemiz kanın coşkun heyecanıyla yılmak nedir bilmeyen erlerdi bunlar... Mihail bu insanlarla nasıl baş edebilirdi?... Hele Kara Murad'ın karşısında bir an bile tutunamazdı. Yanaklarından aşağıya doğru soğuk soğuk terlerin boşandığını hissetti. Yapamayacaktı, hiç cesareti yoktu..

- Haydi Mihail!..

Voyvoda tekrar kırkbir kişiye ayrı ayrı baktı; karşısındakiler hep gülümsüyorlar, onu dudaklarını büzerek seyrediyorlardı. Hepsinin göğüsleri açıktı, ellerini bellerine dayamışlardı.

- Ne dursun? Vaktimiz yok derim sana.

O zaman Mihail, Koca Memil'i derin derin süzdü. Şu bembeyaz sakallı, yüzü kırışıklarla dolu, ellerinin damarları fırlamış, hattâ sırtı da biraz kamburlaşmış akıncı çok yaşlıydı. Bütün bu akıncılar onu ancak ihtiyarlığından dolayı sayıyor olmalıydılar. Eceli yakındı bu ihtiyarın. Belki de ayakta artık güçlükle duruyordu.

Mihail bir kurtuluş yolu bulmuş gibi sevindi, dudakları kıpırdadı:

- Sen, dedi.

- Ben mi? Benimle mi çarpışmak istersin?

- Evet..

- Hazır ol öyleyse...

Koca Memil ağır ağır altın saplı kılıcını kınından çekti. Fakat Mihail onu beklemedi; sol eli havaya kalktı, kılıcını olanca şiddetiyle ihtiyar akıncıya indirdi.

Havada bir çeliğin çıkardığı ıslık duyuldu. Mihail ileri doğru kapaklandı, karşısında Koca Memil'i aradı. Fakat Memil yana çekilmiş, kılıcını sol eline almış, gözlerinde bir tiksintinin izleri dolaşarak voyvodaya bakıyordu.

- Olmadı Mihail!.. İşte yanındayım, tekrar saldır.

Mihail geri döndü, bütün kuvvetini harcayarak yine bir hamle

yaptı; kılıcı Memil'inkiyle çarpıştı. Sanki bir kayaya vurmuştu, sanki bileğine birisi iri bir odun indirmişti, elinin kırıldığını sandı, kolu yana sarktı.

- Kılıcını iki elinle tut voyvoda... Bir daha dene.

Mihail, boğulmak üzere olan bir insanın son çırpınışıyla kılıcını iki eliyle kavradı, tekrar ihtiyar akıncıya indirdi. Fakat onu yine karşısında bulamadı. Aksine göbeğinin üzerinden aşağıya doğru bir alevin indiğini hissetti. Bir anda voyvodanın göbeğinin altından etrafa koyu bir kan yayılmaya başladı. Mihail'in elbiseleri yırtılmış, bacaklarının üstündeki etler, hattâ daha yukarılara yarılmış, kesilmişti...

Voyvoda elinden kılıcını fırlattı, dizlerinin üzerine çöktü, karnının alt kısmını bastırdı, kulakları yırtarcasına inlemeye başladı:

- Bırak beni, seninle baş edemem ben, hiçbirinizle çarpışamam... Salıverin beni... Yahut öldürün, öldürün daha iyi.

O zaman Koca Memil, olanları hâlâ büyük bir korku ve merakla seyreden Avusturyalılara döndü:

- Bu adamı yakalasaydınız ne yapacaktınız? diye sordu...

İçlerinden, subay olduğu anlaşılan birisi, titreyerek cevap verdi:

- Başını kesip kumandanımız Basta'ya götürecektik.

- Suçu ne idi?

- Kont Basta'ya karşı koydu, etrafı karıştırmaya başladı; yardımlarımız sayesinde bu kadar yere sahip olduğu halde ordularımıza baskın yapıp bizleri Erdel'den çıkartmak için çareler aramaya başladı...

- Alın öyleyse... Alın diyorum size, gözüm görmesin onu, dilediğiniz gibi yapın.

- Biz? Biz, ne olacağız?

- Serbestsiniz!

Avusturyalılar evvelâ şaşırdılar. Sonra onu birden ayağa fırladı, yerde kıvranan Mihail'i yakaladıkları gibi sürüklemeye başladılar.

Mihail tepiniyor, gitmemek için ayaklarını geriyor, hattâ dişleriyle yanındakileri ısırmaya çalışıyordu. Fakat ne yaparsa yapsın kurtulamıyor, kaçamıyordu...

Nemçeliler onu çingene arabasının bulunduğu ince bir şerit gibi akan suyun kenarına kadar taşıdılar. İçlerinden bir tanesi belinin ortasına arka arkaya iki şiddetli tekme indirdi. Mihail yüzükoyun yere uzanırken dört Avusturyalı onu kol ve bacaklarından sıkı sıkıya kavradı. Bu sırada arabadan bir kadın fırladı, elinde bir kama vardı,

Avusturyalıların şaşkın bakışları arasında bir panter gibi Mihail'in üzerine atıldı, elindeki kamayı olanca şiddetiyle voyvodanın boğazına sapladı. Avusturyalılar bir an tereddüt ettiler, sonra birden voyvodanın üzerine üşüştüler. Doğruldukları zaman Mihail'in kanlı başı ellerindeydi.

O kesik baş bir kandil gibi havada sallanırken on Avusturyalı, kamasından kan damlayan kadına aldırmadan, geldikleri yere yaya olarak geri dönüyordu...

Şu anda bütün akıncıların başları önlerine eğilmişti. Kara Murad iki eliyle yüzünü kapatmıştı. Koca Memil titreyen sakalını sağ eliyle tutmuş, ucundan kan damlayan kılıcını silmek için bir şey arıyormuş gibi yere bakınıyordu. Yalnız Deli Durmuş, hiç kıpırdamadan, hattâ mavi gözlerini bile oynatmadan Avusturyalıların uzaklaşmasını seyrediyordu.

Güneş iyice yükselmişti, gölgeler artık kaybolmuştu. Dakikalar hâlâ Mihail'in feryadını taşıyordu. Karşıdaki çingene arabasının önünde ise elbisesi birkaç yerinden yırtılmış, siyah saçları dağılmış, elâ gözlerine yer yer gölgeler düşmüş, elindeki kanlı kamasıyla bir kadın duruyordu. Küçük çingene çocuğu da arabanın cılız atlarını bağladığı yerden çözüyordu. Akıncılar onları seyretmek istemedi. Zaten şu anda Mihail'den başka hiçbir şeyi fark edecek vaziyette değillerdi. Hattâ Koca Memil bile, aynı şaşkın ve ezgin ruh âlemini yaşıyordu.

Arkalarından sür'atle yaklaşan nal seslerini duyunca ayıldılar. Beyinlerinin içine gömülen Mihail'i ancak o zaman kovabildiler. Hepsi birden geri döndü; gelen Yavuz Hasan'la birlikte Erdel'e, voyvodanın peşine giden akıncı idi.

- Koca Baba... Mihail buralarda...

Akıncı sözünü tamamlayamadı, vaziyeti görmüş, anlamıştı.

O zaman Koca Memil, yerden bir tutam ot kopardı, tiksinerek kılıcını silip kınına soktu.

- At binelim, dedi, gayri burada işimiz kalmadı... Sonunu yolda düşünürüz...

Hepsi güçlükle atlarına bindiler... Ağır ağır ilerlemeye başladılar; hiçbirisi sevinçli değildi; Mihail'in ölümü onları memnun etmemişti. Arkalarında birbirlerinin üzerine devrilerek yatan yedi yıl duruyordu. Bu senelerin boşa gittiğini sanıyorlardı. Belki Koca Memil bile,

yaptıkları bu büyük hizmetin farkında değildi. Halbuki Osmanlı İmparatorluğu Mihail'in ölümüyle rahatlayacak, tâ Erdel'e kadar tekrar buralara hâkim olacak, bu topraklarda uzun müddet kan dökmeyecekti...

Akıncılar çingene arabasının önüne gelince hayvanlarını durdurdular... Bir an arabanın önündeki kadına baktılar. Onu tanımışlardı, hiç de yabancıları değildi. Yalnız o siyah saçlarda birkaç beyaz tel vardı. Elâ gözlerin altı morarmıştı. Dudaklar çatlak, göğüsler çökmüştü. Burun delikleri bile kıpırdamıyordu...

Kara Murad içini çekti, beynine dolan hatıraları kovmaya çalıştı, muvaffak olamayınca:

- Margot, diye fısıldadı!

Ona gayet ince bir ses cevap verdi:

- Erkeğim kendine iyi bak, kaplumbağa kabuğundan gerdanlığım sana hep uğur getirecek; mesut olacaksın.

Koca Memil, nedense atının üzerinde hafifçe sallanan Murad'ın elini tuttu.

- Konuş onunla, dedi, daha fazla çökmeden biraz kalbini okşa... İyi bir kadın o... Görüyorum, sadece senin için yaşar...

Fakat Murad, Margot'la konuşamadı; kadın, süratle içeri girdi, oğlan çocuğu hayvanları çekmeye başladı ve araba onların gittiği yerin aksine gıcırdayarak uzaklaştı...

Murad arkalarından gitmek istedi, fakat beynine dolan acayip bir hissin tesiriyle atının başını çevirdi. Belki de korkuyordu; Margot'a bir şey söyleyememenin, ona bir şey yapamamanın, arzularını yerine getirememenin aczini duyuyordu.

Karşılarında, dağlar, nehirler, ormanlar ve hepsinden daha mühimi, asla ne tarafa doğru akacağını tahmin edemeyecekleri bir ömür vardı...

-XII-
Kanije

Atlarını, önlerine çıkan büyük bir dereye sürmüşlerdi; çakıl taşları üzerinde akseden nal sesleri onları daldıkları yerin düşüncelerden bir an için uzaklaştırıyordu.

Kırk iki kişi, geride bıraktıkları senelerin birdenbire omuzlarına çöken tazyiki altında eziliyor gibiydiler... Nihayet Mihail ölmüştü, buna rağmen her şey bitmemiş aksine, geleceğin meçhul hâdiseleri, tatmin edilememiş arzular, sönmeyen duygular bambaşka şekilde canlanmıştı. Biliyorlardı, görmeden, işitmeden biliyorlardı; bu topraklarda insanlar ebedî huzur ve emniyetin derin hazzını daha seneler senesi tadamayacaktı. Ve onların, geride kalanlar, hatta kendilerinden evvel gidenler uğruna yapacakları bir yığın hizmetleri vardı. Bu devlet için şimdiye kadar neler feda etmemişlerdi ve daha neler feda etmeyeceklerdi ki... İşte karşıda hâlâ Nemçeli duruyordu. Damarlarda dolaşan her zerre kan ise bir ana mahsulüydü. Analar ağlardı ama, kaleler alev alev yanar, serhad boyları inim inim inlerken yar kucağında ömrünü geçiren oğullarını da bir türlü affetmezlerdi. Böyle evlâtların geride bırakacağı hiçbir şeyleri olmazdı, onlar birer kara leke gibi bir türlü silinemezdi. Analar buram buram evlât hasretiyle dağlanan yüreklerini, büsbütün delse bile oğullarının bu topraklar uğruna eriyip kaybolmalarını farkında olmadan isterlerdi... Şehit anası olmak, analık şerefinden sonra bir kadına nasip olan en büyük rütbeydi...

Güneş artık çekiliyordu... Sekiz saatten beri birbirleriyle katiyen konuşmamışlardı... Hızlı gitmiyorlardı, yine de kendilerini kovalayan birileri varmış gibi hiçbir yerde oyalanmamışlar, yemek dahi yememişlerdi. Etraflarını saran dağlar, ovalar, ormanlar akşamın ren-

gine, ruhları serinleten havasına bürünürken bile onlar avunamıyorlardı. Bu dönüş, hiç de kartal kanatlı akıncıların, birçok yoldaşlarını kaybetmeleri pahasına dahi neşe ve gurur taşıyan eski dönüşlerine benzemiyordu. Halbuki vaktiyle akıncılar, akından böyle mi geri gelirlerdi?

Koca Memil, artık tahammülü kalmamış gibi gözlerini yarı kapayan, başları önlerine eğik yoldaşlarına teker teker baktı, sonra hayvanının dizginlerini çekerken:

- Biraz duralım, dedi...

Kırk bir akıncı bir anda oldukları yerde kaldılar; uğrunda, toprakları gibi hayatlarını çekinmeden feda etmeye hazır oldukları ihtiyar akıncıya merakla baktılar.

Koca Memil, akıncıların kendisini seyretmekte olduklarını fark etmemişçesine dizginleri bıraktı, elini kuşağına soktu, oradan sadece kamasını çıkardı; sol eli boş kalınca tekrar kamayı yerine koydu. Şaşkın bir hali vardı, ne yapacağını kestiremeyen bir insanın uyuşuk, hattâ bezgin ruh âlemini yaşıyordu. Birkaç kere elini sakalına götürdü, atının üzerinde yorulmuş gibi kıpırdadı, neden sonra:

- Karapençe'den hâlâ haber yok, diye fısıldadı, yani demek isterim ki, Mihail öldükten sonra...

Sustu, yine etrafına bakındı... Bakışlarını moraran dağlara doğru uzattı, oralardan bir haber bekliyormuş gibi ağaçlarla kaplı tepeleri süzdü. Başını önüne eğerken tekrar söze başladı:

- Yoldaşlarım, bilirsiniz and içmiştik; Mihail ve Nemçeli diz etmedikçe at sırtından inmeyecek, serhad boylarından ayrılmayacaktık... İşte Mihail'in hesabı görüldü... Bundan sonra...

Arkasından bir akıncı daha fazla sabredememiş gibi birden Koca Memil'in sözünü kesti:

- Nemçeli var, Koca Baba!

- Bilirim Nemçeli var... Yalnız, Nemçeli'nin ne vakit diz edeceği malûmumuz değildir. Hepinizin geride kalan eşi, anası, bacısı, evlâdı da seneler senesi yol gözler... Maksadım şudur ki, buracıkta hep birlikte verdiğimiz sözü bozalım... Biraz da yâr kolunda, ana dizinde, evlât yanında dinlenelim.

Kara Murad, atının dizginlerini çekti. Koca Memil'in karşısına dikildi, bir anda siyah gözlerine bir teessür ve bir kırgınlığın izleri doluverdi:

- Babam, diye âdeta inledi, bunu bize sen nasıl söylersin? Bir an andımızı bozduğumuzu kabul etsek bile, acaba bu yoldaşların kendilerini bekleyen ana, baba, bacı, evlât ve eşleri kalmış mıdır?

- Bir kısmının kalsa gerek... Hem öylesine ki, hasret ateşinden göğüscağızları her gün birkaç yerinden delinir, birkaç yerinden kabuk bağlar...

- Ya hiç kimsesi olmayanlar ne yapsın?

- İsterlerse benimle bile gelirler.

- Sen nereye gidersin babam?

- Ben mi? Şey... Nereye olacak? Serhada... Hani bazı kale ve palangalardaki gazileri seneler senesi görmedim de, biraz hatırlarını sorarım derim... Meselâ, Yenihisar palangasının dizdarı Ahmed Ağa... Onun gibiler...

- Ben ne olurum, babam?

Koca Memil gıcık tutmuş gibi öksürdü, elini ağzına götürdü, sonra gözlerini kapadı, hiçbir şey görmek istemeyen, şekillerden, hattâ hayal ve hâtıralardan dahi uzak kalmaya çalışan bir insanın çaresizliği içinde atının üzerinde âdeta çırpındı... Ufalıyordu, kabahat yapmış öksüz bir çocuk gibi ürkek ve korkak bir hal alıyordu.

Sanki akşam, gaza meydanlarının bu ulu akıncısını, göğsünü toprağı ve sevgilisi uğruna kalkan yapan serhadlerin bu korkusuz insanını, senelerin bir türlü söndüremediği buram buram sevda tüten bu seksenlik genç âşığı, beşerî hislerin en temiziyle yoğrulmuş, bir meşale gibi durmadan yanan bu kocamış adamı gizlemek, onun böyle ürkek halini en yakınlarına bile göstermemek için süratle ovaya çöküyordu... Fakat Koca Memil akşamın merhametine dahi sığınmak istemedi. Bir anda nasıl çöktüyse, yine bir anda öylece atının üzerinde dikiliverdi. Şimdi eskisinden çok daha heybetli ve genç gözüküyordu.

- Muradım, senin yerin bundan sonra benim yanım değil... Seni anan ve sevdiceğin bekler. Onları daha fazla inletemezsin... İki yıldan beri Kızanlık'tan hiçbir haber alamadık, Karapençe'den de bir ses gelmedi... Atını çatlatırcasına sür; bir an evvel yanlarına var, dertlerine hemen merhem ol... İşte bu, anladın mı?

- Babam, bu sözleri sen bana nasıl söyleyebilirsin? Senden uzak yaşayabileceğimi nasıl sanırsın?

- Anan var... Hatçe!.. Sonra Ayşe Gül...

- Evet anam var... Fakat asla Ayşe Gül'ü düşünmek istemem.

- Neden?

- Onu hatırıma getirdikçe karşımda daima Mihail'in salyalı ağzını görürüm. Hattâ bu yüzden zaman zaman anamı bile inkâr edesim geliyor, çünkü o da...

- Sus!..

Karanlığı âdeta can çekişen bir insanın inleyişi yardı... Bu ses, belki de ömründe ilk defa, Koca Memil'in ümitsiz feryadıydı.

Akıncılar şaşırdılar, tabiatın derinden gelen sinsi nefesi bile bir an dindi. Sonra, tekrar Koca Memil'in yorgun sesi duyuldu:

- Muradım!.. Böyle konuşmanı ve böyle düşünmeni asla istemem. Hele anan için... Anladın mı, sen Ayşe Gül'le muhakkak evleneceksin. İşte hepsi bu kadar.

- Sevmiyorum onu artık, hiç sevmiyorum.

- Beni aldatmaya kalkışma, kendini boş yere kandırma. Nasıl Margot seni unutamayacaksa, sen de Ayşe Gül'den ayrılamazsın. Yalnız aranızda bir fark var; Margot ömrü yettikçe peşini bir gölge gibi takip edecek, sen ise gönülcağızını Ayşe Gül'ün ardına süreceksin... Her ikiniz de vazgeçemezsiniz bu sevdadan... Ben yılların, zalim yılların gönül yolunda insanı nasıl kavurduğunu...

Koca Memil daha fazla konuşamadı, birden kulaklarına usta bir binicinin çıkardığı nal sesleri çarptı...

Kırk iki kişi geri döndü, kırk iki kişi hemen ellerini kılıçlarına götürdü:

- Yabancı değil... Koca Baba ben geldim...

- Ali!.. Keklik Ali!.. Sen misin? Ne haber getirdin?

Keklik Ali soluyarak dizginlere asıldı. Akşamın iyice çöken karanlığında dahi göğsünün süratle inip kalktığı belli oluyordu. Bir müddet yorgunluğunu gidermek için derin derin nefes aldı. Sonra:

- Koca Baba, dedi, sabahtan beri hep sizi ararım; bu tarafa doğru gelen bir arabanın içinde Margot denen o Çingene kadını gittiğiniz yeri tarif etmeseydi, belki de izinizi bulamayacaktım.

- Margot mu?

- Beli...

- Her ne ise... Hemen anlat; bu zamana kadar neden bir haber salmadınız bize?

- Evvelâ Kızanlığa gittik; Kara Murad'ın anasını gördük.

- Nasılmış?

- Hep ağlar, oğluma doyamadan gideceğim diye... Karapençe ile bir hayli uğraştıktan sonra avuttuk onu; söz verdi, bekleyecek... Koca Baba oğlumu er geç geri göndersin der. Bir de senden altın saplı kılıcı ister; onunmuş o...

- Ne dedin? Altın saplı kılıç mı? Öyle ya!.. Demek!.. Vereceğim ona!.. Elbet günün birinde!..

- Zaten şimdi istemiyor, oğlumla beraber getirsin, diyor.

- Doğru!.. Hani, pek hoşuma gitmişti de bu kılıç... Sahibine iade ederiz tabii... Şey... Neyse... Ya kız? Ayşe Gül ne yapar?

- Onu göremedik. Yalnız bizi kapı aralığından dinledi. Ayrılıncaya kadar hıçkırık sesinden içimiz eridi...

Keklik Ali sustu... Aylardan beri hasret kaldığı yoldaşlarını görmek için etrafına bakındı, fakat hiçbirisini iyice seçemedi... Gece ovada, yıldızların tek tek serpmeye çalıştığı ışıklar altında sadece bir yığın gölge bırakmıştı.

Sessizliği yine Koca Memil'in ağlar gibi çıkan sesi bozdu:

- Duydun mu, Ali'nin söylediklerini Murad?

- Duydum babam.

- Ya şimdi ne düşünüyorsun?

- Nemçeli diz etmedikçe Kızanlığa gitmeyeceğim, aslâ sizden ayrılmayacağım. Ben er sözü verdim. Hiçbirinizi bırakamam... Anam bekleyecek işte... Hattâ Ayşe Gül bile... Kanımın son damlasını, bu topraklar için akıtacağım... Sen öyle yapmıyor musun babam? Kulpa'yı, Yerköy'ü, Estergon'u, daha sayısız serhad kalelerini unutabilir miyim ben? Orada şehit düşenlerin anaları, sevdicekleri, hattâ evlâtları yok muydu?

- Sonra?

- Savaş bitsin, konuşuruz... Bana o zaman doğru yolu gösterirsin elbet... Yalnız yine de senden uzak kalamam ben babam...

- Ya siz yoldaşlar, sizin fikriniz nedir?

- Biz de Kara Murad gibi düşünürüz. Verdiğimiz sözden caymayız; Nemçeliyle işimiz bitmedikçe geri dönmeyiz. Aslâ...

Koca Memil, artık bu hususta konuşmadı, daha doğrusu konuşamadı. Şimdi gecenin karanlığı düşüncelerini gizliyordu; duyguları gibi hareketleri de belli olmuyordu. Yine de derin derin nefes alışı, sesinin zaman zaman alçalıp yükselişi onun nefsiyle amansız bir mü-

cadele içinde olduğunu gösteriyordu. Koca Memil korkunç bir düşmanla çarpışıyordu sanki o anda...

Neden sonra ihtiyar akıncının o tok, tamamen itimat dolu tane tane çıkan sesi duyuldu:

- Biraz da serhadlerden bahset Ali; gaziler ne yapar, savaş hangi yöne açılır bu yıl?

- Vezir-i âzam İbrahim Paşa ölmüş... Lala Mehmed Paşa serdar kaymakamlığına tâyin edilmiş. Yemişçi Hasan Paşanın Sadr-ı âzam olacağı söylenir. Ordu-yı hümayûn ise Belgrad karşısındaki Zemlin sahrasında toplanır. Bu yıl Nemçeli iki koldan saldırır derler. Bir taraftan Kanije'yi geri almak, diğer taraftan İstolni Belgrad'ı kuşatmak istermiş... Esasında doğru dürüst kimse bir şey bilmez.

- Karapençe'den hiç haber vermezsin; o nerede şimdi?

- Karapençe, Kanije beylerbeyliğine tayin edilen, eski tanışı Tiryaki Hasan Paşa ile Kanije'ye gitti. Beni buraya o gönderdi. Koca Baba ne emrederse onu yaparım, isterse geri dönerim der. Haberinizi bekler. Görürüm ki buna lüzum kalmamış; Çingene Margot'un söylediğine göre Mihail'in işi bitmiş. Şimdi yine sen emret Koca Baba, artık ne yapmak gerek?

Koca Memil yutkundu... Gözünün içine giren bir yıldızın ışığından kurtulmak istercesine kirpiklerini oynattı, boğuk bir sesle:

- Bu geceyi burada geçirelim, dedi. Yarın erkenden Belgrad'a doğru yola çıkarız... Gerekirse Kanije'ye, Karapençe'nin yanına da varırız...

Gökte bir yıldız kayıyordu... Dağlar esrarlı rengine bürünmüştü... Yıldızın ışığı çamlarla kaplı tepelere değiyormuş gibi süzülüyor, belki de akıncılara serhad boylarının yolunu çiziyordu... Derinden gelen bir su şırıltısı, bu ılık yaz gecesinde, zafer günlerinin türküsünü getiriyordu. Bir de çok uzaklardan bir arabanın inleyen gıcırtıları duyuluyordu...

Akıncılar atlarından inmişlerdi... Yalnız Koca Memil hâlâ hayvanının üzerinde dimdik duruyordu. Gözleri kapalı olmalıydı, dudaklarından kendisinin bile güçlükle işitebileceği şu sözler gecenin renkli karanlığı içinde bir anda eriyordu:

- Altın saplı kılıç!.. Hatçe onu benden geri istiyor!.. Demek Hatçe birazcık olsun beni unutmamış... Hatçem!.. Hatçem!.. Yaşayacağım!.. Nemçeli aman dileyinceye, yoldaşlarım yuvalarına dönünceye, Kara

Murad'ı altın saplı kılıçla sana iade edinceye kadar ölmeyeceğim... Hatçem!..

Koca Memil'in, o anda, kapanan göz kapaklarının içinde bile sadece siyah saçlı, nemli bakışlı bir kadının hayali vardı...

* * *

- Bre Hasan Paşa!.. Bre Hasan Paşa!..

Kanije Kalesi'nin Beç kapısı üzerinde yükselen surlara tok bir sesle dalga dalga çarptı... Bir serhad gazisi mazgaldan başını uzatarak sordu:

- Ne istersin? Paşayı neylersin?

- Ben Memil!.. Nemçeli derya gibi askeriyle buraya doğru gelir... İlerde de kaleye Pojega sancağından erzak taşıyan on beş kadar arabaya rastladık; hemen tedbirini alasınız...

- Koca Baba, sen misin? Akıncıların piri, serhad boylarının ünlü gazisi safa geldin. Ne durursuz; buyurun içeri. Paşaya şimdi haber salalım...

- Biz bir müddet buralarda oyalansak yeridir. Elbette erzak arabalarını bekleriz... Biriniz yolda yakaladığımız şu iki dili hemen alsın... Küffardan bir hayli haber taşısalar gerek...

Nöbetçi gazi geri çekildi. Etrafa aniden bir ölüm sessizliği yayıldı... Surlarda bir tek kişi dahi gözükmüyor, Azrail'i bekliyormuş gibi Beç kapısı açık duruyordu.

Zaman 1601 yılının 9 Eylülünü yaşıyordu. Etrafı kaplayan ormanlar, sonbahar rüzgârının hırçın nefesiyle hışırdıyordu... Drava nehri çok uzaklardan akıyordu... Balaton gölünden çıkan Berk suyu Kanije'den geçiyor, kalenin etrafını bataklık ve sazlıklarla kuşatarak Drava'ya karışıyordu...

Koca Memil'in sağında Kara Murad, solunda Deli Durmuş vardı... Gerideki kırk akıncı sırtlarını kaleye çevirmişler, dağlara, çok uzaklara bakıyorlardı; yanlarında iki Avusturyalı esir duruyordu.

Ormanlardan kopup sazları hırpalayan rüzgârın sinsi uğultusu olmasa o anda burada, Kanije önünde duran bu kırk üç kişiden başka tabiatın bile uykuya yattığı sanılırdı...

Biraz sonra surların tepesinde bir kıpırdama oldu. Bir nöbetçinin oku, bir muhafızın namlusu göründü ve nihayet beyaz kavuğu on-

dan daha beyaz yuvarlak sakalı, iri gözleri ve sivri burnu ile Tiryaki Hasan Paşa, yukarıdan aşağıya doğru sarktı. Sonra biraz yorgun, buna rağmen cesaret ve itimat veren bir ses işitildi:

- Koca Memil!.. Koca Memil, sen mi geldin karındaşım? Karapençe Osman senden haber beklerdi ama bu kadar yoldaşınla buralara uğrayacağını ummazdı... Demek Mihail?

- Onun işi bitti, Paşa kardeş. Şimdi derdimiz Nemçelidedir.

- Nemçeli ha?

- Beli!.. Dağlar aştık; Erdel'den Belgrad'a, Belgrad'dan da buraya tam yirmi günde geldik. Nemçeli bizi, biz Nemçeli'yi kovaladık... Bütün kuvvetleriyle Kanije'ye varmak üzereler...

- Bilirim!.. Gelsinler bakalım... Beş gün evvel bir kere arka arkaya beş bin Nemçeli kalemize uğrayıp geri çekildi. Gaziler asla top atmayıp tüfek ateşiyle hatırlarını soruverdi. Şimdi de krallarıyla etrafımızı iyice sarmaya çalışacaklar. Allah'ın dediği olur, koca gazi...

- Paşa karındaş şu iki dili hemen aldırıver bizden; belki işinize yarar. Öğrendiğimize göre küffar elli binden fazla imiş, başlarında Ferdinandos – Kral varmış; beşi şâhî olmak üzere kırk yedi top getirirlermiş. Kusurumu bağışla paşa karındaş. Siz ne kadarsınız?

- Dokuz bin gaziyi geçmeyiz... Yüz kadar da topumuz var; yetmez mi?

- Eğer kabul edersen, bizi dahi yanına al; Nemçeliyle beraber hesaplaşalım...

- Abe Koca Memil, seni kim istemez? Bütün gaziler sen geldin diye sevinçlerinden yerlerinde duramaz oldular. Hemen yoldaşlarınla gir içeri, getirdiğin dilleri beraber yüzleştirelim.

- Arabaları bekleriz paşa karındaş, onları salimen sokalım, sonra kucaklaşırız. Yalnız bana, işi yoksa Karapençe'yi gönderiver.

- Nemçeliye ben de ilk ağızda bir ders vermeyi düşünürüm Koca Yiğit. Bizi gelen arabalara binip kaleyi terk edecek sansınlar isterim. Zaten topumuz, barutumuz da yok bilirler. Onun için buraya iyice sokulsalar gerektir... Mâdem arzularsın olduğun yerde bekle; ben esirleri aldırır, Karapençe'yi de gönderirim. Birazdan kısmetse biz dahi yanına varırız... Elbet, bu emaneti kanımızın son damlasına kadar müdafaa ederiz... Şimdilik hoşça kal.

Tiryaki Hasan Paşa daha fazla konuşmadı; güçlük çekiyormuş gibi doğruldu, sonra mazgaldan uzaklaştı...

* * *

Dakikalar, saatleri tamamlıyordu... Onlar, kırk dört kişi, Kanije'ye tamamen sırtlarını çevirmişler, Avusturya ordusunun yaklaşmasını bekliyorlardı... Kale yine terkedilmiş bir belde gibi sessizdi...

Uzaktan borazan ve trampete sesleri geliyor, atlar kişniyor, silâhlar şakırdıyordu... Avusturyalılar, Arşidük Ferdinand kumandasında adeta bir müttefikler ordusu halinde idiler. Alman, İtalyan, Fransız, Macar, İspanyol, hattâ Malta askerleri bile orduya dâhil olmuştu. Ayrıca Papa Sekizinci Clement'in yeğeni Aldobrandini de on bin kişilik bir kuvvetle bu savaşa iştirak etmişti.

Nihayet, uzaktan renk renk bayraklar gözüktü, trampet, boru sesleri sıklaştı ve Avusturya ordusu Beç kapısı önüne doğru dalga dalga yaklaşmaya başladı.

Kırk dört at, sahiplerinin duygularını yaşıyormuş gibi, acı acı kişnedi... Fakat Kanije yine sessiz, Kanije yine hareketsizdi. Hattâ Beç kapısı olduğu gibi açık bırakılmış, kaleyi kuşatan su hendeğinin üzerindeki köprü de kaldırılmamıştı.

Koca Memil, bir an arkasına baktı, sonra utanmış gibi elini kılıcından çekti, dizginleri bıraktı, kollarını göğsüne kavuşturdu.

Karapençe Osman'ın yine kaşları çatık, Deli Durmuş'un gözleri yine berrak, Kara Murad'ın yumruğu yine sıkıktı. Yalnız Koca Memil'in parmakları boş yere bir tahta parçasıyla küçük bir kama arıyordu... Halbuki o, bu tahta parçalarından ilk üç tanesini bundan sekiz sene evvel, son kısmını da yirmi gün önce atmıştı. Evet, artık karşıdan gelen orduda ne bir Hesslier, ne de bir Mihail vardı. Bu ordu Nemçeliydi; Nemçeli de ötekiler gibi mertçe dövüşmemişti. Nemçeli de bu topraklarda ilerlemek, çok içerilere dalmak, bu ülkenin, bu devletin hayat hakkını söndürmek istemişti. İşte Memil şimdi bütün bir Nemçeliye ve onunla beraber olanlara karşıydı...

Kara Murad Kanije'de devam eden ölüm sessizliğine daha fazla tahammülü kalmamış gibi atının üzerinde doğruldu, sonra sağ elinin yumruğunu yanında duran Karapençe'nin omuzuna korken:

- Nedir bu hal? diye sordu. Neden susarlar, niçin kapıları kapatmazlar?

Karapençe Osman, kaşları hâlâ çatık olarak başını Murad'a çevirir:

- Tiryaki Hasan Paşa demişler ona, diye fısıldadı, belki de size söyledi, bildiği bir şey vardır. Eminim, şu anda küffarın geldiğini unutmuş gözüküp sizin getirdiğiniz iki dili bülbül gibi söyletmekle meşguldür.

Daha fazla konuşmadılar... Yine karşıdan gelenleri, gittikçe yayılan, gittikçe yaklaşan, silâh şakırtılarını ve çelik zırhların tok sesleriyle etrafa dehşet saçmaya çalışan Avusturyalıları seyre başladılar.

Artık düşman ordusunu iyice fark ediyorlardı... Zırhlı süvariler önde idi. Geriden diğer atlılar, yaya askerler, en arkadan da katana ve öküzlerin çektiği, toplar ve ağırlıklar geliyordu. Her milletin askerleri başka türlü giyinmişti. Bayrakları renk renk ve şekil şekildi.

Koca Memil ellerini göğsünden indirdi, parmaklarını farkında olmadan oynattı, bir kor gibi yanan siyah gözlerini Avusturyalılardan ayırmadan:

- Biraz ilerleyelim, dedi, bizim arabalar da gözüktü...

Atlar harekete geçti, sanki gezmeye gidiyorlarmış gibi kırk dört kişi yavaş yavaş Kanije'den uzaklaşmaya başladı.

Hiç kimse birbirine en ufak bir sual dahi sormuyor, hiç kimse yan gözle dahi yanındakine bakmıyordu. Gözler sadece ve sadece Avusturyalılara dikilmişti, bir de gittikçe yaklaşan, gittikçe ölümün kucağına doğru sokulan araba kafilesini görüyordu bu kırk dört kişi...

Kalede bir ihtiyar vardı, adı Tiryaki Hasan Paşa'ydı; muhafızlığına kendi isteğiyle memur edilen Kanije Kalesi'nin kapısını ardına kadar düşmana açık bırakmıştı...

Akıncıların önünde de bir ihtiyar vardı; Koca Memil diye nam salmıştı, elini kılıcına atmadan, hayvanın dizginlerine el sürmeden Nemçeliye doğru gidiyordu...

Bu iki ihtiyar gaziye ses çıkartılamazdı, bu iki ihtiyar henüz bunamamıştı... Onlar anlaşmıştı, birbirlerinin fikirlerini birkaç konuşmayla hemen benimseyivermişlerdi. Elbet ilerleyeceklerdi; düşman kendilerini delip geçse de, kaleden içeriye girse de onlara güvenilir, inanılırdı. Onların üzerinde seksen yılın tecrübesi vardı; ikisinin birden burada bulunması bile ne büyük nimetti.

Arabalar yaklaşıyordu, hep yaklaşıyordu ve Avusturyalıların bir kısmı arabaların arkasına doğru fark ettirmemeye çalışarak kayıyordu.

Murad nedense bir anda Margot'u hatırladı... Sanki Margot bu

arabaların bir tanesinin içindeydi, siyah saçlarını yine omuzlarına dökmüştü, elâ gözlerinde aşk ateşi yanıyor, burun delikleri kıpırdıyordu, hattâ ayak parmaklarının üzerinde dönerek raks ediyor, erkeğini çağırıyordu... Şimdi de Murad'ın kulağına bir müzik sesi geliyordu; dağ rüzgârlarının önüne katıp sürüklediği, kalpleri bir baştan bir başa dolaşan, damarlara şehvetin buruk lezzetini dolduran, insanı coşturan, yerinden fırlatan bir müzik sesi... Perde perde yükseliyor, perde perde yavaşlıyor, zaman zaman kayboluyordu bu ses... Murad beyninin içinde akisler yapan bu sesin gerisinde bir serhad türküsü duyar gibiydi...

Hattâ kimin yaktığı bilinmeyen bu serhad türküsünün içinde iki kadının hıçkırıkları da gizliydi... Derinden, içten gelen, parçalanan bir çift yüreğin son feryatlarıymış gibi duyulan hıçkırıklar... Hatçe Ana ve Ayşe Gül...

Galiba birisi de "Hatçe" diyordu Murad'ın yanında... Acaba bu nefes Koca Baba'nın mıydı? Koca Baba'nın da bir Hatçe'si vardı, Koca Baba bu ismi zaman zaman Murad'ın annesiyle karıştırıverirdi... Koca Baba'nın aşkı hiç ölmemişti. Belki de onu serhadlara salan hep bu "Hatçe" olmuştu...

Murad bu Hatçe'yi çok merak ediyordu; muhakkak ölmüş olmalıydı, yahut da Koca Baba'ya ihanet etmişti. Ne olursa olsun, Murad öz babası kadar Koca Baba'nın Hatçe'sini de merak ediyordu... Elbet günün birinde her ikisinin de mahiyetini iyice öğrenecekti; icabında mezarlarını bulacak, topraklarına yüzünü sürecek, ruhlarına birer fatiha okuyacaktı.

Murad'ın bir anda, düşünceleri sekiz sene evveline gidiverdi... Koca Baba'yla o zaman tanışalı henüz bir sene olmuştu. Kulpa Nehri'ne doğru ilerliyorlardı, yolda bir Hırvat yakalamışlardı. Nehrin kenarındaki sazlıkta, Koca Memil belinden kavrayıp Hırvat'ı yere fırlattığı vakit adam, "Mehmed Bey..." diye yalvarmıştı...

Sonra, galiba Koca Baba'ya "Mehmed" dendiğini, yerini pek hatırlamıyordu ama, bir kere daha işitmişti. Kendi babasının adının da "Mehmed" olduğunu annesi söylerdi.. Tuhaftı, çok tuhaftı, Koca Baba'nın bir "Hatçe"si vardı, Hatçe ananın da bir Mehmed'i...

Murad'ın boğazını sanki bir el kavradı, sanki birisi onu boğuyordu... Çingenelerin aşk nağmeleri, serhad türküleri, iki kadının hıçkırıkları, trampet ve boru sesleri, at kişnemeleri, silâh şakırtıla-

rı bir anda susuverdi... Hepsi Kanije surları gibi cansızlaştı, ölüm sessizliğine büründü. Sadece boğuk, âdeta yardım isteyen bir feryat duyuldu:

- Babam!.. Babam!.. Yalvarırım saklama benden; senin esas ismin Mehmed miydi?

Koca Memil kapaklanacakmış gibi atının üzerine eğildi; hava, bir insanı üşütecek kadar soğuk değildi, buna rağmen Memil âdeta titriyordu.

Kara Murad heyecandan ihtiyar akıncının bu halini fark edemedi, yine boğuk, yine yardım isteyen bir sesle tekrarladı:

- Babam, ne olur, esas adını söyle bana...

O zaman Koca Memil doğruldu, sol eline hayvanını dizginlerini aldı, başını çevirmeden, dudaklarında yuva yapan bir kadının ismini âdeta içerek o tok, tane tane sesiyle sordu:

- Ne yapacaksın Muradım?

- Öğrenmek istiyorum. Çünkü...

- Evet, çünkü?

- Benim öz babamın adı da Mehmed'miş... Belki sana söylemişimdir, bilirsin, anam derdi...

- Herkes beni "Memil" diye çağırır Muradım...

- Bundan sekiz sene evvel bir Hırvat sana Kulpa Nehri kenarında "Mehmed Bey" demişti.

- Onunla vaktiyle bir işimiz olmuştu, o zaman adımın "Mehmed" olduğunu söylemiştim. Hattâ yine Kulpa'da bir kılıçla ikiye biçtiğim Hesslier'e bile böyle demiştim. Belki başkaları da beni "Mehmed" diye çağırır; ne çıkar bundan? Adım Mehmed olmuş, Memil olmuş ne fark ola?

- Ama sen Hatçe isimli bir kadını!..

- Evet ben, Hatçe isimli bir kadını, eşim, yoldaşım, sevdiceğim, sultanım, baharım, hepsinin üstünde kadınım olarak taparcasına sevdim... Dudaklarımda onun ismi, gözlerimde onun hayali, kulaklarımda onun sesi hiç eksik olmadı. Yıllar geçti; yine de Hatçe'mden uzaklaşamadım, onu unutamadım... Senden saklamıyorum artık duygularımı, bunu şimdi yoldaşların da öğrendi... Ben bir kadın sevdim; seneler senesi hep onun için, hep bu topraklar için yaşadım, ikisini birbirinden ayıramadım... Şimdi de bir üçüncüsü olarak sen varsın içimde... İşte hepsi bu kadar Muradım...

- Ama benim anamın adı da Hatçe?
- Olabilir, isim isime benzemez mi?
- Sen benim öz babam?
- Hayır Muradım, ben senin öz baban değilim... Keşke olsaydım... Hep söylerim baban bahtlı kişiymiş... Yine de zararı yok; ben seni öz evlâdımdan da öte seviyorum. Yeter bu kadar; ben de baban gibi bahtlı insanım... Eğer babanın ruhu senin bana evlât olmanı kabul etmişse, hattâ ondan da fazla şanslıyım!...

Murad daha fazla soramadı. Koca Memil ise hiç konuşamadı; bir an Hatçe'sinin ılık nefesi ciğerlerine doldu, onun sevda arayan kollarının uzandığını, siyah saçlarının ensesinden aşağıya doğru kaymakta olduğunu, bir çift hafif solgun dudağın kıpırdadığını görür gibi oldu. Sonra birden silkindi, bir imdat bekliyormuşçasına etrafına bakındı: Deli Durmuş'un mavi, duru ve engin bakışlarıyla karşılaştı. Deli Durmuş bütün haşmetiyle Koca Memil'in mazisini, sadık bir muhafız gibi, derin, çok derin bir ruh âleminin içinde taşıyor, onu esas sahibine o mavi gözlerinin berraklığı altında aksettiriyordu.

Koca Memil rahatladı, Koca Memil, bütün mazisini Deli Durmuş'un bakışlarına emanet ederek gözlerini Avusturyalılara çevirdi... O zaman âdeta güldü, neşelenmiş, sevinmişti... İstediği, daha doğrusu Tiryaki Hasan Paşa'nın düşündüğü çıkıyordu:

- İleri, dolu dizgin ileri, diye bağırdı. Nemçeli top menziline sokuldu, erzak arabalarını kuşatmadan ileri.. Aman vermek yok!..

Kırk dört at bir anda şaha kalktı, kırk dört kılıç bir anda parladı ve kırk dört kişi, on binlerce Avusturyalının üzerine atıldı...

Arka arkaya düşman tarafından tüfek sesleri geliyordu. Akıncılar bunu duymadılar bile, atlarının üzerine tamamen eğilmişlerdi; hayatlarından çok memnundular... Yalnız bir tek üzüntüleri vardı; artık kartal kanatlarını takmamışlar, turna telli sorguçlarını, altın suyuna batırmamışlardı...

- İleri yiğitlerim!.. Bir hamlede kırk dört Nemçeli yıkılacak, sonra bir kırk dördü daha... Hep ileri...
- Biz hazırız Koca Baba... Sen emret...
- Seninleniz, hep seninle Koca Baba...
- Sen yanımızda olduktan sonra bize gerisi ne gerek Koca Baba?..

Koca Memil'in tekrar gür sesi savaş meydanını doldurdu:

- Kal'a kapısını gözetin, arabaları kollayın... İleri...

Ağızlarından köpükler saçan atlar, binicilerinin tazyikinden soluyordu. Azrail'i çok gerilerinde bırakmış kırk dört kişi kartal kanatsız da âdeta uçuyordu...

Kılıçlar havaya kalktı, kılıçlar gözle takip edilemeyecek bir süratle indi, çelik sesleri kulaklarda akisler yarattı, kırk dört zırhlı Avusturya askeri omuzları çökmüş bir halde baş aşağı yuvarlandı...

O zaman Kanije'den, ölüm uykusuna yatmış Kanije'den yirmi top birden patladı, gülleler havada ıslık çalarak uçtu, Avusturya ordusunun üzerine bir anda düştü.

- Dayan kocamış akıncı!.. Biz de vardık!..

Bu, Hasan Paşa'nın sesiydi... Nasıl olmuştu bilinmez, Kanije'yi bir evlât sevgisiyle, bir aşna aşkıyla bekleyen muhafızların içinden seçtiği birkaç bin serhad gazisiyle, bir anda Tiryaki Hasan Paşa Memil'in yanına varıvermişti...

Kaleden yirmi topun tekrar gürlediği duyuldu... Gülleler serhad gazileri, akıncılar gibi verilen emirden aslâ caymamak azmiyle yine müttefikler ordusunun üzerine düştü...

Şimdi iki kocamış adam, sakallarında bir tek siyah bulunmayan, yılların yıldıramadığı iki namlı asker yan yanaydı... Durmadan ellerindeki kılıçlarını indiriyorlar, âdeta sarhoş olmuş gibi gülüyorlardı... O anda öylesine mesuttular ki, onları bu zevklerinden ölüm bile ayıramazdı...

- Paşa kardeş, ne zahmet ettin, safa ile kal'anda otursa idin... Bize birazcık gazi göndermen kâfi gelirdi... Yoldaşlar dört yıldan beri böyle bir cenge hasret kalmışlardı...

Avusturyalılar tarafında trampet ve boru sesleri çoktan kesilmişti... Kaleden gelen her gülle onları biraz daha şaşkına çeviriyordu... Serhad gazileriyle, akıncıların durmadan inen kılıçları ise bu şaşkınlığı büsbütün artırıyordu. Kanije'ye gelmekte olan arabaları tamamen unutmuşlardı... Gerilerden küfürle karışık bağırtılar duyuluyor, anlaşılmaz emirler birbirini takip ediyordu.

- Türklerde top varmış... Aldattılar bizi... Çekilin, top menzilinden uzağa çekilin...

Şimdi Avusturyalılar âdeta kaçıyorlardı...

Berk suyunun (Kanije Deresi) Sigetvar tarafına doğru ne yapacaklarını bilmeden ric'ate başlamışlardı... O zaman Tiryaki Hasan Paşa'nın bir hayli yıpranmış, yine de iman taşıyan sesi duyuldu:

- Durun gaziler!.. Daha fazla, kâfirin arasına dalmak gerekmez... Hemen erzak arabalarını içeri sokup yaralı ve şehitlerimizi toplayıp kaleye dönsek yeridir... Öyle değil mi Koca Baba?

- Doğru söylersin paşa kardeş... İyi tedbirdir... Bu günlük bu kadarı yeter; küffarın yüreğine korkuyu düşürdük...

Dizginler kasıldı, gemlerini bile koparmaya çalışan atlar acı acı kişnedi...

Yerde yatan şehitler ebedî uykularına dalmışlardı, yaralılar ise seslerini çıkartmadan ilk günün zaferini kutluyorlardı... İnsanlar belki de asırlar asırları kovalasa da özlenen huzuru bulamayacak, bambaşka, çeşit çeşit duygular altında, böylesine eriyip, böylesine kaybolacaktı... Ebedî sulh, günün birinde gelse bile bu kanlar seneler senesi hep akacaktı...

Bir akıncı:

- Yerköy, diye âdeta inledi, Nemçeliler Mihail'le birlikte orada, böyle top ateşiyle, bütün yoldaşlarımızı Tuna'ya gömmüştü, bugün ise... Neye yarar? Onlar gittikten sonra...

Erzak arabaları kaleden içeri giriyordu... Gaziler ve akıncılar yaralı ve şehitlerini toplamışlardı.

Yavuz Hasan'la birlikte birkaç akıncı hafif, Deli Durmuş ise ağırca yaralanmıştı... Fakat Deli Durmuş yine gülüyor, mavi gözlerinde bütün berraklığıyla dile gelen tertemiz duygularını ve bir de Koca Baba'nın hayat hikâyesini taşıyordu...

* * *

Tiryaki Hasan Paşa uyuşmuş gibi sol eliyle dizini tuttu, sonra sağ eliyle yuvarlak bembeyaz sakalını sıvazlarken, yanında oturan Koca Memil'e:

- Biraz daha anlat Koca Baba, dedi; gaziler hep seni dinlemek isterler.

Kaleye gece çökmüştü... İçerisi sessiz, yine terkedilmiş bir belde gibi sessizdi... Sadece burçlarda nöbetçilerin bir gölge gibi gidip geldikleri görülüyordu... Dışarıda ise, top menzilinden uzakta Avusturyalılar siper kazıyorlardı; durmadan kazma gürültüleri işitiliyordu.

Koca Memil, elini yine kuşağına attı, sonra çaresiz kalmış bir in-

sanın ifadesiyle boş avuçlarını uğuştururken, karşılarında bağdaş kurup oturan gazilere baktı:

- Hepsi bu kadar paşa karındaş, dedi. Belgrad'da fazla oyalanmadık, dört yıldan beri eskimiş, hattâ parçalanmış libaslarımızı yenileyip altımıza yeni atlar çektik. Küffarın Kanije'yi kuşatacağını iyice öğrenmiştik, daha evvel de Karapençe'nin sizinle buraya geldiğini Keklik Ali söylemişti; hemen yola çıktık. Biz orada iken henüz yeni Sadr-ı âzam Zemlin'e varmamıştı. Ulaklar birkaç güne kadar Yemişçi Hasan Paşa'nın geleceğini söylüyorlardı. Yalnız serdar vekili, kadîm dostumuz olan Lala Mehmed Paşa ile biraz sohbet eyledi. Bana sorarsanız ordunun Sadr-ı âzamı beklemesi iyi tedbir olmamıştır. Lala Mehmed Paşa karındaşımız iş bilir bir yiğittir. Onun kumandasında asâkir elbette İstolni Belgrad'ı geçip orasını kuşatacağı anlaşılan Nemçeli'ye gerekli dersi vermeliydi... Şimdi ise vakit geçmiştir; eylül ortasında sefere çıkmak aslâ uygun değildir...

- Kanije'de alınması gerekli bir tedbir düşünür müsün?

- Bunu hepimizden sen daha iyi bilirsin Hasan Paşa; ben dâhil, bütün bu akıncı ve gaziler emrindeyiz, ne dilersen o olur. Sen aslâ yanlış iş yapmazsın.

- Birkaç iş bilir adamımızı Sadr-ı âzama göndersek, durumumuzu anlatsak, Nemçeliyi arkadan vurması için yardım istesek münasip olur mu?

- Denemekten zarar çıkmaz paşa karındaş...

O zaman Tiryaki Hasan Paşa, bakışlarını karşısındaki gazilerde teker teker dolaştırdı.

İşte şurada, Kara Murad, Karapençe Osman ve birkaç akıncı oturuyordu. Diğer akıncılar istirahata çekilmişti. Deli Durmuş ise, ateşler içinde yanıyordu, bu sebepten toplantıya gelmesi uygun görülmemiş, yaraları sarılıp bir döşeğe yatırılmıştı. Buna rağmen onun duru mavi gözleriyle hâlâ gülümsediğini Koca Memil yanındaymış gibi görüyordu.

Öteki köşede Beşli ağası Kara Ömer Paşa, Peçuylu Behram Çeribaşı, Defterdar Şaban Efendi ve kalenin ileri gelen diğer ağaları bağdaş kurmuşlardı.

Üzerlerindeki elbiseler yeşil çuhadandı. Yeşil külâhlarının etrafına beyaz tülbent dolamışlardı. Hepsi de azimle en ufak bir endişe taşımadan paşalarına bakıyorlardı. Tiryaki Hasan Paşa onların

bu metin hallerini görünce gülümsedi, bulanık bakışlarına canlılık geldi, kamburlaşmış sırtını doğrultmaya çalıştı, ellerinin titrekliğini belli etmemek için birbirine kavuşturdu, yorgun sesine gür bir ifade vererek:

- Ağalar, efendiler, dedi; hepiniz bilirsiniz ki, biz bu kal'ayı binlerce yiğidin hayatı pahasına küffardan geri aldık. Daha şehitlerimizin mübarek kanları kurumadan Nemçeli başlarında Ferdinandos – Kral olduğu halde geldi. Kanije'yi kuşattı. Bu gün onlara iyi bir ders verdikse de küffarın kesretinden daha ileri varamadık. Kulaklarımda hâlâ bir infilâkın gürültüsünü duyarım; vaktiyle bu kal'ayı sardığımızda içerde bulunan yüz yetmiş kadar kadınlı erkekli Türk esiri bulundukları yeri delip altlarındaki barut deposunu ateşlemiş, Kanije'nin iki büyük kalesini havaya uçurmuşlar, hepsi de vücutlarından en ufak bir nişane dahi bırakmadan Allahlarına kavuşmuşlardı... Sorarım size, böyle bir emanet Nemçeliye bırakılır mı?

- Aslâ!..

- Son nefesini, son kalan gazi vermeden küffar kal'ayı, Kanije'yi alamaz.

- Kanımız devletimize helâl olsun...

- Sen başımızda oldukça düşman içeri giremez.

Tiryaki Hasan Paşa tekrar gülümsedi, memnundu, ne pahasına olursa olsun, burasını Avusturyalılara vermeyecekti; her çareye baş vuracak, belki de ömrünün son demini bu taş duvarlar arasında tamamlayacaktı. Koca Memil vardı yanında; bu kocamış akıncı ona her cihetten yardımcı olacaktı. Gözlerini kapasa da bunca gazi başsız kalmayacaktı. Hattâ, Koca Memil'in Tanrının bir lûtfu olarak, gücü, kuvveti bugüne kadar eksilmemiş, seksen yaşında dahi bir gençten daha çevik, atik yaşamanın sırrına ermişti. Serhadler Koca Memil gibi kocamışları çok görmüştü ama, ekserisi onun kadar bu yaşta kuvvetli kalmanın imkânını bulamamıştı. Tiryaki Hasan Paşa da yaşlıydı. Allah'a şükür eli kılıç tutuyordu. Fakat bedenî mukavemetinin, gücünün gün geçtikçe kaybolduğunu gayet iyi biliyordu. Yalnız eksilmeyen, hattâ artan azmi ve cesaretiydi. Başka türlü olamazdı; o bu serhadlerin adamıydı.

Tiryaki Hasan Paşa karşısındakilere bir kere daha baktı, hafifçe öksürdü, sonra:

- Gaziler, diye sözüne devam etti; biraz evvel Koca Memil'le ko-

nuştuğumuzu da duydunuz. Her ne kadar biz burada küffara ölünceye kadar karşı koymaya and içtikse de durumu Sadr-ı âzam Yemişçi Hasan Paşa'ya bildirmek elbet yerinde olur. Gerçi şimdilik barutumuz var, imanımız yerinde, zahiremiz kifayet eder, aslâ suya ihtiyacımız yoktur. Ama yine de Serdar-ı Ekreme Nemçeli'den haber salmak gerekir. Şimdi bu gece iki gazi gizli yoldan taşra çıkıp vakit kaybetmeden Sadr-ı âzama varmalıdır. Bu işe odabaşı karındaşlarımdan Mehmed ve Ahmed ağaları memur ettim.

Hasan Paşa hafifçe gözlerini kapadı, duvarda is çıkartarak yanan meş'aleye bir an baktı. Beyninin içinde bazı isimlerin dolaştığı, bir şeye karar vermeye çalıştığı anlaşılıyordu:

- Gizli yoldan taşra çıkılacak, diye tekrarladı, küffara aslâ gözükülmeyecek. Serdara bir de mektup yazarız, bir atlas keseye kor, üzerini meşinle kaplarız. Bu mektubu da Karapençe Osman göğsünde taşır. Mehmed ve Ahmed ağalardan ayrı gider. Düşman kimi yakalarsa geri kalan yoluna devam eder. Yemişçi Hasan Paşa'ya varan durumumuzu anlatır, yardım ister... Ne dersiniz ağalar?

Üç kişi birden ayağa kalktı, üç kişi birden Tiryaki Hasan Paşa'nın eline yapıştı:

- Paşa baba, biz âciz kullarına böyle bir şeref bahşettiğin için dünya durdukça dur... Müsaade buyur da mübarek ellerini öpelim.

Hasan Paşa'nın gözleri hafifçe nemlenmişti; ağlamamak için belki de kendini güç zapt ediyordu. Başını Koca Memil'e doğru çevirirken:

- Yolunuz açık olsun, diye fısıldadı. Allah'ın inayeti üzerinizden eksilmesin... Tiz tedarikin görün. Defterdar Şaban Efendi karındaşım da mektubu hazırlasın...

Huzurdakiler bu üç yiğide gıpta ile bakıyorlardı. Yine de gözlerde bir tebessüm, gönüllerde bir sevinç vardı...

Dışardan durmadan kazma ve tüfek sesleri geliyordu... Kale ise tamamen uykuya yatmış gibiydi...

* * *

Avusturyalılar Kanije'yi altı koldan dövüyordu... Gülleler kale bedenlerine çarptıkça derin uğultular çıkarıyor, yer yer ufak da olsa delikler açılıyordu... Düşmanın elindeki şâhî denilen uzun menzilli beş topu, kaleden atılan kısa menzilli toplarla susturmanın imkânı yoktu.

Müttefikler kaleyi her taraftan sarmıştı, kıyasıya saldırıyorlar, ilk günkü mağlûbiyetlerinin acısını çıkarmaya bütün güçleriyle çalışıyorlardı.

Gazilerin yemek yemeye bile vakit bulamadıkları günler olmuştu... Burçlardan devrilen her erin yerine hemen biri geçiyordu...

Bir hafta müddetle Tiryaki Hasan Paşa Beç kapısını açık tutmuş, köprüyü kaldırtmamıştı. Zaman zaman Türk askerleri bu kapıdan kaleye yaklaşan Avusturyalılara karşı çıkıyorlar; palalar iniyor, palalar kalkıyor, kılıçlar şakırdıyordu. Düşman o kadar çoktu ki, kırmakla bitmiyor, bir türlü eksilmiyordu.

Bir hafta sonra vaziyet büsbütün tehlikeli olmaya başlamıştı. Karapençe henüz geri dönmemiş, Sadr-ı âzamdan hiçbir haber çıkmamıştı. Yardım gelmezse dayanmak güç, çok güçtü. Yıkılan kale bedenleri geceleri örülse bile yine de oraları zayıf kalıyordu. Avusturyalıların böylesine savaştıkları şimdiye kadar görülmemişti; Kanije'yi almadan geri dönmek niyetinde olmadıkları anlaşılıyordu. Bu sebepten nihayet Tiryaki Hasan Paşa Beç kapısını kapatmış, köprüyü kaldırtmıştı.

Vakit geceyi çalıyordu... Top sesleri yavaşlamaya başlamıştı. "Allah" nidaları durmuş, gerilen pazular gevşemişti.

İşte şimdi Kanije'nin küçük minaresinden yatsı ezanı okunuyordu. Nöbete gitmeyen gaziler biraz sonra Tanrılarının önünde secdeye kapanacaklardı. Onların o anda dilekleri toprakları, yine toprakları ve bir de varsa geride bıraktıkları idi...

Koca Memil, bir müddet duvardaki titrek yağ kandiline baktı, sonra yattığı sedirde hareketsiz duran Deli Durmuş'u bir kere daha süzdü... Koca Memil telâşsızdı. Koca Memil gözlerindeki ifadeleri, hattâ orada yanan ateşi söndürmüş gibiydi:

- Geçecek, dedi, çok yakında ayağa kalkacaksın... Henüz gidemezsin; sen de böyle düşünmüyor musun Durmuşum?

Durmuş sadece gülümsedi. Mavi gözleri bu gece eskisinden daha berrak, daha derindi... Koca Memil, o derinlik altında neler görmüyor, neler hissetmiyordu ki... Orada Tanrı vardı... Tanrı!.. Durmuş'un benliğinde, ruhunda, tamamen içindeydi Tanrı!.. Koca Memil ürperdi, bir fırtınaya tutulmuş gibi sendelemeye başladı... Şimdi kendinden utanıyordu; çünkü o Tanrı'nın ötesinde bazı arzular da taşımış, birtakım duyguların peşinde koşmuştu. Tanrı'yı ruhuna Dur-

muş gibi yerleştirememişti. Koca Memil'in ayrıca kendi âleminde Kanije vardı. Yerköy gizliydi. Estergon bir gaye olarak duruyordu. Hatçe bütün güzelliği, şehvet taşıyan hareketleriyle yaşıyordu. Ḥattâ Kara Murad yumruklarını sıkmış inliyor, Ayşe için için yanıyordu. Karapençe'nin kaşları çatılmış, Belgrad yollarında dolu dizgin at sürüyordu. Nemçeli bir türlü yenilmiyordu. Çöken kale burçları, yaralanan, şehit olan gaziler, serhad boyları, geride inleyen yetimler, öksüzler, analar, eşler... Hepsi, hepsi orada, Tanrı'dan ayrı olarak Koca Memil'in içinde, beynindeydi...

Bu sebepten Koca Memil'in fırtınalı bir deniz gibi durmadan köpüren, durmadan dalgalanan bakışlarından benliğini okumanın imkânı yoktu... Halbuki Deli Durmuş böyle miydi? Onun içinde kasırgalar hiç esmiyordu, onun nazarında bir son yoktu, o yalnız bir tek vuslat istiyordu; özlenilen bu vuslata erişmek için de sadece ve sadece vaktin dolmasını büyük bir sabırla bekliyordu. Bütün hareketleri, salladığı her kılıç, döndürdüğü her bozdoğan en büyük sevgilinin, kendisi için malûm, emrini yerine getirmekten ibaretti. Bir de Deli Durmuş, galiba Tanrı'nın kullarına verdiği bir salâhiyeti Koca Memil'e terketmişti. Eğer Tanrı böylesine içinde yaşamasa, Durmuş hâtıralarıyla birlikte bütün haşmetiyle, ihtiyar akıncıyı gönlüne bir padişah misali taht kurup oturtuverirdi.

Koca Memil güçlükle ayağa kalktı, sonra hemen diz üstü çöküp Deli Durmuş'a doğru uzandı; kurumuş, çatlamış dudaklarını onun alnına yapıştırdı. Öptü, öptü; bütün hicranını o pak, hattâ ışıl ışıl yanan alında söndürmeye çalıştı, âdeta yalvarıyor, âdeta inliyordu:

- Affet beni Allahım! Kusuruma bakma Durmuşum!.. Ben, kötüyüm, çok kötü... Ne yapayım, nasıl hareket edeyim bilmem ki?..

Taş duvarlar arasında ılık, ama çok ılık bir nefes dolaşıyor, hararetten yanan dudakları, ıstıraptan kavrulan sineleri, aşktan tutuşan yürekleri serinletiyordu. Sönük yağ kandili hafif hafif kıpırdıyor, o da serinlemek istiyormuş gibi duvarları bile okşayan meçhul ılık nefesi bekliyordu.

Koca Memil birden doğruldu... Puslu bir bahar sabahı gibi nemli gözlerini kırpmadan, karşısındaki taş duvara dikti:

- Ben de haklıyım, diye fısıldadı, ben de vazifemi yapıyorum; belki de faydalı ve iyi bir insanım. Herkes senin gibi, herkes böyle olursa bunun, bu hayatın, şu dağ ve ovaların, hatta bataklık ve de-

relerin, oralardaki ağaç ve nebatların, gıdalanmaya çalışan mahlûkatın mânası nerede kalır, analar, babalar sevdanın büyüsüne kapılıp kendilerinden birer parça, birer eser nasıl meydana getirebilirler? Haklıyım... Yalancı, sahtekâr değilim... Biliyorum, bizim gibilerin önünde zahiren bir "Son akın" vardır. Bu akının bittiği yerde onu takip edenlerin son akını başlar: Yerköy'de gömülüp kalan akıncıların da her seferi teker teker kendileri için birer "Son akın" değil miydi? Haklıyım Durmuşum, ben ve benim gibilerin de yapmaya mecbur oldukları bir yığın hizmetleri mevcut. Cevap ver bana Durmuşum, yanılıyor muyum? Herkes senin gibi olamaz, olmamalıdır değil mi?

O zaman Deli Durmuş'un dudakları kıpırdadı; sanki hiç yaralı değilmiş, ateşler içinde yanmıyormuş gibi ılık, ahenkli ve hâkim bir ses taş hücreye bir anda doluverdi:

- Haklısın Koca Baba!.. Senin ve sizlerin yolları başka... Her insan yolunda yürüyecek, biz ise ona varacağız. Herkesin bir vazifesi var; iyi ve kötü, o yerine gelecek... Çalışmak, hep çalışmak, daha güzeline varmak gerek. Onun nazarında böylesi de çok makbul...

Deli Durmuş daha fazla konuşmadı. Koca Memil de ona başka bir şey soramadı. Zaten Deli Durmuş'un böyle konuşuşu ilk defa oluyordu. Bunu işiten yegâne insan ise Koca Memil'di...

Birden taş merdivenlerden ayak sesleri duyuldu, hücrenin kapısı süratle açıldı, içeriye Keklik Ali girdi:

- Koca Baba, diye bağırdı, Karapençe geri döndü; Kara Murad'la Yavuz Hasan, onu Hasan Paşa'nın yanına çıkarır, sana haber salmamı söylediler...

Koca Memil, bir defa daha Deli Durmuş'a baktı, sonra onu fazla seyretmeye tahammülü yokmuş gibi hemen ayağa kalktı, Keklik Ali'yle birlikte dışarıya çıktı...

Tiryaki Hasan Paşa'nın yanına vardıkları zaman Karapençe, Kara Murad, Yavuz Hasan ve birkaç kale ağasını paşanın huzurunda buldular.

Osman'ın her tarafı çamur içindeydi... Yüzü ve saçları bile çamura bulanmıştı. Gözleri güçlükle görülüyor, çatık kaşları belli olmuyordu...

Buna rağmen Hasan Paşa telâşsız görünüyordu:

- Anlat bakalım Osman, bize ne haberler getirdin? Sadr-ı âzam yardıma gelir mi? Ahmed ile Mehmed ağalar nerede kaldı?

Karapençe, kirpiklerinin üzerinde biriken çamurları elinin tersiyle çıkartmaya çalıştı ve hiçbir iş yapmamış, günlerce at üstünde kalmamış gibi dinç bir sesle:

- Paşa baba, diye cevap verdi, dört günde at sırtından inmeden Belgrad'a vardık, oradan Zemlin sahrasına gidip Vezir-i âzam efendimize mektubunuzu verdik, Kanije ahvalini bir bir takrir eyledik. Serdar-ı ekrem zinhar fütur getirmeyip, "Paşanıza söyleyin; biz de ol taraflara varmak üzereyiz..." buyurdular... Oradan sevinç ile bu canibe geri dönüp yine dört günde Kanije'ye geldik... Lâkin içeri girmek ne mümkün? Küffar bir tek boş yer dahi bırakmamış, aralarından sızmak kabil olmadı. Bizi fark ettiler. Ahmed ve Mehmed ağalar yaralandı. Onları Zigetvar'a gönderdim. Ben dahi biraz oyalandıktan sonra bataklığa daldım, hayvanım çamura gömüldü, bir daha çıkamadı. Neyse, Allah'ın izniyle hendeğe vâsıl oldum, gazilere seslendiğimden üzerime ateş etmediler. Nihayet gizli kapıdan girip huzurunuza vardım.

Karapençe susunca Hasan Paşa ayağa kalktı, hemen elini Osman'ın çamurlu omuzuna koydu:

- Sağol Osman, dedi, pençen daima kara, ruhun ak olsun... Şimdi ağa karındaşlarım hemen dağılıp bu müjdeyi bütün kal'a halkına duyursunlar... Yakında Sadr-ı âzam askeriyle buraya geldiğinde küffara öyle bir satır-ı Muhammedî atarız ki, zaferimizden yer gök inler...

Kale ağaları hafifçe baş eğdiler. Hasan Paşa'ya bir şey söylemeden gözlerinde parıldayan sevinç ışıklarıyla hemen dışarı çıktılar. O zaman Hasan Paşa elini Karapençe'nin omuzundan çekti:

- Sen de git, dedi, bir güzel yıkanıp istirahat et. Yarın sabah yine görüşür, ordunun, vezir, paşa ve beylerin ahvalinden bahsederiz.

Fakat Karapençe yerinden kıpırdamadı, üzerindeki çamurların kuruyup bir kısmının parça parça yere dökülmesine aldırmadan:

- Paşa baba, dedi, zinhar durmaya gelmez; bu gece bir tedbir alıp Nemçeli'nin harekâtına mâni olmak gerek...

- Nedir o Osman? Bildiğin bir şey mi var?

- Kaleye girerken onu gördüm ki, buradaki gazilerin anlattığına göre bir sene evvel siz Kanije'yi fethederken yaptığınız gibi, küffar da kale önündeki bataklıktan surlara yaklaşmak için çubuk ve sazlardan hasırlar örüp kendilerine sıçan yolu inşa eylemiş. Sıçan yolunun ucunu neredeyse gece karanlığında hendeğe ulaştırırlar. Bataklığın

öteki yakasında da hendeğe dayanmak için tahtadan seyyar köprü hazırlamışlar... Öyle sanırım ki, surlara bu gece yarısından sonra ol canipten tırmanırlar!..

Tiryaki Hasan Paşa bir an duraladı, sonra gözleriyle Koca Memil'i aradı. Koca Memil derin bir düşünceye dalmış gibi hareketsiz duruyordu, yalnız bakışlarında için için yanan bir ateş vardı. Kara Murad ise yumruklarını sıkmış, dişlerini gıcırdatmaya başlamıştı. Yüzündeki çamurlar mâni olmasa Karapençe'nin de kaşlarının olduğundan çok daha fazla çatıldığı anlaşılacaktı.

- Sen bu işe ne dersin Koca Baba, düşündüğün bir tedbir var mıdır?

Koca Memil hiçbir şey olmamış gibi gülümseyerek cevap verdi:

- Elbet bir çaresine bakarız. Esasında küffarın açtığı sıçan yolu senin de meçhulün değildi. Lâkin öyle anlaşılır ki, artık vakit kaybetmek aslâ doğru olmaz.

- Öyleyse ne yapmak gerek?

- Bana kalırsa, bu yolu bu gece hemen yakmalı.

- Kim yapar bunu, bataklığa kim girer?

- Ben!..

Koca Memil yine gülümsedi, fakat bu seferki tebessümü acı ve buruktu. "Ben..." diye âdeta haykıran sesin geldiği tarafa bakamadı bile. Hasan Paşa ise kendisine yavaş yavaş sokulan Kara Murad'ı bir an hayretle süzdü, sonra:

- Kara Murad, dedi, tek başına nasıl becerirsin bu işi, bilmez misin ki, geri dönmek güçtür.

- Bir canım var, o da feda olsun sizlere paşam...

O zaman Koca Memil, dudaklarındaki acı tebessümü silemeden nefessiz kalmış bir insanın kesik kesik cümleleriyle söze karıştı:

- Tabiî!.. Feda olsun!.. Yani... Murad'ın yanında elbet ben de bulunurum... Bir kişi yetmez ki...

Bu sırada Karapençe'nin yumruğunun havaya kalktığı görüldü.

- Ben de, diye haykırdı, üç kişi oluruz.

Buna sanki aksi seda yapıyormuş gibi Yavuz Hasan ile Keklik Ali'nin gür sesleri eklendi:

- Ben de...

- Ben de...

- Hattâ bütün akıncılar!..

O zaman Hasan Paşa âdeta inledi. İşittiklerine inanmıyormuş gibi Memil'e hayretle baktı:

- Evranosların, Malkoçların yadigârı bir avuç akıncı, diye mırıldandı, bunları Kanije'de harcamak doğru mudur, Koca Baba?

- Harcamak mı dedin paşa kardeş? Yanılırsın!.. Esasını istersen akıncıların kal'a cengine pek akılları ermez; sekiz günden beri bir faidemiz dokunamadı, burada kapanıp kaldık diye sızlanıp dururlar. Fırsat çıkmışken dileyenin bu gezintiye bizimle bile gelmesine mâni olmaya kalkışmamalı.

- Sen bir tekinin bile dört yıl müddetle burnunun kanamasına rıza göstermemişken, şimdi nasıl olur da kırk ikisini birden tehlikeye sürersin?

- Mihail için değmezdi, boş yere ölümü kim isterdi? Ama şimdi Kanije var; içeride dokuz bin gazi, geride ise Evranosların yadigârından çok daha kıymetli ecdat emaneti bir toprak durur... Hem yanılırsın koca paşa, bu gece dışarı çıkacak olan kırk iki akıncı değil, tam kırk üç akıncıdır... Beni de hesaba katarsan kırk dört kişi ederiz... Deli Durmuş'u neden saymazsın?

Tiryaki Hasan Paşa'nın dudaklarıyla birlikte sakalı da titriyordu... Nedense bu gece paşanın, eskisine nazaran dizleri daha da ağrıyor, omuzuna doğru bir sızı yayılıyordu. Buna rağmen koşarcasına ihtiyar akıncıya atıldı, onu aniden kucakladı:

- Dilediğinizi yapın kocamış adam, diye bağırdı, benden size destur. Yeter ki, beni daha fazla ağlatmayın... Sonra bu halimi gaziler görüp sulu gözlü paşadan bize ne hayır gelir, diye benden şüphe ederler... Bir de...

- Emret paşa karındaş...

- Deli Durmuş hâlâ iyileşmemiştir; onu döşeğinde rahat bırakmak yerinde olur.

- İyi söylersin, lâkin yanımıza almazsak sonra bize darılır, kıyamete kadar affetmez. Böyle bir yolculukta geride kalmayı Durmuş hiç istemez... Zamanı mıdır, kısmet bu gece midir, bilinmez; yalnız Durmuş kan kardeşi Deli Davud'u çok özler, hep ona kavuşmak diler... Müsaade et de o bile bizle gelsin...

Koca Memil daha fazla konuşmadı; o da hafif nemlenmiş gözleriyle ihtiyar paşayı bir müddet seyretti, sonra koklarcasına onun beyaz sakallarından öptü, sadece:

- Hakkını helâl et, diye fısıldadı, aslâ gamgîn olunmaya; Kanije küffarın eline geçmeyecek.

Birbirlerinden ayrıldılar, bakışlarıyla anlaşmışlar, kalpleriyle doğdukları andan itibaren birleşmişlerdi...

Taş odada gölgeler kıpırdadı... Bir kapı gıcırdayarak açıldı... İçeriye nemli bir sonbahar havası doldu... Ve beş kişi koşarcasına dışarı çıktı...

* * *

Gizli kapıdan dört gölge teker teker süzüldü... Biraz ilerledikten sonra hepsi de yere yatarak su hendeğinin kenarında sıralandılar. Hendeğin biraz ilerisinde karanlığın örttüğü bataklık vardı. Etrafa güçlükle işitilen bir hışırtı yayılıyordu... Hiç kimse konuşmuyordu, kale sessiz; gece sessizdi... Düşman saflarında bile ne bir tüfek sesi, ne bir at kişnemesi, ne de herhangi bir gürültü duyuluyordu... Sadece bir hışırtı, bazen yaklaşan, bazen uzaklaşan bir hışırtı, gecenin tek sözü idi...

Dört kişi yerlerinden kıpırdamıyorlardı... Dört kişi dilsiz ve sağırdılar. Üzerine uzandıkları nemli toprak onların hararetiyle kurumuş gibiydi. Gökte yıldızlar çekilmiş, ay çoktan kaybolmuştu. Hafif hafif esen rüzgâr bataklığın yapışkan kokusunu kale duvarlarına bırakıyordu. Zaman sabahın gelmesini istemiyormuş gibi ağır ağır ilerliyordu.

Dört kişi hâlâ konuşmuyordu. Fakat artık görüyorlardı. Biraz ilerilerde, bataklığın hendek tarafında bazı karartılar belirmişti. Sanki bir mucize olmuş gibi, birtakım insanlar bataklığın üzerinde yürüyordu. Batmadan, çamurla mücadele etmeden yaklaşan adamlar vardı önlerinde...

Koca Memil elini soluna doğru uzattı, yanındakinin omuzunu sıktı. O zaman birisi sürünerek hendekten uzaklaşmaya başladı. O kadar sessiz, o kadar yerle bir ilerliyordu ki, onu hiç kimsenin fark etmesine imkân yoktu. Bu Deli Durmuş'tu, birkaç saat evvel çıktıkları kapıya doğru gidiyordu. Geri kalan üç kişi bir müddet yine hareketsiz durdular, önlerindeki karartılardan gözlerini bir an dahi ayırmadıkları belliydi...

Yassı, oldukça geniş bir cisim havaya kalktı, yavaş yavaş su hendeğinin üzerine doğru inmeye başladı...

Bu sefer Koca Memil sağ elini uzattı. Kara Murad'ın bileğini tuttu. Murad da sağ eliyle yanındaki Karapençe'ye dokundu.

Hışırtılar iyice işitilir bir hal almış, ayak sesleri sıklaşmaya başlamıştı. Hendeğe doğru inen yassı cisim tok bir ses çıkararak biraz ilerilerine düştü. O zaman geceyi bir ok gibi yaran, sanki seksenlik bir ihtiyarın değil, yirmi beş yaşının hiç yıpranmamış hançeresinden çıkıyormuşçasına gür bir nâra duyuldu:

- Haydin evlâtlarım!.. Durman!..

Üç heybetli vücut bir zıpkın gibi yerlerinden fırladı, havaya kalkan üç kılıca bir yıldızın bir an ışığı düşüp kayboldu.

Şimdi üçü birden su hendeğinin üzerine inen seyyar köprünün başındaydılar...

- Hey Kara Murad, hey Karapençe, zinhar beni geçmeye kalkışmayın, ben deleceğim, ardımdan siz kıracaksınız...

Üç kılıç indi, üç feryat duyuldu. Koca Memil bir kere, bir kere daha kılıcını sapladı. Fakat birisi bir anda omuzunu sıyırarak önüne doğru atıldı. Memil bunu tanıdı; onun çevik pervasız hareketlerini karanlıkta bile fark etti:

- Murad, diye bağırdı, geri dur; sen kim olursun da babanın sözünü dinlemezsin?..

- Koca Babam!.. Eğer kısmette varsa, bırak düşmanın ilk oku, ilk tüfeği, ilk kılıcı benim göğsüme saplansın... Görmez misin, senin ardında koca bir Kanije durur, senden hep yardım beklerler?

- Muradım!.. Muradım!.. İyi yapmadın. Vardım... Dayan... Karapençe sen...

Koca Memil sözünü tamamlayamadı, birden tam kırk bir adet meş'ale ortalığı aydınlatıverdi...

Başlarında, sararmış yüzü, hararetten çatlamış dudakları, hattâ çökmüş omuzlarıyla, yine de gülümseyen, yine de mavi gözlerini engin bir deniz gibi önüne seren Deli Durmuş olduğu halde kırk akıncı sol ellerinde birer meş'ale, sağ ellerinde kılıçlarıyla seyyar köprünün üstüne sıçrayıverdiler.

İlk meş'aleyi köprünün üzerine Deli Durmuş bıraktı. Bir an sendeledi, sonra biraz ilerlerinde çarpışan üç ünlü akıncının yanına bir solukta vardı, kılıcını kaldırarak sakin bir sesle:

- Koca Baba, dedi, vardık.

Şimdi seyyar köprüyü geçmişler, Avusturyalıların, bataklığa döşedikleri hasırdan yapılmış yolun üzerinde çarpışıyorlardı. Murad en önde ilerliyordu. Koca Memil bir türlü onu geçemiyordu...

Gerideki akıncılar onlar ilerledikçe sıra ile ellerindeki meş'aleleri bırakıyor, bir solukta çarpışanların yanına varıyorlardı.

Artık seyyar köprü alevler içinde yanıyordu. Arkalarında kalan hasır yol parça parça tutuşmuş, gittikçe bataklığa gömülüyordu...

Kanije'den tekbir sesleri gelmeye başlamıştı... "Allah... Allah..." nidaları, göğüslerdeki imanı, bileklerdeki dermanı büsbütün artırıyordu... Etraf bir şenlik gecesiymiş gibi aydınlıktı... Bir top güllesi havada uçtu, âdeta Kanije duvarına gömüldü... Karşı tarafta feryatlar, küfürler, boru sesleri duyulmaya başladı... Bir tüfek patladı, bir nefes:

- Allah, dedi...

Kılıçlar durmadan inip kalkarken iri bir vücut, alnında kıpkızıl şehitlik beratıyla bataklığa doğru yuvarlandı...

- Murad!.. Murad!..

Koca Memil'e, sadece çeliklerin akisler yapan tok gürültüsü ve bir de kaleden durmadan yükselen tekbir sesleri cevap verdi.

- Murad!.. Karapençe!.. Durmuş!.. Kim vuruldu? Daha işin başındayız... Kimse gitmesin diyorum!.. Hiç kimse...

Alevler peşlerini kovalıyordu... Onlar ilerledikçe, geride bıraktıkları yol çöküyor, çamurlara gömülüyordu. Bu suretle Kanije'yle aralarındaki mesafe gittikçe açılıyor, dönüş yolu her meş'aleyle bir kere daha kapanıyordu.

Düşman, karargâhında kulakları tırmalayan bir uğultu vardı. Kösteklerinden sökülen atların acı acı kişnemeleri duyuluyor, bataklığa doğru yaklaşan nal sesleri gittikçe çoğalıyordu. Koca Memil ayağını oldukça kuru bir toprağa attı. Önüne çıkan iki Avusturyalıyı ekin biçer gibi yere devirirken Deli Durmuş'u yanında buldu:

- Durmuş'um, diye haykırdı, Murad'ı gördün mü?

- İşte Nemçeliyi delmeye kalkışır, bize yol açar... Karapençe de yanına vardı; emrin üzere Beç kapısına doğru dolanırlar...

- Kim vuruldu?

- Yavuz Hasan... Allah'ına kavuştu...

- Ya ben, niçin geri kaldım?

- Onlara kimse yetişemez bu gece, sen bile Koca Baba!..

- Sen?

- Beklerim!.. Belki bir diyeceğin olur bana!..

- Söyleyemem... Bilirim gönlün çok ister... Biraz daha sabret, ne olur biraz daha!..

Deli Durmuş'un kirpiklerine bir yıldız düştü; mavi gözlerini açık, çok açık bir renge bürüdü... Bu renk, hararetten çatlamış dudaklarında durmadan dolaşmaya başladı...

O zaman Koca Memil'in gür sesi tekrar etrafı çınlattı...

- Ayrılma benden Durmuş'um... Siz de peşim sıra gelin yoldaşlarım...

- İzindeyiz Koca Babam...

- Kara Murad ile Karapençe'yi yalnız komayalım Koca Babam...

Son akıncı da hafif kaygan toprağa ayağını bastı ve kırk bir kişi bir yelpaze gibi bir anda yayıldı, kırk bir kılıç ard arda inip kalktı... Sonra şaşkına dönen Avusturyalıların telâşı arasında bir anda otuz dokuz akıncı toplandı. Koca Memil ve Deli Durmuş'un peşi sıra, Kara Murad'la Karapençe'ye doğru koşmaya başladılar... Vuruyorlar, yarıyorlar, ilerliyorlardı...

İki akıncı birden yere düştü, iki ses birden duyuldu:

- Hakkını helâl et Koca Baba... Biz bu ânı beklerdik...

- Allah!..

Geride kalan hasırdan yol tamamen yanmıştı. Kanije' deki gaziler hiç olmazsa birkaç gecelerini emin geçireceklerdi... O zamana kadar da elbet Sadr-ı âzamdan imdat gelirdi...

Nihayet Murad'a yetişmişlerdi... Fakat onun kimseyi görecek hali yoktu... Öyle fütursuz dalışı, öyle kılıç kullanışı vardı ki serhadler böylesini kolay kolay görmemişti...

Koca Memil bir an nefesinin duracağını sandı, gençlik günleri sırayla gözlerinin önünde canlandı... Vaktiyle o da böyleydi, hele sonraları Hatçe'sinin vuslatı içinde durmadan alev alev yanarken karşısına dağ çıksa devirirdi... Ama şimdi, ne de olsa çökmüştü. İşte hızını kaybetmişti; Murad'ın önüne geçip ölüme siper olamamıştı... Anlıyordu, o anda Murad, Nemçelilerin hepsini birer Mihail olarak görüyordu...

- Hatçe'nin oğlu, diye fısıldadı!..

Ne olurdu, "Benim oğlum" diyebilseydi... Acı acı güldü, başını

salladı, etrafına imdat arar gibi bakındı, üç akıncının birden yuvarlandığını gördü... Hemen silkindi:

- Durmak yok, diye bağırdı. Kimse beni gözlemesin, kalsam da bir akıncı dahi beni aramasın... Hedef Beç kapısı, kapıyı şu anda açmışlar, köprüyü indirmişlerdir. Varan hemen içeri girecek... Burada işimiz bitti, bundan sonrası mertlik değildir...

Ah, altlarında atları olsaydı, şimdi çoktan geri dönmüşler, kaleye girmişlerdi bile... Aksine bir de düşman süvarileriyle çarpışacaklardı; bunu nal seslerinden gayet iyi anlıyorlardı... Mücadele çok daha çetin olacak, belki de bir tanesi sağ kalmayacaktı...

Birden kaleden tekbir sesleri kesildi... Akabinde bir top patladı, bunu bir ikincisi, hattâ üçüncüsü takip etti. Top menziline giren Avusturya süvarileri duraladılar. Atları acı acı inledi, hayvanlar oldukları yerde devrilmeye başladılar.

Koca Memil tekrar bağırdı:

- Bu fırsatı kaçırmayın, az kaldı, dayanın... İşte Murad sana derim ki...

Fakat sözünü tamamlayamadı; sanki Memil'in bastığı toprak kaydı, önünde derin bir kuyu açıldı, tutunamadı, bu kuyuya doğru yuvarlandı...

At kişnemeleri hâlâ duyuluyordu... Toplar hiç durmuyordu, akıncıların nâraları gittikçe yükseliyordu ve bir de:

- Babam!.. diye hıçkıran bir ses işitiliyordu...

* * *

Kanije yer yer delinmişti... Bir saman yatağın kenarına tüfeğini dayayan bir yeniçeri sabahın ilk kızıl rengini, meçhul günün karanlık habercisi gibi görüyordu... Halbuki Kanije'de sabah vaktiyle ne hoş doğardı... O zamanlar Berk suyu da gökten çalmışçasına hafif bir kızıllığa bürünürdü.. Gaziler böyle sabahlarda namazlarını bile surlarda kılarlar, sonra içlerine dolan huzurla karşı sırtlara, ovalara, önlerinde kıvrılan suya bakarlardı. Halbuki şimdi Berk suyu hiç de gökten renk çalmıyordu; orada sadece birtakım gemiler duruyordu. Bunlar ufak ufak teknelerdi; önleri kapalıydı, içindekileri görmeye imkân yoktu.

Yeniçeri bu gemilere hayretle baktıktan sonra:

- Küffar bunları bu gece suya indirmiş, diye söylendi, acaba yine ne hile düşünür?

Yeniçerinin içine bir ürperti geldi... Doğrusu Nemçeli yaman dövüşüyordu. Haftalar geçmişti, yine de savaş hızından hiçbir şey kaybetmemişti. Düşman durmadan saldırmış, Kanije'yi gece gündüz top ateşine tutmuş, surların birçok yerlerini çökertmişti. Buna mukabil, gaziler de Hasan Paşa'nın gayretiyle dayanmışlar, gözlerini bile kırpmadan Avusturyalılara karşı koymuşlardı. Fakat artık mukavemet etmenin imkânı gün geçtikçe azalıyordu.

Kaleye bir türlü yardım gelmemişti... Gözler hep yollarda, dağların nehirlerin ardında kalmıştı. Avusturyalılar üstelik bunca akıncının kanı pahasına yaktığı "Sıçan yolu"nu bataklığın ufak bir kısmını odunla doldurmak suretiyle yeniden yapmışlar ve kalenin en zayıf yerindeki su hendeğine ikinci bir seyyar köprü atmışlardı.

Hasan Paşa bu sefer aslâ hiç kimseyi dışarı çıkartmamış, savaşın çok kızıştığı bir günde çengeller sarkıtarak üzerindeki Avusturyalılarla birlikte köprüyü içeri çektirmişti...

Tiryaki Hasan Paşa bir ânını dahi boş geçirmemişti. Askerlerine daima cesaret vermiş, bir nefer gibi ihtiyar haline bakmadan surların üzerinde onlarla birlikte dövüşmüştü... Onu da gaziler gibi, en çok üzen, vaadine rağmen Sadr-ı âzamın bir türlü yardıma gelmeyişi olmuştu. Bu sebepten Karapençe'yi tekrar Vezir-i âzama göndermişti.

Serdar Yemişçi Hasan Paşa'yı Ösek civarında bulan Karapençe, ondan hiç de ümit verici bir cevap alamamıştı. Sadr-ı âzam İstolni Belgrad'ı kuşatan ikinci bir Avusturya ordusu üzerine gittiğini, ancak dönüşte bir yardımda bulunabileceğini söylemişti... Bu haberi Tiryaki Hasan Paşa askerden saklamış, Vezir-i âzamın ağzından, çok yakında imdada geleceğine dair sahte bir mektup yazdırtarak gazilere okutmuştu...

Gaziler bu uydurma habere de çok sevinmişler, yine sabırla beklemeye başlamışlardı.

Cephaneleri, erzakları, hattâ suları eksiliyordu. Eksilmeyen, imanlarıyla, Tiryaki Hasan Paşa'ya olan itimatlarıydı...

Bir saman yatağa tüfeğini dayayan yeniçeri içini çekti... Kim bilir o anda aklına neler gelmişti? Bir an etrafına bakındı; o sırada bir beşli askeriyle yanına sokulan beşli ağası Ömer Ağa'ya gülümsemeye çalışarak seslendi:

- Bugün yine yaman geçecek ağam, günün birinde de bakacaksın bu kale...

Ömer Ağa elini yeniçerinin omuzuna şiddetle bastırdı:

- Sus, dedi, zinhar böyle konuşmayasın. Küffar Kanije'yi toprakla bir etmeden, buradaki gazilerin bir teki bile hayatta kaldıkça, asla eline geçiremez... Korkar mısın yoksa?

Yeniçeri cevap vermedi... Tepelerinde gülleler uçmaya başlamıştı; kale bedeni zelzeleye tutulmuş gibi sallanıyordu...

Günün kızıllıkları ürkmüş gibi dağılıyordu... Avusturyalılar durmadan bağırıyor, âdeta hora tepiyorlardı. Düşman saflarında o anda bir bayram havası esiyordu...

Ömer Ağa, Berk suyuna indirilen küçük gemileri görmemiş, düşman tarafındaki bağırtıları işitmemiş gibi yanındaki beşliye kaşlarını çatarak baktı:

- Sen de bu yeniçeri gibi mi düşünüyorsun? diye sordu. Kanije'nin küffarın eline geçeceğini mi sanırsın?

- Asla ağa... Başımızda Hasan Paşa bulundukça, Allah'ın inayetiyle, düşman buraya adımını dahi atamaz... Hem Koca Memil'i ne çabuk unuttuk? Onun gibi seksenlik bir yiğit, başına bakmadan bize erlik ne imiş öğrettikten sonra kimin haddine düşmüş Kanije'ye ayak basmak...

Ömer Ağa derin bir nefes aldı... Bir an gözlerinin önünde bundan günlerce evvel bir gece yarısı Kara Murad'ın kucağında başı omuzlarına düşmüş, beyaz sakalı kızıla boyanmış, kolları yanına sarkmış, sol elinde sıkı sıkıya kavradığı altın saplı kılıcıyla Koca Memil'in aralık duran Beç kapısından içeriye girişi canlandı...

- Memil, diye âdeta inledi, Koca Memil! Gazilerin piri, akıncıların şahı sen ne büyük, sen ne yiğit adamsın... Yazık oldu sana, çok yazık... Serhadler bir daha senin gibisini kolay kolay yetiştiremez...

Ömer Ağa, iki eliyle birlikte yüzünü kapadı. Göğsünün sarsıldığı, için için inlediği anlaşılıyordu. Ellerini yüzünden çektiği zaman bile gözlerinin önünde o ihtiyar kahramanın hayali, dudaklarında da yine onun ismi vardı:

- Koca Memil!.. İlk cesareti sen bize verdin, buraya geldiğin gün küffara karşı koymanın hiç de güç olmadığını bütün bu gazilere sen öğrettin... Sonra... Hasan Paşa bile!..

Ömer Ağa içinin ateşini daha fazla dile getiremedi. Taş ve dar merdivenlerden koşarak çıkan bir azap hemen yanına sokuldu:

- Ağam, paşa seni ister; tiz eğlenmeden yanıma gelsin, der.

Ömer Ağa silkindi, ellerinin tersiyle gözlerini kuruladı, süratle aşağıya inmeye başladı... Tiryaki Hasan Paşa'nın yanına vardığı zaman bir an ne yapacağını şaşırdı. Evvelâ ellerini kavuşturdu, sonra hayret ve ıstırapla geri çekildi...

Oda kalabalıktı, karşıda bir yatak vardı, yatağın üzerine bir adam eğilmişti; elinde gayet keskin bir bıçak tutuyordu.

Bir ses duyuldu; biraz yıpranmış, biraz âhengini kaybetmiş, buna rağmen kelimeleri tane tane söyleyen, asla şikâyet, ıstırap, hattâ hiç merhamet istemeyen bir sesti bu:

- Kes, cerrah başı!.. Ne durursun? Küffar kaleyi sarmışken bunca gaziyi burada benim yüzümden oyalamak zinhar gerekmez... Asla çekinmeyesin bana bir el yeter... Ben sol elimle de iyi kılınç kullanırım, atımı, dizginlerine dokunmadan sürerim... Öyle değil mi Muradım?

- Doğru babam... Sen her şeye muktedirsin babam...

Köşedeki ocağın içinde bir bakır kapta su kaynıyordu, bir askerin elinde bir yığın beyaz bez vardı... Dışarıdan sadece top gürültüleri geliyordu... Odada ise kaynayan su sesi ve bir de derinden derine yayılan bir hıçkırıktan başka hiçbir ses işitilmiyordu.

Yatağa doğru eğilen adam, hafifçe doğruldu, bir an Tiryaki Hasan Paşa'ya baktı; onun gözlerini kırpıp süratle başını çevirdiğini görünce hemen diz çöktü ve sonra elindeki bıçağı yatağın kenarından kızıl bir et parçası gibi sarkan, belki de sadece birkaç derinin tuttuğu, bir bileğe büyük bir ustalıkla sürüverdi. Ne bir inilti duyuldu, ne bir feryat işitildi; yataktaki adam yerinden kıpırdamadı bile. Bir asker hemen cerrahın yanına koştu, bileğinden ayrılan iri, yer yer damarları fırlamış, kanlara bulanmış, avuçları tamamen nasırlı eli aldı, hıçkırıklarını zapt edemeyerek dışarı fırladı... Buna rağmen bu meçhul asker bu kesik eli durmadan öpüyor, durmadan başına götürüyordu...

Hemen ocaktan sıcak su getirdiler; cerrah, elsiz bileği yıkadı, bir macun ve başka bir ilâçla etrafını örttü, sonra yarayı beyaz bezlerle kâmilen sardı.

Cerrah ayağa kalktığı zaman elleri titriyordu, her tarafı ter içindeydi.

- Bitti, diye fısıldadı, istediği oldu...

Sanki dışarda top gürültüleri durmuş, sanki Avusturyalılar bir bayram günündeymiş gibi sevinç nâraları atmaz, boru çalmaz olmuşlardı... Taş odanın içinde bir anda hayat donuvermişti. Zaman bu korkunç sessizliğin altında eziliyordu. Etrafa ölüm çökmüştü; bakışlar ifadesiz, nefesler cansızdı... Cerrahın sözleri bile taş duvarlarda derin akisler yapıyor, yine de kimse bunu duymuyor, bu gerçeği anlamıyordu.

Hasan Paşa'nın başı hâlâ geriye dönüktü, Ömer Ağa önüne bakıyordu. Karapençe kaşlarını bile çatamamıştı. Deli Durmuş duru mavi gözlerini yataktaki bembeyaz sakallı, alnı tamamen kırışıklarla dolu, siyah gözleri bir kor gibi yanan adamdan ayıramamıştı... Diğer ağa, bey ve birkaç asker ise parmaklarının uçlarına bakıyorlar, onları farkında olmadan teker teker sayıyorlardı. Yalnız, imam sarığını kaşlarının üzerine kadar indirmiş bir adam, elindeki tespihini durmadan çeviriyor, dudaklarının arasından bir şeyler mırıldanıp etrafına üflüyor, sonra yaptığı işin azametini göstermek istiyormuş gibi gururla gülümsüyordu. Bu, Kanije'nin hocalarından biriydi...

Birden odayı bir hıçkırık kapladı; ölüm sessizliğini kaçırtan, kulakları delen, kalpleri titreten, beyinlerde akisler yaratan bir hıçkırıktı bu... Istırap, isyan, en korkuncu ümitsizlik taşıyordu.

- Babam! Babam!.. Sen buna lâyık mıydın? Senin bir tek parmağın bile bin Murad'a değmez miydi? Ben ne güne yaşarım? O elin karşısında hangi küffar dayanırdı ki? Şimdi, bu acıya sen nasıl katlanırsın?

Kara Murad âdeta kendini fırlatırcasına yatağa kapandı; terlerle kaplı, kırışıklarla dolu bir alnı öpmeye başladı... Oradan dudaklarını bembeyaz sakallara uzattı, onları bir pınar gibi kaynayan gözyaşlarıyla yıkamaya çalıştı.

O zaman yataktaki hastanın sol eli havaya kalktı, Murad'ın omuzunu kavradı; tok, tane tane çıkan, hattâ biraz kızgın bir ses işitildi:

- Murad'ım, kaldır başını. Bir akıncı, Memil'in namını taşıyan bir er hiç böyle ağlar mı? Bunu sana kaç kere söyledim... Bir daha, hele benim için gözyaşı döktüğünü görmek istemem... Ne olmuş? Bir gülle önüme düşüp bileğimi parçalamış, biraz da göğsümü zedelemiş... Ne çıkar bundan? Sol elim olduğu gibi durur, bacaklarım sapasağlam... Ya onlara bir şey olsaydı? O zaman ata nasıl biner, küffarın üzerine nasıl varırdım? Hem bu yolculukta şehit düşen altı akıncı ile

bir o kadar da yaralı yatan yoldaşlarını neden düşünmezsin? Onlar insan değil mi, benim onlardan ne farkım var? Zinhar ağlamana, üzülmene tahammülüm yoktur. Sakın gamgîn olma; ankaribüzzaman ayağa kalkar, Hasan Paşa karındaşımla birlikte Nemçeliye saldırırım. Şimdi hemen buradan gideceksin, surlardaki yoldaşlarının yanında yerini alacaksın. Hattâ herkes vazifesinin başına dönsün, beni yalnız kosunlar... Nemçeli bir Memil için kaybedilen zamanı kendine ganimet bilir... Bu da değmez, hiç değmez... Öyle değil mi paşa kardeş?

Koca Memil, şiddetle Murad'ı itti, zorla ayağa kaldırttı... Sonra onun sendelediğini görünce:

- Karapençe, diye seslendi; götür şu tabansızı; ona zaferin, şan ve şerefinin gözyaşlarıyla kazanılamayacağını öğret ki, bir daha benimle gülerek konuşsun... Bilmez mi ki, bu toprakları kanlarıyla sulayan yüz binlerce şehit tebessüm ederek Tanrı'sına kavuşmuş, bize buraları öyle emanet etmiştir...

Karapençe cevap veremedi, teessüründen ne yapacağını bilemeyen Murad'ın koluna girip âdeta onu sürükleyerek uzaklaştırdı.

O zaman Tiryaki Hasan Paşa hastaya yaklaştı:

- Koca Memil, dedi, madem böyle istersin, biz dahi huzurundan ayrılırız. Lâkin cerrahbaşı ile, hoca efendi yanında bir müddet kalsın.

Koca Memil, gülümsedi, çıplak dudaklarında acı bir tebessüm dolaştı, sonra:

- Uygun bulmam paşam, dedi; cerrahbaşının bunca yaralı yolunu gözler, şifasını bekler... Hoca efendiye gelince, benim onun gibilerle aslâ alışverişim yoktur. İlâç niyetine acı duymamam için biraz evvel bana içirtilen şaraba haramdır diye mâni olmaya kalkışan, burada herkes bir dilim kara somunu güç bulurken, kuşağında beyaz ekmek taşıyan, ancak kendi nefesi sayesinde kalenin kurtulacağını söyleyip Kanije halkından akçe toplayan bu softayı yanımda ne yapayım? Ben Allah'ımı biliyorum; günahım da, sevabım da onunla benim aramdadır. Eğer yalnız kalmamamı çok arzu edersen, destur ver, bir müddet Deli Durmuş burada bulunsun...

Odaya bir anda soğuk bir rüzgâr doldu... Koca Memil bunu fark etmemiş gibi sol elini göğsünün üzerine götürdü. Sanki oradan kuşağını ve kuşağının içindeki tahta parçalarıyla küçük kamasını ara-

dı... Sonra hararetten tamamen kavrulmuş dudaklarını büzdü, dışarı çıkmak üzere olan Kara Murad'a seslendi:

- Muradım, belki sırasını bulup söylemeyi unuturum: Şunu bilesin ki küffar kadar, hattâ Mihail gibi ırz ve namus düşmanı namertler kadar, böyle, düşünen, midesinden başka bir şey hatırına gelmeyen, Allah'la aramıza girmeye çalışan şu hoca efendi gibilerinin de bu devlete zararı dokunmuştur. Bunlara aslâ aman vermeyesin, nerede görürsen hadlerini bildiresin...

Koca Memil daha fazla konuşmadı; başını, üzeri yer yer kan lekeleriyle beneklenmiş beyaz bezlerle sarılı sağ koluna çevirdi... Bir an bakışlarındaki parıltı kayboldu, hattâ dudaklarından anlaşılmaz birkaç kelime döküldü. Galiba birisi, ancak Memil'in ve bir de Durmuş'un işitebileceği bir sesle, meçhul birisi:

- Hatçe, diyordu, Hatçe!..

Koca Memil derhal gözlerini kapadı... Zamanı ve zamanın mekândan çalıp kendisine hasrettiği bütün geçmişi, büyük ve korkunç gerçeği süratle yaşamaya başladı...

Bu mânâ âleminin her zerresi onu hem ürküttü, hem de haz ve huzurun en derin sükûnuna eriştirdi... Nihayet bütün bu gerçek altın saplı bir kılıcın üzerinde toplandı... Şimdi bu kılıç yanı başında duruyordu, onu günün birinde hakiki sahibine iade edecekti. Nasıl olmuştu, önünde gülle patladığı vakit bu altın saplı kılıcı bir anda sağ elinden sol eline geçirivermişti. Altın saplı kılıç üç zamanı birden taşıyordu... Orada, mazi bütün renkleriyle canlanıyor, orada hal durmadan geleceğe doğru koşuyordu... Altın saplı kılıç hem bir sembol, hem bir rüya, hem de bir ümitti... Tıpkı Hatçe gibi...

Birden ayağa kalkmak, ümidin peşinden koşmak, hattâ onu bir an evvel yakalamak istedi. Fakat bu arzusunu yerine getiremedi...

Her tarafı hararetten kavruluyordu; müthiş bir sızı, göğsüne, koluna, hattâ beyninin içine yayılan bir sızı onu yatağa âdeta mıhlıyordu. Sadece gözlerini açabildi, etrafına bakındı; odada kimse yoktu... Dışarıdan gelen top sesleri ve nâralar dalga dalga içeriye doluyordu. Ve Deli Durmuş yatağın yanına oturmuş gülümseyerek, kirpiklerini bile kırpmadan, mavi gözlerinin bütün berraklığı ile onu seyrediyordu.

O gözler, o gözler, Koca Memil'e neler söylemiyordu ki!..

* * *

Tiryaki Hasan Paşa bir sedirin üzerine bağdaş kurup oturduktan sonra karşısında ellerini kavuşturup duran Ömer Ağa'ya bir an baktı, sonra:

- Geç kaldık, dedi; Koca Baba'nın yanından bir türlü ayrılamadık. Yazık oldu, çok yazık oldu ona...

Ömer Ağa ihtiyar kale kumandanının sözlerini aynen tekrarladı:

- Yazık oldu, çok yazık oldu...

Bir müddet sustular... Bulundukları odada başka kimse yoktu... Dışarıdan durmadan top sesleri geliyor, Avusturyalıların nâraları, sevinç haykırışları, hattâ hora tepişleri gittikçe fazlalaşıyordu.

Hasan Paşa ıstıraptan kıvranan bir insanın şuursuz hareketleriyle başını oynattı, rahatını arıyormuş gibi arkasındaki yastıklara dayanmaya çalıştı, sonra bir anda teselli bulmuş gibi doğruldu:

- Ömer Ağa, dedi, kâfirin şenliğini duyuyor musun? Sabahtan beri bağırıp dururlar, sadece top ateşiyle iktifa eyleyip kaleye yürüyüş yapmazlar... Endişem büyüktür; yine bir şeytanlık düşünseler gerektir. Bir de suya indirdikleri o küçük sefinelerden kuşkulanırım... Elbet tedbirin almak gerekir; bu yüzden biraz evvel gaziler iki dil yakaladılar, onları yanında sigaya çekerim... Senden isteğim şudur ki, dillerin sorgusu bitince idam edilmeleri için sana teslim ettiğimde, asla kafalarını gövdelerinden ayırmayasın. Aksine onları aşağıdaki beş yüz kadar Engerus cerahorlarının yanından geçiresin ve o iki dile, "Bu Engeruslar her üç gecede bir nöbet ile fedai olarak buraya yardıma gelirler. Kal'ada asker, cephane, erzak, su, barut boldur; burasını almak mümkün değildir. Aslen ben de sizdenim; küçükken beni zorla paşa kulu yapmışlar; Kanije'nin Nemçeli'ye geçmesini isterim ama ne fayda. Günün birinde kralınıza başka bilgiler de göndermek boynumun borcu olsun." diyesin, sonra gece vakti ellerine beyaz ekmekler tutuşturup salıveresin...

Ömer Ağa şaşırdı. Acaba paşa şaka mı yapıyordu? Halbuki böyle bir günde bunun hiç de yeri yoktu. Üstelik ihtiyar askerin şimdiye kadar ağalarıyla eğlendiği de görülmemişti.

- Paşam, diye kekeledi, haşa ben küffardan yana değilim, dinim bütün, imanım tamdır. Aslım ne olursa olsun, ben kendimi hiçbir gaziden ayırt etmem.

Tiryaki Hasan Paşa gülümsedi, birdenbire coşan Ömer Ağa'nın daha fazla konuşmasına müsaade etmedi:

- Darılma ağa karındaş, dedi, aksini söyleyen kim? Sen küffardan yana gözükmezsen o iki dilin, Ferdinandos – Kral'a bizim hakkımızda anlatacaklarına kim inanır? Var şimdi, gazilere haber sal da dilleri buraya getirsinler...

Ömer Ağa da gülümsedi. Hasan Paşa'nın önünde hürmetle eğildi, dışarı çıktı. Biraz sonra içeriye başta Ömer Ağa olmak üzere, elleri bağlı iki Avusturyalı esirle üç azap girdi.

Esirler korkudan titriyorlardı... Hemen yere diz çöktüler; ellerinde kılıçlarıyla arkalarında duran azaplardan öylesine çekiniyorlardı ki, başlarını kaldırıp Hasan Paşa'ya bakamıyorlardı.

- Türkçe bilir misiniz?

Hasan Paşa'nın sualine birden cevap veremediler. Ölümle karşı karşıya idiler; hayatlarının bu şekilde sona ermesine asla tahammülleri yoktu. Bu sebepten kendilerinden ne istense yerine getirmeye hazırdılar.

- Size söylerim, Türkçe konuşur musunuz?

Nihayet bir tanesi, kulaklarında çınlayan bu hâkim sesin sahibini daha fazla kızdırmamak için kekeledi:

- Evet... Biraz...

- Öyleyse soracaklarıma yalan katmadan cevap ver...

- Emret... Emret...

- Berk suyuna indirilen sefineler ne iş içindir?

- Nehir yoluyla kaleye yaklaşmak için yapılmıştır. Üzerlerine pelit tahtası çakılmış, onun üzerine de tüfek mermisi ve humbara işlemesin diye gön kaplanmıştır. Her birinde yüzer kişi vardır.

Avusturyalı esir sormadan anlatıyordu. Yegâne kurtuluş yolunun doğru cevap vermede olduğunu sanıyordu.

- Yeter... Ordunuz kaç kişidir?..

- Çok... Pek çok... Saymakla bitmez... Her milletten var... Hepsi de iyi dövüşür... Yalnız Macarlara pek itimat edilmez, bu yüzden ilk hatlara Arşidük Ferdinand hazretleri, asla Macar askeri kodurtmaz.

- Bilirim... Engeruslar bizimledir. Her üç gecede bir nöbet ile bin Engerus fedaisi, Kanije'ye yardıma gelir... Yakında başınıza öyle bir iş açacağız ki, Ferdinandos – Kral bile sizleri yüz üstü bırakıp geldiği yere güç varacak...

Hasan Paşa öksürdü, yorgun bakışlarına daha fazla bir canlılık vermeye çalışarak gözlerini iyice açtı... Sonra yuvarlak beyaz sakalını hiddetle sıvazladı, yumruğunu dizine vurdu:

- Ya, sabahtan beri neden bağırıp şâdımanlık edersiniz? Sabrımı tüketirsiniz, on binlerce beşliyi peşinize takıp, Sadr-ı âzamın emirlerini beklemeden hepinizi kılıçtan geçirsem yeridir.

Esir cevap veremedi, büsbütün titriyor, hiç konuşmayan arkadaşına bakıyordu; ondan yardım beklediği anlaşılıyordu.

- Ne susarsın, sana sorarım? Bu bağırmaların, hora tepmelerin sebebi nedir?

- Söyleyemem, sonra beni...

- Anlat bre kâfir, hiçbir şey saklamadan bildiklerini söyle...

O zaman esir iki elini birden havaya kaldırıp güçlükle haç çıkardı, âdeta fısıldarcasına:

- Osmanlı yenildi, dedi...

- Nerede?

- İstolni-Belgrad, Avusturyalıların eline geçti... Sabaha karşı Arşidük Mathias'tan haber geldi... Yakında o da bütün askeriyle Kanije'ye geliyor.

- Yalan...

Hasan Paşa'nın bağırması kulaklarda derin akisler yarattı. Ömer Ağa bile bu sesin azametinden bir an ürktü.

- Rab Mesih üzerine yemin ederiz ki, doğru söylerim. Hattâ Arşidük Mathias buraya varınca umumî taarruza geçilecek. Bu yüzden suya indirilen gemilerle bugün surlara varılması düşünülürken vazgeçildi...

- Bre Ömer Ağa, ne durursun? Bu kâfirlerin daha fazla yalan söylemesine nasıl tahammül edersin? Tiz ikisini de yanına kat, dediğim üzere aşağıya indirip başlarını gövdelerinden ayır...

- Başım üstüne devletlû...

Esirler ne yaptıklarının farkına varmadan yere kapandılar, inleyerek ağlıyorlar, bir türlü dışarı çıkmak istemiyorlardı...

Ömer Ağa'nın işareti üzerine azaplar eğildiler, onları yakalarından tutup sürüklemeye başladılar...

Odada kimse kalmayınca Tiryaki Hasan Paşa bir müddet dışardan gelen top seslerini, Avusturyalıların sevinç nâralarını ve gazile-

rin "Allah" nidalarını dinledi. Sonra yerinden kıpırdamadan ellerini başının hizasına kaldırdı, avuçlarını açtı:

- Yarabbi, diye yalvardı, ne olur, Hasan kulunun canını al, yeter ki, Kanije'yi küffara verme... Sen her şeye kadirsin; sana sığınırım...

Gözlerinden yaşlar boşanıyordu, bembeyaz yuvarlak sakalı göz yaşlarıyla tamamen ıslanmıştı. Hariçten artık hiçbir yardım ümidi kalmamıştı; demek Sadr-ı âzam Yemişçi Hasan Paşa yenilmişti... Şimdi Kanije halkını nasıl oyalayacak, onlara nasıl sabır aşılayacaktı?

* * *

Günler büyük bir hızla birbirinin üzerine devriliyordu... Korkunç, ölüm taşıyan günlerdi bunlar...

Kanije güç dayanıyordu... Kalede yıkılmadık, yakılmadık çok az yer kalmıştı. Dokuz bin gazi gittikçe eriyor, Avusturyalılar gün geçtikçe çoğalıyorlardı...

Hasan Paşa yavaş yavaş ayağa kalktı; karşısındakileri teker teker süzdü... Oda kalabalıktı, Kanije'nin ileri gelenlerinden başka bazı küçük rütbeli askerler bile çağrılmıştı...

Hiç kimse konuşmuyordu; herkes paşanın söyleyeceği sözleri büyük bir merakla bekliyordu.

Hasan Paşa bir müddet bu sükûtu bozmak istemedi. Akşamın içeri çöken loşluğundan memnun olmuş gibi gülümsedi... Dışarıda durmadan devam eden top sesleri onun yaşlı kulaklarına artık tesir etmiyordu... Biliyordu, bu top sesleri hiç dinmeyecekti; gece gündüz demeden düşman atışa devam edecek, yine surlar çökecek, yine aziler yaralanacak veya şehit olacaktı.

Odadakiler, akşamın karanlığı gözlerini kamaştırmış gibi, önüne bakıyordu... Onlar da biliyorlardı; gelecek günler, hattâ saatler sayılıydı.

Nihayet Hasan Paşa'nın hicran dolu, fakat azminden bir şey kaybetmemiş yaşlı sesi duyuldu:

- Gaziler!.. Beyler!.. Ağalar!.. Evvelâ size şunu sormak isterim; bana güveniniz tam mıdır? Bu ecdat yadigârı beldeyi, küffarın kesretinden ürküp bırakmak doğru mudur?

Odadakiler sanki daha evvel ezberletilmiş gibi hep bir ağızdan, âdeta ölümü çağırırcasına cevap verdiler:

- Aslâ!.. Biz ayakta durdukça Nemçeli burasını alamaz.

- Seni Tanrı başımızdan eksik etmesin. Ne dilersen onu yaparız devletlû...

O zaman Hasan Paşa tekrar gülümsedi... Gecenin loşluğuyla birlikte gazilerin iman taşıyan bu nidaları onun kararan yüreğini yıkıyordu... Birden yumruklarını sıktı, çöken omuzlarını doğrultmaya çalıştı:

- Karındaşlarım, diye âdeta haykırdı, şimdi beni dinleyin, hakikâti aslâ sizlerden gizlemek istemem. Küffar çok kuvvetlidir. Biz ise ekmeksiz, susuz kalmaktayız. Hattâ barutumuz bile çok azalmıştır. Üstelik asâkir yorgun düşmüş, cenge mecali kalmamıştır. Mehabet-i küffar kalblerde gün geçtikçe artmaktadır. Üstelik kâfirin söyledikleri hep doğrudur. Sadr-ı âzam yenilmiş, İstolni – Belgrad düşman eline geçmiştir. Geçenlerde surların karşısında birer kazığa geçirilip gazilere gösterilen başlar Budin Beylerbeyi Mangırkuşu Mehmed Paşa ile kethüdası Mehmed Ağa'nın başlarıdır. Ben bu iki aziz şehit başını düşman hile yapıyor, kanmayın diye bağırarak top ateşiyle devirtip gözlerden ırak tutturdum. Bilirsiniz, asâkir bu iki kesik baş karşısında büsbütün yardımdan uzak kaldığını anlayarak bitap düştü. Onları dilimin döndüğü kadar cesaretlendirmeye çalıştım. Düşman muhasarasının Hazret-i Peygamberin doğum gününe rastladığını, bu yüzden ümmet-i Muhammed'in yardımdan uzak kalamayacağını anlattım. Neticede Allah'ın inayeti, sizlerin gayretiyle bugüne kadar ayakta kalabildik. Fakat bugün...

Hasan Paşa sustu... Yine etrafına bakındı. Huzurundakilerin hepsinin hâlâ başları önlerine eğikti, belki de için için ağlıyorlardı.

İhtiyar Paşa yüreklerdeki elemi daha fazla artırmamak için hemen sözüne devam etti:

- Bugün yine küffarın dediği çıktı; İstolni – Belgrad'ı zapt ve Sadr-ı âzamı mağlûp eden Mathias kâfiri, emrindeki derya misal asâkir ile Kanije önlerine geldi. Şimdi küffar yüz binin çok ötesinde bir kuvvetle umumî yürüyüşe hazırlanır. Bu yürüyüş ise muhakkak yarın sabah olur... Zira Nemçeli artık vakit kaybetmek istemez...

Hasan Paşa geri geri çekildi, iki yumruğunu birden havaya kaldırdı, kızarmış gözlerinde şimşekler çakarken:

- Hepiniz işittiniz, diye bağırdı, Nemçeli bugün bir aralık ateşi kesip borularla surlardaki gazilere, "Serdar-ı ekreminiz mağlûp olup

kaçtı. Kanije'ye hiçbir yerden imdat gelmesi mümkün değildir, başınızdaki paşa ehl-i keyiftir, zevkinden başka bir şey düşünmez, daha fazla dayanmanız imkânsızdır. Kaleyi boşaltıp, çoluk çocuğunuzla çıkıp gidiniz..." diye seslendi. Bu sözlere surlardan kılıç gösterip cevap verdik ama, yine gazilerin içine ateş düştü... Ey karındaşlarım! Yarın Kerbelâ günüdür; akıbetimiz zinhar belli olmaz. Yalnız şuna imanım vardır ki, karşınızdaki şu kocamış Hasan, ruhunu teslim etmeden küffar içeriye giremeyecektir... Ve sizler dahi kal'a bedenlerinden bir an ayrılmayıp asâkirinizin yanında onları gayrete getirip benim gibi...

Hasan Paşa sözünü tamamlayamadı; birden defterdar Şaban Efendi ileri atıldı:

- Devletlû, diye âdeta bağırdı, neden kendini bu kadar hırpalarsın? Sen de bilirsin ki huzurunda and içtik, yalnız sen değil, buradaki bütün karındaşlarının, hattâ şehr-i Kanije'de mâsum yavrularını bağrına basıp içecek su, yiyecek ekmek arayan hatun kişilerin dahi ruhu Allah'a teslim olmadıkça Nemçeli kal'ayı alamayacaktır. Yeter ki, Tanrı'nın inayeti üzerimizde olsun... Şimdi başka bir emrin varsa; onu söyle ki, tedbirde kusur eylemeyelim...

Hasan Paşa, hummaya tutulmuş gibi titreyerek sedire oturdu. Bir an muhakemesini kaybetmişçesine boş nazarlarla bakındı... İki damla gözyaşı ak sakalına düşünce silkindi:

- Surların Berk suyuna bakan cephesinin alt tarafı hemen delinsin, dedi...

- Delinsin mi?

- Beli... Topçuların başı Behram Çelebi oraya kâfi miktarda top dizdirsin...

- Buna neden lüzum görürsün paşa?

- Küffar gön kaplı sefineler yapmıştır, bunlara tüfek ateşi, ok, humbara işlemez. Yukarıdan atılan top güllelerinin ise isabet ihtimali çok azdır. Bilirim, Nemçeli umumî yürüyüşe gazilerin mâneviyatlarını büsbütün kırmak için bu sefinelerle başlar... Top gülleleriyle bunlar devrilince ilk zafer ehl-i İslâm'ın olur... Şimdilik söyleyeceğim bu kadardır. Varın, askerinizin yanına gidin... Ben de birazdan bütün surları dolaşırım; diğer tedbirleri yerinde görüşürüz... Bileğiniz kuvvetli, gönlünüz ak olsun karındaşlarım.

Dışarıdan hep top sesleri geliyordu, buna akşam ezanının iman taşıyan nağmeleri karışıyordu...

* * *

Güneş yine doğmak üzereydi... Etraf derin bir sessizlik içine bürünmüştü... Sabah, nazlı bir gelin bekler gibi günün ilk ışıklarını gözlüyordu.

Nedense gece yarısından sonra Avusturyalılar top atışını kesmişti... Kanije'dekiler ise bütün bir gece yerlerinden kıpırdamamışlardı... Çok az konuşmuşlar, bazıları sırtlarını çökük kale bedenlerine dayamışlar, bazıları da saman yastıklı siperlere uzanmışlardı... Gökte kıpırdayan her yıldız, onların kaderini çiziyor gibiydi.

Hasan Paşa hep aralarında dolaşmıştı. Dudaklarındaki tebessüm gözlerine de aksetmişçesine bulanık bakışlarından eser yoktu:

- Gaziler, diyordu, küffarı bu defa da yeneceğimize eminim. Size nasıl çarpışacağınızı, düşmandan aslâ korkuya düşmemeniz gerekeceğini söyleyecek değilim. Çünkü hepiniz bilirsiniz ki, ölenlerimiz şehitlik gibi Allah indinde en yüksek mertebeye yükselecek, kalanlarımız ise kahramanlığıyla bütün âleme nam salacaktır. Eşleriniz, evlâtlarınız hep sizlerle iftihar edecek, şanınız yüz kere yüz sene geçse aslâ unutulmayacaktır. Böyle bir şeref bugüne dek acaba kaç kula nasip olmuştur? Göreyim sizi, Nemçeliye erlik nasıl olurmuş gösteresiniz...

Akıncılar da bir araya gelmişler, bir avuç toprak gibi oldukları yere serpilmişlerdi. Karapençe ile Kara Murad yan yana idiler... Yalnız ne yazık, aralarında Koca Memil yoktu. O hâlâ ateşler içinde yanıyordu, yanında sadece Deli Durmuş'un kalmasını istemişti. Hele böyle bir anda odasına her hangi bir kimsenin uğramasını dahi şiddetle reddetmişti...

Kara Murad hafif bir kızıllığa boyanmaya başlayan gökyüzüne derin derin baktıktan sonra âdeta inledi:

- Babam! Niçin hangi zalim el seni tekrar yatağa düşürdü? Sen böyle bir akıbete müstehak mıydın? Sen aramızda olmayınca bizler nasıl cenk ederiz? Babam iyileş artık, babam ne olur yol göster bize!..

Kara Murad, daha fazla konuşamayacağını, daha fazla duygularını ifade edemeyeceğini anlıyordu. Nasıl teselli bulacak, nasıl avunacaktı? Ateşler içinde yanan serhad boyları, annesi, Ayşe Gül, Koca Baba ve bir de, ne kadar tuhaf, Margot!.. Çingene Margot!.. Fakat ne olursa olsun bunların hepsini beyninden çıkarmalıydı; şimdi sadece

ve sadece orada Kanije yaşamalıydı. Kanije belki de bir dönüm noktasıydı; buradaki mağlubiyet bir daha bu topraklarda yaşama hakkı vermeyecekti onlara, galibiyet ise gelecek yılların zaferlerine öncülük yapacaktı...

- Allah!..

Yanı başlarındaki bir gazi, Murad'ın bütün hicran ve üzüntülerini bu bir tek kelimeyle gidermeye çalıştı sanki... Evet, Tanrı vardı; O, çalışanların, inananların, vicdanlarını temiz tutanların yardımcısıydı.

Birden Berk suyu taraflarında bir top patladı. Arkasından borular çalmaya, trampetler vurmaya başladı.

Gök gittikçe kızıllaşıyor, çizgi çizgi beyazlıklar karanlığı siliyordu...

Kulenin tepesindeki nöbetçinin haykırışı âdeta bütün kaleyi sardı:

- Küffarın sudaki tekneleri harekete geçti, zırhlı yaya askeri de kaleye doğru gelmeye başladı...

- Ey gaziler!.. Gayret kılıcını kuşanın; ecdadınıza lâyık er kişi olduğunuzu gösterin...

Artık kimse konuşmadı; Avusturyalılar o kadar süratle yaklaşıyorlar, toplarıyla kaleyi öylesine dövüyorlardı ki, bir an gaziler ne yapacaklarını kestiremediler...

Gülleler düşüyor, duvarlar çatlıyor, gönlü hasret ve kinle dolu birkaç er birden cansız yere seriliyordu...

Kanije'ye saldıran Avusturyalılar on binlerin çok üstündeydi... Dalga dalga geliyorlardı. Berk suyundaki gemiler de durmadan ilerliyordu...

Geriden bir ses duyuldu:

- Top ve tüfek ateşi başlasın...

Dişlerini sıkıp gözlerini kırpmadan duran gaziler bir anda kıpırdadılar...

- Haydin yiğitler, durman artık...

Şimdi kaleden de toplar atılıyor, tüfekler durmadan ateşleniyordu...

Avusturyalılar yine de aldırmıyor, yere yıkılanların yeri hemen dolduruluyor, hep birlikte hedeflerine varmaya çalışıyorlardı.

Gazileri en çok ürküten Berk suyundaki, tüfek ve humbara işle-

meyen küçük teknelerdi... Bunlar kaleye çok yaklaşmışlardı, neredeyse merdiven dayayıp tırmanacaklardı.

Biz gazi daha fazla sabredemedi:

- Hasan Paşa nerede, diye bağırdı, Behram Çelebi oyulan kale bedenindeki toplarını acep neden ateşlemez?

Fakat zaman bu gazinin sabırsızlığıyla daha fazla alay etmedi. Birden kalenin Berk suyuna bakan cephesinin alt tarafından ard arda beş top gürledi, sudaki beş tekne bir anda ikiye bölündü... Akabinde beş top sesi daha duyuldu... Şimdi Berk suyundaki gemiler yan yatıyor, teker teker suya gömülüyordu...

Bir an geldi ki nehirde hiçbir tekne gözükmez oldu; içindeki ağır zırhlara bürünmüş Avusturyalı askerler suların derinliklerinde kayboluverdiler...

O zaman karşı tarafta bir duraklama oldu... Âdeta geri çekiliyorlardı. Fakat bu şaşkınlıkları çok sürmedi; kaleyi döven top sesleri arasında kılıçlarını havaya kaldırdılar ve yine dalga dalga ilerlemeye başladılar.

Kalenin bataklığa ve Berk suyuna bakan cephelerinde artık bir tehlike yoktu. Lâkin öteki kısımlar çöküyor, âdeta bir taş ve toprak yığını haline geliyordu.

Bir gazi tepe aşağı su hendeğine yuvarlandı, bir gazi üzerine çöken taşlar altında kıvranmaya başladı.

Güneş gökte durmadan yer değiştiriyordu. Ekim ayının serin rüzgârına rağmen Kanije'ye çöken barut ve kan kokusu bir türlü dağılmıyordu. Feryatlar ve iniltiler, minarelerden yükselen tekbir seslerini bile bastırıyordu. Kara Murad yere yüzükoyun yatmıştı, önündeki taş yığınlarıyla dolan hendeği aşmaya çalışan Avusturyalılara gözlerini kırpmadan bakıyordu. Yanında bulunan Karapençe'ye başını çevirmeden sordu:

- Keklik Ali nerede?

Karapençe cevap vermedi, o zaman geriden titrek bir ses duyuldu:

- Demincek üç akıncıyla bile gazilerin yardımına koştu; bir daha geri dönmedi... Allah'ına kavuştu onlar!..

Kara Murad alnını iyice yere yapıştırdı:

- Anlamıyorum, diye inledi, bu kal'a cengini hiç bilemiyorum. Ah, ne olur, altımızda atımız olsaydı. Ruhunuz şad olsun yoldaşlarım!

Ovada, su hendeğinin içinde, surların dibinde sayılamayacak kadar çok düşman ölüsü vardı. Buna rağmen Avusturyalılar hücumlarını hiç eksiltmemişlerdi. Saatler geçmiş, binlerce ölü ve yaralı vermelerine rağmen yılmamışlar, nihayet kale bedenlerine iyice sokulmuşlardı. Şimdi merdivenler havaya dikilmiş, kancalar atılmıştı. Kaleden durmadan üzerlerine kaynar sular dökülüyor, çömlek ve el humbaraları fırlatılıyordu.

Bir akıncı:

- Tırmanıyorlar, diye boğuk bir sesle haykırdı.

- Nereden?

- Sağ tarafımızdan, şu çöküntünün yanından...

Kara Murad dizlerinin üzerinde doğruldu, hemen gözüne çelik miğferli birkaç Avusturyalı asker çarptı... Biraz ilerde, sağda beş on gazi durmadan kılıç sallıyor, dört yerden merdiven dayayıp surlara ayak basan düşman askerlerini devirmeye çalışıyorlardı.

- On kişi benimle bile gelsin, geri kalan yerinden kıpırdamasın.

Hemen arkasında duran on akıncı Kara Murad'la beraber koşmaya başladı, geri kalanlar ise yine başlarını ileriye çevirdiler, ateş bile etmeden bulundukları yere yaklaşan Avusturyalıları dudak bükerek seyre başladılar.

Kara Murad'ın üzerinden bir gülle uçtu, ileriye, biraz daha ileriye gidip gömüldü.

- Vardık gaziler, koman yiğitler!..

Kara Murad daha fazla konuşmadı, hemen on akıncıyla birlikte gazilerin önüne geçip kılıcını salladı. Eli inip kalkıyordu; çelik miğferler başlara çöküyor, çelik zırhlar omuzlara gömülüyordu.

O anda Murad insan üstü bir varlıktı; salladığı kılıcın izini bile takip etmek mümkün değildi.

İşte bir Avusturyalı haçlı bayrağını topraklaşmış kale bedenine dikti, elindeki iki yüzlü kılıcını büyük bir maharetle salladı; iki gazi boyunlarını tuttular, başları önlerine düşerken gövdeleri köklü bir ağaç gibi devrildi... Şimdi Murad'ın gözleri bir al sancak kadar kızıla boyanmıştı, ellerinin titrediğini, başının döndüğünü hissediyordu:

- Yoldaşlar, bir an dahi merdivenleri boş koman... Bunu, bu lâini ise bana bırakın...

İlerde, sağda ve solda cenk bütün hızıyla devam ediyordu. Bütün kale askeri, ağası, beyi, çelebisiyle surların üzerindeydi...

Kanije son anını yaşıyordu... Hayata çok bağlı bir hastanın ecelle pençeleşmesi gibi, amansız bir mücadeleydi bu...

İşte karşıdaki kule yıkılmıştı, tek bir taşın üzerinde âdeta boşlukta kalmışçasına bir azap sallanıyor, etrafına ümitsiz gözlerle bakıyordu... İşte bir paşa kulu altına aldığı çelik zırhlı bir Avusturyalıyı ezmeye çalışıyordu... İşte bir yeniçeri, elli dirhemlik tüfeğini doldurup ateşliyor, şakaklarından aşağıya süzülen kanlara aldırmadan yerinden bile kıpırdamıyordu.

Murad, iki yüzlü uzun kılıcın ıslığını tepesinde duydu; zırhlara bürünmüş, en ufak bir yeri bile gözükmeyen bir dev gibi iri Avusturyalının hamlesinden kurtulabilmek için yana sıçradı. O zaman kaleye bir merdivenin daha dayandığını, iki düşman askerinin başlarını uzattıklarını gördü... Orada kendisinden başka kimse yoktu, on akıncı ve birkaç gazi diğer merdivenlerin başında çarpışıyorlardı...

Murad, bir an zırhlara bürünmüş Avusturyalıyı unuttu; süratle merdivenin başına koştu, kaleye çıkmak üzere olan düşman askerine bir kılıç sapladı, onun çelik zırhı göğsüne doğru gömülürken arkadaşı Murad'ın ayağını kavradı. Aynı zamanda dev yapılı Avusturyalının iki yüzlü kılıcı tekrar havaya kalkıp indi... Murad bu darbeden sakınabilmek için kendisini yere attı... Fakat olduğu halde tutunamıyor, boşluğa doğru sürükleniyordu... Bir an dahi kaybedemezdi; mukavemet etmesine de imkân yoktu; ya iki yüzlü kılıç bütün şiddetiyle boynuna inecek, yahut da kaleden aşağıya bir saman çuvalı gibi düşüp parçalanacaktı... Hemen gözlerinin önüne Hatçe Ana, Ayşe Gül ve bir de Koca Memil geldi... Bu üç aziz varlıktan artık tamamen uzaklaşıyordu... Anası ile Ayşe Gül hep yolunu gözleyecekler, durmadan gözyaşı dökeceklerdi... Koca Baba ise ateşler içinde kıvrandığı hasta yatağında belki de ölüm haberini almadan evvel, kaleye hücum eden Nemçelilerin darbeleri altında bir daha açmamacasına gözlerini kapatacaktı... Bir Murad'ın hiç ehemmiyeti yoktu, fakat o üç kişi, bütün ümitlerini kendisine bağladıkları o üç insan ne olacaktı? Hattâ Margot bile!.. Belki de onu kırgın, itimatları sarsılmış olarak yâd edecekler, Koca Memil'in evlâtlığı Kara Murad iki düşman askeriyle bile baş edemeyecek kadar âciz ve korkağın biriymiş diyecekler, sonra da daha fazla bu hasrete dayanamayıp bu hayata kendi elleriyle son vereceklerdi...

Evet, Murad, süratle aşağıya doğru kayıyordu, tepesindeki iki yüzlü kılıç ise çoktan havaya kalkmıştı...

Birden silkindi, sol eliyle bir taş tümseğe yapıştı, göğsünün üzerinde doğruldu, sağ elindeki kılıcı uzattı.

Bir dev gibi iri Avusturyalının kılıcı bütün şiddetiyle indi... Buna rağmen Murad'ın bileği de, kılıcı da kırılmadı... O zaman geriye doğru şiddetli bir tekme savurdu... Küfürler ve bağırtılar duydu; merdiven havaya dikilmiş, üzerindekiler boşlukta sallanmaya başlamışlardı.

Murad, hemen ayağa fırladı, hattâ gülümsedi:

- Koru kendini Nemçeli!..

Art arda iki çelik sesi işitildi ve sonra bir dev gibi iri Avusturyalının ağzından kanlar fışkırarak yere yuvarlandığı görüldü.

Murad'ın gözleri hâlâ kırmızı, dudaklarının üzerini örten bıyıkları tel teldi... Ne olduğunu, öteki merdivenlerin devrilip devrilmediğini anlamak için etrafına bakındığı sırada, karşısında Hasan Paşa'yı gördü.

Hasan Paşa'nın elinde kılıcı vardı, bembeyaz top sakalı yer yer gözyaşlarıyla ıslanmıştı, yine de gülümsüyordu:

- Kara Murad!.. Seni doğuran ana dünya ahret kardeşim olsun... Baban şayet hayatta ise böyle bir evlâdı olduğu için ne kadar övünse azdır. Bu devirdiğin asker Papa'nın kardeş çocuğu Aldobrandini papazı idi. Silâhşorlukta adı dünyayı sarmıştı. Gel o pak alnından öpeyim...

Tiryaki Hasan Paşa Murad'ın bir şey söylemesine vakit bırakmadan susuzluktan kurumuş dudaklarını uzattı, onu âdeta kucaklayıp bağrına bastı, sonra halinden umulmayan bir çeviklikle geri dönüp ileride çarpışan gazilere doğru koşmaya başladı:

- Bre gaziler!.. Bre şahbazlarım!.. Bu son andır; dayanın. Huda kerimdir, din-i mübîn gayretini elden komayın. İşte kocamış Hasan dahi yanınızdadır. Sizinle bile dövüşür. Analar bizleri bugün için doğurmuştur. Saldırın evlâtlarım, vurun yiğitlerim... Burası ecdat yadigârıdır, zinhar küffara bırakılmaz...

Kanije'nin bütün minarelerinden tekbir sesleri geliyordu... Uzaktan uzağa Mehter takımının növbet vurduğu duyuluyordu. İç kaleden Gülbank-i Muhammedî çekiyorlardı... Biraz geride bir hafız hafif sararmış benzi, yanık sesiyle "Feth-i şerif" okuyordu...

Kara Murad'ın ruhu serinlemeye başladı... Ah ne olurdu, şu anda

Koca Babası da yanında olsaydı, onun kükremiş bir arslan gibi düşmana göğüs gerdiğini görseydi... Evet, o ıslık gibi ses çıkartarak inip kalkan kılıç, o karşısındakini bir vuruşta ikiye biçen kılıç, o zafer destanları yazan altın saplı kılıç!.. Ne yazık, yoktu, hiç yoktu; belki de bundan sonra bir daha cenk meydanlarında Koca Baba gözükmeyecekti...

Murad'ın gözleri sulandı, ağlayacaktı; etrafını güçlükle seçebiliyordu... İlerde savaş hâlâ devam ediyordu. Hasan Paşa görünürlerde yoktu. Geri dönmeli, Karapençe'nin yanına varmalıydı. Orada da yapılacak işleri vardı; düşman gözlüyorlardı... Kendisiyle buraya gelen on akıncı ile şu anda gazileri yalnız bırakamazlardı...

Koşmaya başladı. Karapençe'nin bulunduğu yere vardığı zaman orada sadece iki akıncı görebildi:

- Neredeler? diye haykırdı.

Akıncılardan biri, bir solukta anlattı:

- Buraya da tırmandılar... Çıkanın başını ezdik; hiçbirimize bir şey olmadı... lâkin...

- Söyle ne oldu?

- Kale tehlikeye girdi...

- Nasıl?

- Sol canibimizdeki küçük kapının cisrini kâfirler indirmişler, bir araba içine büyük bir gemi direği koyup koç başı yapmışlar, küçük kapıyı delerler... Nerede ise kapı devrilir, içeri sızarlar... Karapençe bu hali fark edince, ikimizi nöbete koyup geri kalan yoldaşlarla küçük kapının ardına koştu ama, yetişse bile dayanmak güç olsa gerek...

Kara Murad evvelâ bir şey anlayamadı, beyni uğulduyor, başı dönüyordu... Olamazdı!.. Nasıl hareket ederse etsin Nemçeli Kanije'yi alamazdı. Yine gözlerini kan bürüdü, ne yaptığının farkında olmadan aşağıya doğru sarktı... Görüyordu; soldaki küçük kapının köprüsü indirilmişti, köprünün üzerindeki bir arabanın içinde duran iri bir kütük ileri geri gidiyor kapıya son darbelerini vuruyordu... Orada zırhlara bürünmüş binden fazla Avusturyalı vardı, kapının üstündeki birkaç gazinin attığı humbaralara aldırmıyorlardı; devrilenin yerine hemen bir yenisi geçiyordu...

Araba bir kere daha geriledi ve sonra bütün şiddetiyle üzerindeki kütükle beraber küçük kapıya gömüldü...

Geriden kulakları tırmalarcasına sevinç nâraları duyuldu; kapı-

nın üst tarafındaki mazgallarda bulunan bir gazinin elinde humbara patladı, bir tanesi de baş aşağı yuvarlandı... Tekrar sevinç ve zafer haykırışları işitildi, Avusturyalılar kılıçlarını çektiler, kapıya doğru ilerlemeye başladılar... Arabayı itenler de, kılıçlarını havaya kaldırmışlardı... Gireceklerdi, iç kaleye, şehre doğru süzülecekler, dış kalede savaşan Türkler'in ardını saracaklardı. Belki de Karapençe on sekiz akıncıyla henüz kapının yanına bile varamamıştı...

Kara Murad süratle kılıcını eline aldı, ayağa kalktı. Yapacak başka çare bulamıyordu; olduğu yerden düşmanın üzerine atlayacaktı! Onları bir saniye bile oyalasa, vakit kazanırlardı; belki paşa kulları, hattâ Karapençe yetişir, Avusturyalıların içeri girmesine mâni olurlardı...

Fakat Kara Murad'ın, bir anda gözleri yerinden fırlayacakmış gibi açıldı; âdeta dondu, yerinden bile kıpırdayamadı...

Bir türlü gördüğü manzaraya inanamıyordu... Bu nasıl olurdu? İşte orada, köprünün üzerinde, Nemçeliye karşı Koca Memil duruyordu... Akıncıların piri, serhad boylarının ünlü kahramanı, seksenlik yiğit, ak sakalını sonbahar rüzgârında dalgalandırarak gülümseyen Koca Memil!...

Altın saplı kılıcı sol elindeydi, sağ eli gözükmüyordu... Dimdik, göğsü şişkin, gözleri bir kor gibi yanıyor. Sesi, o tok, tane tane çıkan sesi eskisinden çok daha gür işitiliyordu:

- Dayan Durmuşum... Aman verme Karapençem!.. Haydın aziler!.. Koman yoldaşlarım!..

Altın saplı kılıç parıldıyor, altın saplı kılıç takip edilemeyecek kadar büyük bir süratle inip kalkıyor, onun yanı sıra kaşları çatık Karapençe Osman ve Deli Durmuş ile on sekiz akıncı ilerliyor ve nihayet yüze yakın serhad gazisi peşlerini takip ediyordu.

Hepsi de yalın kılıç... Hepsi de göğüslerini açmışlar... Hepsi de gülümsüyor... Hepsi de durmadan inip kalkan altın saplı kılıcın cazibesine kapılmış gibi vuruyor, kırıyor, eziyor... Avusturyalılar geriliyor, Avusturyalılar çöken zırhlarının içinde yerlere dökülüyor...

Kara Murad:

- Babam, diye bağırıyor... Babam!.. Her yerde sen!.. Acaba biz ne vakit senden mertlik nasıl olurmuş öğreneceğiz?

Kanije'nin başka bir tarafında ise, başka bir ihtiyarın, Tiryaki Hasan Paşa'nın yürekleri yıkayan sesi işitiliyor:

- Vakit tamam... Bir hamle daha kardeşlerim... Ben yanınızdayım... Koca Memil ayağa kalktı, küçük kapının önünde düşmana son dersini verir... Bugün bayram günüdür...

Kara Murad daha fazla sabredemedi, geri döndü, taş merdivenlerden yıldırım hızıyla indi, birtakım loş koridorlardan dolaştı, ufak bir avluya çıktı, ardına kadar devrilmiş küçük kapıya vardı, yardıma koşan gazileri ezercesine geçti:

- Koca Babam, diye haykırdı, ben dahi vardım.

Ona gayet yumuşak, buram buram sevgi tüten bir ses cevap verdi:

- Muradım, geldin mi? Kendini iyi kolla... Bu sefer beni geçmeye kalkışırsan, zinhar hakkımı helâl etmem...

Artık gün Türk zaferini yaşıyordu... Avusturyalılar her taraftan göç borusu çalıyorlardı... Renk renk bayraklar devrilmiş, zırhlar çökmüştü... Kanije bir kere daha kurtulmuştu... Gönüllerdeki iman tazelenmiş, kasvetli ve meçhul de olsa gelecek günleri sabırla beklemenin mânâsı anlaşılmıştı.

Böyle günler, böyle bir azmin karşısında hiç de karanlık doğmayacaktı...

* * *

Tiryaki Hasan Paşa hiddetinden yumruğunu dizine vurdu, gözleri ateş düşmüş gibi yanıyordu. O bulanık bakışlardan eser yoktu... Bir müddet, karşısında ayakta duran ağalara ve kalenin diğer ileri gelen askerlerine baktı... Sonra utanmış gibi başını önüne eğerken sakalını sıvazladı:

- Aslâ telâşlanmayın karındaşlarım, dedi, bunca meşakkate katlanıp kal'ayı – Kanije'yi bugüne dek küffara teslim etmedikten sonra düşman saflarına firar eden iki hain yüzünden mi kapılarımızı Nemçeliye açacağımızı sanırsınız? Elbette bir tedbir alır, çaresine bakarız...

Hasan Paşa'nın karşısındaki gaziler cevap vermediler... Bir müddet hepsi, gecenin bu ileri saatinde dahi durmadan gürleyen düşman toplarını dinlediler... Nihayet yine Hasan Paşa'nın sesi işitildi:

- Bilürsüz, küffarın umumî yürüyüşünden bu yana günler geçti. Nemçeli on sekiz bin ölü bırakmasına rağmen, aslâ muhasaradan caymadı; günde en aşağı iki bin gülle savurur oldu. Kanije'de yıkıl-

madık yer kalmadı, imdat da gelmedi; yine de dayandık. Hattâ barutumuz bitti. Yeniçeri neferi Uzun Ahmed'in nezaretinde, eskiden kalma kibrit ve güherçile ile barut imal edip atışa devam ettik... Ne yapalım Cenab-ı Hak böyle emir buyurmuş. Şimdi de Engerus dönmesi Handan ve Kenan isimli iki gulâmım küffara kaçtı... Doğrudur, bu kahpeler kaledeki askerimizin azlığını, ekmek ve barutumuzun kıtlığını, her yerin yıkıldığını, düşmana söyleyip onlara cesaret verecektir. Lâkin, biz de boş mu dururuz sanırsınız?

Hasan Paşa âdeta gülümsedi, tekrar elini yuvarlak sakalına götürürken:

- Ömer Ağa, diye seslendi, yakalattığın dilleri getir buraya; onlarla konuşmam bitince sana kellelerini vurdurt dediğimde asla canlarına kıymayasın, geçen sefer yaptığın gibi Nemçeli taraftarı olduğunu söyleyip ellerine beyaz ekmekler sıkıştırarak kal'adan salıveresin.

- Emrin başım üstüne devletlû...

Ömer Ağa yavaşça geri dönerek dışarı çıktı. Biraz sonra üç Avusturyalı esirle içeri girdi.

Esirler hemen yere diz çöktüler, etraflarına bakacak kadar bile cesaretleri yoktu.

Hasan Paşa daha fazla beklemedi, oturduğu yerden bir kartal gibi dikilerek sordu:

- Bre kâfirler, içinizde Türkçe anlayan var mı?

Bir tanesi gayet cılız bir sesle cevap verdi:

- Üçümüz de bir parça biliriz efendimiz...

- "Öyleyse bana doğruyu söyle; iki inan adam gönderdim, varıp kralınızla buluştu mu?"

- İki muteber kişinizi görmedik, lâkin Kanije'den kaçan iki uşağınızın Arşidükle konuştuğunu biliriz...

Hasan Paşa âdeta katılırcasına gülmeye başladı. Ellerini dizine vuruyor, zevkinden yerinde duramıyormuş gibi bir ileri bir geri sallanıyordu:

- Aferin Handan ile Kenan'a!.. Vazifelerini iyi yapmışlar... Kralınızı, firar ettik deyu güzelce kandırmışlar... Ya, neler söylediklerini de duydunuz mu?

Esirler şaşırmışlar, âdeta korkularını unutmuşlardı. Ne yapacaklarını bilemiyorlar, ne cevap vereceklerini bir türlü kestiremiyorlardı.

- Size sorarım Handan ile Kenan'ımın neler dediklerini de işittiniz mi?

- Evet efendimiz...

- Ne imiş söyledikleri?..

- Kanije'de yıkılmadık bir yer kalmamış, asker gayet az ve yorgunmuş, barut, ekmek, su tükenmek üzereymiş... Hemen fırsat zamanıymış; bir yürüyüş daha yapıldığında bütün İslâm kılıçtan geçirilirmiş...

- Hay çok yaşasın Handan ile Kenan'ım!.. Dünya durdukça, ömürlerine Allah ömür katsın... Kralınız bu yalanlara inandı mı?

- Diğerlerini doğru bulur da, kaledeki Türk askerinin azlığına bir türlü kanaat getiremez...

- "Biz içeride gülbank çektiğimiz zaman burada ne miktar adam olduğunu tahmin edersiniz?"

- Zannımıza göre Kanije'deki asker otuz binden aşağı değildir...

- Daha çok, daha çok!.. Hiç Kanije gibi bir belde otuz bin kişiyle korunur mu? Erzak ve barutumuza gelince...

Hasan Paşa birden sustu, söylediklerinden pişman olmuş gibi kaşlarını çattı, bir müddet bakışlarını esirlere dikti, sonra:

- Ömer Ağa, diye seslendi, bu kâfirleri hemen götür, vakit kaybetmeden bildiğin üzere başlarını gövdelerinden ayır... Zinhar sağ kalmayalar, bir gün kaçarlarsa Ferdinandos Krala Handan'ım ile Kenan'ımın inan adamım olduğunu, onları kendisini kandırmak için gönderdiğimi söylerler; o da barutumuzun çokluğunu, erzakımız ile suyumuzun bolluğunu, gazilerimizin otuz binin çok üzerinde olduğunu her an küffarı kırabilmek için çareler aradığımızı öğrenip tekrar umumî yürüyüşten vazgeçer... Hem fedakâr Handan'ım ile Kenan'ımın da canlarına kıyar... Tiz bunların kara kanlarını bir hoşça akıt.

- Doğru söylersin devletlû, şimdi bu dillerin hesabını görürüm...

Ömer Ağa ile zorla yerlerinden kaldırılan esirler dışarı çıkınca Hasan Paşa bir müddet derin derin düşündü; bir şeyler tasarladığı, beyninin içinde şimşekler çaktığı derhal anlaşılıyordu. Sonra birden silkindi, hemen biraz ilerisinde sırtını duvara dayamış, sol eli dizlerinin üzerinde, gözlerini kırpmadan kendisini hayranlıkla seyreden Koca Memil'e baktı:

- Memil, kocamış kişi, dedi, demincekten beri hep susarsın. Biraz da sen fikrini söyle; yoksa hâlâ hararetten yanar mısın?

Koca Memil, ucu siyah bir bezle örtülmüş, elsiz sağ kolunu havaya kaldırdı. Mâziyi, hattâ geleceği unutmuş gibi gülümsedi:

- Koca paşa, diye cevap verdi, ne düşünür, ne maslahat eylersen hepsi yerindedir. Sen varken bana fikir söylemek düşmez. Bu Memil kardeşin daima emrindedir. Ne dilersen söyle, onu yapayım...

- Beni şımartırsın kocamış akıncı, keşke ben senin kadar mert ve yiğit olsaydım. Ne çare ki, bunca gazinin, çoluk ve çocuğun hayat yükünü bu zayıf omuzlarımda taşırım... Dileğim şudur ki, aldığımız bu tedbir kâfi midir? Ferdinandos Kral, bu yalanımıza kanar mı?

- Başka bir çare daha düşünmek faydalı olur, koca paşa...

- Bu çare ne olsa gerek?

- Bunu da bulduğunu gözlerinden okurum... Emret, bana iş düşüyorsa, hemen harekete geçeyim.

Tiryaki Hasan Paşa gülümsedi... Artık hayatından memnundu; sarsılmayan imanı, asla kaybolmayan inancı, Koca Memil gibi, böyle kişiler de yanında oldukça, Kanije'nin ergeç kurtulacağını ona müjdeliyordu:

- Şaban Efendi, diye seslendi, Sadr-ı âzama bir name göndermek isterim, hemen yaz...

Kanije defterdarı Şaban Efendi ilerledi, Hasan Paşa'nın önünde diz çöktü ve bekledi... Hasan Paşa ise artık vakit kaybetmedi; tane tane söyleyerek Yemişçi Hasan Paşa'ya hitaben göndereceği mektubu yazdırmaya başladı:

- "Bilirsiniz ki, bundan akdem size mektup gönderdiğimde elhamdülillâhi tealâ askerimizin çok, barutumuzun ise bir miktar az olduğunu bildirmiş idim. Şimdi eskiden kalan kibrit ve güherçileden her eyyam iki kantar barut imâl ettirdiğimden bu sıkıntımız da zail olmuştur. Zahiremiz de ziyadedir. Nemçelinin yanındaki Macar askeri ile de ittifakımız olmuştur; bir işaretimizi gözler ki, hep birlikte kâfiri ezelim. Ben ise emriniz üzere sizin gelişinizi beklerim. Siz ve Macar taifesi dışardan biz dahi içerden Nemçeliye öyle bir satır-ı Muhammedî atalım ki, bir daha buralarda asla gözükmeyeler!..

Küçükten oğul yerine beslediğim Handan ve Kenan nam iki oğlanı, Macarlar ile haberleşmek, Ferdinandos Kralı aldatmak için taşra gönderdim. Macar kavmiyle mahfice söyleşip Krala da kal'ada erzak, barut olmadığını ve daha nice diledikleri yalanı uydurup fırsatını bulunca geri dönecekler. İmdi siz hazır olup ol vakitte erişmeye say ey-

leyesiz. Zira, burada gazileri daha fazla zapt etmeye imkân yoktur... Ferman..."

Hasan Paşa sözlerini bitirince etrafına bakındı... Gaziler de merakla onu seyrediyorlardı. Hiçbirisi bir şey anlayamamıştı. Bir kere Sadr-ı âzamın buralara gelmek ihtimali çok zayıftı, sonra Vezir-i âzama böyle yalan haber vermekten ne fayda çıkacaktı? Hasan Paşa karşısındakilerin düşüncelerini anlamış gibi, onları daha fazla merakta bırakmak istemedi:

- Bu name, Sadr-ı âzamın eline aslâ varmayacak, dedi. Yemişçi Hasan Paşa'ya gidecek ulağımız namemizi düşman karargâhına yakın bir yerde düşürecek, sonra yoluna devam edip hakiki durumumuzu Vezir-i âzama şifahen bildirecek... Koca Memil hariç, içinizde bu işi kim yapmak ister?

- Ben!..

- Sen mi, Kara Murad?..

- Ben de!..

- Karapençe sen de mi dilersin?

- Ben de varım!..

- Deli Durmuş da mı ister bu işi?..

- Beni unutma paşam!..

- Ben!..

- Ben!..

Bütün gaziler ellerini kaldırmışlar, Hasan Paşa'dan âdeta ölümü diliyorlardı; ihtiyar paşa bu manzarayı daha fazla seyretmeye tahammül edemedi...

- İki kişi yeter, diye fısıldadı; Kara Murad ile Karapençe Osman!.. Ne dersin, kocamış akıncı! Bu iki yiğit için müsaaden var mı?

Koca Memil'in bıçak saplanmış gibi sırtı sızlıyordu, elsiz sağ kolu sanki durmadan kanıyordu...

- Konuşmazsın, yoksa düşündüğümüz bu tedbiri uygun mu bulmazsın?

- Gayet yerindedir, paşa kardeş!.. Yalnız beni niye bu şereften mahrum bırakırsın? Deli Durmuş dahi ister, ona niye destur vermezsin? Dört kişi bu işin uhdesinden daha iyi gelir...

- Olmaz kocamış karındaşım, olmaz!.. Sen artık benden ayrılamazsın, seni bir an dahi yanımdan uzak tutamam. Gazilerin, seni bunca yaradan sonra hâlâ ayakta gördükçe, cesaretleri artar, yürek-

lerine su serpilir... İşte böyle, yoksa Kara Murad ile Karapençe'ye itimadın mı yoktur?

- Hâşâ, onu demek istemem, onlar...

- Öyleyse Kocamış Memil, destur ver bu iki yiğide... Allah büyüktür; görürsün, burunları dahi kanamadan nasıl geri dönerler...

Koca Memil, başını önüne eğdi, sol eliyle kopuk bileğini oğuştururken, âdeta inledi:

- Dilediğin olsun paşam, dilediğin olsun... Hep emrindeyiz, hep emrindeyiz... Ne denir, takdir Allah'ın, yalnız Allah'ın...

Tiryaki Hasan Paşa bir an duraladı... O da şimdi Koca Memil gibi olduğu yerde sallanıyordu. Derin bir uykuya dalmışçasına bir hali vardı... Fakat bu mânevî baskının altında daha fazla ezilmek istemedi, başını dikleştirdi, gözlerindeki gölgeyi kovdu:

- Beni dinleyin yiğitler, dedi. Sadr-ı âzama hitaben yazdığımız nameyi, mühürledikten sonra bir atlas keseye koyup üzerini muşamba ve meşinle saracağız ve bir aba kalçın içine yerleştireceğiz. Onu Karapençe kuşağına sokup Kara Murad'la hemen bu gece atla yola çıkacak. Küffar karargâhı civarında hayvanlarını mahsustan kişnetecekler, hattâ ağırdan alacaklar. Düşman nöbetçileri artlarına düşünce Karapençe nameyi yere bırakacak ve Zigetvar'da bulunduğunu sandığım Sadr-ı âzama vaziyetimizi anlatmak ve tekrar yardım istemek üzere dolu dizgin at sürecek. Kara Murad da, Karapençe iyice uzaklaşıncaya kadar nöbetçileri oyalayacak ve sonra geri dönecek...

- Bunu kendisi ve Allah'ımız bilecek Koca Memil kardeş!.. Sen öyle demedin mi, Allah bilecek... Bana soracağınız başka bir şey var mı yiğitler?

- Yok Paşa baba!..

- Öyleyse hakkınızı helâl edin...

- Bizim ne hakkımız olacak, asıl sen hakkını helâl et Paşa baba!..

Hasan Paşa hemen ayağa kalktı, dizlerinin sızısına aldırmadan büyük bir şefkatle Koca Murad ile Karapençe'yi teker teker kucakladı...

Koca Memil, artık yerinden kıpırdamadan, taş bir duvar gibi sağır duruyor, hiçbir şey işitmiyor, hiçbir şey görmüyordu sanki...

- Murad'ı altın saplı kılıçla Hatçe'ye götürecektim... Hatçe'nin isteğini yerine getirecektim... Allahım sadece bu günü bana göster...

Sonra beni dilediğin gibi yap, Allahım... Ne istersen öyle olayım... Yalnız Hatçe'me, Hatçe'me...

Koca Memil'in bu niyazını Deli Durmuş'tan başkası duymuyor, başkası anlamıyordu... Kara Murad ise Koca Memil'e bakmaya bir türlü cesaret edemiyordu.

* * *

Dışarısı çok karanlıktı... Etrafa kasvetli bir sonbahar gecesi çökmüştü... Tepelerinden top gülleleri uçuyor, harap kale duvarları durmadan inliyordu.

İkisi de atlarının üzerine abanmışlar, yavaşça köprüsü indirilen küçük kapıdan dışarı çıkmışlardı... Rüzgâr ve top sesleri, surlardaki gazilerin haykırışları, onları gecenin karanlığıyla birlikte gizliyordu.

Rüzgâr ne kadar hırçındı bu gece, âdeta onları geriye doğru itiyor, düşman saflarına yaklaşmalarını istemiyordu. Kara Murad rüzgârın böylesine hırçınlığını bir kere daha görmüştü... Vaktiyle, seneler evvel Targovişte'den geri dönerken, kucağında yaralı ve perişan Ayşe Gül varken rüzgâr hep böyle şaşkın, kararsız, asabî esmişti.

Ayşe Gül!.. Güzel kız!.. Zavallı bahtsız kız!.. Şimdi ne yapıyordu acaba? Bu sevdayı unutsaydı keşke... Murad'ın onu hatırlamamasına imkân yoktu ama, Ayşe'nin kendisini hafızasından silmesini çok istiyordu. Böylece hiç olmazsa bir kişinin ıstırabı dinecek, Murad da nasıl hareket etmesi gerektiğini bir türlü kestiremediği geleceğe artık üzüntüyle bakmayacaktı... Şu Koca Baba olmasa, şu Hatçe Ana yolunu hep gözlemese gelecekten kurtulmanın çok daha kestirme bir yolu vardı... Şayet günün birinde serhadlerde savaş biterse, iyi veya kötü Nemçelilerle sulh yapılırsa Kızanlığa dönmemek, Ayşe Gül'e varmamak için nasıl bir çare bulabilirdi? O zaman daha fazla dayanamazdı, o zaman, o zaman...

- Kara Murad, ileride karartılar görünür, hayvanına dokunuver...

Murad, kendisi de farkına varmadan gülümsedi... Gecenin karanlığı ve rüzgâr onun bu tebessümünü yine de gizleyemediler; gözlerine öylesine bir ışık dolmuştu ki, Karapençe oradan bir şimşeğin çaktığını sandı...

- Hakkını helâl et, yolun açık olsun Osmanım.

- Sen de, sen de...

Bundan sonra artık konuşmadılar... Murad'ın atı birdenbire kişnedi ve rüzgâr endişeli bir sesi önlerinden süratle geçirdi:

- Dur!.. Kimsin sen?

Murad'ın içinden gülmek geliyordu, katıla katıla gülmek. Hattâ o kadar ki, kılıç bile çekmemek, durmadan nâra atmak, şarkı söylemek, eğlenmek istiyordu... Şu anda çıldırabilirdi, yahut bütün ıstırabını bir oka veya bir kurşuna hedef olmakla dindirebilirdi... Ne yapsa boşuna idi; Mihail hâlâ yaşıyordu, Mihail hep yaşayacak, hayat boyunca onunla alay edecekti!.. Mihail'i öldürmekle, onu yer yüzünden silememişlerdi... Ayşe Gül'ü hangi kuvvet eski saf ve mâsum haline getirebilirdi?.. Daima Ayşe'yle arasında iğrenç ve sırıtkan bir Mihail vardı...

- Dur!.. Parola?..

Nöbetçinin haykırışına Karapençe'nin sözde endişeli sesi cevap verdi:

- Hey Kara Murad görüldük; ne yapacağız şimdi?..

Murad istemeyerek içinde bulundukları gerçeğe döndü; dudaklarında yığılıp kalan kahkahaları güçlükle zapt ederek:

- Sen kaç, diye bağırdı, durma; Sadr-ı âzam efendimize nâmeyi götür...

- Düşürdüm...

- Ne dedin?

- Kuşağımdaydı... Kılıcımı çekerken nâme yere düştü!..

- Ne yaptın gafil, sen devletine ihanet edersin!

Bir tüfek patladı, bir kurşun kulaklarının dibinden vınlayarak geçti.

İkisi birden atlarının üzerine abandılar ve ileri atıldılar... İki Avusturyalı nöbetçi bir anda yere yıkıldı, bir diğeri de koşmaya başladı.

-Haydi Osmanım, durma Osmanım!.. Bütün kaledekilerin ümidi sendedir...

Murad, Karapençe'nin bundan sonra söyleyeceklerini duymamak için atını sola doğru çevirdi ve âdeta ölümü bekledi...

Şimdi rüzgârı bile bastırırcasına uzaklaşan nal sesleri beyninin içine bir sevgili nefesi gibi doluyordu.

Birden ard arda iki tüfek patladı, kanatlanmış rüzgârla birlikte gelen Osman'ın haykırışı, Murad'ın kulaklarına çarptı.

Karapençe'nin ilerde yolunu kesmiş olmalıydılar... Nitekim bağırtılar, kılıç şakırtıları durmamacasına devam ediyordu.

- Dayan Osmanım vardım...

Murad, süratle atını şaha kaldırdı, hayvanı acı acı kişnerken Karapençe'yi çeviren Avusturyalıların arasına daldı.

- Savulun!.. Savulun derim size...

Kılıçlar iniyor, kılıçlar kalkıyordu... İki atlı sırt sırta, zaman zaman yan yana bir çenberin içinde dönüyor, eziyor, parçalıyordu.

- Şuradan Osmanım, hemen sıyrıl, ben de peşindeyim... Durma var hedefine...

- Seni bu halde nasıl bırakırım, nasıl yalnız korum? Hayatımı kurtardın.

- Görüşeceğiz... İmanım var; görüşeceğiz... Babam, akıncılar, Hasan Paşa, bütün gaziler bizleri bekler... Döneceğim oraya; sen hiç gamlanma.

Kılıçları art arda birkaç kere daha inip kalktı; önlerinde sanki bir duvar devrildi ve kendilerini tekrar sahipsiz gecenin koynunda buldular.

Murad biraz ilerledikten sonra, atının dizginlerini kastı, dinledi... Karapençe ortalıkta yoktu, karanlık, kopkoyu karanlık onu gizliyordu... Murad artık emindi. Osman'ın önünde Zigetvar yolu açılmıştı.

Oh!.. Ne güzeldi şu hayat!.. Bir şeyler başarabildikten sonra yaşamanın mânâsı anlaşılıyordu... Sevgi de böyleydi, bu topraklar da, hattâ anası, Koca Baba, belki de Ayşe Gül...

Murad'ın bu zevki çok sürmedi; tekrar bir tüfeğin patlamasıyla meçhul gelecek bütün çıplaklığıyla önüne dikiliverdi:

- Buradalar, hemen yakalayın...

Murad lisanlarını pek anlayamıyordu ama, Avusturyalıların kendilerinden bahsettiklerine emindi. Bu sefer atını ileriye, ırmağa doğru sürdü... Yıldırım gibi gidiyordu; arkasından atılan kurşunlar durmadan peşini takip ediyordu... Altındaki hayvan soluyor, bazen de tökezliyordu... Ardından tüfek sesleriyle birlikte nal sesleri de gelmeye başlamıştı...

Irmağa varınca ne olacaktı, suyu aşabilecek miydi? Orada da nöbetçilerin bulunduğunu biliyordu... Onları da devirir, nehre atlardı; hayvanıyla şiddetli akıntıya karşı yüzmeye muvaffak olursa karşıya geçer, belki kurtulurdu.

Bu ümit içinde hayvanını çatlatırcasına sürmeye devam etti; neredeyse nehre varacaktı... Üzengilerin üzerinde dikildi... Birden gözüne bir ışık çarptı; biraz ilerisinde bir ateş yığını vardı... Şimdi daha iyi görüyordu; ateşin yanında üstü kapalı bir araba duruyordu... Arabanın hayvanları çözülmüştü, iri bir köpek durmadan havlıyordu.

Murad'ın, birden aklına Margot geldi... Asil Margot!.. Acaba bu araba onun muydu?.. Murad'ın daha fazla düşünmesine vakit kalmadı; bir Avusturyalı subayın süratle ateş başından ayağa kalktığını, elindeki kılıçla kendisine doğru koştuğunu, arkasından alnına saçları dökülmüş bir kadının şaşkın şaşkın etrafına bakındığını gördü. Çarpışma âni ve pek kısa oldu; Murad'ın kılıcı sadece bir kere inip kalktı... Avusturyalı subay ikiye biçilmiş bir şekilde yere devrilirken etrafı tüyleri ürperten bir feryat kapladı:

- Erkeğim!.. Kara Murad'ım!.. Sen misin?
- Margot!..
- Yaralı mısın?
- Değilim...
- Kovalıyorlar mı seni?
- Peşimdeler...
- Atla atından... Daha ileri gidemezsin; önünde ırmak var, suları çok akıntılı; yüzmek mümkün değil. Ben başka bir çare bulurum.
- Nöbetçiler?
- Bu sahile koymadılar... Ben varım diye, kimse gelmez diye...
- Sen ne arıyorsun burada?
- İn atından erkeğim, sual sorma bana, hepsini sonra anlatırım. Bilmelisin ki, senin olduğun her yerde ben varım. Kaplumbağa kabuğundan yapılmış kolyem yanında mı?
- Kuşağımda...
- Seni bu sefer de o kurtardı!..

Margot, Murad'ın ayaklarına yapıştı, Murad şaşkın şaşkın atından inince hemen doğruldu, iki koluyla birlikte genç erkeği sardı, dudaklarını hemen dudaklarına yapıştırdı; âdeta Murad'ın kalın ve sert dudaklarını içti...

Bir kedi gibi mırıldanıyordu, anlaşılmaz sözler söylüyor inliyordu:

- Murad!.. Kara!.. Ben!.. Sen!.. Hep!.. Ez... Köpeğinim...

Margot, o anda her şeyi unutmuş, derin bir rüyaya gömülmüş-

tü. Her tarafı alev alev tutuşuyor, burun delikleri durmadan kıpırdanıyor ve elâ gözleri yıldızları toplamış gibi, ışıl ışıl parlıyordu... Göğüsleri dimdikti, nefesi sadece ve sadece şehvet taşıyordu. Siyah saçları rüzgârdan dalgalanıyor, ellerinin parmakları birer zıpkın gibi Murad'ın omuzunu deliyordu. Çökmüş, ezilmiş bir Margot değildi o anda o... Aksine dişi bir panter gibi saldırgan, rüyalarını gerçekleştirmiş genç bir kız gibi tazeydi...

Murad da onun âlemine gömülecek, belki de her şeyi unutacaktı. Fakat yaklaşmakta olan nal sesleri ve bağırtılar onun iradesizliğine birden indirilmiş kırbaç tesiri yaptı... Hemen silkindi, âdeta koparırcasına Margot'u bileklerinden yakalayıp kendisinden uzaklaştırdı:

- Geliyorlar... Durma ne yapacaksan hemen harekete geç.

- Geliyorlar mı? Kim? Nasıl?

Margot, âdeta delirmiş gibiydi, etrafına şaşkın bakınıyor, olduğu yerde durmadan titriyordu. Hattâ bileklerini kurtarıp Murad'ın üzerine atılmak için çırpınıyordu.

O zaman Murad onu bir dut ağacı silker gibi sarstı:

- Kastın ne? Çekil yolumdan... Yoksa beni Nemçeli'ye yakalatmak mı istersin?

- Nemçeli mi? Geliyorlar değil mi? Muradım, erkeğim hâkimim; seni ben kime teslim ederim? Gel peşimden, atını da getir.

Şimdi Margot bir yangından kaçar gibi telâşlı, Murad'ın elinden yakalamış; onu nehre doğru sürüklüyordu.

- Atını hemen koyuver suya, sen de şuradan bir kamış koparıp ağzına al ve sahilden aslâ ayrılmadan ırmağa gir.

- Ne olacak sonra?

- Onlar gidince, sabaha karşı, seni suyun geçit veren bir yerinden karşıya geçiririm. Yahut bir gececik yanımda kalırsın... Bir kere daha senin olurum... Bir kere, bir kerecik... Yarın gece kaleye dönersin...

- Gelenleri nasıl savacaksın?..

- Bana inanırlar... Onların fallarına bakıyorum. Hattâ Arşidük Ferdinand'ın bile işine yarıyorum. Nitekim biraz evvel öldürdüğün Avusturyalı zabite de bir fal açmıştım. Sonra bana dokunmasınlar diye Avusturyalılara kadın da buluyorum.

- Niçin?

- Sen böyle istedin, benim için kıymeti yoktu ama, etimin de başkalarına ait olmasına müsaade etmedin. Rüyalarımda, hayallerimde

bile hep sen varsın. Ne vakit gözümü kapasam senin oluyorum... Ve...

- Ve?

- Hep yolunu gözlüyorum erkeğim, hep yolunu gözlüyorum...

- Yine hayatımı kurtarıyorsun Margot, sana bu borçlarımı nasıl ödeyeceğim?

- Buraya gelmekle çoktan ödedin erkeğim, çoktan ödedin!..

Margot hıçkırarak ağlamaya başladı, şimdi yine göğüsleri çöküyor, omuzları ufalıyor, âdeta ihtiyarlıyordu...

Fakat Murad'ın daha fazla kaybedecek vakti yoktu; hemen oradan bir kamış istedi, ağzına aldı, sonra atını zorla suya fırlattı, kendisi de bir solukta ırmağa daldı...

Geriden sesler duyuluyordu, küfürler birbirini takip ediyor, Margot bağırıyor, tepiniyordu:

- Vay alçak Türk!.. Benim yakışıklı zabitimi de öldürdü... Beni saçlarımdan yakalayıp nehre kadar sürükledi... Sonra atıyla birlikte suya daldı... Boğulmuştur... Akıntıyı geçemez... Gebersin... Gebersin...

Birkaç meş'ale birden yakmışlardı; suların anafor yaptığı bir yerde Murad'ın atı, ölüme biraz daha geç varabilmek için çırpınıyordu...

* * *

O geceden beri rüzgâr her gün biraz daha hırçınlaşmıştı. Kanije ağır bir hasta gibi son anını yaşıyordu. Artık erzak da, su da hepsinden kötüsü tahammül ve sabır da tamamen tükenmişti... Buna rağmen Avusturyalılar bir daha surlara saldırmaya cesaret edememişler, Handan ve Kenan'ın kesik başlarını gösterip, durmadan top ateşine devam etmişlerdi...

Sabaha karşı Murad ve birkaç gün sonra da Karapençe geri dönmüş, fakat Sadr-ı âzam yardıma gelememişti.

İstolni-Belgrad'da mağlûp olan Osmanlı askeri bir türlü Yemişçi Hasan Paşa'nın emrini dinlememiş, Kanije'nin imdadına koşmamıştı...

Hasan Paşa durmadan hileler aramış, gazilerin mâneviyatını yükseltmeye çalışmış, hepsinde de muvaffak olmuştu... Buna rağmen, Arşidük Ferdinand tarafından, hiyanet ettikleri iddiasıyla öldürüleceklerini anlayan Macar askerlerinin kaçması pahasına dahi

Avusturyalılar muhasaradan vazgeçmemişler, taarruz etmeksizin kışı Kanije önünde geçirmeye karar vermişlerdi.

Kanije muhasarasının 68. günü idi... Takvimler, 1601 yılı Kasım ayının 17. gününü gösteriyordu.

Tiryaki Hasan Paşa artık tamamen topraklaşmış ve üç günden beri yağan kar ve ayaz yüzünden donmuş kale bedeninden düşman saflarına doğru uzun uzun bakıyordu. Rüzgâr hâlâ korkunç denecek kadar hırçın esiyor, yağmaktan vazgeçen karın yerine birer ateş parçası gibi, gazilerin yüzünü dağlıyordu.

Bir gazi, ihtiyar paşanın yanına çekinerek sokuldu:

- Devletlû, dedi, son ekmeği de dağıttık, asâkirin hissesine birer maşrapa da su düştü... Fakat hiçbirisi ne yemek, ne de içmek ister...

- Neden?

- Hanelerdeki bütün şilteleri de kal'a bedenlerine serdikten sonra, bir de çoluk çocuğu açlık ve susuzluktan kırdıramayız deyu, geri kalan ekmek ve suyu onlara dağıtmamızı isterler... Üstelik evlerde yakacak odun dahi yoktur...

Tiryaki Hasan Paşa, bu sözleri duymamak istercesine elini kulaklarına götürdü, sonra gözlerinden birer damla yaş sakallarına doğru süzülürken dudakları kıpırdamaya başladı:

- Ya Rab!.. Önünde secde eder, sana inanırız. Kullarını zelil ve perişan eyleme; bunca gazi, yetim, çoluk ve çocuğu evsiz, yurtsuz bırakma; onlara esareti lâyık görme... Bizlere doğru yolu, zafere giden, şanına lâyık yolu göster. Günahlarımızı ne olur affeyle...

- Âmin!... Âmin!..

Hasan Paşa bir türlü bakışlarını düşman karargâhından çevirmiyordu... Yaşlı ve yorgun gözlerine rağmen, orada birtakım kıpırdamalar görür gibi oluyordu... Neden sonra, tepesinden ard arda iki güllenin uçmasına aldırmadan yavaş yavaş başını aynı sessizlikle yanında duran Koca Memil'e çevirdi:

- Kocamış akıncı, diye fısıldadı, sen de söyle ne yapalım?

Koca Memil, sol eliyle sağ kolunun bileğini tutuyordu... Sol elinin damarları olduğundan daha fazla şişmiş, rüzgârdan dalgalanan beyaz sakalları büsbütün uzamıştı. Buna rağmen hiç de yorgun gözükmüyordu. Yine eskisi gibi dinç ve heybetliydi; yine gözleri bir kor gibi yanıyordu:

- Koca paşa!.. Artık ne yapılacağını, sen çok iyi bilirsin; bu hakîr karındaşın dahi tamamen senin gibi düşünür, durma...

- Benimle açık konuş akıncıların pîri, bunun haricinde başka bir tedbir hatırına gelir mi?

- Ne olsun? Kal'a-yı Kanije'de altmış sekiz günden beri insan zekâ ve kudretinin gerektiği her şey yapılmıştır. Evvel Allah, sonra senin sayende bu kadar dayanılmıştır. Şimden geru bir dakika dahi kaybetmek caiz değildir. En iyi yolu tasarlıyorsun... Bu bahtımızın sonu olacaktır. Tahmin ettiğin gibi, biz burada ne kadar müşkilât içinde isek küffar da orada rahat değildir. Biraz evvel sigaya çektiğin iki dilin de anlattığı gibi Engerus askerinin senin zekân sayesinde firar edişinden sonra Nemçeli zayıflamıştır. Toplarını çekecek öküz ve beygirleri kalmamıştır. Şiddetli ayaz onların metrislerde, hattâ çadırlarda barınmasına mani olmaktadır. Hiçbirisinde takat ve cesaretten eser kalmamıştır. Nemçelinin kendi askerleri arasında dahi firarlar başlamıştır.

- Öyleyse?

- Emrini ver Koca Paşa... En önde de şu sakat Memil küffara birkaç kılınç daha sallasın. Ya çıkarız, ya hepimiz şahadet şerbetini içer, Allah'ımıza kavuşuruz... Çoluk ve çocukları ise bir araya toplayıp...

Tiryaki Hasan Paşa, Koca Memil'in daha fazla konuşmasına tahammül edemedi; süratle geri döndü:

- Behram Çelebi, diye seslendi, topçularına ve iç kaledeki gazilere haber sal; Ömer Ağa üçyüz beşli ile donmuş olan Berk suyunu geçince üç defa gülbank-ı Muhammedî çekilecek ve akabinde bütün toplar, güllelerin bitmesine asla bakılmadan, durmadan küffar üzerine yaylım ateşine başlayacak.

- Emrin başım üstüne devletlûm.

- Ömer Ağa, sen de Behram Çelebi'ye söylediğim gibi hemen yanına üç yüz beşli alacak, taşra çıkacak. Berk suyunu geçip göz açtırmadan Nemçeliye saldıracaksınız!.. Biz dahi ardından geleceğiz.

- Emret Paşam... Bir değil, bin, on bin Kara Ömer, bu devlete de, sana da feda olsun...

Kalede koşuşmalar başladı, bir zafer müjdesi gibi verilen emirleri rüzgâr katre katre taşıdı.

O zaman Koca Memil sol elini altın kaplı kılıcına attı:

- Bize de müsaade Koca Paşa, dedi, şöyle bir ata binip Ömer Ağa ile birlikte dizlerimizin uyuşukluğunu giderelim...

- Olamaz...

- Müsaaden yok mudur, paşa karındaş?

- Asla...

- Bizleri neden şereflerin en büyüğünden mahrum eylersin?

- Bugüne dek ne istedinizse ses etmeyip içim kan ağlayarak seni, Kara Murad'ı, Karapençe'yi, diğer akıncıları, hep ölüme saldım... Ama şimden geru takatım kalmadı, sizler bu sefer de yanımdan ayrılırsanız bu yaşta kendimi yetim bilirim. Eğer felek bizlere son anımızı haber verirse oraya hep beraber gideriz...

Koca Memil evvelâ elinden oyuncağı alınmış bir çocuk gibi üzüldü, dudakları kıpırdadı, kılıcında duran sol elinin parmakları gerildi. Sonra boynunu bükerek:

- Emrindeyiz Koca Paşa, dedi, sen ne dilersen o olur, bir daha yanından ayrılmayacağız.

Daha fazla konuşmadılar; altlarındaki kapının indirilen köprüsünden hendeği geçen Ömer Ağa kumandasındaki üç yüz atlının uzaklaşışını seyrettiler.

Kaşlarını çatmışlar, dişlerini sıkmışlardı... Bu onların son şansı, son ümidiydi. Eğer muvaffak olamazlarsa Kanije'yi artık hiçbir kuvvet kurtaramazdı.

Birden iç kaleden rüzgârı bile titretecek kadar coşkun ve iman taşıyan gülbank sesleri gelmeye başladı, arkasından biraz evvel susmuş olan kale topları, hep birden gürlemeye başladı... Berk suyunun üzerinde duran Ömer Ağa'nın atlıları kılıçlarını kaldırdılar ve birden düşman saflarına daldılar...

- Allah, Allah... İllâllah, Yâ Resulallah... Elde kılıç, göğüste iman, er yolunda dökülür nice kan... Aşk için, devlet için hu diyelim, huuu!...

Bir müddet herkes top gürültülerini, rüzgârın feryadını, derinden gelen uğultuları unutup bu sesleri dinledi. Kulaklar doldu, imanlar tazelendi, hattâ kılıçlar kınları içinde bilendi. Tabiat dile gelmez, gözler şekilleri fark etmez olmuştu sanki... Neden sonra bir gazinin gıpta taşıyan haykırışı duyuldu:

- Ömer Ağa metrislere daldı, gayret kılıncın elden bırakman yiğitler...

- Paşam!. Paşam!.. Destur ver, ağayı yalnız komayalım, biz dahi yanına varalım.

Hasan Paşa, bir an gözlerini yumdu; hiçbir şeyi, hattâ karşısında kendisini derin bir sevgiyle kucaklayan Koca Memil'i, Karapençe'yi, Kara Murad'ı, diğer akıncı ve gazileri görmek istemedi... Taşıdığı mes'uliyet âdeta omuzlarını çökertmişti... Sonra silkindi, sol elini dizine götürürken:

- Beş yüz gazi daha taşra çıksın, dedi, Samosko Osman başa geçsin... Allah yardımcıları olsun...

- Allah yardımcıları olsun!

- Yalnız bilmiş olun ki, hiçbir gazi asla küffar malına dokunmaya. Sadece Nemçelinin ele geçen top ve tüfekleri geri gönderile... Şecaat ve mertlik gösterene rütbe, akçe ve ikbal bizden, inayet Allah'tandır...

- Paşam, para, pulda gözümüz yoktur, yeter ki sen emreyle.

Şimdi kaleden beş yüzer kişilik gruplar halinde gaziler sırayla dışarı çıkıyorlar, düşman siperlerine olanca şiddetiyle dalıyorlardı...

Avusturyalılar şaşkına dönmüşlerdi, on binlerin ötesindeki mevcutlarına rağmen altı bini geçmeyen Türk askerini otuz binden daha çok görüyorlar, kendilerinde mukavemet edecek takat bulamıyorlar, gazileri püskürtebilmek için çareler arayamıyorlardı.

Tiryaki Hasan Paşa'nın sesi tekrar duyuldu:

- Surlarda sadece altı yüz gazi kalsın... Behram Çelebi topçuların başından, Defterdar Şaban Efendi, iç kal'adan ayrılmasın... Şayet geri dönmez, şahadet şerbetini içersek, hiç kimse kendi rızasıyla küffara teslim olmasın... Asla unutulmaya ki ırz, namus ve şeref ne akçe ile alınır, ne de satılır; ona asla paha biçilmez... Size son vasiyetim budur yoldaşlarım...

Hasan Paşa'nın gözlerinden yaşlar durmadan akıyordu. Beyaz yuvarlak sakalı onun bu gözyaşlarını susuz kalmış bir yolcu gibi kanamadan içerken başı dik, göğsü iman ile doluydu. Hasan Paşa o anda ağladığının bile farkında değildi. O kadar ki, dudaklarında bir tebessüm birikmiş, sesindeki yorgun ifade bile tamamen kaybolmuştu...

Surlarda askerler sağa sola koşuşuyor, emir alanlar derhal vazifelerinin başına gidiyorlardı. Bir müddet sonra ihtiyar paşa artık burada yapılacak başka bir şey kalmadığına tamamen kanaat getirmiş olmalı ki, elini Koca Memil'in omuzuna koydu:

- Şimdi de sıra bize geldi, kocamış akıncı, dedi, geri kalan gaziler

ve akıncılarla birlikte biz dahi onların yanına varalım... Senin altın saplı kılıcının parıltısını yakından görmek isterim... Mertlik nasıl olurmuş bize öğret Memil...

Koca Memil cevap veremedi, bir an serhadlerin bu ünlü paşası önünde diz çöküp secdeye kapanmak istedi... Sonra nedense vazgeçti, hemen sol eliyle onun elini yakaladı, bütün mukavemetine rağmen öpüp başına koydu!...

Hangisinin yaşı ilerideydi bilinmez... Fakat yılların ne kıymeti vardı? Saçlar, sakallar beyazlaşsa, alınlar kırışıklıklarla dolsa, hattâ omuzlar çökse, beller kamburlaşsa da yürekler dile gelmedikçe o insan büyük mü sayılırdı? Hasan Paşa'nın yüreği ise durmadan konuşuyordu ve Koca Memil o anda kendisini karşısındakine nazaran çok ufak, âdeta küçük bir çocuk gibi hissediyordu...

- Karapençe! Deli Durmuş!.. Kara Murad!.. Yoldaşlarım!.. Bu son anımızdır, ya zafer, ya ölüm bizleri bekler... Her ikisi de şereflidir... Geride kalanlarımız elbette bugünleri gözler... Haydin, mertlerin merdi, yiğitlerin yiğidi kocamış Hasan Paşa'nın ardından Nemçeliye...

Bundan sonra zaman, bir rüya gibi geçti... Gece doldu, sabah oldu, güneş, Kasım ayının onsekizinci gününü durmadan tamamlamaya çalıştı. Toplar zapt edildi, ele geçen cephaneler, erzaklar Kanije'ye taşındı... Arşidük Ferdinand ise dağılan askerlerini toplayıp son bir defa şansını denedi... Fakat onlar ne olursa olsun yılmadılar; vurdular, kırdılar, deldiler...

Bir avuç gazi onbinlerce Avusturyalı karşısında bir an dahi tereddüt etmeden çarpıştı...

- Haydin Koca Babam!..
- Dayan Muradım!.. Yanımdan asla ayrılma Muradım...
- Meraklanma Koca Babam...
- Karapençe, Durmuş; ileri...
- Seninleyiz... Ne istersen onu yaparız...
- Koca Paşa'yı gözleyin; zinhar onun kılına dahi halel gelmeye...

Koca Memil altın saplı kılıcı sol elinde, sağ kolu yeninin içinde olduğu halde naralar sallıyor, kendilerini yandan kuşatmaya çalışan Avusturyalılara sakınmadan göğüs geriyordu. Deli Durmuş ise gülüyor, hep gülüyordu...

Artık düşman kaçıyordu... Nemçeli otuz binden fazla ölü ve ya-

ralı bırakarak meçhul bir geleceğin kucağına doğru kumandanlarını bile unutup geride kalan servet ve bunca emeklerini hatırlarına dahi getirmeden gidiyordu. Arşidük Ferdinand da karargâhındaki her şeyini, tahtını ve cesaretini de bırakıp sığınacak bir yer bulmak için askerlerinin en önünde koşuyordu...

Saatler bir günden daha fazla kendi mihveri etrafında dönmüş, güneş çoktan çekilmiş, kalede kalan gazilerin okuduğu yatsı ezanı çöken geceyi, hattâ buz gibi rüzgârı ılık ılık okşamaya başlamıştı. Kanije önlerinde hiçbir Avusturyalı kalmamıştı...

Kara Murad kılıcını indirip Koca Memil'in yanına iyice sokulurken yaralıların iniltilerinin dışında sadece bir araba gıcırtısı duyulmuştu... Kendisine bir istikamet çizemeyen, yolunu şaşırmışçasına ne yapacağını bilemeyen bir insanın kararsız adımlarına benziyordu bu gıcırtı...

Murad bunu Koca Memil'in de, hattâ Deli Durmuş'un da duyduğuna emindi... Bir an sesin geldiği tarafa doğru gitmek istedi... Fakat, gecenin karanlığına rağmen karşısında Deli Durmuş'un pırıl pırıl yanan duru mavi gözlerini fark edince dizginlerini çekti, atının üzerine âdeta kapandı...

Uzaktan Karapençe'nin sesi geliyordu:

- Koca Baba!.. Koca Baba!.. Hasan Paşa sizi ister...

O gece Kanije'de bayram vardı...

-XIII-
Garip Hüsmen

Ordu, Estergon önünden çekiliyordu... Aradan üç sene daha geçmişti... 1604 yılı Kasım ayının 18. günü idi...

Serdar ve Vezir-i âzam Lala Mehmed Paşa kumandasındaki Osmanlı askeri, 31 gün süren muhasaradan sonra soğukların fazlalaşması yüzünden Estergon'dan ayrılıyor, Belgrad'a dönüyordu...

Gönüllerde yatan Estergon bir türlü Avusturyalılardan geri alınamamıştı.

Estergon bir hedefti. Estergon'un ele geçmesiyle belki de Avusturyalılar, 12 seneden beri devam eden bu kanlı çarpışmadan vazgeçerek, sulh isteyeceklerdi.

Yağmurla karışık bir kar yağıyordu... Nedense o sene kış yine erken gelmişti... Atlılar, yayalar, toplar, arabalar çamurlara bata çıka Koca Memil'in önünden geçiyordu... Memil bir ağacın altında Deli Durmuş'la birlikte ayakta duruyor, bir türlü Estergon'dan ayrılmak istemiyordu. Mağlûp olmasa dahi ordunun zafersiz geri dönüşü onda derin bir üzüntü yaratmıştı. Ne yazık, bir türlü Estergon alınamamıştı. Halbuki ihtiyar akıncı bu kalenin de ele geçmesini, Nemçelinin çaresiz kalarak sulh istemesini ne kadar arzulamıştı. Bu suretle bunca yıl çekilen ıstırap bitecek, Kara Murad muhakkak annesine, Ayşe Gül'e dönecek, kendisi de bilinmeyen geleceğin içinde, belki de Deli Durmuş'la beraber zamansız bir ülkede kaybolacaktı...

Kanije'den bu yana geçen üç sene zarfında Koca Memil işte böyle mesut bir son sene beklemişti. Üç sene içinde savaşlar hep devam etmişti. Karapençe ve Kara Murad'a, Hasan Paşa'nın teklifi üzerine, beylik unvanı verilmiş, kendilerine zorla birer arpalık bağlanmıştı. Ertesi yıl İstolni-Belgrad geri alınmış, Budin'den Avusturyalılar çe-

kilmek mecburiyetinde kalmış, Sultan Üçüncü Mehmed'in yerine Birinci Ahmed tahta çıkmış, Lala Mehmed Paşa Sadr-ı âzam olmuş ve içinde yaşadıkları senenin eylül ayında da Peşte istirdat edilmiş, nihayet Estergon muhasara olunmuştu... Kanije'den sonra talih Türkler'e gülmeye başlamıştı. Bilhassa Lala Mehmed Paşa'nın Sadr-ı âzam oluşundan bu yana zaferler birbirini takip etmişti. Ne olur Estergon da alınsaydı... Bu suretle Avusturyalıların bu serhadlerde tutunacak hiçbir kalesi kalmayacaktı.

Koca Memil, önünden ağır ağır geçen bir yeniçerinin yorgun halini dudaklarını hafifçe bükerek seyrettikten sonra Deli Durmuş'a döndü:

- Gelecek yıla kaldı, dedi, bir sene daha bekleyeceğiz.

Deli Durmuş ihtiyar akıncının omuzundan aşağıya sarkan sağ kolunu yeni görüyormuş gibi gülümseyerek seyrediyor, âdeta karşısındakinin söylediklerini duymuyordu. Neden sonra başını kaldırdı. Koca Memil'in iri siyah gözlerine duru mavi gözlerini dikti:

- Ben, diye fısıldadı, ben, ne vakit?

- Kısmet Durmuşum...

- Ya, sen Koca Baba?

- Kara Murad'ı beklerim. Nemçelinin de işi bitmedi. Hem, altın saplı kılıncı ona geri göndermedim. Hepsini Tanrı bilir...

- Bağlısın, Koca Baba, bağlısın!..

Bir anda Koca Memil'in alnındaki kırışıklıklar fazlalaştı, bakışları bulandı, üzerinde kar tanelerinin gezindiği beyaz sakalı tel tel oldu. Deli Durmuş'a bir türlü cevap veremedi, kabahat yapmış bir çocuk gibi sindi, ufaldı...

- Abe Koca Baba!.. Abe Koca Baba!..

Birisi onu arıyordu. Bu hiç de yabancısı olduğu bir ses değildi. Bu ses sahibini tanıyacaktı, hem de çok iyi tanıyacaktı... Fakat yerinden kıpırdayamıyor, etrafına bakınamıyordu; Deli Durmuş onu öylesine yıkmıştı ki, nefes bile aldığına pişmandı!..

- Abe Koca Baba, neredesin? Demincekten beri seni arar dururum, soğuktan ayakcağızlarım dondu...

Koca Memil'i şimdiye kadar pek ender hissettiği bir koku sarmıştı... Bunu önüne rüzgâr mı getiriyordu, yoksa kar mı bırakıyordu; bir türlü anlamasına, hattâ tahlil etmesine gücü yetmiyordu.

- Abe Koca Baba, beni tanımadın mı? Ben, Hüsmen, Garip Hüsmen!.. Yoksa bana dargın mısın?

- Hüsmen sen misin? Senin burada ne işin var? Kızanlık'ta kadınları neden yalnız kodun?

- Bir tanesi orda kaldı; Ayşe Gül.

- Diğeri?

- Hatçe Ana benimle bile geldi... Ti, şuracıkta arabanın içinde durur; Kara Murad'dan evvel seninle konuşmak ister.

- Ne dedin, ne dedin? Murad'ın anasının bana söyleyeceği nesi olur ki?

- Elbet birşeycikler der Koca Baba... Anadır bu, evlâdı için yürekcağızı parçalanır... Bunca yıl yetiştir, aslanlar gibi yap da, sonunda... Eee, nereye gidersin Koca Baba, niye beni buracıkta yalnız bırakırsın?

Koca Memil, âdeta kaçıyordu. Senelerin bile çökertemediği, hiçbir kuvvetin yıldıramadığı, düşman karşısında dahi bir an başını geri çevirmeyen, dillerde efsaneleşmiş, gönüllerde yuva yapmış, serhadlerin ihtiyar yiğidi Koca Memil, korkak bir asker gibi sığınacak bir yer arıyordu... Artık hayat mücadelesini terketmiş, canından başka bir şey düşünmez olmuştu sanki...

- Dur birazcık Koca Baba... Kulun, kurbanın olayım, elcağızlarını!.. Şey!.. Senin sağ eline ne oldu? Koca Baba, kalbini mi kırdım, bilemeden yarana mı dokundum? Ne olur, bekle beni...

Koca Memil durdu; yaptığı hareketin mânasını araştırmaya çalışmadı bile... Gayet iyi biliyordu. Hatçe'den kaçmıştı. Onunla karşılaşınca dayanamayacağını, olduğu yere devrilip kof bir ağaç gibi hiçbir işe yaramayacağını sanmıştı... Kara Murad'ı günün birinde, şu savaşların sonunda altın saplı kılıçla birlikte Hatçe'ye teslim edip hiç kimseye gözükmeden, belki de Deli Durmuş'la birlikte ortadan kaybolmayı tasarlamamış mıydı? Ama şimdi asla arzulamadığı akıbet, üstelik onu tamamen hazırlıksız olarak yakalayıvermişti.

Kalbi dayanılmaz bir şekilde çarpıyordu... Hava almaya ihtiyacı vardı... Boğuluyordu. İmkânı yok, bu vaziyette Hatçe'yi göremezdi; ona ne derdi, yüzüne nasıl bakardı? Tahammül edemez ki... Görmeden biliyordu; Hatçe hâlâ gençti, Hatçe hâlâ güzeldi. Şu anda belki de elli yaşına yaklaşıyordu ama onu hiçbir kuvvet, hattâ ıstırap bile solduramazdı. O badem gözler, o omuzlara dökülen siyah

saçlar, o sevda tüten bakışlar, kıvrılışlar, diz çöküp boyun kırışlar, aşk arayan ılık göğüsler, kimde vardı, kimde? Hatçe hep tütüyordu, demincek etrafını saran, şimdiye kadar mevcudiyetini pek az fark ettiği koku belki de Hatçe'sinden geliyordu... Ah, Hatçe'si!.. Onunla beraber olmak, onunla bir ömrü başbaşa geçirmek, onun arzularını yerine getirmek, onu memnun etmek ne saadetti? Ama ne yazık ki, Hatçe'si kendisinden başkasıyla da evlenmişti. Murad başka bir babadan dünyaya gelmişti, kendisi ise sayılmayacak çok yaralarla dolu vücudu, kırışıklıklarla kaplı alnı, beyaz sakalı ve seksenin üstündeki yaşıyla mazinin "Mehmed"inden ne kadar da uzaktaydı... Üstelik eli, sağ eli...

Hemen kuşağından bir tahta parçasıyla bir kama çıkarmak istedi, fakat arzusunu yerine getiremedi; onları Mihail' in ölümünden sonra atmıştı, atmasa bile tahta parçasını yontamazdı, sağ eli yoktu...

Yine de elsiz kolunu kuşağına soktu, sol elini altın saplı kılıcına götürdü; bakışlarına eski hayatiyetini vermeye, omuzlarını dik tutmaya çalışırken garip Hüsmen'e seslendi:

- Benimle gel Hüsmen, bu soğukta doğru dürüst konuşulur mu? Şuracıkta, bizim akıncılardan birinin çadırına girelim. Bu sırada Deli Durmuş da Karapençe ile beraber Sadr-ı âzama giden Kara Murad'ı yanımıza çağırsın. Kara Murad anasından evvel benimle konuşsun... Bana gelince!.. Bunu sonra düşünürüz... Ha, ne dersin Hüsmenim?

Koca Memil karşısındakinin cevap vermesini beklemedi, geri döndü, vücudunu dik tutmaya, sağ elini kuşağından çıkarmamaya gayret ederek akıncıların çadırına doğru yürüdü.

Çadırdan içeri girdiği zaman, bir akıncı kılıcını temizliyordu:

- Salih, dedi, hele bizi biraz yalnız bırak, şu Kızanlık'tan gelen yolcuyla birkaç kelimecik konuşmak gerekti... Sen de pek uzaklarda oyalanma, içeri yabancı birisi girmesin, hele bir avrat beni görmek isterse hiç sokma...

- Başım üstüne Koca Baba...

Akıncı hemen dışarı çıktı... Koca Memil bir an karşısında ne diyeceğini şaşırmış bir halde duran Garip Hüsmen'i unuttu, âdeta inler gibi fısıldadı:

- Yirmi kişi kaldılar. Kanije'deyken otuza inmişti, son üç sene içinde onunu daha kaybettik... Bizleri de sayarsan artık yirmi dört akıncıyız...

Sonra silkindi, hâlâ hiçbir şey anlayamayan Garip Hüsmen'e gülümsemeye çalışarak baktı:

- Eee, anlat bakalım Hüsmen, dedi, neden buralara kadar geldiniz? Bunca yolu niçin tepdiniz?

- Hatçe Ana dayanamadı gayri; her geçen gün onun yüreciğini biraz daha dağladı. Hem, sonra Ayşe Gül...

- Ne olmuş kızcağıza?

- Hasta döşeğinde yatar, ateşler içinde kıvranır, dudaklarından Kara Murad'ın ismi hiç düşmez... Kara sevdaya tutuldu derler.

- Çok mu ağır?

- Çok ağır, Koca Baba... Korkarım ki, dönüşte onu sağ bulamayız.

- Maksadınız nedir?

- Kara Murad'ı, bir an evvel Kızanlığa götürmek... Eğer yetişirsek, belki Gülcük sevdiciğini görünce hayat bulur. İşte bu yüzden Hatçe Ana evvelâ seni görmek istedi; oğulcağızını kandırıp geri gönderesin diye... Hepten mi çarkı kırılası felek bize gülmez, abe Koca Baba? Bilmezsin seneler senesi ben neler çektim. Bir taraftan gül gibi bir kızcağız her geçen gün biraz daha solar, kimseyle avunamaz. Öte taraftan hep yolları gözleyen, kış demez, yaz demez evlâdını bekleyen bir ana. Ya gayrı içim kabardı, ne eyleyeceğimi bilemez oldum. Ona koş avut, ötekisine koş oyala... Türkü yak, türkü çığır... Günler ne biter, ne tükenir, hele kış geceleri? Ben ki Hüsmen'im, hani elimden her şey gelir; dilim de döner, sabrım da vardır... Gayrı bu sefer kalmadı takat... Elini, ayağını öpeyim Koca Baba, ne olursa senden olur, şu Kara Murad'ın yolunu çevir; bizimle bile gelsin.

Garip Hüsmen sustu, boynunu büktü; Koca Memil'in cevabını bekledi... Şimdi ihtiyar akıncı başını önüne eğmişti; âdeta Hüsmen'i görmek istemiyor, onun kıvrılışına, yardım ve şefkat isteyişine tahammül edemiyordu:

- Ayşe Gül, diye fısıldadı, küçük, bahtsız kız! Yine bir ömür tüketmek üzereyiz... Bir cellât gibi kana gireriz... Olmaz... Elbet Kara Murad geri dönecek; karşıma geçip nasıl dayatırsa dayatsın anasına kavuşacak, sevdiğine varacak bu sefer. Aksini yapmaya kalkarsa, biter, her şey bu çadırda biter!..

- Ne dedin Koca Baba, kulun kölen olayım döndüreceksin Murad'ı değil mi? Bir güncük anasının yanında kalsın, bir kerecik Gül'ü görsün; onları elbet bu Hüsmen, bu garip, bu her işin uhdesinden gelen

Hüsmen avutmanın yollarını bulur. Ne tilkiyimdir ben, bilemezsin; lâf ebesiyimdir ben...

- Olacak Hüsmen, olacak... Ya ben gideceğim, ya Murad gidecek. Bitecek bu iş, hep bitecek...

- Ver ellerini öpeyim... Elini yani... Hatçe ana yanılır; seni hepten gaddar bilir, oğlunu elinden aldı sanır... Halbuki sen hiç böyle değilsin; yüreciğin merhametle dolu...

Koca Memil, Hüsmen'in daha fazla konuşmasını istemiyordu; bir an evvel Murad'ın gelmesini arzuluyor, onunla yapacağı konuşmayı, takınacağı tavrı şimdiden tasarlıyordu.

Garip Hüsmen'in lâfını kesmek için sordu:

- Bizim hayatta olduğumuzu gönderdiğimiz ulaktan haber aldığınızı bilirim ama, Estergon önlerinde bulunduğumuzu kimden öğrendiğinizi kestiremem.

- Nereye gireceğimizi bilmeden yola çıktık, haftalarca at sırtından inmedik... Ordu-yı hümâyunu aradık. Bir an geldi ki, Hatçe Ana daha fazla dayanamadı, hayvanının üzerinde duramaz oldu. Allah'tan o sırada karşımıza bir araba çıktı, bir çingene arabası... İçerisi kokuyordu ama, Hatçe Ana buna çoktan razıydı.

- Arabanın sahibi kadın mıydı?

- Kadındı ya Koca Baba, sen nerden bilirsin? Bize yolu o gösterdi, ti buraya kadar getirdi... Yoo, Koca Baba, çingene deyip geçme; onların da yürecikleri var, hem de tıp tıp atar... Hatçe Ana'yla karşılıklı yol boyunca ağlayıp durdular...

Koca Memil'in gözünün önüne birden Asil Margot geldi. Kendisi gibi arabasının tekerlekleri de inleyen çingene Margot...

- Bir ömür de yollara döküldü, diye mırıldandı, hep yazık oluyor... Ne yapsak acaba? Margot, Hatçe, Ayşe Gül, daha niceleri...

- Anlamadım Koca Baba!..

- Anlamadın mı Hüsmen? Ben de anlamıyorum... Galiba bilen de pek yok... Yahut o kadar az ki... Neyse... Sen bana hâlâ Ayşe Gül'ü kime bıraktığınızı söylemedin?

Garip Hüsmen utanmış gibi önüne baktı, çamurlara bulanmış çarıklarını birbirine sürttü. İki elini karnının altında kavuşturmuş, saat rakkası gibi bir sağa bir sola sallanmaya başlamıştı:

- Şey... Ne desem bilmem ki... Zilliye...

- Kim bu Zilli?

- Nişanlım, daha doğrusu sözlüm...

- Ne vakit oldu bu iş Hüsmen?

- E, ben de erkeğim Koca Baba; benim de bir gönülcüğüm var... Eve, arada sırada temizliğe, çamaşıra gelirdi. Zilli... Bir kerecik yüzünü gördümdü. Artık onu beyincağızımın içinden silemedim. Nah, şuracıkta bir sızı peydahlandı, hep yaktığım türküler Zilli'nin üzerine oldu... Meraklanma Koca Baba, benim hatırım için Zillim, bir kardeşten daha iyi bakar Gülcağıza... Yola çıkarken, "Muhakkak Murad'ını getireceğiz, dedik, sakın gamlanma..." Hasta yatağının içinde melûl melûl yüzümüze bakıp gözlerinden ip gibi yaşlar aktı kızcağızın... Sonra bizi daha fazla seyredemeyip yastıkcağızına yüzükoyun kapanıverdi... Bir de aklımdayken söyleyeyim, Kara Murad'la birlikte altın saplı kılıcı da ister senden Hatçe Ana...

- Altın saplı kılıcı mı?

- Cesaretim gelmişken sana derim ki, bu işte haksızlık yaparsın Koca Baba...

- Haksızlık mı yaparım?

- Üle ya, elâlemin kılıcını neden yanında taşırsın? Bu kılıç Murad'ın babasınınmış...

- Kim dedi, kim dedi sana bunu?

- Hatçe Ana süler... Murad'ın babası da bir akıncıymış; bir gün akına gitmiş, bir daha geri dönmemiş. Yoldaşları, ölüm haberiyle birlikte altın saplı kılıcı da getirmişler ona...

- Olamaz... Yalan...

Koca Memil'in sol eli bir mengene gibi Garip Hüsmen'in omuzunu kavradı; Hüsmen acısından yere diz çöktü... Korkusundan titriyor, etlerinin içeriye gömüldüğünü hissediyordu.

- Kurban olayım, kıyma bana... Ben seni bu kadar kızdıracak ne yaptım Koca Baba?

- Yalan söylersiniz, hilâf konuşursunuz.

- Nimet çarpsın ki doğru sülerim, Kuran'a el basarım ki yalanım yoktur... Hattâ, Kara Murad'ın babası, bir evlâdının dünyaya geleceğini bilmeden ölmüş...

- Nasıl?

- Hatçe Ana, yanılırım diye çocuğu olacağını gizlemiş kocasından...

- Hatçe Ana ondan sonra başka biriyle evlenmemiş mi?

- Yok!.. O, öyle bir koç yiğitmiş ki, hiçbir erkek attığı tırnak bile olamazmış... Senden çok daha iri, hattâ senden çok daha kuvvetliymiş, üstelik gençmiş, yakışıklıymış, bir bakışta insanı kendine kul edermiş... Anlatılamazmış ki o... Serhadlerde böylesi bugüne dek gelmemiş... Merhametliymiş de, Hatçe Ana'yı da pek çok severmiş... Yazık olmuş ona; Allah rahmet eylesin...

- Hatçe Ana da onu sever miymiş?

- Hem de nasıl! Yüreciği hâlâ o koç yiğit için çarpar. Her nefes alışında, nah, ismim Hüsmen gibi bilirim, onun havasını ciğercağızlarına doldurur... Bir Kara Murad, bir de o koç yiğitten başkasını Hatçe Ana'nın gözcağızları görmez.

- Peki neden Hatçe Ana babasının kim olduğunu oğluna söylememiş?

- Onun da akıncı olmasından korkmuş, akına gider de bir daha geri dönmez diye...

Koca Memil'in parmakları yavaş yavaş gevşiyordu... Şimdi de omuzları çökmüştü... O da Garip Hüsmen gibi titriyordu... Hattâ Hüsmen'in karşısında diz çökmüştü! Elsiz sağ kolu kuşağından çıkmış, bakışları puslu bir seher vakti gibi gölgelenmişti.

- Hüsmenim!.. Benim Garip Hüsmenim!.. Kusurumu bağışla; canını çok acıttım mı? Hani bana böyle gönül işleri pek dokunur da... Hem ne de olsa Hatçe'nin kocası Murad'ın babası, bir akıncı...

- Tanır mıydın onu yoksa? İsmi Mehmed'miş; akıncı beyi Mehmed...

- Bilmem!.. Şimdilik bir şey diyemem. Belki günün birinde buluruz onu!...

- Mezarını mı?

- Öyle ya mezarını... Hattâ başka bir şeyini, şimdiden kestirilemez ki... Ama ne olur, ben sana haber salıncaya kadar sen kimseye bir şey söyleme. Hattâ bu konuştuklarımızı bile ne Hatçe Ana, ne de Murad işitsin. Söz mü?

- Söz be Koca Baba...

- Er sözü, namus sözü?

- Neyin üstüne istersen yemin ederim... Bugün hayırlı bir iş yaptık. Bilirim, ergeç sen Murad'ın babasının yerini bulursun; günün birinde anası ile birlikte kara oğlanı oraya götürür, birazcık da olsa hasretlerini giderirsin. Sen mert adamsın be Koca Baba... Bana öyle

gelir ki, Murad'ın babasından sonra bu serhadlerde senin de yerini tutacak kimse yoktur.

- Hüsmenim!.. Hüsmenim!.. Benim senden bir ricam daha var...

- Emret Koca Baba... Yoksa sen de mi vurgunsun... Ben gönül işlerinden anlarım, yürekcağızımın Zillim için nasıl çarptığını bir ben bilirim, bir de Allah bilir...

- Hüsmenim, ne olur altın saplı kılıcı şimdilik benden geri almayın. Onu sonra veririm; elimde kendimi koruyacak başka silâhım yok. Hele Kara Murad da giderse ben nasıl avunurum?

- Nasıl mı?

- Şey... Yâni... Muradımın babasının kılıcı yanımda kalsın ki, onun hasretine dayanayım. Öyle ya, ben de Murad'ın babası sayılırım; kendime onu evlât edinmedim mi? İşte bak, yemin ediyorum, sağ da kalsam, göçüp gitsem de muhakkak bu kılıç Hatçe'nin eline geçecek...

- Hatçe'nin mi?

- Hatçe Ana'nın... Ona benden selâm söyle, her ikisini birden elimden almasın.

- Sen Hatçe Ana'yı görmeyecek misin?

- Şimdilik görmeyeceğim... Sonra, belki günün birinde, Murad'ın babasının yerini bulunca... Hele Nemçeli'yle savaş bir bitsin.

- Nasıl istersin Koca Baba; ben senin işine karışamam ki...

- Şey, Garip Hüsmen, sana bir şey daha sormak isterim; nasıl diyeyim, Mihail hâininin ettiklerini Hatçe Ana unutmuş mu?

- Yaracıklarından bir iz kalmadı, kırık parmağı da çoktan iyileşti; zaten Hatçe Ana'ya başka bir şey olmamış ki...

- Olmamış mı, olmamış mı? Emin misin Hüsmen'im? Allah senden razı olsun!

Koca Memil yavaş yavaş doğruldu... Ayakta durmakta güçlük çekiyordu, kulakları uğulduyor, başı dönüyordu. O anda çadırın içinde bir ses dolaşıyordu; ılık, tatlı, fakat hicran ve endişe taşıyan bir sesti bu:

- "Aslanım!.. Efendim!.. Beyim!.. Sen akındayken ben harap olurum, seni kaybedersem yaşayamam; beni de akına bile götür..."

Bu sese, inleyen, buram buram sevda tüten bu sese tok, kelimeleri tane tane söyleyen, yine de sevgisini gizlemeyen başka bir ses cevap veriyordu:

- "Bana bir evlât ver, tosun gibi bir erkek evlât... İşte o zaman akıncı ölmez..."

Birden çadırın kapısı olanca süratiyle kalktı, heyecan ve endişesini saklamayan, biraz da memnuniyet taşıyan bir halde Kara Murad süratle içeri girdi:

- Babam!

Koca Memil'in önünden tamamen şekiller silinmişti.. O anda bir hayal âleminin içinde yüzüyordu... Bakışları bazen parlıyor, bazen sönüyordu. Sol elini Garip Hüsmen'in omuzuna dayamıştı. Hatçe Ana'dan başka karşısında hiç kimseyi görmüyor, onun sesinden başka artık hiçbir ses işitmiyordu... Bir de galiba "Babam..." diyen birisi vardı yanında...

- Babam!.. Anam gelmiş beni çağırırmış, ondan evvel de sen benimle görüşmek istermişsin; Durmuş söyledi. Ne yapalım şimdi?

Koca Memil, elini Garip Hüsmen'in omuzundan çekti, hattâ farkında olmadan onun ayağa kalkmasına yardım etti. Neden sonra yanında duran Murad'ı, kapının önünde gülümseyen, mavi gözleriyle kendisini seyreden Deli Durmuş'u fark edebildi... Hemen göğsünü şişirdi, omuzlarını dikleştirdi, sağ bileğini kuşağına soktu:

- Muradım, dedi, nerde kaldın?

- Deli Durmuş, içeriye haber saldığında, Sadr-ı âzam hemen bizi bırakmadı. Şimdi otağında yalnız başına Karapençe ile konuşur, galiba bizi ulaklıkla İslâmbol'a gönderecekti. Ama sen niye geldiğimde beni fark etmedin, hasta mısın yoksa? Bir kederin mi var?

- Beli, kederim var...

- Nedir?

- Ayşe Gül'e üzülürüm.

- Ne olmuş Ayşe Gül'e?

- Çok hasta imiş; ateşler içinde kıvranır, hep seni sayıklarmış.

- Anam bunun için mi gelmiş?

- Öyle, hem Ayşe Gül için, hem de kendisi için...

- Ne yapmamı istersin?

- Hemen yola çıkmanı!.. Mâsum bir kızcağızın hayatın tadını almadan kara toprağa gömülmesini, bir ananın yüreğini dağlayıp evlât hasretiyle kahrolmasını istemezsen artık hiç düşünmeden yanlarına varmalısın.

- Gidemem...

- Neden?

- Birbirimize söz verdik... Akıncı andı, er yeminiydi bu. Nemçeli daha yenilmedi... Sonra Mihail... O, ölmedi, hep yaşıyor, kıyamete kadar da yaşayacak... Ben Ayşe Gül'ün yüzüne nasıl bakarım?

- Murad!.. Bilirsin, sana bugüne dek fazla ısrar etmedim. Yeminimiz vardı, acımız beraberdi, yüreğimiz durmadan kan ağlardı. Senden çok, Mihail'in o iğrenç yüzünü ben görür, her gün onu hortlatır, her gün onu yeniden gebertirdim. Lâkin şimdi iş değişti. Mihail büsbütün hortlasa da, yoldaşların ahdini yerine getirmedi dese de gideceksin... Ya gideceksin, yahut da benim yüzümü bir daha görmeyeceksin. Seni evlâtlıktan reddedeceğim, her önüme gelene kendi gururu uğruna anasının, sevdiceğinin canına bile kıymaktan çekinmeyen, Mihail'in ölüsünden bile korkan tabansızın biriydi o, diyeceğim. Hemen git ananın yanına; Allah'ımdan niyaz ederim ki, sen Kızanlığa varıncaya kadar, o gül gibi yavrucak büsbütün solmasın. Ne kabahati varmış kızın, ne kabahati?

Çadırda derin bir sessizlik oldu... Garip Hüsmen yarı yarıya çöken sağ omuzunu oğuştururken kendisinin mevcudiyetinden bile habersiz görünen Kara Murad'ı hayretle seyrediyordu. Hattâ Garip Hüsmen, biraz da korkudan olacak, titriyordu. Şimdi Kara Murad ufalmış, aksine Koca Memil bir dev gibi irileşmişti. Onun değil bir eli, en aşağı on eli vardı. Her elinde birer altın saplı kılıç tutuyordu, karşısındaki bir alay Nemçeliyi, binlerce Mihail'i delip geçiyordu...

- Cevabını bekliyorum Murad... Kaybedecek vaktin yoktur. Ya evet, ya hayır.

- Evet!.. Yalnız bir şartla...

- Nedir o?

- Sen de benimle gel.

- Olmaz, bu iş sadece senin işin...

- Peki, yine dediğin olsun; anamı okşayacağım. Ayşe Gül'ü göreceğim, fakat tekrar geleceğim...

- Buna bir şey diyemem; yeter ki bir kere git, gör onları, gönüllerini al... Bu da kâfi!.. Nasıl olsa, sonu benim dediğim gibi çıkacak!.

- Nemçelinin karşısında seninle bile çarpışacağım. Seni asla yalnız bırakamam ben. Seni kimlere emanet ederim? Toprağımsın, yoldaşımsın, kardeşim, arkadaşım, hepsinden üstün babamsın!... Beni sen adam ettin, bana sen doğru yolu gösterdin, mertliği, insanlığı,

sevgiyi, sabrı, her şeyi, her şeyi sen öğrettin bana. Seni nasıl kırarım ben, sensiz nasıl yaşarım ben? Babam!..

- Murad!.. Muradım!.. Oğlum!..

- Ne olur babam, sen de benim arzumu yerine getir; bari gitmeden evvel anamla bir kere tanış. Neden bilmem, bundan tam on sene evvel, Eflâk'ta da, Kızanlık'ta da onunla konuşmaktan çekinmiştin... Memnun olur, çok iyi bir kadındır o, çok iyi bir ana...

- İyi olurdu Murad'ım, iyi olurdu ama, ne faydası var? Şimdi ananın ciğeri evlât ateşiyle yanarken, orasını seninle bir an evvel serinletmek için sabırsızlanırken, birkaç dakikacık bile olsa aranıza niye gireyim? Sonra.. Günün birinde, şu işlerimiz bitsin hele... Tabiî... Haydi, şimdi durma, hemen var onun yanına...

Murad bir an durakladı, sonra ihtiyar akıncıya ellerini uzattı, ona sarılmak, tarih taşıyan o göğüste bir volkan gibi yanan alnını serinletmek istedi.

Koca Memil:

- Öpme, dedi, kucaklaşmaya da lüzum yok... Ayrılmıyoruz ki, hep beraber değil miyiz?

O zaman Murad göz çukurlarında kaynayan yaşları göstermemek için süratle geri döndü ve koşarak çadırdan çıktı.

Bu sefer ihtiyar akıncı, Garip Hüsmen'e döndü:

- Sen de git Hüsmen dedi, ona anasının bulunduğu yeri göster... Hava da çok soğuk, yollarda üşümemeleri için dikkat et. Şu keseyi de al, Zilli'ne çeyiz yaparsın. Sonra dediklerimi unutma, hiç unutma; altın saplı kılıç ve diğerleri...

Garip Hüsmen de dışarı çıkınca, Koca Memil yine bir müddet derin bir hülyaya daldı... Ayakta sallanıyordu, boynu önüne doğru eğilmiş, bembeyaz sakalı göğsüne gömülmüştü. Neden sonra başını kaldırdı:

- Durmuşum, diye seslendi, biz de gidelim; uzaktan da olsa bir parçacık göreyim onları!..

İkisi birden dışarı çıktılar; biraz yürüdüler, bir ağacın yanına geldiler, sırtlarını Estergon'a dönüp ileriye doğru baktılar...

Hemen önlerinde ufak bir tepe vardı, tepenin üzerinde bir araba duruyordu. Murad kendisine yetişmeye çalışan Garip Hüsmen'le birlikte tepeye tırmanıyordu...

Birden arabadan aşağıya bir kadın atladı; yüzünün gözükmesine,

yemenisinin omuzlarına düşmesine, ayağındaki çarıkların çıkmasına aldırmadan Murad'a doğru koşmaya başladı. Kollarını iki yanına açmıştı, kar yağmış gibi akların istilâ ettiği siyah saçlarını rüzgâra bırakmıştı.

- Oğlum!.. Evlâdım!.. Muradım!... Bir tanem!..

- Anam!.. Hatçe Anam!.. Anacığım!..

Rüzgâr yer yer kar düşmüş gibi aklaşmış siyah saçların dalgalanışını, badem renkli gözlerin nemliliğini, yanık bir göğsün hıçkırığını ve köklü bir özleyişin arzusunu katre katre Koca Memil'in önüne taşıyordu... Nedense yağmurla karışık yağan kar dinmiş, rüzgârı bu meydanda boş bırakmıştı.

Koca Memil, Deli Durmuş'a iyice yaslandı, gözlerini kırpmadan rüzgârın önüne bıraktığı emaneti bir solukta içti... Fakat yine de serinliyemiyor, yanıyor, kavruluyordu...

Şimdi Kara Murad ile Hatçe Ana kucaklaşmışlar, adeta birbirinin içinde kaybolmuşlardı. O zaman ihtiyar akıncının dudakları kıpırdadı, âdeta inledi:

- Çocuğum!.. Eşim!.. Doğruymuş, tahmin ettiğim gibiymiş; Hatçe hâlâ genç, hâlâ güzel!.. Hatçem... Hatçem!..

Ana ile oğul, tepenin biraz altında birbirlerinden ayrılmadan duruyorlar, rüzgârı ve soğuğu unutarak geçen on yılın hasretini gidermeye çalışıyorlardı...

Bir araba ise gıcırdayarak uzaklaşıyordu; dertli bir bostan dolabı gibi, kırık bir kalb gibi inleyerek tepenin öteki tarafından aşağıya doğru iniyordu bir araba...

Koca Memil ise sayıklarcasına mırıldanıyordu:

- Mesudum!.. Çok mesudum Durmuşum. Benim de öz oğlum var artık!.. Hatçe'mi de gördüm!.. Daha ne isterim?.. Yeter, kâfi bana... İyi günler onları bekliyor; anası ve Ayşe Gül'üyle huzura kavuşacak Muradım!.. Ne dersin Durmuşum, benim gibi düşünmüyor musun sen de?

Deli Durmuş, mavi gözlerini bir noktaya dikmiş, hareketsiz duruyor; hiçbir şey görmüyor, hiçbir şey işitmiyordu sanki...

* * *

Hatçe Ana, oda kapısının önünde durdu... Badem renkli gözleri-

nin altı tamamen morarmış, yorgunluktan süzülen yüzünde elmacık kemikleri büsbütün dışarı çıkmıştı. Şakaklarını dolduran çizgiler onun hayat hikâyesini dile getiriyordu.

Hatçe Ana bir müddet etrafına bakındı; o kadar takatsizdi ki, ayakta güçlükle duruyor, oturacak bir yer arıyordu.

Kendisini merakla seyreden Murad'ın mevcudiyetini yeni fark etmiş gibi neden sonra dudaklarını kıpırdattı:

- Yaşıyor!..

- Seni görünce ne yaptı sana?

- Bir müddet heyecanından konuşamadı, sonra "Kara Murad geldi mi?.." diye sordu.

Sofada derin bir sessizlik oldu.. Hatçe Ana ne kadar yorgun ve heyecanlı ise, Kara Murad aksine, her türlü duygudan uzaktı o anda!.. Âdeta bir duvar gibi, bir demir kapı gibi duruyor, hattâ yerinden bile kıpırdamıyordu. Yine Hatçe Ana'nın sesi işitildi:

- Eğer bizimle gelmeseydin oğul, Ayşe Gül'ü bundan sonra yaşatamazdık. Hâlâ ateşi var, üstelik o narin vücut büsbütün solmuş. Hemen git yanına, onu teselli et, avut, yürekcağızını serinlet, hayata bağla.

- Birazdan yapayım bunu. İstersen beraber girelim odaya...

- Sana artık hiçbir şey söylemek istemem; inatçı ve gaddarsın, hâlâ bahaneler arıyorsun... Belki de o ihtiyar akıncı olmasa idi, benimle geri dönmezdin.

Kara Murad'ın birden gözleri parladı; Koca Memil'in ismi ona bir anda ruh ve mânâ verdi. Şimdi kocamış akıncının sol elinin havaya kalktığını, beyaz sakalının rüzgârdan dalgalandığını, zaman zaman çöken, zaman zaman dikleşen heybetli vücudunun kıpırdadığını, bir kor gibi yanan siyah gözlerinde sevgi, azim, iman ve cesaretin durmadan dolaştığını, altın saplı kılıcın ise inip kalktığını görür gibi oldu...

- Ayşe Gül'le şimdi konuşacağım, diye fısıldadı, ama sadece bu kadar... Esasen Koca Babam da daha fazlasını istememişti.

Hatçe Ana cevap vermedi, sendeleyerek yana çekildi. Murad ise önündeki kapıya doğru çekingen birkaç adım attı, bir an duraladı; sonra elini uzattı, yavaşça içeri girdi...

Karşıda bir ocak yanıyordu... Perdeler kapalıydı... Ve köşede bir sedir vardı...

Murad:

- Ben geldim, dedi.

Sesi titriyordu, hattâ korkuyor, diz kapaklarında bir kesiklik hissediyordu... Dışarıda annesi, daha mühimi beyninin içinde bütün haşmetiyle duran Koca Memil olmasa belki de geri döner, kaçardı...

Sedire doğru eğilmiş genç bir kadın süratle doğruldu. Elinde bir tarak vardı; Murad odaya girdiği sırada sırtını güçlükle yastıklara dayayan başka bir kadının saçlarını tarıyordu.

Genç akıncı ne yapacağını şaşırmış gibi etrafına bakındı; bir şey söylemesi, korkusunu, aczini belli etmemesi lâzımdı. Gülümsemeye çalışarak:

- Sen, Zilli misin? diye sordu.

- Beli, beli...

- Hüsmen'in Zilli'si?

- Beli, beli...

- Hüsmen seni bana çok methetti; evlenecekmişsin onunla... Sözlünü göreceğin gelmedi mi?

- Beli, beli!..

Zilli elindeki tarağı avuçlarının içinde gizledi, sonra yüzünü büsbütün örtüp, sanki birisi yakasından çekiyormuş gibi boynunu ileri doğru uzatarak aceleyle dışarı çıktı. O zaman odaya ağır bir hava çöktü...

Murad, bir taş yığınının altında kalmışçasına ezildiğini sandı... Başını bir türlü sedire, Ayşe Gül'e çeviremiyor, ona bakamıyordu. Esasen onun yaşadığına bile emin değildi; orada, sedirin üzerinde cansız bir vücut duruyordu. Genç, zayıf, âdeta şeffaf genç bir kız vücudu.. Üzerindeki yorganlar kaymış, sırtı yastıklara gömülmüş, elleri yanına sarkmış, göğsü erimiş, kaybolmuş, biraz evvel taranmış sarı saçları omuzlarına dökülmüş, hafif pembe ve yer yer çatlak dudakları büzülmüş, sapsarı yüzünde ifadeden uzak yeşil gözleri cam gibi parlamış bir genç kız!.. Ayşe Gül... Mâzinin hayat dolu, buram buram sevda tüten, bahar rüzgârları kadar ılık, serhad türküleri gibi içli, Tuna gibi coşkun, bir ömrü sinesinde taşıyan Ayşe Gül'ü...

Şimdi Murad, sadece perdelerin aralık kalan kısmından dışarıda yağan karı görebiliyordu... Kar ne kadar da hoş dökülüyordu yere; hiç hırçın değildi; erişecek kavuşacak bir sevgilisi yokmuş gibi ağır ağır, tane tane serpiliyordu... Ocakta yanan kütüklerin kulakları tır-

malayan çıtırtısı olmasa, Murad saatlerce bu vaziyette yağan karı seyredebilirdi... Fakat ocaktaki kütükler onu rahat bırakmıyordu ki... Üstelik alevler gözüne doluyor, Ayşe Gül'ün hayat saçan sarı saçlarını da önüne seriyordu... Galiba ocağın çıtırtısı ve alevlerin parıltısından ziyade bu sarı saçlar Murad'ı sarıyor, onu istemediği halde mâziye doğru sürüklüyordu...

Bahar gelmişti, her taraf yeşil, rengârenk yeşildi... Yerköy'de herkes yeşile bakarak hasretini gideriyor, yeşilde sevdasını arıyordu. O gün Tuna da yeşildi... Ayşe Gül sarı saçlarını yine böyle omuzuna sermişti... Onu Murad belinden kavramış, geriye doğru çekmiş, bugüne kadar aslâ unutamadığı bir zevki, kanının her zerresinde tekrar tekrar eriterek dudaklarını dudaklarına değdirivermişti... Aradan 12 seneden fazla bir zaman geçmişti... Şimdi otuz yaşındaydı; yılların ıstırabı durmadan birbirinin üzerine yığılmıştı. Senelerin altında ezilip kaybolmamışsa bu sadece Koca Babasının sayesindeydi... Ne olur, ihtiyar akıncı şu anda yanında olsaydı; ona ne yapması lâzım geldiğini söyler, onu avuturdu... Halbuki çadırdan çıktıktan sonra ihtiyar akıncıyı bir daha görememişti!.. Anasını kucaklayıp hasretini birazcık giderince; Allah'a ısmarladık demek için geri dönünce Koca Memil'in Lala Mehmed Paşa'nın emriyle Karapençe ve Deli Durmuş'la beraber acele İstanbul'a gittiğini öğrenmişti. Geri kalan yirmi akıncı Belgrad'da Koca Baba'yı beklemek üzere hayvanlarını eyerlemeye başlamışlardı bile...

Ocaktaki alevler bir yılan gibi kıvranıyordu... Şimdi Murad sendeliyordu. Süratle elini kılıcına attı; orada, ocağın içinde iğrenç bir yüz görüyordu. Bu yüz ona sırıtıyor, dişlerini çıkarıyor, âdeta alay ediyordu... Murad bu yüzü tanıyordu; bu Voyvoda Mihail'den başkası olamazdı. Ellerinin alevden dalgalanmasına, her tarafının yanmasına aldırmadan ocağa uzanmalı, Mihail'i orada boğmalıydı... Fakat yerinden kıpırdayamadı, kulağına kızgın, hiç de eskisi gibi kelimeleri tane tane söylemeyen bir ses dolmuştu. Bu sesin sahibi, Koca Memil'di...

- "Mihail'in ölüsünden bile korkan tabansız!."

Murad elini kılıcından çekti, sapsarı bir benizle yavaşça geri dönerek âdeta mırıldandı:

- Nasılsın Ayşe Gül?

Genç kızın yeşil gözlerinden yanaklarına doğru durmadan yaşlar süzülüyor, solgun dudakları kıpırdıyor, bir şeyler söylemeye çalışı-

yordu. Bakışlarındaki cam gibi ifade kaybolmuş, çökük göğsü kıpırdamaya başlamıştı... Orada ölümle hayat arasında bir mücadele başlamıştı!

- İyiyim!. Çok iyiyim!.. Sen nasılsın? Kendine iyi bakıyor musun? İşittiğime göre yaralanmışsın... Ama artık bir şeyciğin yok değil mi? Ne olur, yok de bana... Bütün endişem, seni sıhhatli göremeyeceğimdendi!.. Geldin ya yeter bana; çok teşekkür ederim, çok teşekkür ederim...

Birden Ayşe Gül ellerini yüzüne kapadı, bu sefer de hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

Bir müddet odayı onun içli hıçkırıkları kapladı... Murad içinden bir şeylerin eridiğini, kalbine doğru bir sızının yayıldığını hissetti. Dayanamayacak, bu ağlayışa, bu ıstıraba tahammül edemeyecekti... Ne olur, bir an evvel buradan gitse, yaya da olsa, kar, kış demeden Koca Baba'nın yanına varsaydı... Arkasından anası bağırsa, inlese de başını çevirip bakmazdı... Fakat yapamadı, geri dönemedi; üstelik Ayşe Gül'e yaklaştı...

Ayşe Gül'ün saçları hâlâ ipek yumağı gibiydi; yüzünü kapayan ellerini bile örtmüştü.

- Neden ağlıyorsun Ayşe, neden ağlıyorsun?

- Affet beni, kulun olayım, cariyen olayım affet beni... Seni çok kırdım, çok üzdüm... Benim için hayatını bile tehlikeye soktun... Affet beni... Yine de geldin, teselli etmek için dahi olsa buralara kadar geldin. Teşekkür ederim, teşekkür ederim, çok mertsin!..

- Kaldır başını Ayşe, uzan yatağına, istirahat et. İstersen ben gideyim, sonra yine görüşürüz...

Ayşe Gül birden ellerini yüzünden çekti, sarı saçları dalgalandı, omuzları titredi, sürünürcesine sedirden aşağıya indi, hemen Murad'ın önünde diz çöküp ellerini yakaladı:

- Gitme, birazcık daha kal, ne olur gitme... Sana anlatacaklarım var Muradım... Muradım, bilir misin ben sensiz artık yaşayamam. Hele beni affettiğini söylemeden gidersen bir an dahi dayanamam.

Murad yine donuklaşıyordu, hisleri yavaş yavaş körleşiyor, düşünceleri halden uzaklaşıyordu:

- Yerine otur Ayşe Gül; hastasın... Bilir misin ki, aramızda bizim...

- Yalvarırım, konuşma... Ne söyleyeceğini anlıyorum; yaptığın fedakârlığın derecesini biliyorum; artık küçük bir kız değilim, 27 ya-

şındayım, her şeyi az çok düşünüyorum... Yerköy'de sebepsiz yere seni kırdım. Halbuki o zaman da seni aslâ tarif edemeyeceğim bir hisle...

- Evet?

- Artık saklayamayacağım; seviyordum... Şimdi ise... Neye yarar, neye yarar?

- Kendini hırpalama bu kadar Ayşe!

- Seni iki yıl, ancak Hatça Ana'nın göğsünde teselli bularak bekledim Muradım... Sonra Mihail geldi ve ben...

- Sus... Konuşma bunları...

- Kendimi öldürmeliydim... Karşına böyle kirli ve lekeli çıkmamalıydım... Allahım da şahittir ki, çok çırpındım; bayılıncaya, tamamen kendimden geçinceye kadar hep seni bekledim, ismin dudaklarımdan hiç eksik olmadı. Bilmiyorum, hayat mı tatlıydı, yoksa günahsız olduğumu anlayınca bana elini uzatacağını mı ummuştum; olmadı, senden uzakta bu faydasız canıma kıyamadım... Bekledim, hep bekledim... Haklısın; lekeliyim, sana hiçbir zaman lâyık değilim, eşin olamam, yoldaşın olamam. Lâkin kölen de mi olamam; dilediğin hizmeti görürüm... Atını tımar eder, kılıcını temizlerim... Yine beklerim, yine beklerim... Ne olur, bu kadarcığını kabul et... Günahsızım, günahsızım...

Ayşe Gül durmadan ağlıyordu mütemadiyen Murad'ın ellerini öpüyor, zaman zaman yanaklarını bir pençe gibi iri ve gergin bu ellere değdiriyor, serinlemeye çalışıyordu...

Murad'ın kulağına birden bir araba gıcırtısı doldu. Tekerlekleri güçlükle dönen, hayvanları soluyarak ilerleyen bir arabanın inleyen sesiydi bu... Arabanın içindeki Asil Margot olmalıydı... Elâ gözleri yer yer ıslak, yer yer aşk rüzgârlarıyla dağlanmış, burun delikleri kıpırdayan, siyah saçları kulaklarının arkasına dolanmış, mayhoş kokusuyla sevda arayan Asil Margot...

- "Erkeğim, yanılıyorsun, ben namusumu etimde taşımam!.. Benim namusum burada, senin için çarpan şu kalbimin içindedir..."

Margot aldanıyordu. Margot'un söylediklerini akıl kabul edemezdi. Fakat Ayşe hiçbir zaman onun gibi hareket etmemişti. Bu da bir hakikatti...

Murad, silkindi. Asil Margot'un beyninin içinde dolaşan sesi, Koca Memil'in kızgın bakışları, Hatçe Ana'nın üzgün hali ve Ayşe

Gül'ün, ellerinin üstünü ıslatan gözyaşları onu öylesine bir girdabın içine fırlattı ki, odadan kaçmayı bile düşünemez oldu.

Birden ellerini çekti, Ayşe Gül'ü, bir külçe gibi dizlerinin üzerine çöken Ayşe Gül'ü bir tüy hafifliğiyle kollarından tutup ayağa kaldırdı.

- Sil gözlerinin yaşını, diye söylendi; bundan sonra hiç ağlama artık. İstemiyorum; bundan sonra acı çekmeni, üzülmeni istemiyorum. Çünkü ben de seni...

- Sen de beni?

- Çok seviyorum... Yazık oldu bize... Belki de geç kaldık. Artık vakit kaybetmeyelim... Gül... Gül... Ayşe Gül...

- Muradım, Kara Muradım!.. Affettin mi beni, hizmetine kabul ediyor musun beni?

Murad, genç kızı kendinden biraz uzaklaştırdı; doyamadan, kanamadan, karşısında titreyen, ayakta duracak kadar bile mecali olmayan Ayşe Gül'ü bir müddet seyretti...

Onun şimdi gözlerindeki yaşlar dinmiş, baharı müjdeleyen yeşil gözleri âdeta dile gelmişti... Solgun yüzüne kan hücum etmiş, yanakları pençe pençe kızarmıştı. Sanki mevsim bahardı, sanki yanlarından Tuna akıyordu, sanki ayaklarının bastığı yerde hafif nemli otlar vardı ve sanki birisi derinden derine bir serhad türküsü fısıldıyordu...

Belki de bu sesin sahibi Garip Hüsmen'di; aylardan beri uzak kaldığı sevgilisini yeniden görmenin sevinciyle gönlünü önüne sermişti:

Açıl ey gönlümün varı, bad-ı saba olmadan
Girebilsem yar koynuna, gül cemali solmadan
Şehir halkı kol kol olmuş, hep yollarda dolaşır
Çık efendim türkü çığır, dal boyuna yaraşır

Oturmuş pınar başında, yana dökmüş zülfünü
Çık efendim türkü süle, beyensinler sesini
Gün doğarken yârin kolu, gerdanıma dolansın
Giy efendim hep yeşiller, dal boyuna yaraşır...

Kara Murad bu türküyü daha fazla dinleyemedi. Birden Ayşe'yi kollarının arasına aldı, kızın şaşkın, sevda dolu bakışları arasında onu yavaşça göğsüne bastırdı; hasretini gidermeye, hasretini söndürmeye çalıştı... Ayşe Gül çırpınmıyordu. Ayşe Gül sesini çıkarmı-

yordu. Ayşe Gül o heybetli göğüs üzerinde, o bir mengene gibi kuvvetli kollar arasında erimiş, kaybolmuştu. Ayakları yerden kalkmıştı, onu kimse göremez ve bulamazdı... Yalnız sapsarı bir ipek demeti, siyah, kıvırcık saçlarla karışmıştı...

Murad, genç kızı yere bıraktığı zaman başının dönmekte olduğunu anladı. Bir anne ninnisi kadar ılık ve içten gelen bir ses onu sarıyor, okşuyordu:

- Koç yiğidim!.. Erkeğim. Efendim!.. Kulunum, kölenim!..

Murad etrafına bakındı, odanın içinde başka birisini, bir yabancıyı arıyordu... Fakat Ayşe Gül'den başka hiç kimse yoktu. Ayşe Gül o kadar odayı doldurmuştu ki, her köşede, her yerde onu görüyordu... Hattâ şimdi çatırdayan ocakta, alevlerin arasında bile Ayşe Gül vardı...

Halbuki Murad, sevgilisine sokulunca Mihail'in birden hortlayacağını, vahşi kahkahalar atacağını, ikisinin arasına girip salyalarını saçacağını sanmıştı... Yanılmıştı, Mihail'in izi bile yoktu etrafta...

İşte Ayşe Gül eskisinden daha mâsum, eskisinden daha saf ve temizdi... Anlıyordu, şimdi tamamen kızarmış şu dudaklara hiçbir yabancı dudak değmemişti, onun vücudunda yabancı bir el asla dolaşmamıştı...

Daha fazlasını düşünmedi, genç kızı hemen kucakladı, bir hamlede sedirin üzerine yatırdı, hemen üstünü, yere sarkan bir yorganla örttü, ellerini sarı saçlarda gezdirirken:

- Ayşem, diye fısıldadı, karım olur musun?

- Nasıl? Nasıl?

- Eşim, yoldaşım, hatunum olur musun?

- Ben mi? Ben mi? Kabil mi? Lâyık mıyım?

- Seviyorum Ayşe seni...

- Ben de Muradım... Nasıl söyleyeyim?... Anlatamam, hiç anlatamam...

- Hemen evlenelim...

- Garip Hüsmen'in nikâhı da bizimle bile kıyılsın, bari o acı çekmeden sevgilisine kavuşsun...

- Garip Hüsmen... Garip Hüsmen!..

Murad iyice eğildi, genç kızın başını sol kolunun üzerine aldı, sağ eliyle saçlarını kavradı, sonra yeşil gözlerin minnet ve şükran ifadesini daha fazla görmek istemiyormuş gibi gözlerini kapadı; bu

yeşili, bu sarıyı, bu mâsum ve aydınlık yüzü benliğinde yaşatmaya çalışırken dudaklarını hafifçe Ayşe Gül'ün dudaklarıyla birleştirdi.

Çok uzaklardan, çok uzaklardan gittikçe kaybolan tekerlek gıcırtıları geliyordu... Dışarıda ise Hatçe Ana'nın titrek sesi işitiliyordu:

- Hüsmenim, ne dersin? Acımız dinecek mi?

- Abe, anam babam Hatçe Anam, sen neler sülersin? Bu iş çoktan oldu... Nah getir şu ekmekciği öpüp de yemin edeyim. Tebe, ismimin Hüsmen olduğu kadar bilirim ben... Beni üle hor görme, Hüsmen demişler bana... Sevdalılar bir kere el ele deymeye görsün; aralarında kale olsa yıkılır...

- Ah!. Koç yiğidim!.. Koç yiğidim!.. Sağ olmalıydın da görmeliydin bu günleri... Muradımızı gerdeğe sokarken ağlar mıydın acaba? Yoksun, hiç gelmeyeceksin bir daha... Kılıcını bile aldılar elimden...

- Yanılırsın Hatçe Ana, Koca Baba iyi adamdır. Gözümün önünde yemin etti, kulakcağızlarımla işittim; sağ kalsam da, göçüp gitsem de muhakkak bu kılıç Hatçe'nin eline geçecek dedi...

- Hatçe'nin mi?

- Üle süledi... Hem bana Zillimle bir an evvel baş göz olmam için bir kesecik de verdi. Yaman adamdır vesselâm Koca Baba...

Kar hâlâ sessiz yağıyor, yavaş yavaş akşam oluyordu... Kızanlık gittikçe karanlığa gömülürken onların evi bu gece aydınlık, çok aydınlıktı...

-XIV-
Estergon

"Estergon kal'ası su başı durak.
Kemirir gönlümü bir sinsi firak.
Gönül yâr peşinde, yâr ondan ırak.
Akma Tuna, akma, ben bir dertliyim,
Yâr peşinden, yandım, kara bahtlıyım.

Estergon kal'ası su başı kaya.
Eritir gönlümü aşk denen belâ.
Gönüllünü hoş gör, gel etme cefa.
Akma Tuna, akma, ben bir dertliyim,
Yâr peşinden, yandım, kara bahtlıyım."

Gece Estergon'u sarmıştı. Şekillerin ötesinde bir mâna hâkimdi etrafa... Davullar vuruluyor, yer yer türküler söyleniyordu...

Gaziler, sevdiceklerini Estergon'da arayıp, Estergon'da bulmaya çalışıyorlardı... Estergon bir imandı, yıllar yılı hasret çekilen bir sevgili gibi gönüllerde yaşamıştı. Ne olursa olsun, artık ona kavuşulmalıydı. Estergon son duraktı, orada serinlenecek, orada dinlenilecekti.

Tarihler 1605 yılı Ekim ayının ikinci gününü gösteriyordu... Bir ay dört günden beri Estergon ile Ciğerdelen ve Tepedelen gibi pek yakın civar kaleler önünde Sadr-ı âzam Lala Mehmed Paşa kumandasında Osmanlı ordusu çarpışıyordu.

Sadr-ı âzam Lala Mehmed Paşa'nın otağına geceyle beraber, Estergon'u sevdiceklerinin hasretiyle birlikte dile getiren gazilerin türküleri dolarken, bey ve beylerbeyleri toplanmışlar, vezir-i âzamın son talimatını dinliyorlardı.

Lala Mehmed Paşa bir an gülümseyerek etrafına bakındı. Karşısındaki savaş arkadaşları tam onun istediği gibiydi. O, seneler senesi bu serhadlerde kan ve ter dökmüştü; çok acı günler görmüş, ıstırabından ağladığı zamanlar olmuştu. 21 Eylûl 1595 tarihinde Avusturyalılar Estergon'u ele geçirirlerken Lala Mehmed Paşa, müdafaa kumandanı olarak kalenin içindeydi.

Aradan tam on sene geçmişti; paşanın içindeki hicran o günden bu yana hiç dinmemişti. Şimdi ise acı bir hâtırayı tatlı bir rüya haline getirmek için her türlü selâhiyetle ikinci defa buralara kadar gelmişti...

Lala Mehmed Paşa dudaklarındaki tebessümü silmeden gözlerinde biriken yaşları elinin tersiyle kurulamaya çalıştı...

Hâtıralar onu boğuyor, fakat azmi gittikçe şiddetleniyordu. Nihayet, kendisini büyük bir sabırla seyreden paşa ve beylerden bakışlarını uzaklaştırdı:

- Kardeşlerim, dedi, artık beklenen gün geldi! Hepiniz canınızı hiçe sayarak bu devlet uğruna çarpıştınız, Osmanlının şanını, şerefini yükselttiniz. Namınız dünya durdukça yaşasın... Size ne desem, ne söylesem azdır. Kal'ay-ı Estergon sizlerin himmetiyle pek yakında ele geçecektir. Bilirsiniz ki, evvelâ küffardan Vişgrat Kal'asını aldık, bundan on üç gün evvel de Tepedelen'i fetheyledik, arkasından Ciğerdelen elimize geçti. Üç gün önce de ard arda yaptığımız üç yürüyüş neticesinde Estergon'un dış kısmını zaptedip "Su-Kulesi"ni aldık; surlara şanlı bayraklarımızı diktik... Küffar her ne kadar, teslim olmayıp hâlâ bizimle savaşırsa da daha fazla dayanması mümkün değildir. Gazilerimiz hayatlarını hiçe sayarak zaptedilen kal'a ve burçların tepesinde gece ve gündüz nöbet beklerler... Bana kalırsa artık umumi yürüyüşe geçmek zamanı gelmiştir... Ey benim canımdan aziz paşa, bey ve ağa karındaşlarım; sizler de aslâ çekinmeden fikirlerinizi söyleyesiniz; en hayırlısı ne ise hemen yarın sabah onu icra eyliyelim...

Lala Mehmed Paşa sustu, yine etrafındakilere sevgiyle baktı. Huzurundakilerin hepsi de gözlerinde birer damla yaşla bakışlarını sadr-ı âzama çevirmişlerdi.

İşte şurada beyaz yuvarlak sakalı, kamburlaşmış sırtıyla Tiryaki Hasan Paşa duruyor. Onun yanında Budin Beylerbeyi Boşnak Mustafa Paşa var... Sağ köşede Bosna Beylerbeyi Hadım Hüsrev Paşa ellerini

göğsünde kavuşturmuş, kıpırdamadan gelecek mutlu günü bekliyor. Ordu kadısı Vildanzade Ahmed Efendi ile Peçuylu İbrahim Efendi de içlerindeki heyecanı zaptetmeye çalışarak susuyorlar. Diğer bütün paşa ve beyler de aynı duyguların altında eziliyor ve yine aynı duyguların sevinciyle bir an evvel Estergon surlarından iç kaleye atlamak, senelerin hasretine son vermek istiyorlar...

Esasında Sadr-ı âzama söyleyecek hiçbir şeyleri yoktu onların; Lala Mehmed Paşa yapılması gerekli her hususu düşünmüş, bütün tedbirlerini almıştı. Belki de bunun için susuyorlardı. Bir tek emir kâfi gelecek, bir tek emir şehitlik ve gaziliği sağlayacaktı onlara. İmanı tazelenmiş, cesareti artmış askerin başında, böyle mert ve temiz kalmış Sadr-ı âzamın emri altında elbette çekinmeden savaşacaklardı.

"Estergon kal'ası su başı durak
Kemirir gönlümü bir sinsi firak..."

Dışarda coşan ruhlar hâlâ otağdan içeri giriyor, düşünceleri aydınlık, geleceği büsbütün ümitli kılıyordu.

Lala Mehmed Paşa da bir müddet, serinlemek için, Estergon'da bir pınar coşkunluğu bulan gazilerin nefesini dinledi. Nihayet gecenin haşmetini tamamen üzerinden atamadan tekrar sordu:

- Karındaşlarım! Yarın umumî yürüyüşe geçmemizi uygun bulur musunuz? İlk söz Hasan Paşa'nındır.

Bu sual üzerine Rumeli Beylerbeyi Tiryaki Hasan Paşa yerinden kıpırdadı:

- Devletlû vezir, dedi, senin aldığın her tedbir yerindedir, elbette umumî yürüyüş zamanı gelmiştir. Gaziler bu günü bekler, biz bey ve paşaların ise hep emrini gözleriz. On üç seneden beri Nemçeliyle çarpışırız, bir an evvel zaferimizi tamamlayıp acı günlerimizi unutmamız gerekir. Çekindiğimiz hiçbir husus yoktur. Bizi bu günlere yetiştiren, bize şan ve şeref veren devletimiz uğruna bir canımızdan gayrı feda ederek neyimiz var ki? Hepsi helâl olsun. Hemen destur ver, çadırlarımıza varıp yarın sabahki umumî yürüyüş için tedarikimizi görelim. Bir de...

Tiryaki Hasan Paşa sustu, utanmış gibi bakışlarını önüne eğdi, sırtı biraz daha kamburlaşırken yuvarlak, bembeyaz sakalı kıpırdamaya başladı.

- Niye sustun paşa kardeş, başka bir diyeceğin mi vardı?

- Beli, devletlû... Lâkin şahsıma aittir, onun için arzetmekten çekinirim...

- Ne ziyanı var; sen bu topraklar uğruna öyle çalıştın, devletinden aldığın şan ve şerefe öyle şan ve şerefler kattın ki, ne istersen hemen yerine getirmek benim için hizmetlerin en makbulüdür.

Hasan Paşa bir an durakladı, Kanije'nin bu ünlü kahramanı, şimdi üç tuğlu vezir olmasına, padişah fermanıyla her arzusunu yerine getirmeye muktedir bulunmasına rağmen, Sadr-ı âzamın kalbden gelen sözleri karşısında âdeta titredi, hattâ gözleri yaşardı:

- Devletlû, diye kekeledi, ben aslâ bu iltifatlarınıza lâyık değilim, kabul buyurduğunuz takdirde, sadece ufacık bir askerinizim. Maksadım, aramızda bulunduğu halde hiç sesini çıkartmayan kocamış bir gaziyi, Kanije surlarında beraber ağlaştığımız akıncıların pirini daima yanımda görmek ve nereye gidersem gideyim benimle bile olması için izninizi almaktır. Çünkü onunla dört yıldan beri pek az buluştuk, onu öylesine sever ve sayarım ki, âhır ömrümü onunla bile tamamlamayı isterim. Bir de ona bir unvan veriniz; benim gibi birisi vezir olduktan sonra, o nelere lâyık değildir ki?..

Bakışlar birden vezir-i âzamın sağ tarafına doğru çevrildi, hattâ Lâla Mehmed Paşa bile hafifçe yanına döndü... Orada Koca Memil vardı. Yine dimdikti. Sağ eli gözükmüyor, sol eli kuşağının üzerinde duruyordu. Beyaz sakalı büsbütün uzamış, yüzündeki kırışıklıklar her tarafını kaplamıştı. Fakat gözleri, o simsiyah gözleri zaman zaman hayatiyetini kaybetmesine rağmen, yine de bir kor gibi yanıyordu.

Koca Memil yerinden kıpırdamıyor, hattâ konuşmuyordu; memnun muydu, bir endişe ve üzüntünün tesiri altında mı bulunuyordu, bunu anlamanın imkânı yoktu.

Lala Mehmed Paşa elini uzattı; sanki Estergon'u unutmuş, sanki yapılması düşünülen büyük taarruz hatırına gelmez olmuştu:

- Memil, dedi, kocamış adam, bak Hasan Paşa ne söyler, acaba seni kırdım mı, onunla daim olup bizlerden kaçmak mı istersin, bunca ısrarıma rağmen hiçbir mansıp almayışın küskünlüğünden midir?

- Asla!..

- Öyleyse Hasan Paşa neden sana unvan vermemi diler? Bilirim, herkes seni yanında görmek ister, sen ise hep kaçarsın. Bu sefer büsbütün bizlerden uzaklaşmak mıdır muradın?

- Hâşâ... Hiç böyle bir niyetim yoktur. Ben ünvanı ne eyleyeyim; esasında hiçbirisinin uhdesinden gelmeye kaadir değilim. Hem lâyık olmadığım halde serdarımın ve Hasan Paşa gibi değerli bir vezirin iltifatından daha üstün mansıp mı olurmuş? Hasan Paşa beni affeylesin, yarınki savaşta başka yerde bulunmayı düşünürüm!..

- Bir yere mi gidersin Koca Baba?

- Estergon alınmadan nereye giderim devletlû vezir? Bu sefer arzum, geçenlerde elimize geçen Su kulesinde Budin Beylerbeyi Mustafa Paşa ile bulunmaktır.

- Niçin orasını istersin Koca Memil?

- Bilirim; Mustafa Paşa Su kulesi üzerinden Estergon iç kalesine yürüyüş yapar. Estergon iç kalesi ise en iyi Su-kulesinden gözükür.

- Yanına akıncılarını da mı alırsın?

- Buna artık lüzum görmem devletlû... Yirmi akıncı Karapençe'nin emrinde yanınızda kalsın. Onları sana emanet ederim. Beni severseniz gönülcağızlarını hoş tutun, ardımdan gelmek isterlerse zinhar kalblerini kırmadan alıkoyun. Ben ise Deli Durmuş ile birlikte, Su kulesi üzerinden yarın sabah aşağıya doğru şöyle bir bakarım...

- Ya, Kara Murad?

- Onu bir seneden beri görmedim. Çok dertliydi, nihayet hasretine kavuştu. Dilerim ki bir müddet dinlensin; başına bir keder gelmeden geçmişi unutsun.

- Onu bir evlâdın gibi severdin değil mi?

- Evlâdım gibi mi? Öyle ya, onu bir evlât gibi severim. Eğer lâyık görürseniz, almamak için ne kadar ısrar ederse etsin. Muradıma beylik ünvanının yanında bir de sancak verin. Hasan Paşa'nın da benim için dilekleri bu suretle yerine gelir. Çünkü ben Kara Murad'a namımı verdim, çünkü ben Kara Murad'ı... Neyse, işte hepsi bu kadar Devletlû vezir... Eğer benim de fikrimi sorarsan; hiç düşünmeye lüzum yoktur, en iyi tedbir yarın sabah umumî yürüyüşe geçmektir... Hasan Paşa da ne olur beni affetsin; eğer kısmet olursa günün birinde yanına sığınır; ömrümün geri kalan kısmını onunla geçiririm.

Koca Memil sustu; yorulmuş muydu, heyecanlanmış mıydı, bunu yine bakışlarından anlamaya imkân yoktu... Yalnız biraz yerinden kıpırdamış, sol eliyle altın saplı bir kılıcın kabzasını kavramıştı.

Dışardan durmadan gazilerin türküsü ve davul sesleri geliyordu:

"Estergon kal'ası su başı kaya
Eritir gönlümü aşk denen belâ..."

Otağdakiler konuşmuyorlardı. Sanki Koca Memil onları büyülemişti. Hattâ Lala Mehmed Paşa bile kulaklarında çınlayan Koca Memil'in tok sesi ile Estergon türküsünü birbirine karıştırarak hâli unutmuştu...

Neden sonra Vezir-i âzam dudaklarında kendisine çok yakışan tebessümünü toplayarak sordu:

- Koca Memil, senden bir şey öğrenmek isterim, niçin bana eski sadr-ı âzamlara dediğin gibi sadece "vezir" diye hitap etmezsin de "Devletlû" diye çağırırsın? Yoksa beni kendine yakın mı görmezsin?

- Hâşâ!.. Bu sözlerim düşündüğünün aksinedir. Ben onlara yalnız üç tuğa sahip oldukları için "vezir" derdim. Asla "devletlû" olmaya lâyık değillerdi. Sen ise üç tuğsuz da, Sadr-ı âzam olmadan da "Devletlû"sün! Bunu benim kadar herkes bilir... Nice vezir-i âzamlar gördük biz, hangisi lâyıkıyla devletini düşündü, mansıp kavgasından başka ne yaptı? Yerköy'de on binlerce yiğidi Tuna'ya gömen Sinan Paşa mı devletlûydü? Seninle beraber otağına girdiğimizde Haçova'da Nemçeli üzerine yürümemek için beni de, seni de, hattâ Hoca Sadeddin Efendi'yi de dinlememek, padişaha yaranmak için çareler arayan Damat İbrahim Paşa mı devletlûydü? Onlardan birine bir kere ağzımdan kaçıp "Devletlû" demiştim, sonra bin pişman olmuştum. Ama sen, sen büyük adamsın Devletlû Mehmed Paşa... Yeter ki, günün birinde şeytana uyup yolundan sapmayasın...

Koca Memil yine sustu... Artık ne olursa olsun konuşmayacaktı. O anda yegâne arzusu bir an evvel sabahın gelmesi, Estergon Su kulesi üzerinden sol elinde altın saplı kılıcıyla Deli Durmuş'la birlikte Estergon iç kalesine derin derin bakmasıydı.

Otağdakiler belki de daha bir müddet konuşacaklar, tedbirler düşüneceklerdi... Fakat netice değişmeyecekti; yarın Estergon'un, hattâ belki de bir ömrün hikâyesinin sonu gelecekti...

* * *

Koca Memil güneşin hep böyle doğmasını istiyordu, hep ama, bu sabahki gibi!.. Esasında zamanı mekândan ve mekânı etrafını çeviren

tabiî dekordan ayırmaya imkân yoktu. Zamanı her ne kadar insanlar kendi muhayyilelerinden çıkarıp önlerine sermişlerse de akıp giden bir âlem başka türlü dile getirilemez, mekân bunun içine sığdırılamazdı. Kâinatta bir güneşin doğması, hattâ onun batması vardı, rüzgâr esecek, hava soğuyacak ve insanlar yaşadıkları müddetçe bu topraklar üzerinde hep tabiat oyununa şahit olacaklardı. Neticede insanlar değişik sandıkları meçhul kudretin şaşmaz kanununa zaman diyecekler, onun içinde eriyip kaybolmaya mahkûm ufacık maddî hayatlarını, kendi ölçülerine göre izaha kalkışacaklardı...

O sabah da güneş doğuyordu, bulutlara ateş düşmüş gibi gök parça parça kızarıyordu... Tabiat gönüllerdeki arzuyu yaşıyordu!.. Estergon süratle aydınlanıyordu...

Gerilerden, çok gerilerden mehter takımları növbet vurmıya başladı, bir top gürledi ve bir ses:

- Allah!.. dedi.

Estergon'un etrafını kuşatan, yer yer Estergon'un varoşlarına giren, dış kalenin birçok taraflarını ele geçiren Osmanlı ordusu bir anda harekete geçti.

- Vurun karındaşlarım!.. Dayanın gaziler!.. Aman vermeyin yiğitler!..

Güneş hep yükseliyordu ve gaziler, "Aşk denen belâ"yı su başı durak olan Estergon'da serinletmeye çalışıyorlardı.

Koca Memil'le Deli Durmuş Su kulesi üzerindeydiler; önlerinde Budin askeri hücuma geçmişti. Kılıcını çeken, palasını sallayan, tüfeğini omuzlayan gaziler, karşılarında yılmadan dayanan Avusturyalıları delmek, Estergon iç kalesini ele geçirmek için çare arıyorlardı...

Deli Durmuş yine gülüyordu; gözlerinin duru maviliğine günün ilk kızıllığı da düşmüştü.

Koca Memil de çok sakin görünüyordu, bir taş yığınının arkasına hafifçe yaslanmış, sol eliyle altın saplı kılıcını okşuyordu.

Önlerinde savaş gittikçe kızışıyordu. Zaman zaman etrafı kaplayan barut dumanları ve toz bulutları çökük kale burçları üzerine birer perde geriyordu.

Deli Durmuş hafifçe yana döndü, mavi gözlerinde yuva yapan günün ilk ışıklarını sanki Koca Memil'e göstermek istiyormuş gibi ona derin derin baktı:

- Biz ne vakit yürüyeceğiz Koca Baba?

- Elbet sırası gelir Durmuşum, ne diyeyim sırası gelir!.. Biraz bekleyelim, bakalım Boşnak Mustafa Paşa Sadr-ı âzamın emrini tamamen yerine getirir mi, bizden bir isteği olur mu?

Deli Durmuş, bakışlarını Koca Memil'den çekmiyordu. İhtiyar akıncının dayandığı taş yığını atılan toplardan sarsılırken bile Deli Durmuş, içinde binlerce hâtıranın yaşadığı siyah gözlerde başka bir arzu arıyordu.

Koca Memil nihayet dayanamadı. Deli Durmuş'un mavi gözlerinin derinliklerine bakışlarını gömdü; serinledi, yıkandı, bir an maziyi unuttu, sonra:

- Evet, diye fısıldadı, Estergon ortasında Kızılelma camii var; Koca Sinan'ın hizmeti geçmiştir orada... Oraya doğru mu gitmek istersin Durmuşum?

- Beli Koca Baba?

- Beni beklemez misin?

- Bir şey diyemem... Yalnız bana destur ver artık... Bugün her iş biter... Varayım onun yanına... Bundan sonra ne hizmetim dokunur ki başkalarına?

- Öyleyse Durmuşum, benim de altın saplı kılıcı sahibine iade etmem gerek. Murad olsaydı yanımda; anasına götürürdü bu emaneti. Ama böylesi daha iyi; o zaman belki de gelemezdim seninle.

- Ya akıncılar? Ya Karapençe? Ya Tiryaki Hasan Paşa? Onları neden istemedin yanında Koca Baba?

- Görmesinler dedim, bizim nereye gittiğimizi öğrenmesinler diye düşündüm... Sonra bir tekinin bile telef olmasına gönlüm artık rıza göstermedi. Bilirim hiçbirinin ne yâri, ne anası kaldı; yerleri, yurtları bile yok... Biz gidince Estergon' da yerleşirler; burada akıncı ocağını tekrar kurarlar, nâmımızı tâ Beç'e kadar yeniden yayarlar; bu suretle "Son akın" diye bir şey kalmaz. Son akın, bir sonrakinin başlangıcı olur... Beni dinliyor musun? Lüzum yok değil mi? Bunları sen zaten bilirsin. Ama yine de konuşmazsın... Ne olur bugün sen de anlat; gönlündekini nasıl gözlerinle dile getirirsen, dudaklarınla da geride kalacakları yâd et... İhtiyacım var. Durmuşum, sana ihtiyacım var...

Hafif bir rüzgâr çıkmıştı; Koca Memil'in beyaz sakalı tel tel olmuş, sallanıyordu. Deli Durmuş yerinden hâlâ kıpırdamıyordu, gözleriyle birlikte dudakları da gülümsüyordu:

- Akıncılar kırıldı, dedi, Estergon'da onlar da son defa nasiplerini almak isterlerdi. Hatırından aslâ çıkamadıklarından zorla Lâla Mehmed Paşa'nın yanında kaldılar.

- Yapamazdım Durmuşum, dedim ya, onlar buradayken seninle bile gidemezdim...

- Ya Kara Murad olsaydı gelir miydin Koca Baba?

- Ona anlatırdım, derdim ki, yahut hiçbir şey söylemezdim; o anlardı... Hayır yanılıyorum; böylesi iyi oldu, bulunmadığı daha hayırlı oldu. Bilir misin ki Durmuşum, istemediğim halde bir seneden beri hep onun yolunu gözledim. Sonra Hatçe'yi de... Hani Hatçe'yi işte... Başlarına bir felâket gelseydi haber alırdık değil mi Durmuşum?.. Murad şayet Ayşe Gül'le baş göz olmasaydı muhakkak geri dönerdi diye düşünürüm. Demek sözümü tuttu, kırmadı beni... Ama sen biraz daha sabret Durmuşum, daha Estergon alınmadı.

- Alınacak Koca Baba.

- Alınsa bile Nemçeliyle savaş bitmedi.

- Bitecek Koca Baba.

- Öyleyse şu kılıcı birine bırakayım, senin yanındayken bana sol yumruğum da yeter Durmuşum, Hatçe'ye desinler ki... Yahut bir şey söylemesinler, hattâ Murad'a da benim kim oluğumu bildirmesinler... Bunun niye böyle olmasını istediğimi sen de biliyorsun değil mi Durmuşum? Daha iyi, çok daha iyi... Ne yapalım? Muradım var ya geride; anasına, Hatçe'me iyi bakar o... Bademgözlü, hâlâ güzel, hâlâ genç Hatçem de oğulcağızımın yanında acısını unutur, mest olur; hakları değil mi Durmuşum?

Koca Memil, yaslandığı taş yığınından doğruldu, altın saplı kılıcı yavaş yavaş kınından çıkardı, etrafına bakındı...

İleride, surların aşağısında, burçların üzerinde savaş bütün hızıyla devam ediyordu. Bir yeniçeri üzerine yeşil renkten kılıç resmi işlenmiş al renkli bir bayrağı bir kulenin tepesine dikiyor, bir diğeri elindeki humbarayı ileriye doğru fırlatıyordu. Toplar atılıyor, lâğımlar patlatılıyor, kale bedenleri çöküyor, tekbir sesleri etrafa dalga dalga yayılıyordu.

- Haydin gaziler!.. Dayanın şahbazlar!.. Analarınız sizleri bugün için yetiştirdi!..

Koca Memil, biraz ilerisinde Budin Beylerbeyini gördü; Mustafa

Paşa kılıcını çekmiş, kendi kapı askerlerinin başına geçmiş, önüne çıkan Avustuyalılarla çarpışıyordu.

Koca Memil, özlediğine kavuşmuş gibi memnuniyetinden gülümsedi; kılıcını ileri doğru uzattı, süratle birkaç adım attı. Fakat birdenbire durdu, farkında olmadan gözlerini kapadı ve hareketsiz kaldı. Şimdi hal gittikçe kayboluyor, mazi bütün haşmetiyle halin yerini alıyordu. Bundan belki de 35 yıl evvel Hatçe'si taptaze bir gelindi... Koca Memil kartal kanatlarını takar, akına çıkardı... Pırlanta düğmeli mintanının yakası açıktı, cepkeni altın işlemeli, şalvarı al çuhadandı. Başındaki turna telli sorgucu kartal kanadıyla birlikte rüzgârda dalgalanır, kaplan kuyruğundan yapılmış kamçısı şaklardı. Hatçe'si onu gözyaşlarıyla uğurlardı. Dönüşte Hatçe'sini kapının önünde bulurdu. Hemen kollarını açar, onu kucaklar, okşar severdi. Kar, bulundukları kasabanın damlarını beyaza boyarken uzun kış gecelerinde Hatçe onun göğsüne başını dayar, siyah saçlarını omuzuna döker, badem renkli gözlerinde baharı yaşatarak kendisini aşkın büyülü diyarına terkeder, "Erkeğim, sultanım, efendim, beyim, hâkimim..." diye fısıldardı. İşte böyle, akınlar akınları takip eder, Hatçe sevgi ülkesinde daha da güzelleşir, serpilir, erkeğini memnun edebilmek için hiçbir fırsatı kaçırmazdı... Hatçe hâlâ eski Hatçe'ydi. Hatçe hâlâ eski Hatçe'ydi. Hatçe hâlâ altın saplı kılıcı geri istemekle eski rüyasını yaşıyordu... Koca Memil de bu kılıcı ona iade etmekle Hatçe'nin rüyasını hiç bozmayacaktı. Murad ise bu saadetin bekçisi, meyvası olarak orada, anasının yanında kalacaktı... Koca Memil, bundan sonra, şu çökük ve yarım haliyle maziyi halde yaşatamazdı.

- Evlâdım, Kara Muradım!.. Beni hoş gör emi, altın saplı kılıcı anana, ananı da sana emanet ederim.

Koca Memil sendeledi, kulağına tekrar top sesleri dolmaya başladı... Ne olursa olsun, daha fazla oyalanmanın lüzumu yoktu; altın saplı kılıcı Hatçe'ye verilmek üzere Budin Beylerbeyi Mustafa Paşa'ya teslim etmeli, hemen Deli Durmuş'un yanına varmalıydı.

- Babam!.. Babam, Koca Babam!..

Koca Memil bu sefer sendeledi, hattâ fırtınaya tutulmuş ulu bir ağaç gibi bükülmeden inledi. Gözlerini süratle açtı, sol elini büsbütün havaya kaldırarak haykırdı:

- Oğlum!.. Oğlum!..

Karşısında Kara Murad duruyordu. Bacaklarını iki yanına germiş,

kollarını açmış, siyah gözleri hafif nemlenmiş, dudakları durmadan kıpırdayan, iri ve olgun vücuduyla Kara Murad saadet ve neşe taşıyarak ona sesleniyordu:

- Babam, ver elini öpeyim, babam hiç de mi oğlunu göreceğin gelmedi?

Koca Memil nerede olursa olsun daha fazla sabredemezdi, kılıcını hemen kınına soktu, sol eliyle Kara Murad'ı sardı, âdeta ona dolandı. Ağlıyor muydu, yoksa terden ıslanmış Murad'ın alnı yanaklarına mı sürünmüştü?.. O anda bunu anlamanın imkânı yoktu...

- Babam!..

- Oğlum!..

- Sen benim babamsın!..

- Elbette, sen de benim oğlumsun...

- Biliyorum artık babamsın!.. Neden oğlundan saklarsın? Yoksa beni bu şerefe lâyık mı görmezsin?

Koca Memil, birden Murad'dan uzaklaştı, hattâ ondan kaçmak istedi... Bir kurşun önlerine saplandı, kaleden kopan bir taş yuvarlanarak uzaklaştı.

- Babam, ne olur gitme. Bana hakikati söyle. Senin Hatçen benim anam değil mi?

Koca Memil titriyordu, Koca Memil bir türlü Murad'ın sualine cevap veremiyordu. Koca Memil mağlûp olmuş, yıkılmıştı. Bütün tasavvurları bir anda çökmüştü. Halbuki kendisini biraz geride Deli Durmuş bekliyordu.

- Babam, yalvarırım, her şeyi anlat bana bunu öğrenmek hakkım değil mi?

- Evet...

- Öyleyse?

- Oğlumsun...

- Ya Hatçe Ana?

- O da eşim; senelerce hasretiyle dağlandığım, rüyalarımda hayaliyle serinlediğim karım...

- Mesudum babam çok bahtiyarım. Bunca acılara tahammülün mükâfatını Allah verdi bize. Artık benim de bir eşim, anam ve hepsinden daha kıymetli bir babam var. Savaştan sonra yuvamıza döneceğiz, beraber yaşayacağız.

- Yuvamıza mı döneceğiz?

- Beli...

Güneş gökte yavaş yavaş yer değiştiriyordu... Sabahın kızıllığı kaybolmuş, parça parça gezinen bulutlar bir hayat hikâyesinin acıklı ve tatlı sahnelerini daha iyi görebilmek için Estergon'a doğru inmeye başlamıştı.

"Akma Tuna akma, ben bir dertliyim.
Yâr peşinden, yandım, kara bahtlıyım."

Tuna, Estergon'un biraz ilerisindeydi; buradan da kıvrılarak geçiyor, ovalar aşıyor, Yerköy'e uzanıyor, akıyor hep akıyordu...

- Babam, şimdiye kadar neden söylemedin bana oğlun olduğumu?

- Bilmiyordum, bunu ancak geçen yıl, yine burada, Estergon önünde Garip Hüsmen'den öğrendim. Hani anan seni almağa gelmişti, o gün...

- Anan deme babam, Hatçe de, eskiden benim yanımda bile böyle söylemez miydin?

- Hatçe!.. Tabiî... Hatçe işte!.. Ne yapıyor Hatçe, üzgün değil ya artık, sıhhati yerinde mi? Onu gücendirmedin değil mi? Beni soruyor mu, o da mı benim için yuvasına dönsün diyor?

- Anam henüz seni bilmiyor, farkında değil!..

Koca Memil birden canlandı, hattâ gülümsedi bile... Şimdi Murad'ı daha net görüyor, onun bir seneden beri hasretine nasıl dayandığına hayret ediyordu:

- Şu taşın gerisine geçelim, dedi, kâfirin serseri bir kurşunu üzerine sekmesin, seni vakitsiz elimden almasın... Sonra anlat bana başından sonuna kadar... Kızanlık'ta ne yaptın, Ayşe Gül'le nasıl tanıştın, Garip Hüsmen Zilli'siyle evlendi mi, bir yıldan beri nerelerde oyalandın? İstemedim ama, yine de seni bekledim oğul...

Murad, itiraz etmedi, hattâ Koca Memil'in gösterdiği yerden de daha geriye gitti... Gaziler durmadan Su kulesine tırmanıyorlar, Mustafa Paşa'nın yanına koşuyorlardı. Kılıç şakırtıları zaman zaman top seslerini bile bastırıyordu... Estergon'da gaziler, durmadan destan yazıyorlardı. İhtiyar akıncıyla oğlu ise o anda Estergon'u unutmuşlar, hattâ mavi gözlerinin enginliğini önüne serip kendilerini seyreden Deli Durmuş'u bile görmez olmuşlardı. Kara Murad:

- Kızanlığa varınca Ayşe Gül'ü çok hasta buldum, dedi, yine güzeldi ama ateşler içinde yanıyordu... Beni görünce ağlamaya başladı... Eskisi kadar saf ve temizdi... İşte böyle...

- Sonra?

- Onunla evlendim... Dediğin gibi babam; Ayşe Gül'ün hiç günahı yoktu, onu almasaydım ölürdü... Bir de onu çok...

- Bilirim, gerisini hiç anlatma!.. Ayşe Gül şimdi nasıl?

- Garip Hüsmen'le Zilli'nin de nikâhını bizimkiyle birlikte kıydık. Ayşe Gül günden güne iyileşmeye başladı. Anam memnun ve neşeliydi. Senin hasretinden gayrı hiçbir üzüntümüz yoktu. Bir de serhadleri düşünüyorduk. Fakat nasıl olsa bahar gelecek, hemen yola çıkacağım, babamın yanına varacağım, Nemçeli diz etmedikçe geri dönmeyeceğim diye teselli buluyordum.

Mayısta hazırlığa başladım; ne yazık ki, Ayşe Gül birdenbire hastalandı, tekrar yatağa düştü, ölümle pençeleşmeye başladı. Bırakamadım onu; o kadar soldu ve sarardı ki, yanından ayrıldığım anda bir daha yüzünü görmemek vardı. Seni kara topraklar elimden alırsa yaşayamam diye sayıklıyordu. Anam kadar metin değildi Ayşe Gül; Hatçen vaktiyle sen akına çıkarken sadece ağlar, sonra bütün bir mevsim yolunu gözlermiş.

- Hatçem!..

- Haftalarca Ayşe Gül'ün iyileşmesini bekledim, nihayet ayağa kalkabildi, elini yüreğine bastırarak kadere rıza gösterdi, gözyaşları ile beni uğurladı.

- Anan gibi...

- Ne de olsa geç kaldım babam; ancak şimdi yanına varabildim. Ben de Estergon'da kılıç sallamak isterdim. Artık durmayalım; şu gazilerin arasına karışıp karınca kararınca biz de hissemize düşen hizmeti ifa edelim.

Kara Murad, Koca Memil'i derin derin süzdü; fakat ihtiyar akıncı yerinden bile kıpırdamadı; senelerden beri coşup taşan kanı bir anda çekilmiş, başka yere akmış gibi âdeta cansız duruyordu. Neden sonra:

- Muradım, dedi, bir şeyi anlatmadın; nasıl oldu da baban olduğumu öğrendin?

- Anam, babamın bir akıncı beyi ve sendeki altın saplı kılıcın da kocasına ait olduğunu artık saklamaya lüzum görmedi. Sonra eşi-

nin son akına çıkışını, geri dönünce hep beraber bir serhad kal'asına çekilip küffarla orada birlikte çarpışmayı kararlaştırdıklarını, hattâ kocasının, "Bu son akınım olsun" diye söz verdiğini anlattı. Fakat eşi geri dönmemiş, ölüm haberini altın saplı kılıçla birlikte getirmişler. Anam, bu kılıçla kendini öldüreceği sırada, kocasından gizlediği karnındaki yavrusunu, beni düşünerek bu teşebbüsünden vazgeçmiş. Çok çekmiş anam, çok... Budin' deki babasının çiftliğinden de kovmuşlar onu. Nihayet Yerköy'e yerleşmiş, beni büyütmüş... Anam, güzel anam benim!..

- Anan, güzel anan, Hatçem!..

- Anamın bu hikâyesi beni bir hayli düşündürdü. Nihayet hatırıma bundan on bir sene evvel, Bosna'da, Yenihisar palangasında ihtiyar dizdar Ahmed Ağa'nın senin hakkında anlattıkları geldi. Ona sen bir sefer mevsimi, "Bu son akınım olacak, artık bir sancağa çekilip sabit bir vazife alacağım" demişsin. Anamın söyledikleriyle, Ahmed Ağa'nınkilerini birleştirip bir hükme vardım. Fakat anama bir türlü bu kanaatimi söyliyemedim; yanılabilir; boş yere onu heyecanlandırabilirdim. Evvelâ seninle konuşmayı uygun buldum.

- İyi etmişsin Muradım, çok iyi etmişsin.

- Savaş bitinceye kadar anamdan bunu saklayalım babam. Ve yine savaş bitinceye kadar da Kızanlığa dönmeyelim. Çünkü oradakilerden ayrılması çok güç oluyor... Ara yerde hatırlarını sorarız, eskisi gibi bir ihtiyaçları olup olmadıklarını öğreniriz, sonra bir gün yanlarına varırız; Ayşe Gül'le anam bizi karşılar... Yahut ben daha evvel Kızanlığa varırım; birazcık senden bahsederim, daha fazla heyecanlanmasınlar, fena olmasınlar diye... Babam, anam, eşim, hattâ Deli Durmuş, Karapençe, diğer akıncılar, Garip Hüsmen'le Zillisi... Hep bir arada... Ben mesudum babam, çok mesudum... Allahıma hamdolsun; bizden daha bahtiyar kimse var mı acaba?

- Bizden daha bahtiyar kimse? Hepimiz bir arada!... Annen, Ayşe Gül, sen... Deli Durmuş, Karapençe, Akıncılar, Hüsmen de olacak... Konuşacağız Muradım, kısmet olursa konuşacağız bunları tabiî... Sonra... Öyle demiyor muydun sen; Estergon'da birkaç kılıç da ben sallamak isterim diye söylemiyor muydun? Ben de hemen şuracıkta seninle beraber çarpışmak dilerim. Bilir misin, Estergon'un ortasında Kızılelma Camii var Muradım... Deli Durmuş da bir an evvel oraya varmak ister... Bakalım hele, bakalım...

Koca Memil daha fazla konuşamadı; sür'atle sol koluyla Murad'ı sardı, 85 yaşına rağmen aslâ kaybolmayan bütün enerji ve kuvvetiyle onu göğsüne bastırdı. Oğlunun yanaklarından öptü, kokladı, okşadı, buram buram tüten evlât hasretini bu yağız delikanlıda gidermeye çalıştı:

- Farketmez, diye söyleniyordu, farketmez; ben seni on üç senedenberi öz evlâdım olarak tanıdım; seni ne eksik sevdim, ne de fazla sevebilirim. Yalnız Hatçe? Acaba Hatçemiz her şeyin farkına varırsa iyi mi olur dersin? Acaba Muradım? Hayır, hemen cevap verme, sen de bir kere düşün; anlamaya çalış oğlum...

Koca Memil dudaklarında evlât kokusunun hiçbir koku ile mukayese edilmeyen tadını taşıyarak Murad'dan uzaklaştı; sanki birisi seslenmiş, birisi ondan yardım istemiş gibi başını çevirdi, Deli Durmuş'la göz göze geldi.

"Kemirir gönlümü bir sinsi fırak.
Gönül yâr peşinde, yâr ondan uzak."

Durmuş, kıpırdamadan hâlâ onları seyrediyordu; kılıç şakırtıları, top sesleri, gazilerin feryatları, bütün kuvvetiyle dayanan düşman, çöken kale burçları sanki ona hiçbir şey söylemiyordu.

O zaman Koca Memil Kara Murad'ın bileğinden tuttu, onu Deli Durmuş'un yanına götürdü:

- Durmuşum, diye fısıldadı, Murad da geldi; onunla biraz konuşmak istemez misin?

O anda Deli Durmuş tabahhur etmiş gibiydi; mavi gözlerindeki enginlik alnına, dudaklarına, yanaklarına, hattâ bütün vücuduna yayılmıştı... Güneşin dalga dalga parlattığı bir bulut kümesi ulu bir dağmış gibi sanki Durmuş'un başı üzerinde dolaşıyordu...

Serhadlerin, akıncıların malûm olduğu kadar meçhul, lekesiz bir gökyüzü gibi görünebildiğinin gerisinde de bir âlem taşıyan ünlü gazisi sanki Koca Memil'in sualini duymadı.

Sadece bir nefes, bir pınarda yıkanmışçasına tertemiz bir arzu duyuldu:

- Koca Baba!.. Varayım artık onun yanına!.. İzin ver bana...

- Öyleyse bekle; ben de hemen seninle geliyorum. Hele şu kılıcı Murad'a...

- Sen burada kalmalısın Koca Baba!.. İyice anladım; sonra Murad geri dönemez, o kılıç bile sahibinin eline geçemez! Bir de...

- Bir de?

- O var... Onu hiç göremesen de o var!.. Kanije'de dediğim gibi, bağlısın Koca Baba...

- Ya ben sensiz ne yaparım, senden uzak nasıl yaşarım Durmuşum?

- Ne olursa olsun yanındayım; sen istedikçe, çağırdıkça hep yanındayım... Evet mi, iznin var mı?

- Geleceğim!.. Bugün değilse bile çok yakında... Buluşacağız yine seninle... Var, dilediğini yap Durmuşum...

Koca Memil başını önüne eğdi, hattâ sol eliyle Murad'ın omuzuna dayandı. Bundan bir sene evvel Murad annesinin yanına giderken aynı şekilde ihtiyar akıncı Deli Durmuş'un omuzuna abanmış, ancak ayakta durabilmişti.

Durmuş'un birden gözlerine güneş bütün haşmetiyle düştü; artık onun berraklığı kayboldu, hattâ şekil değiştirdi... Bir kılıç havaya kalktı ve Deli Durmuş ağır ağır düşman saflarına doğru yürümeye başladı; kapıkulu askerleriyle birlikte çarpışan Mustafa Paşa'nın yanından etrafına bakmadan geçti...

Durmuş, önüne çıkan Avusturyalıları sanki kılıcını dahi kullanmadan deviriyor, eziyor, ilerliyor, hep ilerliyordu...

Düşman çekiliyordu, Nemçeliler Estergon iç kalesine sığınmaya çalışıyordu. Osmanlı ordusu ise artık her koldan Deli Durmuş gibi Avusturyalıları yarıyordu...

Estergon'un ortasında bir cami vardı, tek minareli, küçük bir cami idi bu ve geride kalan yaralı gaziler hep o camiye bakarak mehter takımının yanında Estergon türküsünü tekrar tekrar dile getiriyorlardı:

> "Estergon kal'ası su başı durak.
> Kemirir gönlümü, bire dilber aman, bir sinsi fırak..."

Kara Murad'la Koca Memil, Deli Durmuş'u hâlâ görüyorlardı; şimdi onun al bir bayrağa bürünmüş gibi her tarafı kızıla boyanmıştı, Avusturyalıların arasından başını asla eğmeden iç kaleye doğru yaklaşıyordu. Öyle ki, yavaş yavaş yükseliyor, âdeta omuzlarda yürüyordu...

- Durma babam, hemen biz de varalım Durmuş'un yanına.

- Fayda etmez oğlum, hiç fayda etmez; ona kimse yetişemez, onu kimse geri döndüremez artık!..

- Yani?

- O varacak istediği yere, ben ise âcizim!.. Kimbilir? Yazıklar olsun bana!..

- Anlamıyorum babam, Deli Durmuş'un bizlerden başka türlü düşündüğünü bilirdim ama, onu düşman karşısında yalnız bırakacağımız hiç hatırıma gelmezdi.

- Gelmez miydi? O, yalnız değil ki Muradım, hiç yalnız değil!.. Allahaısmarladığa bile lüzum görmedi; ayrılmıyor ki, beraberiz!..

- Ne olursa olsun, hepimiz birlikte kılınç sallamalıydık.

Koca Memil bir an gözlerini kapadı; o anda kendisini bile unutmak istediği anlaşılıyordu. Fakat bu manevî göç uzun sürmedi; birden silkindi, elini Murad'ın omuzundan çekti. Gözlerinde bir damla bile yaş olmadan, maddî âlemin bütün hırs ve azmiyle âdeta bağırdı:

- Yürü öyleyse!.. Hey Gâzi!.. Hemen Sadr-ı âzama var; Koca Memil akıncıları yanına istiyor de...

İkisi birden kılıçlarını çektiler, ikisi birden ileriye atıldılar... Onlar da diğer gâziler gibi iç kaleye çekilmek için çareler arayan Avusturyalıları deldiler, nihayet iç kalenin önüne vardılar...

Biraz sonra da yirmi akıncı ile Karapençe sevinçlerinden âdeta kanat takmış gibi arkalarından yetişti... Fakat ne yazık ki, hiçbirisi Deli Durmuş'u göremedi... Artık gaza meydanlarının, serhad boylarının, akıncı ocağının meçhul kahramanından en ufak bir iz bile kalmamıştı... Acaba parçalanmış, her bir parçası başka bir yere mi savrulmuştu, yoksa çiğnenmiş, ezilmiş toprakla bir mi olmuştu?.. Onun ne olduğunu hiç kimse anlayamadı, hiç kimse öğrenemedi...

Koca Memil ağlayamıyordu, belki de kendi kendinden utanıyordu... Buna rağmen, Deli Durmuş'un duru mavi gözlerinin aydınlattığı yüzünü, kıvrılan dudaklarını, mâsum bakışlarını bütün canlılığıyla hâlâ karşısındaymış gibi görüyordu... Şuna da emindi ki, ne vakit istese aynı duru ve aynı engin haliyle Deli Durmuş yanında olacaktı!..

Avusturyalılar iç kaleye tamamen sığınmışlardı... Bütün gaziler, Deli Durmuş gibi nicelerinin açtığı yoldan ilerleyerek en ufak endişe duymadan bu kaleyi de kuşatmışlardı. Hattâ omuz omuza binilmiş, al bir bayrak surların hizasına kadar yükselmişti.

Güneş artık büsbütün aksi istikamete geçmişti; dağların ardına doğru süzülüyor, bu savaş meydanını, bu son durağı sahiplerine bırakmak istiyordu.

Nihayet gece çöktü kılıçlar kınlarına bir türlü girmedi... Saatler saatleri kovaladı, gökte yıldızlar gazilere durmadan ışık tuttu. Zaman gece yarısını çalmaya hazırlanırken Avusturyalılar tarafından feryatlar büsbütün sıklaştı:

- El aman, el aman!..

Artık Estergon teslim oluyordu; gâziler muradlarına ermişler, şehitlerin ruhları ise çoktan şâd olmuştu...

Gökte yıldızlar pırıl pırıldı... Parlak bir sema Estergon'u kucaklamıştı...

-XV-
Belki Bir Gün

Bir sene sonra Avusturyalılar Osmanlılarla Zitvatorok Muahedesi'ni imzalamıştı. Mevsim kıştı, kar etrafa çökmüştü, dağlar, ovalar, ağaçlar, her yer beyaza boyanmıştı. İki atlı, Koca Memil'le Kara Murad Kızanlık kasabasına yaklaşıyorlardı.

Her ikisi de memnun gözükmüyordu; içlerinde hâlâ Deli Durmuş'ların, Karapençe'lerin ve geri kalan yirmi akıncının hasreti vardı... Deli Durmuş'u artık hayal âlemlerinde bulacaklar, akıncılarla Karapençe'yi de Estergon'da göreceklerdi.

Baba ile oğulun başka üzüntüleri de vardı. Kara Murad yanılmıştı; saadet sık da gelse, ender de uğrasa, uzun müddet insanlarla beraber kalmıyordu. Hakiki saadet, onun geldiği ânı görebilmekteydi!..

İşte nitekim, bunca zaferde büyük payı bulunan Sadr-ı âzam Lala Mehmed Paşa, sene ortasında İstanbul'a çağırılmış, orada hastalanmış, yerine göz diken Derviş Mehmed Paşa isimli bir hâinin ilâcına zehir koydurtması neticesi ölmüştü. Ayrıca Lala Mehmed Paşa'nın yokluğundan olacak, Zitvatorok Muahedesi gâzilerin istediği gibi olmamış, Avusturyalılara birçok tâvizler verilmişti.

Kar ince ince yağıyordu... Vakit öğleye yaklaşmaktaydı. Ufak bir tepeyi aşınca Kızanlık karşılarına çıkıvermişti. Kasaba uykuya yatmış gibi hareketsiz ve cansızdı...

Koca Memil birden üşüdüğünü hissetti; kısa serhadli kürküne iyice bürünmeye çalıştı. Halbuki kar o kadar soğuk değildi, ihtiyar akıncı ise bu yıla gelinceye kadar nice nice kışlar görmüştü. Fırtınanın, boranın etrafı kasıp kavurduğu zamanlarda bile o ekseri göğsü açık, mintanının düğmelerini iliklemeden dolaşmıştı. Halbuki şimdi titriyordu, ince ince dökülen karın her tanesi dahi onun yüzü-

nü, hattâ sırtını sanki dağlıyordu. Evet, Koca Memil, korkudan ne yapacağını şaşırmış öksüz bir çocuk gibi titriyordu...

Kara Murad atını topukladı, artık sabrı kalmamış insanların telâşıyla:

- Babam, dedi, nihayet geldik, birkaç dakika sonra evimizde olacağız. Memnun değil misin; niçin böyle durgun, hattâ yorgun görünürsün? Yoksa hasta mısın; titriyorsun da.

Koca Memil oğluna cevap vermedi; atının üzerinde gittikçe ufalıyor, boynu omuzlarına gömülüyor, sırtı şimdiye kadar görülmemiş bir şekilde kamburlaşıyordu. Beyaz sakalını karlar örtmüştü, hattâ bir kor gibi yanan bakışlarını da karlar söndürmüş olmalıydı. Sağ eli hiç gözükmüyordu, sol eli ise hayvanının dizginlerini bırakmış, kuşağından bir şeyler araştırıyordu. Fakat orada umduğunu bulmasına imkân yoktu. Tahta parçaları çoktan atılmış, sivri kamasının ucu kırılmıştı. Esasında tahta parçalarına hiç lüzum yoktu; artık ne Hesslier, ne de Mihail hayatta idiler, felek ise ne oyulur, ne de bir kılıçla omuzundan ikiye biçilirdi... Feleğe sadece göğüs gerilirdi, onun getireceği iyi günler beklenir, kötü günlerine tahammül edilirdi.

Serhadlerin ünlü gazisi bu ana kadar feleğin elinde oyuncak olmamıştı ama, hiçbir zaman da onu yenememiş, dize getirememişti...

Murad'ın sesi tekrar duyuldu:

- İşte ev gözüktü, meydanlarda kimse yok. Bizi görünce ne kadar şaşıracaklar, sevinçlerinden yerlerinde duramayacaklar... Hele anam seninle karşılaşınca ne yapacak kimbilir? İstersen babam, evvelce de söylediğim gibi ben önden gideyim, onları bir parçacık alıştırayım... Ne dersin?

Biraz ilerilerinde karlarla kaplı, dalları etrafına doğru uzanmış bir ağaç görünüyordu. Onun hemen aşağısında da Murad'ın dediği gibi, senelerce Hatçe Ana'yla Ayşe Gül'ün ıstıraplarını gizleyen iki katlı bir ev vardı... Ev Kızanlık'ın kenar mahallesindeydi, kasabaya giren bir yol onun önünden geçiyordu...

Koca Memil ağacın yanına varınca kuşağında dolaşan sol elini çıkardı, hayvanın dizginlerini kastı, sonra güç işitilir bir sesle:

- Muradım, dedi, biraz şu ağacın altında oturalım...
- Ağacın altında mı babam?
- Beli...
- Bu havada?

- Beli...

Sonra, Koca Memil, Murad'ın başka bir sual sormasını beklemedi, ayağını üzengiden çekti, güçlükle yere indi, hayvanını başı boş bırakıp dalların altına sığındı.

- Babam, ne oluyorsun, bir derdin mi var?

- Oğul, sen de gel yanıma; biraz konuşalım şuracıkta, çok kısa...

Murad hemen atından indi, bir solukta Koca Memil'in yanına vardı.

İhtiyar akıncı şimdi oğluna gülümseyerek bakıyordu. Bu gülüş sadece donup kalmış bir hicranın izlerini taşıyor, giderilemeyen bir hasretin feryadını ifade ediyordu. Yalnız orada asla ümitsizlik yoktu.

Koca Memil karların üzerine bağdaş kurup oturmuştu, sağ kolunu dışarı çıkarmış, durmadan sol eliyle siyah bir bezle sarılı sağ bileğini oğuşturuyordu.

- Babam, neyin var, bunca aydan beri yolumuzu gözleyenler şurada, şu karşıki evde bizi beklerken bizim burada oturmamız doğru mudur?

Murad'a rüzgârlı gecelerde durmadan sallanan ve güçlükle yanan bir mum gibi titrek, hattâ sönük bir ses cevap verdi:

- Durmuş da gitti; onun izini bile bulamadık, mezarının başında bir fatiha dahi okuyamadık... Ama o şimdi çok mesut; nihayet bekleyenine kavuştu... Hayır, yanılıyorum; Durmuş şu anda yanımızda, hattâ bizi dinliyor ve bana hak veriyor!.. Doğru söylersin Muradım; burada oturup kalmak asla gerekmez.

- Öyleyse?

- Hemen atına atlayıp ananla, eşinin yanına varmalısın.

- Sen?

- Ben ise, artık seninle gelemem!..

- Ne dedin babam, ne dedin? Kastin ne bana?

Murad'ın feryadı, etrafını alevler sarmış, hemen hemen kurtarılmasına imkân kalmamış bir insanın ümitsiz haykırışı gibiydi:

- Bütün bir kış seninle karşılıklı oturup hep bu günü hayal etmemiş miydik? Şimdi neden cayıyorsun babam? Estergon'dayken, hattâ Karapençe ve akıncıları kal'ada bırakıp Lala Mehmed Paşa'yla Belgrad'a dönünce gece yarılarına kadar, anamdan bahis açıp Ayşe Gül'ün sıhhati için dua etmemiş miydik? Dahası da var, İslâmbol'a çağırılan Sadr-ı âzamdan sonra serdar kaymakamlığı yapan Tiryaki

Hasan Paşa'nın yanında otururken bize Kızanlık'tan sıhhat haberleri getiren ulakın boynuna sarılmamış mıydık? Bunları ne çabuk unuttun, yoksa bunların hepsi yalan mıydı?

Koca Memil, başını önüne eğmişti, yine cevap vermiyor, daha doğrusu veremiyordu.

Şimdi ihtiyar akıncının karşısında bir avuç duman vardı; üflese bir anda uçup kaybolacaktı. Bu duman onun seksen beş yıllık hayat hikâyesini taşıyordu. Bazan akıp giden, bazan merkezi etrafında dönüp dolaşan bir "Son akın"a kopmaz iplerle bağlı kalan bir hayatın hikâyesiydi bu...

Fakat Koca Memil önüne çıkan dumanı üflemedi, aksine onu teneffüs etmeye, karın yıkadığı temiz, tertemiz havayla birlikte ciğerlerine doldurmaya çalıştı.

Nihayet ihtiyar akıncı Murad'ın şaşkın ve perişan bakışları altında gittikçe canlanmaya, gittikçe irileşmeye, hattâ gençleşmeye başladı. Birden ayağa kalktı, iki bacağını karları çökerterek yanına doğru açtı, kirpiklerinde biriken karları bir anda eritirken sol elini oğlunun omuzuna koydu:

- Beni dinle Muradım, dedi, hiç karışmadan söyleyeceklerimi sonuna kadar dinle; eğer sabretmesini bilirsen beni anlayacağına, bana Durmuş gibi hak vereceğine eminim...

- Bu sözlerinden hiçbir şey anlayamıyorum babam; ben sana ne yaptım, yoksa beni cezalandırmak mı istersin?

- Cezalandırmak mı, sana ben hiç kıyabilir miyim Muradım? Ne yapalım ki, hayat çok zalim ve galiba en iyisi de benim düşündüğüm gibisi... Hatırlar mısın Deli Durmuş "Bağlısın" demişti bana, söyledikleri hep doğruydu. Bu sebepten onunla beraber gidememiş, bu âkıbete bilerek boyun eğmiştim. Evet, Hatçe'ye ve sana ben öylesine bağlıyım ki, yanınızda kalamam, sizlere asla yük olamam...

- Yük mü dedin babam, bu nasıl söz? Sen bana bu güne kadar sadece şeref ve şan verdin ve bundan sonra da şeref ve şan vereceksin. Seni yanımızda görmek üzüntülerimizi büsbütün kaldıracak, geleceğe daha emin bakmamıza sebep teşkil edecek. Sen bundan sonra hep evde oturacaksın, beyliğini yapmak üzere tâyin edildiğim Ciğerdelen sancağına hep birlikte varınca başımızın üzerinde taşınacaksın. Ben sefere çıktığımda yolumu gözleyen kadınları sen teselli edeceksin.

Koca Memil acı acı gülümseyerek tekrarladı:

- Sen sefere çıktığında yolunu gözleyen kadınları ben teselli edeceğim!..

- Hayır, hiçbir yere gidemezsin babam; beni ve Hatçe'ni yalnız koyamazsın, buna hakkın yok. Yoksa senin sevginden de şüphelenirim; bu güne kadar hem kendisini, hem de anamı aldatmış diye önüme gelene söylerim. Sevenler, hasretlisine kavuşmak ister; bunu sen benden daha iyi bilirsin...

Koca Memil yine acı acı gülümsedi ve yine tekrarladı:

- Sevenler hasretlisine kavuşmak ister!..

Sonra ihtiyar akıncı isyan ediyormuş gibi elsiz sağ kolunu salladı, âdeta koparırcasına mintanının düğmelerini çözdü. Birden dallardan düşen karlar tamamen açılmış yakadan ihtiyar akıncının göğsüne girmeye, oradaki çukurları örtmeye başladı.

- Hayır oğul, bazan sevenler de hasretlerini söndürmek istemezler... Öyle anlar olur ki, onların bu en büyük arzusunu felek ellerinden çalıverir. Tıpkı benim gibi... Şu göğsümü görüyor musun, artık hiçbir işe yaramayan şu sağ kolumun farkında mısın? Yüzümü tamamen kaplayan kırışıklıklar, sırtımdaki kırbaç yaraları, ayak bileklerimdeki zincir izleri, hattâ zaman zaman perde düşen gözlerim en büyük emelime kavuşmama mânidir... Üstelik yaşım seksenbeşi geçti, anan ise ancak ellisinde; aramızdaki büyük yaş farkını seneler büsbütün açtı. Eminim ki karşılaşınca Hatçe bende hâlâ "Son akın"ına çıkan otuz iki yıl evvelinin Mehmed'ini arayacak. O zaman ona şu bembeyaz sakalımdan başka verecek hiçbir şeyim olmayacak... Anlıyor musun Muradım? Anana sakat ve ihtiyar bir erkekten başkası geri dönmemiş olacak. Üstelik hayallerde yaşayan o akıncı beyi, Hatçe'nin tâbiriyle o koç yiğit bir kere daha ölecek. İşte bu ihtiyar bir hiç olacak; sen sefere çıkınca kadınlarla birlikte yolunu gözleyen bir âcizden farksız ömrünün geri kalan kısmını sadece nefes alıp vermekle tamamlamaya çalışacak. Hatçe'nin açılan kolları yavaş yavaş kapanmaya başlayacak, eski sevda günlerinin zihinlerde her an şahlanan hâtıraları benden evvel toprağa gömülecek... Belki de haksızlık yapıyorum, belki de yanılıyorum; Hatçe son ânına kadar benden bezginlik getirmeyecek. Ama neye yarar; geçmişi bütün canlılığıyla yaşatamadıktan, seneleri geri getiremedikten sonra... Evet oğul, ölenler asla dirilmemelidir. Onların hayallerde kalan yeri âciz varlıklarında çok daha kıymetlidir. Ne senin, hattâ ne de benim ma-

zinin akıncı beyi Mehmed'ini böylesine çaresiz, muhtaç ve zavallı yapmaya hakkımız vardır. Bırakmalıyız onu; biricik oğlundan uzak kalsa da, hâlâ sevda ateşiyle genç bir âşık gibi yüreği dağlansa da dilediği yere gitsin; isterse evlât hasretine, eşinin yokluğuna dayanamadığı zamanlarda hiç hissettirmeden onları uzaktan seyretsin... İşte hepsi bu Muradım. Şimdi beni anladın mı, şimdi bana müsaade ediyor musun?

Koca Memil'in gözlerinden bir damla yaş kaydı, hattâ onu bir ikincisi, bir üçüncüsü takip etti... Sonra yaşlar sıklaştı; bunlar o kadar sıcaktı ki, o bembeyaz sakallara yuva yapan kar ürktü, bir anda eriyip kaybolmaya başladı...

İhtiyar akıncı ağlıyordu... Bu onun şeref ve şan dolu ömründe döktüğü üçüncü gözyaşıydı... Bir keresinde esir düştüğü sıralarda, bir diğerinde Targovişte'de altın saplı kılıcın asılı durduğu odada aynı şekilde kendine hâkim olmadan gözleri dolmuş, yaşlar yanaklarından aşağıya süzülüvermişti.

- Muradım, cevap ver bana; artık ısrar etmeyeceksin değil mi? Gözlerinden okuyorum, beni haklı buluyorsun...

- Öyleyse nereye gideceksin babam?

- Bunu şimdiden bilemem.

- Ben sensiz ne yaparım? Sevincim, saadetim nasıl tam olur? Yanımda sen bulunmayınca Ayşe Gül'e nasıl karım der, anama nasıl seslenirim?

- Muradım, bunda da yanılırsın... Eğer istersen ben hep yanında olurum... Nasıl Deli Durmuş içimizde hâlâ yaşıyorsa, ben de gönüllerinizden aslâ uzaklaşmam. Hem sonra bilinmez ki, belki bir gün serhad boyları alev alev tutuşmaya başlarsa, belki bir gün bu devlet Koca Memil'i tekrar vazifeye çağırırsa, belki bir gün bu topraklar, hattâ daha gerileri, çok daha gerileri nice Koca Memillerin kurumuş da olsa kanını emmek isterse, seninle orada, tutuşan, yanan, hizmetimizi bekleyen, kanımızı emmek isteyen o yerlerde karşılaşıveririz. Yanımızda nice Deli Durmuşlar, nice Karapençeler, nice on binlerce akıncılar bulunur. Ben sana yine, "Dayan, vardım Muradım..." diye seslenirim. Belki bir gün oğul, belki bir gün... Hiç ümit kesilmez...

Kara Murad, gözlerini kapadı, hâlâ sağ omuzunda duran babasının sol elini yakaladı, sür'atle dudaklarına götürdü, nasırlaşmış, damarları tamamen fırlamış, biraz da kıvrılmış o ele dudaklarını değ-

dirdi, öptü, doymadan, anlayamadan, kanamadan öptü, gözyaşlarıyla yıkadı. Dudaklarda bir tek cümle, bir tek teselli, bir tek arzu vardı:

- "Belki bir gün..."

Kara Murad'ı daldığı bu rüyadan uyandıran yine ihtiyar akıncı oldu. Koca Memil elini çekmiş, oğlunun morarmış, yer yer gözyaşlarıyla ıslanmış yanaklarını okşuyordu:

- Beni dinle Muradım, bana şuracıkta söz ver, er sözü, akıncı sözü...

- Er sözü, akıncı andı...

- Ne olursa olsun, nasıl bir konuşma geçerse geçsin aranızda; Hatçem beni asla bilmeyecek, ona kim olduğumu, senden niçin uzaklaştığımı katiyen söylemeyeceksin. Hiç kimseye bahsetmeyeceksin bunu...

- Söylemeyeceğim babam!..

- Onun üzülmesini hiç istemem: Beni yanlış anlamasına ise aslâ tahammülüm yoktur. Senden saklamadım, yine de söylemeden duramayacağım... Ben anamı, belki de, aslâ tahmin edemeyeceğin kadar çok seviyorum. Yaşım ne olursa olsun, kalbim onun için hâlâ genç, içim ilk sevda günlerinden daha fazla dolu... Oğul dinle beni, oğul kusuruma bakma benim; Hatçem benim için alev alev yanan serhad boyları kadar kıymetli, şu üstüne basmaya kıyamadığım toprağım kadar değerli, yanımdan bir türlü ayıramadığım altın saplı kılıçtan da mukaddes... Ne diyeyim bilmem ki Hatçem o benim, Hatçem...

İhtiyar akıncı boğazına bir el yapışmış da havasız kalmış gibi bir nefes aldı... Teneffüs etmek, ciğerlerine taze hava doldurmak ihtiyacı ile yanıyordu; gözyaşları kurumuş, soğuk onları dondurmuştu sanki...

Şimdi her ikisi de susuyordu. Koca Memil sür'atle maziyi, hâli, hattâ geleceği yaşıyor, Murad ise hiçbir şey söyleyememenin, hiçbir şey yapamamanın aczini acı acı hissediyordu.

Evet, Murad'ın artık yanında annesi olacaktı, eşi Ayşe Gül'ü bulunacaktı; onlarla beraber bir ömür geçirecekti... Fakat ne yazık, babası bir daha gelmemek üzere gidecekti. Seneler senesi baba hasreti ile inlemişti; on yedi yıl meçhul rençber Mehmed'i hayalinde canlandırmaya çalışmış, hattâ onun mezarını bile aramaya karar vermişti.

Sonra bir Koca Baba bütün bu boşluğu bir anda doldurmuş, Murad'ı Murad yapmıştı. Üstelik ummadığı bir anda babasına da

kavuşmuştu. On beş yıl, kar, kış demeden babası Koca Baba ile akından akına, savaştan savaşa koşmuş, bir erkek gururunun mânasını anlamıştı... Şimdi ise bir rüya gibi her şey bitecek, otuz iki yaşında da olsa, yeniden yetim kalacaktı. Dayanamayacaktı; Koca Babasız bu dünyanın tadı mı çıkardı?

Ellerini sür'atle yüzüne kapadı, boğulurcasına:

- Olmaz, olamaz, diye haykırdı.

O zaman ihtiyar akıncı hemen geleceği gelecek günlere bırakarak, okşarcasına Kara Murad'ın ellerini yüzünden indirdi:

- Er sözü verdin oğul, diye fısıldadı, caydın mı yoksa?

- Caymadım babam, cayamam da... İşte tekrar and içiyorum; hasretine dayanamayıp göçüp gitsem de oğlun olduğumu kıyamete dek, sen müsaade etmedikçe kimseye söylemeyeceğim... Çünkü sen öyle istedin, böylesini uygun buldun... Seni nasıl kırarım, sana nasıl karşı koyabilirim ben? Babam!.. Babam!..

İhtiyar akıncı zorla gülümsedi... Geride bıraktıkları kar izlerine bir an derin derin baktı, sonra sol eliyle beyaz sakalı üzerinde pırıldayan bir su damlasını çekinerek kuruladı... Nihayet bakışlarını, buğulu bakışlarını Murad'ın gözlerinin içine daldırarak ona son arzularını fısıldadı:

- Şimdi de senden iki isteğim var: Ölünceye kadar Ayşe Gül'den başka hiçbir kadın tanımayacaksın, onun saf ve derin sevgisine lâyık olmaya çalışacaksın.

- Ayşe Gül'den başka bir kadın tanımayacağım babam.

- Bir de ayrılmadan evvel gelinimi görmek dilerim. Hemen git, buraya yanıma getir. Ayşe'nin bir an yeşil gözlerine bakıp senin saadetini orada da tadayım.

- Ya anam?

- Koca Baba hemen gidecek, Ayşe'yi görmek istedi, işi bitince, dönüşte seninle de konuşacak dersin.

Kara Murad artık hiç ses çıkarmadı, güçlükle ihtiyar akıncıdan ayrıldı, karları eşeleyip ısınmaya çalışan hayvanına dizleri titreyerek bindi, eve doğru uzaklaştı.

Koca Memil, onu gözlerini yarı kapayarak takip etti. Serhadlerin ünlü kahramanı artık ayakta durmakta güçlük çekiyordu. Şu anda yanında Deli Durmuş olsaydı, onun omuzuna dayanır, avunmaya çalışır, belki de teselli bulurdu.

Görüyordu; işte Murad evin önüne vardı, atından indi, kapıyı yumruğuyla vurdu ve nihayet hayvanını yedeğine alarak içeriye girdi.

Bundan sonrası ihtiyar akıncıya daha ağır geldi... Sanki dakikalar olduğu yerde kalmış, bir türlü ilerlemek bilmiyordu. Yahut şiddetli bir soğuk çıkmış gibi zaman donup kalmıştı.

Şimdi Koca Memil'in önünde uzayan hafif meyilli bembeyaz yolda sadece Murad'ın atının ayak izleri vardı. Kar hâlâ sinsi sinsi yağıyor, bu ayak izlerini örtmeye çalışıyordu...

Bir rüzgâr ağacın dallarını salladı; orada kümelenmiş bir kucak kar, Koca Memil'in turna telsiz kaplan derisi kalpağından omuzlarına doğru döküldü, hattâ yaşlarla dolu gözlerini bir an örttü. Buna rağmen ihtiyar akıncı meçhul bir hançerin kalbini oyduğunu hissederek yine de bekledi ve yine de bakışlarını, Hatçe'sinin barındığı evin kapısından ayırmadı.

Vakit geçtikçe Koca Memil korkmaya da başlamıştı; donup kalmış olan zaman ondan bir felâket haberini gizliyor gibiydi. Belki de istemediği, aslâ beklemediği bir son şu karlarla kaplı damın altında yatıyordu... İmkânı yok, daha fazla sabredemeyecekti. Fakat ne yapabilirdi, âcizdi; bunu her fırsatta bir kere daha anlıyordu...

Nihayet, kapının açıldığını farketti. Önce Kara Murad göründü, arkasından Ayşe Gül dışarı çıktı. Ayşe Gül'ün kollarının arasında bohça gibi bir şey vardı.

Yine de bir rüzgâr dallardan ihtiyar akıncının önüne parça parça kar serpti ve yine rüzgâr yerdeki karları havalandırdı.

Koca Memil sendeledi, heyecandan boğulacaktı; hemen sol koluyla ağacın gövdesine sarıldı.

Rüzgâr uzaklara gitmişti, havalanan kar tanecikleri çökmeye başlamıştı. Murad'la Ayşe Gül ise gittikçe yaklaşıyorlardı. Murad eşini, düşmemesi için olacak, hafifçe kucaklamıştı.

Koca Memil bir müddet gözlerini kapattı, birbirleri için çırpınan bu çifti gönlündeki Hatçe'sinin yanına bıraktı.

- Babam, emrin üzere geldik; müsaade et de Ayşe Gül elini öpsün...

- Ya anan? O nasıl? Bir şeyi yok ya?

- Çok iyi... Eskisinden daha genç ve dinç... Sana selâm söyledi...

- Ananın bir şeyi yok demek ki? Selâm da göndermiş bana... Doğru söylüyorsun değil mi?

- Niçin yalan söyleyeyim babam?

- Hiç... Hani.. İnsan bazan karşısındaki üzülmesin diye hakikati gizler de... Neyse...Garip Hüsmen'le Zilli'si nasıl?

- Onlar da gayet sıhhatli ve rahat...

- Çok güzel... Öyleyse Ayşe Gül'ümüzün de hatırını soralım.

- İşte Ayşe Gül karşında babacığım; hem elini öpecek, hem de sana bir şey gösterecek...

Koca Memil'in gözlerindeki buğu yavaş yavaş kalkıyor, göz kapakları iyice açılıyordu. Korktuğu olmamıştı; Hatçe'si sıhhatli ve neşeli idi. Artık Hatçe Ana saadet içinde yaşıyacaktı. Kimbilir ne kadar güzelleşecek, ne kadar canlanacaktı... Elli yaşında taptaze bir Hatçe hiç seyredilmekle doyulur muydu?

İhtiyar akıncı istemeyerek hayalindeki Hatçe'sinden uzaklaştı. Sağ bileğini kuşağına sokup göğsünü şişirirken, sol elini Ayşe Gül'e uzattı.

Ayşe Gül'ün yeşil gözleri dalga dalgaydı, başında yeşil bir yemeni vardı. Yine de sarı saçları alnının üzerine hafifçe yaslanmıştı; onu büsbütün güzelleştirmişti.

Ayşe Gül büyük bir hürmetle eğildi. Koca Memil'in uzanan sol elini öpüp sarı saçlarının renklendirdiği alnına götürdü.

Tam bu sırada bir çocuk sesi işitildi. Ayşe Gül'ün sol kolu üzerinde duran bohça gibi bir şey kıpırdadı... İhtiyar akıncı evvelâ buna bir mânâ veremedi, sonra bir şeyler anlamaya çalıştı, daha sonra heyecandan boğulacağını, nefesinin tıkanmakta olduğunu hissetti, nihayet âdeta bağırırcasına sordu:

- O nedir?

- Çocuk babam...

- Kimin?

Bu sefer Murad'ın yerine yanakları utancından hafifçe kızararak Ayşe Gül cevap verdi:

- Bizim...

- Yani?

- Evlâdımız!.. Sizin de torununuz sayılır Koca Babam!..

- Torunum mu sayılır? Şey!.. Öyle ya!.. Neyse!.. Adı ne?

- Mehmed...

- Kim koydu?

- Hatçe Ana...

Sanki yer yarıldı, Koca Memil'in altındaki karlar birdenbire boşluğa doğru kaymaya başladı. İmkânı yok, düşman karşısında bile sendelemeyen, aslâ gerilemeyen bu serhad gazisi, bu akıncıların pîri daha fazla ayakta duramayacaktı:

- Muradım, diye âdeta inledi, hemen beni tut; küçük Mehmed birden aklımı karıştırdı. İhtiyar dedesini, yani dedeliğini bir anda mağlûp ediverdi... Sen de Ayşe Gülcüğüm, şu çapkının yüzünü bir açıver, şöyle âhır ömrümde Muradımın oğlunu...

- Torununuzu...

- Öyle ya torunumu doya doya seyredeyim...

Murad babasının koluna girerken Ayşe Gül de küçük Mehmed'in başını örten örtüyü çekti. Hemen uzun yüzlü, siyah kıvırcık saçlı, kara gözlü, kirpiklerini kırparak etrafına bakınan, alnına düşen kar taneciklerinden kurtulmak için durmadan dudaklarını büzen küçük Mehmed gözüküverdi. Bu, beş veya altı aylık bir erkek çocuğuydu; sağ elini sarıldığı örtünün içinden çıkarmış, bir kılıç kabzası kavrar gibi yumruğunu sıkmıştı.

Koca Memil, torununa baktı, baktı... Belki de dakikalarca baktı. Küçük Mehmed de karşısındakini tanımış gibi gözlerini ihtiyar akıncıdan hiç çekmedi...

Nihayet Koca Memil silkindi, Murad'ın kolundan çıktı, hafifçe yanına doğru dönerken sordu:

- Senin küçük Mehmed'ten haberin var mıydı oğlum?

- Yoktu babam...

- Neden saklamışlar?

- Ben Estergon'a doğru yola çıkarken Ayşe Gül pek emin değilmiş, anamla beraber bunu kimseye söylememeye karar vermişler!..

- Peki, ondan sonra geçen kış bize Kızanlık'tan haber getiren ulakla neden bildirmemişler?

- Bu sefer de utanmışlar!..

Koca Memil derin derin içini çekti:

- Hep böyle oluyor, diye âdeta sayıklarcasına söylendi, bu kadınları anlamak güç... Fakat yine de onlara hürmet gerek... Çünkü böyle nice nice Mehmedleri dünyaya getiren, kocalarının namını da yaşatan bunlar... Artık aslâ gamlanma oğlum; Koca Memil ölmeyecek, sizi de yalnız bırakmayacak. İşte küçük Mehmed, şimdiden bir Koca

Memil'dir. Onda hem kendini, hem de beni bulacaksın... Mesudum, ben de sizler gibi mesudum Muradım...

Koca akıncı daha fazla konuşamadı; yine boğazını bir hıçkırık tıkamıştı. Gitmesi lâzımdı, buradan bir an evvel, uzaklaşmalıydı. Artık yapacak hiçbir işi kalmamıştı. Geride bir de küçük Mehmed bulunduktan sonra, onlar günlerini çok iyi geçireceklerdi. Hele biraz zaman geçince "Koca Memil" adı sadece dudaklarda bir hâtıra olarak dolaşacaktı. Şimdi daha iyi anlıyordu; Koca Memilleri bundan sonra nice Koca Memiller takip edecekti. Biraz evvel dediği gibi mesut olması, çok mesut olması lâzımdı.

Sendelememeye çalışarak her üçünü, oğlunu, gelinini ve torununu bir an teker teker seyretti; yine onların hep tüten, gözlerini ebediyen kapatsa bile tütecek olan Hatçe'sinin gönlündeki yerine bıraktı. Sonra güçlükle sol elini yanına doğru uzattı, parmaklarının itaat etmek istememesine rağmen, altın saplı kılıcını kavradı ve onu zorla kınından çıkardı:

- Al bunu Muradım, dedi, ananındı; bunca yıl emaneten yanımda taşımıştım. Şayet Hatçe, yani Hatçe Ana müsaade ederse bir müddet de sen kullanırsın, sonra küçük Mehmed'e bırakırsın. Böylece... Böylece...

Sesi hiç de tok ve tane tane çıkmıyordu. Âdeta erimiş, kaybolmuştu... Buna rağmen ayakta durabiliyor, hattâ gülümsüyordu... Gözlerinde bir damla bile yaş yoktu... Göğsü yavaş yavaş hızını artıran karın tamamen yuvası olmuştu...

Koca Memil, farkında olmadan açılan Murad'ın avucuna altın saplı kılıcı bıraktı...

O anda hiç kimse konuşamıyordu... Ayşe Gül hâlâ bir şey anlayamamış, Murad ise ne yapacağını şaşırmıştı. Sadece yüzüne karlar serpildikçe küçük Mehmed gözlerini kırpıyor, dudaklarını büzüyordu...

Nihayet Koca Memil kıpırdadı, ağır ağır hayvanına doğru yürüdü, dizlerinin takatsızlığına rağmen atına binebildi. Sırtındaki kamburunu düzeltti, omuzlarını dikleştirdi, kalpağını alnına doğru itti, hattâ sol eliyle dizginleri kavradı.

Şimdi at hareket etmişti, bir saat evvel geldikleri yere doğru güçlükle ilerlemeye çalışıyordu...

Bu sırada rüzgâr geride kalanların önüne bir temenni daha taşıdı:

- Ayşe Gül!.. Hatçe'ye, kocana ve evlâtlarına iyi bak... Ayşe Gül, onları sana, seni de onlara emanet ederim...

Neden sonra Kara Murad kendisini toparlayabildi; hemen Ayşe Gül'ü ve çocuğunu ağacın altında bırakarak Koca Memil'in arkasından koşmak istedi... Fakat muvaffak olamadı, ayakları ona itaat etmedi. Sadece, başı önüne eğik, atının üzerinde sallanarak uzaklaşan ihtiyar akıncıyı güçlükle farkedebildi. Galiba bir de koca gazinin önünde bir çingene arabası vardı; arabanın tekerlekleri dışarı fırlayacakmış gibi dönüyordu. Koca Memil ise aralarındaki mesafe gittikçe açılmakla beraber, bu tekerleklerin bıraktığı izi takip ediyordu...

Ayrıca Murad'ın kulağına bir inilti de çarptı. Belki de bu tekerleklerin sesiydi... Ve bir de rüzgâr başka bir nefesi Murad'ın önünden geçirip aşağıdaki eve taşıdı:

- "Belki bir gün..."

-XVI-

Serhad Alev Alevdi

"Gaziler diyarıdır beğim, bunda gayrolmaz.
Bunda zulmeyleyenin âkibeti hayrolmaz."

VAKİT akşam üstüydü, güneş Tuna'yı kızıla boyamıştı... Hafif gölgeler karşısındaki ovanın yeşilini çalıyordu...

Ciğerdelen kalesinin batıya bakan ahşap kapısı üzerindeki Mehterhane kulesinde bir gazi ufuklara, hep ufuklara bakarak türküsünü durmadan tekrarlıyordu:

"Gaziler diyarıdır beğim, bunda gayrolmaz.
Bunda zulmeyleyenin âkıbeti hayrolmaz..."

Tuna'nın öteki yakasında Estergon vardı... Zitva boğazı karşıdan bir hayal gibi gözüküyordu... Uyvar'a giden yol gittikçe şeklini kaybediyordu...

Kalenin kara tarafını tamamen çeviren hendeğin içindeki sular meçhul bir rüzgârın emrini almışçasına yavaş yavaş dalgalanıyordu.

Mehterhane kulesi üzerindeki şahî ve darbzen topları savaşa hazırlanmış gibi malûm bir noktaya, Nemçelilerin ülkesine doğru çevrilmişti.

Ciğerdelen türküsünü bir türlü dilinden düşürmeyen gazi, arkasında bir ayak sesi duyunca başını çevirdi, kendisine doğru yaklaşan uzun boylu, çatık kaşlı, siyah bıyıkları dudaklarının üzerine düşmüş, kara gözleri bir kor gibi parlayan bir adama gıptayla baktı:

- Beğim, sefa geldin!.. dedi.

- Ne haber Hasan Gazi? Görünürlerde kimse var mı?

- Akşam ovaya çöker, gün yüzünü sabaha dek göstermez, geceler gebedir; ne olacağı bilinmez!.. Bekleriz Ciğerdelen'i beğim; sen gamgîn olma!..

Uzun boylu, çatık kaşlı, pazıları cepkeninden dışarı fırlamış, bir kor gibi yanan gözlerinde bile bir hayalin izini taşıyan genç adam bir pençe gibi elini taş duvara dayadı:

- Ulaklar iyi haber getirmez, Hasan Gazi, dedi, mukayyet olmak gerek. Aslâ gafilmebaş olunmaya!.. Nemçeli sulhu bozmaya cesaret edemezse de, fırsat kollayıp zaman zaman bizi rahatsız etmeye, bezdirmeye kalkışır. Bizden birkaç cana kıysalar, malımızı, mülkümüzü göçürseler; kendilerine kâr sayarlar. Serhad boyudur buraları, ecdat yadigârı buradan başlar; bilirsiniz!..

Hasan Gazi alınmış gibi hafifçe başını salladı, sonra bakışlarını önüne eğerken:

- Gaziler de senin gibi düşünür beğim, dedi, yoksa bizden şüphe mi edersin?

- Lâf gelişi söylerim Hasan Gazi!.. Maksadım düşmanın uyumadığını anlatmaktı. Zitva'nın gerisinde birkaç bin kâfirin toplandığı, dört adet balyemez topu beraberlerinde getirdikleri söylenir. Bu gece nöbeti kimseye devreyleme; topçular ile mazgallardaki gaziler aslâ senin sözünden taşra çıkmaya... Mehterhane kulesi evvel Allah sonra sana emanet!..

- Başım üstüne beğim!..

Genç adam hafifçe sağına döndü, biraz ilerisinde dimdik duran iki nöbetçiye bir an baktı; kendisine emanet edilen şu kaleyi, nice nice şehit kanları pahasına kazanılan şu toprakları hiçbir yabancının çiğnemesine aslâ tahammülü yoktu.

Nedense o akşam konuşmak, bütün gazilere bilmelerine rağmen, bir hayat hikâyesini, bir ömrün destanını başından sonuna kadar anlatmak istiyordu.

Burası Ciğerdelen'di; Nemçelilerle karşı karşıya duran küçük bir serhad kalesiydi. Kalenin etrafı çıtpalanka ile çevriliydi. Tuna kıyısı rıhtım, duvarları ise dolma olarak yapılmıştı. Ahşap kapının üzerindeki Mehterhane kulesinden başka dört köşesinde dört burcu vardı, üç yüz gazi tarafından muhafaza ediliyordu. Kalenin içinde doksan ev, on kadar dükkân, ahşap minareli küçük bir cami, cephanelik ve zahire ambarları bulunuyordu.

Çatık kaşlı, pazıları cepkeninden dışarı taşmış otuz beş yaşındaki genç adam bu kalenin kumandanıydı. Ona, Kara Murad Bey diyorlardı... İki çocuğu, bir annesi ve eşiyle beraber, üç yıldan beri Ciğerdelen'i bekliyordu. Hususî işlerini, beraberinde getirdiği Hüsmen Ağa isimli bir adam görüyor, ağanın karısı Zilli de beyin ev işlerine bakıyordu...

Kara Murad bu sefer de bakışlarını bir top menzili kadar ileride bulunan Kanunî Sultan Süleyman yapısı istihkâmlara çevirdi. Bu istihkâmların bir ucu Tuna'ya dayanıyor, içine icabında seksen bin asker alacak kadar bir uzunluk taşıyordu. Şu anda istihkâmları yirmi gazi bekliyordu.

Akşamın gittikçe çöken loşluğu altında Kara Murad'ın istihkâmları (tabur) lâyıkıyla görmesine imkân yoktu. Fakat biliyordu ki, yirmi bin adımlık bir sahayı kaplayan bu tabur içinde yirmi gazi küçücük birer taş parçası gibi serpilip kaybolmuşlardı; orasını lâyıkıyla koruyamazlardı. Ne yazık ki, tabyalara fazla kuvvet göndermek de mümkün olamamıştı; bir şahin yuvası gibi duran Ciğerdelen'de nöbetçilerin dışında ihtiyat kuvvet olarak kalacak çok az asker vardı...

Kara Murad geri döndü. Hasan Gazi'nin omuzuna elini koyduktan sonra:

- Sağlıkla kal yiğitim, dedi, ezanla birlikte köprüler çekilip kal'a kapısı kapansın!.. Taburdan gelecek tüfenk atışlarına da dikkat edilsin!..

- Var sağlıkla evine, rahatına bak beğim!..

Hasan Gazi ne söylerse söylesin. Kara Murad rahat olamayacak, huzura kavuşamayacaktı. Üstelik nedendir bilinmez, buradan, bu Mehterhane kulesinden de bir türlü ayrılmak istemiyordu. Sanki birden hatırına gelmiş gibi Hasan Gazi'nin omuzundan elini çekmeden sordu:

- Türkünü dinledim; kim seni kötüledi, kim sana zulmeyledi?

O zaman Hasan Gazi gülümsedi, hattâ saygı ve sevgiyle Kara Murad'ın omuzundaki elini tuttu:

- Altın gibi bir yüreğin var beğim, dedi, türkü bu!.. İnsana akşam vakti serhatte gariplik çöker, senin tâbirinle, biz de sözgelişi çığırırız! Belki de bu türkü, bir serhad beğinin nasıl hareket etmesi gerektiğini dile getirmek için yakılmıştır. Biliriz sen Koca Memil'in yetiştirmesi, evlâtlığısın; senden mertlik eksik olmaz, senden kimseye zarar gel-

mez ama insan hali bu; aslâ şeytana uymayasın, gazilerin ufağını da büyüğünü de bir tutup kimsenin kalbini kırmayasın. Ömür boyunca Koca Baba'nın namını gölgelemeyesin!.. Onun yerine geçip gazilerin hasretini gideresin!..

Kara Murad'ın birden sanki göğsünün üzerine bir ok saplandı. İçine ılık ılık bir şeylerin aktığını, başının dönmekte olduğunu hissetti:

- Koca Babam, diye âdeta sayıklarcasına fısıldadı. Koca Babam!.. Kabil mi? Ona erişmek mümkün mü?

Sonra silkindi, elini karşısındaki gazinin omuzundan çekti, hattâ ondan biraz uzaklaştı...

Şimdi Kara Murad derin derin Hasan Gazi'yi süzüyor, onda bir mazi, onda bambaşka bir gerçek arıyordu.

Ciğerdelen'in bu gedikli gazisinin de sakalı vardı, fakat büsbütün beyazlaşmamıştı; gözleri siyahtı, fakat bir kor gibi yanmıyordu; elleri iri ve yer yer damarları dışarı fırlamıştı, fakat tamamen nasırlı değildi; durumu heybetliydi, fakat insanı yine de kendine hemen bağlıyamıyordu.

Halbuki şu anda Kara Murad gözlerinin kamaşmasını, dizlerinin burkulup yere çökmesini, dudaklarının nasırlı bir sol el üzerinde durmadan gezinmesini ne kadar istiyordu... Ne yazık ki o bu arzularının hiçbirini yerine getiremedi, sadece elini kılıcına attı, onu sür'atle kınından çıkardı, altın sapını doyamamacasına öpmeye başladı...

Neden sonra kule nöbetçilerinin bile kendisini hayretle seyrettiklerini farkedince, kabahat yapmış bir çocuk gibi ürktü, hattâ oradan kaçmak istedi... Fakat bu düşüncesinden hemen vazgeçti, göğsünü gururla şişirip altın saplı kılıcı büyük bir şefkatle kınına sokarken:

- Babamın emaneti, diye âdeta bağırdı, onu ölünceye kadar taşıyacağım, benden sonra da oğlum Mehmed'in olacak!.. Gaziler!.. Sizden yegâne dileğim şudur ki, şayet günün birinde vakitsiz ecel beni alırsa bu kılıcı aslâ küffara bırakmayın; hayatınız pahasına da olsa oğluma götürüp verin. Eğer Mehmed kılıç taşıyamayacak kadar küçükse anasına teslim edersiniz!.. İşte hepsi bu kadar!.. Helâl edin hakkınızı, bağışlayın beni...

Kimse bir şey söyleyemedi, kimse bir adım dahi atıp Ciğerdelen Beyi Kara Murad'a yaklaşamadı... Hattâ altmışlık gazi, Ciğerdelen'in gedikli başmuhafızı Hasan Gazi bile yerinden kıpırdıyamadı!.. O

anda, bir sancak gibi dalgalanan bembeyaz sakalı, dimdik omuzları, heybetli vücudu, havaya kalkmış sol yumruğu, gözükmeyen sağ eli, kırışıklarla dolu yüzü, insanı eriten, kendine bir anda bağlayan simsiyah gözleriyle Koca Memil vardı aralarında!.. Nedense kır atına binmişti; kartal kanatları omuzundaydı, mintanının pırlanta düğmeleri günün son ışıklarıyla parlıyordu. Altın işlemeli cepkeni, başındaki turna telli sorgucuyla gülümsüyor:

- "Bu toprakları çiğnetmeyin ellere," diyordu, "bir can bin can kurtarır, bir canın ise ne kıymeti var!.. Gazilik bu; kolay mı? Deli Durmuşları düşünün, Deli Durmuşları!.."

Koca Memil daha çok şeyler söyledi onlara... Atını şaha kaldırdı, sol elini kuşağında gezdirdi, kınında kılıcını aradı, sonra geldiği gibi meçhul ülkesine dolu dizgin uzaklaştı... Nöbetçilerden biri silkindi, âdeta rüyadaymış gibi mırıldandı:

- Bir atlı var aşağıda, taburlara doğru gidiyor!..

Kimse bu söze aldırmadı, kimse eğilip ovaya bakmadı bile... Ciğerdelen civarında bu saatlerde kim olabilirdi?.. Koca Memil ise atını gönüllerde koşturuyordu...

Aradan ne kadar zaman geçti bilinmez, hâlâ nal sesleri işitiliyordu, bir de Ciğerdelen'in tahta minaresinde müezzin ekşam ezanını okuyordu...

En evvelâ yerinden kıpırdayan Hasan Gazi oldu, gözlerini uğuşturdu, etrafına bakınmaya çalıştı... Gün iyice çekilmiş, Tuna kararmış, ovaların yeşili kaybolmuştu...

Estergon hiç gözükmüyor, Uyvar yolu siliniyor. Zitva Boğazı karanlığın ardında kalıyordu... Tabyalarda hiçbir hareket yoktu, gece bir evvelkinden farksız çöküyor ve çöküyordu...

- Hey gazi!.. Köprüyü kaldır, kal'a kapısı tiz kapansın!..

Bir zincir şakırtısı duyuldu, sularda yeniden bir dalgalanma oldu, bir taş hendeğe düştü...

O zaman Kara Murad hiç ses çıkartmadan geri döndü, ağır ağır taş merdivenlerden avluya indi... Kulaklarında hâlâ uzaklaşan nal sesleri ve akşam ezanının yanık nağmesi vardı. Bir de, evet, bir de, derin mavi gözleriyle gülümseyen Deli Durmuş karşısına çıkmış, ona yol gösteriyor, iman aşılıyordu!..

Ne olursa olsun yarın sabah Kara Murad Estergon'a gitmeli, Karapençe ile yirmi akıncıyı bulmalı, onlarla biraz yarenlik etmeli,

dertleşmeliydi. Belki böylece biraz Koca Baba'nın hasretini giderebilirdi...

Koca Baba neredeydi acaba? Hiç kimse bilmiyordu bunu!.. Ne gören, ne de işiten vardı!.. Ondan bir haber getiren çıksa Murad kulu, kölesi olurdu...

Ah, bu gece nasıl bitecek, sabaha kadar nasıl avunacak, günün ışıklarını nasıl bekleyecekti?

Birden aklına anası, eşi ve çocukları geldi... Öteki burçları dolaşmadan evvel eve gider, anasının ellerinden öper, üç buçuk yaşındaki oğlunu altın saplı kılıçla oynatır, bir buçuk yaşındaki kızı Hatçe'yi dizlerinde hoplatır, Ayşe Gül'ün yemyeşil, hâlâ bahar gibi taze, sevda taşıyan gözlerine bakar, birazcık serinlerdi.

Adımlarını sıklaştırdı, pencerelerden sızan titrek ışıkların altından sür'atle geçti, akşam namazını kılmaya giden müminlerle gülümseyerek selâmlaştı, evinin kapısını çaldı...

Ona kapıyı Garip Hüsmen açtı... Hüsmen neşeli, Hüsmen dinç ve sıhhatliydi... Yeni abdest tazelemiş olmalıydı ki, mintanının kolları kıvrılmıştı, dirseklerinden sular sızıyordu:

- Hayrola beyim; erken dönmüşsün?.. Sülemesi dile kolay, dört burç ile bir kuleyi hepten dolaşıp ne çabuk da işini bitirmişsin?

Murad'ın Garip Hüsmen'e cevap vermesine vakit kalmadı, yukarıdan Hatçe Ana'sının sesi duyuldu:

- Hüsmen, kim geldi?

- Kara Murad Bey!.. Biraz yorgun görünür!..

- Ne olmuş, bir derdi mi var?

- Sordum ama, daha sülemeye vakit kalmadı, anam babam Hatçe Anam...

Birden merdivenlerden ayak sesleri duyuldu, tahtalar gıcırdadı; evvelâ siyah kıvırcık saçları lüle lüle, siyah gözleri pırıl pırıl, dudakları sevgi dolu Küçük Mehmed, Kara Murad'ın kollarına atıldı:

- Babam!..

Arkasından Ayşe Gül, kucağında kendisi gibi sarı saçlı, menevişli yeşil gözlü Hatçe'yle sevda tüte tüte Kara Murad'ın önünde eğildi:

- Beyciğim!..

En nihayet Hatçe Ana, tamamen kırlaşmış saçları, hafif gölgelenmiş badem renkli gözleri ve solgun dudaklarıyla şefkat dolu Hatçe Ana, Kara Murad'a ellerini uzattı:

- Evlâdım!..

Murad, küçük Mehmed'i koklayıp yere bıraktı. Hatçe Ana'nın uzanan elini öpüp alnına götürdü, sonra Ayşe Gül'e yaklaştı, kollarını açtı, fakat birden durup etrafına bakındı.

O zaman Garip Hüsmen'in sesi duyuldu:

- Ne oyalanırsın abe Murad Bey? Helâlindir, kucakla bir kerecik Ayşe Gül'ünü; için açılsın!.. Tübeler olsun, yoksa Hüsmeninden mi çekinirsin? Yoksa abdestin mi bozulur sanırsın? Hiçbir şeycikler olmaz... Hüsmen, Zillisini her öpüşte, ona neler eder bir bilsen!..

Murad gülümsedi, hattâ gözlerinin önünde dalgalanan beyaz renkli bir sancak bir an için kayboldu... Hemen sol koluna küçük kızını aldı, sonra yere çömelip çizmelerini çıkarmaya çalışan Ayşe Gül'ün alnına şükran taşıyan bir öpücük kondurdu.

Hep beraber yukarı çıktılar... Murad da abdest tazeledi; namazlarını kıldılar ve yine hep beraber Zilli'nin hazırladığı sofranın başına oturup yemeklerini yediler.

Yemekten sonra Murad, altın saplı kılıcı küçük Mehmed'in eline verdi. Kızını dizine oturttu, Ayşe Gül'ün getirdiği soğuk şerbeti içerken bakışlarını anasına çevirdi. Hatçe Ana'nın gözlerinde bir sual vardı, Hatçe Ana'nın gözlerinde altın saplı kılıcı okşayan Mehmed'in aksi vardı. Hatçe Ana'nın gözlerinde bir hasret buram buram tütüyordu.

Murad, bakışlarını güçlükle anasında uzaklaştırdı, etrafına bakındı; başka şeyler görmek, başka sözler işitmek istiyordu... Halbuki oda dört kollu bir şamdanın ışığı altında loş ve şekilsizdi... Sadece gölgeler kıpırdıyor, sadece düşünceler sinsi sinsi dolaşıyordu. Diğer geceler bu kadar sessiz, bu kadar ağır bir havanın altında ezilmiyordu bu oda!.. Aksine, çocukların cıvıltısıyla kaynayan, Ayşe Gül'ün sevgisi, Hatçe Ana'nın şefkati, Garip Hüsmen'in türküleriyle hayat taşıyan bir yuva idi burası!..

Sadece küçük Mehmed'in, ağır ağır kılıcın altın sapında dolaşan eli, bir düşman sezmiş gibi titrek mum ışığına dalan bakışları hâkimdi etrafa...

Dakikalar uzadıkça küçük Mehmed'in hareketleri sıklaşıyor, bakışları daha derinlere dalıyordu... Ne garip, küçük Mehmed her an biraz daha büyüyordu... Boyu uzuyor, omuzları genişliyor, boynu dikleşiyordu. Şimdi de ayağa kalkmıştı, altın saplı kılıç sol elinde bir

tüy gibi hafif duruyordu, başında dolama bir külâh, sırtında bir cepken vardı. Mıntıkanın pırlanta düğmeleriyle, siyah gözleri bilinmiyen bir yerden gelen ışıkla pırıl pırıl parlıyordu. Yalnız küçük Mehmed'in sağ kolu gözükmüyordu!..

Birden Murad'ın dizindeki küçük Hatçe'nin feryadı duyuldu; o zaman Murad silkindi, sür'atle ayağa kalktı.

Küçük Mehmed hâlâ altın saplı kılıcı okşuyordu ve odadakiler Garip Hüsmen'le Zilli de dâhil, Murad'a endişeyle bakıyorlardı!..

Murad kızını karısına verirken:

- Ayşe Gül, dedi, ben hemen gidiyorum, belki geç bile kaldım. Burçları dolaşacağım; bu gece gelmezsem sakın merak etmeyin. Yalnız hepinizden bir dileğim var, sırası gelmişken söyleyeyim; küçük Mehmed'e iyi bakın, gözbebeğiniz gibi!.. Bana bir hal olursa yerimi tutacak odur; hattâ beni değil Koca Baba'yı yaşatacaktır o!.. Onun bir Koca Memil olmasını istiyorum; hepsi bu kadar!..

Birden Hatçe Ana'nın sesi duyuldu; biraz hiddet, biraz üzüntü, hattâ kırgınlık taşıyordu:

- Yanılırsın Muradım; küçük Mehmed Koca, Memil'in değil, dedesinin akıncı beyi Mehmedin, koç yiğidimin yerini tutacak... Altın saplı kılıcı senden sonra şan ve şerefle o taşıyacak... Biraz evvel toruncağızım bu kılıçla oynarken, orada ben, yiğidimi, eşimi, aslanımı gördüm... Tıpkı onun gibi göğüs şişiriyor, onun gibi dudaklarını kıvırıp boynunu dik tutuyordu; kılıcı sağ elindeydi, alnı hafif çatlamıştı, heybetli vücuduyla bütün odayı kaplamıştı... İnan bana Muradım hep söylerim, sen babanı görseydin şayet, senelerden beri bir türlü dilinden düşürmediğin Koca Memil'in lâfını bile ağzına almazdın!.. Bu serhadler onun gibisini görmedi, bir daha göremez de... Evlâdım, canım, ciğerimsin; namın etrafa yayıldı, devletine bunca hizmetin dokundu, bileğini bükecek bir er kişi görmem karşında, senin için hayatım feda; kederinle ağlarım, sevincinle gülerim, sen benim desteğim, ümidimsin; yine de baban gibi olamazsın, ona erişemezsin!...

Murad başını önüne eğdi, göğsü şiddetle inip kalkmaya başladı, boğazından boğuk, âdeta inleyen bir nefes çıktı:

- Doğru söylersin anam; ben babamın kâbına varamam, ona hiç, ama hiç erişemem!..

Hatçe Ana'nın badem renkli gözlerinden bir damla yaş yanakla-

rından aşağıya doğru süzüldü; kavruk dudaklarını yıkadı, renklendirdi:

- Neden öyleyse Muradım, oğlunun Koca Memil gibi olmasını istersin?

Kara Murad sendeledi, Ayşe Gül'ün şefkat ve sevgiyle uzanan elini tuttu, içinin feryadını belli etmemek için kanatırcasına alt dudağını dişleriyle ısırdı:

- Kusuruma bakma anam, diye fısıldadı, birden aklıma Koca Babam geldi de ağzımdan kaçtı... Elbette Küçük Mehmed dedesine benzesin, onun yerini tutsun!.. Diyeceğim bu kadar!.. Daha ne isterim Tanrı'dan? Koca Baba veya dedesi!.. Yalnız sen de şunu unutmayasın ki, Koca Babam eşsiz adamdır anam, onun bana yaptıklarını kim inkâr eder? Bugün burada hep beraber bulunuyorsak, yavrularımız, yuvamız varsa, altın saplı kılıcı belimizde taşıyorsak, hattâ birazcık namımız etrafa yayılmışsa; hep Koca Babamın sayesindedir... Hüsmen de bilir onu, Ayşe Gül de gördü... Yalnız biz değil, bütün serhadler, tâ Beç'e kadar yüzyıllar da geçse Koca Babamın ismini unutamaz!.. Ha babam, ha Koca Memil; bence hepsi bir, farkı yok, birbirinden!..

Bu sefer Hatçe Ana'nın gözleri çakmak çakmak oldu, yanakları kızardı, dudakları titremeye başladı:

- Hani ya, Koca Memil denen bu ihtiyar gazi beni görmiye gelecekti? Seni Kızanlığa getirince Ayşe Gül'ün yanında söz vermemiş miydi? Üç yıldan beri ortalıkta yok!.. Kim bilir nereye çekilmiş keyfine bakmakla meşguldür!.. Baban sağ olsaydı, kıyamet kopsa, verdiği sözü yerine getirirdi!..

Murad'ın da gözlerini bir alev bürüdü, alnından terler süzülmeye başladı. Ayşe Gül'ün elini daha şiddetle sıktı; sonra karısının yalvaran yeşil gözlerinde biraz serinleyince:

- Anam, dedi. Koca Baba'yı bu kadar kınama, çok haksızlık edersin; bu söylediklerine gün gelir pişman olursun!.. Sen çünkü Koca Baba'mı... Nasıl diyeyim, Koca Babam işte o benim... Anlatamam ki!...

Hatçe Ana, oğluna hayretle baktı; onu hiç böyle görmemişti. Âdeta öz babasını inkâr ediyor, küçücük çocukken bile durmadan aradığı rençper Mehmed'i, akıncı beyi Mehmed olarak öğrenmesine rağmen, hiçe sayıyordu... İşte buna tahammülü yoktu; Koç yiğidi

hâlâ benliğinde, kanında, beyninde, bir tek kelimeyle bütün âleminde buram buram tüter, bütün haşmetiyle yaşarken onu, ne de olsa, bir yabancıyla hiç kimse mukayese edemezdi:

- Oğul, oğul, diye âdeta bağırdı, ne istersen yap bana; yalnız babanı küçültme... O benim her şeyimdi; efendim, sultanım, hâmim, dahası var mı, erkeğimdi!.. Bak yaşım ilerledi, bir ayağım çukurda; fakat şu gönlüm yok mu, saklayamayacağım hiçbirinizden artık, yıllardan beri hep onun için çarpar, ölünceye kadar da çarpacaktır. Bilirim ben onunla ancak kara toprakta birleşirim, ama yine de birleşirim!... Koç yiğidim yalnız er, yalnız mert değildi... O aynı zamanda güzeller güzeliydi... Kır düşmemiş kıvırcık siyah saçlarıyla, dimdik omuzları, insanı yakan bakışları, bir pençe gibi elleri, şişkin göğsü, çizgisiz yüzüyle herkesi hayran bırakırdı kendine... Bazen düşünürüm de, bir türlü doğru dürüst cevap bulamam; hayatta olup karşıma çıksa, beni bu çökük halimle görseydi şayet, eskisi kadar sever miydi acaba? Belki de ses çıkarmazdı ama, muhakkak acır, şefkatle seyrederdi beni... Benim de diyeceklerim bu kadar oğul; gel seninle anlaşalım, bundan sonra benim yanımda babanla Koca Memil'i bir arada dile getirme...

Hatçe Ana, ellerini yüzüne kapadı, hıçkırıklarını içinde boğarak süzgün mum ışığının önüne bıraktığı gölgesiyle beraber hareketsiz kaldı... Kara Murad da anası gibiydi; o da ardına düşen gölgesiyle, elini bir türlü bırakmadığı Ayşe Gül'le, hattâ küçük Mehmed ve küçük Hatçe'yle olduğu yerden kıpırdanamıyordu!..

O zaman Garip Hüsmen'in sesi duyuldu:

- Abe Hatçe Ana, abe Kara Murad Bey!.. Hepten mi dilinizi yuttunuz? Ne oldu bu gece sizlere? Bunca meşakkatten sonra sefa ile yaşamak varken kendinizi neden harap edersiniz? Hadi oturun yerlerinize; size şuracıkta oynak bir türkücük çığırayım da yüreciklerinizdeki gam dağılsın... Zillim de katılsın bana... İsterseniz birkaç göbekçik de atıveririz; ne çıkar bundan?

Kara Murad silkindi, bir an gözlerini kırpıp etrafına bakındı, sonra Ayşe Gül'ün elini bırakıp sür'atle anasını kucakladı; onu yanaklarından, saçlarından, alnından durmadan öptü. Hatçe Ana da şimdi başını oğlunun göğsüne dayamış biraz evvel içinde boğduğu hıçkırıklarını gizlemeden doya doya ağlıyordu...

Birbirinden ayrıldıkları zaman âdeta mesuttular, hattâ oda-

dakilerin de dudaklarında birer tebessüm vardı. Murad tekrar karısına döndü:

- Ayşem, dedi, ver. Hatçe'yi anama; benimle aşağıya kadar gel... Ben gidince çocukları uyutur, sizler de hemen yatarsınız... Rahatınıza bakın; biraz evvel de dediğim gibi, bu geceyi gazilerin yanında geçireceğim...

Yerköy'ün nazlı gelini, baharın yeşilini, sarısını hâlâ bütün canlılığıyla üzerinde taşıyan gül dudaklı Ayşe Gül, boynunu büktü:

- Senin arzun, bizim arzumuz beyim, dedi, sen meraklanma... Ben çocuklarımızı da yatırırım, uyuyuncaya kadar Hatçe Ana'nın yanından da ayrılmam... Yalnız!..

- Bir isteğin mi var Gülüm?

- Darılmazsan söyleyeyim; bu gece seni çok endişeli görürüm, gaziler nöbet beklerken yalnız kalırsın, için büsbütün sıkılır, kasvet çöker. Ne olur, Hüsmen Ağa da seninle bile gelsin? Gece serin olur, kürkünü aldırtırsın, ihtiyaç duyarsan bize haber saldırtırsın...

Murad şefkatle karısına baktı; onun yeşil gözlerinde sadece ve sadece kendisini görünce:

- Dileğin yerine gelsin Ayşem, dedi, Hüsmen'i boş yere uykusuz bırakırız ama, senin hatırın için elbet buna da katlanır.

Sonra yere eğildi, küçük Mehmed'in kucağında duran altın saplı kılıcı aldı, onu büyük bir hürmetle kınına soktu...

* * *

Burçlara gece çökmüştü, mehtapsız bir gece... Hafif hafif gölgeler kıpırdıyor, yıldızlardan düşen kırık ışıklar altında yanıp sönercesine gazilerin silâhları parıldıyordu... İçerde Ciğerdelen tamamen uykuda ve sessizdi, dışarıda ovalarda ise tabiatın garip türküsü vardı...

Kara Murad bir mazgala iki eliyle abanmış aşağıya, ovanın ilerilerine bakıyor, sanki gecenin gözlerden gizlediğini hisleriyle görmek istiyordu.

Ciğerdelen Beyi Kara Murad Bey, o gece hiç rahat değildi, hiç ama...

İçindeki üçüncü insan ona çok yakında bir şeyler olacağını, tedbirde kusur ederse giderilmesi güç durumların doğabileceğini durmamacasına fısıldıyordu...

Geçen yıl da Nemçeliler buraya kadar uzanmışlardı; kaleyi ateşe vermek istemişler, Türkleri yıldırmaya çalışmışlar, sonra çekilip gitmişlerdi... Maksatları muhafızları bir gafil anlarında yakalarlarsa, sulha rağmen, hudut kalesini ele geçirmek, gelecek yılların savaşını emniyet altına almak, Estergon'u tehlikeye sokmaktı... Esasında serhad boylarında palanga alınıp palanga verilmesi, sulhta dahi âdet haline gelmişti... Fakat gaziler ve onların on binlerin içinden seçilmiş beyleri gayet iyi biliyorlardı ki, bu topraklar kendi fani göğüslerine yaslanmaktadır ve devletlerinin selâmeti kılıç yaralarıyla delik deşik olmuş bu göğüslerden başlamaktadır. Şayet günün birinde orada yaşayan iman, azim ve cesaret silinirse, geri geri gidilecek, çoluğuyla çocuğuyla bütün bir devlet sefil ve perişan olacaktır... Atalar yadigârı, destanlar ülkesi, gaziler diyarı bu topraklar, hele hasis ve haris menfaatleri peşinde koşanların eline de geçerse bir mum gibi katre katre eriyip belki de dibine bile toplanmaya imkân kalmadan kaybolup gidecektir!.. Buna hangi er, hangi kocamışların torunları razı olurdu ki...

Murad geri döndü, kendisini bir gölge gibi takip eden Garip Hüsmen'e baktı:

- Sen artık eve git Hüsmen Ağa, dedi, görürsün ki, hava hiç de soğuk değil ve ben de şuracıkta, şu duvarın dibinde biraz uyumak isterim. Belki de ileri saldığımız ulaklar bize yanlış haber getirdi, belki de Nemçeli bu sefer de gözünü başka palangalara dikti. Yarın birkaç dil tutup durumu iyice anlarız.

Hüsmen sanki Murad'ın sözünü duymadı, geceye rağmen karşısındakini bütün şekil ve hareketleriyle iyice görüyormuş gibi:

- Abe Kara Murad Bey, dedi, senin kaşcağızların hepten çatılmış, üzüntün kazılmış kara toprak gibi birbirinin üzerine yığılmış!.. İster misin sana şuracıkta bir türkü çığırayım da, hem gönülcağızın açılsın, hem de Hüsmen'in sesini dağ, taş dinlesin?.. Evde sülüyemedim, bari buracıkta içimi dökeyim de iştahım kursakcağızımda kalmasın!..

Burçlarda nöbetçiler gölgelerini bile çiğnemekten çekinerek yürüyorlardı, gecenin sesini nefesleriyle dahi ürkütmek, değiştirmek istemiyorlardı. Garip Hüsmen'in türküsünün ise bu sırada hiç yeri yoktu. Böyle zamanlarda kararan gönüller, çatılan kaşlar, gerilen pazılar gün ışığında düzelir.

Murad elini Hüsmen'in omuzuna koydu, tam ona cevap verecekti ki, birden gecenin kendi tabiî düzeni içinde akıp giden konuşmasını çok yakınlardan gelen nal sesleri bozdu...

Atını dolu dizgin süren, belki de kan ve tere bulanmış bir binicinin heyecanını da taşıyan nal sesleri beyinlerde aniden aksini buldu...

Başlar sür'atle mazgallardan uzandı, bir gazi:

- Kimdir o? diye bağırdı.

Gazinin bu sualine çok gerilerden gelen başka nal sesleri bir anda cevap verdi... Herkes karanlığa rağmen, birbirine bakındı... Sonra, aşağıdan, hendeklerin dibinden kale bedenlerini yalayarak yükselen bir ses burçlardan içeriye doldu:

- Kara Murad Bey'e tiz haber salın; Nemçeli geliyor!.. Aslâ gafil olmaya!..

- Kimsin sen?

Fakat hendeklerin dibinden kale bedenlerini yalayarak yükselen sesi bir daha işitmek kabil olmadı... Bir atın soluyarak uzaklaşmasıyla, yaklaşan yüzlerce nal sesleri birbirinin içinde eridi...

Murad bir an, kale bedenlerinden yükselen sesin tesiri altında kaldı; titredi, hattâ sendeledi... Ses, tok ve gürdü; maziyi, buram buram tüten maziyi yaşatıyordu... Aşağıya atlamak, soluyarak uzaklaşan atın peşinden koşmak için çareler aradı; sonra Ciğerdelen, serhad boyları, evde kendisini bekleyenler, bir kelimeyle vazifesi hatırına geldi, silkindi, dudakları titreyerek:

- Top atılsın, diye bağırdı; Estergon'daki gazilere küffarın geldiği haber verilsin!..

Her şey evvelden düşünülmüştü; böyle anlarda Ciğerdelen'deki gaziler hiç telâşa kapılmadan ne yapacaklarını bilirlerdi. Buna rağmen, Murad ikinci emrini verdi:

- Kolbaşı, yüz kişilik ihtiyatıyla Mehterhane kapısı ardında beklesin... Geri kalan bütün gaziler surlara...

Kaleden Estergon'a doğru bir top patladı; geceyi deldi. Tuna'yı aştı, karşı sahile vardı.

Fakat buna sanki cevap veriyormuş gibi ovadan başka bir topun gürlediği duyuldu, bir gülle su hendeğinin biraz önüne düştü. Yaklaşan nal sesleri durdu, bir an gece kendi âlemiyle başbaşa kal-

dı... Akabinde istihkâmlar tarafından, tüfek sesleri gelmeye başladı... Murad:

- Nemçeli evvelâ taburlara saldırıyor galiba, diye haykırdı, ben Mehterhane kulesine giderim; yiğitlerim mertlik göstermenin sırasıdır; zinhar Nemçeli kal'aya ayak basmamalı, emrim olmadıkça hiçbir gazi yerinden aslâ kıpırdamamalı!..

Murad, Mehterhane kulesine geldiği zaman istihkâmlardaki tüfek seslerinin gittikçe sıklaştığını, bazı inilti ve feryatların gecenin kendi sessizliği içinde sür'atle yayılmakta olduğunu anladı:

- Hasan Gazi ne haber?

Ciğerdelen'in gün görmüş gazisi elinde kılıcıyla mazgalların yanından ayrılmadan Kara Murad'a cevap verdi:

- Küffarın maksadı lâyıkıyla anlaşılamadı beğim; cennetmekân Süleyman Han emaneti istaburları mı almaya çalışır, yoksa bizim oraya yardım göndermemizi bekleyip Kal'ay-ı Ciğerdelen'i mi ele geçirmek ister? Emir senindir!..

Kara Murad bir an derin bir düşünceye daldı... Biraz evvel duvarları yalayarak yükselen sesin akisleri dolmuştu yine kulaklarına:

"Kara Murad Bey'e tiz haber salın; Nemçeli geliyor!.. Aslâ gafil olmaya!.."

Bu ses!.. Ah, bu sesi kulaklarından, en doğrusu beyninin içinden çıkarmaya muvaffak olsa daha sakin düşünebilecek, daha isabetli hareket edecekti!.. Ne yazık, bu ses onu durmadan maziye doğru çekiyordu... Nihayet kendini zorladı:

- Nemçelinin kaç kişi olduğunu bilmiyoruz, diye söylendi, artık kal'aya doğru at da sürmüyorlar!.. Birisi taşra çıkıp durumu öğrenmeli!..

Hasan Gazi mazgallardan uzaklaşıp Kara Murad'ın karşısına dikildi:

- Abe Kara Murad Beğ, dedi, kafacağızını bunun için mi yorarsın; ben ne güne dururum? Tiz destur ver; gizlice küffara yaklaşıp niyetlerini öğrenivereyim, taburdaki gazilerin durumunu du anlayayım...

Murad gülümsedi; o da Hasan Gazi'yi çok seviyordu. Onun böyle bir zamanda Ciğerdelen'den uzaklaşmasını istemiyordu, hem sonra o ses, kale duvarlarını yalayarak yükselen o ses, kendisini gecenin koynuna çekiyordu.

- Olmaz, dedi, senin taşra çıkmana aslâ rızam yoktur. Sen bura-

da kal Hasan Gazi, bu işi ben yapmak isterim!.. Ciğerdelen'i, geri dönünceye kadar sana emanet ederim!.. Tiz gaziler kalın bir urgan getirsinler.

Hasan Gazi'nin göğsüne sanki bir ok saplandı, bir an ne diyeceğini ne yapması gerekeceğini şaşırdı. İtiraz edecekti; kendisi gitmese bile beyden başka, bunca gazi içinde dışarı çıkacak birisi mi yoktu? Fakat yaşlı gazinin söz söylemesine vakit kalmadı; Kara Murad'ı bir gölge gibi takip eden Garip Hüsmen birden lâfa karıştı:

- Sen neler sülersin abe Kara Murad Bey? Ciğerdelen'i hepten mi yetim bırakmak istersin? Hüsmen Ağa dururken sana küffardan haber getirmek düşer mi?

- Sen mi taşra çıkmak istersin Hüsmen?

- Ne sandın? Bunca yıl ekmeğini yedik bu devletin; bizim de küçücük bir hizmetimiz dokunmasın mı?

- Nasıl başarırsın bu işi?

- Abe Kara Murad Bey, hor görme bu garibi üle; ben de Koca Babanın yetiştirmesi sayılırım. Onunla bile at sürdüm, verdiği kılıcı hâlâ belimde taşırım. Estergon önlerinde beni çadıra sokup da omuzuma sol elcağızıyla abandığı zamanı bugünmüş gibi hatırlarım... Onunla konuştuklarımızı bir ben bilirim, bir Allah!.. Sen küffardan ziyade demincek işittiğimiz sesin peşinden koşmak istersin; büle şeylerin Hüsmen'in gözünden kaçacağını mı sanırsın? Kal Ciğerdelen' de; gazilerin yüreğine ateş salma... Haydi destur ver; ben hem Nemçeli'den haber getiririm, hem de o sesten...

Garip Hüsmen henüz susmuştu ki, tabyalardan gelen tüfek sesleriyle birlikte havada bir ışık parladı; bir kuyruklu yıldızmış gibi bu ışık uçtu, iri bir cisim burçların üzerine düştü... Akabinde iki top birden patladı; gülleler Ciğerdelen duvarlarına gömüldü.

- Küffar hem taburları almak, hem de kal'ayı yıkmak ister; yağlı paçavralarla da kendine yol açar!.. Topçular güllenin geldiği yere ateş!..

Birden rüyadan uyanır gibi silkinen Murad'ın bu haykırışı mazgallardan mazgallara sekti; bütün kaleye yayıldı:

- Nemçeli surlara tırmanmadıkça aslâ tüfek, ok atışı yapılmasın... Gün ağarmadan ise taburlara hiçbir yardımcı kuvvet gönderilmesin. Haydi Hüsmen Ağa sıra şimdi sende; bağla kendini bir urgana, sark aşağıya, madem dilersin, göster kendini...

Garip Hüsmen birden titredi, sonra göğsünü şişirdi, Koca Memil'in Yerköy'den Targovişte'ye giderken eline tutuşturduğu kılıcı okşadı:

- Destur gaziler, dedi, hakkınızı helâl edin... Görün bakın, bu Hüsmen Ağa Nemçelinin başına ne çoraplar örer!.. Ben kartal gibi ötmedikçe zinhar aşağıdan yukarıya kimseyi çekmeyesiniz!..

Bir gazi kalın bir ip getirmişti; onu hemen Garip Hüsmen'in beline bağladılar. O bir an yine titredi, sonra kendinden utanmış gibi etrafına bakındı, hemen pazularını gerip omuzlarını başının hizasına kadar kaldırmaya çalıştı... Sağ ayağını aşağıya sarkıtırken:

- Bey, diye fısıldadı, geri dönmezsem şayet; Zillim sana emanet!.. Hani bir müddet başkasıyla baş göz olmasını istemem de!.. Bir de, ayıptır sülemesi, karıncağızında yolcumuz var...

- Allah yardımcın olsun Hüsmenim, sen meraklanma...

Sonra başka bir şey konuşulmadı; Hüsmen yavaş yavaş gözden kayboldu... Hendeğe bir cisim düştü; sular bir parça dalgalandı, birisi aşağıdan boğulur gibi ses çıkardı, nihayet gazilerin elindeki halat boşaldı...

Murad:

- Kapıdan çıkamazdı, diye fısıldadı, belki küffar köprünün başında pusuya yatmıştır... Hüsmen, Hüsmenim!.. Onu bul, onu!..

Şimdi Avusturyalıların top ateşi sıklaşmıştı; gülleler uçuyor, gülleler kale bendlerine gömülüyor, duvarlar çatlıyordu. Yağlı bezler de havada yanarak gidiyor, etrafa yayılıyordu.

Gaziler de esas bir hedef seçmeden durmadan burçlardaki toplarıyla düşmana mukabele ediyorlardı...

Ciğerdelen'in içinde de bir uğultu başlamıştı... Herkes evlerinden dışarı fırlamış, kapıların önüne yığılmıştı...

Gece karanlıktı, gökteki birkaç yıldız bile ürkmüş, gözden kaybolmuştu. Bir sabah olsa; ovalar; Tuna, Zitva Boğazı, hattâ Estergon görünseydi Ciğerdelen'dekilerin içleri rahat edecekti. O zaman iyice görecekler, kaç kişiyle nasıl çarpışmaları gerektiğini iyice kestireceklerdi.

Hasan Gazi eğildiği mazgaldan sür'atle başını kaldırdı:

- Yaklaşanlar var, dedi, geliyorlar, tüfek atışının zamanıdır beğim!..

Murad, emektar gaziye cevap vermedi; bir ileriki burca ard arda

inen güllelerin sesini dinledi, bir gülle de üzerlerinden aşıp biraz öteye gömüldü... Bir duvarın âdeta inleyerek çöktüğü duyuldu, iki gazi devrilen bir taşın altında bir anda eziliverdiler.

Ciğerdelen'in tahta minaresinden gelen tekbir sesleri çatlayan, hattâ çöken duvarların gürültüsüne karışıyor, gazileri sarıyor, okşuyordu...

- Beğim, emreyle; gaziler tüfek atışına başlasın!..

Murad, Hasan Gazi'ye bakmadı bile, sadece:

- Hayır, dedi, bir fayda ummam; kime kurşun sıkacağız? Sonra cephanemiz de az. Şimdilik top atışına devam edilsin!.. Hele kal'aya tırmanmaya çalışsınlar, o zaman düşünürüz... Farkında değil misin; taburlar tarafından gelen tüfek sesleri çoktan kesildi, belki orası...

Birden Avusturyalıların top atışları durdu, gecenin karanlığından surlara doğru gür bir ses yükseldi:

- Hey, Ciğerdelen Beyi orada isen söyleyeceklerimizi iyi dinle... Kurtulmanıza imkân yoktur, taburlarınız alınmış, kaleniz kuşatılmıştır; hemen teslim olmazsanız, sabaha varmaz hiçbiriniz sağ kalmazsınız, çoluk ve çocuğunuzu da kılıçtan geçirir, taş taş üzerinde bırakmayız.... Bir avuç muhafızla karşınızdaki binlerce kişiye ne yaparsınız? Toplarımız sizinkilerden daha uzuna atar. Estergon'dan birkaç günden evvel kimse yardıma gelmez, gelse de fayda etmez! Sana son bir fırsat veriyoruz, hemen kale kapısını aç, meşaleleri yak, muhafızların, kadın ve çocuklarınla dilediğin yere git; o zaman kılına bile dokunmayız!.. Vire ile teslim et burasını!.. Kabul mü?

Kaledeki top atışı da durmuş, etrafa sinsi bir sessizlik çökmüştü... Gaziler beylerinin vereceği cevabı merak, endişe ve hattâ korku ile bekliyorlardı.

Kara Murad, yavaş yavaş, Hasan Gazi'ye sokuldu, gecenin karanlığında bile gözlerinin parladığı görülüyordu. Sağ elinde sıkı sıkı kavradığı altın saplı bir kılıç vardı:

- Ne duruyorsun Gazi, diye sordu, benim yerime Nemçeli'ye sen cevap versene!..

- Ne diyeyim, beyim?

- Gönlünün dilediğini!..

O zaman Hasan Gazi şaha kalkmış yavuz bir at gibi ileri atıldı, bir hamlede mazgallara abanıp tiksinerek haykırdı:

- Nemçeli!.. Bizim de size bir teklifimiz var; canınızı kurtarmak

isterseniz, geldiğiniz yere dönün... Biz de size son bir fırsat veriyoruz; hemen bu dediğimizi yapmazsanız hiçbirinizin başı gövdesinde kalmaz!..

- Sen kimsin?
- Hasan Gazi derler bana, tanır mısın?
- Beyin nerede?
- Burada!..
- O niye cevap vermez?
- Tenezzül etmez!..
- Son sözünüz bu mu?
- Daha ne olsun; acırız halinize!.

Aşağıdan bir küfür duyuldu, bir silâh patladı; Hasan Gazi sendeleyerek geri çekildi:

- Vurdular beni, diye fısıldadı, ama ne ziyanı var? Beğim, beğim!.. Sakın gamlanma; sonumuz geldiyse Allahımıza kavuşuruz, serhadlerde hangi gazi benim bu durumuma gıpta etmez?

Murad hemen kılıcını kınına soktu. Hasan Gazi'yi omuzlarından kavradı... O zaman Murad'ın sırtına bir el dokundu; tatlı, sevgi ve şefkat taşıyan bir ses geceyi okşadı:

- Oğul!.. Bırak Gazi'yi bize; biz onun yaracıklarını hemen sararız, sen işine bak!..

- Anam, sen misin? Burada ne ararsın?

- Kara Muradım, bu sözü sen mi bana sorarsın? Vaktiyle babanla bir kal'ada beraber olup, küffar saldırınca yanyana çarpışıp nasipse bile ölmek isterdik... Ne yapayım ki, kısmet olmadı... Şimdi, koç yiğidimin yerine oğlum geçti, seni yalnız nasıl korum?

- Ya Ayşe Gül? O, çocuklarla beraber mi kaldı?

- Gülüm de benimle bile geldi; Ayşecik eşinden neden ayrılsın? Ölürsek beraber ölür, kalırsak beraber kalırız oğul!... Yalnız biz değil, bütün Ciğerdelen kadınları çocuklarını bizim evde Zilli'ye teslim edip surlara dağıldılar!.. Gücümüz fazlasına yetmezse de yara da mı saramayız, gülle, cephane de mi taşıyamayız? Yoksa geçen yıl yaptığın gibi, düşman karşısında bizi evimize mi kapamayı düşünürdün? Bırak koç yiğidime verdiğim sözü oğlumun yanında yerine getireyim.

Murad, Hatçe Ana'ya cevap veremedi, hafif bir baygınlık geçiren Hasan Gazi'yi annesine teslim ederken gecenin karanlığında bile

rengini kaybetmeyen Ayşe Gül'ün gülümseyen, sevda taşıyan menevişli yeşil gözleriyle karşılaştı:

- Gül'üm, diye fısıldadı, gel öyle ise beraber çarpışalım!..

- Erkeğim, efendim, koç yiğidim; hep senin yanındayım, dile benden...

Ayşe Gül'ün bu sevda tüten arzusu Hatçe Ana'nın dudaklarında biraz farklı olarak sanki yankılandı:

- Erkeğim, efendim, koç yiğidim; hep seninlenim, al beni yanına!..

Gülleler tekrar başlarının üzerinden sekiyor, yahut duvarlara çarpıp gömülüyordu... Bir tanesi daha da uzaklara gitti, ahşap caminin üzerine düştü; hemen orasını bir duman kapladı, tekbir sesleri dindi, bir an Ciğerdelen'in ortasını derin bir sessizlik bürüdü. Sonra caminin kapı tarafından hafif bir alev yükseldi!..

Murad:

- Gül, diye bağırdı, yanına iki hatun alıp hemen eve koş; vakit kaybetmeden çocukları bu kulenin altına getirin.

- Emret yiğitim, sen sakın üzülme!..

Ayşe'yle beraber iki kadın, taş merdivenin kenarına Hasan Gazi'yi yatırıp yaralarını saran Hatçe Ana'nın yanından sür'atle geçerek gözden kayboldular. O zaman Murad'ın sesi tekrar duyuldu:

- Her burçtan üçer gazi surları bırakıp tiz cephaneliğe gitsin; barut, gülle ne mümkünse, ellerine geçeni su deposunun kenarına taşısın. Zinhar telâşa kapılınmaya... Yusuf Ağa sen de öteki burçları dolaş, haber ver; haydin...

Dört gazi merdivenleri uçarcasına indiler, gecenin karanlığına daldılar.

Bu sırada Hasan Gazi:

- Su, diye inledi!..

Murad, sanki Ciğerdelen'in emektar gazisinin bu yanık arzusunu duymadı, hattâ bazısı hendeğe düşen, bazısı duvarlara saplanan güllelere bile aldırmaz oldu. Âdeta sağırlaşmıştı, o kadar ki, ayaklarının dibine yuvarlanan iki gazinin feryadını bile işitmedi. Bakışları Ciğerdelen'in ortasındaydı, sadece oradan yükselmeye başlayan alevleri seyrediyordu.

Ciğerdelen'in bu namdar beyi durmadan terliyordu; kulakları başka sesler, mâsum, tertemiz sesler işitmek istiyordu. Şimdi şiddetli bir rüzgâr da çıkmış, âdeta ıslık çalıyordu.

Alevler ise gittikçe hızını artırıyordu. Birkaç tahta parçası caminin üzerinden uçtu; birer karartı gibi görünen evlerin damlarına konuverdi... Sonra tahta minareyi kızıl bir renk yaladı, aynı kızıllık evlerin damlarından dillerini uzattı, kalenin ortası hızla aydınlanmaya başladı...

Murad yumruğunu sıktı, gözlerini bir an kapadıktan sonra:

- Gül, diye fısıldadı, gel artık, gel!..

Murad'ın bu temennisini sadece kendisi duydu; birden kulakları tırmalayan bir gürültü işitildi; top seslerini bile bastırdı. Şimdi taş parçaları, tahtalar, yanık bir barut kokusu etrafa yayılıyordu!..

- Cephanelik!.. Cephanelik tutuştu!..

Gaziler de beyleri gibi terliyor, gaziler de beyleri gibi çöken evlere, uçuşan taş ve tahta parçalarına gözlerini kırpmadan, ellerini kılıçlarından çekmeden, yerlerinden kıpırdamadan bakıyorlardı...

Ciğerdelen tamamen yanıyordu... Serhad alev alevdi!..

Bir gazi çöken bir mazgalın üzerine sıçrattığı taş parçalarına aldırmadan Kara Murad'ın ellerini tuttu; boğuk bir sesle:

- Beğim, diye inledi, hemen evlere varalım; yangını söndürelim, cephaneliği kurtaralım...

Murad, gaziyi okşadı; gözlerinin önünde Ayşe Güller, küçük Mehmedler, minicik Hatçeler, bütün saflığı ve sevgileriyle büsbütün canlandığı halde:

- Hayır, diye seslendi, hiçbir er surlardan ayrılmaya, kal'a kapısı önünde yüz kişilik ihtiyatı ile emrimi bekliyen kolbaşı dahi yerinden kıpırdamaya... Odabaşılar şunu bilesiniz ki, serhad alev alev yansa da yeniden yapılır, ama elden giderse bir daha güç alınır!..

- Evlâtlarımız, yavrucuklarımız var orada beğ!.. Buna nasıl can dayanır?

Murad'ın yerine ince, ılık, boğucu ve yaz günlerinde sularda yıkandıktan sonra hafif hafif esen bir meltem kadar tatlı bir ses cevap verdi:

- Hepsini getirdik, kulenin altında seslerini bile çıkarmadan gönüllerinden bizim için dua ederler!.. Başka bir emrin var mı beyciğim?..

Bu sesin sahibi Ayşe Gül'dü... Sarı saçlarının uçları yanmış, elleri yer yer kanamış, yüzünü alevler dağlamıştı Ayşe Gül'ün!.. Yine menevişli yeşil gözleri baharın rengini taşıyor, yine bakışları sevgi tütüyordu:

Murad eşine takdirle baktı:

- Ayşem, dedi, beni bir daha fethettin, var şimdi anamın yanına git, yaralıları aşağıya taşıyın, onların acılarını dindirin...

Ayşe Gül, kendisine mahsus bir ceylân edasıyla uzaklaşırken, biraz evvel burçlara haber vermeye giden Yusuf Ağa nefes nefese geldi:

- Beğim, diye seslendi, çok az gülle ve barut kurtulabildi, altı gazi de oracıkta şehit düştü... Burasını bilmem ama, küffar surlara iyice sokuldu; hendeği aşıp tırmanmaya çalışırlar.

Mazgaldaki bir gazi Yusuf Ağa'nın sözünü tasdik ediyormuş gibi bağırdı:

- Buraya da yanaştılar, galiba hendeğe kalaslar uzatırlar...

Murad o anda tamamen heyecansızdı... Düşünceleri yılların gerisine kaçmış, bir an için dahi olsa, halden uzaklaşmıştı... O şimdiye kadar neler, ne savaşlar görmemişti ki... İşte Kulpa, işte Yerköy, işte Eğri ve Haçova, işte Kanije, işte Estergon!.. Hele Kanije!.. Toprakla bir olan surlar, tek kollu bir kocamışın sol elinde altın saplı kılıcıyla kale kapısını deviren Avusturyalılara saldırışı, bembeyaz, yuvarlak sakallı bir ihtiyarın aslâ sarsılmayan imânı.. O, ayrıca on sekiz seneden beri nice nice gaziler, yiğitler de tanımıştı ki... Deli Davutlar, Deli Durmuşlar, Koca Memiller, Tiryaki Hasan Paşalar, Lala Mehmed Paşalar ve binlerce isimsiz kahramanlar!.. Şimdi ise kadınlarıyla birlikte Ciğerdelen'i koruyan gazilerin yanında heyecana kapılmanın hiç yeri yoktu.

Omuzları, bugüne kadar eğilmeyen boynu, bu yükü taşıyacak kudretteydi... Her tedbire başvuracak, ölünceye kadar çarpışacaktı; gerisi Tanrı'nın takdirine kalmıştı. Yalnız düşmanın kaç kişi olduğunu bir öğrense ve bir de sabah olsaydı!.. Ayrıca Garip Hüsmen hâlâ geri dönmemişti, surları yalayarak yükselen meçhul sesten haber getirmemişti.

- Tüfek ve ok atışına başlansın, dedi, küffar kesinceye kadar, topçular güllelerini savurmakta devam etsin...

- Kal'adan taşra çıkalım, beğ, dalalım Nemçelilerin arasına, burada taşların altında ezilmektense ovada biz kıralım onları!..

- Hayır!.. Bu söylediğin aslâ uygun değildir!.. Ciğerdelen'i kime emanet edersin? Hele bir sabah olsun, Estergon' dan yardım gelip gelmeyeceğini iyice anlayalım... Sonra düşünürüz... Bekleyeceğiz, sabır gerek Yusuf Ağa!..

Murad'ın dudaklarından dökülen bu sözler, ona vaktiyle her heyecanlı ânında bileğini yakalayıp ne yapması gerektiğini fısıldayan bir kocamışın tavsiyelerini andırıyordu. Belki de bu sözleri Murad değil, o kocamış söylüyordu...

Bundan sonra onlar durmadan çarpıştılar; gerileri, Ciğerdelen'in ortası rüzgârın savurduğu alevlerle dalgalanırken, taş ve tahta parçaları havada uçarken, burçlar çatlayıp surların bazı yerleri çökerken oklarını attılar, tüfeklerini ateşlediler, humbaralarını fırlattılar...

Fakat öyle bir zalim an geldi ki, ellerinde ne humbaraları, ne barutları, ne de okları kaldı!.. Cephanelik yanmış, kül olmuştu, son kurşun sıkılmış, son ok atılmıştı. Ne yazık.

Aşağıdan yaralıların derinden gelen iniltileri, çocukların içli ağlayışları geliyordu. Dışarıdan ise Avusturyalıların zafer nârası birbirini takip ediyordu. Hendeklere kalaslar iyice uzatılmış, surlara merdivenler dayanmaya başlanmıştı...

Murad anasını buldu; Hatçe Ana, Ayşe Gül'le birlikte bir yaralı gazinin kollarına girmiş, merdivenlerden iniyordu:

- Anam, dedi, siz bir daha geri dönmeyin... Bütün kadınlar çocukların yanında toplansın. Bundan sonra gazilere taşıyacak ne cephaneniz var, ne de yaralı saracak zamanınız.

Hatçe Ana oğluna bakmadı bile, sesini çıkarmadan gülümsemeye çalışan yaralı gaziyi kollarıyla iyice sararken:

- Kılıcımız ne güne duruyor, diye sordu; hep beraberiz, hep omuz omuzayız!.. Öyle değil mi Gülüm? Bizi küffara sağ salim mi teslim etmek istersin yoksa? Anladın mı Muradım; biz de çarpışacağız, hem de kılınçla...

- Aslâ!.. İşte buna rızam yoktur. Hemen inin aşağıya anam, beni daha fazla oyalamayın. Bak, etraf da ağarmaya başlıyor...

- Kısmetse, savaşın başında da söylediğim gibi hep, beraber şehit olacağız Muradım; koç yiğidimin oğlunun yanında. Bana başka söz söyleme, sen kendi işine bak.

Murad, anasına cevap veremedi; etraf o kadar karışmıştı ki; kendisini takip eden gazileri daha fazla endişede bırakmamak için tekrar surların yanına koştu...

Bundan sonra olanları zaman bile kolay kolay takip edemedi. Evvelâ, Murad'ın birden burçlardan burçlara seken narası duyuldu:

- Gaziler!.. Gün doğar; artık zafer bizimdir!.. Aslâ fütur getirmek

yok!... Bir yıldan beri kınında paslanan kılınçlarımız işte şimdi bilenir!.. Siz de çekin kılınçlarınızı; haydin yiğitlerim, aman vermeyin şahbazlarım!..

Murad'ın narasına gerilerden, Avusturya askerlerinin ardından günün ilk kızıllıklarına karışan tok, kelimeleri tane tane söyliyen gür bir ses cevap verdi:

- Dayan Muradım!.. Ben de vardım!..

Sonra, başında kanlara bulanmış beyaz sargısı, elinde eğri kılıcı, göğsünde imânı, dudağında türküsüyle merdivenlerden sür'atle çıkıp mazgallara atılan Hasan Gazi göründü:

Gaziler diyarıdır beğim, burda uyunmaz.
Burda yatanın beğim, şerefi şanı kalmaz.
Ciğerdelen'dir adı; şahinlerin yuvası
El kılınçta beklenir, kimse gaflete dalmaz.

Bir de Murad'ı, susuz kalmış bir yolcuya sunulan bir tas soğuk su gibi yüreğini serinleten kasvetli gecelerde birden etrafa serpilen yıldızlar kadar huzur veren başka bir nefes, başka bir temenni sarıvermişti:

"Bırakalım onu oğul, dilediği yere gitsin; evlât hasretine, eşinin yokluğuna dayanamadığı zamanlarda hiç hissettirmeden onları uzaktan seyretsin... Hem sonra bilinmez ki, belki bir gün serhad boyları alev alev tutuşmaya başlarsa, belki bir gün bu devlet Koca Memil'i tekrar vazifeye çağırırsa, belki bir gün bu toprak nice Koca Memillerin kurumuş da olsa kanını emmek isterse, seninle orada, tutuşan, yanan, hizmetimizi bekleyen o yerde karşılaşıveririz!.. Ben sana yine, "Dayan, vardım Muradım!.." diye seslenirim. Belki bir gün oğul, belki bir gün... Hiç ümit kesilmez!.."

- Hey Kara Murad!.. Gösterin küffara mertliğin nasıl olduğunu!.. Ben dahi bileyim!..

Murad'ın altın saplı kılıcı havada parladı. Murad'ın pazıları gerildi ve Murad, Hasan Gazi'nin türküsünü, mazinin nefesini, düşman gerilerinden yükselen tok sesi birbirine karıştırarak gırtlağı parçalanırcasına haykırdı:

- Koca Babam!..

Kuledeki bütün gaziler ulu dağlara çarpıp da yankılanmış gibi Murad'ın bu haykırışını tekrarladılar:

- Koca Baba!..

- Koca Baba!..

Hepsi nefes nefeseydi, hepsinin gözleri artlarında yanan Ciğerdelen gibi alev alevdi, hepsinin kılıçları durmadan inip kalkıyor, surlara tırmanan Avusturyalıları biçiyor, eziyordu... Havada sallanan merdivenler, tutunmaya çalışan ümitler, kopuk gövdeler, bir taş kovuğuna kenetlenen çengeller, maddî, manevî her şey birbirinin içindeydi o anda...

Murad kuleye adımını atan bir Avusturyalı'yı ümidiyle birlikte bir vuruşta devirdikten sonra ışığa tutulmuş bir pervane gibi bakışlarını renk değiştirmeye çalışan ovadan, düşman safları arasından ayıramaz olmuştu. Görüyordu; akıncıların pîri, serhadlerin ulu gazisi, yiğitlerin yiğidi, tek kollu kahraman, Koca Memil oradaydı işte!..

Koca Memil'in bembeyaz sakalına günün ilk kızıllıkları düşmüştü, göğsü açık, omuzları hâlâ dikti. Kılıcı inip kalkıyor, başıboş atı şahlanıyordu... Koca Memil, yarıyor, durmadan ilerliyor, düşmanı ikiye bölüyordu. Yanında Karapençe Osman vardı. Estergon'daki yirmi akıncı ile tabyalardaki beş on gazi ardından ona yetişmeye gayret ediyordu. Ve Garip Hüsmen ise en geriden bir atın üzerine abanmış, etrafına bakmamaya çalışarak peşleri sıra geliyordu.

Murad sallanan bir taşın üzerine sıçradı, altın saplı kılıcı havaya kaldırdı, bir kartal gibi aşağıya doğru dikilerek tekrar tekrar bağırdı:

- Koca Babam!.. Koca Babam!.. Geldin mi? Beni görüyor musun? Murad'ın seni bekliyor; yeter artık!..

Koca Memil'in bir an kılıcı boşlukta kaldı, bembeyaz sakalı bir sancak gibi dalgalandı, sabahın loşluğuna rağmen siyah gözlerinin bir kor gibi yanmakta olduğu fark edildi... Dudaklarında bir tebessüm vardı, oğlunu bir kere daha görmüştü, memnundu, çok memnundu... Fakat, kocamış akıncının mintanı, hattâ cepkeni, beyaz sakallarındaki günün ışıkları aksetmiş gibi kızıldı, kıpkızıl!..

Orası, o göğüs kanıyordu; durmamacasına kanıyor, bütün vücuduna yayılıyordu.

Birden Murad'ın hemen yanından, sallanan taşın kenarından hicran, ümit, hasret ve buram buram sevda tüten bir feryat yükseldi:

- Koç yiğidim!.. Koç yiğidim!. Sen misin? Yaşıyordun demek?

Niye şimdiye kadar gözükmedin? Yoksa bunca yıl beni mi aradın? Gel, gel artık; bak Hatçen burada!.. Gaziler de yanılır, Murad da yanılır; sen Koca Baba değilsin, sadece Hatçe'nin beyisin!.. Hâlâ genç, hâlâ güzelsin... Gel, gel de yaracıklarını sarayım...

Gaziler titrediler, Murad'ın ayağının altındaki taş büsbütün oynadı, nâra, küfür ve çelik seslerine karışan bir hıçkırık dalga dalga uzaklaştı ve sonra yavaş yavaş söndü...

Murad, kendinden geçen Hatçe Ana'nın üzerinden atladı, onu kollarının arasına alan Ayşe Gül'e bir an baktı, fakat daha fazla dayanamadı:

- Hasan Gazi, diye seslendi, Ciğerdelen, anam, eşim ve çocuklarım sana emanet!.. Açın kapıyı!.. Kolbaşı hazır ol!.. Yüz atlı; peşim sıra Nemçeli'ye, Koca Baba'nın yanına!.. İleri!..

Zincirler makaralar etrafında döndüler, küçük köprü hendeğin üzerine kapandı ve yüz atlı, sanki omuzlarında kartal kanatları varmış gibi uçarcasına at süren Kara Murad'ın peşinden dışarıya fırladı...

Ovada ve surların üzerinde amansız bir mücadele devam ediyordu... Murad kırıyor, eziyor, babasına yaklaşmak istiyordu... Onu bazan görüyor, bazan gözden kaybediyordu; fakat bir türlü yanına varamıyordu...

- Babam!.. Babam!..

Murad son bir hamle daha yaptı; göğsünü korumaya bile lüzum görmeden iki Avusturyalı'yı devirdi, âdeta atının üzerinde dikildi, ucundan kan damlayan altın saplı kılıcı ileri uzatarak, tekrar bağırdı:

- Babam!.. Babam!..

Etraf iyice aydınlanmıştı, güneş tepelerin ardından çıkmış, ovaya ışıklarını dökmeye başlamıştı. Şaşkına dönen Avusturyalılar küme küme dağılıyorlardı... Yerde yuvarlanan atlar, devrilen merdivenler, kopan zırhlar, yaralılar ve ölüler, surların önünü doldurmuştu... Tuna ise biraz gerilerinden yeşil yeşil akıyordu...

Murad bir kere daha Koca Baba'yı gördü; aralarında otuz-kırk kadar Avusturyalı vardı... Koca Memil âdeta atını durdurmuş oğlunu derin derin süzüyordu... Göğsü tamamen kızıla boyanmıştı, sol eli yavaş yavaş inip kalkıyordu... Yer yer kan lekeleriyle süslenmiş beyaz sakalı kıpırdıyordu; yine tok, fakat hararetten yanmış gibi kavruk bir nefes Murad'ı kucaklıyordu:

- Gazan mübarek olsun evlâdım; iyi dayandın! Kurtuldunuz niha-

yet! Seni tekrar tekrar evvel Allah, sonra Anan ile Ayşe Gül'e emanet ederim!. Hatçe'me iyi bak... Mehmed' imi er kişi yap! Ne diyeyim artık, bilemiyorum!..

Başka ne bir ses, ne bir nefes işitildi... Koca Memil'in atının sağa doğru döndüğü görüldü; gaza meydanlarının kocamış akıncısı hayvanının üzerinde sendeleyerek kaçan Nemçelilerin arasına daldı, yavaş yavaş gözden kayboldu...

İhtiyar gazinin evvelâ sırtı görünüyordu, sonra krep dolanmış külâhı farkedilmeye başladı, en nihayet bir rüya imiş gibi gözlerden tamamen siliniverdi...

Ne Karapençe Osman, ne de yirmi akıncı ona bakmadılar; sadece bir an başlarını önlerine eğdiler, sonra eskisinden daha şiddetli Avusturyalıları kırmaya başladılar.

- Babam!.. Yalvarırım gitme, dur!.. Yaralısın; bekle biraz oğlunu!..

Murad'ın feryadı kale duvarlarına çarptı, Tuna'ya uzandı, hattâ Zitva Boğazı'na kadar yayıldı, yine de ona cevap veren olmadı...

Düşman artık tamamen kaçıyordu... Bir kısım gaziler yaralıları topluyordu... Ciğerdelen Beyi Kara Murad Bey ise yanına sokulan Karapençe Osman, Garip Hüsmen ve yirmi akıncının bile farkına varmadan paramparça olmuş mintanı, arkaya kaymış turna telli külâhı, yırtılmış kırmızı çuhalı şalvarı, havada asılı kalmış gibi duran kılıcıyla babasının gittiği yere doğru bakıyor, kirpiklerini bile kırpmadan hep bakıyordu...

* * *

Vakit akşam üstüne yaklaşıyordu... Buna rağmen güneş henüz tepelerin gerisine yaslanmamıştı... Bir kadın; badem renkli gözleri tamamen gölgelenmiş, ayağındaki yemenilerinin bağı kopmuş, fistanının düğmeleri çözülmüş, elleri yer yer çizilmiş, saçları, vaktiyle siyah olan saçları dağılmış bir kadın Zitva Boğazı'na doğru yürüyordu... Her tarafı ter içindeydi, dudaklarında, susuzluktan çatlamış dudaklarında durmadan tekrarladığı bir cümle vardı:

- Koç yiğidim!.. Neredesin?

Kadının arkasından adımlarını ona uydurarak ilerleyen Kara Murad geliyordu... Murad biraz çökmüş, biraz sararmıştı; yine de metin görünüyor, yine de üzüntüsünü belli etmemeye çalışıyordu...

Yalnız kulaklarında, bundan üç yıl evvel bir kış günü karların beyaza boyadığı bir ağacın altında yine böyle ne yapacağını şaşırdığı bir anda tane tane söylenmiş bir sözün akisleri vardı:

- "Evet oğul, ölenler aslâ dirilmemelidir. Onların hayallerde kalan yeri âciz varlıklarından çok daha kıymetlidir... Ne senin, hattâ ne de benim, mazinin akıncı beyi Mehmed'ini böylesine âciz, muhtaç ve zavallı yapmaya hakkımız vardır..."

Sonra Murad'ın gözlerinin önünde isyan edercesine elsiz bir kol sallanıyor, karların bile güçlükle örttüğü bir göğüste kamayla oyulmuş çukurlar canlanıyordu...

- Koç yiğidim!.. Neredesin?

Hatçe Ana'ya yine cevap veren olmadı. Yalnız serin bir rüzgâr esti, otlar hışırdadı, ilerideki bir ağacın dalları sallandı. Hatçe Ana nedendir bilinmez, ısrarla bu ağaca doğru bakmaya başladı...

Ağacın biraz önünde civar palangalardan Ciğerdelen'e yardıma gelmiş iki genç gazi vardı; ellerindeki küreklerle bir çukuru örtüyorlardı!..

Hatçe Ana gazileri de görünce adımlarını büsbütün sıklaştırdı. O zaman en geriden gelen Garip Hüsmen sür'atle koşmaya başladı. Murad'ı çarparak geçti, nefes nefese Hatçe Ana'ya yetişti:

- Kurbanın olayım, anam – babam Hatçe Anam, diye yalvardı. Saatlerden beri koşar durursun; hem kendini, hem Kara Murad Bey'i, hem de bizleri harap edersin... Yazık değil mi cancağızına... Anlamadın mı hâlâ, Koca Baba'nın nereye gittiğini bilen yoktur...

Hatçe Ana, önüne geçen Garip Hüsmen'i itip gazilere iyice sokulmak istedi, fakat onun mukavemet ettiğini görünce bir an vazgeçti, âdeta inlercesine:

- Hüsmenim, dedi, bir daha benim yanımda Koca Baba demeyin koç yiğidime!.. Ben bilememişim, görememişim; seneler senesi o bir pervane gibi etrafımızda dolaşmış, beni de, Murad'ı da korumuş, hepimizi bağrına basmış da aslâ farkına varamamışım!.. Bunlar yetmiyormuş gibi, üstelik nankörlük ettim koç yiğidime karşı; onun olan oğlumu da, altın saplı kılıcı da geri istedim. Gücendi bana, bu sebepten yaralı yaralı, kaçtı, uzaklaştı bizden!.. Yaralıydı ya, kanlar sızardı o heybetli göğüscağızından... Ya küffara esir düştüyse, ya kara topraklar büsbütün elimizden aldıysa onu!.. Müsaade et Hüsmenim; son defa koç yiğidimi şu oğlancıklara bir sorayım, belki haberleri vardır!..

Hüsmen artık Hatçe Ana'yı geri çeviremedi; o aslâ umulmayan bir çeviklikle yana kaydı, genç gazilerin karşısına dikildi:

- Yiğitlerim, dedi, doğruyu söyleyin bana; Koca Memil denen bir aslanı hiç buralarda gördünüz mü, nereye gittiğini biliyor musunuz? O benim erimdi, eşimdi, erkeğimdi, kocamdı!..

Gaziler ellerindeki kürekleri yere bırakmamışlardı; heyecandan, yorgunluktan soluyarak konuşan, terlere bulanmış, solmuş, sararmış Hatçe Ana'ya hayretle bakıyorlardı...

Bir tanesi iyice doğruldu; boyunları bükük, kendilerini kadere terketmiş gibi duran Kara Murad ile Garip Hüsmen'i de süzdükten sonra:

- Bilmiyoruz, dedi, adını işitmişiz ama, kendini hiç görmedik; biz bu serhadlere yeni geldik...

O zaman Garip Hüsmen'le Kara Murad aynı anda Hatçe Ana'nın koluna girdiler, anlaşılmaz bir hissin boğucu tesiri altında onu geri çevirmek istediler:

- Anam, ben de sana yalvarırım; oyalanma artık buralarda. Neredeyse akşam olacak; Ciğerdelen'de Ayşe Gül'le torunların yolumuzu gözler; onları merakta bırakmak doğru mudur?

Hatçe Ana Murad'ın bu sözlerini duymadı bile; ayaklarını gerdi, çatlak dudaklarını diliyle ıslatmaya çalıştı, gözleri akşamın çeşitli renkleri altında gittikçe irileşirken:

- Yaralıydı, diye fısıldadı, çok yaralıydı; şimdi onun yaracıklarını kim sarar, ona kim bir sıcak çorba verir? Ölüsüne de razıyım; ayakcağızlarınızı öpeyim yiğitlerim, gördünüzse erkeğimi söyleyin bana!..

- Yaralı mıydı? Neresinden yaralanmıştı Koca Memil?

- Göğüscağızından; surların tepesinden bile belli oluyordu!..

Genç gazi irkildi, bir an arkadaşına baktı, sonra her ikisi birden eğildiler, önlerindeki yarısına kadar kapanmış çukura sür'atle toprak doldurmaya başladılar.

- Ne yapıyorsunuz evlâtlarım orada, yoksa birisini mi gömdünüz bu kara toprağa?

Gaziler terlemeye başlamışlardı, sık sık nefes alıyorlardı; yine de ellerindeki kürekler durmadan toprak yığıyordu çukura...

- Evlâtçıklarım size sorarım, tırnaklarımla eşelememi istemezseniz orasını, cevap verin bana!...

İki gazi birden doğruldu, ikisi birden küreklerini yere bıraktı, yine bir tanesi:

- Niye bu kadar çok sorarsın ana, dedi, bizim palangaya dönerken bu ağacın dibinde bir şehit gördük; kurtlar, kuşlar yemesin diye son vazifemizi yaptık... Hepsi bu kadar işte!..

- Yaşlı mıydı bu gömdüğünüz şehit?

- Çok yaşlı değildi!..

- Göğsünden mi vurulmuştu?

- Yo!.. Hiç göğsünden değil; sırtından!.. Evet, sırtından vurulmuştu!..

- Sakalı var mıydı, bembeyaz sakalı?

- Vardı!..

- Var mıydı?

- Dur bakayım ana; yok yok yanılmışım, sadece bıyıkları vardı!..

- Yakışıklı mıydı? İri, heybetli, dik omuzlu...

Genç gazi yutkundu, arkadaşına tekrar baktı, sonra ellerini uğuşturup başını önüne eğdi.

O zaman Hatçe Ana, bir feryat kopardı; akşamın loşluğunu delen, biraz ötelerindeki ormanı bile saran bir inleyişti bu... O kadar ki, onun katre katre eriyen bu feryadını ormanın içinde kaybolan ince bir yol çok daha uzaklara taşıdı...

- Koç yiğidim ölmüş, koç yiğidim burada yatar; bu gaziler yalan söylerler bana!..

İki gazi daha fazla dayanamadı; gözyaşlarıyla taze kazılmış toprağı sulayan Hatçe Ana'yı daha fazla seyredemedi; müsaade dahi istemeden atlarına binip olanca hızlarıyla kaçarcasına uzaklaştılar...

Dakikalar kendini tamamen akşama terketmeye, güneş şehit kanları gibi kızıla boyanarak dağların ardına çekilmeye başlamıştı... Etraf sadece ve sadece Hatçe Ana'nın hıçkırıklarını dinliyordu... Hatçe Ana ise durmadan gözyaşlarıyla birlikte yeni kazılmış toprağı öpüyordu...

Murad annesinin yanına diz çökmüştü, donmuş gibi yerinden kıpırdamıyordu. Hüsmen ise ayakta duruyordu; senelerce evvel Estergon'da bir akıncı çadırının içinde elsiz sağ bileğini göstermemeye çalışan ihtiyar bir gaziyle yaptığı bir konuşma onu sür'atle sarıyor, gerilere doğru itiyordu.

Murad'ın babasını sormuştu Hüsmen bu ihtiyar gaziye:

- "Tanır mıydın onu?" demişti.

Kocamış akıncı tereddüt etmeden karşısındakinde en ufak şüphe uyandırmadan hemen cevap vermişti:

- "Bilmem, şimdilik bir şey diyemem. Belki günün birinde buluruz onu..."

- "Mezarını mı?"

- "Öyle ya, mezarını!.."

Yo!.. Bu kadarına da dayanamazdı Hüsmen!.. Garipliğin de bir hududu, bir haddi vardı; taş olsa çatlardı insan! Yıllar yılı dinmemişti bu gözyaşları... Biraz rahat etmişler, biraz huzura kavuşup yaracıklarını sarmışlarken, yine mi yeniden başlıyacaklardı?..

Hüsmen bir müddet çaresiz kalmış bir insanın acziyle kıvrandı, sonra birden aklına gelmiş gibi hemen yere çöküp Hatçe Ana'yı omuzlarından yakaladı:

- Anam babam Hatçe Anam, dedi, neden başka bir şehidi koç yiğitin sanıp da kara topraklara yüzünü gözünü sürersin? Hepten mi bize inanmazsın? Sen aslanını bilmez misin; o hiç ölür mü, ona hangi kılıç tesir eder? Görürsün bak, günün birinde serhadlerden, belki de Kanije'den bize selâm gönderiverir!.. Hem böyle kocamışların bugüne kadar hangisi mezarlarını belli etmiştir ki?.. Deli Durmuş'u işitmedin mi, gazilerin gözleri önünde kaybolmuş, izini bile bulan olmamış!.. İster misin sana şuracıkta bi türkü çığırayım!.. Koca Baba için yakmıştım da sen duymayasın diye, tenhalarda Kara Muradıma sülerdim...

Hatçe Ana başını yavaş yavaş kaldırdı, yeni görüyormuş gibi evvelâ oğluna, sonra Garip Hüsmen'e baktı:

- İstemem, dedi, türkü hiç istemem Hüsmenim!..

- Öyleyse dün gece Koca Baba'yla nasıl karşılaştığımı bir çırpıda anlatayım da yüreciğin serinlesin!..

Hatçe Ana cevap vermedi, sadece ellerini yere dayayıp tamamen gözyaşları ve gölgelerle örtülmüş badem renkli gözlerini Garip Hüsmen'e dikti.

O zaman Hüsmen göğsünü şişirdi, omuzlarını oynattı, başını dik tutup kaşlarını çatmaya çalışırken:

- Ben yaman adamımdır Hatçe Ana, dedi, hani Koca Memil kadar olamazsam da bileğimi kolay kolay bükecek bir yiğit göremem etrafımda!.. Efendim, şöyle bir bismillâh deyip hendeğe daldım, benden

başkası olsa hemen oracıkta boğulurdu, ama iyi yüzücüyümdür; bir solukta karşıya tırmandım, belimdeki ipi çözdüm... Beni küffar görüp de işim yarıda kalmasın diye emekliye emekliye Tuna'ya doğru ilerlemeğe başladım. Maksadım, Nemçelinin arkasından dolanıp istaburlara varmak, orada çarpışan gazilere cesaret vermek, düşmanın miktarını anlamak, sonra bize küffarın geldiğini haber verenin kim olduğunu öğrenmekti... Tam sahile varmıştım ki, birisi ensemden yakalayıverdi. Hani benden başkası olsaydı, korkusundan ölürdü.

Hemen elimi kılıcıma attım; eğer karşımdaki Koca Baba olmasaydı onu hemen oracıkta deviriverecektim. Hep beraber sazların arasına girdik. Orada Koca Baba'nın boş yere ziyan olmasınlar diye taburlardan geri çektiği gaziler vardı. Koca Baba hiç vakit kaybetmeden sizi sordu:

- Bizi mi sordu Hüsmenim?

- Ya kimi soracak Hatçe Ana?

- Ne dedi?

- Hatçe ne yapıyor; dedi, Murad nasıl? dedi. Ayşe Gül, çocuklar, Zilli ne âlemde? dedi.

- Başka Hüsmenim, başka ne dedi?

- Sabaha karşı Karapençe'yle akıncılar burada olurlar, dedi; her halde daha evvel haber salmış olacak onlara... Sonra efendime sülüyeyim Hatçe Ana, Koca Baba durmadan yanaklarımdan öptü, "Yiğit Hüsmen", diye okşadı beni, "etraf aydınlanmaya başlayınca, senin de altına bir at çekeriz, hep beraber Nemçeli'yi yarar geçeriz; sen bizim ardımızı korursun, ben de şöyle uzaktan Kara Muradımı görürüm, kabilse Hatçe'mi seyrederim, sonra geldiğim yere dönerim..." dedi. Nah işte, getir bir Kuran'cık öpeyim; büle süledi... Sen de anladın ya şimdi. Koca Baba geri döneceğini daha evvel kararlaştırmıştı. Büle bir insan hiç ölür mü?

- Neye yarar Hüsmenim, neye yarar; yaralıydı o!.. Evvelden geri döneceğini kararlaştırsa bile, ben onu bir daha göremeyecek olduktan sonra!.. Ne faydası var bu sözlerin bana?

Hüsmen yutkundu, bir an nasıl hareket etmesi gerekeceğini kestiremedi, sonra başını dik tutup bir sır saklayan insanların ciddi ifadesiyle:

- Abe Hatçe Ana, dedi; bana neredeyse yeminimi bozduracaksın!.. Hadi, şu kadarcığını sülüyeyim sana; Koca Baba yakında ge-

lecek, görülecek bir işi varmış, onu halledince Hatçe'min karşısına birdenbire çıkıvereceğim, dedi. Senin eşin olduğunu benden saklamadı; Tuna'nın kenarında kimse duymadan hep bunları kulakçıklarıma fısıldayıverdi...

- Öyleyse surlardan bağırdığım zaman bana niçin bakmadı?

- Duymadı Hatçe Ana, ben bile farkında değildim...

- Yalan söylemiyorsun değil mi Hüsmenim, beni kandırmıyorsun ya?

- Ekmek çarpsın, hilâfım yok be Hatçe Ana!.. Getir bir Kuran'cık da öpeyim demedim mi sana?

- Neden Murad susar, niçin lâfa karışmaz? Yoksa onun da gizlediği bir şey mi var?

- Bunu ben ne bileyim Hatçe Ana; kendisine sor? Ne yapsın Kara Muradımız; o da şaşkına döndü, senelerden sonra babasının kim olduğunu öğrenmek kolay mı?

- Demek koç yiğidim ölmedi, demek koç yiğidim yakında gelecek? Ah!.. Hüsmenim, onu nasıl bekleyeceğim bir bilsen; nasıl bekleyeceğim!.. Koç yiğidim benim o!..

- Yamandır senin koç yiğidin Hatçe Ana; tekrar sülüyorum, kimse dokunamaz ona. Senin adını ağzından düşürmez, üstelik torunlarının çocuklarını da görmek ister; büle birisi nasıl olur da kolaycacık ölüverir? Cahillik etme artık Hatçe Ana...

Garip Hüsmen sustu; karşısındakinin kendisini büyük bir inançla dinlediğini farkedince, âdeta gülümsedi. Hâlâ hareketsiz duran Kara Murad'ı unutmuş gibi:

- Hadi, dedi, kalk artık Hatçe Ana, dönelim Ciğerdelen'e... Bak, orada da sana daha neler sülüyeceğim!..

Etraf gittikçe kararıyordu... Şekiller kaybolmuş, dağlar, ormanlar, hattâ Tuna bile gözlerden silinmişti... Bütün bu ova, arkalarındaki orman, aşağıda akan küçük dere bile o anda tamamen susmuştu... Yalnız ormanın içinde kaybolan yolun üzerinde çok kıymetli bir emanet taşıyormuş gibi ağır ağır ilerleyen bir arabanın eskisinden daha fazla inleyen gıcırtısı işitiliyordu... Bir de ışık vardı ormanda; gittikçe uzaklaşan bir ışık...

Bekir Büyükarkın'ın Diğer Eserleri

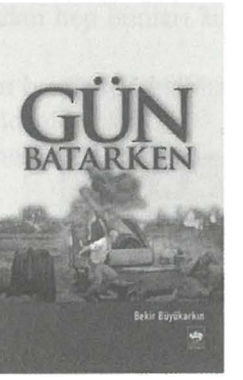

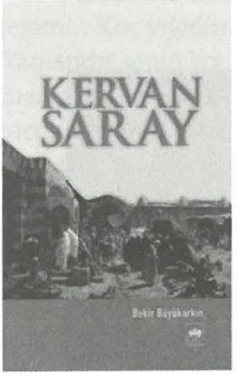

GECE
YARISI
İŞGAL altında İSTANBUL
Bekir Büyükarkın

GÜN
BATARKEN
Bekir Büyükarkın

KERVAN
SARAY
Bekir Büyükarkın

BEKİR BÜYÜKARKIN
KUTLU DAĞ
OSMANLI DEVLETİ'NİN KURULUŞU

BİR
SEL
GİBİ
Bekir Büyükarkın

BEKİR BÜYÜKARKIN
SULARIN GÖLGESİNDE
KURDOĞLU MUSLİHİTTİN REİS'İN MACERALARI

TAN
YERİ
Bekir Büyükarkın

TARİHTEN
HİKÂYELER

Tarihî romancılığımızın usta kalemi Bekir Büyükarkın, Osmanlı Devleti ile Avusturya Arşidüklüğü arasında on beş yıldan fazla süren savaşları merkezine aldığı *Son Akın* romanında, Orta Avrupa'nın içlerine sokulmuş Osmanlı serhat boylarındaki akıncıların hayatını anlatmaktadır. Her ne kadar *Zitvatorok Antlaşması* ile savaşa bir son verilmişse de Avusturyalılar rahat durmazlar ve sık sık Osmanlı sınırlarına saldırmaktadırlar. Koca Memiler, Kara Muradlar, Deli Durmuşlar, Karapençeler için serhad boylarında yaşamak sadece vatanî bir görev değil, aynı zamanda bir yaşama biçimidir. 16. yüzyılın sonu ve 17. yüzyılın başında, Osmanlı kara gücünün artık son raddesine vardığı o ihtişamlı zirvede, Eğri, Estergon, Şıpka ve Kanije gibi tarihimizin bu efsanevî kalelerin, akıncıların cansiperane mücadeleleriyle ele geçirilişini ve savunulmalarını okuyacaksınız. Bekir Büyükarkın, 1982 yılında sinema filmine de uyarlanan bu romanında, bizleri, 85 yaşına gelse de akıncılığı bırakamayan Koca Memil'in son akınına ortak ediyor.

SON AKIN

BEKİR BÜYÜKARKIN

ISBN: 978-9754377408
9 789754 377408

ÖTÜKEN

SON AKIN

BEKİR BÜYÜKARKIN

TARİHİ ROMAN

BEKİR BÜYÜKARKIN

SON AKIN

AKINCI SON NEFESİNİ SERHATTE VERİR

ÖTÜKEN